25 / 2021
Януари
January

DOCENDO
DISCIMUS

JOURNAL

DIPLOMACY

DIPLOMATIC
INSTITUTE

СПИСАНИЕ

ДИПЛОМАЦИЯ

ДИПЛОМАТИЧЕСКИ
ИНСТИТУТ

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
REPUBLIC OF BULGARIA

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

25/2021
Януари

DOCENDO
DISCIMUS

СПИСАНИЕ

ДИПЛОМАЦИЯ

ДИПЛОМАТИЧЕСКИ
ИНСТИТУТ

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Дипломатическият институт не се идентифицира с авторските мнения. Всички настоящи публикации изразяват само и единствено позициите на своите автори.

The Diplomatic Institute does not take collective positions. All publications herein represent only the views of their authors.

Главен редактор

Доц. д-р Здравко Попов

Редакционна колегия

Таня Михайлова, директор на ДИ
Биляна Дечева, началник-отдел в ДИ
Силвана Цокова, началник-отдел в ДИ

Дизайн на корицата

Пейо Колев

София, 2021

Editor in Chief

Assoc. Prof. Zdravko Popov, PhD

Editorial Board

Tanya Mihaylova, Director of DI
Biliana Decheva, Head of Department at DI
Silvana Tsokova, Head of Department at DI

Cover Design

Peyo Kolev

Sofia, 2021

Съдържание

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Стратегическа автономия – новият проект на Европейския съюз
Проф. д-р Ингрид Шикова 5

От стратегическо преосмисляне към стратегически действия.
ОПСО – от стратегия към тактика
Д-р Моника Панайотова 17

КАВКАЗ

Азербайджан – превръщането на една петролна държава
в транспортен и логистичен хъб
Д-р Пламен Димитров 33

АЗИЯ

Въздействие на COVID-19 върху свързаността на АСЕМ
Йео Лей Хуии и Пламен Тончев 40

Насоки за разширяване ролята на България в отношенията
на Корейския полуостров
Теодора Пюпчанова 63

30 години българо-корейски отношения
Ким Мионг Джин 86

България и Виетнам: 70 години споделено развитие.
Приложна дипломация и дипломация на приятелство
Маринела Петкова 93

ЛАТИНСКА АМЕРИКА

Организацията на американските държави: роля, проблеми, перспективи
Д-р Ивайло Гатев 110

Нарастващото влияние на Китай в Латинска Америка
и Карибите в периода 2014-2020 г.
Стефан Нинов 127

АФРИКА

Сътрудничество между ЕС и Китай в Африка. Възможности за България
Роберто Иванов 144

ГЛОБАЛНИ ВЪПРОСИ

ООН на 75 години – време за самооценка
Иван Гарвалов 156

„Климатичните промени и сигурността – гласът на младите за
преодоляване на предизвикателствата“
Йордан Божилов 163

БЪЛГАРИЯ – КАНДИДАТ ЗА ЧЛЕНСТВО В ОИСР

Българският път към Организацията за икономическо
сътрудничество и развитие
Дирекция „Външноикономически отношения“, МВнР 181

КУЛТУРНА ДИПЛОМАЦИЯ

Държавният културен институт към министъра
на външните работи на 15 години
Снежана Йовева-Димитрова 193

ПРОЕКТИ НА ДИПЛОМАТИЧЕСКИЯ ИНСТИТУТ

Уебинари по въпросите на енергийната политика 200

Contents

THE EUROPEAN UNION

Strategic autonomy – the new project of the European Union
Prof. Ingrid Shikova 209

From strategic rethinking to strategic action. The CSDP – from strategy to tactics
Dr. Monika Panayotova 220

THE CAUCASUS

Azerbaijan – the transformation of a petrostate into a transport and logistics hub
Dr. Plamen Dimitrov 235

ASIA

Impact of COVID-19 on ASEM's connectivity agenda
Yeo Lay Hwee & Plamen Tonchev 242

Avenues for Bulgaria's expanded role in inter-Korean cooperation
Teodora Gyupchanova 260

30th anniversary of Bulgarian-Korean relations
Kim Myong Jin 281

Bulgaria – Vietnam: 70 years of shared development. A diplomacy of friendship and applied opportunities
Marinela Petkova 286

LATIN AMERICA

The Organization of American States: role, problems, perspectives
Dr. Ivaylo Gatev 300

China's growing influence in Latin America and the Caribbean in the period 2014-2020
Stefan Ninov 316

AFRICA

The EU-China cooperation in Africa. Opportunities for Bulgaria
Roberto Ivanov 332

GLOBAL ISSUES

The UN at the age of 75 – a time for self-assessment
Ivan Garvalov 344

"Climate change and security – the voice of young people to respond to the challenges"
Jordan Bozhilov 351

BULGARIA – CANDIDATE FOR OECD MEMBERSHIP

Bulgaria's path to the Organization for Economic Cooperation and Development
Foreign Economic Relations Directorate, Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria 367

CULTURAL DIPLOMACY

The Bulgarian State Cultural Institute to the Minister of Foreign Affairs at the age of 15
Snezhana Yoveva-Dimitrova 379

PROJECTS OF THE DIPLOMATIC INSTITUTE

Webinars on energy policy matters 385

Стратегическа автономия – новият проект на Европейския съюз

проф. д-р Ингрид Шикова

„Ние не сме наивни свободни търговци. Европа винаги трябва да защитава своите стратегически интереси.“
Жан-Клод Юнкер[1]

В сложната обстановка, в която Европейският съюз (ЕС) изживява тежки здравни, социални и икономически проблеми, логично е да си задаваме въпроса ще се промени ли нещо след кризата, предизвикана от Ковид-19. Как ще изглежда животът ни? Ще се промени ли Европейският съюз? Ще се промени ли светът?

Непредвидените обстоятелства и събития са способни да разколебаят дори и най-решителните лидери. Заедно с този непознат вирус, се появиха и други, не по-малко опасни от Ковид-19, които вече смятахме за изчезнали в Европейския съюз – вирусите на национализма, на егоизма и на разделението. Недостигът на медицинско оборудване в ранните периода на кризата постави на изпитание солидарността между държавите членки и още веднъж доказа зависимостта на ЕС от вноса на важни стоки от трети страни и особено от Китай. След първите объркани и хаотични действия европейските лидери бързо осъзнаха необходимостта от единство, солидарност и съвместни, целенасочени усилия за справяне с неблагоприятните последици от кризата и за възстановяване на икономиката. Въпреки големите трудности и предизвикателства това, което се случва, може да доведе и до редица положителни промени, стига да бъдат извлечени поуките от тази пандемия.

Един от важните резултати от кризата, предизвикана от Ковид-19, е ускоряване на съществуващата тенденция в Европейския съюз за постигане на „стратегическа автономия“. Вече е ясно, че стратегическата автономия се превръща във важен елемент на усилията за възстановяване. Нещо повече – председателят на Европейския съвет Шарл Мишел в своята реч „Стратегическа автономия за Европа – целта на нашето поколение“, произнесена на 28 септември 2020 г. пред мозъчния тръст „Брьогел“, посочи, че „ефективната стратегическа автономия е кредото, което ни обединява, за да определяме съдбата си и да имаме положително въздействие върху света“.[2] Желанието за стратегическа автономия на Европейския съюз е очевидно както от дебатите на най-високо политическо ниво, така и от академичните анализи. Тези дебати и ана-

1 State of the Union Speech of Jean-Claude Junker, 2017, European Commission, Brussels, 13 September 2017.

2 Strategic autonomy for Europe - the aim of our generation' - speech by President Charles Michel to the Bruegel think tank, Speech 603/20 28/09/2020, Council of the EU

лизи обаче показват, че все още няма единно разбиране за същността на стратегическата автономия, а това поражда както надежди, така и страхове.

Стратегическата автономия на Европейския съюз е политическа концепция, която се появи първоначално в областта на външната политика на ЕС и конкретно в областта на отбраната и сигурността[3]. Кризата, предизвикана от Ковид-19, показа, че и глобалните икономически зависимости включват сериозни рискове за сигурността и благосъстоянието на европейските граждани. Освен това, в съвременните условия съществува риск от „интелектуално ограбване" и Европейският съюз трябва да гарантира своята икономическа сигурност, като защити високотехнологичните си предприятия. Постепенно обхватът на стратегическата автономия се разшири и понастоящем тя обхваща най-малко три области: икономика (включително енергетика), технологии, сигурност и отбрана.

Настоящият анализ е съсредоточен върху стратегическата икономическа автономия, която се превръща във все по-голяма необходимост за ЕС. Но какво всъщност да разбираме под „стратегическа автономия", при положение че няма ясна и общоприета дефиниция? На теоретично ниво концепцията предполага волята на политическия субект да бъде автономна или, с други думи, да може да провежда своята политика в областта на икономиката, технологиите, отбраната и сигурността, без да зависи от външен участник. Проучване на изследователския център на Европейския парламент определя стратегическата автономия на ЕС като способността да действа автономно, както и да избира кога и в коя област да действа с партньори. Способността да се действа автономно предполага както способността да се вземат решения, така и да се прилагат решения по автономен начин.[4] Изследователи от Немския институт по въпросите на международните отношения и сигурността[5] дефинират стратегическата автономия като способността на ЕС да определя собствените си приоритети и да взема собствени решения, като с институционални и политически средства може да ги осъществява самостоятелно или при необходимост в сътрудничеството с трети страни.

По-голямата част от научните определения се допълват от експлицитното твърдение, че автономията не означава автархия, изолация, отхвърляне на съюзи, а партньорите са от съществено значение за защита и насърчаване на ценностите и интересите на Европейския съюз.

3 Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, June 2016

4 Suzana Anghel, Beatrix Immenkamp, Elena Lazarou, Jerème Leon Saulnier, Alex Benjamin Wilson, On the path to ‚strategic autonomy' The EU in an evolving geopolitical environment, European Parliamentary Research Service September 2020

5 Barbara Lippert, Nicolai von Ondarza and Volker Perthes (eds.) European Strategic Autonomy Actors, Issues, Conflicts of Interests, Stiftung Wissenschaft und Politik, German Institute for International and Security Affairs SWP Research Paper 4 March 2019, Berlin

В цитираното проучване на Изследователската служба на Европейския парламент е подчертано, че стратегическата автономия не е свързана със самозадоволяване, а със средства и инструменти за намаляване на външните зависимости в области, които се считат за стратегически и в които зависимостите могат да компрометират автономията, като същевременно Европейският съюз продължава да си сътрудничи с партньори на многостранна основа.

Важен елемент за разбирането на стратегическата автономия е схващането, че тя не се отнася само до политиката за сигурност и отбрана, от която произхожда, а обхваща всички области на политиките на ЕС, които имат стратегическо значение – като пример може да бъде посочена необходимостта от засилване на продоволствената сигурност на Европейския съюз. Европейският комисар по земеделието Януш Войчеховски твърди, че един от основните уроци от Ковид-кризата е, че ЕС трябва да намали зависимостта от вносни храни: „Трябва да разполагаме със собствена храна, произведена на нашите ниви, от нашите собствени земеделски производители и трябва да се грижим по-добре за местните пазари, да съкратим веригите за доставки". Това предполага и усъвършенстване на общата селскостопанска политика. Френският президент Еманюел Макрон призова да бъде използвана кризата за насърчаване на „индустриалния суверенитет" на Европейския съюз, а комисарят по вътрешния пазар Тиери Бретон заяви, че „глобализацията е отишла твърде далеч".

Защо постигането на общо разбиране за същността на стратегическата автономия като общ проект на ЕС е изключително важно? Основни предпоставки за осъществяване на действителна стратегическа автономия са наличието на обща политическата воля, на обща визия за нейното постигане и на способност за предприемане на конкретни действия. В своя стратегически документ за отношенията с Китай от 2019 г., ЕС посочва, че възнамерява да засили своята икономическа и индустриална политика „със силни европейски играчи, около стратегически вериги за създаване на стойност", които са ключови за „индустриалната конкурентоспособност на ЕС и стратегическата автономия".[6] След разгорещени дискусии, в заключенията на Европейския съвет в началото на октомври 2020 г. се посочва, че „стратегическата автономия" е „ключова цел" на ЕС, като същевременно „поддържа отворена икономика".[7]

И ако държавите членки имат консенсус по въпроса, че Европейският съюз се нуждае от стратегическа автономия, то възгледите за нейната същност и за инструментите за нейното осъществяване са твърде различни. Тези различия затрудняват изграждането на общ подход на ниво Европейски съюз, а тяхното преодоляване е необходимо условие за постигане на желания резултат. Както отбелязва влиятелният „Politico",

6 EU-China – A strategic outlook, Strasbourg, 12.3.2019JOIN(2019) 5 final
7 Special meeting of the European Council (1 and 2 October 2020) – Conclusions, CO EUR 10 CONCL 6

„Европа иска стратегическа автономия, но просто трябва да реши какво означава това“.[8]

За Европейската комисия стратегическата автономия обхваща набор от по-силни средства за търговска защита (например, пограничен въглероден данък, проследяване на предоставянето на държавни субсидии при вноса на стоки от трети страни) и стимули за увеличаване на независимостта на промишлеността на ЕС от доставките на компоненти от трети страни (например, диверсификация на доставките, складиране и осигуряване на запаси, съкращаване на веригите за доставки, увеличаване на производството на територията на ЕС). Като част от инструментите за постигане на стратегическа автономия Европейската комисия подготвя предложения за нов подход към търговията, преразглеждане на индустриалната стратегия и реформа на политиката за защита на конкуренцията.

Подходът на Европейската комисия за постигане на стратегическа автономия не се приема еднозначно от държавите членки на ЕС. И това е съвсем естествено. Когато се обсъждат търговски въпроси, обичайно се оформят два големи лагера – на страните, които искат повече защитни мерки в търговията, и на тези, които са конкурентоспособни на световния пазар и предпочитат свободната търговия, страхувайки се, че при налагане на протекционистични бариери от страна на ЕС, търговските им партньори ще предприемат ответни мерки. Подобна е ситуацията и по отношение на постигането на стратегическа автономия. Някои от държавите членки подкрепят силно подхода на Комисията и го свързват с възможността за развитие на европейската индустрия, за насърчаване създаването на икономически „шампиони“ – европейски компании, способни да се състезават на световните пазари. За други държави този подход е заплаха за европейската отвореност към свободна търговия и за малките и средни предприятия.

Франция е страната, която категорично подкрепя подхода към стратегическата автономия на ЕС и силно настоява за нейното постигане. Според френския президент Еманюел Макрон „европейската стратегическа автономия е концепция, за която Франция настоява почти три години, а тя означава постигането на нашия суверенитет, способността ни да намалим зависимостта си спрямо останалия свят, да укрепим нашите производствени компании.“[9] Германия сближи своите виждания за стратегическата автономия с тези на Франция, главно вследствие на събитията по време на Ковид-кризата. Тя настоява за модернизиране на политиката за защита на конкуренцията и създаване на глобални икономически играчи, които да се конкурират успешно в глобален мащаб, включително и за постигане на автономия в дигиталния сектор.

Други държави членки на ЕС имат повече страхове, отколкото надеж-

8 https://www.politico.eu/article/europe-trade-wants-strategic-autonomy-decide-what-means/

9 Emmanuel Macron: «Renforcer notre autonomie stratègique», Figaro, https://video.lefigaro.fr/figaro/video/emmanuel-macron-renforcer-notre-autonomie-strategique/6151652923001/

ди, свързани с подхода към стратегическата автономия. Коалиция от 19 държави членки[10], които наречоха себе си „приятели на единния пазар“, се страхуват, че стимулите за по-голяма автономия на ЕС ще подкрепят преди всичко френско-германската индустрия, което ще повиши икономическата сила на тези две държави и техните компании, за сметка на по-малките икономики. Те имат опасения, че създаването на икономически „шампиони“ ще се отрази негативно на малките и средни предприятия, а в някои от инструментите виждат прикрит протекционизъм. Не трябва да се пропуска фактът, че търговията е от особено значение за малките и средни предприятия, които осъществяват 87 на сто от целия износ на ЕС.[11]

За да отговори на тези страхове и да сближи позициите, Европейската комисия въведе понятието „отворена стратегическа автономия“ – постигане на ползите от отвореността на европейската икономика за бизнеса, работната сила и потребителите, като същевременно ги предпазва от нелоялни практики и изгражда устойчивост, която да направи ЕС по-добре подготвен за бъдещи предизвикателства.[12] С други думи, моделът на „отворена стратегическа автономия“ се изразява в укрепване на способността на ЕС да преследва собствените си интереси независимо и категорично, като същевременно продължава да работи с партньори от целия свят. Но независимо от добавянето на думата „отворена“, за да се подчертае, че не става въпрос за автархия или протекционистично затваряне, словосъчетанието „отворена автономия“ звучи почти като оксиморон. Не би ли било по-подходящо да бъде наречена **„умна (smart) стратегическа автономия**“, която да се основава на модел, осигуряващ необходимата стратегическа независимост в баланс с ползотворно сътрудничество?

Основните елементи на този модел могат да бъдат намерени в реформиране на политиките на ЕС в редица сфери и тяхното финансиране. Постигането на амбициозната цел за стратегическа автономия безспорно изисква адекватни общи ресурси. Дори да има пълно съгласие за приоритетите за постигане на автономия като иновации, модерни технологии, зелена икономика, дигитализация, сигурност и т.н., то важна предпоставка за тяхното осъществяване е те да бъдат подкрепени с достатъчно финансови ресурси. В тази посока е съгласуваната след дълги дебати в Европейския съвет Многогодишна финансова рамка 2021-2027 г. и новия инструмент NextGenerationEU за възстановяване на икономиката за периода 2021-2024 г. в размер на 750 милиарда евро заеми от финансовите пазари. Важно е, обаче, как точно ще бъдат оползотворени тези средства. За да се осигури осъществяването на целта за стратегическа автономия, те трябва да бъдат насочени към такива области,

10 Групата „Приятели на единния пазар“ включва Швеция, Дания, Финландия, Естония, Литва, Латвия, Австрия, Белгия, Нидерландия, Люксембург, Хърватия, Чехия, Ирландия, Малта, Португалия, Полша, Словения, Словакия и Испания.

11 По данни на Европейската комисия

12 A renewed trade policy for a stronger Europe, Consultation Note, 16 June 2020, European Commission

в които ще носят добавена стойност. Управлението на средствата би следвало да бъде в съответствие с принципите на субсидиарност, пропорционалност и европейска добавена стойност, като се осигурява постигане на икономии от мащаба и повишаване на ефективността в сектори като научните изследвания, транспорта, енергетиката и т.н. Според експертите по-голяма стратегическа автономия на ЕС няма как да бъде постигната без напредък във финансирането на производството на общи стоки.[13]

Друг важен елемент на този модел е прилагането на цялостна европейска икономическа политика, която да осигури положителен темп на растеж в дългосрочен план. Стратегическата автономия предполага активна иновационна политика, развитие на икономиката на знанието, подобряване на организацията на европейските научни изследвания. Има необходимост от създаване на предприемачески дух, на способности за поемане на риск и за бързо адаптиране към променящия се свят. Много важно е и постигането на дигитална автономия на ЕС, който в момента е зависим от цифрови платформи на трети страни, и на обща позиция по отношения на изкуствения интелект и неговото приложение в европейската икономика. Завършването на единния цифров пазар също е една от важните задачи на Европейския съюз.

Друга важна политика на ЕС, която следва да бъде адаптирана към новите условия на световните пазари, е политиката за защита на конкуренцията, особено що се отнася до предоставянето на държавни помощи и до сливанията и придобиванията на предприятия. Намеренията да бъдат създадени европейски „шампиони", които успешно да се конкурират на световните пазари с големите конкурентни компании, както и променящото се естество на конкуренцията в глобален мащаб налагат преосмисляне дори на някои понятия като господстващо положение, злоупотреба с господстващо положение, държавна помощ, субсидиране. Стъпка в тази посока е публикуваната през юни 2020 г. от Европейската комисия „Бяла книга" относно осигуряването на еднакви условия на конкуренция по отношение на чуждестранните субсидии. В нея е отбелязано, че за да се възползва в пълна степен от световната търговия, Европейският съюз ще следва модел на отворена стратегическа автономия, което означава, че едновременно с оформянето на новата система на световно икономическо управление и развитието на взаимноизгодни двустранни отношения, ЕС ще трябва да се защитава от нелоялни и неправомерни практики. В днешната взаимосвързана глобална икономика чуждестранните субсидии могат да нарушат вътрешния пазар на ЕС и да подкопаят еднаквите условия на конкуренция, да улесняват придобиването на предприятия в ЕС, да влияят на други инвестиционни решения

13 Виж повече в Suzana Anghel, Beatrix Immenkamp, Elena Lazarou, Jerôme Leon Saulnier, Alex Benjamin Wilson,On the path to ‚strategic autonomy' The EU in an evolving geopolitical environment, European Parliamentary Research Service, September 2020

или да нарушават пазарното поведение.[14] Въз основа на Бялата книга и на нейното широко обсъждане, ще бъдат направени конкретни законодателни предложения.

Друг важен инструмент за постигане на стратегическа автономия е общата търговска политика на Европейския съюз. Външната търговия със стоки и услуги представлява 35 на сто от брутния вътрешен продукт на Съюза, а едно от всеки 7 работни места в него зависи от износа. Европейската комисия води търговските преговори от името на държавите членки, които ѝ предоставят съответния мандат, а в Световната търговска организация (СТО) Европейският съюз наистина говори с един глас. Това обаче не означава, че търговската политика не поражда спорове и противоречия. До голяма степен тези спорове произтичат от екзистенциалния въпрос: протекционизъм или либерализъм? Или нещо по средата? Как да бъде защитена свободната търговия, без да се проявява наивност, че всички ще следват едни и същи правила?

Тенденцията за нарастване на протекционизма и увеличаване на търговските конфликти в глобален мащаб през последните години поставя изпитания пред търговската политика на Европейския съюз. Все повече държави приемат протекционистични мерки, за да защитават националната си икономика. Разпространява се т.нар. политика „направено тук, а не в света“. Протекционистичните търговски практики на страни като САЩ, Китай, Индия водят до т.нар. ефект на разпространението (spillover effect), а този ефект – до търговски конфликти. Историята доказва, че третият закон на Нютон[15] действа с пълна сила и в международните икономически отношения. Обичайно едностранните протекционистични действия водят до ответни противодействия, а създаването на атмосфера на „отмъщение“ може да има непредвидими последствия. Освен САЩ и Китай, много други държави също са отговорни за прилагане на защитни мерки, като повишени вносни мита и експортни субсидии. Нарастването на геополитическото измерение на търговската политика и на икономическия национализъм дават основание да се говори за „деглобализация“ (deglobalisation) или поне за забавяне на процеса на глобализация – т.нар. слоубализация (slowbalisation)[16], а това неминуемо води до търговски конфликти, нестабилност и разпадане на веригите на стойността на отделните продукти (value chain). Понастоящем ситуацията може да бъде характеризирана като „студена търговска война“.

Оказва се, че разрешаването на дилемата „протекционизъм или свободна търговия“ в XXI век е много по-трудно, отколкото в миналото. Както бе посочено по-горе, изкушението за протекционистична търговска политика в съвременните условия става все по-голямо. Европейски-

14 Бяла книга относно осигуряването на еднакви условия на конкуренция по отношение на чуждестранните субсидии, Брюксел, 17.6.2020 г. COM(2020) 253 final, Европейска комисия

15 Третият закон на Нютон гласи: „Всяко действие има равно по големина и противоположно по посока противодействие“.

16 Fabry, E. The WTO in crisis: Can we do without Multilateralism in the Digital Age? Jacques Delors Institute, 2019.

ят съюз също е изправен пред това изкушение и трябва да се опита да осигури стратегическа автономия, без да навлиза в спиралата на протекционизма. Изтъкнатият от президента на Франция Еманюел Макрон девиз „Европа, която защитава" се отнася и за общата търговската политика на ЕС. По думите на председателя на Европейската комисия (2014-2019) Жан-Клод Юнкер, „Европа е за свободна и честна търговия, но ние не сме наивни свободни търговци"[17]. Всъщност именно по време на мандата на Комисията „Юнкер" започна сериозна трансформация на търговската политика на Европейския съюз както под натиска на силното напрежение между големите търговски сили, така и под влияние на общественото мнение относно ролята на търговските споразумения и тяхното въздействие върху европейската икономика и загубата на работни места. На практика се появи още един актьор, оказващ влияние върху търговската политика, в лицето на гражданското общество, което се обявява в защита на националната икономика. Някои действия в тази посока вече са факт – например, засилването на антидъмпинговите инструменти, които трябва да възпират и да се противопоставят по-ефективно на нелоялната конкуренция, както и съгласуването на европейски инструмент за контрол на чуждестранните инвестиции в Европейския съюз с цел да се защитят европейските интереси в стратегически сектори.

Тенденцията към по-голяма защита може ясно да бъде видяна и в предложението на Европейската комисия за заздравяване на защитните търговски мерки на Европейския съюз, направено през ноември 2016 г. Обосновката на тези мерки е, че Съюзът цели да предпази европейската индустрия и работните места от дъмпинг и субсидиран внос от трети страни. Законодателството влезе в сила на 8 юни 2018 г. Въвежда се нова методология за изчисляване на дъмпинговите маржове/граници при вноса от трети страни в ЕС в случай на значителни пазарни изкривявания или на повсеместно влияние на държавата върху икономиката. При определянето на пазарните изкривявания се прилагат критерии като: влиянието на държавата и държавната политика върху пазара, широкото присъствие на държавните предприятия, дискриминацията в полза на местните компании и липсата на независимост на финансовия сектор. Новите антидъмпингови правила се прилагат и към държавите, които не спазват международните трудови и екологични стандарти при производството на стоки. В съответствие с новата методология Европейската комисия е оправомощена да изготвя доклади за държави или сектори, в които да идентифицира потенциални пазарни изкривявания, като събраните в тях доказателства ще бъдат достъпни за бъдещи разследвания. Макар че предвидените мерки се отнасят за всички трети страни, ясно е, че основният „заподозрян", който отговаря на изброените критерии, е Китай, обвиняван от европейските производители в нелоялни търговски практики.

17 EU trade defence: stronger and more effective rules enter into force Brussels. European Commission, Press release 7 June 2018.

Друг важен инструмент е приетият регламент[18] за скрининг на чуждестранните инвестиции в Европейския съюз, за да се предотвратява възможността държавните или държавно финансираните чуждестранни предприятия от трети страни да се възползват от европейско ноу-хау, особено в областта на отбраната, енергийната инфраструктура, полупроводниците, автоматизацията и роботиката. Цел на регламента е да изгради механизъм за сътрудничество между държавите членки и Комисията, чрез който те взаимно да се уведомяват за преки чуждестранни инвестиции, които могат да застрашат сигурността или обществения ред, и да си обменят информация в тази връзка. Европейската комисия има правомощия да дава препоръки, а всяка държава членка може да взема окончателното решение относно чуждестранните инвестиции в чувствителните сектори на икономиката и инфраструктурата.

Що се отнася до търговската политика, стратегическите и автономни действия на ЕС трябва да означават, че ЕС остава отворен и се стреми към взаимноизгодни търговски споразумения, като същевременно положи усилия за обновяване на многостранната търговска система. От решаващо значение е ЕС да не се поддаде на „песента на сирените“ на протекционизма при актуализирането на многостранната търговска система, но да отстоява категорично своите интереси. Като част от инструментариума на търговската политика на ЕС, многостранното сътрудничество предлага най-добрата възможност за постигане на широк набор от търговски правила, насърчаващи търговските интереси на ЕС. Това е особено важно, тъй като ЕС винаги се стреми да гарантира, че сключените търговските споразумения се осъществяват при зачитане на правата на човека и стандартите за защита на труда, околната среда, здравето и безопасността.

В този контекст важен елемент от общата търговска политика на ЕС е съживяването на Световната търговска организация. Европейският съюз винаги е имал интерес от ефективно функциониране на многостранната търговска система, основана на правила, съгласувани от 164-те държави, членуващи в СТО. Въпреки че се ориентира към сключването на двустранни търговски споразумения, поради парализата на многостранните преговори, Съюзът, като важен играч в световната търговия, може да допринесе за съживяването на СТО, поставяйки тази цел във фокуса на своята търговска политика. Разбира се, това не е лесна задача в условията на търговски конфликти и противоречиви икономически интереси на многобройните държави членки на СТО. Надигащата се протекционистична вълна ограничава желанието на страните да си сътрудничат на многостранна основа, което пък води до големи трудности за установяване на ефективна многостранна търговска система, основана на съгласувани правила. Следва да се посочат усилията на Европейския съюз и други дър-

18 Регламент (ЕС)2019/452 на Европейския парламент и на Съвета от 19 март 2019 г. за създаване на рамка за скрининг на преки чуждестранни инвестиции в Съюза Официален вестник на Европейския съюз LI 79/1.

жави, членуващи в СТО, да направят конкретни предложения за реформа. Всички те обаче бяха отхвърлени от САЩ, без да бъдат предложени алтернативни решения. Тук прозира желанието за прилагане на „едностранност" в международната търговия, което крие риск от неконтролируемо „демонтиране" на приетите многостранни правила и установяване на правото на по-силния.

Всичко това се случва във време, когато мултилатерализмът е повече от необходим за управление на новите големи глобални предизвикателства – борбата с климатичните промени и развитието на цифровия пазар[19]. В епоха на глобална свързаност, неравенствата и глобалните дисбаланси се усилват и от навлизането на изкуствения интелект, съхранението на данни и достъпът до тях. Създават се рискове за лоялната конкуренция и за сигурността на държавите, а всичко това изисква подход на многостранно регулиране. Борбата срещу изменението на климата налага поставянето на целите за устойчиво развитие в дневния ред на СТО. Изправен пред забавянето на глобалните икономическите темпове и пред риска от ширещите се търговски конфликти, Европейският съюз няма друг избор, освен да бъде по-решителен в своите действия за реформиране и съживяване на Световната търговска организация.

Обемът на една такава статия не позволява в детайли да бъдат разгледани всички реформи и конкретни практически стъпки, които трябва да осъществи ЕС, за да постигне стратегическа автономия. Тя по-скоро се опитва да даде повод за размисъл и обсъждане на тези важни въпроси. Не бива да се забравя, че разгорещените дискусии и различаващите се мнения са част от процеса на вземане на решения в Европейския съюз и те почти винаги предхождат постигането на консенсус по стратегически въпроси на европейската интеграция. Едновременно с това следва да се подчертае, че запазването на единството и солидарността между държавите членки на Европейския съюз са ключови фактори за постигането на стратегическа автономия. Препоръчително е темата за постигането на стратегическа автономия да бъде обсъдена на Конференцията за бъдещето на Европа и моделът за нейното осъществяване да получи подкрепата на гражданите, което ще създаде здрава основа за политическо споразумение относно дългосрочните стратегически цели на ЕС.

Пандемията от Ковид-19 ускори процеса на постигане на стратегическата автономия на Европейския съюз. Нейният обхват се разшири и вече се свързва не само със сигурността и отбраната, а и със здравеопазване на вътрешния пазар и еврото, обновяване на икономическата политика, реформиране на политиката за защита на конкуренцията, активизиране на търговската политика и оборудването ѝ с по-съвършени защитни средства. Последователността на общата търговска политика е съществена предпоставка за осъществяване на лидерската роля

19 Fabry, E. *Pour une politique commerciale plus verte et plus inclusive*. Institut Jacques Delors, 2019.

на Европейския съюз в защита на мултилатерализма и реформиране на правилата в международните икономически отношения.

Важни фактори за постигане на стратегическата автономия са наличието на политическа воля и обща визия за действията, които трябва да бъдат предприети. Общото схващане на държавите членки и Европейската комисия за модела на отворена стратегическа автономия, включително и за секторите, които тя обхваща, е предпоставка за засилване на способността на ЕС за намаляване на зависимостта и уязвимостта му. Стратегическата автономия може да допринесе за това Европейският съюз да говори с един глас и да защитава своите интереси, като сътрудничи с лоялните си партньори при условия на взаимна изгода и насърчаване на европейските ценности.

В съвременните сложни условия Европейският съюз не може да си позволи да остане в отбранителна позиция, нито да се отдаде на изкушението на протекционизма. Намирането на баланса в действията към стратегическата автономия, който да осигури на Съюза стабилни позиции, е предпоставка за икономическа независимост и просперитет, както и за заздравяване на позициите му на важен играч в международните икономически отношения.

Моделът на отворена стратегическа автономия на Европейския съюз е важен както за осигуряване на достъп до пазари и насърчаване на устойчивото развитие, така и за поддържане на отворен, основан на правила световен ред за търговия и инвестиции. В този смисъл той трябва да намери разумния баланс между търговско-икономическите интереси, от една страна, и осигуряването на социална справедливост, спазване на високи трудови и екологични стандарти, опазване на здравето, зачитане на човешките права, от друга. Постигането на баланс в съвременните условия е сериозно предизвикателство, с което ЕС трябва да се справи и чрез активна икономическа дипломация.

В този смисъл бъдещето на Европейския съюз и осъществяването на неговия проект за стратегическа автономия зависи от **способността му да даде адекватен отговор на реалностите на 21-ви век**: **способността да се приспособява** към нарастващия натиск върху европейския бизнес, **способността да се състезава** и да направи своята икономика конкурентоспособна в световен мащаб; **способността да бъде гъвкав** и да намери точния баланс между отвореност и защита; **способността да мисли мащабно**, не само в европейско, но и в глобално измерение.

Използвана литература

Anghel,S. and others, *On the path to ‚strategic autonomy' The EU in an evolving geopolitical environment*, European Parliamentary Research Service, September 2020

Arto, I. and others. *EU export to the world effects on employment and income*. European Commission, 2018.

Bjerkem, J. *EU trade policy: Global enforcer for the European Green Deal*. European Policy Centre, 2019.

Fabry, E. *Pour une politique commerciale plus verte et plus inclusive*. Institut Jacques Delors, 2019.

Fabry, E. *The WTO in crisis: Can we do without Multilateralism in the Digital Age?* Jacques Delors Institute, 2019.

Demesmay, C. and B .Kunz. *Sustaining Multilateralism in a Multipolar World. What France and Germany can do to preserve the Multilateral Order*. IFRI, 2019.

Hoekman, B. and L. Puccio. *EU Trade policy: Challenges and Opportunities*. European University Institite, 2019.

Lippert,B. Nicolai von Ondarza and Volker Perthes (eds.) *European Strategic Autonomy Actors, Issues, Conflicts of Interests* , Stiftung Wissenschaft und Politik, German Institute for International and Security Affairs SWP Research Paper 4 March 2019, Berlin

Stiglitz, J. *Rethinking Globalization in the Trump Era: US-China Relations, Frontiers of Economics in China*. Higher Education Press, vol. 13(2), 2018, pp. 133-146.

Woolcock, S. *The Role of the European Union in the International Trade and Investment Order*. Dahrendorf Forum IV Working Paper No. 10, 11 April 2019.

***Проф. д-р Ингрид Шикова** е един от създателите на катедра "Европеистика" в Софийския университет "Св. Климент Охридски" и ръководител на „Жан Моне" Център за високи постижения. Цялата ѝ професионална кариера е посветена на европейската интеграция. Била е директор на Центъра за европейски изследвания и на Информационния център на Делегацията на Европейската комисия. Работила е като съветник в Представителството на Европейската комисия. Членува в международната мрежа от лектори "Екип Европа". Избрана е за член на Академичния съвет на Международния център за европейско обучение в Ница, Франция. Има многобройни публикации по въпросите на европейската интеграция. Наградена е с почетния знак със синя лента на Софийския университет "Св. Климент Охридски" за приноса ѝ за развитие на европейските изследвания в България. През 2020 г. получи наградата Docendo Discimus на Дипломатическия институт към Министерството на външните работи и почетната награда на Българската търговско-промишлена палата.*

От стратегическо преосмисляне към стратегически действия. ОПСО – от стратегия към тактика

д-р Моника Панайотова

Използвайки за отправна точка две известни мисли на бащите основатели на Европейския съюз (ЕС) – Жан Моне и Уинстън Чърчил, настоящата публикация ще разгледа в контекста на Общата външна политика и политика на сигурност на ЕС (ОПСО) стартиралия процес на стратегическо преосмисляне в Европа.

Жан Моне казва, че „човек действа и се променя само при необходимост, а обикновено осъзнава такава необходимост в ситуация на криза." Уинстън Чърчил от своя страна отбелязва, че „колкото и красива да е стратегията, трябва от време на време да поглеждате и резултатите". В тази връзка:

- от една страна ще бъде представена причинно-следствената връзка, която се наблюдава между **появата на определени събития, рискове и заплахи в средата за сигурност и инициирането на нови стратегически документи** от ЕС и НАТО;
- от друга страна ще бъдат разгледани **резултатите от Глобалната стратегия** за външна политика и политика на сигурност на Европейския съюз с цел констатиране на определени симптоми, които да бъдат взети под внимание при нейното **доусъвършенстване чрез новата инициатива за „Стратегически компас"**.

Високата динамика на промените в средата за сигурност и в равновесието на силите в международните отношения поставя във фокуса на внимание необходимостта от ***едновременно стратегическо и тактическо мислене***, осигуряващо бързина и определено ниво на гъвкавост и адаптивност. Затова целта на настоящата публикация е да покаже, че е време не само за стратегическо преосмисляне, но и за стратегически действия от страна на ЕС, базирани на отговора на въпроса „как".

Инициране на нови стратегически документи в резултат на събития и промени в средата за сигурност

През 2021 г. се отбелязват пет години от създаването на Глобалната стратегия за външна политика и политика на сигурност на Европейския съюз през 2016 г., както и единадесет години от появата на Стратегическата концепция на НАТО през 2010 г. И в ***двата съюза стартират процеси на стратегическо преосмисляне***, като ЕС избо-

ра пътя на доусъвършенстване на съществуващата стратегия чрез т.нар „Стратегически компас“, а Алиансът – пътя на нова концепция, използвайки за ориентир доклада, изготвен по искане на генералния секретар Йенс Столтенберг и озаглавен „НАТО 2030. Обединени за една нова ера“[1].

Двете инициативи имат своите ***безспорни предимства***, сред които са мобилизиране на:

- експертен и интелектуален потенциал;
- политическа воля за повече заедност както вътре в самите съюзи, така и между тях;
- желание за стратегическа емпатия при преодоляване на общите и комплексни предизвикателства в средата за сигурност;
- наличните ресурси с цел оптимизиране, по-голяма съвместимост и взаимодопълняемост на способностите, но те имат ***един основен недостатък***, а именно, че са реактивни на определени събития, промени в средата за сигурност и тенденции в международните отношения.

Пред тях стои ***ключовият фактор време*****,** който при високата динамика на промени в средата за сигурност и в международните отношения поставя на изпитание далновидния характер на бъдещите стратегически документи, както и последващата успеваемост в тяхната имплементация.

Думите на Хераклит, че единственото постоянно нещо е промяната, придобиват все по-голяма актуалност днес. Неочакваните събития и появата на външни фактори се превръщат в нещо обичайно, което налага необходимостта от: бързина; от достъп до информация и данни, минимизиращи рисковете; от по-голяма гъвкавост, креативност и новаторство. За да може да се използват ползите или да се преодолеят заплахите от ***постоянната промяна***, все по-нужно е да бъде наличен отговор едновременно на всички въпроси, както на тези, свързани със стратегическото мислене – *кой, къде и защо*, така и на тези, свързани с тактическото – *как и кога*.

Задълбочен анализ показва, че през годините събития и промени в средата за сигурност са основен ***катализатор на определени стратегически и политически промени*****.**

Глобалната стратегия на ЕС възниква след:

- усложнената ситуация в Украйна;
- бежанския поток и нарастващите предизвикателства от Северна Африка и Близкия Изток;
- избирането на нов състав на Европейската комисия през 2014 г. с ново ниво на амбиция.

1 NATO 2030: United for a New Era. Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General. <https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf >

Същият подход се наблюдава и при предходната Европейска стратегия за сигурност – „Една сигурна Европа в един по-добър свят" от 2003 г., която възниква след:

- конфликтите на Балканите;
- събитията от 11 септември 2001 г.;
- войната в Афганистан;
- най-новата терористична вълна, свързана с краен религиозен екстремизъм в Европа;
- започналата война в Ирак.

Тази тенденция се запазва и в настоящите два паралелни процеса на стратегическо преосмисляне в ЕС и НАТО. Това разкрива причинно-следствената връзка между средата за сигурност като независима променлива и инициираните стратегически документи в сигурността и отбраната от ЕС и НАТО, чрез техните институции, структури и органи на управление[2].

От 2014 г., в отговор на променящата се среда за сигурност, Алиансът предприема действия по посока на:

- модернизация на способностите си;
- повишаване на равнището си на готовност;
- по-големи инвестиции в отбрана.

Отново, поради новия тип предизвикателства в средата, НАТО паралелно се адаптира политически, чрез чести консултации, свързани с въпросите по контрола на оръжията, устойчивостта, нововъзникващите и високо иновативни технологии[3].

- **Доклад: „НАТО 2030. Обединени за една нова ера"**

Новият доклад „НАТО 2030. Обединени за една нова ера" отразява нарастващото напрежение в Средиземноморието, формирането на Китай като фактор в глобалния баланс на силите, твърдия подход на Русия, тероризма, както и предизвикателствата пред сигурността в контекста на промените в климата, пандемиите, миграционните процеси.

Мнозина твърдят, че докладът е в отговор на провокативното изказване през ноември 2019 г. на френския президент Еманюел Макрон в интервю за сп. „Икономист", че ***„НАТО е в мозъчна смърт" [4],*** насочвайки вниманието към необходимостта от европейска армия. Причината за изявлението на единствената ядрена сила в ЕС (след Брекзит) се дължи на ***поведението на два стратегически съюзника в НАТО – САЩ и Турция.*** Вашингтон – поради непредвидимостта на президента Тръмп и админи-

2 Панайотова, Моника. „Сигурността и отбраната на ЕС след Лисабонския договор и стратегическата концепция на НАТО от 2010 г.", Институт за икономическа политика, София, 2017 г.

3 Remarks by NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the public launch of the NATO 2030 Expert Group's Report., December, 3, 2020 <https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_179952.htm>

4 Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead., Economist <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>

страцията му, както и поради критиката им към европейските съюзници за бюджетния им принос в Организацията на Северноатлантическия договор. Анкара – поради действията ѝ в Средиземно море и закупуването на ракетни системи от Русия.

Подходът на Франция спрямо Алианса има своята предистория. Интересното е, че, ако през 1966 г. генерал Де Гол изтегля страната си от военната организация на НАТО, тъй като не е съгласен САЩ „да въвличат Франция във всички свои авантюри", то Макрон, вместо да планира изтегляне от НАТО, пледира за европейска армия и за това Европа да може да мисли за себе си стратегически като геополитическа сила, способна да контролира съдбата си.

В дневния ред за Европа на новоизбрания председател на Европейската комисия (ЕК), Урсула фон дер Лайен (2019-2024 г.), се поставя акцент върху отбраната на Европа и върху стремежа Комисията да бъде геополитическа в начина си на мислене и действие. В него се отбелязва, че по отношение на колективната отбрана ***ЕС ще остане трансатлантически, но ще стане по-европейски,*** предприемайки смели стъпки в следващите пет години към изграждане на истински Европейски съюз за отбрана[5].

Проследявайки изказванията на бившия председател на ЕК – Ж.К.Юнкер[6], на настоящия председател, както и на председателя на Европейския съвет – Шарл Мишел, се наблюдава ***стремеж към европейски суверенитет и стратегическа автономност на ЕС***. Общ европейски суверенитет, който не заменя, а се формира от националните и който никога няма да бъде насочен срещу другите. Стратегическа независимост, която поставя за Европа истинското начало на 21 век, тъй като е новият общ проект, от общ интерес за ЕС, който се превръща в цел номер едно за съвременното поколение[7].

Предвид това, че 21 от 30 държави членки на Алианса са членове на Европейския съюз и че 90% от населението на ЕС е население на НАТО, стратегическата автономност ***следва да бъде кооперативна с Организацията на Северноатлантическия договор,*** отворена за многостранно сътрудничество. Това означава ЕС да бъде самостоятелен и да взаимодейства с НАТО, но при максимално координирана предварителна позиция във формат Европейски съюз.

Стратегическа независимост предполага наличието на ***военни и граждански способности за самостоятелни действия*** в случай на не-

5 A Union that strives for more. My agenda for Europe. By candidate for President of the European Commission. Ursula von der Leyen. Political Guidelines for the next European commission 2019-2024. Opening Statement in the European Parliament Plenary Session by Ursula von der Leyen, Candidate for President of the European Commission, July, 16 2019 <https://ec.europa.eu/ >; Speech by President-elect von der Leyen in the European Parliament Plenary on the occasion of the presentation of her College of Commissioners and their programme, November, 27, 2019 <https://ec.europa.eu/commission >

6 Време за Европейски суверенитет. Реч за състоянието на Съюза през 2018 г.

7 План за възстановяване: засилване на стратегическата автономност на Европа – реч на председателя Шарл Мишел по време на Икономическия форум в Брюксел, септември, 2020. <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2020/09/08/recovery-plan-powering-europes-strategic-autonomy-speech-by-president-charles-michel-at-the-brussels-economic-forum/>

обходимост, ***механизъм за бързо вземане на решения*** при кризи, ***единен общоевропейски глас на световната сцена*.**

- **Стратегически компас**

Стратегическият компас има за цел да преодолее две от големите предизвикателства пред европейската сигурност – липсата на единна оценка и общи възприятия за заплахи и рискове, както и неефективното използване на наличните способности в отговор на стратегическите и оперативни нужди на ЕС. Той се ***появява отново в резултат на определени събития*** – напрежението в Източното Средиземноморие, ситуацията в Мали, демонстрациите в Беларус, новият мандат на Европейската комисия и Европейска служба за външна дейност.

Инициативата стартира с Германското председателство на Съвета на ЕС през 2020 г. и се планира да приключи по време на Френското председателство на Съвета на ЕС през 2022 г., което съдържа елемент на символика, свързан с френско-германския европейски мотор.

Целта е да бъде изготвен нов документ за сигурност на ЕС – „Стратегически компас", съдържащ единен анализ на заплахите пред Съюза и ***свързващ по по-добър начин стратегическите и оперативни нужди на ЕС и неговите способности[8].***

Този двугодишен процес стартира с представяне на анализ на заплахите в краткосрочен и средносрочен план (т.е. от 2025 г. до 2030 г.) от Върховния представител Жозеп Борел и цели да допълни Глобалната стратегия във връзка с нововъзникнали заплахи. Документът се очаква да осигури политико-стратегическата посока на сигурността и отбраната на ЕС в отговор на амбицията му да играе видима роля във формулирането на бъдещия глобален ред.

Четирите основни, взаимосвързани, теми във фокуса на внимание ще са: управление на кризи, устойчивост, способности и партньорства, а ключовите предизвикателства, които ще са обект на анализ, ще са: глобални и регионални заплахи, конфликти в съседство на ЕС, предизвикателства от държавни актьори, заплахи от недържавни актьори. В анализа на заплахите се очертават ***следните основни първоначални тенденции***:

- на глобално ниво – забавяне на процеса на глобализация, нарастващо икономическо съперничество между глобалните сили, измененията в климата и надпреварата за ресурси, миграционният натиск и заплахи пред многостранната система;
- на регионално ниво – регионална нестабилност, конфликти, нестабилни държави, междудържавни напрежения, външни влияния, дестабилизиращо влияние на недържавни актьори;
- заплахи срещу ЕС – държавни и недържавни актьори, които ата-

8 Strategic Compass: Developing strategic principles, August, 25, 2020. <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/eu-defense-strategic-compass-foreign-policy/2377030>

куват ЕС чрез хибридни инструменти, включително високи технологии, дезинформация и други невоенни източници на влияние; терористични заплахи[9].

2021 г. ще от важно значение за успешното съставяне на новия документ в сферата на общата сигурност и отбрана на ЕС, тъй като през първата половина ще се проведе стратегически диалог между държавите членки, а във втората половина – съставяне на Стратегическия компас до неговото приемане в началото на 2022 г.

Освен от „компас", обаче ЕС има нужда и от „GPS", за да определи своето местоположение, скорост и време. Европейският съюз следва да определи своето местоположение в глобален план, скоростта, с която се движи, интегрира и позиционира в международните отношение, както и времето, което му е нужно както при вземането на решения, така и при формирането на стратегическа и тактическа визия в условията на динамични промени в средата за сигурност.

Резултати от Глобалната стратегия за външна политика и политика на сигурност на ЕС и констатиране на определени симптоми

С появата на Глобалната стратегия за външна политика и политика на сигурност през 2016 г., ЕС определя от една страна своето ниво на амбиция да бъде самостоятелен стратегически актьор с влияние в глобален мащаб, а от друга – своите стратегически цели в отговор на новите предизвикателства в света на „предвидимата непредсказуемост"[10]. В резултат на Глобалната стратегия бяха предприети ***важни инициативи в ОПСО***:

- Постоянното структурирано сътрудничество (ПСС/PESCO) в областта на отбраната и сигурността, наричано от Председателя на ЕК Жан Клод Юнкер (2014-2019) „спящата красавица" на Лисабонския договор;
- Координираният годишен преглед на отбраната (CARD), който цели идентифицирането на приоритетни отбранителни способности;
- Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната (EDIDP), обхващаща периода от 1 януари 2019 г. до 31 декември 2020 г., която бе инициирана благодарение на успешните тристранни преговори по Регламента за своето създаване по време на Българското председателство на Съвета на ЕС 2018;
- Европейският фонд за отбрана (ЕФО), който се очаква да стартира от 2021 г., след успешно приключване на преговорите както по Многогодишната финансова рамка, така и по новия регламент, насърчавайки иновативната и конкурентна промишлена база на отбранител-

9 Towards a Strategic Compass, Brussels, November 11, 2020. <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89047/node/89047_en>

10 Shared Vision, Common Action: A stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, 2016. <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

ната индустрия и допринасяйки за стратегическата автономност на Съюза[11].

Резултатите от Глобалната стратегия ще бъдат разгледани по-долу от гледна точка на: 1) констатациите, направени в Третия доклад за напредъка по нейното изпълнение от 2016-2019 г., и 2) симптомите, свързани със стартирането на двете ключови инициативи за интеграцията на ЕС в областта на сигурността и отбраната – ПСС и ЕФО.

Доклад „Глобалната стратегия на ЕС на практика — три години по-късно и в бъдеще“

Докладът, озаглавен „Глобалната стратегия на ЕС на практика — три години по-късно и в бъдеще“, разглежда постигнатото до 2019 г. в ***петте приоритетни области*** на стратегическия документ:

- сигурността на Съюза;
- устойчивостта на държавата и обществото на изток и на юг;
- интегриран подход към конфликти и кризи;
- регионален ред, основан на сътрудничество;
- глобално управление през 21 век[12].

Констатациите, които се очертават в доклада са, че:

- Европа все повече се възприема като световен пример, разкривайки неизползвания колективен потенциал в областта на сигурността и отбраната;
- Европейският съюз на сигурност и отбрана прави първите си стъпки, тъй като държавите членки вече инвестират в общи промишлени и научноизследователски проекти, за да се развие пълният спектър на отбранителни способности, от които се нуждае ЕС за своята обща сигурност;
- Международните мисии разполагат с по-добри командни структури и се инвестира повече в гражданските действия на ЕС;
- Партньорите знаят, че Европа не се ограничава само със своята „мека сила“;
- ЕС инвестира в многостранното сътрудничество, както никога досега във време, когато ООН и самата идея за основано на правила световно управление са подложени на нарастващ натиск;
- ЕС поставя обединяващата си способност в услуга на многостранното сътрудничество, като се опитва да обедини съответните регионални и световни сили около масата за преговори;
- Положителният потенциал на ангажираността на ЕС е огромен и единствен по рода си за Западните Балкани;

11 Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейски фонд за отбрана. COM (2018) 476 2018/0254 (COD). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2018%3A476%3AFIN>

12 The European Union's Global Strategy: Three years on, moving forward. <https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_global_strategy_2019.pdf>

- Синхронизирането на политиките за развитие и сигурност на ЕС отбелязва напредък;
- Силна колективна политическа воля е необходима, за да се върви напред, тъй като всичко, което е постигнато, може да се окаже краткотрайно, ако в бъдеще тази политическа воля изчезне.

Наред с положителните изводи, обаче следва да се обърне внимание на следните симптоми по линия на въпроса „как", свързани с Постоянното структурирано сътрудничество и Европейския фонд за отбрана, които да бъдат взети под внимание при доусъвършенстването на Глобалната стратегия.

Постоянно структурирано сътрудничество (ПСС/PESCO)

Постоянното структурирано сътрудничество е един от междуправителствените инструменти, които Лисабонският договор предоставя за по-тясно взаимодействие в сферата на европейската сигурност и отбрана. Различният начин обаче, по който бе подходено към член I-41, т.6 от Договора, свързан с инициирането на ПСС, показва определена симптоматика.

От една страна, ПСС се възприемаше като ***инструмент за военна „интеграция на скорости" в ЕС***, предоставящ възможност за участие само на страните, притежаващи военни способности, които отговарят на високите критерии на съвременните мисии. Това предполага както стъпка към по-тясно сближаване в сферата на отбраната между държавите членки, притежаващи висок отбранителен капацитет, така и към засилване стремежа за наваксване от страна на държавите, които изостават с модернизацията на своите военни способности.

От друга страна, при инициирането на ПСС през 2017 г. бе приложен ***приобщаващ подход, даващ възможност на всички желаещи да участват***, независимо от тяхното ниво на подготвеност. По този начин бе избегната интеграция в ЕС на „различни скорости" и бе демонстриран стремеж за привличане на максимално на брой държави в процеса на задълбочена интеграция в областта на отбраната, спазвайки принципите на единство и равнопоставеност. Този подход бе запазен и по време на Българското председателство на Съвета на ЕС през 2018 г. при стартирането на първите проекти по ПСС с убеждението, че включването на почти всички европейски държави членки е определящо за успеха на тази амбициозна инициатива.

Франция на свой ред предложи т.нар. ***Европейска инициатива за интервенция***. Половин година след стартирането на ПСС, френският президент Е. Макрон в изпълнение на идеите си за суверенна, обединена и демократична Европа[13] стартира с още 8 държави „Европейска инициатива за интервенция" с цел създаване на общ отбранителен

13 President Macron's Initiative for Europe: A sovereign, united, democratic Europe, September, 26, 2017. <https://www.diplomatie.gouv.fr>

механизъм. На 25 юни 2018 г. Франция, Германия, Белгия, Дания, Нидерландия, Естония, Финландия, Португалия, Испания и Великобритания подписват споразумение за стартиране на инициативата, извън формат ЕС, с цел:

- изграждане на европейска стратегическа култура сред по-малък брой държави с достатъчно високо ниво на развитие на военни способности, имащи волята за по-тясно сътрудничество в областта на отбраната и сигурността;
- координирани действия при кризи и по-ефективно участие в различни мисии и операции;
- по-голяма оперативност при вземане на решения[14].

Подобни инициативи извън структурите на Европейския съюз, но с участието на страни членки, нюансирано ***девалвират съществуващите готови правни инструменти***, предоставени в разпоредбите на Лисабонския договор. Необходимо е да се даде време и да се видят резултатите от прилагането на възможностите от Договора, а ***не да се губи интеграционна енергия и ресурси в алтернативни инициативи***. Не случайно Постоянното структурирано сътрудничество бе наречено „спящата красавица“, тъй като от влизането в сила на Договора до неговото случване бе изминал период от осем години. Това означава, че не винаги наличието на правен инструмент автоматично води до неговото прилагане. Понякога това преминава през период на осъзнаване, акумулиране на необходимата политическа воля и гражданска подкрепа.

Ако Европейската инициатива за интервенция предхождаше стартирането на ПСС и бе причина страните да осъзнаят, че е време да направят крачка напред в интеграцията на Съюза в сферата на сигурността и отбраната, то тогава тя би имала много по-конструктивен характер.

Ако трябва да се посочи положителен аспект на инициативата, то той би било, че тя – бидейки извън формат „ЕС“, дава възможност на Великобритания след Брекзит и на Дания, която има специален статут и традиционно неучастия в ОПСО, да останат в обхвата на европейската отбрана.

В контекста на комплексните предизвикателства пред ЕС (породени както от външни заплахи, така и от вътрешен стремеж за позициониране на силите), ***не е достатъчно да мислим за силата като надмощие над другите, а като средство за постигане на цели, което включва обединяване с другите[15].***

За Европейския съюз е в сила призивът на Кенет Боулдинг към занимаващите се с международни отношения – да оставят микроскопите и да вземат телескопите, за да обхванат цялата вселена, докато тя се развива във времето и пространството. Той твърди, че основният

14 European intervention initiative. <https://www.defense.gouv.fr>
15 Най, Д. младши. Бъдещето на силата. 2013. стр. 18

закон, който движи всичко, е неизбежната промяна и следва да бъде отхвърлена очевидно непроменящата се концепция за политиката на силата, наследена от Тукидид, Макиавели, Хобс, и да се приеме, че рано или късно ***заплахата и конфликтът ще отстъпят място на взаимноизгодно сътрудничество и интеграция***[16]. В този смисъл силата става игра с положителен резултат.

Гореизложеното за ПСС показва, че има ***различен начин на мислене и подход сред държавите членки относно това как следва да се задълбочава интеграцията*** в сферата на сигурността и отбраната. Тези симптоми следва да се вземат под внимание в процесите на стратегическо преосмисляне.

Някои считат, че чрез интеграция на скорости ще може да бъде по-ефективен и ефикасен процесът, тъй като притежаващите военни способности ще напредват заедно и ще задълбочават сътрудничеството, а тези, които изостават, ще имат стимул да наваксат и да се стремят да се присъединят.

Останалите обаче считат, че прекаленото напредване на едните при същевременно изоставане на другите ще доведе до цялостно забавяне на процеса на интеграция и затова следва всички да бъдат равнопоставена част от процеса.

Ако бъде направен ***паралел с начина, по който протича изграждането на другите механизми за по-голяма интеграция в рамките на ЕС*** като Шенген, Еврозоната и Банковия съюз, може да се проследи, че те протичат с неравна скорост и в тях не фигурират всички държави членки. И тук следва да се разграничат причините за това. От една страна, влизането в тези по-вътрешни интеграционни пространства е процес на постоянно доказване и готовност за преминаване към тях от страна на държавите, които желаят да го направят. От друга страна обаче, дори да покриват критериите за присъединяване, те зависят от финалното одобрение и решение на всички държави от т.нар. „ядро". Пример за това е горчивият опит, който имат към момента България и Румъния в процеса на присъединяване към Шенген, свързан с появата на допълнителни критерии като обвързване с Механизма за сътрудничество и оценка и несъгласието на определени държави членки по неясни причини, водещо до забавяне и отлагане.

От трета страна, някои държави, въпреки че покриват критериите за членство и е налице желанието на останалите да ги присъединят, те самите не желаят да бъдат част от тези вътрешни интеграционни нива.

В тази връзка, ако не иска да повтори несъвършенствата на вече съществуващите вътрешни интеграционни пространства, Европейският отбранителен съюз следва да бъде отворен за имащите готовност и желание да се присъединят към него държави, а не те да зависят от готовността на „ядрото" да ги приеме. ***Интеграцията на различни ско-***

16 Доуърти, Д., Р. Пфалцграф. Теории за международните отношения - Общ преглед - част 1. София, 2004. стр. 37

***рости в сферата на сигурността и отбраната може да бъде положително явление, единствено и само когато, при равен достъп за участие, всички страни, готови и съгласни да го направят, се интегрират по-бързо*.** Тогава изборът е на самите държави относно това къде да бъдат позиционирани в различните интеграционни пространства, според това до каква степен са склонни да отдават своя суверенитет в определени сфери.

Европейски фонд за отбрана (ЕФО)

На 13 юни 2018 г. Европейската комисия представи предложение за регламент за създаване на Европейски фонд за отбрана[17] като част от бъдещата Многогодишна финансова рамка (МФР) с финансов пакет в размер на 13 млрд. евро. Дизайнът на ЕФО е съставен от ***два ключови компонента*:** 1) научно-изследователска дейност и 2) дейност за развитие на способности. На 19 ноември 2018 г. Съветът прие позицията си (частичен общ подход).

След преминаването към тристранните преговори с Европейския парламент и Съвета, в момента финансовият пакет за ЕФО е намален на 7.9 млрд. евро за 2021-2027 г.

Европейският фонд за отбрана е важен етап от задълбочаването на взаимодействията и интеграцията между държавите членки в сферата на сигурността и отбраната. Той е свързан с ПСС, тъй като проектите, развити в рамките на Постоянното структурирано сътрудничество и оценени като допустими, се очаква да получават „бонус“ под формата на увеличен процент на финансиране.

ЕФО има своето икономическо, политическо и стратегическо измерение, респективно:

- да постигне икономии от мащаба и да преодолее съществуващата фрагментация и ниска конкурентоспособност на глобалния пазар на военната индустрия и технологиите на ЕС;
- да гарантира сигурността на европейските граждани и на страните членки срещу заплахи и рискове в средата за сигурност;
- да спомогне постигането на стратегическа автономност на Съюза.

Средствата за компонент „развитие на способности“ се очертава да бъдат 5.3 млрд. евро, а за научни изследвания – 2.6 млрд. евро, като 4 до 8% от общия бюджет са предвидени за революционни технологии в сферата на отбраната, посветени на дългосрочното осигуряване на европейска стратегическа независимост.

Реорганизацията на МФР (2021-2027) с оглед зелената и цифрова трансформация и справянето с последиците от пандемията от COVID-19

17 Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейски фонд за отбрана. COM(2018) 476 2018/0254(COD). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2018%3A476%3AFIN>

води до намаляване на обема на финансирането и поставя въпроса как ще се постигат приоритетни цели с по-малко средства. Една от причините за забавяне процеса на задълбочена интеграция в сферата на сигурността и отбраната през програмния период 2014-2020 г. бе отражението на икономическата и финансова криза върху бюджетите за отбрана през 2008-2012 г. и последвалият процес на възстановяване от кризата в страните членки. В тази връзка предстои да се види ***как принципът „правим повече с по-малко“ ще е приложим за Европейския фонд за отбрана***, тъй като тази инициатива е натоварена с много очаквания, както вътре в самия ЕС, така и отвън от страна на неговите съюзници в НАТО.

От една страна ЕФО се очаква да допринесе за създаването на интегрирана и конкурентноспособна отбранителна индустриална и технологична база на Европейския съюз, така че да бъдат преодолени проблемите, свързани с:

- неефективност на разходите;
- дублиране на ресурси и способности;
- неизползване на икономии от мащаба;
- фрагментираност на отбранителните продукти и технологии в ЕС.

Високото ниво на фрагментираност, както на научната, така и на индустриалната база, прави държавите членки неспособни да отговарят на предизвикателствата на глобалния пазар. Чрез Фонда се очаква да бъде преодоляно ограниченото сътрудничество, както между държавите по въпросите на научно-изследователската и развойна дейност и отбранителното оборудване, така и между предприятията в сектора, като се разшири достъпът до пазари и се преодолеят съществуващи бариери чрез ефективна либерализация на европейския пазар за отбранително оборудване. Фондът се очаква да доведе до по-голяма оперативна съвместимост на способностите на държавите членки. Той следва да бъде възприеман и като източник на икономически растеж, тъй като се отнася не само до създаване на отбранителна техника и материални средства за въоръжените сили, но и до създаване на нови работни места и иновации в различни сфери, свързани с хоризонталния характер на сигурността – като енергетика, транспорт, здравеопазване, кибер сигурност, екология и др.

Предвид това, че ***80% от разходите за отбрана в НАТО се извършват извън ЕС***[18], т.е 21 европейски държави членки на Алианса генерират 20% от бюджета му, в доклада „НАТО 2030. Обединени за една нова ера“ се констатира, че една по-силна, по-способна и по-добре финансирана европейска отбрана ще допринесе за един по-силен Алианс и затова се приветстват продължаващите усилия на ЕС за развитие на европейските отбранителни способности.

18 Annual Conference closes with call for action., Brussels, December 4, 2020. < https://eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2020/12/04/annual-conference-closes-with-call-for-action>

Подготовката и преговорите по предложението за регламент за създаване на Европейския фонд за отбрана бяха съпътствани от силен натиск от страна на компании от трети държави, целящи да имат достъп до нови източници на финансиране за изследвания и иновации и за изграждане на способности. Темата „Брекзит“ също имаше своето място в този контекст поради все още неясния статут, при липса на сделка, на Великобритания преди окончателното ѝ излизане.

За да се стимулира сътрудничеството между страните в ЕС и да се укрепи конкурентоспособността, ефикасността и автономността на отбранителната промишленост на Съюза, ***в текста на регламента[19] е заложено***, че:

- Дадено действие може да бъде допустимо за финансиране само ако се изпълнява в сътрудничество между най-малко три правни субекта, установени в поне три различни държави членки и/или асоциирани държави. Всеки допълнителен правен субект, участващ в консорциума, следва да има правото да се установява в асоциирана държава (членове на Европейското икономическо пространство (ЕИП) или европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ)). Във всички видове сътрудничество правните субекти, установени в държавите членки, следва да бъдат мнозинство в рамките на консорциума.
- Заявителите и техните подизпълнители са установени в Съюза или в асоциирана държава, изпълнителните им управленски структури се намират в Съюза или в асоциирана държава и не се намират под контрола на неасоциирана трета държава или на субект от неасоциирана трета държава.
- Цялата инфраструктура и всички съоръжения, активи и ресурси, използвани в рамките на действията, финансирани по линия на Фонда, се намират на територията на Съюза или на асоциирани държави. Освен това при изпълнението на допустимо действие бенефициентите и техните подизпълнители си сътрудничат само с правни субекти, които са установени в Съюза или в асоциирана държава и не се намират под контрола на неасоциирани трети държави или на субекти от неасоциирани трети държави.
- Собствеността върху резултатите от действието и достъпа до класифицирана и некласифицирана чувствителна информация, както и сигурността на доставките са изцяло в интерес на ЕС. Достъпът до класифицирана и некласифицирана чувствителна информация на трети страни или субекти не е допустим, а правата върху интелектуалната собственост остават в ЕС.

Дерогациите в регламента обаче са тези, които поставят потенциални казуси и във връзка с които следва, в етапа на стартиране и

19 Regulation for a European Defence Fund., Dr. Erno Vandeweert, Policy officer - Defence Research, DG Defence Industry and Space, European Commission. <https://www.kuleuven.be/metaforum/pdf/Andere/erno-vanderweert-15102020.pdf>

имплементация на Фонда, Европейският съюз да гарантира изцяло своя интерес и този на европейските данъкоплатци.

Дали ЕФО ще бъде припознат като възможност за развитие и взаимодопълняемост по отношение на способностите на страните, едновременно членуващи в НАТО и ЕС, предстои времето да покаже.

В контекста на въпроса ***„как“ на практика да се случи всичко, все още има много неизвестни***:

- как ще бъдат постигнати заложените цели в регламента, с по-ниско бюджетно обезпечение в рамките на ЕС (намаляване към момента от 13 млрд. евро на 7.9 млрд. евро);
- как ще се координират по-добре страните членки (особено при придобиването на нови технологии) с цел консолидация, оптимизация и развитие на военните способности на ЕС;
- как ще се преодолеят отбранителните национални интереси на страните членки и техните индустрии и ще се повиши склонността им да споделят по-пълна информация за своите налични способности и дефицити;
- как ще бъде преодоляно силното влияние на националните правителства върху фирмените стратегии в сектора, така че да се действа в името на общоевропейския и/или трансатлантическия интерес;
- как ще се повиши нивото на съвместимост при общоевропейски операции.

С оглед концентрирането от страна на водещи европейски държави върху интересите на собствените им отбранителни индустрии, е много важно да се уточни при реализацията на ЕФО ***къде свършва бизнесът и започва геополитиката***, както и къде свършва геополитиката и започва бизнесът.

Новата Европейска комисия, която ще управлява проектите по Европейския фонд за отбрана, заявява, че ще бъде геополитическа по своя характер и ще работи за изграждането на истински Европейски съюз за отбрана, но същите цели следва да си постави Съветът на ЕС. Декларираната политическа воля на европейско ниво следва ясно да се препотвърди с действия от държавните и правителствените ръководители в Европейския съюз, тъй като те имат най-голяма тежест в процеса с оглед на това, че решенията, свързани с ОПСО, се вземат с единодушие от суверенни държави.

Често различията в нагласите, възприятията и отношението на държавите членки към използването на сила продължават да възпрепятстват навременното вземане на решения по ОПСО.

Върховният представител на Европейския съюз по въпросите на външните работи и политиката на сигурност Ж. Борел споделя, че в един конкурентен свят ***ЕС се нуждае „да практикува езика на силата, не само да го говори“***[20]**.** В тази връзка за бъдещето на ОПСО е важно

20 EU Ambassadors Conference 2020, November, 2020, European Union External Action Service.

Европейският съюз както да изгради обща стратегическа култура, с единен прочит на рисковете, заплахите и модел на действие, така и ***да се трансформира в „интелигентна сила“***, което означава способност да се съчетават ресурсите на твърдата и меката сила в ефективни стратегии в различни ситуации[21].

В заключение следва да се отбележи, че ако посоката, която стратегическият „компас“ на ЕС показва, е постигане на европейски суверенитет и стратегическа автономност като глобален актьор, владеещ езика на силата и упражняващ ефективен мултилатерализъм, то за да постигне тази крайна цел, Съюзът се нуждае и от стратегически „GPS“, за да знае какви са възможните пътища и как най-бързо и безпрепятствено да я постигне.

Необходимо е Европейският съюз да постигне ***баланс между стратегическа визия, план за действие и способност за гъвкавост при промяна в контекста***. Съюзът следва да действа изпреварващо, превантивно, да бъде про-активен, а не само реактивен на промените в средата за сигурност.

ЕС се стреми към европейски суверенитет и стратегическа независимост, но ***за да бъде самостоятелен, следва да премине в напреднал интеграционен етап***, което е свързано със:

- задълбочаване на европейската интеграция;
- силна мотивация, политическа воля и лидерство на ниво ЕС и държави членки, за да бъде направен преход от „събиране и споделяне на суверенитет“ към „делегиран суверенитет“[22];
- изграждане на европейска стратегическа култура и колективна идентичност в сферата на сигурността и отбраната;
- повишаване на ефективността на европейската външна политика и международния имидж на ЕС;
- оптимизиране на способностите на Съюза за самостоятелно участие в мисии и операции;
- взаимодействие с НАТО, но при максимално координирана предварителна позиция във формат „ЕС“;
- механизъм за бързо вземане на решения при кризи;
- единен общоевропейски глас на световната сцена.

Според един от водещите новатори в теориите на промяната – Розабет Мос Кантър, ***т.нар. „господари на промяната“ притежават следните седем способности[23]:***

- приспособяват се към средата и идентифицират нови възможности, заплахи и идеи преди другите;

21 Най, Д. младши. Бъдещето на силата. 2013. стр.16; стр. 41

22 Виж повече на Доуърти, Д.,Р. Пфалцграф. Теории за международните отношения – Общ преглед – част 2. София, 2004. стр. 278

23 Макграт Д., Бейтс Б. Малка книга за големите теории в мениджмънта и как да ги използваме. Изд. Хермес, 2019. стр. 260-261

- използват калейдоскопско мислене;
- комуникират ясна визия и вдъхновяват другите;
- създават коалиции и печелят подкрепата на другите;
- работят чрез екипи, за да превърнат визията в реалност;
- не се обезкуражават от пречките и проблемите;
- правят всички герои, признавайки приноса на всеки.

Ако Европейският съюз иска да управлява процесите, да бъде глобален фактор и да владее промяната, то той следва също да развива тези способности, да мисли новаторски и далновидно.

Бъдещата ***стратегическа визия следва да бъде свързана с тактическа обезпеченост***, даваща отговор на ключовите въпроси „как“ и „кога“ да се постигнат заложените цели във високо динамичната и променяща се среда за сигурност.

Д-р Моника Панайотова *е заместник-председател на Софийския форум за сигурност и член на Европейския съвет за външна политика в България. Бивш заместник-министър на Българското председателство на Съвета на ЕС-2018, отговарящ за връзките с Европейския парламент. В периода декември 2012 г. - Юли 2014 г. е член на Европейския парламент и участва в комисиите по образование и бюджетен контрол и в подкомисията по отбрана, а преди това като депутат в 41-ото Народно събрание е председател на Комисията по европейски въпроси и контрол на европейските фондове, член на Комисията по външна политика и отбрана. Има публикации по въпросите на сигурността и отбраната, НАТО, европейските политики, с фокус върху Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Има докторска степен по политология, магистър е по международни икономически отношения и бакалавър по международни отношения. Преминала е редица обучения и специализации в международни организации и учебни институции.*

Азербайджан – превръщането на една петролна държава в транспортен и логистичен хъб

д-р Пламен Димитров

През есента на 2020 г. районът на Южен Кавказ присъстваше ежедневно в международните новини заради войната между азербайджанци и арменци за Нагорни Карабах, която избухна с нова сила на 27 септември и завърши на 10 ноември с тристранно споразумение между премиера на Армения и президентите на Азербайджан и Русия. Условията на примирието отразяват успеха, който азербайджанската армия постигна на бойното поле. А той от своя страна се дължи на значителното укрепване на икономическата и военна мощ на страната през последните две десетилетия.

Главен двигател на растежа на азербайджанската икономика през нашия век е нефтът. В разработването на най-голямото петролно поле на страната – Азери-Чираг-Гюнешли, участват водещи световни нефтени компании, които са инвестирали значителни средства. Резултатът е, че енергийните суровини доминират решително в експортната листа на страната. През 2019 г. суровият петрол заема 75% от азербайджанския износ, природният газ – 12,1%, и петролните продукти – 2,35%[1]. Тези данни характеризират Азербайджан като типична петролна държава (*petrostate*) с всички произтичащи от това проблеми за икономическото развитие на страната. Цената на петрола на световните пазари е нестабилна и това рефлектира върху приходите на страните износителки на нефт. В рекордната 2011 г. общият износ на Азербайджан възлиза на $26,5 млрд., а през 2015 пада на $11,3 млрд., за да се стабилизира през 2018-2019 г. на ниво от $19,5-19,6 млрд.

Освен това петролните запаси на Азербайджан постепенно се изчерпват. Нефтеното производство на страната достига връх през 2009-2010 г., когато е малко над 50 млн. тона годишно, след което започва бавно, но неотклонно да намалява, за да стигне до ниво от 38,1 млн. тона през 2019 г[2]. В близките години предстои увеличаване на износа на природен газ, но доходите от него едва ли могат да компенсират напълно намаляването на нефтените добиви. Поради това властите на Азербайджан се стремят да капитализират географското положение на страната и смятат, че именно международният транспорт е този нов бизнес, който ще тегли националната икономика напред. От няколко години анализът на възможностите за изграждане на нови транспортни коридори е истинска мода сред академичните среди в Баку, насърчавана

1 Годовая статистика международной торговли товарами. Азербайджан; https://trendeconomy.ru/

2 BP Statistical Review of World Energy 2020, p. 17; https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2020-full-report.pdf

от държавните стратези[3]. Ключова роля в това отношение се отрежда на ж.п. линията Баку-Тбилиси-Карс.

На 6 юли 1993 г. по ж.п. линията от турския град Карс до арменския Гюмри минава последният влак. От този момент Турция налага транспортна блокада на Армения в знак на солидарност със своя съюзник Азербайджан. Поне засега Анкара не възнамерява да отвори построената още през 1899 г. от Руската империя ж.п. линия Карс-Гюмри. А след като не е в експлоатация от 27 години, това транспортно съоръжение едва ли се намира в добро техническо състояние.

Блокадата спрямо Армения обаче поставя отворен въпроса за надеждна транспортна връзка между Турция и Азербайджан, а също и между Турция и Грузия, доколкото ж.п. линията Карс-Гюмри е имала продължение до Тбилиси. Затова още на 20-21 юли 1993 г. по време на срещата на съвместната турско-азербайджанска транспортна комисия в Анкара е лансирана идеята за построяването на ж.п. линия от Баку през Грузия до Карс. До реалното изпълнение на този план обаче изминава дълго време. Окончателен меморандум за строежа на линията Баку-Тбилиси-Карс е подписан едва през февруари 2007 г. от президентите на Азербайджан и Грузия – Илхам Алиев и Михаил Саакашвили, и тогавашния министър-председател на Турция Реджеп Таиип Ердоган. Реалните строителни работи започват през октомври същата година. Всъщност, липсващият участък от трасето, който трябва да се изгради от нулата, е единствено този между грузинския град Ахалкалаки и Карс. На азербайджанска и на част от грузинската територия се извършва само реконструкция и модернизация на вече съществуващия железен път.

Първоначалните сметки показват, че отварянето на ж.п. връзката между Баку и Карс ще струва 250 млн. долара. Тази оценка обаче се оказва твърде оптимистична. По-късно цената набъбва до 400 млн. долара, а реално по цени от 2018 г. в строежа на линията са вложени не по-малко от 1 млрд. долара[4]. Причините за това поскъпване са както в недооценените трудности, които създава планинският терен, така и в проточването на строителството, което продължава цяло десетилетие. Освен това през 2012 г. партията на Михаил Саакашвили губи парламентарните избори в Грузия и новото правителство на страната първоначално има сериозни резерви спрямо икономическата целесъобразност на проекта.

Сериозен проблем е и осигуряването на финансиране за новата ж.п. линия. Турция има мощна икономика, а Азербайджан – изобилие от петродолари, поради което двете държави могат да построят своите участъци от железния път със собствени средства, но не така стоят нещата с Грузия, която има по-скромни финансови възможности. Опитите да се

3 Виж например: Ziyadov, T. Azerbaijan as a Regional Hub in Central Eurasia: A Strategic Assessment of Euro-Asian Trade and Transportation. Baku, 2012.

4 Humbatov, M. Europe – South Caucasus – Asia transport, investment and logistics nexus: Perspectives, challenges and implementations. In: Humbatov, M. Editor. The South Caucasus-centred Transport Hub: The Crossroads of the East-West and the North-South Corridors. Budapest, 2017, стр. 53-98; http://sam.az/uploads/PDF/The%20South%20Caucasus-centred%20Transport%20Hub.pdf

осигурят кредити от международни финансови институции като Световната банка, Азиатската банка за развитие и Европейската банка за възстановяване и развитие са неуспешни, донякъде защото тези институции се съмняват във възвращаемостта на инвестициите, а също и заради факта, че ж.п. връзка Баку-Карс вече съществува, макар и да минава през Армения. Конгресът на САЩ пък забранява на държавната кредитна институция Ексим банк да финансира ж.п. линията Баку-Карс. Като основен двигател на проекта, Азербайджан се притичва на помощ на властите в Тбилиси и на два транша отпуска на грузинците заем от 775 млн. долара с много ниска лихва.

В крайна сметка начинанието се увенчава с успех и на 30 октомври 2017 г. ж.п. линията Баку-Тбилиси-Карс е открита тържествено на церемония в азербайджанското каспийско пристанище Алат в присъствието на президентите на Азербайджан и на Турция – Илхам Алиев и Реджеп Т. Ердоган, и министър-председателите на Грузия, Казахстан и Узбекистан. Малко по-късно по трасето потегля и първата влакова композиция, превозваща 3200 тона казахстанска пшеница до турското средиземноморско пристанище Мерсин. Очаква се в скоро време да започнат и пътническите превози между Баку и Карс.

Маршрутът на новата железопътна линия съвпада с част от трасето на средновековния Път на коприната. За туристите това е връзка между града на нефта и черния хайвер Баку, винената и кулинарна столица на Кавказ Тбилиси и старинния Карс – мястото, където се разгръща действието в една от най-романтичните истории, разказани от Нобеловия лауреат Орхан Памук – романът „Сняг". Трите града имат и общо историческо минало – между 1878 и 1918 г. те са били в границите на Руската империя.

Цялата линия е с дължина 826 км, от които 504 км са на азербайджанска територия, 246 км – на грузинска, и 79 км – на турска. Изцяло новоизграден е участъкът от грузинския град Ахалкалаки до Карс (105 км), докато останалата част от трасето е модернизирана, така че влаковете да могат за развиват до 120 км/ч. На турско-грузинската граница влакът ще минава през 4,5-километров тунел. Новата ж.п. линия пресича доста сериозни планини, като една от нейните станции е на надморска височина 2250 м.

Икономическата логика на ж.п. проекта Баку-Тбилиси-Карс се базира главно на превоза на товари, а не на пътници. На първо място новата ж.п. линия ще засили икономическите връзки между Азербайджан, Грузия и Турция. Турските стоки отдавна присъстват на пазарите на съседните страни, но сега транспортирането им ще бъде по-евтино. От своя страна Азербайджан развива индустриална зона около пристанището Алат и в скоро време ще започне да изнася пластмаси и други продукти на нефто-химическата индустрия. Грузинските вина и коняци пък ще стигат по-лесно до Европа.

Но ж.п. линията Баку-Тбилиси-Карс никога няма да се изплати, ако разчита само на търговията между Азербайджан, Грузия и Турция. Смисълът на този проект е да свърже Азия с Европа и да бъде мост за потоците от стоки, идващи от Китай и Централна Азия към Европа и обратно. По трасето Баку-Тбилиси-Карс се очаква да минават казахстанска пшеница, туркменистански нефтопродукти и узбекски памук и текстил на път за Турция и Европа. В този смисъл присъствието на казахстанския и узбекистански премиери на откриването на новия ж.п. път никак не бе случайно. Успехът на новата ж.п. линия Баку-Тбилиси-Карс до голяма степен зависи от това дали тя ще стане част от един пълноценен непрекъсваем коридор от Китай през Казхастан и Каспийско море до Кавказ и Черноморието. Сега Китай търгува с Европа главно по море като товарите пътуват поне 45 дни. Преминаването по най-краткия път от китайската граница през Казахстан, Каспийско море и новата транскавказка железница може да намали времето за транспорт до 12-15 дни. Годишно Китай изнася за Европа 240 млн. тона стоки. Разбира се, нереалистично е да се очаква, че целият този обем изведнъж ще се пренасочи през Каспийско море и Кавказ, защото превозът по море винаги ще бъде по-евтин. Освен това конкуренцията между сухопътните маршрути за транспортирането на китайските стоки до Европа е много голяма. Засега най-често използвано е трасето Китай-Казахстан-Русия и от там – до Северна и Централна Европа. Има и маршрут, по който китайските стоки преминават само през Русия и така се спестяват проблемите с пресичането на множество граници. Затова от решаваща важност за успеха на новата железница ще бъде борбата с административно-бюрократичните и корупционни бариери по границите между Азербайджан, Грузия и Турция. Освен това проблематично е създаването на редовна надеждна и – най-важното – евтина транспортна връзка между източния и западния бряг на Каспийско море, където засега няма контейнеровози, а само фериботи. Въпреки това със съвместните усилия на Азербайджан, Казахстан и Туркменистан този проблем може да бъде решен в близко бъдеще.

Плановете са по линията Баку-Тбилиси-Карс първоначално да се превозват по 6 млн. тона товари и 1 млн. пътници на година. Към 2034 г. тези числа трябва да нараснат до 17 млн. тона стоки и 3 млн. пътници. За целта обаче трябва да бъдат свършени още много довършителни работи – изграждане на логистичен център в Карс, интермодални терминали, значително увеличаване на капацитета на вътрешнотурските железници. Освен това в Ахалкалаки трябва да има пункт за смяна на колелата на влаковете, защото междурелсовото разстояние в Турция и в бившите съветски републики е различно. Ако товарите, превозвани от Баку до Карс, стигнат 15 млн. тона годишно, ж.п. линията ще трябва да се удвои, а на някои участъци в Грузия ще трябва дори да минава по нов маршрут, защото поради трудния планински терен удвояването е невъзможно.

Засега обаче обемите на превозваните товари по линията Баку-Тбилиси-Карс са далеч по скромни от нейния капацитет. За първото полугодие на 2020 г. те са 140 хиляди тона, което все пак е с 3,7 пъти повече от същия период на 2019 г[5].

От новата транспортна артерия може да се възползва и България – след като преди няколко години бе построен тунел през Босфора, влаковете вече могат да минават от европейската в азиатската част на Турция и поне на теория българската територия става звено от пресичащата цяла Евразия железопътна линия от Пекин до Лондон. През януари 2018 г. по време на посещението си в Баку българският премиер Бойко Борисов заяви, че „всички трасета от Китай през Казахстан, Иран и останалите държави ще влизат, образно казано, във фунията на българската железопътна мрежа"[6], а от там по бъдещия Коридор номер 8 китайските стоки ще стигат до пристанището Вльора на Адриатическо море или пък ще продължат през Сърбия към Централна Европа.

В свое специално изявление Европейският съюз също приветства откриването на ж.п. линията Баку-Тбилиси-Карс и подчертава, че това трасе може да осигури надежден мост между Европа и Азия, при условие че има подобряване на транспортните връзки между Турция и България и между Азербайджан и Централна Азия.

Междувременно, две седмици след откриването на линията Баку-Тбилиси-Карс, в Ашхабад бе подписано споразумението за създаването на Лазуритния транспортен коридор между Афганистан, Туркменистан, Азербайджан, Грузия и Турция. То е резултат от петгодишни преговори и предвижда построяването на железопътна и шосейна връзка, тръгваща от афганистанската провинция Херат, преминаваща през Туркменистан до каспийското пристанище Туркменбаши и излизаща в Баку, откъдето товарите могат да бъдат насочени към Турция по ж.п. линията Баку-Тбилиси-Карс. Предвижда се 80% от стоките, превозвани по този маршрут, да бъдат товарени на влакове[7]. Афганистанската външна търговия е с твърде скромни размери, но интерес към Лазуритния коридор проявява и Пакистан, който е огромна държава и би могъл да допринесе за по-пълното натоварване на новата транспортна артерия.

Изграждането на ж.п. линията Баку-Тбилиси-Карс съответства на желанието на Азербайджан да се позиционира като център на важни транспортни коридори. Надеждата за привличане на чуждестранни инвеститори в транспортната инфраструктура е един от основните стимули за предприемане на мерки за подобряване на бизнес средата в Азербайджан. Властите в Баку не крият, че най-големи надежди в това отношение възлагат на Китай и неговата инициатива „Един пояс, един път".

5 Erdogan: "Demand for Baku-Tbilisi-Kars railway line increased", 21.07.2020; https://apa.az/en/infrastructure/Erdogan:-%22Demand-for-Baku-Tbilisi-Kars-railway-line-increased%22-326305

6 В-к „24 часа", 15.01.2018; https://www.24chasa.bg/novini/article/6664417

7 Shahbazov, F. Lapis Lazuli: A New Transit Corridor to Link Asia and Europe via the South Caucasus. Eurasia Daily Monitor. Volume: 14 Issue: 155; https://jamestown.org/program/lapis-lazuli-new-transit-corridor-link-asia-europe-via-south-caucasus/

Ключова част от плана за превръщането на Азербайджан във важен център на международния транспорт е изграждането на пристанището Алат на 65 км южно от Баку. Наречено „Бижуто на Каспийско море", това съоръжение включва логистичен център и свободна икономическа зона. Стойността на проекта е 870 млн. долара, като капацитетът на новото пристанище е 15 млн. тона карго и 100 хиляди контейнера годишно с перспектива за нарастване до 25 млн. тона карго и 1 милион контейнера. Тогава ще бъде възможно едновременно обслужване на 11 кораба.[8]

Плановете на Азербайджан са да построи в пристанището Алат терминал за горове с капацитет 3 млн. тона годишно, който да поеме част от горовия износ от Централна Азия, а също и зърнен терминал. Работи се и по създаването на Свободната икономическа зона Алат, която ще бъде в непосредствена близост до пристанището. На нея властите в Баку възлагат големи надежди за трансформирането на азербайджанската икономика чрез производството на стоки и услуги извън нефтения сектор. Зоната първоначално ще бъде на площ от 850 хектара, разпределена в три участъка. Предприятията, които изберат да развиват дейност в нея, ще получат данъчни и инфраструктурни облекчения. Това е регламентирано със специален закон за свободната икономическа зона „Алат", приет от азербайджанския парламент през м. май 2018 г. Законът предвижда нулева ставка за данъка добавена стойност и за митнически такси върху стоките, строителните работи и услугите, внасяни в зоната. Данък ще се начислява на изхода от нея.

Засега е рано да се правят прогнози за икономическото бъдеще на ж.п. линията Баку-Тбилиси-Карс, но тя със сигурност е голям геополитически успех най-вече за Азербайджан. След като през 2006 г. по същия маршрут бе построен нефтопроводът Баку-Тбилиси-Джейхан, а през 2007 г. – и Южнокавказкият газопровод, сега с ж.п. линията се оформя пълноценен транспортно-комуникационен коридор, по който текат нефт, газ и различни стоки. Така се заздравяват съюзническите отношения по геополитическата ос Азербайджан-Грузия-Турция и се подчертава изолацията на Армения. И ако в началото добрите политически отношения между трите държави тласкаха икономическите проекти напред, то сега вече я има и обратната зависимост – тясното икономическо обвързване между Азербайджан, Грузия и Турция се превръща в стабилизиращ фактор за геополитическия триъгълник Баку-Тбилиси-Анкара.

В началото на нашия век ориентацията на Азербайджан към маршрутите за нефтено-газов износ през Турция предизвика недоволството на Русия. До известна степен оформящият се транспортен коридор Китай-Казахстан-Азербайджан-Грузия-Турция също не е от полза на Москва. Властите в Баку, а след 2012 г. до голяма степен и тези в Тбилиси, обаче са много предпазливи в отношенията си с бившата метрополия и

8 Bagirov, Orkhan. Competition Among Ports in the Caspian Sea and the Significance of the Port of Baku. Eurasia Daily Monitor, Vol. 17. Issue 145; https://jamestown.org/program/competition-among-ports-in-the-caspian-sea-and-the-significance-of-the-port-of-baku/

се стремят да съхранят добри отношения с нея. В изпълнение на амбициозния си план да се превърне в международен транспортен възел Азербайджан залага не само на хоризонталния коридор (изток-запад), но и на вертикалния (юг-север). Азербайджанската територия може да стане свързващо звено и за търговията между Иран и Русия след предстоящото завършване на железопътната връзка от Астара в Азербайджан до иранското каспийско пристанище Решт. За отбелязване е, че азербайджанците са толкова заинтересовани от бързото изграждане на тази ж.п. линия, че финансират почти изцяло и строежа на иранска територия. За намаляването на геополитическото напрежение в Кавказ сериозна роля има и подобряването на отношенията между Русия и Турция след лятото на 2016 г. Това благоприятства инфраструктурните проекти в региона и снижава политическия риск пред инвеститорите.

Войната в Южен Кавказ естествено не беше благоприятен фактор за развитие на транспортните проекти в региона. Теоретично, от бойните действия можеха да пострадат тръбопроводите, по които азербайджанският нефт и газ се изнасят към Турция и Европа, а също и ж.п. линията, която върви паралелно с тях. Постигането на примирие ще даде допълнителна сигурност за транспортния коридор Баку-Тбилиси-Карс и ще спомогне за превръщането на Азербайджан във важен логистичен център.

Д-р Пламен Димитров *е историк, политически анализатор и журналист. Има магистърска и докторска степен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с дисертация на тема „Каспийските перспективи на европейската енергийна сигурност“. Научните му интереси са в областта на международните отношения, енергийната геополитика и международната сигурност. Автор е на журналистически анализи, научни статии и глави от книги. Бил е преподавател по международни отношения в Евразийския национален университет „Лев Гумильов“ в Нур-Султан, Казахстан (2012-2014 г. и 2018 г.), гост-изследовател в Центъра за стратегически изследвания към Президента на Азербайджан (2016), хоноруван лектор в Софийския и Пловдивския университет, Военна академия „Георги С. Раковски“, Дипломатическия институт към министъра на външните работи на Р България. Член е на Българското геополитическо дружество и на редакционните съвети на списанията „Геополитика“ (София) и Balkan Social Science Review (Република Северна Македония).*

Въздействие на COVID-19 върху свързаността на АСЕМ [1]

Йео Лей Хуии и Пламен Тончев

Резюме

От 1996 г. насам, когато стартира за пръв път, Азиатско-европейският форум (АСЕМ) се е разширил и вече обхваща 53 членове, включващи 51 страни от Азия и Европа и две регионални организации – Европейският съюз (ЕС) и Асоциацията на страните от Югоизточна Азия (АСЕАН). Взети заедно, страните от АСЕМ представляват около 55% от световната търговия, 60% от световното население, 65% от световната икономика и 75% от световния туризъм.

От първата си основополагаща среща на върха през 1996 г. АСЕМ се разви така, че вече обхваща многосекторни срещи, както и срещи на повече от едно равнище. Програмата му вече включва диалог както във връзка с политически събития и въпроси на сигурността, така и с икономически ангажименти и социално-културни теми. От 2014 г. насам АСЕМ поде и важната тема относно свързаността между Азия и Европа.

По време на 11-ата среща на върха на АСЕМ, проведена в Улан Батор през 2016 г., лидерите се споразумяха за създаването на Направляваща група по свързаността на АСЕМ (ASEM Pathfinder Group on Connectivity – APGC), която да предостави платформа за координиране на ангажираността и на дейностите по свързаност, както и да проучи добавената стойност на АСЕМ в тази област. На срещата на външните министри през 2017 г. АСЕМ постигна съгласие по официалната дефиниция за свързаност, предложена от Групата, както следва:

„В рамките на АСЕМ свързаността се дефинира като дейности или инициативи, целящи „сближаване на държавите, хората и обществата". Тя улеснява на първо място достъпа, а е и средство за насърчаване на по-дълбоки икономически отношения, както и на връзките между хората. Това обхваща както „по-твърди", така и „по-меки" аспекти, включително физическите, институционалните и социално-културните връзки, които са основно подпомагащо средство за засилване на икономическите, политическите и социално-културните отношения между Азия и Европа, а оттам и за изравняване на различните нива на развитие и способности."

Още преди да бъде приета тази дефиниция, няколко държави членки на АСЕМ се заеха със съдържанието на дискусията по свързаността и предложиха различни дейности и срещи, чрез които да бъдат проучени

1 Този анализ е финансиран от Инструмента за партньорство на Европейския съюз. Съдържанието не отразява непременно официалното становище на ЕС. Отговорността за информацията и вижданията, изразени в този доклад, е изцяло на авторите.

възможностите за подобряване на свързаността между Азия и Европа в областта на транспорта, търговията и туризма. Голямо внимание бе обърнато също на свързаността между хората чрез образование и научно сътрудничество.

За да има напредък по дневния ред и политиките на свързаност между Азия и Европа, бяха поръчани няколко документа и доклади, които да осигурят общ поглед върху вътрешната свързаност между Азия и Европа и да определят къде точно са пропуските, чието преодоляване трябва да бъде приоритизирано.

Най-изчерпателна работа бе свършена от Съвместния изследователски център на ЕС (Joint Research Centre – JRC) чрез създаване на Портал за устойчива свързаност на АСЕМ, който да предоставя щателни данни за физическата, политическата и икономическата свързаност, както и данни относно свързаността между хората и институциите на всички държави в рамките на АСЕМ.

Пандемията COVID-19 преобърна живота и препитанието на хората по целия свят, като вероятно ще окаже значително влияние и върху свързаността между Азия и Европа. Най-очевидни са щетите в областта на търговията, транспорта и туризма. Пандемията доведе и до призиви за пренасочване на производствата посредством по-къси вериги за създаване на стойност, като най-вероятно и глобализацията ще отстъпи място на регионализацията и икономическия национализъм. Още по-обезпокоителни са някои съкращения в резултат на пандемията сред дипломатическия персонал, които биха могли да повлияят на цялостните отношения между партньорите в рамките на АСЕМ.

Без съмнение, COVID-пандемията разтърси целия свят. Тя се оказа повратно събитие, което промени правилата на играта и вече трансформира света – такъв, какъвто го познаваме. И все пак, не всички последици са непременно нещо лошо. Във видимите предизвикателства могат да се крият конкретни възможности, които не трябва да се изпускат. Един възможен „светъл лъч“ в това отношение е цифровата свързаност. Тъй като COVID-19 ускорява трансформацията на различните промишлени сектори чрез анализ на данни и изкуствен интелект, а и кара бизнес-моделите да разчитат в по-висока степен на цифровизацията, ето защо един от приоритетите в програмата на АСЕМ следва да бъде създаването на регулаторни стандарти и норми за безопасна и бърза цифрова свързаност и електронната търговия.

С оглед на бъдещето след пандемията, Азия и Европа трябва да започнат да преосмислят своите програма и приоритети за свързаност, с фокус върху следните въпроси:

- Рационализиране/съгласуване на разминаващите се – а понякога и противоречащи си – стратегии за свързаност, разработени от различни участници в рамките на АСЕМ. Въз основа на един по-научен и основан на доказателства подход, подпомаган от богатата база от данни

в Портала за устойчива свързаност на АСЕМ, можем да се опитаме да деполитизираме свързаността във възможно най-висока степен.

- Към Портала за устойчива свързаност на АСЕМ бихме могли да добавим много повече анализи на данни и качествен анализ на отделните стратегии за свързаност, както и да обмислим актуализация на Конкретните области на сътрудничество в сферата на свързаността (Tangible Areas of Cooperation in the field of Connectivity – TACC). Биха могли да се положат усилия за съпоставяне на различните проекти за свързаност, които в момента се замислят, планират или изпълняват в рамките на АСЕМ. След това могат да се разработят конкретни индикатори, както и карти за анализ на резултатите, чрез които да се оценява устойчивостта на различните проекти за свързаност, които пък след това да послужат за основа на Генерален план за свързаност в рамките на АСЕМ.
- Приоритизиране на общите стандарти на АСЕМ за устойчива свързаност така, както е посочено в документа „Партньорство между ЕС и Япония за устойчива свързаност и качествена инфраструктура". Освен това, устойчивата свързаност трябва да се възползва максимално от „озеленяването и почистването" от страна на „Един пояс, един път", обявени от китайския президент Си през април 2019 г. на втория форум на инициативата.[2] А целта на това – без съмнение трудно – упражнение може да бъде единствено приемането на основана на правила многостранна рамка за устойчива свързаност в общността на АСЕМ.[3]
- Промяната в климата не трябва да бъде засенчвана от настоящите икономически проблеми, тъй като тя съществува реално и даже се ускорява. Ето защо във фокуса на дискусиите винаги трябва да присъства една полезна комбинация от зелени политики, устойчиво икономическо развитие и програма за борба с климатичните промени[4].
- Що се отнася до източниците на финансиране, международните банки със сигурност ще играят важна роля. Редица държави членки на ЕС са представени в Азиатската банка за инвестиции в инфраструктурата (AIIB) и Азиатската банка за развитие (ADB), а Китай е член на Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР). Преди всичко, АСЕМ би могъл да обмисли креативни решения, подобни на това, което ЕС постигна чрез своя „Фонд за възстановяване и устойчивост" и което несъмнено се оказа едно доста изнурително изпитание. Големите икономики, измежду които ЕС, Китай и Япония, ще бъдат призовани да отговорят на предизвикателствата пред един пост-пандемичен АСЕМ.

2 Deutsche Welle, "China's Belt and Road is 'green and clean,' says Xi", April 2019, www.dw.com/en/chinas-beltand-road-is-green-and-clean-says-xi/a-48495226.

3 Shada Islam, "Connectivity needs a strong rules-based multilateral framework – for everyone's sake", Friends of Europe, 24 September 2019, www.friendsofeurope.org/insights/connectivity-needs-a-strong-rules-based-multilateral-framework-for-everyones-sake/.

4 National University of Singapore, "COVID-19: Lessons, Consequences on Global Climate, Biodiversity Crises and Health", 19 May 2020, https://lkyspp.nus.edu.sg/gia/article/covid-19-lessons-consequences-on-global-climate-biodiversity-crises-and-health?utm_source=Global-is-Asian

Увод

Азиатско-европейският форум стартира през 1996 г. в една епоха на надежда и оптимизъм, според която диалогът и сътрудничеството бяха разумен и рационален път за страните, желаещи да преследват своите национални интереси на международната сцена. Това беше също епоха, която стана свидетел на множене на регионалните институции и междурегионалните форуми, както и на убеждението, че едно многостепенно глобално управление би могло да се практикува в рамките на гъста мрежа от институции.

Двадесет и четири години по-късно – през 2020 г., светът не би могъл да бъде по-различен от периода непосредствено след Студената война, когато оптимизмът по отношение на многостранните рамки и международното сътрудничество беше в своя апогей. Интензивната глобализация и либерализация, основани на т.нар. Вашингтонски консенсус, доведоха до известна динамика в глобалната икономика, но допринесоха също и за увеличаване на неравенството, за климатичните предизвикателства, както и за поредицата от финансови кризи. Възходът на Китай и на някои други нации, водещ до нарастваща дифузия на силата в посока от Запада (включващ редица развити икономики в Европа и Северна Америка) към Азия, подхрани неизбежно твърденията за относителния упадък на Запада, което пък предизвика повече спорове на международната сцена. След Студената война създаденият и доминиран от САЩ западен либерален ред започна да ерозира, тъй като с увеличаването на броя на държавните и недържавни участници светът ставаше все по-сложен и по-разнообразен. Спокойно може да се каже, че след избирането му през 2016 г. никой не е направил повече за подкопаването на този западен либерален ред от президента на САЩ – Доналд Тръмп. А по повод на предизвикателството от страна на надигащия се Китай, конфронтационният отговор на администрацията на Тръмп доведе до растящо геополитическо напрежение, което продължава да отеква по целия свят.

Всички тези тенденции и напрежението от последните години бяха задълбочени допълнително от глобалната пандемия, причинена от коронавируса, който бе открит за пръв път в Ухан, Китай. Пандемията COVID-19 стана причина за човешки жертви и загубата на средства за препитание, като нейното глобално въздействие все още не е приключило. А последиците на това въздействие за здравето – не само на отделните хора, а и на цели общности, както и за характера на взаимодействието и сътрудничеството между отделните региони, ще бъдат най-вероятно огромни и всеобхватни.

От 2014 г. насам Азиатско-европейският форум, който вече обединява 53 партньори от Азия и Европа, се ангажира с програма за по-голяма свързаност на евразийския континент. Сам по себе си начинът, по който се развива тази дискусия за свързаност, е интересно отражение

на променящите се глобален ред и глобална политика, които ще бъдат също неизбежно повлияни от пандемията COVID-19.

Настоящата публикация ще направи първо преглед на дискусията за свързаност на АСЕМ, заедно с инициираните по тази линия дейности и срещи, след което ще очертае как COVID-19 може да повлияе на АСЕМ, на дискусията за свързаност и приоритетите му.

Дискусия за свързаност на АСЕМ – дейности и инициативи

По време на 11-ата среща на върха в Улан Батор през 2016 г. лидерите от АСЕМ се съгласиха, че фокусът върху допринасящите за свързаността дейности ще увеличи значението на организацията. Те се споразумяха и за създаването на Направляваща група по свързаността на АСЕМ, която да предостави платформа за координиране на ангажираността и на дейностите по свързаност, както и за по-нататъшно проучване на добавената стойност на АСЕМ в тази област.

Първата си среща Групата проведе в Брюксел през юли 2017 г., където излезе с официална дефиниция за свързаност, която бе приета от външните министри на АСЕМ през месец ноември същата година:

„В рамките на АСЕМ свързаността се дефинира като дейности или инициативи, целящи „сближаване на държавите, хората и обществата". Тя улеснява на първо място достъпа, а е и средство за насърчаване на по-дълбоки икономически отношения, както и на връзките между хората. Това обхваща както „по-твърди", така и „по-меки" аспекти, включително физическите, институционалните и социално-културните връзки, които са основно подпомагащо средство за засилване на икономическите, политическите и социално-културните отношения между Азия и Европа, а оттам и за изравняване на различните нива на развитие и способности."

Според тази дефиниция свързаността обхваща трите стълба на АСЕМ – икономически, политически и социално-културен, като така включва не само всички видове физически транспортни мрежи, но също и, между другото: „институции, инфраструктура, финансово сътрудничество, информационни технологии, цифрови връзки, енергия, образование и научни изследвания, развитие на човешките ресурси, туризъм, културен обмен, митнически, търговски и инвестиционни инструменти". Инициативите и дейностите по свързаност на АСЕМ трябва да се извършват въз основа на ***пазарните принципи на свободна и отворена търговия, ефективност на разходите и финансова жизнеспособност***. Те трябва да бъдат многоизмерни, приобщаващи и прозрачни и да допринасят за материализирането на целите и задачите на „Програмата за устойчиво развитие до 2030 г.".

В рамките на две години Групата проведе шест срещи. А в края на мандата си представи своя „План за приоритетни области и действия по свързаността" (Plan for Areas of Focus and Related Actions on Connectivity),

който бе приет по време на 12-ата среща на върха на АСЕМ, проведена в Брюксел на 18-19 октомври, 2018 г.

Въпреки че официалната дефиниция за свързаност на АСЕМ беше одобрена едва през 2017 г., истината е, че още от срещата на върха в Милано през 2014 г. лидерите бяха вече ангажирани да насърчават финансовото и икономическо сътрудничество чрез подобрената свързаност между Европа и Азия. Така че след тази среща на върха реално вече се извършват и различни дейности по свързаността. (Виж *Приложение* относно дейности за свързаност, които попадат в договорената дефиниция за свързаност в рамките на АСЕМ).

Освен горепосочените срещи трябва да отбележим, че срещите на министрите на транспорта на АСЕМ, които бяха навлезли в някаква пауза, се оживиха отново в резултат на дискусията за свързаност. Първата Среща на министрите на транспорта на АСЕМ се проведе през 2009 г., а втората – през 2011 г. Третата среща, състояла се в Латвия през 2015 г., се позова специално на дневния ред за свързаност, споменат и по време на 10-ата среща на върха на АСЕМ в Милано през 2014 г. Последващите срещи на министрите на транспорта продължиха да се фокусират върху устойчивата свързаност, подчертавайки значението на транспортната свързаност за икономическото развитие и отчитайки в същото време и декарбонизацията на транспортните системи.

Документи за свързаност и Портал за устойчива свързаност на АСЕМ

Откакто дневния ред за свързаност беше прокламирана за пръв път по време на срещата на върха в Милано, бяха изготвени редица документи и инструменти, акцентиращи върху тази тема.

През 2016 г., в навечерието на 11-ата среща на върха на АСЕМ в Улан Батор, монголското правителство възложи на Института за икономически изследвания на АСЕАН и Източна Азия (ERIA) да извърши проучване на тема „Свързаността между Азия и Европа до 2025 г.: предизвикателства и възможности“. Съответната публикация започва с концептуална рамка, след което представя свързаността между Азия и Европа в рамките на по-широкия глобален сценарий на геополитическата конкуренция. След това обособява свързаността в три по-общи категории: *Физическа свързаност*, съдържаща статии относно развитието на инфраструктурата, като например транспортни и енергийни връзки; *Институционална свързаност*, разглеждаща въпроси от рода на регулаторната рамка, на институциите и стандартите, които могат да насърчават или възпрепятстват свързаността в областта на търговията, улесняване на инвестициите, финансите и пр.; и не на последно място – *Свързаността между хората*, отнасяща се до сътрудничеството в областта на трудовата мобилност, обмена на студенти и развитието на човешките ресурси.

Темата за свързаността присъства и в обзорния доклад за 2016/2017 г. на Фондация „Азия-Европа" (АСЕФ), който обхваща различни показатели и данни относно свързаността на всяка държава в рамките на АСЕМ. В доклада се обсъжда как трябва да се измерва свързаността, като е поставен акцент върху: цифровата свързаност, икономическата свързаност, свързаността в медиите и културата, както и свързаността чрез образование.

През месец юни, 2018 г. Институтът за икономически изследвания на АСЕАН и Източна Азия (ERIA) и Холандският институт за международни отношения „Клингендал" публикуваха с подкрепата на ЕС „Опис на свързаността в рамките на АСЕМ", като така документираха всички дейности на АСЕМ, които допринасят потенциално за дискусията за свързаност.

Най-изчерпателна работа беше свършена от Съвместния изследователски център на ЕС чрез създаването на Портал за устойчива свързаност на АСЕМ. Този портал стартира заедно с публикуването през септември, 2018 г. на доклад на тема „Проучване на устойчивата свързаност на АСЕМ: кое допринася за сближаването между Азия и Европа?". Онлайн платформата предоставя надеждни данни за политическата, икономическата и социалната свързаност между Азия и Европа, чрез които могат да се направляват дебатите и дискусиите, които допринасят за доброто разработване на политиките. В същото време обаче все още има известни пропуски в данните, които възпрепятстват пълното разбиране на връзките и потоците, протичащи между страните – членки на АСЕМ.

Наличните резултати допринесоха за работата на Направляващата група. Планът за приоритетни области и действия по свързаността, представен на лидерите от АСЕМ през октомври, 2018 г., препоръчва АСЕМ да се съсредоточи върху: Устойчивата свързаност, Търговската и инвестиционна свързаност, Бъдещата свързаност и цифровата икономика и Свързаността между хората. Подчертано е също и значението на това партньорите на АСЕМ да обменят помежду си информация и поуки, произтичащи от прилагането на различни национални и под-регионални политики и стратегии за свързаност. В допълнение може да се каже, че този план препоръчва също взаимодействие и свързване на точките, които водят до съответните международни стандарти и норми и могат да се превърнат в основа на всеки проект за свързаност. Това всъщност е посочено като първата приоритетна област.

Това беше и важно напомняне, че инициативите за свързаност не се разглеждат вече като прагматични или технически проекти за свързване на два региона, а като „геополитически инструмент за насърчаване на влиянието в международните отношения и дипломацията"[5]. Като илюс-

5 Maaike Okano-Heijmans and Jagannath P Panda. Managing Connectivity Conflict: EU-India Cooperation and China's Belt and Road Initiative. Institute for Security and Development Policy, Asia Paper, December 2018.

трация на това можем да кажем, че след като китайското правителство стартира през 2013 г. своята инициатива „Един пояс, един път“, през 2015 г. Япония обяви своя собствена „Свободна и отворена индо-тихоокеанска стратегия и партньорство за качествена инфраструктура”. През 2018 г., точно преди срещата на върха на АСЕМ в Брюксел, ЕС публикува и своята „Стратегия за свързаност между Европа и Азия”. И все пак не трябва да се забравя, че още през 2010 г. Асоциацията на страните от Югоизточна Азия (АСЕАН) представи своя първи Генерален план за свързаност в рамките на АСЕАН – МРАС 2010, като ръководство при изграждането на прагматични физически и институционални връзки, както и на връзки между хората в региона на Югоизточна Азия – за реализиране на визията за изграждане на „общността АСЕАН”. Най-последният план – МРАС 2025, признава, че е от значение АСЕАН да синхронизира своята програма за свързаност с тези на партньорите си, сред които ЕС, Китай и Япония.

В същия дух може да се каже, че е важно АСЕМ, който обединява 53 партньори, включително и регионални блокове като АСЕАН и ЕС и големи сили като Китай, Индия, Япония и Русия, да се превърне във важна платформа за многостранна свързаност със съгласувани норми и стандарти, както и за рационализиране на проекти за свързаност, за да бъдат избегнати конфликтите и да се постигне ефективност и устойчивост.

Осигуряване на връзка между програмите и стратегиите за свързаност

Откакто по-сериозната дискусия относно свързаността започна след 10-ата среща на върха на АСЕМ, партньорите от организацията се договориха за официална дефиниция на свързаността, както и за обща рамка относно Конкретни области на сътрудничество в сферата на свързаността. Бяха проведени редица конференции, семинари и диалози (виж *Приложение*), по време на които различни държави от АСЕМ се ангажираха с отделни приоритетни области. Например Китай пое организирането на серия от диалози по обширната тема на свързаността, поставяйки тази тема в центъра на вниманието на индустрията и на медиите, а не само на високопоставените служители. Германия пое водещата роля в областта на образованието за постигане на по-голяма свързаност между хората. Япония се зае с водещата роля в популяризирането на туризма като начин на свързаност между хората, а Корея съсредоточи усилията си върху транспорта и логистиката в Евразия.

Всички тези „действия за свързаност“ се извършват под формата на обмен на информация и добри практики. В съответствие с начина на действие на АСЕМ и на неговия неформален характер, фокусът е върху диалога, като се търси осезаемо сътрудничество в предимно междурегионална, тясна многостранна или двустранна рамка. Пример за това е

сътрудничеството между Европейския съюз и Япония, когато през 2019 г. бе обявено началото на „Партньорство между ЕС и Япония за устойчива свързаност и качествена инфраструктура".

А тъй като сред държавите от АСЕМ стратегиите за свързаност продължават да се множат, става изключително важно платформата на АСЕМ да служи не само за „склад" на информация, а да се използва активно и от държавите членки за проучване на нормативните различия и различните приоритети в отделните стратегии. АСЕМ може да добави допълнителна стойност, като организира дискусии и дебати, от които да излезе с набор от по-широки принципи, подпомагащи устойчивата свързаност.

Порталът на АСЕМ за устойчива свързаност е една изключително полезна база данни относно степента на свързаност на всяка отделна държава от АСЕМ, като улавя и високата степен на взаимна свързаност между Азия и Европа чрез внимателно подбираните и събирани данни и цифри. Например, по отношение на икономическата свързаност, през 2016 г. търговията със стоки между Азия и Европа достигна рекордната цифра от 1,5 трилиона щатски долара; а през периода 2015-2017 г. преките чуждестранни инвестиции между Азия и Европа достигнаха на годишна основа близо 90 милиарда щатски долара. Що се отнася до свързаността между хората, през 2017 г. е налице обмен на 400 000 аспиранти между Азия и Европа, както и над 200 000 научни и изследователски сътрудничества под формата на съавторство на научни публикации.[6]

Въпреки че богатите и точни данни могат да са полезен параметър за разработване на политики, този портал би могъл да се подобри с един много по-качествен анализ на различните стратегии за свързаност чрез проследяване на изпълнението на ключовите проекти за свързаност между Азия и Европа. Това обаче би изисквало много щателно картографиране и проследяване на проектите за свързаност в страните от АСЕМ, както и разработване на общ набор от индикатори, с които да може да се изготви карта с анализ на резултатите, които да бъдат използвани при оценката на устойчивостта на отделните проекти за свързаност. До този момент обаче АСЕМ си остава нещо като неформален форум – нещо като място за споделяне на мнения, а не форум със значителна геополитическа тежест. Нежеланието на няколко партньори да инвестират „твърде много", като например да участват в споделянето на разходите за създаване на секретариат на АСЕМ, както и по отношение на въпроса за финансовите вноски във Фондацията „Азия-Европа" (АСЕФ), са показателни за това, че за голяма част от членовете АСЕМ няма висока стойност или не е голям приоритет. През последните 23 години АСЕФ успя да събере над 40 000 азиатски и европейски участници в рам-

6 Виж публикацията на Съвместния изследователски център "Exploring ASEM Sustainable Connectivity: What brings Asia and Europe together?"; https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC112998/asem-report_online.pdf

ките на семинари, конференции, стажове и проекти, обхващащи различни области като култура, образование, управление и икономика, медии, обществено здраве, устойчиво развитие, човешки права и гражданско общество. А партньорите от АСЕМ се задоволяват да „запазят“ тази организация, стига тя да не „струва“ твърде скъпо. Като цяло, повечето членове смятат, че е добре АСЕМ да продължи да съществува, но за тях това определено не е най-важният форум.

Дори в рамките на подобни ограничения няколко членове на АСЕМ са положили усилия да инвестират в диалога – най-вече по отношение на свързаността. Например Европейският съюз се оказа в челните редици на това начинание. За да отговори на собствената си „многостранна“ природа, ЕС би трябвало да инвестира повече в такъв неформален многостранен форум, където на първо място да споделя информация, да обменя перспективи, както и да изгради консенсус по отношение на по-широки принципи и приоритети в програмите за свързаност на страните от АСЕМ.

Тъй като навлизаме във време на голяма несигурност в резултат от COVID-19, в което мултилатерализмът става обект на сериозно напрежение и атаки, АСЕМ се оказва един от малкото многостранни инструменти или платформи, които Азия и Европа имат на разположение, за да продължат своя диалог и да предотвратят каквито и да е пропуквания в многостранните рамки за ангажиране и сътрудничество. Несъмнено е от значение, че на 7 септември 2020 г.[7] външният министър на Камбоджа (който ще продължи да бъде домакин на отложената 13-та среща на върха Азия-Европа) и настоящите регионални координатори на АСЕМ (Сингапур, Русия, ЕС и Германия) излязоха със съвместно изявление по повод COVID-19 като доказателство за ангажимента, поет от страна на азиатските и европейските партньори да продължат да работят заедно за преодоляване на многостранното въздействие на пандемията.

А докато САЩ изоставят световното си лидерство, други участници в глобалната система трябва да се активизират, упражнявайки това лидерство по най-важните въпроси. АСЕМ отдавна прокламира идеята за лидерство по конкретни проблеми, поради което страните от АСЕМ трябва да положат усилия, за да насърчат и подкрепят това начинание. А Европейският съюз, който в момента е прегърнал идеята за „зелено възстановяване”, е естественият лидер, който би трябвало да се обяви в подкрепа на устойчивата свързаност.

Деполитизирането на свързаността във възможно най-голяма степен трябва да се превърне в приоритет на програмата на АСЕМ, за да можем да се върнем към един по-технократичен и прагматичен фокус върху конкретни проекти за свързаност, които да доведат до реални и устойчиви ползи за народите от Азия и Европа. В следващия раздел ще

7 “Asia and Europe Against Coronavirus: The Most Vulnerable Must Be Protected”, 7 September 2020, www.aseminfoboard.org/events/asia-and-europe-against-coronavirus-the-most-vulnerable-must-be-protected

бъде разгледано въздействието на COVID-19 върху свързаността, като ще бъдат формулирани и някои препоръки относно това коя от темите за свързаност трябва да остане във фокуса на пост-пандемичната общност АСЕМ.

Новопоявяващи се тенденции насред пандемията

В резултат на пандемията редица прогнози създават мрачна картина – толкова мрачна, колкото Голямата депресия от 30-те години на миналия век, а всеки евентуален бърз обрат на 180 градуса изглежда все по-малко вероятен. Общността на АСЕМ неизбежно ще бъде повлияна от COVID-19 – във всичките форми на свързаност: физическа, институционална и свързаност между хората. През 2020 г. търговските обеми между Азия и Европа ще регистрират рязък спад, а до каква степен ще има отскок, все още не може да каже никой.[8] Всъщност самата скорост на възстановяване ще зависи до голяма степен от хода на пандемията. По същия начин през 2020 г., според „Доклад за световните инвестиции през 2020 г.",[9] издаден от UNCTAD (Конференцията на ООН за търговия и развитие), потоците от преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) ще бъдат под силен натиск, като се очаква да спаднат рязко от нивата през 2019 г. А цялостната тенденция сочи към по-къси вериги за създаване на стойност, по-висока концентрация на добавената стойност, както и намаляващи международни инвестиции във физическите производствени активи.

„Диверсификация" и „пренасочване" са вече новите модерни думи в Европа и Азия. Това е видно от изявления на висши служители на ЕС, които призовават европейците да съкратят и диверсифицират веригите си за доставки, както и да обмислят преместването на търговските си връзки от Азия към Източна Европа, Балканите и Африка.[10] Япония също стимулира своите компании да напуснат Китай и да се върнат у дома.[11] Най-вероятно регионализацията и под-регионализацията ще станат още по-силно изразени – доста вероятно е да се появи нещо като степен на ребалансиране в посока към растеж въз основа на вътрешното и регионалното търсене, като тази тенденция вече се проявява.

За редица развиващи се икономики в рамките на АСЕМ, стълбицата на развитието може да стане много по-трудна за изкачване, като това ще има и очевидни последици за постигане на Целите на устойчивото развитие. В продължение на цели десетилетия стратегиите за развитие и индустриализация на тези държави зависеха от привличането на

8 UNCTAD, "Trade falls steeply in first half of 2020", 22 June 2020, www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr858_e.htm.

9 UNCTAD, "World Investment Report 2020: International Production Beyond the Pandemic", https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2020_en.pdf.

10 Jakob Hanke Vela, "Coronavirus won't kill globalization, but will clip its wings", politico.eu, 23 April 2020, www.politico.eu/article/coronavirus-wont-kill-globalization-but-will-clip-its-wings/.

11 Mercy Kuo, "Japan prods firms to leave China, affecting ties with Beijing and Washington", Japan Times, 8 May 2020, www.japantimes.co.jp/news/2020/05/08/national/politics-diplomacy/tokyo-china-us-relations-business/.

ПЧИ – както от увеличаване на участието и улавяне на стойността в рамките на „Глобалните вериги за създаване на стойност", така и от постепенното технологично надграждане в международните производствени мрежи. В близките години инвестиционният капитал, търсещ възможности в страните на АСЕМ с по-ниски доходи, ще се влее в по-малка степен в производството, като отстъпи място на проектите за създаване на стойност в инфраструктурата, на възобновяемите енергийни източници, на водата и канализацията, на храните и селското стопанство и на здравеопазването.

COVID-19 ще окаже значително въздействие върху транспорта между Европа и Азия – както по отношение на товарите, така и на пътниците. Влиянието на пандемията вече води до ново разпределение на свързаните с различни видове транспорт приоритети, като връща отново на мода железопътните линии и пътищата.[12] Освен това, докато морската свързаност ще продължи да има значителен дял в търговията между двата региона, най-вероятно значението на евразийската суша ще нарасне значително. Тази тенденция ще спомогне за отключване на потенциала на страните и регионите, намиращи се по сухопътните маршрути между Европа и Азия, като например Централна Азия, Кавказ и Черноморският регион. Често цитиран пример в това отношение е, че транспортът от Чунцин (град във вътрешността на Китай) до Дуисбург, Германия, отнема само 16 дни, докато за пътуването по море от Шанхай до Европа са необходими цели 36 дни.

Налице е бавен, но стабилен процес на институционализиране на икономическите отношения между ЕС и партньорите от АСЕМ в Азия. Съществува гъста мрежа от двустранни и многостранни договорености, напр. новаторското Споразумение за икономическо партньорство между ЕС и Япония, Споразумението за свободна търговия между ЕС и Виетнам и др. Споразумение за свободна търговия между ЕС и Филипините се обсъжда още от 2015 г., или по-точно – Филипините вече имат такова споразумение с държавите от Европейската асоциация за свободна търговия. Във връзка с инвестициите и търговията, Европейският съюз и Индия обявиха плановете си за установяване на диалог на високо равнище, въпреки че на този етап перспективите за един пакт за свободна търговия остават все още несигурни.

От 2013 г. насам ЕС е провел редица етапи на преговори с Китай във връзка с „Всеобхватно споразумение за инвестиции", въпреки че постигнатият напредък е все още ограничен.[13] От своя страна, Китай има споразумения за свободна търговия с Австралия, Сингапур, Южна Корея

12 "Trucks Are Closing a 6,000-Mile Beijing-to-Berlin Transport Gap", Caixin, 1 May 2020, www.caixinglobal.com/2020-05-01/trucks-are-closing-a-6000-mile-beijing-to-berlin-transport-gap-101549480.html?rkey=4jojc%2BU9DvvtuaHc2n7nl%2FFL%2FE7ci4pKGvyJncWOu%2BiMfgAof75JTA%3D%3D&cxg=web&Sfrom=twitter.

13 Въпросното споразумението бе подписано в края на декември 2020 г., след първоначалното публикуване на този текст. (бел. ред.)

и АСЕАН. Освен това в момента се обмисля и „Регионално всеобхватно икономическо партньорство" в рамките на Индо-Тихоокеанския регион.[14] Като изключим Индия, която все още проявява неохота, 15-те преговарящи страни представляват 30% от световното население и малко под 30% от световния БВП.

Свързаността в рамките на АСЕМ включва и редица други области, като култура, научно сътрудничество, обществено здраве и пр. В миналото Европейският съюз е подкрепял културни проекти, свързващи Азия и Европа, чрез елемента „Специални действия – сътрудничество с трети страни" на своята Програма за култура (2007-2013 г.). Но до този момент са проведени само три културни фестивала в рамките на АСЕМ: през 2009 г. – в Пекин, през 2018 г. – в Брюксел, и през 2019 г. – в Мадрид. Много по-вероятно е двустранните междуправителствени споразумения и *ad hoc* инициативите, като например „годините на приятелство", да се разглеждат като стандартно средство на културната дипломация, осъществявана на национално равнище, но като цяло се очаква в близко бъдеще обемът на подобни дейности да бъде ограничен.

В областта на научноизследователската и развойна дейност и научното сътрудничество между Европа и Азия фискалният натиск най-вероятно ще окаже влияние върху съответните бюджети – както на национално равнище, така и по отношение на Многогодишната финансова рамка на ЕС 2021-2027 г. Усилените преговори за новия бюджет на Европейския съюз, съчетани със създаването на „Фонд за възстановяване и устойчивост", доведоха до съкращаване на ресурсите, които би трябвало да бъдат предоставени на някои изследователски програми, като например „Хоризонт Европа".[15] А подобно развитие на нещата се очаква и в редица азиатски страни.

Една тенденция в областта на здравеопазването, която вече се очертава на фона на пандемията, е т.нар. „национализъм спрямо ваксините", придружен от подхода „моята страна на първо място". Изобщо не е немислимо надпреварата за достъп до ваксини да предизвика антагонизъм между националните правителства, както и негодуване срещу страните, които трупат ваксини.[16] Единственото решение на това може да се окаже сътрудничеството, като има достатъчно място за съвместни изследвания на свързаното с COVID-19 лечение, а на по-късен етап – и ваксинация. Всъщност има и една изключително подходяща инициатива – Мрежата за обществено здраве на АСЕФ, която представлява платформа, стартирана през 2009 г. след препоръки от 7-ата среща на най-високо равнище на АСЕМ, проведена през 2008 г. Мрежата орга-

14 Споразумението за регионално всеобхватно икономическо партньорство (RCEP) бе подписано през ноември 2020 г., след първоначалното публикуване на този текст. (бел. ред.)

15 "Horizon Blog: Research and innovation in the next EU budget", Science/Business, 28 July 2020, https://sciencebusiness.net/framework-programmes/news/horizon-blog-research-and-innovation-next-eu-budget

16 Thomas J. Bollyky, Chad P. Bown, "The Tragedy of Vaccine Nationalism", Foreign Affairs, 27 July 2020, www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-07-27/vaccine-nationalism-pandemic?utm_source=update-newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=piie-insider&utm_term=yyyy-mm-dd

низира и годишни Срещи на високо равнище за обявяване на риска при извънредни ситуации в областта на общественото здраве. През 2019 г. акцентът беше върху обявяването на риска извън границите на страната (среща, проведена на 18-19 септември, 2019 г., в Банкок, Тайланд). Присъстващите на тези срещи включват представители на Европейския център за профилактика и контрол на заболяванията, Европейската комисия, различни министерства на здравеопазването в рамките на АСЕМ, Азиатската банка за развитие, Световната здравна организация и частния сектор. През 2019 г. Мрежата публикува „Ръководство на партньорите от АСЕМ за обявяване на риска при извънредни ситуации в общественото здраве" с препоръки за включване на мигрантите и етническите малцинства.[17] Друга важна дейност на Мрежата включва складирането на антивирусни лекарства и лични предпазни средства, като осезаема стъпка към готовност за пандемията. От избухването на пандемията през 2020 г. няколко партньори от АСЕМ вече са се възползвали от тази възможност.[18]

По-голямата част от партньорите от АСЕМ са подписали „Парижкото споразумение" и участват в общата кауза за борба с климатичните промени в глобален мащаб. В същото време COVID-19 натоварва техните икономики, особено тези, които се борят с прехода към енергийни сектори без въглища, като например Китай и някои страни от Южна Азия и Източна Европа. Вече има индикации, че предизвиканият от пандемията икономически спад е довел при някои правителства до ***понижаване и дори до отпадане на целите за системното намаляване на въглеродните емисии*** и други екологични стандарти. В тази връзка Китай изглежда, че планира да изгради още топлоелектрически централи, за да отговори на нарастващото търсене на електроенергия, като така ще отстъпи от първоначалните си обещания за намаляване на въглеродните емисии. А по ирония на съдбата, докато възстановяването на Китай би било добра новина за световната икономика, то вероятно ще бъде придружено от нива на въглеродни емисии дори по-високи от тези преди пандемията.

По отношение на свързаността между хората, двата най-важни двигателя на обмена на лични контакти са туризмът, от една страна, и образованието и научните изследвания, от друга. Програмата на ЕС „Еразъм+", свързана с мобилността във висшето образование, е търсена традиционно както от европейските, така и от азиатските партньори. Като област на сътрудничество в рамките на АСЕМ, образованието обаче не е силно институционализирано. За да осигурят известна координация между свързани помежду си инициативи и дейности, от 2009 г.

17 ASEF, "ASEM Partners' Guide for Risk Communication for Public Health Emergencies", October 2018, www.asef.org/images/docs/ASEM%20Partners%E2%80%99%20Guide%20for%20Risk%20Communications%20for%20Public%20Health%20Emergencies.pdf

18 ASEF, "ASEM stockpile released to several ASEM partners as COVID-19 spreads globally", 17 February 2020, https://asef.org/press/corporate/news-4993-asem-stockpile-released-to-several-asem-partners-as-covid-19-spreads-globally.

насам министрите на образованието в рамките на АСЕМ се договориха за създаването на Секретариат по образованието на АСЕМ, чието домакинство да се поема на ротационен доброволен принцип от държави от Азия и Европа. Германия беше първият домакин, последвана от Индонезия, а настоящият секретариат се домакинства от Белгия. Както и в други области на сътрудничеството, бюджетните ограничения на фона на пандемията ще ограничат най-вероятно и държавния принос към образователния обмен в рамките на АСЕМ.

Освен че представлява важна област на сътрудничество в рамките на социално-културния стълб на свързаността на АСЕМ, сам по себе си туризмът е и огромен икономически сектор. Редица икономики в рамките на АСЕМ зависят до голяма степен от входящия туризъм, като в момента приоритизират разходите и инвестициите, движени от свързаните с това производствени сектори. Например, по изчисления на Световния съвет за пътувания и туризъм през 2019 г. не по-малко от 22% от БВП на Тайланд са били генерирани от туристическия сектор. В Европа делът на свързаните с туризма икономически сектори възлиза на около една пета от БВП на Гърция и Хърватия. А на Китай се дължи непрекъснато нарастващия дял на световния пазар – преди пандемията се очакваше само пазарът на изходящия туризъм да достигне през 2025 г. до 365 милиарда долара.

След няколко месеца на безпрецедентен застой, Световната туристическа организация (UNWTO) съобщи, че в някои региони секторът започва да се възстановява – най-вече в Северното полукълбо, включително в Европа и Азия. В същото време, за повечето глобални дестинации ограниченията за пътуване остават в сила, като не могат да бъдат изключени и нови вълни от COVID-19, а туризмът си остава един от най-силно засегнатите сектори.[19] Предизвикателните от пандемията предпазни мерки водят до срив и в авиацията, като милиони пътници в Европа и Азия вече предпочитат да пътуват на по-къси разстояния с автомобил или с железопътен транспорт. На този фон най-вероятно ***в близко бъдеще туризмът ще се разраства предимно в национален и регионален мащаб.***[20]

Един от непредвидените положителни ефекти на пандемията беше, че ***след нейното избухване цифровата свързаност в рамките на АСЕМ се засили значително***. Традиционно тази свързаност се разглежда като синоним на енергийната или транспортната инфраструктура, не на последно място и заради китайската инициатива „Един пояс, един път“ и нейния акцент върху строителството. В резултат на ограниченията на пътуванията заради COVID-19 „дистанцията отново е факт”[21], но нарасна

19 UNTWO, “New Data Shows Impact of COVID-19 on Tourism as UNWTO Calls for Responsible Restart of the Sector”, 22 June 2020, www.unwto.org/taxonomy/term/347.

20 Andrew Salmon and Mitch Shin, “Globetrotting Korean tourists to holiday at home”, Asia Times, 1 July 2020, https://asiatimes.com/2020/07/globetrotting-korean-tourists-to-holiday-at-home/.

21 McKinsey, “The future is not what it used to be: Thoughts on the shape of the next normal”, 14 April 2020, www.mckinsey.com/featured-insights/leadership/the-future-is-not-what-it-used-to-be-thoughts-on-theshape-of-the-next-normal.

също и необходимостта от телекомуникации. Така се породи изцяло ново меню от цифрови услуги, които изискват съответната инфраструктура и инвестиции. Периодите на т.нар. „локдаун" доведоха до по-бързото въвеждане от страна на бизнеса, правителствата и отделните граждани на софтуер за видеоконферентни връзки. Само през първата половина на 2020 г. платформи като Zoom, Webex, TEAMS и няколко други отчитат при използването им среден трицифрен темп на растеж.[22] По-конкретно, очакваният недостиг на финансиране ще доведе най-вероятно до преместване на фокуса от скъпи и рискови проекти за транспортна инфраструктура към други, по-изтънчени форми на свързаност в рамките на АСЕМ , а именно – дигитализацията.

Съвсем резонно е да се допусне, че по-голямата цифрова свързаност ще предложи нови методи на сътрудничество в областта на съвместните научни изследвания . По същия начин е вероятно и електронната търговия „да тръгне нагоре" в отговор на ограничената физическа свързаност. Бързо се появяват цял нов спектър от нови услуги, известни като „безконтактна икономика", както и нови форми на дигитална свързаност в рамките на АСЕМ. В същото време – и то най-вече в развиващите се страни, някои устойчиви тенденции остават свързани с изискванията на цифровата инфраструктура, както и с цифровото разделение, т.е. с достъпа до, и достъпността на, цифрови услуги.[23] През 2018 г. повече от 70% от населението на Камбоджа, Индонезия, НДР Лаос и Мианмар останаха без достъп до Интернет и до дигиталната икономика.[24] Не по-маловажни са съществуващите опасения, че цифровата свързаност в рамките на АСЕМ може да стане жертва на разделение между два съперничещи лагера: ориентирания към САЩ и ориентирания към Китай.[25]

Как всички тези последици от пандемията, заедно с наследството от неравномерното развитие и неравенството от преди COVID-19, биха могли да повлияят на отношенията между партньорите от АСЕМ? Със свиващи се търговски потоци (поне засега), по-къси вериги на доставки, ново-появяващата се тенденция „регионализъм срещу АСЕМ" и все по-силния протекционистки инстинкт? А в още по-широка перспектива – възможно ли е свързаността да бъде деполитизирана чрез твърде очевидното завръщане на геополитиката?[26] Китайската инициатива

22 S&P Global, "Zoom's massive growth amid COVID-19 set to continue after pandemic, analysts say", 4 June 2020, www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/zoom-s-massivegrowth-amid-covid-19-set-to-continue-after-pandemic-analysts-say-58907516.

23 World Economic Forum, "Five ways to protect critical digital connectivity during COVID-19", 20 April 2020, www.weforum.org/agenda/2020/04/covid-19-5-ways-to-protect-critical-digital-connectivity/.

24 International Monetary Fund, "The Digital Divide in Asia", 25 September 2018, https://blogs.imf.org/2018/09/25/chart-of-the-week-the-digital-divide-in-asia-2/.

25 Lawrence Anderson, Tommy Koh, "What Asia, Europe can do to fight world's three major crises", The Straits Times, 25 July 2020, www.straitstimes.com/opinion/what-asia-europe-can-do-to-fight-worlds-3-major-crises?&utm_source=facebook&utm_medium=social-media&utm_campaign=addtoany&fbclid=IwAR1QILj-L249eJW1u059fl3off-jjDAK_OmgnvLc36LP7pgLJAcjcXhnNjbc.

26 Nadine Godehardt and Karoline Postel-Vinay, "Connectivity and Geopolitics: Beware the "New Wine in Old Bottles" Approach", SWP, July 2020, www.swp-berlin.org/en/publication/connectivity-and-geopolitics-beware-the-new-wine-in-old-bottles-approach/.

„Един пояс, един път" влезе в медийните заглавия, но увеличи и гео-икономическото напрежение. Морската свързаност в горещо оспорваното Южнокитайско море се превръща в очевиден транс-регионален проблем. По същия начин, спорът за „Huawei" в Съединените щати, а все повече и в Европа, е поредното ясно напомняне, че за свързаността е трудно да избегне каквито и да е геополитически раздори. Съществува ***все по-голям риск да видим как пространството на АСЕМ се разцепва на антагонистични сфери***, което би се отразило на ефективността, както и би увеличило разходите, забавило технологичния напредък и ограничило свързаността.

Без съмнение, пандемията от COVID-19 разтърси целия свят. Тя се оказа повратно събитие, което промени правилата на играта и вече трансформира света – такъв, какъвто го познаваме. И все пак, не всички последици от нея са непременно нещо лошо. Всъщност във видимите предизвикателства могат да се крият конкретни възможности, които не трябва да се изпускат.

Превръщане на кризата с COVID-19 във възможност

Като начало, едни изолационистки Съединени щати биха могли да се окажат за АСЕМ от полза или нещо като маскирана благословия. От средата на 90-те години на миналия век, когато взаимовръзката между Азия и Европа беше много по-слаба от транс-атлантическите и транс-тихоокеанските отношения, АСЕМ е изминал дълъг път. Съвместният изследователски център вече установи, че връзките в рамките на АСЕМ са много по-силни, отколкото с останалия свят. Преди COVID-19 около 70% от търговията със стоки в страните от АСЕМ се е осъществявала с други членове на АСЕМ, над 60% от инвеститорите в рамките на АСЕМ са избирали да инвестират в друга държава от АСЕМ, над 60% от студентите по програми за мобилност във висшето образование са избрали да учат в друга страна от АСЕМ, а 80% от международните патенти в рамките на АСЕМ са били регистрирани в резултат на сътрудничеството между партньорите от същата тази организация.

- Пандемията вече изтощи така необходимите финансови ресурси в момент, в който много от страните от АСЕМ се нуждаят от инфраструктура. Очакваният недостиг на финансови средства е аргумент в полза на повратата към ***многостранното развитие на физическата свързаност в рамките на АСЕМ*** чрез по-тясно сътрудничество между досега конкуриращи се визии. Освен това, съгласуваният подход по отношение на мащабните инфраструктурни проекти може да осигури много по-висока степен на ефективност и на икономии.
- Поради ***реконфигурирацията на транспортния сектор*** – както на междуконтиненталния, така и на вътрешноконтиненталния, железопътният транспорт отново се завръща: той става все по-привлекател-

на алтернатива, както в Европа[27], така и в Азия[28], като самата общност в рамките на АСЕМ може да прецени дали да инвестира в него, като идентифицира и мобилизира наличните си финансови институции и инструменти.

- Междувременно, ограниченото пътуване на фона на пандемията позволи на редица жители на някои мегаполиси в рамките на АСЕМ да преоткрият чистото небе и ***градската среда без замърсяване на въздуха***. Работата от вкъщи се превръща в новата нормалност, тъй като редица служители няма да се върнат в офиса поне до 2021 г. По същия начин вместо да пътуват до училища и университети, милиони учащи ще продължат да участват във виртуални класове. А подобно развитие на нещата може да предизвика смислен дебат по въпросите на околната среда в мегаполисите, паралелно с процеса на бърза урбанизация в рамките на цялата общност на АСЕМ.

- Във връзка с промените в климата, ще може ли пандемията да доведе до намалени емисии на парникови газове? И ако да, колко дълго ще продължи този положителен ефект? Устойчивото икономическо възстановяване може да се основава единствено на ***прехода към чиста енергия***, а вече има и някои обнадеждаващи признаци. В сравнение с кризата от 2008-2009 г., днес разходите за водещите технологии за чиста енергия (например вятърна и слънчева/ фотоволтаична) са далеч по-ниски, докато някои нововъзникващи технологии (като батерии и водород) са в готовност да се разрастват. Макар спадът на глобалните въглеродни емисии през 2020 г. да се дължи на противоепидемичните мерки, чието икономическо въздействие да не е повод за радост, все пак това развитие на нещата осигурява основа за системни усилия за намаляване на емисиите в рамките на един добре структуриран план.[29]

- Пречките пред мобилността на студентите вече дават тласък на дистанционното обучение и на новите форми на сътрудничество между висшите учебни заведения в страните членки на АСЕМ. Според официални данни, публикувани от Министерството на образованието на Китай през 2018 г., броят на китайските студенти в чужбина е надхвърлил 660 000 души.[30] А нарастващите трудности, с които се сблъскват младите хора при записване в университетите в САЩ, могат да ги накарат ***да се пренасочат към висши учебни заведения в страните от АСЕМ***. Въпреки че САЩ все още са на първо място като държава, в която китайските студенти се надяват да учат, статистиката показва, че през 2019 г. процентът на респондентите, класирали американските университети като техен първ избор, е спаднал до 43% в сравнение с

27 Sam Morgan, "24 countries sign pledge to boost international rail routes", Euractiv, 5 June 2020, www.euractiv.com/section/railways/news/24-countries-sign-pledge-to-boost-international-rail-routes/.

28 ADB, "Back on track – reviving rail in Central Asia", 19 April 2020, https://blogs.adb.org/blog/back-track-reviving-rail-central-asia.

29 IEA, "Sustainable Recovery", June 2020, www.iea.org/reports/sustainable-recovery.

30 Както беше обявено от Министерството на образованието на КНР на 29 март, 2019 г., http://edu.sina.com.cn/a/2019-03-28/doc-ihtxyzsm1115517.shtml.

44% през 2018 г. и до 49% през 2017 г. Междувременно Великобритания вече се утвърди като втората най-популярна държава сред китайските студенти, надяващи се да учат в чужбина – броят им е нараснал от 35% през 2018 г. до 41% през следващата година. Австралия и Канада остават съответно третата и четвъртата най-популярна дестинация за учене в чужбина, следвани от Хонконг, Германия и Япония, като и трите отбелязват нарастване на своята популярност.[31]

- Във връзка с това, ***по-високите нива на интернет-базираната комуникация*** във висшето образование могат да се прилагат и за множество други форми на свързаност, като например съвместни научни изследвания между Азия и Европа, културно сътрудничество (например в творческите индустрии) и пр., което може да се определи като още едно поредно неочаквано положително въздействие на COVID-19.

Всички неочаквани положителни ефекти от пандемията могат да бъдат детайлно описани, а след това и активно популяризирани сред общността на АСЕМ, така че правителствата и бизнесът да не се върнат обратно към старата си рутина, след като пандемията бъде успешно преодоляна.

Свързаността в рамките на АСЕМ – пътят напред

Вярно е, че COVID-19 поставя на изпитание ключови движещи сили на свързаността в рамките на АСЕМ, но прекъсването на връзката не е опция, а и преди всичко – не е осъществимо.[32] Вместо това, може да е настъпил моментът членовете на АСЕМ да си зададат отново въпроса, поставен от Съвместния изследователски център през 2018 г.: „Какво обединява Азия и Европа?“ И защо те трябва да останат заедно – по правилните причини и при правилните условия. Възможно е пандемията да наложи преосмисляне на вече свършеното във връзка със свързаността, както и на това, което ще бъде необходимо през следващите години. По-долу са представени някои от областите, които си заслужава да бъдат обсъдени:

- ***Рационализиране/съгласуване на разминаващи се – и понякога противоречащи си – стратегии за свързаност***, разработени от различни участници в рамките на АСЕМ. Като възприемем един по-научен и основан на доказателствата подход, ръководен от богатите данни от Портала за устойчива свързаност на АСЕМ, бихме могли да се опитаме да деполитизираме свързаността.
- Към Портала за устойчива свързаност на АСЕМ бихме могли да добавим много повече анализи на данни и качествен анализ на различните стратегии за свързаност, както и да обмислим ***актуализацията на „Конкретни области на сътрудничество в сферата на свързаност-***

31 Xue Yujie, “More Chinese prefer UK and Canada for Study Abroad, Report Says”, Sixth Tone, 9 May 2019, www.sixthtone.com/news/1003960/more-chinese-prefer-uk-and-canada-for-study-abroad%2C-report-says.

32 Reuters, “Japan wants manufacturing back from China, but breaking up supply chains is hard to do”, 9 June 2020, www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-japan-production-a/japan-wants-manufacturingback-from-china-but-breaking-up-supply-chains-is-hard-to-do-idUSKBN23F2ZO.

та". За оценка на устойчивостта на различните проекти за свързаност могат да бъдат използвани индикатори и карти за анализ на резултатите, които пък след това да послужат като основа за един „Генерален план за свързваност в рамките на АСЕМ".

- ***Приоритизиране на общи за АСЕМ стандарти за устойчива свързаност*** – така, както е посочено в „Партньорство между ЕС и Япония за устойчива свързаност и качествената инфраструктура". Освен това, устойчивата свързаност трябва да се възползва максимално от целта за „озеленяване и почистване", поставена пред „Един пояс, един път" и декларирана от китайския президент Си през април 2019 г. на втория форум на инициативата.[33] Целта на това – без съмнение трудно – упражнение може да бъде единствено приемането на основана на правила многостранна рамка за устойчива свързаност.[34]
- ***Промяната на климата*** не бива да бъде засенчвана от настоящите икономически проблеми, тъй като тя съществува реално и даже набира скорост. Следователно, една полезна комбинация от зелени политики, устойчиво икономическо развитие и програма за борба с климатичните промени[35] трябва по всяко време да стои на масата за преговори.
- В областта на връзките между хората и на образованието, страните от АСЕМ могат ***да използват пълноценно и да инвестират повече в съществуващите структури, вече създадени в рамките на АСЕМ*** и благоприятстващи за онлайн образователните дейности. На ниво висше образование конкретен пример за това е Конференцията на ректорите от АСЕМ[36]. Създаден през 2008 г. като партньорска инициатива на АСЕФ и университетската мрежа на АСЕАН (AUN), този формат трябва да се фокусира върху насърчаване на университетите в рамките на АСЕМ да работят с индустрии и корпорации за предоставяне на знания и умения, търсени и необходими за новата икономика, особено след края на COVID-пандемията.
- Друг подходящ пример е Центърът за образование и изследвания на АСЕМ за обучение през целия живот (АСЕМ LLL Hub)[37]. Създаден през 2005 г. като мрежа от азиатски и европейски институции за висше образование, работещи заедно за отбелязване на високи постижения в сравнителните изследвания на ученето през целия живот, Центърът предоставя платформа, допринасяща също и за диалога между изследователи, практици и политици по въпросите на реформата в образованието

33 Deutsche Welle, "China's Belt and Road is 'green and clean,' says Xi", April 2019, www.dw.com/en/chinas-beltand-road-is-green-and-clean-says-xi/a-48495226.

34 Shada Islam, "Connectivity needs a strong rules-based multilateral framework – for everyone's sake", Friends of Europe, 24 September 2019, www.friendsofeurope.org/insights/connectivity-needs-a-strong-rules-based-multilateral-framework-for-everyones-sake/.

35 National University of Singapore, "COVID-19: Lessons, Consequences on Global Climate, Biodiversity Crises and Health", 19 May 2020, https://lkyspp.nus.edu.sg/gia/article/covid-19-lessons-consequences-on-global-climate-biodiversity-crises-and-health?utm_source=Global-is-Asian.

36 ASEAN University Network, "ASEM Rectors' Conference", www.aunsec.org/asemrector.php.

37 ASEM Education and Research Hub for Lifelong Learning, https://asemlllhub.org/.

и иновациите. По същия начин мисията на Мрежата от класни стаи в рамките на АСЕМ (ASEF ClassNet)[38], създадена още през 1998 г., е да предоставя възможности за учене и междукултурен обмен чрез използване на информационните технологии в средните и професионални училища и университетите.

- ***Бързата дигитализация във всичките ѝ форми няма да има много смисъл, освен ако цифровото неравенство не бъде адресирано ефективно.*** Съответните инвестиции в цифрова инфраструктура и цифрови умения трябва да включват не малък елемент на „положителна дискриминация", т.е. да бъдат насочени конкретно към държави, региони или сегменти от обществото, застрашени от изоставане. Това може да изисква и по-добре обмислени политики, предвиждащи набор от стимули за доставчиците на услуги.
- ***Що се отнася до източниците на финансиране, със сигурност международните банки ще изиграят тук своята роля.*** Редица държави членки на ЕС са представени в Азиатската банка за инвестиции в инфраструктурата (AIIB) и Азиатската банка за развитие (ADB), а Китай е член на Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР). А и в крайна сметка, АСЕМ като организация би могла да обмисли креативни решения, като например това, което ЕС постигна чрез своя „Фонд за възстановяване и устойчивост" и което несъмнено се оказа едно доста изнурително изпитание. А някои по-големи икономики, като например ЕС, Китай и Япония, ще бъдат призовани да отговорят на предизвикателствата за пост-пандемичния АСЕМ.

Нито една от тези области не подлежи на лесни дискусии или решения. Ето защо всички членове на АСЕМ трябва да участват в един конструктивен и основан на фактите диалог. Тъй като не липсват нито интелектуални ресурси, нито инструменти или хранилища, които биха могли да подкрепят с подходящи аргументи трудните политически решения. През 80-те години на миналия век дебатът в тогавашната Европейска икономическа общност (по-късно ЕС) за създаване на Единния европейски пазар е бил значително подпомогнат от доклада на Чекини, озаглавен „Цената на не-Европа". В този документ се съпоставят аргументите в полза на два много различни, даже противоположни сценария. По подобен начин членовете на АСЕМ биха могли да дискутират цената на не-свързаността или на ограничената свързаност в сравнение с ползите, които би донесла устойчивата свързаност – въз основа на информиран дебат сред общността на АСЕМ.

COVID-19 вече доведе до отлагане на 13-ата среща на върха на АСЕМ, запланувана да се проведе в Пном Пен през ноември 2020 г. Нямаше да има много смисъл обаче да се провежда онлайн едно такова събитие, фокусирано върху обмена на мнения между лидерите в

38 ASEF Classroom Network (ASEF ClassNet), www.classnet.asef.org/.

неформален и необвързващ стил или пък в двустранни „тет-а-тет" срещи в кулоарите. А предвид това, че за този форум най-важният резултат е самата среща, пандемията COVID-19 може да предостави на партньорите от АСЕМ друга възможност да преразгледат значението и уместността на Форума „Азия - Европа" и съответно да адаптират неговия *modus operandi*, като се споразумеят за нов *modus vivendi.* Едновременно с това, тази принудителна пауза може да се окаже идеална възможност за доста належащи размишления, а целта на настоящата публикация е да направи скромна, но значима стъпка в тази посока.

Приложение: Списък с основните срещи и инициативи на АСЕМ в областта на свързаността

Първа среща на експертите по образование по въпросите на дигитализацията, Берлин – Германия, 12 декември 2019 г., организирана от Германия

Семинар по сътрудничеството в рамките на системата Single Window – Ханчжу, Китай, 29-31 октомври 2019 г., организиран от Китай

Семинар за оптимизиране на човешките ресурси за устойчива цифрова свързаност – Банкок, Тайланд, 25 октомври 2019 г., организиран от Тайланд

Симпозиум за популяризиране на туризма в Загреб – Загреб, Хърватия, 3 декември 2018 г., организиран от Япония и Хърватия

Семинар по устойчива свързаност и качествена инфраструктура – Токио, Япония, 12 септември 2018 г., организиран от Япония и ЕС

Конференция на тема „Зелено корабоплаване, син бизнес: Продължаваме заедно напред" – Сингапур, 26-27 април 2018 г., организирана от Сингапур, Норвегия и Германия

Симпозиум за популяризиране на туризма в Джакарта – Джакарта, Индонезия, 28 февруари 2018 г., организиран от Япония и Индонезия

Форум на високо равнище по дигиталната свързаност – Чингдао, Китай, 19-20 юни 2017 г., организиран от Китай

Симпозиум на тема „Междурегионални партньорства за устойчиво развитие" – Банкок, Тайланд, 25-26 май 2017 г., организиран от Тайланд

Симпозиум за популяризиране на туризма в Янгон – Янгон, Мианмар, 13 февруари 2017 г., организиран от Мианмар и Япония

Конференция на тема „Мост между континентите: Насърчаване на международното сътрудничество за висше образование в рамките на АСЕМ" – Берлин, Германия, 23-24 ноември 2016 г., организирана от Германия

Среща на експертната група на Евразия по транспорт и логистика –

Сеул, Република Корея, 11-13 юли 2016 г., организирана от Република Корея

Медиен диалог за свързаност – Гуангжу, Китай, 9-10 май 2016 г., организиран от Китай

Симпозиум за популяризиране на туризма – Токио, Япония, 25 септември 2015 г., организиран от Япония (Япония решава да поеме водещата роля в популяризирането на туризма като стимул за свързаността между хората)

Симпозиум по транспортната и логистична мрежа на Евразия – Сеул, Корея, 9-11 септември 2015 г., организиран от Република Корея

Индустриален диалог за свързаност – Чунцин, Китай, 27-28 май 2015 г., организиран от Китай

Д-р Йео Лей Хуии *е директор на Центъра на Европейския съюз към Технологическия университет в Нанянг, Сингапур. Тя е също секретар на Съвета на Сингапурския институт за международни отношения, сътрудник в Училището за международни изследвания „С. Раджаратнам“, както и хоноруван преподавател в Сингапурския университет по мениджмънт.*

Г-н Пламен Тончев *е старши научен сътрудник и ръководител на отдел „Азия” в Института за международни икономически отношения (IIER), Гърция. Той е член на Секцията на ЕС в Съвета за сътрудничество за сигурност в Азия и Тихия океан (EU CSCAP) и, като представител на IIER, е също член-основател на Европейската мрежа от мозъчни тръстове за Китай (ETNC).*

Насоки за разширяване ролята на България в отношенията на Корейския полуостров[1]

Теодора Гюпчанова

Контекст на ангажираността на България с отношенията на Корейския полуостров

Тази година се отбелязват 30 години дипломатически отношения между правителствата на Република България и на Република Корея (Южна Корея). Чрез развитието на своите дипломатически връзки с Република Корея през последните 30 години България се е утвърдила като инвестиционен пазар с висок потенциал и като надежден (макар и не напълно усвоен) партньор в търговията и отбраната. Една сфера, в която обаче България все още не е разгърнала пълния си потенциал, е ролята ѝ в междукорейските взаимоотношения и по-специално – подпомагането на осъществяване на по-добри преговори и обмен с Корейската Народна Демократична Република (КНДР, Северна Корея).

Това не означава, че България не е участвала въобще в дейности, свързани с междукорейските взаимоотношения. Напротив, България оказва постоянна подкрепа към Южна Корея в усилията ѝ за стабилизиране на ситуацията на Корейския полуостров. През 2015 г. Парк Гън-хе изразява своята благодарност за подкрепата на България на процеса за ядрено разоръжаване на КНДР след изявление на българския президент, което гласи, че „България има високо мнение за и подкрепя инициативите на президента на Република Корея за мирно обединение и дълготрайна стабилност на Корейския полуостров“ (БТА 2015). Това изявление е повторено от Бойко Борисов по време на дискусията му с Мун Дже Ин през 2019 г., когато българският премиер поздравява усилията на администрацията на Мун за изграждане на мирен режим на Корейския полуостров (Ким и Шу 2019). Много преди това Южна Корея подкрепя ролята на България като държава, която поддържа отношения и с Южна, и със Северна Корея. Това се чете и в думите на посланик Сун Йонг Хун през 1990 г., които разкриват, че дипломатическите отношения с България „трябва да са в полза на интересите на цялата корейска нация [и] да допринасят за поддържането на диалога между Северна и Южна Корея“ (Баев и Ким 2017, 20). Вижда се ясно, че България подкрепя усилията на Република Корея да спечели доверието на КНДР и да стабилизира сигурността на полуострова.

Настоящата разработка признава изградената роля на България във

1 Тази статия е подготвена с финансовата подкрепа на Корейската фондация за международен обмен чрез грант в рамките на инициативата 2020 Next Generation Korea Fellows Incubator, администрирана от Института за икономическа политика (EPI). Авторът изразява своята благодарност към Милена Андреева за полезните коментари и предложения.

взаимоотношенията между Северна и Южна Корея, като в същото време представя аргументи, че България притежава потенциал да разшири тази си роля. Някои от причините в подкрепа на това твърдение са очевидни, като например дългогодишните взаимоотношения на България с КНДР и фактът, че в определен момент в миналото двете държави са имали сходни политически системи. Други причини все още остават пренебрегнати, като например:

- достъпът на България до определени механизми и структури в Европейския съюз (ЕС);
- потенциалът на недоразвития обмен на знание, и
- постигане на неутрално ангажиране на Северна Корея от незаплашителна страна като България.

Вложената тук изследователска работа се фокусира върху по-скорошни събития и не претендира за изчерпателност и детайлно изброяване на всички въпроси, свързани с междукорейските преговори или с ангажираността на ЕС на Корейския полуостров. Вместо това целта на тази разработка е да предостави аргументи подкрепящи тезата, че България трябва да преосмисли своята политика спрямо Корейския полуостров и да обмисли своята позиция, така че да може да заеме по-ценна позиция, особено що се отнася до поддържане на отношения с КНДР. В следващите си части разработката ще предостави кратък обзор на последните развития в дипломацията и сигурността на Корейския полуостров и синтезирано описание на връзката на България със Северна Корея, придружено от рамката за ангажиране, прилагана от ЕС. В своята заключителна част разработката включва препоръки към българското правителство. Препоръките са формулиране с цел предоставяне на политически насоки за ролята на България относно различни аспекти от връзките ѝ с КНДР, включващи ядрено разоръжаване, човешки права, хуманитарна помощ и комуникационни канали и обмени.

Динамика в конфликта на Корейския полуостров

Ситуацията на Корейския полуостров няма заключителна резолюция още от периода на неговото разделение и Корейската война (1950-1953 г.). Без реален мирен договор и само с подписано споразумение за примирие, ситуацията на Корейския полуостров остава силно променлива. Въпреки че и Южна и Северна Корея поддържат официална политика за обединение на Корейския полуостров, отношенията между двете държави не са лишени от проблеми. Периодите на затопляне на отношенията и постигане на прогрес в преговорите (първа и втора междукорейска среща на високо равнище през 2000 г. и 2007 г.) са помрачени от агресивни действия от страна на Северна Корея (тестване на ядрени оръжия[2],

2 Към 2020 г. КНДР е извършила общо 6 ядрени теста през 2006, 2009, 2013, 2016 (януари), 2016 (септември) и 2017 г. През 2017 г. лидерът на КНДР Ким Чен Ун официално декларира, че КНДР е разработила термоядрено оръжие, което е достатъчно малко, за да се прикачи на трансконтинентална балистична ракета, която може да достигне до територията на САЩ (Davenport, 2020).

изстрелване на балистични ракети, отвличане на южнокорейски граждани, потапянето на военния кораб „Чхонан“ и обстрелването на остров Йонгпьонг[3]) и това води до спънки в разговорите между двете държави. Ситуацията е допълнително усложнена от факта, че пълно разрешение не може да бъде постигнато без участието на Съединените американски щати (САЩ) и Китай, които имат своите отделни национални интереси и цели. КНДР традиционно се фокусира върху привличане на вниманието на САЩ с целта да получи гаранция за ненападение от американска страна, което е тясно свързано с прекратяването на общите военни учения на САЩ и Южна Корея и вдигане на икономическите санкции, наложени на КНДР. Въпреки усилията на различни страни, правителството на КНДР не е показало искрени намерения да прекрати репресиите върху своите граждани и да поеме твърд ангажимент за ядрено разоръжаване.

След смъртта на Ким Чен Ир в края на 2011 г. неговият син Ким Чен Ун поема управлението на държавата като ръководител на Работническата партия на Корея и се фокусира върху разработването на програмата за ядрени оръжия. Ким Чен Ун установява така наречената „линия бьонгджин“ или политика, която е ориентирана към едновременното развитие на икономиката и ядреното въоръжение на страната. Към настоящия момент се предполага, че КНДР е способна да произвежда ядрени глави от уран и плутоний, като се счита, че ядреният ѝ арсенал възлиза на 20-30 оръжия (Arms Control Association 2018).

В ответ на изявлението на КНДР за успешно разработване на балистична ракета, която може да достигне територията на континентална Америка, правителството на САЩ се опитва да прилага различни подходи (от „стратегическо търпение“ до „максимален натиск“), за да ангажира Северна Корея в конструктивен диалог за ядрено разоръжаване. Тези подходи обаче не водят до успешен резултат. Въпреки дипломатическите опити, които включват две срещи на високо равнище между Доналд Тръмп и Ким, състояли се в Сингапур (Юни 2018) и Ханой (февруари 2019), и една обща среща на лидерите на Южна Корея, КНДР и САЩ в Панмунджом (Юни 2019), Северна Корея и САЩ не постигат споразумение за план на действие (Manyin, et al. 2020). В последствие от това през втората половина на 2019 г. и дори началото на 2020 г. КНДР възобнови тестването на балистични ракети с къс обхват (Masterson 2020), несмутена от разпространението на пандемията COVID-19.

В същото време усилията на Южна Корея да разсее напрежението и да ангажира успешно в разговори севернокорейската страна за съжаление остават напразни. След период на повишено военно напрежение между Северна и Южна Корея предизвикани от погранични провокации

3 Потапянето на „Чхонан“ се случва на 26 март 2010 г. и води до смъртта на 46 души екипаж. Разузнавателна комисия, водена от Южна Корея и състояща се от международни експерти, достига до заключението, че експлозията на кораба е причинена от севернокорейска подводница. Обстрелът на остров Йонгпьонг се случва на 23 ноември 2010 г. и причинява смъртта на 4 южнокорейци. Двата инцидента са част от серия актове на агресия от страна на КНДР, свързани със Северната разделителна линия (СРЛ), която играе ролята на морска граница между Южна Корея и КНДР.

на КНДР три срещи на високо равнище се състояха между Мун Дже Ин и Ким Чен Ун през април, май и септември 2018. Двете страни подписаха Панмунджомска декларация за мир, процъфтяване и обединение на Корейския полуостров[4] и Пхенянска съвместна декларация от септември 2018[5]. Тези споразумения, в комбинация с кооперативния дух, показан от КНДР, вдъхват нови надежди за подобряване на междукорейските взаимоотношения и дори за подписване на дългоочаквания мирен договор, който ще постави официален край на Корейската война след декларирането на „нова ера на мир" на Корейския полуостров (Панмунджомска декларация 2018). Тези надежди обаче бяха изоставени в момента, в който КНДР прояви войнствено отношение спрямо разпространението на анти-КНДР листовки, организирано от севернокорейски бежанци в Република Корея. КНДР взриви междукорейския офис за връзка в град Кесонг и отправи заплахи за допълнителни военни действия (Кох и О 2020). Реално КНДР е основно афектирана от факта, че не е успяла да получи облекчение на наложените ѝ санкции, което допълнително усложнява икономическата обстановка в страната, негативно повлияна от прекъсването на пограничния трафик и търговия с Китай в резултат на COVID-19. Със своите ядрени оръжия и балистични ракети, международна нелегална дейност (киберпрестъпност, незаконна търговия, трафик на наркотици) и пренебрегване на човешките права и законен ред, КНДР представлява заплаха за сигурността не само в североизточна Азия, но и в глобален мащаб. САЩ са заети с проблеми на вътрешната си политика и не са постигнали прогрес, що се отнася до справяне с проблемите, причинени от КНДР. Южна Корея полага неуспешни усилия да изгради връзка на доверие с КНДР, а оплакванията на Япония, свързани с отвличането на японски граждани и военни заплахи от Северна Корея, са основно пренебрегвани от КНДР. В същото време Китай и Русия изграждат по-силни дипломатически и икономически връзки със Северна Корея в резултат на серия от срещи на високо равнище и друг тип обмен и по този начин са облагодетелствани от запазването на статуквото на Корейския полуостров. В това състояние на застой на преговорите е продуктивно да се изследва потенциалът на България за подпомагане на диалога с КНДР. Имайки предвид, че отношенията с КНДР на други държави са усложнени от години на недоверие и взаимно подозрение, ново действащо лице като България би било способно да донесе нова перспектива в процеса на връщане на КНДР към преговорите за ядрено разоръжаване.

Настоящи структури за многостранно ангажиране на Северна Корея

За да придобием по-добро разбиране за възможността за разгъване на потенциала на България спрямо междукорейските взаимоотношения, е важно също да имаме добро разбиране за съществуващите многостранни инициативи за подход към КНДР. Пример за такива инициативи са

4 https://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2018/04/731_248077.html
5 https://english1.president.go.kr/BriefingSpeeches/Briefings/322

политиката на подход на ЕС към Корейския полуостров, усилията в рамките на Организацията на обединените нации (ООН) и други механизми, подобни на шестстранните преговори.

Политиката на Европейския съюз

Анализът на документа „Насоки за външната политика и политиката за сигурност на ЕС спрямо Източна Азия" (Council of Europe 2007) показва, че основните интереси на ЕС в този регион са свързани с цели като мир, сигурност, регионална интеграция, защита на правата на човека, справяне с глобални предизвикателства и ограничаване на оръжията за масово унищожаване. Насоките признават опасността, поставена от ядрената програма на КНДР върху регионалната и световна сигурност, и предлагат, че ЕС трябва да „окуражава и подкрепя интеграцията на държавите в региона в съществуващи многостранни инструменти за неразпространение и разоръжаване и да ги подпомага в процеса на пълно прилагане на тези инструменти, както и в изграждането на ефективен износен контрол." Освен това, секцията в документа, посветена на Корейския полуостров, насърчава постоянното призоваване на КНДР да се присъедини отново към Договора за неразпространение на ядрени оръжия (ДНЯО) и да подпише и ратифицира Договора за всеобхватна забрана на ядрените опити (ДВЗЯО).[6] Тези клаузи са важни, защото предопределят няколко важни задачи, в които България може да има по-силен принос, както се потвърждава в следващите части на разработката. В допълнение на стъпките, предвидени в Насоките за външната политика и политиката за сигурност на ЕС спрямо източна Азия и свързани със сигурността на Корейския полуостров и североизточния азиатски регион, документът също подчертава важността на човешките права, устойчивото развитие и инициативи, насочени към по-добро взаимно разбиране. Важно е да се отбележи, че присъства директна референция за помощ от страна на ЕС към междукорейския диалог и предоставяне на асистенция в сферата на хуманитарната помощ и защитата на човешките права в Северна Корея.

„Глобална стратегия за външната политика и политиката за сигурност на ЕС" е сравнително по-нов документ, публикуван през юни 2016 г., който съдържа предписания за ролята на ЕС в Азия до 2020 г. Съдържанието на документа обхваща и връзките с Корейския полуостров и включва разширено партньорство с Република Корея, подчертаване на спазването на международното право и човешките права и насърчаването на неразпространението на ядрени оръжия на полуострова (European Union 2016, 38). Обновени версии на „Глобалната стратегия" са публикувани през

6 КНДР е членка на ДНЯО от 1985 до януари 2003 г., когато без задължителното тримесечно предизвестие се оттегля еднолично от договора. КНДР прави опит да се оттегли от ДНЯО още преди това през 1993 г., но САЩ успява да убеди КНДР да се откаже от това намерение и двете държави подписват Рамка на споразумение (Oh and Hassig 2005). ДВЗЯО, който цели обявяването на ядрените тестове за незаконни, не е влязъл напълно в сила, защото за да постигне това изисква ратификация от още 8 държави, включващи КНДР. Имайки предвид, че 40% от бюджета на организацията на ДВЗЯО се предоставя от ЕС, Съюзът е в добра позиция да предприеме разширени мерки за насърчаването на КНДР да приеме ДВЗЯО (СВТО 2018).

2017, 2018 и 2019 г., като те включват постиженията на ЕС в сферата на външната политика и нови насоки за нейната реализация. За периода от тези три години ЕС се фокусира върху предотвратяването на конфликти в Азиатско-тихоокеанския регион (European Union 2017, 10), което включва деескалация на напрежението на Корейския полуостров (European Union 2018, 11) и ядреното разоръжаване на КНДР (European Union 2019, 48). Всеобхващащи теми в трите документа са окуражаването на зачитането на човешките права и международното право, както и спомагането на прогреса по целите за устойчиво развитие (ЦУР) и допринасянето към многостранните отношения. ЕС има ясна роля на Корейския полуостров, но тя е обикновено рамкирана чрез взаимоотношенията на ЕС със САЩ (общите интереси на ЕС и САЩ спрямо КНДР) или с Китай (ангажираността на ЕС с Китай във връзка със ситуацията на Корейския полуостров).

Друг важен документ е „Рамково споразумение между Европейския съюз и неговите държави членки, от една страна, и Република Корея, от друга страна“[7], който определя принципите на взаимодействие между ЕС и Южна Корея. Рамковото споразумение е подписано през май 2010 г. и влиза в сила през юни 2014 г. Трябва да се отбележи, че се предвижда взаимодействието между ЕС и Република Корея да се базира на принципите, отбелязани в член 1, а именно „демократичните принципи, правата на човека и основните свободи, както и към принципите на правовата държава“. Рамковото споразумение определя няколко сфери на взаимодействие между ЕС и Корея. Тази разработка ще се спре само на тези от тях, които са пряко свързани с релевантни политики като тези в сферата на дипломацията, сигурността и политиката. Рамковото споразумение предвижда редовното провеждане на политически диалог между неговите страни по теми, свързани с демокрация и зачитане на човешките права, мирно разрешение на международни и регионални конфликти, неразпространение на ядрени оръжия и други оръжия за масово унищожение и др. (Framework Agreement, Article 3.2).

Въпреки че Рамковото споразумение не споменава директно КНДР, конкретният фокус върху човешките права, мирното разрешаване на конфликти, неразпространението на ядрени и други оръжия за масово унищожение и подпомагането на стабилността са тясно свързани със Северна Корея.

Комбинация от срещи на високо равнище, политически диалози и други срещи, всички те произлизащи от Рамковото споразумение, са в основата на усилията за взаимодействие между ЕС и Южна Корея (Pacheco, Desmaele, Ernst 2018, 24). Тези форуми[8] предоставят възможност на официални лица от ЕС и Южна Корея да дискутират определени въпроси и теми от общ интерес. Въпреки че дискусии, свързани с КНДР и междукорейските отношения, не са споменати в Рамковото споразумение,

7 Всички цитати в тази секция, освен ако не е посочено отделно, принадлежат на следния източник: http://eeas.europa.eu/archives/docs/korea_south/docs/framework_agreement_final_en.pdf

8 По-подробна информация за различните срещи, форуми на високо политическо ниво, диалози и консултации, провели се до 2018 г., може да се намери в следния източник: Pacheco, Desmaele, Ernst 2018, 22-33

тези теми са често дискутирани на официални срещи между ЕС и Южна Корея. В допълнение, две неофициални политически консултации, касаещи изцяло Северна Корея, се провеждат между ЕС и Южна Корея (Pacheco, Desmaele, Ernst 2018, 26). Важно е да се вземе под внимание, че що се отнася до теми, свързани със сигурността, КНДР е един от най-важните въпроси, касаещи Южна Корея, а ЕС подкрепя „пълното овладяване на този процес от страна на Южна Корея и е готов да заеме активна роля в процеса на ядрено разоръжаване“ (Commission Implementing Decision on the 2019 Annual Action Programme for cooperation with third countries to be financed from the general budget of the European Union 2019).

Някои от другите структури, чрез които ЕС се обвърза с Корейския полуостров, се намират в Европейския парламент (ЕП), като например Делегацията за отношения с Корейския полуостров (ДОКП) и Приятелската група ЕС-Южна Корея. Мандатът на ДОКП включва връзките с Южна и Северна Корея. Делегацията е основана през 2004 г. и провежда обикновени и между-парламентарни срещи, насочени към сигурността на Корейския полуостров, отношенията на Южна Корея със съседните ѝ държави, търговските отношения, човешките права и климатичните промени (European Parliament n.d.). Делегацията се състои от 12 парламентарни члена и няколко заместващи члена. Техните срещи са отворени не само за членове на парламента, но и за представители на Европейската служба за външна дейност, академичните кръгове, политически институти, неправителствени организации и други релевантни институции. Самата делегация признава, че срещите ѝ с нейните севернокорейски партньори са станали много по-редки и че „досегът на делегацията не е толкова силен“ (European Parliament n.d.). Приятелската група ЕС-Южна Корея е по-неформална структура, тъй като така наречените приятелски групи са неофициални организации, които дискутират връзките със страни извън ЕС, но не говорят от името на парламента (European Parliament n.d.). ЕС-Южно Корейската приятелска група е сформирана през октомври 2015 г. под лидерството на члена на ЕП Пол Рюбих с целта да събере други парламентарни членове с интерес към задълбочаване на връзките с Южна Корея и подпомагане на други интереси, свързани с търговията, околната среда, правата на човека и сигурността (Ferenczy 2017, 5).

За да се постигне пълно разбиране относно степента на ангажираност на ЕС в между-корейските отношения, също така е необходимо да се направи кратък обзор на рамката, чрез която ЕС се ангажира с КНДР. ЕС поддържа политика на „критична ангажираност“ спрямо КНДР (EEAS 2016). ЕС поддържа политически диалог с КНДР с цел да подпомогне мира на Корейския полуостров, ядреното разоръжаване и подобряването на ситуацията на човешките права на хората в Северна Корея. В периода от 1998 г. до юни 2015 г. се състоят 14 политически диалога, като последният се провежда в Пхенян (EEAS 2016). От 1998 г. ЕС също ангажира КНДР в диалог по човешките права, сходен на този, който ЕС поддържа

с Китай (Suh Bo-hyuk 2016, 57). Тези инициативи обаче са в застой от 2003 г. насам, когато КНДР отказва да участва в диалога, тъй като ЕС спонсорира резолюция на ООН относно човешките права в Северна Корея (Cohen, 2014). Въпреки тези усилия и силната позиция, заемана от ЕС относно неразпространението на ядрени оръжия и защитата на човешките права на Корейския полуостров, към настоящия момент не съществува добре координирана стратегия относно КНДР. В първите години на 21 век Европейската комисия подготвя Стратегически доклад върху КНДР, който ясно определя няколко сфери на действие с цел подобряване на ситуацията в Северна Корея и връзките ѝ с ЕС (European Commission 2002). От тогава няма пренаписан сходен план и основни проблеми, свързани с КНДР, се поемат от отделни институции в ЕС. В резултат на това в много случаи инициативата за установяване на диалог с КНДР се поема от отделни държави членки на ЕС. Пример за това е Швеция, чието правителство поддържа неутралитет спрямо КНДР и в тази си роля участва като посредник в отношенията на КНДР с държави като САЩ, Канада и Австралия, които нямат официални отношения с КНДР и съответно нямат и дипломатически представителства в Пхенян. В миналото шведски официални лица успяват да постигнат споразумение за освобождаването на чужди граждани, задържани от севернокорейските власти, като например Ото Уормбиер (Tamkin 2018) и Алек Зигли (BBC News 2019). В началото на октомври 2019 г. Швеция като домакин организира преговори между КНДР и САЩ, които имат за цел да постигнат следващи стъпки от споразумението на Тръмп и Ким в Сингапур (Park 2019). За съжаление инициативата на шведската страна се проваля и не са постигнати резултати, тъй като представителите на КНДР се оттеглят след само един ден на разговори. КНДР изглежда убедена в своята позиция на предимство в преговорите и впоследствие отказва предложенията на САЩ да се върне на масата за преговори по ядрено разоръжаване, обвинявайки САЩ в „неспособност да се абстрахира от своите остарели гледни точки и отношение“ (Kim 2019).

Организацията на обединените нации

Извън рамките на ЕС проблемите, свързани със сигурността на Корейския полуостров, се разглеждат от ООН. От първите години на 21 век комбинация от резолюции, приети от Съвета за сигурност, Общото събрание и Съвета по правата на човека, осъждат ядрената и балистична програма на КНДР и тежката ситуация с човешките права в страната. Севернокорейското правителство се противопоставя на езика, използван в резолюциите, но въпреки това те успяват до известна степен да ограничат финансовите и материални способности на КНДР да продължи да разработва ядрената си програма. По сходен начин редицата резолюции относно човешите права в страната предоставят много нужна информация за тези нарушения, извършвани в КНДР, принуждавай-

ки севернокорейското правителство, което е особено загрижено за имиджа си в международното общество, да взаимодейства малко по-добре с международните механизми за човешките права. Ангажирането на КНДР в системата на ООН е едновременно важно и силно препоръчително, защото този подход показва на Северна Корея, че спазването на едни и същи стандарти като всички останали страни членки на ООН осигурява обективно и справедливо отношение към КНДР.

ООН структура	Номер на резолюция (година)
Съвет за сигурност	1718 (2006), 1874 (2009), 2087 (2013), 2094 (2013), 2270 (2016), 2321 (2016), 2371 (2017), 2375 (2017), 2379 (2017)
Общо събрание	Ежегодна резолюция, приемана в последните 15 последователни години (2004-2019)
Съвет по правата на човека	Ежегодна резолюция, приемана в последните 15 последователни години (2003-2020)

Шестстранните преговори

Важно е да се отбележат и резултатите от един от най-старите многостранни механизми, насочени към обвързването на КНДР в преговори за ядрено разоръжаване – Шестстранните преговори. Това са преговори, които се провеждат от 2003 до 2009 г. Представители на САЩ, Китай, Русия, Япония, Южна Корея и КНДР взимат участие, но разговорите прекъсват след шест серии от преговори (Davenport 2018). Към настоящия момент няма индикации, че шестстранните преговори ще бъдат възобновени въпреки опитите за тяхното рестартиране през годините. Сред основните причини за провала на тези преговори са липсата на доверие между участващите страни и големите различия във възприятията и очакванията им относно резултатите от разговорите. Отношенията между САЩ и КНДР са затруднени от лошия опит с Рамковото споразумение, който също завършва с провал. От една страна Китай и Русия имат по-голям интерес към икономическо взаимодействие и не поемат голям риск с опитите да обвържат КНДР в разговори. От друга страна скорошното влошаване на отношенията между Япония и Южна Корея усложнява комуникацията между тези две държави и прави трудно ефективното взаимодействие между тях.

Въпреки че шестстранните преговори се превръщат в нефункционираща платформа, те ни представят важен поглед върху позициите на основните действащи страни в преговорите с КНДР. В същото време анализирайки този механизъм се изтъкват и някои от предимствата на потенциалното участие на България в преговори с КНДР. Северна Корея таи дълготрайно недоверие към мотивацията на партньори в преговорите като САЩ и Южна Корея, страхувайки се, че Америка е основно заинтересувана от сриване на

режима и пълен контрол върху Корейския полуостров, и подозирайки, че Южна Корея има интерес само към икономически дивиденти без желание за действително помирение. На фона на тези настроения България се откроява като участник без директни политически, икономически или военни ползи от процеса на ангажиране на КНДР в преговори и в резултат на това тя е способна да заеме роля на неутрален посредник. Едновременно с това България не се конкурира с останалите държави, които са свързани с преговорите с КНДР. От една страна България поддържа добри отношения с Китай и Русия. През 2019 г. правителствата на Китай и България подписват декларация за установяване на стратегически партньорски отношения, което води до разширяване на тяхното сътрудничество (Kandilarov 2019). От друга страна, що се отнася до отношенията на България с Америка, България е важен съюзник на САЩ и член на НАТО, като двете държави споделят Споразумение за взаимодействие в отбраната, поддържат добри икономически отношения и си сътрудничат в сферата на върховенството на закона. В резултат на гореизброените фактори България е в добра позиция да бъде посредник и насърчител като държава, която може ефективно да представи основните позиции на всички участващи страни, като в същото време се опитва да преодолее разликите в техните очаквания относно резултатите от преговорите. В следващите части на разработката са представени други елементи от предимствата на българското правителство като потенциален медиатор спрямо КНДР.

Кратък обзор на отношенията на България с КНДР

България установява дипломатически отношения с КНДР през ноември 1948 г. и двете държави поддържат дипломатически мисии на своите територии. В сравнително отношение дипломатическите отношения и взаимодействието между двете държави имат дълга история (Baev, Kim 2017). Въпреки че в началото на Корейската война българското комунистическо правителство декларира официално подкрепата си за „борбата на Корейската нация за обединение“ (Baev, Kim 2017, 4), България не взима участие във военните действия, но предоставя значителна медицинска и хуманитарна помощ на КНДР. Българското правителство изпраща три медицински военни екипа, които построяват общо шест болници в КНДР. В допълнение към това, България предоставя убежище и грижа за над 500 севернокорейски сираци от войната и още 250 студенти (Baev 2020). През 1951 г. КНДР отправя молба за помощ към България за изграждането на болница с 2000 легла. В действителност дейността на Българската бригада, изпратена на тази мисия, е много по-голяма. Българските медици дори организират професионални курсове на обучение за севернокорейски медицински сестри и конференции за обмен на опит с медици от КНДР. Дори и след подписване на Споразумението за примирие подкрепата на България продължава чрез дейността на още две медицински бригади.

В допълниение на тази значителна директна подкрепа, българското

правителство организира доброволни кампании за помощ на КНДР, които събират дрехи и храна на обща стойност от 50 милиона български лева. Грижата на България за около 500 сираци от войната в КНДР представлява важна глава от историята на връзката между двете държави. Първоначално децата получават образование изцяло на корейски език, но в последствие класовете им включват български език и литература. Подобно на севернокорейските сираци в Чехия и Полша, и тези, които са изпратени в България, биват върнати в КНДР (Baev, Kim 2017, 9-13).

След Корейската война отношенията между България и КНДР процъфтяват, достигайки пик в своето икономическо и политическо взаимодействие от средата на 70-те до към средата на 80-те години на XX век. Цялостно дипломатическите връзки между двете държави са много добри с изключние на два периода. Първият трае около шест години през 60-те години и касае група от севернокорейски студенти, пребиваващи в България, които търсят политическо убежище от българското правителство. Студентите са задържани в посолството на КНДР в София от представители на севернокрейските власти, които се опитват да ги приберат насилствено в КНДР. Българското правителство се намесва в инцидента и предотвратява репатриацията на студентите на цената на влошени двустранни отношения с КНДР. Двете държави отзовават посланиците си в съответната страна и едва през 1966 г. започват да подобряват своите отношения в резултат от намесата на Москва (Bev, Kim 2017, 10-13). Вторият период трае от 1997 до 2005 г., когато българското посолство в Пхенян е затворено, след като България преминава към демократична политическа система на управление (Baev, Kim 2017, 25).

По време на комунистическото управление в България се състоят няколко срещи на високо равнище с КНДР, включително три официални визити в София на севернокорейския лидер Ким Ир Сен през 1956, 1975 и 1984 г. Съответно българският комунистически лидер Тодор Живков също посещава Пхенян през 1985 г. Що се отнася до взаимодействието между двете държави, България и КНДР подписват няколко споразумения от 1948 г. насам, включително Договор за приятелство и сътрудничество, както и дългогодишно споразумение за икономическо и търговско взаимодействие. В миналото търговският обмен между двете държави е добре развит с износ от страна на Северна Корея на текстилни стоки, мебели, гума, пластмаса, играчки, осветителни тела и други продукти (Ministry of Economy 2019). По време на икономическата криза в КНДР през 90-те години на миналия век обаче обемът на търговския обмен с КНДР намалява драстично. В последните години в резултат на строгите санкции, наложени от Съвета за сигурност на ООН през 2018 и 2019 г., търговският обмен между КНДР и България спира, като последните данни за износ на стоки от страна на КНДР са от 2014 г.

Правителствата на България и КНДР поддържат политически консултации на ниво директор/генерален директор. Такива консултации се провеждат през 2007, 2010, 2014, 2017 и 2018 г. През 2008 г. двете страни

подписват споразумение за сътрудничество в областта на здравето и медицинските науки, както и програма за сътрудничество в науката, образованието и културата. Тази програма е първоначално подписана през 1970 г. и се подновява от двете правителства на всеки три години, като последно е подновена за периода 2014-2017 г. (Ministry of Foreign Affairs 2018) (Koleva 2014).

Българското правителство поддържа политиката на ЕС на „критична ангажираност" към КНДР. Българското посолство в Пхенян представлява на ротационен принцип ЕС в КНДР за период от 6 месеца, веднъж през 2014 г. и отново през 2018 г. (Ministry of Foreign Affairs 2018).

В последните няколко години България също реагира относно различни проблеми, засягащи социални групи от хора в неравностойно положение в КНДР, чрез предоставянето на ограничена хуманитарна помощ. През 2019 г. българското правителство одобрява пакет на стойност от 10 000 лева, който е предоставен на КНДР за справяне с недостига на храна в страната (Actualno 2019). Чрез посолството си в Пхенян, България предоставя важна подкрепа на детска градина в гр. Янгджи, провинция Южен Пьонган (Embassy of the Republic of Bulgaria to the DPRK 2019).

Препоръки за засилване ролята на българия в междукорейските отношения

Усвояване на ролята на България като държава членка на ЕС

Като равностоен и активен член на семейството от европейски държави, България разполага с различни инструменти, които могат да бъдат използвани, за да може тя да заеме по-видима роля спрямо отношенията на Корейския полуостров. България е в добра позиция да поведе кампания за подкрепа за отварянето на диалог с КНДР сред държавите членки на ЕС. Настоящият застой в разговорите с КНДР в никакъв случай не спомага за постигането на резултати. Препоръчително е комуникационните канали да се държат отворени, а ЕС като цяло или определена група от държави членки, подпомогнати от България, могат да потърсят връзка с КНДР в израз на неутрален опит за възобновяване на разговорите. Тази стъпка може и да не доведе до непосредствен прогрес в преговорите с КНДР, но със сигурност ще отвори вратата към по-добро разбиране на изискванията на севернокорейската страна и какво тя иска да постигне в близкото бъдеще. Освен това България трябва да възприеме по-активна роля в Европейския парламент, като назначи свой представител в Делегацията за връзки с Корейския полуостров и/или Приятелската група ЕС-Южна Корея. Участието в дейностите на такива групи ще помогне на България да се позиционира и утвърди като посредник и насърчител на обмен на знания и дейности, насочени към изграждането на доверие от страна на КНДР. Също така България може да използва участието си в различни структури на ЕС, за да подкрепи и насърчи изготвянето на нов доклад за дър-

жавна стратегия спрямо КНДР, който да включи последните развития в междукорейските взаимоотношения, както и събития от важно значение, свързани с политиката и сигурността. В идеален вариант, процесът на изготвяне на такъв доклад ще мобилизира и други страни членки на ЕС да се фокусират върху критични проблеми на Корейския полуостров и да потърсят техните разрешения (които могат да варират от по-строги санкции до възобновяване на разговорите с КНДР).

Неразпространение на ядрени оръжия

В сферата на ядреното разоръжаване на полуострова ЕС поема най-активна роля чрез Организацията за енергийно развитие на Корейския полуостров (ОЕРК) и чрез политическите си диалози с КНДР, насърчаващи страната да се ангажира с преговорите за ядрено разоръжаване. Към днешна дата ОЕРК не функционира. Организацията е създадена през 1995 г. с цел да направлява изпълнението на Рамковото споразумение от 1994 г., подписано от КНДР и САЩ. ЕС е включен в Изпълнителния борд на ОЕРК през 1997 г., като това му дава възможност да подпомага разговорите със севернокорейската страна (The Stanley Foundation 2006). По време на участието си в ОЕРК Съюзът подпомага организацията с общо 120 милиона евро и насочва усилията си към дейност за ядрено неразпространение, както и към справяне с недостига на енергия в КНДР (Alexandrova 2019, 39-40). За ЕС участието в ОЕРК е свързано с изграждането на доверие и увереност, че такъв многостранен механизъм може да подобри мира и сигурността на Корейския полуостров. В периода на участието си в ОЕРК Съюзът е убеден, че КНДР не притежава способността да разработва ядрени оръжия и поради това си убеждение изразява готовност да продължи подпомагането на изграждането на леководни реактори в КНДР, въпреки че към този момент Северна Корея възобновява ядрената си програма. В последните години позицията на ЕС се променя рязко, особено след официалната декларация на КНДР за притежание на технология за разработване на ядрени оръжия и излизането ѝ от ДНЯО. Към юли 2019 г. ЕС е интегрирал текста на Резолюция 2397 на Съвета за сигурност на ООН в своя законен кодекс и е подновил своите автономни санкции върху севернокорейски индивиди и институции (57 лица и 9 институции) (The European Council 2019).

Как може България да допринесе към усилията, полагани от ЕС за ядреното разоръжаване на КНДР? България притежава два ядрени генератора, които осигуряват една трета от енергийните нужди на страната. България е страна, непритежаваща ядрени оръжия, и е членка на ДНЯО от 1972 г. Националната агенция за ядрено регулиране отговаря за безопасното и мирно използване на ядрените реактори, притежавани от България (World Nuclear Association 2020). Във връзка с ядреното разоръжаване на КНДР, българското правителство оказва предимно политическа и дипломатическа подкрепа в рамките на своите отношения с Южна Корея най-вече чрез издаването на официални изявления, подкрепящи процеса на неразпространяване на ядрени

оръжия на Корейския полуостров. България подкрепя принципа на постепенното ядрено разоръжаване и е гласен привърженик на засилването на мерките за неразпространение (Polish Institute of International Affairs 2015). България е ратифицирала ДВЗЯО и също се е присъединила към Допълнителния протокол на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ). В своите официални изявления в рамките на редовните конференции за преглед на ДНЯО България прави директни забележки, касаещи ядрените оръжия на КНДР. През 2010 г. България подтиква „КНДР да се съобрази с международните си задължения спрямо всички релевантни резолюции на Съвета за сигурност на ООН и стандартите на МААЕ и да се върне към преговорите, за да се постигне истинско ядрено разоръжаване на Корейския полуостров." (Republic of Bulgaria 2010). Също така България определя програмите за ядрени и балистични оръжия на КНДР като „източник на сериозна загриженост" (Republic of Bulgaria 2015). Като привърженик на затягане на клаузите за оттегляне от ДНЯО, България призовава КНДР да „се откаже от програмата си за ядрени оръжия и да се присъедини към ДНЯО и да приеме възможно най-скоро гаранциите на МААЕ." България не е ядрена сила и като такава не представлява заплаха за КНДР и е в добра позиция да се обърне към северокорейското правителство с цел да провери каква е неговата позиция спрямо ДНЯО и ДВЗЯО. Предишни опити за преговори с КНДР, които не включват действия, имащи за цел да постигнат по-добро разбиране на позицията и логичната основа на КНДР, се провалят много бързо. Следователно установяването на комукационен канал между България и КНДР, потенциално чрез полуофициална или гражданска дипломация, би било полезно за постигането на прогрес в преговорите с КНДР за ядрено разоръжаване. Важно е да се отбележи, че България не е без опит в сферата на политическото взаимодействие, свързано с дейности по сигурността. Като член на Организацията на северноатлантическия договор (НАТО) през последните 15 години, българското правителство има важен принос към сигурността на Черноморския регион, политическия диалог в Косово и най-скоро към насърчаването на споразумението „Преспа" между Гърция и Северна Македония (NATO 2019). Ролята на България като важно действащо лице в сферата на сигурността е високо оценена и от САЩ, които определят страната като „съюзник, на който Америка може да разчита" (Hikosaka 2019). В резултат на това България като преговаряща страна е в идеална позиция да предава съобщения от американското правителство, ако то реши да се възползва от тази опция за комуникация с КНДР. Създаването на алтернативни канали за достъп до разговори с КНДР, особено по въпроса за неразпространението на ядрени оръжия, има потенциала да извлече повече знание и информация, свързани с очакванията и възгледите на Северна Корея. Това може да спомогне и за представянето на съществуващи въпроси в нова светлина, което би било възможно благодарение на различните характеристики на нови преговорни партньори (в този случай имайки предвид България).

Улесняване на комуникационните канали

България притежава опит в конструктивното ангажиране на севернокорейската страна в политически диалог. Както беше отбелязано по-горе, двете държави поддържат редовни политически консултации. По време на една от тези срещи представителите на българското правителство доставят съобщение от САЩ за КНДР относно ядрената програма на Северна Корея (Kim 2010). Изграждането на нови комуникационни канали с КНДР е трудно начинание, криещо много предизвикателства. В резултат на това извличането на максимална полза от съществуващи такива комуникационни връзки е по-добър и ефикасен подход. Имайки предвид, че няма изгледи ЕС да установи скоро своя делегация в Пхенян, използването на капацитета и ресурсите на отделни държави членки на ЕС с представителства в КНДР е от особено значение. Това особено важи за държави като България, Полша, Чехия и Румъния, които в миналото са принадлежали към т.нар. Източен блок (Wojciech 2020). Поради това българското посолство в Пхенян трябва да получи по-голяма подкрепа, за да може да разшири своите комуникационни дейности и за да се фокусира върху увеличаване на контактите си с официални лица от различни структури на севернокорейското правителство. Установяването на стабилни комуникационни канали с основни институции, принадлежащи на Работническата партия на Корея, комбинирано с добро разбиране на отговорностите на различни представители на севернокорейските власти, е изключително ценно. Особено в случая на КНДР, където ролите на различни правителствени фигури на са ясно и публично разкрити, предварителното определяне на точния партньор за разговори преди официални визити на ЕС, парламентарни обмени или иницииране на диалози по политически въпроси и по човешките права е от особено голямо значение. Това е процес, който може да бъде подпомогнат успешно от българските дипломати в Пхенян.

Също така в ситуации, в които преговорите между Южна Корея и КНДР или САЩ и КНДР са в застой, българското посолство в Пхенян може да бъде използвано за предаване на съобщения до севернокорейското правителство с цел рестартиране не разговорите. България може да предложи и важна подкрепа в трудната задача на избягване на предразположението на севернокорейската страна да се оттегля рязко от преговори, когато условията не са в нейна полза. За да се справи с това предизвикателство, на първо място България е способна да създаде атмосфера на толерантност и разбиране към гледната точка на КНДР, като в същото време представи своя опит като пример за бивша комунистическа държава, която е направила успешен преход към демократична система на управление и в момента активно развива своята икономика, радвайки се на добри позиции в няколко многостранни организации. По този начин България може да покаже на КНДР, че самоизолацията и пълното разчитане на чучхе (доктрина за самоподдържане) в действителност има и по-добра алтернатива, обвързана с икономически ползи и

по-голяма стабилност. КНДР често използва други комункационни партньори за целите на своята вътрешна пропаганда, но интеракциите с неутрален и доброжелателен посредник като България не би трябвало да подтикне КНДР към подобно поведение, тъй като има потенциал да насочи фокуса на разговорите към същността и целите на преговорите.

Хуманитарна помощ

България трябва да продължи да предоставя хуманитарна помощ на КНДР дори и да няма ресурсите да оказва подкрепа в голям мащаб. Инициативи като подпомагането на ясли, детски градини, училища, домове за сираци и болници са особено важни и нужни. Трябва да се обърне внимание на социални групи в неравностойно положение в КНДР – деца, жени, възрастни хора и хора с увреждания – тъй като те получават много малко помощ от севернокорейското правителство. Поддържането на хуманитарни дейности е ценно за държава като България, която има свое представителство и достъп до севернокорейска територия и по този начин може да извършва по-ефективен контрол и оценка на изпълнените проекти. Препоръчително е обаче България да се консултира с организации за хуманитарна помощ и такива, занимаващи се с човешките права, които са базирани в Южна Корея и притежават обширна информация за нуждите на КНДР. Чрез тези консултации България ще придобие важна информация относно различни начини, по които държавата може да окаже помощ, както и относно местоположението на училища, болници и сиропиталища в КНДР, които не получават севернокорейска държавна помощ. Идеята е да се избегне практиката на КНДР да избира определени съоръжения (училища, домове за хора с увреждания, сиропиталища и други), използвани като „модел“ и показвани като пример за успех пред външни наблюдатели, като по този начин не се постига реално разбиране за нуждите на бедстващи райони и групи от хора. Друга цел на продължаването на предоставяне на хуманитарна помощ от България е изграждането на добри взаимоотношения със съответните ѝ севернокорейски партньори, които се занимават с наблюдаването на хуманитарни проекти, спонсорирани от външни лица. Това може да създаде възможност за по-добро сътрудничество на български хуманитарни работници с други хуманитарни инициативи на ЕС в КНДР, като по този начин се подобри достъпът на нуждаещите се севернокорейци до помощ и се осъществи колкото се може повече наблюдение върху целия процес.

Образователен и културен обмен

През 2019 г. правителствата на КНДР и България подновяват съществуващата правова рамка за сътрудничество в областта на образованието и културата чрез подписване на обща програма за взаимодействие в образованието и културата за периода 2019-2022 г. (Embassy of the Republic of Bulgaria to the DPRK 2019). Обменът между двете държави в сферата на науката, технологията, културата и образованието е много по-активен по

време на комунистическия режим в България. Въпреки това в днешно време обменни програми продължават да се осъществяват, предимно фокусирани върху езиковото обучение и литературата. Лектори и студенти от Катедра „Кореистика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, било то и в ограничен брой, посещават Университета „Ким Ир Сен“ в КНДР по такава програма за обмен (Butovski, Vladimirova 2020). Тези посещения са последвани от кореспондираща визита на севернокорейски студенти, които са изпратени в България да изучават български език. Обмените от чисто академичен или научен характер са с особено предимство поради неутралния си неполитически характер и създават възможности за изграждане на доверие, както и за излагане на севернокорейските участници на среда, различна от тази в КНДР, където те са под постоянен стриктен контрол от местните власти. Ползите от обмена на хора за междукорейските взаимоотношения са дискутирани и установени в много ситуации (Seliger 2020). Този подход досега е усвоен най-много и в най-голям мащаб от Германия, естествено не без определени предизвикателства. Някои от най-големите пречки за осъществяването на обмен на хора е силното настояване на севернокорейското правителство да упражнява строг контрол върху своите представители, както и логистичните проблеми и трудностите, свързани с наблюдението и оценката на програмите. Въпреки тези предизвикателства образователните и културни обмени между България и КНДР трябва да продължат, тъй като те са важни за общото опознаване и разбиране и изграждането на доверие между двете страни. Тези цели са тясно свързани с постигане на прогрес в отношенията с КНДР. Пример за креативен подход, използвайки този метод, би била програма, в която България е домакин на група от южно- и севернокорейски ученици/студенти или представители на определени академични дисциплини. Предвижда се участниците в тази програма да работят върху общи проекти и задачи, превръщайки я в упражнение за взаимодействие и изграждане на доверие между двете страни в неутрална обстановка, предразполагаща към плодотворен обмен. Подобни програми могат да бъдат планирани и в сферата на спорта, която предоставя възможности за развитие на отборен дух сред участниците, особено ако отделните отбори се състоят от смесени членове от КНДР и Южна Корея или КНДР и България.

Човешки права

Солидна основа за ангажирането на българското правителство в сферата на човешките права в КНДР може да бъде намерена в препоръките, направени в доклада на Анкетната комисия на ООН, разследваща ситуацията на човешките права с КНДР, публикуван през 2014 г. В тях Комисията приканва отделни държави и международното общество като цяло да „подпомага междукорейския диалог чрез спортни събития, академични и бизнес интеракции, стипендии и обучителни програми, ученически обмени и др.“ (параграф 1222); и да спомага за диалог между гражданите на двете

държави и за контакти в различни области, които могат да предоставят възможности за обмен на информация (параграф 1223). В допълнение към това Комисията отправя следната препоръка, която е директно свързана с потенциалната роля на България: „Държави, които исторически имат приятелски взаимоотношения с КНДР, основни и потенциални донори, както и държави, ангажирали КНДР в рамката на Шестстранните преговори, трябва да сформират контактна група по човешките права, която да повдига въпроси, свързани със ситуацията на човешките права в КНДР, и да предоставя подкрепа на инициативи, насочени към подобряване на ситуацията в страната." (UN Human Rights Council 2014, 369-371).

Един от най-важните форуми за ангажиране на КНДР по темата за човешките права е Универсалният периодичен преглед (УПП).[9] УПП се различава от Специалния рапортьор по ситуацията на човешките права в КНДР (един от мандатите, включени в Специалните процедури на ООН) по това, че УПП не се занимава само с КНДР, а включва участието на всички страни членки на ООН. Поради тази причина КНДР не се противопоставя силно на този механизъм и цялостно спазва изискванията за участие в него. Имайки предвид, че участието на КНДР в механизми като УПП е изключително важно, това прави формулирането на прецизни препоръки към севернокорейското правителство също толкова важно, защото този процес предопределя дали те ще бъдат приети, отбелязани или отхвърлени от КНДР. По време на третия цикъл на УПП през май 2019 г. България отправя четири препоръки към КНДР, всички от които са приети. Препоръките се фокусират върху няколко теми, а именно – правата на жените и тяхното оправомощаване (126.175), получаването на подкрепа за имплементирането на закона за защита на правата на детето (126.62), осигуряване на всеобхватно образование за деца с увреждания (126.193) и подтикване към ефективно функциониране на Националната комисия за изпълняване на международните споразумения, свързани с човешките права, за подпомагане на човешките права в страната (126.37) (UN General Assembly 2019). Рядко срещано явление е правителството на КНДР да приеме всички препоръки от страна на определена държава. Това е свидетелство за отношението на приемственост, което Северна Корея изпитва към България, и също така за добрата формулировка на самите препоръки. Третият цикъл на УПП е фокусиран предимно върху прилагането на съществуващи закони, свързани с правата на човека, и не толкова върху създаването на нови такива закони, каквато бе фокусът на първия и втория цикъл съответно през 2009 и 2014 г. Препо-

9 УПП е сред основните механизми за човешки права в системата на ООН, използвани за проследяване и преглед на ситуацията по отношение на човешките права във всички страни. В рамките на този многостранен механизъм всички държави членки на ООН подлежат на преглед относно човешките права в съответната страна на всеки 4.5 години. След прегледа всяка страна получава препоръки от други правителства, които би могла да приеме като бележка (*de facto*, да игнорира) или да приеме за изпълнение. Приетите препоръки не са законово обвързващи, но предоставят добро основание да се търси отчетност и напредък по човешките права от страна на други държави. За повече информация: https://www.ohchr.org/en/hrbodies/upr/pages/basicfacts.aspx

ръките, предложени от България, следват именно този принцип и също така се концентрират само върху една тема във всяка от тях, което допълнително увеличава шанса те да бъдат приети от КНДР. Цялостно КНДР е по-склонна да приеме препоръки от държави, които тя смята за съюзници, с които поддържа дипломатически отношения или смята за неутрални. Като държава, поддържаща тесни дипломатически контакти с КНДР, България е в много добра позиция да окуражи севернокорейското правителство да се фокусира върху работата във връзка с определени групи от човешки права, подобрението на които би довело до подобряване на качеството на живота на хората в КНДР.

В същото време България може да сподели своя личен опит в определени сфери, в които тя е успяла да постигне резултати по отношение на подобряване на човешките права. Някои от проблемите, изпитани от страната и релевантни за КНДР, са ограничаване на свободата на изразяване, цензура, насилие срещу дискриминирани социални групи, лоши условия в затворнически съоръжения и насилие, основано на пол (DRL, US Department of State 2020). Това са проблеми, за които КНДР също трябва да положи много усилия с цел подобрение и може да се възползва от практическите съвети от страна на държава, която е близка до нея. Самият факт, че България също полага усилия да се справи със сходни проблеми може да подейства окуражаващо на правителството на КНДР. По този начин една интервенция от страна на България не би била възприета като критикуване на севернокорейското правителство, а по-скоро би се приела като ангажиране единствено с цел споделяне на опит и за двете страни. В сферите, в които България е постигнала сериозен прогрес в подобряването на определени групи човешки права, държавата може да сподели най-добри практики и да предложи консултации на своите севернокорейски партньори.

Библиография

Actualno. „Изпращаме 40 000 лв. хуманитарна помощ за Албания и 10 000 лв. за Северна Корея.“ *Actualno.com*, 23 October 2019 г.

Alexandrova, Iordanka. „The European Union’s Policy Toward North Korea: Abandoning Engagement.“ *International Journal of Korean Unification Studies* 28, № 1 (2019): 33-62.

Arms Control Association. „Arms Control and Proliferation Profile: North Korea.“ *Arms Control Association.* June 2018 г. https://www.armscontrol.org/factsheets/northkoreaprofile (отваряно на 15 July 2020 г.).

Baev, Jordan. „Bulgarian Medical Units in North Korea, 1952-1957.“ *Wilson Center.* 12 June 2020 г. https://www.wilsoncenter.org/blog-post/bulgarian-medical-units-north-korea-1952-1957.

Baev, Jordan, и Soyoung Kim. *Korea in the Bulgarian Archives, 1945-1995: An Introduction.* Washington, DC: Wilson Center, 2017.

BBC News. „Alek Sigley: Why Sweden helped free Australian student in N Korea.“ *BBC News*, 4 July 2019 г.

—. „Korean reunions: Families divided by war meet in North.“ *BBC News*, 20 August 2018 г.

Bulgarian News Agency. „Presidents of Bulgaria, Korea Sign Comprehensive Partnership Declaration.“ *Bulgarian News Agency.* 14 May 2015 г. Presidents of Bulgaria, Korea Sign Comprehensive Partnership Declaration (отваряно на 17 June 2020 г.).

Butovski, Ivan, и Sima Vladimirova. „Тодор Живков е брат на великия вожд Ким Ир Сен.“ *168 часа*, 27 May 2020 г.

Choe, Sang-hun. „South Korea Accuses the North After Land Mines Maim Two Soldiers in DMZ.“ *The New York Times*, 10 August 2015 г.

Cohen, Roberta. „A Human Rights Dialogue with North Korea: Real or Illusory?“ *38 North*, 16 October 2014 г.

Commission Implementing Decision on the 2019 Annual Action Programme for cooperation with third countries to be financed from the general budget of the European Union. „Action Document for EU – Republic of Korea Policy Dialogue Support Facility.“ 2019. https://ec.europa.eu/fpi/sites/fpi/files/annexe_10_eu-republic_of_korea_policy_dialogue_support_facility_pdsf_part1_v2.pdf (отваряно на 05 06 2020 г.).

Council of the European Union. „East Asia Policy Guidelines.“ *The Council of the European Union - Consilium.* 14 December 2007 г. https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2016468%202007%20INIT (отваряно на 25 April 2020 г.).

CTBTO. „EUROPEAN UNION CHAMPIONS THE CTBTO - VOLUNTARY CONTRIBUTION OF OVER 4.5 MIO EUR.“ *Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization.* 2018. https://www.ctbto.org/press-centre/highlights/2018/european-union-champions-the-ctbto-voluntary-contribution-of-over-45-mio-eur/ (отваряно на 2 June 2020 г.).

Davenport, Kelsey. „Chronology of U.S.-North Korean Nuclear and Missile Diplomacy.“ *Arms Control Association.* May 2020 г. https://www.armscontrol.org/factsheets/dprkchron.

—. „The Six-Party Talks at a Glance.“ *Arms Control Association.* June 2018 г. https://www.armscontrol.org/factsheets/6partytalks (отваряно на 5 June 2020 г.).

DRL, US Department of State. „2019 Country Reports on Human Rights Practices: Bulgaria.“ *US Department of State.* March 2020 г. https://www.state.gov/reports/2019-country-reports-on-human-rights-practices/bulgaria/.

EEAS. „DPRK and the EU.“ *European External Action Service Homepage.* 26 June 2016 г. https://eeas.europa.eu/delegations/south-korea/4186/dprk-and-eu_en (отваряно на 18 05 2020 г.).

Embassy of the Republic of Bulgaria to the DPRK. „България и КНДР подписаха програма за сътрудничество в областта на образованието.“ *Ministry of Foreign Affairs.* 11 July 2019 г. https://www.mfa.bg/embassies/nordkorea/news/22411.

—. „Временно управляващият посолството посети подпомогната от България детска ясла.“ *Ministry of Foreign Affairs.* 28 November 2019 г. https://www.mfa.bg/embassies/nordkorea/news/23519.

European Commission. „The EC - Democratic People's Republic of Korea: Country Strategy Paper (2001-2004).“ *European External Action Service.* 2002. http://eeas.europa.eu/archives/docs/korea_north/docs/01_04_en.pdf.

European Parliament. *Delegations, European Parliament: Introduction.* н.д. https://www.europarl.europa.eu/delegations/en/about/introduction (отваряно на 10 June 2020 г.).

—. „Introduction, DKOR.“ *European Parliament.* н.д. https://www.europarl.europa.eu/delegations/en/dkor/about/introduction.

European Union. *A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy.* EU, 2016.

European Union. *Implementing the EU Global Strategy - report Year 1.* EU, 2017.

European Union. *Implementing the EU Global Strategy - report Year 2.* EU, 2017.

European Union. *The European Union's Global Strategy: Three years on, moving forward.* EU, 2019.

Ferenczy, Zsuzsa Anna. „The European Union's Engagement Policy towards North Korea.“ *International Literature and Human Rights Conference.* Seoul, 2017.

Fiori, Antonio. *Whither the inter-Korean Dialogue? Assessing Seoul's Trustpolitik and Its Future Prospects.* Rome: Istituto Affari Internazionali (IAI), 2017.

Green, Christopher, u Yongseok Shin. „The Kaesong Industrial Complex: Setting the Stage for a Successful Second Act.“ *38 North.* 27 June 2019 r. https://www.38north.org/2019/06/cgreenyshin062719/.

Hikosaka, Shawn. „Bulgaria: An Ally on Which America Can Depend.“ *US Deparment of State.* 13 November 2019 r. https://www.state.gov/bulgaria-an-ally-on-which-america-can-depend/.

International Atomic Energy Agency. „Agreed Framework of 21 October 1994 between the United States of America and the Democratic People's Republic of Korea.“ 2 November 1994 r. https://www.documentcloud.org/documents/2829693-1994-U-S-DPRK-Agreed-Framework.html.

Kandilarov, Evgeniy. *Bulgaria external relations briefing: Bulgaria and China - Establishing Strategic Partnership Relations .* China-CEE Institute, 2019.

Kim, Min Joo. „US Disputes North Korean Claim That Nuclea Talks Have Broken Down.“ *The Washington Post*, 7 October 2019 r.

Kim, Minji, u Aiying Xu. „President Moon agrees to boost practical cooperation with Bulgaria.“ *Korea.net.* 27 September 2019 r. http://www.korea.net/NewsFocus/policies/view?articleId=175646.

Kim, Se-jeong. „Bulgaria hopes to help two Koreas unify.“ *The korea Times*, 19 12 2010 r.

Koh , Byung-joon , u Seok-min Oh. „N. Korea blows up joint liaison office in Kaesong.“ *Yonhap News*, 16 June 2020 r.

Koleva, Zheni. „Споразумението за сътрудничество със Северна Корея подновява договорености от 1970 г.“ *Dnevnik*, 12 February 2014 r.

Lockie, Alex. „The US reportedly wants a limited strike on North Korea to give Kim Jong Un a 'bloody nose'.“ *Business Insider*, 21 December 2017 r.

Manyin, Mark, Emma Chanlett-Avery, Merry Beth Nikitin, u Dianne Rennack. *Diplomacy with North Korea: A Status Report.* Congressional Reseach Service, 2020.

Masterson, Julia. „North Korea Tests First Missiles of 2020.“ *Arms Control Association.* April 2020 r. https://www.armscontrol.org/act/2020-04/news/north-korea-tests-first-missiles-2020.

Ministry of Economy. „DPRK.“ *Republic of Bulgaria Ministry of Economy.* 2019. https://www.mi.government.bg/bg/themes/kndr-1841-333.html.

Ministry of Foreign Affairs. *DPRK.* 2018. https://www.mfa.bg/bg/3146.

NATO. „Remarks by the President of Bulgaria, Rumen Radev and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at their bilateral meeting.“ *NATO.* 1 March 2019 r. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_164179.htm.

North Korea Economy Watch. „Kaesong Industrial Complex: 2013 crisis timeline

compendium.“ *North Korea Economy Watch.* 14 January 2014 r. http://www.nkeconwatch.com/2013/11/13/kaesong-industrial-complex-2013-crisis-timeline/.

Oh, Kongdan, u Hassig C. Ralph. „North Korea: A Rogue State Outside the NPT Fold.“ *Brookings Institution.* 1 March 2005 r. https://www.brookings.edu/articles/north-korea-a-rogue-state-outside-the-npt-fold/ (отваряно на 28 May 2020 r.).

Pacheco Pardo, Ramon, Linde Desmaele, u Maximilian Ernst. *EU-ROK Relations: Puting the Strategic Partnership to Work.* Brussels: KF-VUB Korea Chair, Institute for European Studies, 2018.

Park, Jung H. „Why North Korea walked away from negotiations in Sweden.“ *The Brookings Institution*, 18 October 2019 r.

Polish Institute of International Affairs. „The Central and Eastern European Resource Collection on Nuclear Issues: Bulgaria.“ 2015.

Republic of Bulgaria Ministry of Foreign Affairs. *Republic of Korea.* 2018. https://www.mfa.bg/bg/3147 (отваряно на 7 June 2020 r.).

Republic of Bulgaria. „Statement by H.E. Mr. Nickolay Mladenov, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria, at the 2010 Review Conference.“ *United Nations.* 30 May 2010 r. https://www.un.org/en/conf/npt/2010/statements/pdf/bulgaria_en.pdf.

—. „Statement by H.E. Mr. Rayko Raytchev, Director-General for Global Affairs, Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria, General Debate, 2015 NPT Review Conference.“ *United Nations.* 29 April 2015 r. https://www.un.org/en/conf/npt/2015/statements/pdf/BG_en.pdf.

ROK Ministry of Foreign Affairs. „ROK and Bulgarian Presidents Exchange Celebratory Letters to Mark 30th Anniversary of Diplomatic Relations.“ *ROK Ministry of Foreign Affairs.* 24 March 2020 r. http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5676/view.do?seq=321027 (отваряно на 18 June 2020 r.).

Seliger, Bernhard. „Rethinking South Korea's Unification Policy: Deregulate People-to-People Exchanges.“ *38 North.* 25 June 2020 r. https://www.38north.org/2020/06/bseliger062520/.

Suh, Bo-hyuk. „Resolving the Korean Conflict through a Combination of Human Rights and Human Security.“ *The Korean Journal of International Studies*, 2016: 53-74.

Tamkin, Emily. „Why Trump Needs the Swedes in Pyongyang.“ *Foreign Policy*, 25 Apil 2018 r.

The European Council. „EU restrictive measures against North Korea.“ *The European Council.* 15 July 2019 r. https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/history-north-korea/.

The Local. „Sweden used North Korea talks to push for release of detained Americans: report.“ *The Local*, 18 March 2018 r.

The Stanley Foundation. *What Did We Learn From KEDO?* Policy Dialogue Brief, Muscatine: The Stanley Foundation, 2006.

UN General Assembly. *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Democratic People's Republic of Korea, A/HRC/42/10.* UN, 2019.

UN Human Rights Council. *Report of the detailed findings of the commission of inquiry on human rights in the DPRK.* UN Human Rights Council, 2014.

Wit, Joel. „The Leap Day Deal: A Cautionary Tale for the Trump Administration.“ *38 North.* 7 March 2019 r. https://www.38north.org/2019/03/editor030719/.

Wojciech, Pawlus. „North Korea: Where the Central Europeans Can Help.“ *RUSI.* 12 February 2020 r. https://rusi.org/commentary/north-korea-where-central-europeans-can-help.

World Nuclear Association. „Nuclear Power in Bulgaria.“ *World Nuclear Association.* May 2020 r. https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-a-f/bulgaria.aspx#:˜:text=Bulgaria%20has%20two%20nuclear%20reactors,of%20nuclear%20energy%20is%20strong.

Wyeth, Grant. „Time to Reopen the Kaesong Industrial Complex? A Conversation With Jin-hyang Kim.“ *The Diplomat*, 27 February 2020 r.

Теодора Гюпчанова *е изследовател и директор „Международно сътрудничество“ в NKDB – „Център за бази данни за човешките права в Северна Корея“, където координира обществената дейност на базираната в Сеул неправителствена организация и управлява проекти с фокус върху човешките права и устойчивото развитие. Тя е бакалавър по кореистика от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и магистър по международно сътрудничество от Висшето училище по международни въпроси на Университета Йонсе. Работила е в сеулския офис на Международната кризисна група, както и в кабинета на министър-председателя на Република Корея. Съавтор е на Белите книги за човешките права в Северна Корея (издания 2014 – 2020 г.) на NKDB, с публикации в различни издания. Тя е 2020 Next Generation Korea Fellow на Института за икономическа политика (София) и James A. Kelly Korean Studies Non-resident Fellow на Тихоокеанския форум. Изследователските ѝ интереси включват още човешка сигурност, политиката на ЕС към Североизточна Азия и Корейския полуостров.*

30 години българо-корейски отношения

Ким Мионг Джин

Преди всичко бих искал да изразя дълбоката си благодарност както към българския Дипломатически институт, така и към посолството на Република Корея за общите им усилия за отбелязване на 30-тата годишнина от установяването на дипломатически отношения между Република Корея и Република България. По този повод бих искал да привлека вниманието към непрекъснатото взаимодействие между двете страни по един многопластов начин – чрез правителствени, неправителствени, политически, икономически, културни и образователни инициативи, но най-вече чрез срещи на най-високо равнище между тези две страни въз основа на взаимно допълване.

По време на посещението си в Корея през септември 2019 г. българският премиер Бойко Борисов актуализира двустранните отношения на по-високо равнище. А пет години по-рано по време на посещението си в Корея – през 2015 г., българският президент Росен Плевнелиев подчерта, че „всеобхватното партньорство между страните вече не е избор, а необходимост“. По време на срещата на върха двамата лидери подписват три меморандума за разбирателство – в областта на отбраната, науката и технологиите, образованието и културата, като така издигат отношенията до „всеобхватно партньорство, ориентирано към бъдещето“.

Настоящият текст е създаден по повод 30-годишнината от установяването на дипломатически отношения между Република България и Република Корея и е разделен на три части: първата част се спира накратко на обстоятелствата, при които през 1990 г. Република Корея нормализира отношенията си с България; втората част прави оценка на развитието на двустранните отношения през последните години, както въз основа на моите собствени чувства към България, така и на натрупания опит по време на мандата ми като посланик в България; а третата част обобщава това, което бих искал да предложа с цел подобряване на двустранните отношения в бъдеще време.

Защо през 1990 г.?

Двете страни успяват да установяват дипломатически отношения през 1990 г. в края на Студената война. А когато става дума за годината на нормализиране на нашите отношения, изниква и един друг въпрос – защо не успяхме да установим дипломатически отношения на по-ранен етап. Освен това, за разлика от България и континентална Европа, на Република Корея се налага да разреши и въпроса с напрежението и конфронтацията в резултат на разделението на Корейския полуостров, подобни на тези от времето на Студената война. Тези въпроси на свой

ред изискват кратко, но точно разбиране на разделението на Корейския полуостров след края на Втората световна война и Студената война.

Краят на Втората световна война, придружен от внезапния срив на Японската империя през 1945 г., поражда надеждата, че „с течение на времето“ Корея ще стане независима държава – така, както е обещано на конференцията в Кайро през 1943 г. Обаче разделението на Корея на две военни окупационни зони с цел капитулация на японските сили – на север и на юг от 38-ия паралел, довежда до появата на два враждебни един към друг режима. През следващите пет години – от 1945 до 1950 г., не се случва нищо за обединяването на Корея, начело с едно независимо избрано правителство, като по такъв начин антагонизмът между двете окупационни сили – Съединените щати и Съветският съюз, расте непрекъснато. В същото време конфронтационното напрежение между Изтока и Запада се засилва в резултат на политическите сътресения, свързани с гръцко-турския хаос от 1947 г., с блокадата на Берлин през 1948 г., с превратa в Чехия, както и с първоначалното разпространение на комунистическите режими в Източна Европа, включително и в България, и установяването в Китай на комунистите през 1949 г. В отговор на всички тези предизвикателства през същата година атлантическата общност създава и укрепва своя военен съюз (НАТО). А след това са създадени и двата различни режима в рамките на Германия.

На фона на всичко това тогавашният лидер на Северна Корея – Ким Ир Сен, се среща на два пъти със Сталин в Москва – през март 1949 г. и април 1950 г., като през май 1950 г. посещава и Китай, само месец преди избухването на Корейската война. Тази война продължава три години – до юли 1953 г., когато е подписано и самото примирие. В своите мемоари Хрушчов твърди, че инвазията в Корея е била дело на Ким Ир Сен. Това донякъде е и оправдание за мащабното развитие на военното производство от страна на САЩ въз основа на политическия документ NSC-68. А всичко това допринася не само за консолидиране на разделението на двете Кореи в рамките на Корейския полуостров, но и за оформянето на военна конфронтация между Изтока и Запада в рамките на Студената война. През 60-те години на миналия век политическата и военна конфронтация, както и напрежението се влошават непрекъснато по целия свят. За да се постигне някаква стабилност на Корейския полуостров, на 1 октомври 1953 г. Южна Корея и САЩ подписват Договор за взаимна отбрана. Този договор се превръща в крайъгълен камък на корейските мрежи за сигурност, заедно с обещанието на шестнадесет държави да помагат на Корея да възпира агресорите.

И така, съществуването на два съперничещи си режима в Корея е пряк резултат от антагонизма между двете супер сили, които пък в периода след Втората световна война са впримчени в ожесточена „студена война”. След края на Корейската война Южна Корея е неизбежно въвлечена в Студената война, като външната ѝ политика се води в контекста на

антикомунистическия блок и е повлияна значително от естеството на биполярните идеологически борби. В началото на 70-те години на миналия век дипломацията на Никсън и Кисинджър проправя успешно пътя за политиката на разведряване чрез преговори на най-високо равнище с китайски и съветски лидери, проведени съответно през февруари и май 1972 г. За да се адаптира към непрекъснато променящата се международна ситуация, за пръв път президентът Парк (1961-1979 г.) отхвърля антикомунистическата политика, като обявява „Специална декларация относно външната политика за мир и обединение на Корейския полуостров" (Декларацията от 23 юни 1973 г.). Основното в тази декларация е, че Южна Корея няма да се противопоставя на участието на Северна Корея, паралелно с Южна Корея, в международни организации, включително и в ООН, като се набляга и на принципите на реципрочност и равенство, независимо от политическата идеология. Южна Корея обявява готовност да се откаже от дългогодишната си политика на непризнаване на Северна Корея. Обаче Северна Корея отхвърля предложението на Южна Корея с мотива, че то би означавало политика на две отделни Кореи, което на свой ред ще увековечи националното разделение.

Втората голяма промяна във външната политика на Южна Корея настъпва през 1988 г. На 7 юли 1988 г. – непосредствено преди началото на летните олимпийски игри в Сеул, президентът Ро (1988-1993 г.) обявява, че Южна Корея е готова да се откаже от съществуващите си отношения на конфронтация и съперничество между двете Кореи, заявявайки, че няма повече да се противопоставя на търговията и останалите контакти между своите съюзници и Северна Корея. Той изразява също готовност да подобри отношенията на Южна Корея с Китай, Съветския съюз и страните от Източна Европа чрез икономическо сътрудничество и неполитически обмен. Тази нова политика е наречена „Северната политика" въз основа на географската посока на Китай и Съветския съюз от корейска гледна точка. Това е всъщност логично продължение на „Декларацията на президента Парк от 23 юни 1973 г." Олимпийските игри в Сеул през 1988 г. се увенчават с истински успех, тъй като предоставят възможност на Южна Корея да покаже на целия свят, включително и на социалистическите страни, своя икономически ръст, жизненост и културно развитие. А с края на Студената война, енергичното прилагане на „Северната политика" започва също да дава плод. Дипломатически отношения с Унгария са установени през февруари 1989 г., с Полша – през ноември 1989 г., с Югославия – през декември 1989 г., с Чехословакия, България, Румъния и Монголия – през март 1990 г., със Съветския съюз – през септември 1990 г., и накрая с Китай – през август 1992 г.

Страната на утринното спокойствие

Що се отнася до развитието на двустранните отношения между България и Република Корея, бих искал да споделя със своите български

приятели впечатленията си като посланик по време на тригодишния ми мандат в България през периода 2007-2010 г. Когато една мартенска трин на 2007 г. кацнах за пръв път в София, първото ми впечатление още от борда на самолета бе нещо от рода на „страната на утринното спокойствие". Този израз е добре познат на корейския народ, тъй като се използва често при описание на първите впечатления от самата Корея. А през март 2010 г. си тръгнах от България със същото усещане и със същите впечатления, но най-вече с още по-топли чувства към българските си приятели в сравнение с три години по-рано. През 2009 г., в очакване на 2010 г. – на 20-ата годишнина от нормализирането на отношенията между двете страни, ние успяхме да постигнем реактивиране и съживяване на двустранния дух на сътрудничество чрез осъществяването на срещи на най-високо равнище на трите власти: изпълнителната, законодателната и съдебната власт. През месец октомври същата година президентът Първанов беше на държавно посещение в Корея. А през месец май корейският председател на парламента бе на официално посещение в България. Освен това, през месец ноември същата година председателят на Корейския върховен съд, както и съдия от Конституционния съд, посетиха България по покана на българските им колеги.

Двустранните отношения между България и Корея през 2020 г., т.е. през 30-ата годишнина от нормализиране на отношенията, постигнаха забележително развитие в областта на икономическото и политическото сътрудничество. Правителствен обмен на равнище държавен глава се провежда редовно, като така допринася за поетапното надграждане на двустранните отношения на още по-високо равнище. В резултат на общите ни усилия, 2020 година успя да се превърне в еталон на двустранните ни отношения в повече от един аспект. В практически план това означава, че през 2017 и 2019 г. двете правителства продължиха да осъществяват непрекъснат и усилен правителствен обмен на посещения на министър-председателите. А успешното осъществяване на срещите на най-високо равнище спомогна за издигането на двустранните отношения на много по-високо ниво в редица отношения. В следствие на това тези срещи дадоха тласък на по-нататъшното укрепване на усилията ни чрез обмен на диалог и делегации, спомогнат от кумулативните постижения от последните три десетилетия.

Чрез редовното провеждане на такива смислени срещи на най-високо равнище ние успяхме да постигнем съществен напредък в областта на политическия диалог и икономическото сътрудничество, както и на програмите за културен и образователен обмен. При подготовката на подобни срещи се срещахме предварително с външните министри на двете страни. Като паралелно със самите срещи на върха, се провеждаха и срещи на министрите на икономиката, на културата и на социалната политика. А резултатите бяха съвсем осезаеми под формата на споразумения. Преди и след провеждането на всяка среща на най-високо равни-

ще се разменяха парламентарни делегации, ръководени от съответните председатели. А всичко това доведе до засилване на приятелството и сътрудничеството между законодателните органи на двете страни.

В същото време това развитие на събитията стана даже още по-значимо във връзка с присъединяването на България към Европейския съюз през 2007 г. А в рамките на споразумението за свободна търговия между Корея и ЕС от 2011 г. бе посочено изрично, че България ще бъде важен партньор на Република Корея. България трябва да се превърне в привлекателна дестинация за корейските инвеститори – нещо като портал към европейските пазари, въз основа на своите конкурентни предимства от стратегическото ѝ местоположение, на потенциалните възможности на работната ѝ сила и на разходите за труд. Двамата лидери постигнаха споразумение за сътрудничество в областта на инфраструктурните проекти в енергетиката, транспорта, логистиката и електронното управление. През 2019 г. двустранният търговски обем достигна 421 милиона долара, като корейските фирми инвестираха в България 282 милиона долара, а българските фирми инвестираха в Република Корея 1,3 милиона долара. През последните години българската страна демонстрира воля да засили своята икономика, като развие сектора на информационните и комуникационните си технологии с чуждестранни инвестиции, имайки амбицията да се превърне в „Силициевата долина на Източна Европа“. Смята се, че конкурентната мощ на България, както и благоприятната бизнес-среда, могат да помогнат на корейските фирми да излязат на по-големия европейски пазар с население от 500 милиона души, като разширят сътрудничеството си в областта на инфраструктурата, енергетиката, транспорта, автомобилната индустрия, селското стопанство, хранителния сектор, аутсорсинга и научноизследователската и развойна дейност.

Сътрудничеството в областта на информационните технологии (ИТ) се превърна в основен елемент на двустранното сътрудничество между двете страни. От 2006 г. насам – годината на официалното посещение на корейския министър-председател в България, Република България и Република Корея разшириха многостранното си сътрудничество в областта на информационните технологии и телекомуникациите. През 2008 г. в София беше създаден и отворен за обществеността Център за достъп до информация. Оттогава насам този център, разположен в сърцето на София, започна да се нарича „Корейски център“. Корейската страна остана силно ангажирана с подкрепата си за българския проект за електронно правителство. А на правителствено равнище двете страни продължиха да се занимават с конкретни подробности и насоки за бъдещото ИТ сътрудничество. Освен това, като част от последващите действия от срещата на върха през 2009 г., двете страни започнаха да засилват с общи усилия трансфера на опит и технологии, за да преодолеят по някакъв начин пропастта в технологичното развитие,

както и между различните поколения и национални политици, чрез създаване на „Център за информационно и технологично сътрудничество“ (ITCC). В този контекст високо би била оценена кумулативната експертиза и активното сътрудничество от страна на България.

Всъщност отношенията между нашите две страни, основани на общите ни ценности, ще бъдат укрепени допълнително чрез обмен на срещи между делегации и представители на двете страни, но най-вече чрез редовните срещи на върха. Затова бих подчертал отново значението на неотдавнашното посещение на премиера Борисов в Република Корея през 2019 година.

Препоръчителни стъпки за следващата годишнина

Сега обаче трябва да се подготвим за поредния скок в бъдещето – за предстоящата през 2030 г. 40-годишнина от нормализирането на отношенията. Общите ни усилия за подобряване на двустранните отношения ще изискват още по-интензивно и стратегическо сътрудничество поради разпространяващата се и в момента пандемична криза. Препоръчителните стъпки са разделени на две: политически и неполитически. На политическо равнище трябва да засилим диалога на правителствено ниво, който включва също редовна комуникация на ниво законодателна и съдебна власт. А в неполитическата сфера би трябвало да укрепим допълнително ИТ-базираната публична дипломация, чрез която ще можем да постигнем стратегически мрежов диалог и мрежова комуникация. За справяне с многобройните предстоящи предизвикателства в различната за момента ситуация, като икономически, културни, академични, социални и пандемични трудности – както в глобален, така и в локален мащаб, ролята на добре свързаните в мрежа недържавни участници ще придобива все по-голямо значение и ще заема повече място в намирането на решения. В тази връзка бих подчертал значението както на ролята на посолството на Република България в Корея, така и на посолството на Република Корея в София.

В същото време, за да можем да ускорим или даже удвоим темпото на нашите усилия, ще трябва да усъвършенстваме съществуващия в момента потенциал, както и да задълбочим бъдещето си двустранно сътрудничество. В тази връзка бих подчертал значението на Асоциацията на възпитаниците на KOICA в България, както и усилията на университетите. Тази асоциация бе създадена от видни фигури на българското общество, участвали в програмата KOICA в Корея, които осигуриха добра мрежа за комуникация и сътрудничество сред българските ни приятели, които обичат Корея. А Софийският университет и Университетът за чуждестранни изследвания Hankuk представляват една чудесна възможност за следващите поколения и на двете страни – нещо като фокусна точка, в която се пресичат нашата твърда ангажираност и нашите амбиции.

Накрая бих завършил този документ със свои лични думи. В стремежа си да изпълня задълженията си като посланик по онова време бях направил всичко възможно, за да постигна крайната цел, която се свеждаше до покупката през 2010 г. на Резиденцията на посланика като част от правителствените проекти за отбелязване на 20-годишнината от нормализирането на нашите отношения. А благодарение на пълната подкрепа на българското Народно събрание и Министерство на външните работи, договорът беше успешно подписан и осъществен точно преди връщането ми обратно в Корея през месец март 2010 г.

Ким Мионг Джин *е корейски дипломат от кариерата, роден през 1955 г. Притежава академични степени от Националния университет в Сеул, от Училището за международни изследвания на Университета Джон Хопкинс, САЩ, както и от университета „Джорджтаун" в САЩ. През 1977 г. започва работа в Министерството на външните работи на Република Корея. По време на богатата си кариера работи в корейските дипломатически представителства в Норвегия, Швейцария, Индонезия и Индия. Бил е посланик на Република Корея в България от 2007 до 2010 г., където през 2010 г. е награден с орден „Стара планина", първа степен. От 2017 до 2020 г. работи като „гостуващ професор" в Университета Куинг Нее и Университета за чуждестранни изследвания Hankuk.*

България–Виетнам: 70 години споделено развитие. Приложна дипломация и дипломация на приятелство

Маринела Петкова

През 2020 г. честваме 70 години от установяването на дипломатически отношения между България и Виетнам – 70 години на взаимна подкрепа, уважение и сътрудничество, които днес ни дават увереност и амбиция да работим за разширяване спектъра на двустранния икономически и политическия диалог с цел насърчаване на растежа и създаване на условия за устойчиво и приобщаващо национално развитие.

Поглеждайки назад, правим равносметка на ползотворните взаимоотношения на официално равнище, на това как двете страни са успели да надградят своето сътрудничество, за да действат днес като успешни партньори в съвременния многополюсен свят. Дългогодишните връзки, които България и Виетнам споделят, са развивани и култивирани с внимание и грижа, като днес почиват на общи цели, реализирани еднакво успешно както на двустранно, така и на многостранно равнище.

Вместо преглед на двустранните отношения, настоящата статия има за цел да представи и анализира актуалното им състояние, техните силни страни и потенциал, като в същото време разкаже за уникалния, ориентиран към хората характер на сътрудничеството между България и Виетнам, което удържа на изпитанията на времето и идеологическата конюнктура, за да обхване съвременните прагматични подходи на приложната дипломация.

******

България и Виетнам установяват дипломатически отношения на 8 февруари 1950 г., с което България става една от първите десет държави в света, признали независимостта на Виетнам. В самото начало двустранните връзки са подчинени най-вече на процесите на усърдно национално и държавно изграждане на Виетнам, на потребностите на новата независима държава, изправена пред редица политически и икономически предизвикателства. И тъй като двустранните отношения не са независим процес, а се развиват в един по-широк геополитически и исторически контекст, следва да се отбележи, че каузата на младата държава Виетнам предизвиква разбиране и съпричастност от страна на българския народ, отчитайки сходства с трудностите, през които България преминава по пътя към възстановяване на българската дър-

жавност и за отстояване на идеала ни за национално освобождение и обединение.

През първите години България оказва системна и всеобхватна помощ на Виетнам за създаване и укрепване на националния капацитет, а по-късно – и в периода на следвоенно възстановяване. Българската политика на сътрудничество за развитие обхваща помощ в областта на проектирането, инженеринга, за изграждането на редица промишлени и обществени сектори на Виетнам, като например: градоустройството на Тай Бинх, строителство на градска болница, училище и мост; в здравеопазването – чрез обучение на медицински специалисти и за базисна организация на болничната грижа в основни направления на медицината; в строителството на около 130 различни обекта във Виетнам, включително фабрики за преработка на храни, хладилни складове, фуражни и керамични цехове и пр.

През първите десетилетия образованието е водеща и първостепенна сфера на сътрудничество между България и Виетнам, което е предопределено от общото разбиране за неговата жизненоважна роля и значение за националната консолидация, създаването на човешки капитал и генерирането на просперитет. През 80-те години на миналия век България предоставя стипендии за виетнамски студенти и докторанти, както и за техническо професионално образование, като до края на десетилетието над 30 000 виетнамски граждани получават професионалното си или висше образование в България. Сред най-изявените т.нар. „български възпитаници“ са Н.Пр. г-н Нгуен Синх Хунг, председател на Националното събрание на Виетнам (2011-2016 г.) и Н.Пр. г-жа Нгуен Тхи Зоан, вицепрезидент на Виетнам (2007-2016 г.). В допълнение Катедрата по българистика към Института за чуждоезиково обучение на Ханой (Ханойския университет) подготвя над 650 студенти и 90 докторанти по български език, българска култура и история. През 80-те години България също е и сред основните партньори, допринесли за въвеждането на информационните технологии и компютърните науки във Виетнам, като предоставя компютри на младежки асоциации и организира курсове за обучение по програмиране, езици за програмиране и компютърни технологии.

Днес българското посолство в Ханой е пряк свидетел на здравината и значението на тези исторически връзки, формирани чрез взаимно доверие и разбирателство. Тези ранни години на сътрудничество съумяват да създадат искрени взаимоотношения за цял живот, връзки на приятелство и емоционална привързаност между хората на България и Виетнам, които продължават и до днес, издигайки се като уникален човешки стълб на двустранното междудържавно партньорство.

******

Седемдесет години по-късно ***отношенията между България и Виетнам остават са все така устойчиви и с ясна перспектива на развитие***. От началото на 21-ви век двустранният политически и икономически об-

мен придоби нов тласък и динамика, ръководен от разбирането на международната общност за необходимостта от развитие на прагматично и целенасочено сътрудничество с Виетнам и от целите за издигане както на двустранните, така и на официалните отношения между Европейския съюз и Виетнам на равнище стратегическо партньорство

Днес ***Виетнам е приоритетен политически и икономически партньор на България*** в региона на Югоизточна Азия. Външната ни политика се основава на споделени ценности на мира, добросъседството и равнопоставения диалог. Сътрудничеството ни следва общоприети прагматични цели, а именно - за осигуряване на оптимални условия за развитие на националните икономики и общества, разширяване на външните пазари и активно участие на международната сцена.

В дух на взаимно разбирателство и добра воля, държавните лидери на двете страни поддържат редовен всеобхватен диалог и предприемат конкретни стъпки за укрепване на взаимодействието между институциите, бизнеса и хората. Двустранното партньорство се разшири и вече включва работа на експертно ниво в целеви сектори; полагат се ежедневни усилия за подобряване и улесняване на обмена между хората в областите на образованието, културата и туризма.

Така например, само в последните години ***диалогът на най-високо политическо равнище*** намери израз в размяна на следните официални посещения: на президента (2013 г.), вицепрезидента (2015 г.) и министър-председателя на България (2014 г.) във Виетнам; както и в България – на вицепрезидента (2010 и 2014 г.) и на министър-председателя на Виетнам (2015 г.). Годишните срещи в рамките на Общото събрание на ООН, през месец септември в Ню Йорк, както и редица други многостранни формати също се оползотворяват в максимална степен за поддържане на близък контакт между лидерите на двете страни.

В допълнение, само в рамките на 2018-2019 г. България и Виетнам реализираха следните срещи и посещения: двустранна среща на министър-председателите на двете страни, проведена в рамките на Общия дебат на 73-ата сесия на Общото събрание на ООН; среща между президента Румен Радев и министър-председателя на Виетнам Нгуен Суан Фук, в рамките на тяхното посещение в Токио по повод интронизацията на император Нарухито; двустранна среща на председателите на парламентите на двете страни в рамките на 138-ата асамблея на Интерпарламентарния съюз в Женева; визита в България на първия вицепремиер на Виетнам Чъонг Хоа Бинх; посещение на вицепремиера и министър на външните работи на Виетнам Фам Бин Мин, в България, домакинствано от вицепремиера Екатерина Захариева; посещение в България на заместник-председателя на Националното събрание на Виетнам и придружаваща парламентарна делегация; посещение във Виетнам на българския министър на икономиката и съпровождаща бизнес-делегация; посещение в България на министъра на труда, военноинвалидите и социалните въ-

проси на Виетнам; размяна на посещения между столичните общини на София и Ханой, както и на редица други делегации на експертно равнище.

Горният регулярен динамичен обмен е важен за задаване целите на двустранното сътрудничество, за извършване на обхватен преглед на секторното взаимодействие, както и за обмяна на опит относно приоритетите и задачите на външната политика и по глобалните въпроси от взаимен интерес, проправяйки път към още по-тясно сътрудничество в рамките на многостранните форуми.

За съжаление, пандемията от Ковид-19 от 2020 г. забави обичайния оживен политически диалог и ни накара да отложим договореното реципрочно официално посещение във Виетнам на българския вицепремиер и министър на външните работи г-жа Екатерина Захариева, както и следващия кръг редовни политически консултации между двете министерства на външните работи и 24-ата сесия на Смесената българо-виетнамска междуправителствена комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество.

Приложна дипломация на оползотворени ресурси и възможности

Очакването е отношенията между България и Виетнам да продължат устойчивото си развитие, предопределени от впечатляващите темпове на социално и икономическо развитие на Виетнам, неговата активна и конструктивна външна политика, позиционираща страната като важен международен партньор с нарастващо регионално значение.

Една от най-бързо развиващите се икономики в Азия, Виетнам достигна статут на нация със среден доход на населението, с амбицията да достигне до 2045 г. статут на икономика с високи доходи. Напредващите фискални и политически реформи, съобразени с местните условия, доведоха до макроикономическа стабилност и бърза икономическа експанзия, с устойчив средногодишен темп на икономически растеж от 6.38% (между 2000 и 2019 г.). През последните десет години общият обем на търговията на страната нарасна четирикратно, достигайки 518 млрд. щ.д. през 2019 г. при положително търговско салдо (264.6 млрд. износ и 253.4 млрд. внос). През 2019 г. потокът от преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) достигна рекордните 38.2 млрд. щ.д., със сумарна акумулирана стойност от 362.58 млрд. щ.д. за над 30 000 проекта; взети заедно, ПЧИ допринасят за 68.8% от износа на Виетнам.

Бидейки дълбоко интегрирана в световната търговия, Виетнам е неизбежно засегнат от продължаващата пандемия Ковид-19. Въпреки това виетнамската икономика успява да демонстрира устойчивост на фона на безпрецедентния глобален и регионален икономически спад – най-вече благодарение на относително силния си производствен сектор и големия си вътрешен пазар. Прогнозите показват, че през 2020 г. Виетнам ще запази ръст на икономиката, достигащ 1.8% – най-висок от страните на Югоизточна Азия, като за пръв път годишният БВП на страната

ще надмине този на Малайзия и Сингапур, позиционирайки Виетнам като четвърта по големина икономика в региона на АСЕАН. През 2021 г. се очаква виетнамската икономика да се възстанови до обичайните нива на растеж с прогнозен ръст от 6.3%.[1]

България следи с внимание гореспоменатите успехи на Виетнам, които намират ясен израз и приложение в нарастващата роля на страната в регионалната и световната икономика, бързата либерализация на търговските ѝ отношения, с мотивация за придържане към глобалните стандарти за устойчиво развитие и прилагането им на национално равнище. Освен постиженията на Виетнам в областта на националните реформи и международната интеграция, страната активно се позиционира и като участник в глобалните процеси, своеобразна кулминация на което се явява съвместяването на задачите и ролята ѝ на председател на АСЕАН за 2020 г. и на непостоянен член на Съвета за сигурност на ООН за периода 2020-2021 г.

Трансформацията на Виетнам променя и надгражда и двустранните отношения с България. Ползите от неговото динамично развитие са взаимни, а ***амбицията е*** положителна политическа воля и добри намерения да водят до реални и измерими резултати на двустранното сътрудничество посредством стимулирането на целево секторно взаимодействие.

В това отношение, област на изключителен приоритет е ***икономическото сътрудничество*** – на първо място в дневния ред на отношенията стои стимулирането на двустранната търговия и инвестициите, както и идентифицирането на повече конкретни възможности в области на конкурентни предимства за България и Виетнам, които да носят най-вече пряка полза и да са в интерес на гражданите и деловите среди на двете страни.

Въпреки положителната тенденция и стабилния годишен ръст на търговията между България и Виетнам от 2010 г. насам, често и с основание се твърди, че резултатите от двустранното икономическо сътрудничество не съответстват на потенциала на страните. Затова днес, отчитайки и анализирайки икономическите перспективи пред България и Виетнам, си поставяме амбициозни цели. Последните се отнасят до привличане на стратегически партньори в приоритетни области като инфраструктура, енергетика, транспорт, хранителна и текстилна промишленост, здравеопазване и фармацевтика, високотехнологично земеделие, информационни технологии и логистика, както и набелязване на конкретни, пълноценни и жизнеспособни двустранни икономически проекти; стремеж към създаване на съвместни производствени линии с регионален капацитет. В търговията цел е системното подобряване и осигуряване на благоприятни условия за взаимен пазарен достъп, както и преход от търговия със суровини и основни стоки към търговия със стоки с висока добавена стойност.

Същевременно, следва да отчетем, че България се намира в среда на силна чуждестранната конкуренция за стъпване на големия и бързоразвиващ се виетнамски пазар, която прогресивно нараства. Към момента ев-

1 Източник: Азиатска банка за развитие – https://www.adb.org/countries/viet-nam/economy; https://www.adb.org/what-we-do/economic-forecasts/september-2020

азийските пазари, в т.ч. и България, все още се разглеждат от Виетнам като пазари на важни традиционни търговски партньори. Виетнам има стимул да надгражда върху историческите приятелските отношения, особено днес, когато вече е част от редица междурегионални споразумения за свободна търговия от ново поколение, като: *Споразумението за всеобхватно и прогресивно транс-тихоокеанско партньорство* (CPTPP), *Споразумението за свободна търговия между ЕС и Виетнам* (EVFTA) и *Регионалното всеобхватно икономическо партньорство* (RCEP).

В този смисъл влизането в сила през 2020 г. на *Споразумението за свободна търговия между ЕС и Виетнам*, както и ратифицирането от Европейския парламент на *Споразумението за защита на инвестициите между ЕС и Виетнам* бележат повратна точка в отношенията и между България и Виетнам, издигайки ги на ново равнище. България подкрепи преговорния процес, а по-късно и подписването и ратифицирането на EVFTA и EVIPA, с което Европейският съюз и България признаха усилията на Виетнам за извършване на необходимите вътрешни реформи, както и ангажимента на страната към целите за устойчиво развитие (например трудовите права, приобщаващото социално-икономическо развитие, опазването на околната среда и внедряването на благоприятни за климата технологии и др.). Днес предстои EVFTA да свърже бързоразвиващата се икономика на Виетнам с една от най-големите и най-отворени икономики в света, тази на ЕС, като същевременно опосредства и благоприятства все повече проекти за инвестиции, свързаност, научни и технологични нововъведения, откривайки нови перспективи не само пред сферата на търговията и инвестициите, но и по отношение на по-широкия политически спектър на отношенията ЕС-България-Виетнам.

В този изключително благоприятен контекст българското посолство в Ханой, заедно с водещите министерства и агенции в България, се стреми проактивно да улеснява двустранния икономически диалог и създаването на подходящи бизнес партньорства, предоставяйки системна помощ на търсещите подкрепа компании, като на свои ред работи да популяризира България и българските продукти във Виетнам и обратното – помага на производителите да намерят актуална пазарна информация, за тенденциите в потреблението и политиките за управление, които са важни ресурси за анализ, както и за оценка и разработване на подходящи стратегии за достъп до пазара, за търговия и за инвестиционно сътрудничество.

Българското посолство в Ханой се старае пълноценно да оползотворява наличните инструменти и механизми за необходим диалог между деловите среди на България и Виетнам. Така например, в едно с традиционния обмен на официални и бизнес-делегации и ръководната роля на Смесената българо-виетнамска междуправителствена комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество, се работи за канализиране на сътрудничеството на ниво предприемачество, като ангажираме в пряка комуникация отделни компании на двете страни и техните

браншови организации. В тази посока на усилия през последната година бяха сключени две нови споразумения за сътрудничество от страна на Българската търговско-промишлена палата и Българската агенция за насърчаване на малките и средни предприятия (МСП) с техния омолог във Виетнам – *Vietrade*. Целта е по-голяма свързаност и по-силна подкрепа за специфичните нужди на МСП и от двете страни. Предвид пандемията Ковид-19 и блокираните международни пътувания, през 2020 г. бяха положени специални усилия за продължаване на бизнес-диалога между България и Виетнам, като бяха проведени два интернет-семинара, по инициатива и подпомогнати от българското посолство в Ханой.

В последните няколко години България и Виетнам работят за развитието на нова област на сътрудничество – ***трудовата мобилност***. На лице е заявен интерес от страна на българските предприемачи към наемане на квалифицирана работна ръка от Виетнам, съответстващ на целите на Виетнам за износ на работна сила в чужбина. Позицията на българското Министерство на външните работи е за проучване на възможностите за сключване на двустранни споразумения за трудова мобилност и социална сигурност с цел осигуряване на стабилен и регулиран обмен в тази области, въз основа на подписания през 2018 г. в София меморандум за разбирателство между българското и виетнамското министерства на труда.

Интерес представлява и сътрудничеството в областта на ***правоприлагането***, реализирано чрез директен обмен между Министерството на вътрешните работи на България и Министерството на обществената сигурност на Виетнам. Последното е резултат от разменените посещения на ниво министър и заместник-министър от 2015 и 2016 г. и подписаните две двустранни споразумения за изграждане на капацитет на полицейски служители и за превенция и противодействие на организираната престъпност; допълнителна стойност носи и подписаният меморандум за разбирателство между двете национални полицейски академии в областта на студентския и академичния обмен.

Съществен е потенциалът пред сътрудничеството между ***местните власти*** на България и Виетнам, което може и би следвало да бъде засилено и активизирано. Необходимо е подписаните меморандуми за разбирателство, последните от които между градовете Кън Тхъ и Русе, Хошимин и София, Варна и Дананг да заработят ефективно, съгласно планираните в тях дейности, например: за провеждане на съвместни културни и спортни събития и за засилен образователен обмен; както и спрямо набелязани вече области от взаимен интерес като работа по конкретни проекти за развитие на градската среда, внедряване на екологични решения за „умни градове“, управление на водите и отпадъците, здравна грижа и болничен мениджмънт – всички те от важност за виетнамската страна.

В контекста на горните усилия, през 2020 г., взимайки повод от 70-годишнината на двустранните отношения, делегация на българското посолство в Ханой посети три индустриални центъра на Виетнам (Вин Фук,

Хайфонг и Хошимин) и проведе срещи с местните лидери, с желанието за популяризиране на България и стимулиране на преки контакти на България с органите на местно самоуправление на Виетнам и бизнеса по места.

За да градят устойчиви отношения в дългосрочен план, България и Виетнам трябва да следват и една амбициозна програма за насърчаване на ***контактите между хората*** – чрез активен обмен в областите на културата, образованието и туризма, доколкото това са алтернативните двигатели на развитието, надграждащи официалното двустранното партньорството. България и Виетнам разполагат с всеобхватна правна рамка във всички горепосочени области. През декември 2019 г. двете страни подновиха своето *Междуправителствено споразумение за сътрудничество в областта на образованието за периода 2019-2023 г.,* което увеличава квотата за държавни стипендии за талантливи студенти и изследователи и насърчава по-голяма самостоятелност и роля на академичните общности за реализиране на целите на сътрудничеството в областта на науката и образованието.

Образователният обмен е ключов актив за бъдещето, както и област, в която България и Виетнам се ползват от една здраво поставена основа. Насърчаването на този обмен също е предмет на внимание за българското посолство, тъй като България осигурява отлична конкурентна стойност за виетнамските студенти и изследователи по отношение качество на образованието и научните изследвания, таксите за обучение и разходите за живот. За тази цел поддържаме и опосредстваме диалог между българските и виетнамските университети, съдействаме на българските университети, когато посещават своите партньори във Виетнам, представяме пред студентските и академичните общности на Виетнам различните възможности за обучение в България, участваме в ежегодния панаир „Образование в Европа" в Ханой и Хошимин, на който се представят държавите-членки на ЕС, и др. В допълнение, 70-годишнината предостави и една съвсем нова възможност за още по-мащабна и съдържателна работа със специализирани в областта на образованието медии във Виетнам и за публикуване на поредица статии относно възможностите пред виетнамските студенти за обучение в България.

Българското посолство в Ханой е свидетел и на един постоянен брой виетнамски студенти, които се доверяват на българските университети във връзка със своето висше или следдипломно образование. Сред предпочитаните образователни институции са: Софийският университет, Нов български университет, Университетът за национално и световно стопанство, както и медицинските университети в София и Пловдив, а Русенският университет „Ангел Кънчев", Университетът по архитектура, строителство и геодезия и Минно-геоложкият университет „Св. Иван Рилски" са търсени заради предлаганите по-високи образователни степени в тесни инженерни специалности. Някои от горепосочените учебни заведения, както и други, като например Университетът по химически тех-

нологии и металургия, Варненският университет по мениджмънт и Югозападният университет в Благоевград развиват пряко сътрудничество със свои партньори от Виетнам, предоставяйки програми за краткосрочна академична мобилност по програмата „Еразъм +" на Европейския съюз.

Същевременно, нарастват любопитството и интересът сред българските студенти и учени към изучаването и опознаването на Виетнам. „Виетнамистиката" вече съществува като избираема дисциплина в Софийския университет „Св. Климент Охридски", а в момента двете страни проучват и възможностите за възобновяване на „Българистиката" във Виетнам.

Двустранното ***културно сътрудничество*** заслужава още по-голямо внимание; осъществява се чрез петгодишни официални програми на двете министерства на културата, но напоследък – все по-често и чрез *ad hoc* инициативи на местните власти и различни културни организации. И България, и Виетнам се гордеят със своята хилядолетна история, запазвайки своите уникални артефакти и традиции - колкото повече двете страни се отварят една към друга, толкова повече българите започват да разбират Виетнам, откривайки обектите на световното наследство, традиционните сценични и визуални изкуства, обичаите и семейните ценности на тази страна.

От 2017 г. насам българското посолство в Ханой, заедно със заинтересовани партньори от България и с подкрепата на Министерството на културата, спорта и туризма на Виетнам, както и на Община Ханой, организира ежегоден тридневен „Фестивал на българската роза", който се провежда в чест на пролетта и на приятелските връзки между България и Виетнам. Събитието е съсредоточено около добре познатата във Виетнам българска традиция за отглеждане на рози и дестилация на розово масло, като в същото време насърчава конкретни бизнес взаимодействия.

Освен гореописаното секторно сътрудничество, през 2015 г. стартира и една нова област на двустранно сътрудничество, свързваща политическото, икономическото и социалното измерение на отношенията – ***официалната помощ за развитие***. Виетнам е сред малкото партньори за развитие на България в Азия (заедно с Монголия и Афганистан). Досега четири конкурентни проекта са получили одобрение в рамките на годишните схеми за безвъзмездна финансова помощ на българската официална помощ за развитие. Специфичните за Виетнам цели на проектите се фокусират върху: качествено и достъпно образование; равноправно участие на жените и момичетата в икономическия, социалния и културния живот; подкрепа и помощ за уязвимите групи; подобряване на достъпа на жените до здравните грижи и програмите за майчинство; техническа подкрепа за изграждане на административен капацитет в рамките на културния сектор, както и използване на културата и културното наследство като стратегически ресурс за устойчиво развитие. В рамките на програмния период 2019-2020 г. България финансира проект с участието на Виетнам-

ския национален университет за социални и хуманитарни науки на тема „Подобряване на качеството на изучаване на чужди езици чрез модернизиране на инструментариума за преподаване“. А една от основните цели на този проект е обновяване и осъвременяване на единственото издание от 1984 г. на единствения съществуващ Българо-виетнамски речник, което се извършва от екипи езиковеди от двете страни.

Горепосоченото сътрудничество в областта на помощта за развитие е тясно свързано с международния контекст на двустранните отношения между България и Виетнам. Опирайки се на споменатото вече традиционно приятелство, прагматизъм и доверие, днешните двустранни връзки вземат под внимание и се ползват от ***членството на България в Европейския съюз и членството на Виетнам в АСЕАН***. Допълнителни възможности за реален обмен съществуват и в рамките на Азиатско-европейския форум (АСЕМ) в качеството му на широка платформа, обединяваща диалога на политическо ниво и практическите ангажименти на експертно ниво между Европа и Азия.

Нещо повече, през последните години правната рамка между ЕС и Виетнам се разшири значително, така че да спомогне за най-изчерпателното и добре структурирано сътрудничество, което ЕС има с държава членка на АСЕАН. Влизането през 2016 г. в сила на *Рамковото споразумение между ЕС и Виетнам за всеобхватно партньорство и сътрудничество* представлява основата и рамката за превръщане на политическите цели в практически междусекторен обмен, структуриран в четири тематични области: политически въпроси, добро управление, права на човека, търговия, икономика и устойчиво развитие.

2020 година беше от ключово значение за напредъка на отношенията ЕС-България-Виетнам с влизането в сила не само на *Споразумението за свободна търговия между ЕС и Виетнам*, но така също и на *Споразумението за установяване на рамка за участие на Виетнам в операциите на ЕС по управление на кризи*. Последното се отнася до област, която е предмет на внимание за ЕС – в геостратегически план Съюзът има все по-широк спектър от интереси в Югоизточна Азия като пресечна точка в по-широкия Индийско-тихоокеански регион, където Виетнам се разглежда като важен и желан стратегически партньор в областта на сигурността, както и при прилагането на конкретните политики на ЕС, формулирани в *Стратегията за свързаност на Европа и Азия и Заключенията на Съвета за засилено сътрудничество за сигурност на ЕС в региона на Азия и с Азия.*

Бидейки силни поддръжници на основания на правилата международен ред, мултилатерализма, отворената търговия и устойчивото развитие, България и Виетнам допринасят за насърчаване на междурегионалното сътрудничество, намиращо израз в отношенията ЕС-АСЕАН. Последното получи значителен тласък на 1 декември 2020 г., когато отношенията между ЕС и АСЕАН бяха издигнати от равнище „засилено партньорство“ на равнище „стратегическо партньорство“ в рамките на 23-ата

министерска среща АСЕАН-ЕС. Очакването е издигането равнището на отношенията да доведе в практически непосредствен план до по-нататъшно интегрирано участие на ЕС в ръководените от АСЕАН процеси. В качеството си на председател на АСЕАН за 2020 г., Виетнам изигра конструктивна роля в процеса на вземане на горното решение, подпомагайки необходимия и търсен консенсус в рамките на АСЕАН.

Като цяло България и Виетнам се радват на продуктивно сътрудничество в рамките на многостранните форуми; най-вече във връзка с взаимната подкрепа на кандидатури за избираеми длъжности в органи на международните организации, доколкото и двете страни прилагат балансиран и консенсусен подход и предвид общото им убеждение, че напредъкът е възможен, когато е споделен.

Дипломация на приятелство

Макар днес България и Виетнам да честват 70 години от установяване на официални междудържавни отношения, между двете страни съществува и друг род обвързаност, която е по-дълбока и се разпростира по-далеч – това са връзките на обич и приятелство между двата народа. Партньорството между България и Виетнам е осезаемо и сетивно, тъй като се е формирало и произтича от хилядите лични истории от реалния живот, които го пресъздават ежедневно.

Макар и стартирали в специфичен геополитически контекст и направлявани от обща за времето си идеологическа конюнктура, отношенията между България и Виетнам се запазват близки и днес. Няма да бъде преувеличено, ако кажем, че през тези 70 години България и Виетнам са имали една обща кауза – развитието на двустранните отношения за постигане на споделен национален напредък и благосъстояние. Подкрепата, която България оказва на Виетнам, когато страната най-много се нуждае от нея, се помни и е запечатана в сърцата на виетнамския народ и лидери. Днес може да се твърди, че устойчивостта на двустранните отношения се дължи на хилядите виетнамски граждани, които някога са живели и учили в България. Активните дружества за приятелство с България в градовете Ханой, Хошимин и Хайфонг са ядрото на тази днешна общност, желаеща да си партнира с България и българското посолство в Ханой.

Дружеството за приятелство „Виетнам-България“ е член на Виетнамския съюз на организациите за приятелство – независима структура към Министерството на външните работи, чийто ръководител е с ранг на заместник-министър на външните работи и отговаря за това, което във Виетнам наричат „дипломация на хората/people's diplomacy”. Цел на дейността на Съюза е да допълва и подпомага осъществяването на външната политика на Виетнам; непосредствена задача на „дипломация на хората/people's diplomacy“ на Виетнам е да генерира подкрепа и приятелства, да набира съмишленици и да образова по приоритетите на развитие на страната; насочен е към работа както с местни организа-

ции и институции, така и към формиране на външни партньорства на ежедневно и комунално равнище.

Всяка година българското посолство в Ханой и дружествата за приятелство с България обединяват усилия при организирането на различни възпоменателни събития и фестивали. Най-мащабното от тях е ежегодното честване на Деня на българската просвета, култура и на славянската писменост, което в последните години събира над 500 присъстващи „български възпитаници", които искат да отдадат почит и признателност на своята втора родина, както те с любов наричат България.

Днес основният стремеж при работата с дружествата за приятелство във Виетнам е генериране на подкрепа за конкретни резултати, благоприятстващи укрепването на двустранните връзки. Така например, разширявайки дейността на Дружеството за приятелство в Ханой, негови членове създадоха през 2019 г. *Център за насърчаване на търговията и инвестициите „Виетнам и България"* с филиал към Българската търговско-промишлена палата в София, за стимулиране и подпомагане на двустранния икономически обмен. Дружествата за приятелство с България във Виетнам са убедени и ентусиазирани поддръжници на инициативите на българското посолство за насърчаване на двустранния обмен и в областите на туризма и образованието. Политическото ръководство в България също отдава значение и признателност на работата и искреното желание на тези организации да популяризират и утвърждават положителния имидж на България във Виетнам, като през годините редица от техните изявени членове са удостоявани с най-високи български държавни отличия.

******

Честването на 70-годишнината на официални отношения между България и Виетнам носи специален смисъл и значение предвид описаната по-горе благотворна среда на двустранното партньорство, което е автентично и откровено, основано на добра воля, жизнеспособно, носещо заряд на искрени връзки между хората.

През 2020 г. цел на работа бе и оползотворяването на темата за годишнината за укрепване на контактите и взаимодействието с Виетнам по отношение на общите интереси, както и утвърждаване на волята и амбицията на България за бъдещо сътрудничество, ориентирано към резултати. За съжаление пандемията на Ковид-19, която в Югоизточна Азия започна още през януари, ограничи мащаба на планираните дейности и ни накара да отложим планираната по повода реципрочна официална визита във Виетнам на българския вицепремиер и министър на външните работи г-жа Екатерина Захариева. Държавните лидери размениха обичайните поздравителни послания, потвърждаващи твърдия ангажимент на двете страни за по-нататъшно развитие на отношенията, като годишнината беше отбелязана и с публикация в профила в социалните медии на Министерството на външните работи на Виетнам.

Един прекрасен пример за щедрост в дух на солидарност по време на пандемията Ковид-19 беше оказаната от Виетнам подкрепа за България под формата на няколко дарения - две от тях - доброволни частни дарения, събрани от членове на дружествата за приятелство между Виетнам и България в град Ханой и град Хошимин, с бенефициенти – Българския червен кръст и Министерството на здравеопазването; а третото дарение бе от 20 000 предпазни маски – от Националното събрание на Виетнам за българското Народно събрание. От своя страна България успя да отвърне на жеста на съпричастност с целеви проект, финансиран по линия на Българската официална помощ за развитие, с бенефициент Детска градина „Виетнам-България“ в Ханой.

При настоящите обстоятелства и ограничения, наложени от Ковид-19, българското посолство в Ханой преразгледа първоначалните си планове относно честването на годишнината, като внимателно прецени местните условия за работа. Забележителният и последователен успех на Виетнам в удържане разпространението на епидемията позволи на българското посолство да съсредоточи усилията си на място. Така например, през месец ноември 2020 г. в Ханой бяха проведени две мащабни публични събития в чест на 70-ата годишнина на дипломатическите отношения – фотоизложба и празничен концерт за приятелство в Националната опера.

Фотоизложбата под надслов „България и Виетнам – 70 години приятелство и развитие“ бе реализирана като съвместно начинание на Българската телеграфна агенция и Виетнамската информационна агенция, със съдействието на посолството в Ханой. Състои се от 70 снимки, подбрани от архивите на двете агенции, като успя да представи пред виетнамската общественост по един интерактивен и въздействащ начин десетилетното плодотворно сътрудничество между двете страни. Желанието бе изложбата да предложи поглед към историческата еволюция на сътрудничеството – от официалното приятелско посещение в България на президента Хо Ши Мин през август 1957 г., което бележи важен етап в отношенията, та до последвалия през годините интензивен политически диалог на високо равнище. Голяма част от снимките подчертават моралната и материална подкрепа и съдействие, оказани от страна на българското правителство и българския народ към Виетнам и към каузата му за национално освобождение и възстановяване през 70-те и 80-те години на миналия век. Подготовката на изложбата отне месеци усърдна работа, като в процеса на работа бяха открити няколко редки и ценни фотоса от най-ранните години на политическия диалог, включително такъв на акостиращия в пристанището на гр. Хайфонг български кораб „Капитан Петко войвода“ с първата българска хуманитарна помощ за Виетнам.

Концертът за приятелство в Националната опера стана възможен благодарение на Дружеството за приятелство „Виетнам-България“. В запълнената до край голяма зала с 600 места прозвучаха тържествено химните на България и на Виетнам, след което последва двучасова праз-

нична програма от български песни и традиционни танци, представени от професионални виетнамски изпълнители. България бе удостоена с присъствието на бившия председател на Националното събрание и вицепрезидента на Виетнам, на заместник-министър на културата и други високопоставени официални лица.

И двете събития получиха широка обществена и медийна публичност, като по такъв начин допълниха многобройните статии и интервюта, подготвени в течение на годината от българското посолство във Виетнам с цел популяризиране на годишнина и бъдещите перспективи на отношенията.

По-рано през годината, в знак на признателност към партньорите на България във Виетнам, посолството бе домакин и на официална вечеря за най-близки партньори от основните виетнамски министерства и агенции, със специален гост заместник-министърът на външните работи на Виетнам - така отдавайки нужното внимание и значение на двете министерства на външните работи, които винаги са били основният двигател за формулиране, направление и осъществяването на сътрудничеството между двете държави.

По повод на 70-годишнината българското Министерство на външните работи обнародва решение за връчване на почетния знак на министерството „Златна лаврова клонка“ на директорката на Детска градина „Виетнам-България“ в Ханой, *Viet-Вип*, в знак на признателност „за нейната всеотдайна дейност за утвърждаване на доброто име на България във Виетнам, за популяризиране на българската култура и за поддържане на устойчиви и жизнеспособни връзки с България“. Самата детска градина е важен символ на приятелството – построена е от България през 1983 г. със средства, събрани от доброволни вноски от Съюза на българските жени, и оттогава насам неизменно представлява непоколебимия и ентусиазиран глас на България в Ханой. През 2020 г. българското посолство в Ханой и детската градина проведоха редица празнични събития, за да отбележат заедно 70-годишнината. Едно от тези събития, което привлече вниманието както във София, така и във Ханой, беше конкурс за детска рисунка, осъществен по инициатива на посолството между *Viet-Вип* и побратимената му детска градина „Звънче“ в София.

В допълнение към горното, през 2020 г. българското посолство във Виетнам насочи енергията си към това да максимизира и оползотвори всяка налична възможност от публичната си и дипломатическа дейност за популяризиране на 70-годишния юбилей. Сред тях бяха споменатите вече посещения в три големи икономически и индустриални центъра на Виетнам, два благотворителни базара с участието на посолството, както и участие в проведените под егидата на Делегацията на ЕС в Ханой *Европейски филмов фестивал* през ноември и *Изложение „Образование в Европа*” през декември.

Особено затрогващо през 2020 г. беше излизането от печат във Виетнам на три книги за България по повод годишнината. Дружеството

за приятелство „Виетнам-България“ издаде сборник от есета, озаглавен „Спомени за България” – 226 страници, съдържащи 36 лични истории и стихотворения от 30 автори, всички от които учили и работили в България. Те споделят свои спомени, думи на уважение и благодарност към своите български учители, както и скъпи сентименти за български приятели, любими хора и места.

Излезе и третата книга, посветена на България на бившия посланик на Виетнам у нас г-н Фам Куок Бао, озаглавена „България – страната на розите“. В нея той разказва за различните си пътуванията из България и предлага обширен поглед към нейната история, природа, култура и бит, фестивали, кухня и традиционни ястия, възхвалявайки прочутото българско кисело мляко и вино; разказва също за посещенията си на 100-те национални туристически обекти.

За любовта му към България говорят и лиричните думи:

.....

Седемте рилски езера -
водата е синя както в древността.
Пейзажна живопис е нарисувала природата,
висяща в небето като сън.
……
/България/
Райския кът със следи от моите стъпки
Отпътувах, но душата си там забравих

******

Историята на партньорството между България и Виетнам учи много за солидарността, състраданието и щедростта в международните отношенията. То е разказ за това как дипломацията и диалогът способстват за формирането, влияят и укрепват миролюбиви отношения между две държави. Всички ние, които сме тясно ангажирани с тази дейност, знаем от опит, че успешната дипломация е резултат много повече от спечелването на сърцата на хората, отколкото от завоевателни интереси; както и че добрата работа в междудържавните отношения изисква време, упоритост, търпение и отдаденост.

Съществуват редица термини, които да отразят разнообразието от аспекти, описващи дипломацията: „многостранна дипломация“ (multilateral diplomacy) – уменията, необходими за работа в многонационална среда в рамките на международните организации, „експедиционна дипломация“ (expeditionary diplomacy) – най-вече в конфликтните зони, „персонална дипломация“ (personal diplomacy) – общуване и създаване на служебни връзки на персонално ниво, както и разновидности на културната или на публичната дипломация – използване на подхода на меката сила при проектирането на положителния имидж на една държава, и др. „Дипломация на хората“ (people’s diplomacy) – така, както се разбира и практикува от

Виетнам, се различава от „дипломация на гражданите“ (citizen diplomacy) и излиза извън инструментариума на публичната дипломация, доколкото пресъздава един по-осезаем хуманистичен подход, градящ се на човешка сплотеност и на така важната за държавите от Югоизточна Азия характерна черта – силата на общността.

Днес, когато на терена на традиционно държавните отношения започнаха да навлизат нетрадиционни участници, полето на дипломацията се изпъстря с все повече и различни заинтересовани страни, което по същество ни отдалечава от традиционната дипломация, разбирана често като привилегирована, ексклузивна и донякъде прикрита дейност, преписвана и присъща изключително на междудържавното взаимодействие.

Във все по-сложния и взаимозависим свят различен вид обществени организации биха могли и вече действат като дипломатически агенти, участващи в преодоляването на разделения, изглаждането на различия и създаването на почва за обща политика и действия в служба на националните нужди. В това отношение Виетнам ни учи на един интересен опит от приложната дипломация – на това как дипломацията „се случва” чрез ежедневните взаимодействия, как дипломатите трябва да търсят и бъдат възприемчиви към ресурси за приложимо действие на място; как да направляват различен инструментариум и участници така, че да проектират национален имидж и да изграждат допирни точки, за да достигнат и извлекат измерими и осезаеми резултати от съответното сътрудничество.

В същото време успешната дипломация винаги е била добро съчетание от усърдна работа, сериозни интелектуални усилия и отдаденост. Историята на 70-годишното приятелство между България и Виетнам показва недвусмислено, че за да се извлекат реални резултати една ясна визия за път напред е осъществима не само с убеждение, но и със състрадателност, подплатена със съпричастност, готовност и способност за общуване и разбиране.

Позовавайки се на едно друго партньорство, преди време известен политик отбелязва: „Географията ни направи съседи. Историята ни направи приятели. Икономиката ни направи партньори. А нуждата ни направи съюзници.” По един или друг начин, в настоящето или в миналото, отношенията между България и Виетнам са натрупали и носят горните характеристики, като днес географското разстояние вече не е от значение предвид наличните съвременни технологии на общуване. Днес България и Виетнам се радват на дълбоки, всеотдайни и ориентирани към хората взаимоотношения, както и на партньорство, дефинирано от нещо повече от стратегически цели, доколкото двете страни са взаимно свързани чрез история, семейство и приятелства.

Обръщайки поглед към постиженията на седемте десетилетия приятелство, България и Виетнам гледат също и напред, адаптирайки се към един свят на нова динамика и възприятия, на постоянни иновации и на

бърза мобилност и растеж, където географските разстояния не създават почти никакви бариери между желаещите и мотивираните партньори на световната сцена.

Работейки така, че да се възползват пълноценно от настоящите възможности пред двустранните отношения, България и Виетнам се стремят да проучат нови пътища за сътрудничество в областта на високите технологии, на устойчивите модели на развитие и на зелената икономика, като през цялото време измерват успеха на междудържавното сътрудничество с възможностите, които то генерира за хората на България и Виетнам.

А в стремежа си да осигурят активни и наситени двустранни връзки, България и Виетнам имат потенциал да разширят своите отношения до едно ориентирано към бъдещето многостранно и многоаспектно сътрудничество в полза на хората на двете страни – с убеждението, че в динамичния съвременен свят официалните отношения между държавите вървят ръка за ръка с една друга цел – създаването на една просперираща общност от приятели.

***Маринела Петкова** е извънреден и пълномощен посланик на Република България в Социалистическа република Виетнам от януари 2019 г. Постъпва в българската дипломатическа служба през 2002 г. Завършила е гимназия за чужди езици в родния си град Плевен (1995 г.) и придобива магистърска степен по политически науки от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (2002 г.). По-късно завършва различни квалификационни програми от: Института за политически и икономически изследвания (към Университета Джорджтаун, Вашингтон, САЩ, 1999 г.); Министерството на външните работи на Сингапур (Програмата за икономическо планиране и развитие, 2014 г.) и Българския дипломатически институт (Курс по дипломация и опазване на околната среда и Курс по консулска дипломация, 2015 г.).*

По време на дипломатическата си кариера работи като аташе (2002-2006 г.) и втори секретар (2009-2012 г.) в посолството на Република България във Вашингтон, като референт за Корейския полуостров в Дирекция „Азия, Австралия и Океания“ на Министерството на външните работи (2012-2015 г.) и като заместник-ръководител на мисията и ръководител на консулския отдел, а след това и като временно управляващ на посолството на България в Ханой (2015-2019 г.).

Организацията на американските държави: роля, проблеми, перспективи

д-р Ивайло Гатев

Резюме

Организацията на американските държави е стожер на мултилатерализма в западното полукълбо. Повече от 70 години тя играе ролята на регионален форум за диалог по въпросите на сигурността и демокрацията. Основната ѝ задача е осигуряването на колективната безопасност и създаването на предпоставки за мирното разрешаване на конфликтите в региона. Работата на организацията е затруднена от множество проблеми от организационен, финансов и политически характер. Изключителното разнообразие сред държавите участници води до идейни и идеологически противоречия, които пречат на работата ѝ. Въпреки предизвикателствата, организацията успява да поддържа резервоар от легитимност в областта на колективната отбрана и защитата на демокрацията. Способността ѝ да приспособява своите структури и приоритети към променящата се международната среда е добра предпоставка тя да запази своята актуалност. За България Организацията на американските държави е на първо място източник на информация за региона. Българският интерес към нея се определя и от възможността за активизиране на икономически и търговски връзки с държавите от западното полукълбо.

Въведение

Организацията на американските държави (ОАД) е създадена през 1948 г. като организация за колективна сигурност и отбрана. Заедно с Арабската лига и Организацията на африканското единство, ОАД е един от най-големите и най-старите международни регионални проекти. В нея членуват всички държави от западното полукълбо, от Аляска до Тера дел Фуего, т.е. 33-те страни от Латинска Америка и Карибите (ЛАК), заедно със САЩ и Канада. ОАД превъплъщава идеята за единство между англоговорящата Северна и испаноговорящата/португалоезичната Южна Америка с река Рио Гранде като разделителна линия помежду им.

В продължение на повече от 70 години ОАД служи като регионален форум за обсъждане на широк спектър от въпроси на сигурността – от териториалните конфликти до защитата на демокрацията, които са от общ интерес за държавите членки. ОАД е стожер на мултилатерализма в западното полукълбо. Проблемите на сигурността в региона се разглеждат в многостранен формат, което способства за тяхното разрешаване. Като междуправителствена организация без наднационални институции, огромното болшинство от решенията в ОАД се взимат

с единодушие. За разлика от много регионални проекти, тя почти няма икономическо измерение.

Целта на настоящата статия е да представи и даде оценка на дейността на ОАД с оглед на факторите, които влияят на нейната ефективност и актуалност. Първата част на статията проследява еволюцията на ОАД от създаването ѝ до наши дни, като се спира на ключовите моменти в нейното развитие. Втората част разглежда ролята на организацията в опазването на мира и демокрацията в региона, обръщайки специално внимание на основните договори и съглашения, които регламентират нейната дейност. Следващите два раздела се спират на основните проблеми, пред които е изправена ОАД, както и на перспективите за нейното по-нататъшно развитие. Последната част на статията разглежда организацията през призмата на българския интерес, т.е. като ресурс за осъществяване на приоритетните цели на Република България в региона.

История на ОАД

ОАД еволюира от между-американската система, чиито корени са в началото на 19 век, когато процесите на независимост и изграждане на нации съвпадат с края на европейския колониализъм в западното полукълбо (Riggirozzi and Tussie, 2018). Поредица от регионални конференции, посветени на панамериканизма, подчертават общите интереси между САЩ и южноамериканските държави (O'Brian, 2018). След Втората световна война САЩ и някои от тези държави създават ОАД през 1948 г. в Богота. Организацията има за задача да предотврати използването на насилие. Уставът ѝ очертава механизъм за мирно разрешаване на конфликти. Ключов момент през този период е сключването на Между-американския договор за взаимна помощ от 1947 г., известен като Договора от Рио, който установява режим на колективна безопасност.

През 1962 г. Куба губи правото си да участва в ОАД, след като членовете решават, че марксистко-ленинската идеология от съветски тип е несъвместима с принципите на между-американската система (Mace and Migneault, 2011). Това право е възстановено през 2009 г. През 60-те и 70-те години на миналия век държавите членки на ОАД се увеличават благодарение на приемането на току-що получилите независимост англоезични карибски страни. След присъединяването на Канада, Белиз и Гвиана през 1989-91 г., организацията обединява цялото западно полукълбо.

Краят на Студената война, съпътстван от икономическата либерализация и демократизация на Латинска Америка, бележи началото на нова ера на сътрудничество. ОАД приспособява своите структури и приоритети към променящата се среда, приемайки Резолюция 1080 и подписвайки Интер-американската демократична харта, които упълномощават организацията да се намесва при обстоятелства, когато

конституционният демократичен ред е застрашен. С разширяване на дейността си в области като наблюдението на избори и създаването на между-американски режим на колективна защита на демокрацията, организацията предприема най-големите си стъпки към ефективен мултилатерализъм.

През 1994 г. в Маями стартира процесът за създаване на зона за свободна търговия на Америка, който приключва неуспешно десет години по-късно. Благоприятната комбинация от фактори, довели до тласък в развитието на ОАД през 90-те години на миналия век, изчезва и организацията започва да изпитва трудности с намирането на консенсус сред своите членове (Legler, 2015).

Глобалната война срещу тероризма отклонява вниманието на САЩ извън западното полукълбо. На дневен ред изникват нови предизвикателства като организираната престъпност и трафика на наркотици. Доверието между държавите участници в ОАД намалява в резултат на селективно прилагане на принципа за защита на демокрацията. Дейността на организацията става заложник на противоречието между правилото за защита на демокрацията, от една страна, и ненамеса във вътрешните работи на суверенните държави, от друга. Това противоречие излиза на преден план по време на няколко кризи, в които организацията се ангажира, като най-голямата от тях е тази във Венецуела.

Кризата във Венецуела, бушуваща от 2016 г., се превръща в основна тема за ОАД. Някои държави членки искат да приведат в действие Договора от Рио, за да извършат военна интервенция във Венецуела. Но договорът предвижда и други мерки, като например преустановяване на дипломатически отношения, икономически санкции и оръжейно ембарго. Някои от тези мерки вече се прилагат, но до момента кризата остава неразрешена. Пандемията от Ковид-19, сериозно засегнала региона на Латинска Америка, оставя кризата във Венецуела на втори план.

През март 2020 г. се провеждат трудни избори за генерален секретар на ОАД, в които участват трима кандидати. Изборите се печелят от действащия генерален секретар, Луис Алмагро, който получава подкрепата на болшинството държави членки.

Роля и структура

От създаването ѝ през 1948 г., една от основните задачи на ОАД е да осигури колективната безопасност и да създаде предпоставки за мирното разрешаване на конфликтите в западното полукълбо. Външното влияние, военните интервенции и доминацията са част от историята на ЛАК. Употребата на военна сила за решаване на гранични и други спорове също има дълга история в региона. В Латинска Америка няма сериозни етнически конфликти, но в миналото тя е била арена на териториални и идеологически противопоставяния, които не са отшумели напълно и до днес. Например, в наши дни границата между Венецуела и Колумбия е

място, където системата за колективна безопасност в западното полукълбо е изправена пред сериозни изпитания (Kurtenbach, 2019).

Договорът от Рио и Уставът на ОАД са двата основни инструмента, които държавите членки използват за решаване на конфликтите в региона през последните 70 години. Между-американският договор за взаимопомощ от 1947, известен като Договорът от Рио, служи като перманентен мирен договор между държавите от западното полукълбо. Целта на Договора е да отговаря ефективно на въоръжени атаки и заплахи, както и да осигури мира в региона посредством процедура за мирно разрешаване на споровете между държавите. Член 3 от Договора гласи: „нападение срещу една страна се счита за нападение срещу всички. Всички поемат ангажимент да подпомогнат атакувания" (Рио, 1947). По този начин Договорът установява режим на колективна безопасност (Spehar, 2001).

Член 6, на който държавите най-често се позовават, предвижда защита на западното полукълбо както от външни, така и от вътрешни заплахи. Той гласи, че „ако целостта, територията, суверенитета, или политическата независимост на държавата е уронена в резултат на агресия или ситуация, която може да застраши мира в региона, то Органът за консултации своевременно ще се събере, за да реши какви мерки да предприеме в защита на сигурността на континента". Според договора, Съветът на външните министри изпълнява функциите на Орган за консултации (Рио, 1947).

Член 8 установява мерките, които Органът за консултации може да предприеме, за да гарантира спазването на договора. Тези мерки включват „отзоваване на ръководители на дипломатически мисии, преустановяване на дипломатически и консулски отношения, частично или пълно прекъсване на икономически отношения, на [...] комуникации, както и използването на въоръжена сила". Страните по Договора се задължават да изпълняват решенията, взети с мнозинство от две трети от страните членки, независимо дали подкрепят приложените мерките или не, с изключение на участие във военни действия (Рио, 1947). За момента 18 държави от западното полукълбо се явяват участници в Договора. Договорът е бил прилаган често през периода на Студената война, както и след терористическите атаки в САЩ през 2001 г.

Уставът на ОАД, приет през 1948 г., потвърждава принципа на колективната безопасност и очертава допълнителни процедури за насърчаване на мирното уреждане на спорове. Органът за консултации е овластен да изпраща наблюдателни и разследващи мисии, да издава поредица от резолюции, призоваващи за мирно уреждане на конфликта, да провежда преговори, посредничество и арбитраж, както и да налага икономически санкции, включително оръжейно ембарго (Устав, 1948). Практиката е да се формира разследваща комисия, която да посети зоната на конфликта и да докладва обратно на Органа за консултации (Shaw, 2004: 61).

Уставът и Договорът от Рио установяват отбранителния характер на организацията. Те са най-всеобхватните инструменти за многостранната дипломация, с които ОАД разполага досега (Shaw, 2004: 58). Договорът се прилага при по-опасни ситуации, когато атака срещу държава членка е неизбежна и налага сурови санкции или военна намеса. В повечето случаи обаче латиноамериканските държави предпочитат да прилагат Устава поради „по-мекия" му репертоар от мерки (Shaw, 2004: 87).

Краят на Студената война и вълната от демократични промени в Латинска Америка водят до разширяване на мандата на ОАД. Освен запазването на мира и сигурността в западното полукълбо, организацията започва да отговаря и за колективната защита на демокрацията в региона. Новите механизми за това са Резолюция 1080 от 1991 г. и приетата десет години по-късно Между-американска демократична харта. Първата задължава свикване на консултативен орган при сериозно нарушение на демократичните устои в някоя от държавите членки на организацията. Втората регламентира стъпките, които трябва да бъдат предприети за възстановяване на конституционния демократичен ред в дадената държава.

Демократичната харта предвижда временно преустановяване на членството в организацията до пълното възстановяване на демократичното управление в страната. Колективната защита на демокрацията, регламентирана от Резолюция 1080 и Между-американската демократична харта, е повратна точка в дейността на ОАД и международните отношения на държавите от западното полукълбо като цяло. За пръв път принципът на ненамеса във вътрешните работи на държавите членки е премахнат, макар и частично, и интервенцията в защита на демокрацията става възможна (Dominguez, 2007: 127). Но противоречието между защитата на демокрацията и ненамесата във вътрешните работи на суверени държави остава и е повод за бурни дебати, всеки път когато Хартата трябва да бъде приложена в конкретна ситуация. Опитът за прилагане на Демократичната харта в Хондурас през 2009 г., и особено във Венецуела през 2002, 2014 и 2016 г., е съпътстван от сериозни разцепления в организацията, с последици за сътрудничеството между държавите членки.

За разлика от Демократичната харта, дейността на ОАД в областта на наблюдението на изборните процеси в ЛАК сравнително рядко представлява повод за спорове. Създаденият в началото на 90-те години на миналия век Отдел за насърчаване на демокрацията стандартизира процедурите, използвани от мисиите на ОАД за наблюдение и одит на изборите (Legler, 2015: 316). Наблюдатели от ОАД и ООН участват в ключови избори в Никарагуа, Ел Салвадор, и Гватемала, като така подпомагат демократичния преход в тези страни (Dominguez, 2007: 102).

Паралелно с разширяването на мандата на организацията, ОАД възприема и нова концепция за сигурността в региона. Към традиционните заплахи за сигурността, произлизащи от държавни образувания и имащи военен характер, са добавени и „нови заплахи", чиито източник не е държавата. По този начин организираната престъпност, трафикът на наркотици, тероризмът и нелегалната миграция влизат в полезрението на ОАД и започват да доминират дневния ѝ ред (Battaglino, 2018: 103-4). Организацията подпомага войната срещу наркотиците и тероризма, обявена от САЩ през първите години на новия век. Действията на САЩ срещу производителите на наркотици в Колумбия и Боливия обаче не се приемат еднозначно от партньорите ѝ в Латинска Америка и ОАД отново става арена на противоречия между държавите членки (Andreas and Martinez, 2015).

Институционалната рамка на организацията еволюира успоредно с ролята и функциите ѝ. ОАД е междуправителствена структура, чиито институции имат стандартен за този тип организации формат. *Генералната асамблея* е върховният орган на ОАД. Тя дефинира нейния мандат и основна дейност. Асамблеята се събира веднъж годишно в някоя от страните членки. *Съветът на външните министри* на ОАД разглежда неотложни проблеми от общ интерес за държавите участници. *Постоянният съвет* на организацията се състои от резидентни дипломатически представители на ниво посланици, които участват в редовни заседания, наблюдават и реагират своевременно на развитията в региона. *Секретариатът* на организацията е оглавен от *Генерален секретар*, който се избира за период от 5 години. Секретариатът предоставя административна помощ при подготовката и изпълнението на общите решения на държавите членки. Той представлява мрежа от постоянни специализирани комисии и агенции, в които работят около 500 международни чиновници. Те извършват аналитична и административна дейност, свързана с наблюдаването на избори, управлението на кризи, насърчаването на демокрацията и борбата с наркотиците и организираната престъпност в западното полукълбо. Постоянният съвет и Секретариатът на организацията се намират във Вашингтон.

Проблеми

Обновената след края на Студената война институционална архитектура на организацията не оправдава напълно очакванията. Работата на ОАД е затруднена от множество проблеми от организационен, финансов и политически характер. Един от съществените проблеми, с които се сблъсква организацията, е неизпълнение на постигнатите споразумения. Поставят се много теми, но рядко се стига до сериозни стъпки в посока на тяхното изпълнение. ОАД е гъвкава до степен на неефективност. Много от подписаните съглашения не се ратифицират или ако се стигне до ратификация, не се привеждат в действие от държавите членки

(Mares, 2015: 429). Виновни са не само страните от ЛАК, но и северноамериканските държави. Пример за това е Американската конвенция за правата на човека, подписана от президента Д. Картър, но не получила ратификация от американския Конгрес.

Както множество международни организации, ОАД има проблем с финансирането. Организацията винаги е била в затруднено финансово положение. ОАД разчита предимно на членския внос, 60% от който идва от САЩ, за да финансира дейността си. Канада е вторият по големина вносител в бюджета на организацията. Бразилия и Мексико – икономики, съпоставими с тази на Канада, плащат значително по-малък членски внос и често изостават с плащанията. Много латиноамерикански страни не спазват финансовите си задължения към ОАД. Липсата на ресурси се отразява негативно на дейността на организацията, особено на тази, свързана с насърчаване на демокрацията. Мисиите за наблюдение на избори, например, се финансират от доброволни пожертвования вместо от общия бюджет на организацията, което ги прави финансово неустойчиви (Cooper, 2018: 115).

Като международна организация без наднационални структури, ОАД страда от демократичен дефицит. Въпреки опитите през близките години за ангажиране на гражданското общество в процесите на взимане на решения, организацията остава доминирана от държавни структури. Концентрацията на властта в президентската институция, особено в областта на външната политика, характерна за повечето латиноамерикански държави, допълнително допринася за консервативния характер на между-американската дипломация (Копринаров, 2016). Тази институционална култура е пречка за по-силна и ефективна ОАД. Нейните инициативи често стават жертва при смяна на национални ръководители, както и заложник на техните междуличностни отношения. Спецификата на латиноамериканския контекст с характерната за него традиция на *caudillismo*, или върховенството на авторитетния лидер, а не на закона, донякъде предопределя липсата на ефективен мултилатерализъм в ЛАК (Malamud, 2015).

Може би най-голямото предизвикателство пред ОАД е изключителното разнообразие сред нейните държави членки. Има съществени различия между страните от Латинска Америка и тези от Карибите, особено англоезичните островни държави. Последните имат парламентарни, а не президентски, системи на управление. С някои изключения, те не са преминали през прехода от диктатура към демокрация, както техните латиноамерикански съседи. Като малки островни държави, те се сблъскват и със специфични предизвикателства в развитието си (Legler, 2015: 322). Но най-съществената разлика, която влияе на сътрудничеството в рамките на ОАД, е огромната асиметрия, която винаги е съществувала между страните от ЛАК и САЩ.

ОАД винаги е била функция от отношенията между САЩ и Латинска

Америка. От самото начало на между-американската система, съществуват две взаимоизключващи се визии за развитието на тези отношения: тази на силна, обединена и независима Латинска Америка и тази на панамериканската общност, предвождана от САЩ (Battaglino, 2018: 99). ОАД представлява компромис между тези две визии, при който латиноамериканските държави се съгласяват да участват в организация за колективна сигурност със САЩ, при условие че Вашингтон спазва принципа на ненамеса във вътрешните им работи. Това ги прави изключително чувствителни към опити от страна на САЩ за влияние върху техния политически и икономически живот.

Разделителната черта между Латинска и Северна Америка минава и по вътрешноикономическа линия. Съществува корелация между системата за колективна сигурност, в която една държава участва, и предпочитания от нея модел на икономическо и социално развитие. Стратегията на развитие, основана на заместване на вноса и високи нива на държавна интервенция в икономиката, преследвана от левите режими в ЛАК, е донякъде несъвместима с активно участие в дейността на ОАД, чиито водещи държави членки се придържат към пазарен модел на отношения (Cannon, 2018). Това противоречие придоби острота в контекста на „розовата вълна" от леви президенти, която премина през Латинска Америка в началото на 21 век (Castro and Lenz, 2019).

Идейните и идеологически противоречия между членовете на ОАД не веднъж са водили до напрежение в организацията. През 2005 г. държавите от ЛАК блокират номинацията на фаворизирания от САЩ за генерален секретар на ОАД, Франциско Флорес, и избират Хосе Мануел Инсулза, който не се е ползвал с благословението на Вашингтон (Williams, 2015: 202). Други примери за несъгласие между Северна и Латинска Америка са реинтеграцията на Куба в ОАД през 2009 г., на която Вашингтон се е противопоставял (Gratius, 2015: 231), действията на САЩ в Латинска Америка по отношение на борбата с наркотиците (Andreas and Martinez, 2015), както и съмнението за прилагане на двойни стандарти от страна на Вашингтон по време на редица политически кризи и преврати в ЛАК. Последната голяма криза – тази във Венецуела, раздели държавите участници по въпроса какви мерки трябва да предприеме ОАД за справяне със ситуацията (Malamud, 2018). Последвалата я мигрантска вълна задълбочи противоречията между привържениците и противниците на Мадуро/Гуидо в ОАД и изправи между-американската система пред сериозно изпитание (Zilla, 2019).

В отговор на проблемите в отношенията си със САЩ, както и за да задоволят амбициите си за регионално лидерство, някои латиноамерикански държави лансират редица паралелни и препокриващи дейността на ОАД инициативи (Йорданов, 2011; Gómez-Mera, 2018). Най-старата от тях е Групата от Рио. Създадена в края на 80-те години на миналия век, Групата от Рио представлява неформален механизъм за политическа

координация по въпроси на сигурността и демокрацията (Oelsner, 2014: 211). Основната ѝ отличителна черта е, че тя действа като форум за диалог на страните от ЛАК без участието на САЩ. Групата от Рио, в която членуват повечето латиноамерикански страни, е против използването на военна сила за защита на демокрацията (Cooper, 2018: 113-4).

Общността на Латиноамериканските и карибските държави (ОДЛАК) представлява друг неформален форум за политически диалог, развил се до известна степен за сметка на ОАД. ОДЛАК заявява като цел подобряване позициите на страните от региона на международната сцена (Zuccardi, 2015: 304). ОДЛАК е приоритетен партньор за диалог на Европейския съюз, с който провежда срещи на върха всеки две години. Неформален лидер и основната сила в ОДЛАК е Мексико.

Друг опит за отделяне от съществуващия модел на между-американско сътрудничество е Съюзът на южноамериканските нации (УНАСУР). Създаден през 2008 г., Съюзът е израз на амбицията на Бразилия през по-голямата част от миналото десетилетие за стратегическа автономност и меко балансиране на силата на САЩ в западното полукълбо (Nolte and Wehner, 2014: 190). Сътрудничеството в областта на сигурността и отбраната е съществена част от дейността на УНАСУР. В своя апогей през 2016 г. УНАСУР успя да измести ОАД като основен посредник в някои от въоръжените конфликти в региона на ЛАК (Nolte, 2018: 147).

Ако основният двигател на УНАСУР е Бразилия, то главният спонсор на Боливарския съюз за народите на нашата Америка (АЛБА) е Венецуела. Организацията е създадена с цел сътрудничество в икономическата и социалната сфера, основано не на пазарни принципи, а на солидарност, и има подчертан анти-американски характер (Zuccardi, 2015: 302). Друг регионален проект, който цели политическо сближаване с икономически средства, е Меркосур. Меркосур, или Южноамерикански общ пазар, първоначално възниква като опит на Бразилия и Аржентина да засилят позициите си в преговорите по създаване на свободна търговска зона в западното полукълбо. По късно организацията придобива компетенции в областта на сигурността и демократизацията, като изпраща свои мисии за наблюдение на избори в ЛАК (Oelsner, 2014: 211). През 2019 г. ЕС и Меркосур подписват споразумение за свободна търговия.

Най-новата субрегионална структура, възникнала в западното полукълбо, е Тихоокеанският алианс. Създаден през 2011 г., алиансът цели отварянето на икономиките на редица държави от Южна Америка. Освен свободно движение на стоки, услуги, капитали и хора, организацията се стреми да развие икономически връзки с Азиатско-тихоокеанския регион, и особено с Китай, който е основен търговски партньор на много от държавите в региона (Castro and Lenz, 2019: 3). Тенденцията на страните от ЛАК да търсят реализация на своите национални цели извън съществуващия модел на между-американско сътрудничество е доказателство за проблемите в работата на ОАД.

Перспективи

Въпреки многобройните проблеми, пред които е изправена, ОАД продължава да бъде в основата на системата за регионално сътрудничество. За разлика от други регионални организации, включително ЕС, в ОАД членуват всички държави от западното полукълбо. ОАД остава единствената организация на американския континент, в която страните от ЛАК могат да взаимодействат със САЩ и Канада по въпроси от общ интерес. Организацията създава условия за взаимното опознаване и „стиковка" на политици, дипломати и експерти от региона, на което се базира характерният за нея „клубен мултилатерализъм" (Bianculli, 2016: 295). ОАД наскоро преизбра своя генерален секретар Луис Алмагро. Ръководството има подкрепата на болшинството страни членки и остава непроменено, което означава, че ще се запази същата линия. След известно пренебрегване от страна на Доналд Тръмп, предстои да видим дали администрацията на новоизбрания президент Джо Байдън ще възобнови американския интерес към Латинска Америка като цяло и в частност – към ОАД.

Разпространението на субрегионални структури в ЛАК е преди всичко доказателство за „жизнеността" на региона (Zuccardi, 2015: 308). Препокриването на техните функции с тези на ОАД не е задължително източник на разделение и противопоставяне. Те могат дори да доведат до задълбочаване на регионалното сътрудничество, тъй като допълнителните възможности за диалог, които предлагат, водят до изчистване на недоразуменията и улесняват намирането на консенсус (Nolte, 2018: 128). Потенциалният негативен ефект, който тези организации биха могли да имат върху ОАД, зависи от целите им и възможностите да ги реализират.

Способността на левите режими да изградят алтернативна архитектура за регионално сътрудничество без участието на САЩ намалява с постепенното затишие на лявата вълна в Латинска Америка. През последните години регионът преживява така наречената „синя вълна" от десноцентристки и дори десни консервативни президенти, дошли на власт в резултат на електоралния цикъл от 2017-2019 г. (Núñez, 2017). Идеологическото противопоставяне между САЩ и държавите от Латинска Америка, както и между самите латиноамерикански страни, намалява вследствие отслабването на амбициите за регионално лидерство на държави като Бразилия и Венецуела. Идването на власт на Жаир Болсонаро в Бразилия и тежката политическа и икономическа криза във Венецуела неминуемо оказват влияние върху състоянието на алтернативните проекти в западното полукълбо.

В началото на третото десетилетие на 21 век субрегионалните проекти в ЛАК са разединени и слаби. Загубили са голяма част от първоначалния си импулс и са парализирани от липсата на консенсус. Най-големият от тях, ОДЛАК, чието членство обхваща почти всички страни от

региона без САЩ и Канада, страда от ниска степен на институционализация (Cooper, 2018: 116). Решението на Бразилия да се оттегли от ОДЛАК ще повлияе негативно на възможностите на организацията да реализира целите си. АЛБА, представляваща крайно-лявото измерение в Латинска Америка, загуби основния си двигател със смъртта на Уго Чавес. След създаването през 2005 г. на Петрокарибе и въвеждането по-късно на виртуалната валута Сукре, АЛБА почти не е лансирала нови инициативи. Най-тежко е положението на УНАСУР. След излизането на Бразилия, Аржентина, Колумбия и др., организацията е със затихващи функции (Castro and Lenz, 2019).

Субрегионалните проекти в Латинска Америка с водещо икономическо измерение също са в стагнация. Меркосур представлява лошо функциониращ митнически съюз, чието икономическо и търговско значение намалява (Bianculli, 2016: 295-6). По икономически показатели той изостава от Тихоокеанския алианс. Самият Тихоокеански алианс е създаден с основната цел да подобри имиджа на своите членове като привлекателни дестинации за преки чужди инвестиции и търговия с държавите от Източна Азия. Алиансът е типичен пример на „минилатерализъм" – сътрудничество в камерен формат по ограничен кръг от технически теми – и като такъв не представлява заплаха за ОАД (Garzón and Nolte, 2018).

Опитите за интеграция на страните от ЛАК извън между-американската система показват несъответствие между заявените амбиции и постигнатите резултати. Алтернативните проекти страдат от същите проблеми, пред които е изправена и ОАД, т.е. липса на консенсус и дисциплина и пълзяща фрагментация. На фона на кризата във Венецуела се появяват нови регионални формирования, като Групата от Лима и Механизма от Монтевидео, които заедно с новосъздадения Форум за прогрес и развитие на Южна Америка (PROSUR) са израз на продължаващото разделение и противопоставяне между държавите от континента.

Ако регионалните инициативи, изникнали на местна почва, не застрашават между-американското сътрудничество, то появата на външен фактор може да доведе до промяна на средата, в която страните от региона си взаимодействат. Растящата икономическа тежест на Китай се усеща и на южноамериканския континент. Китай е основен търговски партньор на някои държави от региона, като например Бразилия, която си сътрудничи с Китай по линия на БРИКС. Износът на страните от ЛАК за китайския пазар превърна много от тях в страни със среден и дори висок доход (Gratius, 2015: 225). Това постепенно променя установените асиметрични отношения между Северна и Южна Америка, което изисква други форми на сътрудничество от тези, предприемани в рамките на ОАД. Икономическото присъствие на Китай в Латинска Америка може да доведе до нов интерес на САЩ към региона, с последици за работата на ОАД.

Социално-икономическите промени в региона могат да повлияят и по друг начин на между-американското сътрудничество. Икономическото развитие на Южна Америка през последните две десетилетия доведе до увеличаване на средната класа, както и на нейните искания за по-добро управление (Núñez, 2017). Тези искания се сблъскват с установените в страните от региона клиентелистки структури, които възпроизвеждат пословичната корупция и социалното неравенство в Латинска Америка. Резултатът е растящо недоволство от политическото статукво на все по-голяма част от населението. Недоволството на средната класа е насочено към традиционния политически елит, политическите партии и националните институции (Malamud, 2015).

Делигитимизацията на системата на управление в очите на политически активното население се прояви по време на изборния цикъл през 2017-19 г. (Malamud and Núñez, 2018). Изборите доведоха на власт популистки фигури като Жаир Болсонаро с нетрадиционни виждания, включително и в областта на външната политика. Държави като Бразилия се отказаха от традиционно умерената си политика и станаха по-крайни и непредсказуеми. Ако тази тенденция се запази, това може да доведе до все по-голяма нестабилност в между-американските отношения, което директно ще се отрази на работата на ОАД.

Пандемията от Ковид-19 подчерта съществуващите в региона негативни развития. Корона-вирусът сериозно засегна западното полукълбо. В момента то е епицентърът на пандемията, като един от всеки двама починали е в Латинска Америка. Влошената обстановка има не само здравни измерения, но икономически, социални и политически последствия. Очертава се една доста негативна перспектива за ЛАК, при която спадът в цените на петрола и суровините, значителните загуби в туризма и др. водят до икономическа и социална криза. Съществува опасност страните от региона да претърпят сериозен регрес в развитието си.

Пандемията завари Латинска Америка със срив на доверието в демократичните институции, което може да има драматични последствия. Това е предизвикателство за между-американската система, на което ОАД предстои да отговори.

Българският интерес към ОАД

ЛАК е огромен, важен, и перспективен регион, в който България е изгубила голяма част от присъствието си. Докато в миналото сме имали 12 дипломатически представителства в региона, днес нашите посолства там са само четири на брой. Към настоящия момент България разполага с представителства в Аржентина, Бразилия, Куба и Мексико. След прекратяване дейността на дипломатическите ни представителства във Венецуела и Чили през 2012 г. и съкращаването на щатни бройки в останалите посолства в региона, днес МВнР разполага едва с двама ди-

пломата в Аржентина, един в Бразилия, двама в Куба и двама в Мексико. Закриването на мисии и съкращаването на щатни бройки се отразява негативно върху успешното осъществяване на приоритетните цели на България на южноамериканския континент.

Предвид силно ограниченото дипломатическо присъствие на България в региона, четирите представителства осъществяват информационно покритие във всичките 33 държави от ЛАК. Сред тези държави фигурират гиганти от групата на Г-20. Дори малките островни държави са важни за България с оглед на кандидатури. Следва да се отбележи, че ОАД представлява една шеста от състава на ООН. Ако там се изработват позиции, то те влияят на международния дневен ред. Затова се нуждаем от обзорна и аналитична информация за региона.

В този смисъл за България ОАД е на първо място източник на информация за ЛАК. Следейки работата на ОАД, ще имаме широк хоризонт за процесите там. Като страна наблюдател в ОАД, българското задгранично представителство във Вашингтон би могло активно да следи и информира за състоянието на отношенията между държавите членки. В ОАД се пресичат регионални и глобални процеси. Следейки работата на организацията, можем да наблюдаваме и развитията в различните субрегионални формати в региона, както и тяхното отражение на глобално ниво. ОАД са наблюдатели към ООН и имат представител в Ню Йорк. Съществува процедура за циркулиране на резолюции, които могат да се проследяват.

Макар и държавите от ОАД да нямат обща външна политика и рядко да излизат с общи позиции в ООН, дискусиите в Постоянния съвет и другите специализирани органи са индикация за нагласите в страните членки по ключови въпроси от международния дневен ред. Някои от тези държави имат особено мнение и позиции по проблемни досиета. Пример за това са карибските държави членки на ОАД, много от които поддържат дипломатически отношения с Република Китай (Тайван) и настояват за участието ѝ в международни организации. Независимо от съществуващите различия, които затрудняват работата ѝ в момента, ОАД някога е била място, където са се формирали международни правни норми, като ненамесата във вътрешните работи и защитата на демокрацията (Dominguez, 2007: 127).

Ролята на организацията в опазването на демокрацията също представлява интерес. България, като наблюдаващ член на ОАД, има право да предлага екипи за наблюдаване на избори по примера на други държави членки на Европейския съюз, например Италия. Наблюдатели се набират и от ЕС, който изразява желание за по-силно присъствие в ЛАК. Участието в наблюдателните мисии на ОАД е възможност за получаване на пряка информация за политическите процеси в държавите от региона. В близко бъдеще Латинска Америка ще навлезе в нов изборен цикъл; предстоят много на брой напрегнати избори. Необходимо е да се усети бъл-

гарското присъствие в този важен регион. Това ще издигне профила и авторитета на страната. Българското участие в изборните процеси е и възможност за възстановяване на контакти.

Не на последно място, българският интерес към ОАД се определя и от възможността за активизирането на икономически и търговски връзки. Навремето България е преследвала идеологически цели в Латинска Америка. В днешни дни отношенията с държавите от региона се изграждат на по-прагматична основа. Стокообменът, макар и малък, има потенциал за растеж. България внася самолети от Бразилия, а селското стопанство в Еквадор използва български пестициди. Въпреки че ОАД не може да бъде механизъм за преследване на икономически интереси поради слабо развитото си икономическо измерение – такъв може да бъде Меркосур, с който ЕС наскоро сключи търговско споразумение – едно активизиране на контактите с латиноамериканските държави и по линия на ОАД би способствало за разширяването на разпознаваемостта на България като привлекателен партньор за търговия, инвестиции, и туризъм.

Също така би могла да се разгледа възможността за посредничество на ОАД при преструктуриране на дълга, който някои държави членки имат към България. Съществува възможност за предоставяне на помощ за развитие на Куба с оглед на това тя да може да погаси част от задълженията си към страната. Подобно споразумение е постигнато с Монголия в рамките на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа през 2015 г. България предоставя половината от върнатия монголски дълг като помощ за развитие на Монголия под формата на стипендии за обучение на монголски студенти в български университети. Трябва да се признае обаче, че механизмите за такова посредничество на ОАД са сложни.

Заключение

ОАД е най-старата международна регионална структура в западното полукълбо. Повече от 70 години тя играе ролята на регионален форум за диалог по въпросите на сигурността между САЩ, Канада и държавите от ЛАК. В миналото нейната дейност се фокусира изцяло върху разрешаването на регионални конфликти. През последните десетилетия ОАД насочва вниманието си и върху защитата на демокрацията в региона.

След период на динамично сътрудничество, организацията се натъква на редица трудности, породени от обтегнатите отношения между САЩ и редица латиноамерикански държави. Някои действия на ОАД в защита на демокрацията стават източник на вътрешно напрежение. Липсата на политическа воля за ефективно сътрудничество между държавите членки принуждава много от тях да търсят партньорство в други формати. Появяват се съмнения относно бъдещето на ОАД.

Въпреки предизвикателствата, пред които е изправена, ОАД продължава да има своите поддръжници. Нейната роля в наблюдението на избори и опазването на човешките права е особено ценена. Организацията успява да поддържа „резервоар от легитимност“ в областта на колективната отбрана и защитата на демокрацията (Cooper, 2018: 120). През годините на своето съществуване ОАД внася съществен принос в изграждането и опазването на мира в западното полукълбо.

Библиография

1. Andreas, Peter, and Angelica Duran Martinez, “The International Politics of Drugs and Illicit Trade in the Americas” in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

2. Battaglino, Jorge, “Governing Security in South America: From the Inter-American Treaty of Reciprocal Assistance to the South American Defence Council” in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

3. Bianculli, Andrea, “Latin America” in Borzel, Tanja and Thomas Risse (eds.) *The Oxford Handbook of Comparative Regionalism*, Oxford University Press, 2016.

4. Cannon, Barry, “The South American Right: Powerful Elites and Weak States” in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

5. Castro, Rafael and Tobias Lenz, “The Lima Summit: A Trial by Fire for the Pacific Alliance”, *GIGA Focus*, German Institute of Global and Area Studies, July 2019, www.giga-hamburg.de/en/system/files/publications/gf_lateinamerika_1904.pdf

6. Cooper, Andrew, “The Organization of American States: Promise and Limitations as a Hub Institution” in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

7. Dominguez, Jorge, “International Cooperation in Latin America: The Design of Regional Institutions by Slow Accretion” in Acharya, Amitav and Alastair Iain Johnston (eds.) *Crafting Cooperation: Regional International Institutions in Comparative Perspective*, Cambridge University Press, 2007.

8. Garzón, Jorge and Detlef Nolte, “The New Minilateralism in Regional Economic Governance: Cross-regionalism and the Pacific Alliance” in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

9. Gómez-Mera, Laura, “Governance as Regional Integration: ALADI, CAN and MERCOSUR” in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

10. Gratius, Susanne, “Latin America’s Relations with Europe: A Stable but Limited and Fragmented Partnership” in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

11. Рио: Интер-американски Договор за Взаимна Помощ, 1947, http://www.oas.org/juridico/ english/treaties/b-29.html

12. Йорданов, Янко, „Регионалните проекти на левите режими в Латинска Америка и бъдещето на Организацията на американските държави“, *NotaBene*, Брой № 19, 2011, http://notabene-bg.org/read.php?id=205

13. Копринаров, Лазар, „Сравнителен анализ на президентската институция в новия латиноамерикански конституционализъм“, *Дипломация*, Брой 17, юни/септември 2016.

14. Kurtenbach, Sabine, “Latin America – Multilateralism without Multilateral Values”, *GIGA Focus*, German Institute of Global and Area Studies, December 2019, www.giga-hamburg.de/en/system/files/publications/gf_lateinamerika_1907_en.pdf

15. Kurtenbach, Sabine, “The Limits of Peace in Latin America”, *Peacebuilding*, Vol. 7, No. 3, 2019.

16. Legler, Thomas, “Beyond Reach? The Organization of American States and Effective Multilateralism” in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

17. Malamud, Andrés, “Presidentialist Decision Making in Latin American Foreign Policy: Examples from Regional Integration Processes” in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

18. Malamud, Carlos and Rogelio Núñez, “The anger vote: the new (or not so new) Latin American electoral phenomenon”, The Elcano Royal Institute, 20 September 2018, www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/latin+america/ari107-2018-malamud-nunez-anger-vote-latin-american-electoral-phenomenon

19. Malamud, Carlos, “Latin America, the international community and Venezuela”, The Elcano Royal Institute, 13 February 2018, www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/ contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/commentary-malamud-latin-america-international-community-venezuela

20. Malamud, Carlos, “Political changes and populist policies in Latin America”, The Elcano Royal Institute, 28 December 2015, www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido? WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/america+latina/malamud-political-changes -populist-policies-latin-america

21. Mace, Gordon, and Dominic Migneault, “Hemispheric Regionalism in the Americas” in Shaw, Timothy, Grant, Andrew and Scarlett Cornelissen (eds.) *The Ashgate Research Companion to Regionalisms*, Ashgate, 2011.

22. Mares, David, “Interstate Security Issues in Latin America” in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

23. Nolte, Detlef, “Costs and Benefits of Overlapping Regional Organizations in Latin America: the Case of the OAS and UNASUR”, *Latin American Politics and Society*, Vol. 60, No. 1, 2018.

24. Nolte, Detlef and Leslie Wehner, “UNASUR and Regional Security in South America” in Aris, Stephen and Andreas Wenger (eds.) *Regional Organisations and Security: Conceptions and Practices*, Routledge, 2014.

25. Núñez, Rogelio, “Latin America at the beginning of a decisive electoral triennium (2017-19)”, The Elcano Royal Institute, 7 December 2017, www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/ rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/ari99-2017-nunez-latin-america-beginning-decisive-electoral-triennium-2017-19

26. O’Brien, Thomas, “Inter-American Relations in Historical Perspective” in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

27. Oelsner, Andrea, "Articulating Mercosur's Security Conceptions and Practices" in Aris, Stephen and Andreas Wenger (eds.) *Regional Organisations and Security: Conceptions and Practices*, Routledge, 2014.

28. Riggirozzi, Pía and Diana Tussie, "Regional Governance in South America: Supporting States, Dealing with Markets and Reworking Hegemonies" in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

29. Shaw, Carolyn, *Cooperation, Conflict, and Consensus in the Organization of American States*, Palgrave Macmillan, 2004.

30. Spehar, Elizabeth, "The Role of the Organization of American States in Conflict Prevention", *International Journal on Minority and Group Rights*, Vol. 8, pp. 61-70, 2001.

31. Устав на Организацията на Американските Държави, 1948, http://www.oas.org/ en/sla/dil/inter_american_treaties_A-41_charter_OAS.asp

32. Williams, Mark Eric, "The United States and Latin America" in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

33. Zilla, Claudia, "Venezuela, the Region and the World", *SWP Comment*, Stiftung Wissenschaft und Politik, April 2019, www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/ 2019C19_zll.pdf

34. Zuccardi, Natalia Saltalamacchia, "Regional Multilateralism in Latin America: UNASUR, ALBA and CELAC" in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

Ивайло Гатев *е доктор по международни отношения и участник в XV-тия обучителен курс по дипломация за стажант-аташета „Марко Балабанов", организиран от Дипломатическия институт към МВнР през 2020 г. Консултант на настоящия политически доклад е проф. Лазар Копринаров – философ и дипломат, главен специалист в дирекция „Америка" в МВнР.*

Нарастващото влияние на Китай в Латинска Америка и Карибите в периода 2014-2020 г.

Стефан Нинов

Ролята на Латинска Америка и Карибите (ЛАК) в съвременната система на международни отношения придобива все по-голяма политическа и икономическа тежест както в регионален, така и в глобален мащаб. Бразилия е съставна част от организации като БРИКС и Меркосур, докато Мексико, Чили, Колумбия и Коста Рика са членове на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Освен това Бразилия, Мексико и Аржентина участват в международния форум на водещите световни икономики Г-20. Нещо повече, 33-те държави от региона съставляват 18% от гласовете в Общото събрание на ООН, а 27 от тях са сред 148-те държави членки на Световната търговска организация (СТО). През 2019 г. общото население на ЛАК се равнява на 646 милиона души, а брутният вътрешен продукт възлиза на 5.719 трилиона долара[1], което свидетелства за наличието на силен експортен и импортен потенциал. В резултат на тези развития регионът засилва своята притегателна сила и създава възможности за маневриране в международното сътрудничество с различни глобални играчи.

Навлизането на Китай в ЛАК има различни геополитически измерения, като то често се разглежда от Съединените щати като намеса в тяхна традиционна сфера на влияние. От гледна точка на Китай подходът към региона е прагматичен и се основава на взаимноизгодни връзки. Страните от ЛАК са богати на природни ресурси и представляват ключов доставчик на суровини и селскостопански стоки за производствените и промишлени нужди на Китай. За ЛАК Пекин представлява голям и нарастващ експортен пазар и важен нов източник на инвестиции и финансиране. Стокообменът между Китай и ЛАК се е увеличил от 17 млрд. долара през 2002 г. до почти 315 млрд. долара през 2019 г.[2], което нарежда Пекин като втори търговски партньор на региона след САЩ. В същото време съществуват притеснения относно засилената зависимост на ЛАК от Китай и продължаващата концентрация на търговско-икономическите връзки, в т.ч. посредством инвестиции и заеми, в инфраструктурни и енергийни проекти.

Стратегическият интерес на Китай в региона повдига въпроси относно естеството и въздействието на това обвързване: допринасят

1 The World Bank Group Data Base. Latin America & Caribbean. https://data.worldbank.org/region/latin-america-and-caribbean?LOCATIONS=ZJ

2 *China cleans up in Latin America as US flounders over coronavirus*. Financial times. https://www.ft.com/content/741e72ed-e1db-4609-b389-969318f170e8

ли инвестициите на Китай за устойчивото развитие на затрудненитe латиноамерикански икономики или задълбочават съществуващите екологични, социални и климатични предизвикателства? Устойчиво ли са структурирани заемите на Китай или те ще предизвикат нова дългова криза в региона? Как търговската враждебност на САЩ и въздействието на пандемията от COVID-19 върху социално-икономическата динамика ще повлияят на способността на Китай да следва амбициите си в Латинска Америка? Отговорите на тези въпроси се крият зад китайските цели в региона, които могат да бъдат рамкирани в четири основни стълба: 1. Гарантиране на достъпа до природни ресурси (петрол, природен газ, рудно-изкопаеми, селскостопански продукти) и потребителски пазари на ЛАК; 2. Спечелване на подкрепа от страните от ЛАК за своята външна политика (вкл. намаляване на броя на страните, признаващи Тайван); 3. Утвърждаване на положителна представа за Китай като надежден партньор в ЛАК посредством културно-образователно сътрудничество; 4. Придобиване на геополитическо влияние в регион, в който САЩ исторически имат доминираща роля. Преследването на тези цели през последните пет години се осъществява не само в двустранен план, но и чрез механизмите на многостранното сътрудничество.

Създаване на рамка за регионално сътрудничество за прокарване на китайските външнополитически цели

Създаването на механизми за ***многостранен диалог*** демонстрира волята на Пекин за промяна на подхода спрямо ЛАК, посредством разширяване на обхвата на секторното сътрудничество, което в първото десетилетие на XXI век се характеризира с търговски връзки, ориентирани предимно в износа и вноса на природни ресурси. В стремежа си да разшири своята роля в региона, през Юли 2014 г. Пекин инициира създаването на Форум с Общността на латиноамериканските и карибските държави[3], наречен China-CELAC Forum, който е първата всеобхватна платформа за политически диалог между Китай и ЛАК, чиято цел е да осигури редовни контакти между страните на високо ниво, в т.ч. провеждане на министерски срещи на всеки три години. В пояснителен документ на МВнР на Китай инициативата се определя като насърчаваща развитието на всеобхватно партньорство на базата на равенство, взаимна изгода и общо развитие.[4]

В рамките на първата министерска среща през 2015 г. в Пекин се приема план за сътрудничество между Китай и CELAC (2015-2019 г.), който свидетелства за политическата воля за засилване на икономическите връзки, като в него е заявено намерението до 2025 г. търговският

3 CELAC – регионална организация, създадена през декември 2011 г. с цел да задълбочи интеграцията между всички 33 страни от ЛАК и да действа като алтернатива на ръководената от САЩ Организация на американските държави.

4 Basic Information about China-CELAC Forum. Department of Latin American and Caribbean Affairs, Ministry of Foreign Affairs of China, April, 2016 http://www.chinacelacforum.org/eng/ltjj_1/P020161207421177845816.pdf

обмен да достигне 500 млрд. долара, а инвестициите – 250 млрд. долара.[5]. Китай се стреми да постигне тези цели чрез своята ***рамка за сътрудничество „1+3+6“,*** обявена за първи път по време на посещението на президента Си Дзинпин в Бразилия през 2014 г. в рамките на срещата на върха Китай-ЛАК[6]. Впоследствие тази рамка заляга в политическия документ на Китай за ЛАК от 2016 г[7]., който очертава основните цели и механизми за взаимодействие с региона. Желанието за последователно надграждане на връзките намира израз именно във формулата за сътрудничество, която се ръководи от 1 план (План за сътрудничество между Китай и страните от ЛАК за 2015-2019 г., който впоследствие бива надграден с план за 2019-2021 г.[8]); 3 движещи сили - търговия, инвестиции и финанси; и 6 приоритетни области: енергетика и ресурси, инфраструктурно строителство, селско стопанство, производство, научни и технологични иновации, информационни технологии. От една страна документът от 2016 г. има за цел да комуникира ангажимента на Китай към един по-диверсифициран подход спрямо региона, но също така онагледява желанието за създаването на алтернативна платформа за диалог, предвид ограничената роля на Пекин в американските регионални организации. В своя статия Маргарет Майърс, директор на направление „Азия и Латинска Америка“ в американския мозъчен тръст Inter-American Dialogue, отбелязва като основна пречка пред ангажирането на Китай с латиноамериканските регионални институции именно доминиращата роля на САЩ в тези организации[9]. Според нея този аргумент е все по-валиден в контекста на обтегнатите отношенията между САЩ и Китай, вследствие на което Вашингтон гледа на китайските действия в ЛАК с повишено подозрение.

Китайското правителство използва този момент за сближаване с региона посредством политически, медийни и образователни обмени с цел да противодейства на негативно възприятие за Китай в западните държави. В стремежа си да се утвърди като алтернатива на либералните демокрации, Пекин използва различни инструменти на меката сила, в т.ч. Институтите „Конфуций“, популяризиращи китайския език и култура, за утвърждаването на своя положителен образ. Интересен

5 China-CELAC Forum, “China-Latin American and Caribbean Countries Cooperation Plan (2015-2019),” January 23, 2015. http://www.chinacelacforum.org/eng/zywj_3/t1230944.htm.

6 Ministry of Foreign Affairs, the People’s Republic of China. Press release: *Xi Jinping Attends China-Latin America and the Caribbean Summit and Delivers Keynote Speech, Comprehensively Expounding China’s Policies and Propositions Toward Latin America, Announcing Establishment of China-Latin America Comprehensive Cooperative Partnership of Equality, Mutual Benefit and Common Development, and Establishment of China-CELAC Forum* 2014/07/18. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/xjpzxcxjzgjldrdlchwdbxagtwnrlgbjxgsfwbcxzlldrhw/t1176650.shtml.

7 *China’s Policy Paper on Latin America and the Caribbean* 2016/11/24. Ministry of Foreign Affairs, the People’s Republic of China – https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t1418254.shtml.

8 CELAC, Foro CELAC China, El Salvador, “CELAC and China Joint Plan of Action for Cooperation on Priority Areas (2019–2021).” http://www.itamaraty.gov.br/images/2ForoCelacChina/Joint-Action-Plan-II-CELAC-China-Forum-FV-22-01-18.pdf.

9 Margaret Myers. *China’s Regional Engagement Goals in Latin America*. 05/2020 Carnegie Endowment for International Peace. https://carnegietsinghua.org/2020/05/07/china-s-regional-engagement-goals-in-latin-america-pub-81723.

факт е, че понастоящем функционират 46 института и 5 класни стаи „Конфуций“, като тяхното позициониране по държави е показателно за значението, което Китай придава на всяка една от тях[10]. Неслучайно създаването и насърчаването на културни институти в страните от региона е предмет на Плана за сътрудничество между Китай-CELAC (2015-2019 г.). Нещо повече, съгласно него Китай поема ангажимента да предостави 6000 правителствени стипендии, 6000 практическа стажа и 400 възможности за магистърски програми за граждани на страни от ЛАК в Китай между 2015 и 2019 г. и още 6000 правителствени стипендии между 2019 и 2021 г. Китайското правителство се стреми да задълбочи политическия обмен с региона, като покани 1000 политически лидери от CELAC в Китай между 2015 и 2020 г. и още 200 членове на политически партии до 2021 г.[11]. По този начин образователните обмени, предлагани от Пекин като „Форум на младите политически лидери Китай-ЛАК“, „Програма за обмен на млади учени Китай-ЛАК“, „Партньорство за наука и технологии Китай-ЛАК“[12], целят оформяне на мненията за Китай на млади представители на политическите, медийни и технологични среди от ЛАК и впоследствие разширяване на глобалната подкрепа за ***китайските външнополитически цели***.

Посредством Форума China-CELAC Пекин създава рамка за прокарване на икономическите си интереси и за укрепване на геополитическото си влияние, заобикаляйки до известна степен това на САЩ. Неслучайно в резултат на тези развития латиноамериканските страни вече се разглеждат като ***естествено разширение на инициативата „Един пояс, един път“,*** което е предмет на специална декларация, подписана на 22.01.2018 г. в Сантиаго, Чили, в рамките на Втория министерски форум China-CELAC, в която МВнР на Китай определя инициативата като „нова платформа за взаимноизгодно сътрудничество“ и отправя покана за присъединяване на страните от ЛАК[13]. В декларацията външните министри от CELAC приветстват възможностите, предлагани от „Един пояс, един път“, но това, което прави по-голямо впечатление, е използването на умерен език с подчертано необвързващ характер от страна на ЛАК, от което проличават различните нива на ангажираност на отделните държави с Китай. Въпреки това следва да се отчете успехът на първоначал-

10 Confucius Institute Headquarters (Hanban), http://english.hanban.org/node_10971.htm: *46 Института „Конфуций“:* Мексико - 5; Перу - 4; Колумбия - 3; Куба - 1; Чили - 3; Бразилия - 11: Аржентина - 3; Коста Рика - 1, Ямайка - 1; Еквадор - 1; Бахами - 1; Боливия - 1; Гвиана - 1; Ел Салвадор - 1; Доминиканска република - 1; Уругвай - 1; Панама 1; Суринам - 1; Венецуела - 1; Барбадос - 1; Тринидад и Тобаго - 1; Барбуда - 1; *5 класни стаи:*- Гренада - 1; Хаити - 1; Доминика - 1; Бразилия – 3.

11 China-CELAC Forum, *China-Latin American and Caribbean Countries Cooperation Plan (2015–2019),* January 23, 2015. http://www.chinacelacforum.org/eng/zywj_3/t1230944.htm; CELAC, Foro CELAC China, El Salvador, CELAC and China Joint Plan of Action for Cooperation on Priority Areas (2019–2021). http://www.itamaraty.gov.br/images/2ForoCelacChina/Joint-Action-Plan-II-CELAC-China-Forum-FV-22-01-18.pdf.

12 *China-CELAC Forum, China-Latin American and Caribbean Countries Cooperation Plan (2015–2019),* January 23, 2015. http://www.chinacelacforum.org/eng/zywj_3/t1230944.htm.

13 *Special declaration of Santiago of the II Ministerial meeting of the CELAC-CHINA Forum on the Belt and road initiative*. http://www.itamaraty.gov.br/images/2ForoCelacChina/Special-Declaration-II-CELAC-CHINA-FORUM-FV-22.1.18.pdf.

ната фаза на промотиране в региона на основната външнополитическа доктрина на Пекин за глобално икономическо надмощие. Показателен е фактът, че вече 19 държави са част от инициативата, с изключение на най-големите икономики – Аржентина, Бразилия, Колумбия и Мексико, което изхожда от съображенията на САЩ за генериране на рисков потенциал по отношение на дълговете в тези страни[14].

Като ключов момент следва да се открои присъединяването на Панама към „Един пояс, един път“ на 17.11.2017 г., когато централноамериканската държава става първата страна от региона, която се включва официално в инициативата. Имайки предвид геостратегическото разположение на Панама и нейната географска близост със САЩ, прави впечатление изявлението на китайския външен министър Wang Yi по време на негово посещение в Панама (17.09.2017 г.), в което се подчертава, че „китайско-латиноамериканското сътрудничество не е насочено към никоя трета страна и не оказва влияние върху съответните отношения с третата страна, а има за цел да насърчи цялостното развитие на всички страни в Латинска Америка“[15]. Нещо повече, това събитие илюстрира комплексния характер на китайската стратегия, която посредством икономическите си лостове за въздействие извлича и политически дивиденти. Подписването на това споразумение е предшествано от установяване на дипломатически отношения между Китай и Панама (юни 2017 г.), като за целта централноамериканската държава прекратява признаването на Република Китай (Тайван)[16]. Този акт отбелязва началната фаза в една целенасочена тенденция в политиката на Китай за ***дипломатическа изолация на Тайван*** посредством механизмите на „Един пояс, един път“. Съгласно информация от МВнР на Тайван, Тайпе поддържа дипломатически отношения с 15 страни, от които 9 са от региона на ЛАК (Белиз, Република Гватемала, Хаити, Република Хондурас, Никарагуа, Република Парагвай, Сейнт Китс и Невис, Сейнт Лусия, Сейнт Винсент и Гренадини)[17]. Три от 6-те държави, които официално са установили дипломатически отношения с Пекин през последните 10 години, са от Латинска Америка (Панама, Доминиканската република и Салвадор[18]), в замяна на финансови и други икономически стимули. Тази динамика показва, че китайските инвестиции в ЛАК служат не само за търговско-икономически цели, а и за разширяване на геополитическото влияние и оказване на въздействие върху външната политика

14 Andrés Bermúdez Liévano. *China's Belt and Road advances in Latin America's Andean region*. 18, 2019. Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/infrastructure/27815-chinas-belt-and-road-advances-in-latin-americas-andean-region/.

15 Press release. The Belt and Road Initiative Becomes New Opportunity for China-Latin America Cooperation 2017/09/18; Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1494844.shtml. Wang Yi: The Belt and Road Initiative Becomes New Opportunity for China-Latin America Cooperation.

16 Elida Moreno, Philip Wen; *Panama establishes ties with China, ditches Taiwan in win for Beijing*; Reuters; June 13, 2017. https://www.reuters.com/article/us-panama-china-idUSKBN194054.

17 Ministry of Foreign Affairs, Republic of China (Taiwan); Diplomatic Allies. https://www.mofa.gov.tw/en/AlliesIndex.aspx?n=DF6F8F246049F8D6&sms=A76B7230ADF29736.

18 Belt and Road portal. Dominican Republic. https://eng.yidaiyilu.gov.cn/gbjg/gbgk/73371.htm El Salvador. https://eng.yidaiyilu.gov.cn/gbjg/gbgk/73370.htm

на партньорите от инициативата. Подобно съчетаване на икономически и политически интереси предизвиква комбинация от ***положителни и отрицателни възприятия за Китай***, произтичащи от различни геополитически фактори, с които отделните страни следва да се съобразяват. Отношенията, които Пекин поддържа с латиноамериканските държави, са до голяма степен асиметрични, доколкото не всички имат еднакво значение в рамките на китайската стратегия за региона. Свидетелство за това са последните разменени визити на най-високо ниво, което илюстрира степента на ангажиране на Китай с основните геополитически играчи и приоритетите в тези ***двустранни отношения***.

Панама – вписването на логистичния хъб в китайската стратегия за икономическо преимущество „Един пояс, един път“

Инкорпорирането на Панама в инициативата „Един пояс, един път“ от една страна афишира геостратегическото значение, което Китай придава на региона, но от друга страна демонстрира наличието на незаобиколими бариери пред осъществяването на китайската стратегия. От установяването на дипломатически отношения Пекин и Панама са подписали над 30 двустранни споразумения[19] в сфери като икономика, търговия, финанси, инфраструктура и туризъм. Новата фаза на отношения е белязана от първото в историята посещение на панамски президент в Пекин, осъществено през ноември 2017 г. от Хуан Карлос Варела (2014-2019 г.). Основен акцент в тази визита е откриването на посолство на Панама в Пекин и консулство в Шанхай[20]. От друга страна през декември 2018 г. Си Дзинпин става първият китайски президент, посетил Панама, придружен от представители на компании на строителния, телекомуникационния и финансовия сектор. На търговско изложение в Панама пред президента Варела са представени щандове на фирми, вкл. Huawei и China Railway Design Corporation – кандидат за нов високоскоростен железопътен проект в страната на стойност 4 млрд. долара[21].

Засилването на икономическото и политическото влияние на Пекин намира израз в спечелената търг от китайски консорциум за изграждането на четвърти мост над Панамския канал на стойност 1.4 млрд. долара[22]. Без съмнение, най-голям интерес за Пекин представлява значимостта на Панамския канал в световната търговия, което дава повод за притеснение на Вашингтон, отчитайки неговата историческа роля

19 Mat Youkee. The Panama Canal Could Become the Center of the U.S.-China Trade War. Foreign Policy, May 7, 2019. https://foreignpolicy.com/2019/05/07/the-panama-canal-could-become-the-center-of-the-u-s-china-trade-war/.

20 *Panamanian President Varela completes successful first state visit to China*; PR Newswire. Government of Panama. https://www.prnewswire.com/news-releases/panamanian-president-varela-completes-successful-first-state-visit-to-china-300562275.html.

21 Mat Youkee. *The Panama Canal Could Become the Center of the U.S.-China Trade War*. Foreign Policy; May 7, 2019. https://foreignpolicy.com/2019/05/07/the-panama-canal-could-become-the-center-of-the-u-s-china-trade-war/.

22 *Panama awards $1.4 bn bridge project to Chinese group*. France24. https://www.france24.com/en/20181205-panama-awards-14-bn-bridge-project-chinese-group.

в изграждането на мега проекта[23]. В подкрепа на това разбиране може да се открои изявлението на държавния секретар М. Помпео в рамките на негово посещение в Панама (18.10.2018 г.), в което той окачествява китайския подход като ***„хищническа икономическа дейност“[24]***. След това посещение, под натиск на САЩ, китайският план за изграждане на ново посолство в близост до канала бива отменен[25]. В допълнение, застоят в преговорите за подписване на споразумение за свободна търговия и отпадането на китайското предложение за построяване на високоскоростна ЖП линия[26] са индикация, че китайското влияние в ЛАК има своите предели предвид доминиращата роля на САЩ. От друга страна глобалната пандемия и рецесия поставят Панама в особено уязвимо състояние. Според администратора на Панамския канал – Рикаурте Васкес, пандемията е причинила значителен спад на корабоплаването през канала, което вероятно ще доведе до трайни промени в моделите на световна търговия и ще намали приходите на канала[27].

Тези процеси свидетелстват за необходимостта от намирането на нужния баланс в отношенията със световните сили, така че да могат страните от региона да извлекат ползи на базата на националния си интерес. Едно е сигурно – в дългосрочен план присъствието на Китай ще става все по-релевантно предвид нарастващата роля на Пекин в световната търговия и развиващия се характер на страните от ЛАК. Тази тенденция проличава на символно равнище по време на откриването на разширения Панамски канал през 2016 г., когато церемонията по първо преминаване на морски плавателен съд се осъществява от контейнеровоз на китайската държавна компания COSCO Shipping[28], което демонстрира, че ролята на Китай в региона също започва да се превръща в незаобиколим фактор, а навлизането на Пекин често бива посрещано с широко отворени врати от латиноамериканските страни.

Гореизложените факти подкрепят тезата, че връзката на Китай с региона ще бъде укрепвана в рамките на „Новия път на коприната“, тъй като ключова условност в развитието на ЛАК е успешното адресиране на нуждите в инфраструктурен план. Според анализ на регионалния орган на ООН – Икономическата комисия за Латинска Америка и Карибите (ECLAC), регионът трябва да инвестира 6% от БВП годишно в този сек-

23 Панамският канал, построен от САЩ преди повече от век, е опора за проектиране на влияние и защита на интересите на Вашингтон в западното полукълбо.

24 Edward Wong. *Mike Pompeo Warns Panama Against Doing Business with China*; The New York Times Company. https://www.nytimes.com/2018/10/19/world/americas/mike-pompeo-panama-china.html.

25 Mat Youkee. *Panama the new flashpoint in China's growing presence in Latin America*; The Guardian; 28 Nov 2018. https://www.theguardian.com/world/2018/nov/28/panama-china-us-latin-america-canal.

26 Mat Youkee. *Has China's winning streak in Panama ended?* March 25, 2020; Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/trade-investment/34472-has-chinas-winning-streak-in-panama-ended/.

27 Jeremy Hobson; Samantha Raphelson; *Climate Change, COVID-19 Pandemic Threaten Future of Panama Canal*; June 22, 2020. https://www.wbur.org/hereandnow/2020/06/22/panama-canal-covid-19-climate-change.

28 The Inaugural Sail of M.V. COSCO SHIPPING PANAMA through the Expanded Panama Canal. China COSCO Shipping Corporation Limited. 2016-06-27. http://en.coscoshipping.com/art/2016/6/27/art_6923_49018.html#:~:text=June%2026%2C%202016%20marked%20a,Neopanamax%20ship%20to%20transit%20them.

тор, но на практика се изразходват само 3%.[29] Китай разполага с необходимия капацитет за изграждане на инфраструктурни проекти в региона както по отношение на предоставянето на инженерни услуги, така и по линия на тяхното финансиране. В проучване на *Inter-American Dialogue* относно оценка на развитието на китайската подкрепа в транспортната инфраструктура на региона се посочва, че в периода 2002-2018 г. Китай е засвидетелствал интерес в около 150 проекта, като половината от тях са влезли във фаза на строителство, а останалата част не бележи развития отвъд идейните проекти[30]. Макар и с променлив успех, заемането на тази ниша от Китай се утвърждава тенденциозно. Това проличава най-осезаемо в Аржентина, където приоритет на китайското финансиране са именно инфраструктурните проекти.

Аржентина – основният реципиент на китайски инфраструктурни инвестиции в ЛАК

Китай е сред водещите експортни и импортни дестинации на Аржентина (нарежда се на второ място за 2019 г. след Бразилия и преди САЩ, със стокообмен от 16 млрд. долара[31]). През последните години китайските интереси в Аржентина намират отражение в осъществените две държавни визити на президента Си Дзинпин, съответно в периодите 19-20 юли 2014 г. и 29 ноември-2 декември 2018 г. по време на срещата на Г-20 в Буенос Айрес. Установеното всеобхватно стратегическо партньорство през 2014 г. в рамките на срещата на Си Дзинпин с лявоцентристкия президент Кристина Киршнер (2007-2015), демонстрира приоритетния характер, който страните придават на отношенията си и желанието за тяхното надграждане.

Посещението на Си Дзънпин в Аржентина през 2018 г. и срещата му с дясноцентристкия президент Макри (2015-2019) е определено от двете страни като нова ера в двустранните отношения[32]. Основен резултат от нея са подписаните 30 споразумения в области като земеделие и инфраструктура, възлизащи на стойност над 5 млрд. долара. Въпреки заявеното намерение в съвместна декларация за засилване на сътрудничеството по линия на „Един пояс, един път“, посещението не довежда до официално присъединяване на Аржентина в инициативата[33], което е показателно за наличието на външни геополитически фактори, с които Буенос Айрес следва да се съобразява, а именно – поддържането на добри

29 Fermín Koop; *Chinese rail advances slowly in Latin America*; October 1, 2019; Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/infrastructure/30573-chinese-rail-advances-slowly-in-latin-america/

30 M. Mayers. *China's Transport Infrastructure Investment in LAC: Five Things to Know*. Washington: Inter-American Dialogue. https://www.thedialogue.org/blogs/2018/11/chinas-transport-infrastructure-investment-in-lac-five-things-to-know/

31 IMF data access to macroeconomic and financial data. Direction of trade statistics. https://data.imf.org/?sk=9D6028D4-F14A-464C-A2F2-59B2CD424B85&sId=1515619375491

32 *China, Argentina eye new era of partnership*. Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China; 2018/12/03. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/xjpcxytjhzz/t1618246.shtml

33 Joint Statement between the People's Republic of China and the Argentine Republic. Ministry of Foreign Affairs, International Trade and Worship of Argentina, 2 December 2018. https://www.cancilleria.gob.ar/en/announcements/news/joint-statement-between-peoples-republic-china-and-argentine-republic.

връзки със САЩ. Свидетелство за това е фактът, че най-много визити в рамките на мандата си Макри осъществява именно в САЩ – 4 (за сравнение 2 в Китай[34]), от което проличава стремежът за балансиране между двете глобални сили.

В икономически план засиленият диалог проличава в ръста на търговските и инвестиционни потоци. Пекин е един от най-големите кредитори на Аржентина, като в периода 2007-2019 г. е отпуснал 17.1 млрд. долара, от които 13.7 млрд. – за ***инфраструктурни проекти***, и 3 млрд. – за ***енергийни***[35]. По този начин страната се нарежда на четвърто място сред водещите реципиенти на китайски заеми в региона след Венецуела, Бразилия и Еквадор. Китайското финансиране е концентрирано в модернизирането на товарни влакови композиции и ЖП мрежи, съответно за линия Белграно-Каргаз по оста север-юг, свързваща селскостопанската сърцевина на страната с нейното крайбрежие[36] – на стойност 2.1 млрд. долара, както и за линия Сан Мартин по оста изток-запад, свързваща гр. Росарио с провинция Мендоса[37] – на стойност 1.1 млрд. долара. Характерното при случая с Аржентина е, че Китай демонстрира способност за адаптиране и умерен подход спрямо нуждите на региона, като за проекта Белграно-Каргаз Китайската банка за развитие не поставя условия за участие на изпълнител[38]. Проектът, който има стратегическо значение за достъпа до агрикултурния пазар на страната, се смята за успешен, въпреки смяната на правителства и ревизирането на част от сделките, сключени от Киршнер. По време на управлението на Макри изграждането на две язовирни стени с китайско финансиране от 5.7 млрд. долара, договорени при мандата на Киршнер, бива поставено под въпрос от съображения за защита на околната среда и непрозрачния начин на договаряне на споразуменията[39]. Настоящият президент Алберто Фернандес, чийто вицепрезидент е именно Киршнер, заяви своето намерение за възобновяване на тези проекти, вкл. за изграждането на АЕЦ с китайско финансиране от 10 млрд. долара[40]. Нещо повече, според информация от аржентинския ежедневник „La Nacion" в края на септември 2020 г. е проведен телефонен разговор между Фернандес и Си Дзинпин, в рамките на който китайският президент е отправил покана до своя

34 List of international presidential trips made by Mauricio Macri. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_international_presidential_trips_made_by_Mauricio_Macri.

35 Gallagher, Kevin P. and Margaret Myers (2020) *China-Latin America Finance Database*, Washington: Inter-American Dialogue. https://www.thedialogue.org/map_list/.

36 Fermín Koop; Chinese rail advances slowly in Latin America; October 1, 2019; Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/infrastructure/30573-chinese-rail-advances-slowly-in-latin-america/.

37 Eliana Raszewski, Cassandra Garrison; Argentina, China sign billion-dollar cargo railway renovation deal. Reuters, November 30, 2018. https://www.reuters.com/article/us-argentina-china-idUSKCN1NY2TR.

38 Fermín Koop; Chinese rail advances slowly in Latin America; October 1, 2019; Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/infrastructure/30573-chinese-rail-advances-slowly-in-latin-america/.

39 New Argentina president to put deals with China under the microscope, November 27, 2015, Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/trade-investment/4292-new-argentina-president-to-put-deals-with-china-under-the-microscope/.

40 Verónica Dalto. Argentina ponders BRI endorsement amid tricky debt restructuring, Dialogo Chino, August 19, 2020. https://chinadialogue.net/en/business/argentina-ponders-bri-endorsement-amid-tricky-debt-restructuring/.

аржентински колега за осъществяване на посещение в Пекин, веднага щом епидемиологичната обстановка го позволи[41].

Тези развития предполагат възобновяване на линията на поведение, поета от Киршнер, като последните политически и икономически индикации дават основания да се смята, че Аржентина ще бъде първата от големите икономики на региона, присъединила се към „Един пояс, един път", което несъмнено би довело до надграждане на политическата и търговска свързаност между двете страни. В тази връзка икономическите последици от COVID-19 са важен фактор, вследствие на който китайско-аржентинските отношения изглежда бележат положителни развития. Според Института за международна стратегия на Камарата на износителите на Аржентина (CERA) през юли 2020 г. Китай е затвърдил позицията си на водещ търговски партньор, заемайки 11.3% от износа и 21.9% от общия внос на страната. Това е четвъртият пореден месец, в който азиатският гигант поддържа първата позиция, измествайки Бразилия, в резултат на аржентинския износ на стоки от първа необходимост (предимно соя и говеждо месо) [42].

В стремежа си да запази положителните възприятия за себе си в контекста на COVID-19, Пекин заема активна роля и в обезпечаване на аржентинските медицински нужди посредством изпращането на полети с оборудване в резултат на активния диалог между лявоцентристкия президент Фернандес и китайския му колега Си Дзинпин[43]. В сайта на МВнР на Аржентина се съобщава, че към 13 април 2020 г. външните министерства на двете страни са координирали доставката на 5000 защитни костюма, 10 000 защитни медицински маски, 50 000 хирургически маски, 1 000 лицеви щита, 200 цифрови термометъра, 1 000 чифта ръкавици и 1 000 калъфи за обувки за нуждите на Министерството на здравеопазването на Аржентина[44]. Ето как пандемията предлага нови възможности за взаимодействие на Китай с региона, посредством предлагането на един своеобразен здравен път на коприната, който поддържа активна динамиката в двустранните отношения.

В този ред на мисли може да се твърди, че степента на ангажираност с Китай се влияе и от идеологически фактори, свързани с политическото статукво в съответните страни. Все още е рано да се каже дали китайското финансиране ще осигури устойчиво развитие или ще задълбочи дълговата криза на страната, но то несъмнено предлага алтернативен източник на средства и възможности за отговаряне на нуждите

41 Relación bilateral: Xi Jinping invitó a Fernández a una visita de Estado a China. La Nacion. 29.09.2020. https://www.lanacion.com.ar/politica/relacion-china-alberto-fernandez-dialoga-xi-jinping-nid2464631.

42 *China es el principal socio comercial de Argentina,* Instituto de Estrategia Internacional (IEI) de la Cámara de Exportadores de la República Argentina (CERA). https://www.pagina12.com.ar/291274-china-es-el-principal-socio-comercial-de-argentina.

43 *President Xi Jinping Exchanges Letters with Argentine President Alberto Fernández*; Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. http://www.chinacelacforum.org/eng/zyxw_1/t1796501.htm.

44 *COVID-19: New flight Flight from China with medical supplies arrives in Argentina;* Ministry of Foreign Affairs, International Trade and Worship of Argentina, 13 April 2020. https://www.cancilleria.gob.ar/en/announcements/news/covid-19-new-flight-flight-china-medical-supplies-arrives-argentina.

на Аржентина в слабо развити области. Въпреки това следва да се отчита наличието на рискови фактори в китайското позициониране, което проличава най-силно в построената астрономическа обсерватория в Патагония, която е обект на конспиративни теории, но според Пекин има изцяло мирни цели, свързани с изследване на Луната[45]. Фактите, които будят безпокойство и демонстрират непрозрачност в китайския подход, са ограниченият достъп до обекта и надзор от страна на аржентинските компетентни власти, както и неговото построяване от китайски военни. Инвестицията възлиза на 50 млн. долара, като тя е инициирана от кабинета на Кристина Киршнер, а впоследствие през 2016 г. споразумението се ревизира, така че да включва клауза, поясняваща, че целите на обекта имат единствено граждански характер. Това води до извода, че за подобни инвестиционни проекти правителствата трябва да разработват механизми за анализ на въздействието и риска, като бъдат въвличани всички заинтересовани страни, в т.ч. частен сектор и НПО.

Рискови фактори в китайското ангажиране с региона

Рисковите фактори проличават най-осезаемо в страни като Венецуела и Еквадор, които са едни от най-големите получатели на китайски инвестиции, заемайки съответно първо и трето място. В Еквадор се намира може би най-противоречивият китайски проект – язовирната стена *Coca Codo Sinclair*, чието финансиране и реализация са свързвани с нискокачественото изпълнение в лицето на китайския държавен изпълнител *Sinohydro*[46]. Обектът е тържествено открит през 2016 г. от Си Дзинпин и тогавашния еквадорски президент Рафаел Корея[47]. Съгласно статия на базирания в Хонконг англоезичен вестник *South China Morning Post* одитна проверка е установила, че строителните договори са ощетили еквадорската държава с около 165 млн. долара поради нарушения на договорните условия и структурни повреди, причинили над 7000 пукнатини в постройката, която обикновено работи на половината от капацитета си[48]. Несъмнено буди тревога и фактът, че през декември 2014 г., в процеса на изграждане, при срутване на тунел, загиват 14 работници, сред които еквадорски и китайски граждани. Според информация от американския мозъчен тръст *Inter-American Dialogue*, Китайската банка за износ и експорт е финансирала над 2 млрд. долара за проекта, което е само част от китайските заеми, възлизащи на близо 19 млрд. долара в периода 2010-2018 г. Неустойчивостта на тези заеми е засвидетелства-

45 Cassandra Garrison; *China's military-run space station in Argentina is a 'black box',* January 31, 2019, Reuters. https://graphics.reuters.com/SPACE-ARGENTINA-CHINA/010090CP0J4/index.html.

46 Raquel Carvalho, *China in Latin America: partner or predator? The Ecuadorean resistance, South China Morning Post,* May 25, 2019. https://multimedia.scmp.com/week-asia/article/3011618/beijing-conquest-latin-america/chapter03.html.

47 Inauguración de Coca-Codo, el acto más relevante de Xi Jinping, ElComercio.com. https://www.elcomercio.com/actualidad/inauguracion-cocacodosinclair-visita-xijinping.html.

48 Raquel Carvalho, *China in Latin America: partner or predator? The Ecuadorean resistance,* South China Morning Post, May 25, 2019. https://multimedia.scmp.com/week-asia/article/3011618/beijing-conquest-latin-america/chapter03.html.

на от невъзможността на Еквадор да ги изплаща, като в замяна Китай получава около 80% от еквадорския нефт на преференциални цени.

Ситуацията във Венецуела не е много по-различна. Боливарската република е най-големият получател на китайски инвестиции, като Китайската банка за развитие (CDB) предоставя по-голямата част от над 60 млрд. долара в заеми от 2007 г. насам[49]. Търговската обосновка на заемите е да се финансират дългосрочни петролни партньорства между двете нации. Неслучайно по-голямата част от заемите са подписани по времето на Уго Чавес, чието управление е свързвано с дипломатическо и идеологическо партньорство в период, в който засилените връзки с Латинска Америка могат да се разглеждат като контрапункт на присъствието на САЩ в Азия. Примерът с Венецуела е може би най-яркото доказателство за това как китайските инвестиции извличат дивидент посредством сделки за заеми срещу петрол, което свидетелства за прагматичните съображения в подхода на Пекин. Дълбочината на икономическата, политическа и хуманитарна криза след смъртта на Чавес води до намаляване на инвестиционните потоци от китайска страна, като след 2013 г. се извършат само три транша в енергийната сфера[50], което показва, че китайските заеми са внимателно калкулирани съобразно политическото статукво.

Бразилия – стратегическо партньорство с „прехвърчащи искри“

С цел постигане на максимална всеобхватност на разглежданата проблематика, трябва да се проследят отношенията на Китай с държави, чиито правителства имат диаметрално противоположни политически възгледи в сравнение с тези на Пекин. Антикитайските настроения са особено видни в Бразилия, където в лицето на крайнодесния президент Жаир Болсонаро се наблюдава остра реторика спрямо Китай, съчетана с двойствен подход. Бразилия е първата държава в региона, която Китай признава за стратегически партньор през 1993 г., след което отношенията биват издигнати на ниво всеобхватно стратегическо партньорство през 2012 г., когато Глобалният стратегически диалог между министрите на външните работи бива установен заедно с десетгодишен план за сътрудничество (2012-2021 г.)[51]. Фактори като търговската война между САЩ и Китай и пандемичната криза от COVID-19 рефлектират осезаемо върху китайско-бразилските отношения. Още преди квалифицирането на коронавируса като „китайски“ от сина на бразилския президент[52], напрежението е подхранвано от скептичното отношение на самия Жаир Болсонаро, който определя китайското финансиране като

49 Gallagher, Kevin P. and Margaret Myers (2020) “China-Latin America Finance Database,” Washington: Inter-American Dialogue. https://www.thedialogue.org/map_list/.

50 Ibid.

51 Ministry of Foreign Affairs of Brazil; Brazil-China relations. http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=5988&Itemid=478&cod_pais=CHN&tipo=ficha_pais&lang=en.

52 Tom Phillips; *Bolsonaro's son enrages Beijing by blaming China for coronavirus crisis. 19 Mar 2020, The Guardian.* https://www.theguardian.com/world/2020/mar/19/coronavirus-bolsonaro-son-china-row.

заплаха за икономическия суверенитет на страната. Въпреки това тази линия на поведение често успява да намери противовес в прагматичните икономически връзки. Доказателство за това е посещението в Пекин на Болсонаро през октомври 2019 г., когато критичният тон е значително смекчен в стремежа за привличане на китайски инвестиции в инфраструктурно и енергийно развитие и засилване на сътрудничеството в областта на науката, технологиите, космическото сътрудничество, като бразилският президент заявява, че неговото „посещение е силно доказателство за близостта на бразилско-китайското приятелство и е свидетелство за достиженията в двустранните отношения“[53]. Тази тенденция бива затвърдена през ноември 2019 г., когато Болсонаро приветства Си Дзинпин в Бразилия за срещата на върха на БРИКС, заявявайки че „Китай е все по-голяма част от бъдещето на Бразилия“[54]. Подобна поляризация на възприятията спрямо Китай отразява специфичния елемент в администрацията на Болсонаро, а именно – проамериканският подход, следващ донякъде международната политика на Тръмп.

Предвид стратегическото значение на отношенията между Бразилия и Китай както в двустранно отношение, така и в многостранен план (БРИКС, СТО и Г-20), за бразилското правителство залогът е твърде голям, за да постави на карта отношенията си с най-големия си търговски партньор. Общата стойност на търговията между Бразилия и Китай се е увеличила значително, нарастващи от 3.2 млрд. долара през 2001 г. до 98.9 млрд. долара през 2018 г.[55] Китай е най-големият търговски партньор на Бразилия, като Пекин разчита на латиноамериканската държава за селскостопански стоки, желязна руда и суров петрол, за да задоволи нуждите на икономиката си. В условията на пандемична обстановка бразилският износ с дестинация Китай бележи ръст от 14% в периода януари-септември 2020 г. и възлиза на 53 млрд. долара, което представлява 34% от общия износ на страната, докато износът за САЩ бележи спад с 31%.[56]. Наред с това, в периода 2005-2019 г. двете основни банки на Пекин – Китайската банка за развитие и Китайската банка за износ-внос, са отпуснали заеми на Бразилия на обща стойност 28.9 млрд. долара, повече от която и да е държава с изключение на Венецуела, като те са насочени предимно в енергийната инфраструктура.

Отношенията с Бразилия се характеризират с доста по-широк обхват на сътрудничество, в който попадат сектори като ***телекомуникации и космически изследвания***. В статия, публикувана в сайта *Dialogo*

53 *Xi Jinping Holds Talks with President Jair Bolsonaro of Brazil*, Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China, 2019/10/25. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/wshd_665389/t1711469.shtml.

54 *China part of Brazil's future, Jair Bolsonaro says as he and Xi Jinping sign transport and investment agreements*; South China Morning Post. 14 Nov, 2019. https://www.scmp.com/news/world/americas/article/3037631/china-part-brazils-future-jair-bolsonaro-says-he-and-xi-jinping.

55 Ministry of Foreign Affairs of Brazil; Brazil-China relations. http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=5988&Itemid=478&cod_pais=CHN&tipo=ficha_pais&lang=en.

56 Ministry of Economy of Brazil; Brazilian trade balance. http://www.mdic.gov.br/index.php/comercio-exterior/estatisticas-de-comercio-exterior/balanca-comercial-brasileira-acumulado-do-ano.

Chino, който изследва взаимодействието на Китай с региона, придаването на значение отвъд експортно-импортния модел на селскостопански стоки е засвидетелствано от новината за изстрелването на шести сателит в рамките на Китайско-бразилската програма за сателитно изследване на земята (CBERS). От информацията става ясно, че мисията на CBERS-4 е ориентирана в технологичното надграждане на програмата, чиято основна цел е подпомагането на Бразилия в опазване на околната среда посредством предоставяне на изображения в реално време на пожари и други причини за загуба на гори[57]. Въпросът за негативното влияние на Китай в обезлесяването на бразилските гори е комплексен и трудно може да се даде еднозначен отговор за това до каква степен Пекин е първоизточник на този рисков фактор. Следва да се отбележи, че значителният ръст в износа на бразилска соя за Китай е следствие от търговската война между Пекин и Вашингтон, като Бразилия измества именно американската соя от първото място в китайския внос[58].

Антагонизмът между Китай и САЩ проличава и в телекомуникационния сектор на Бразилия, където китайските фирми са добре позиционирани за потенциално разширение, вкл. в бъдещата 5G инфраструктура[59]. Демографският фактор (около 213 млн. жители) прави Бразилия един от най-важните пазари за определяне на бъдещето на 5G в развиващия се свят. Предстоящото решение на Бразилия относно допускането на Huawei в изграждането на 5G инфраструктурата е важен момент в бъдещите отношения между двете страни. Бразилия все още обмисля позицията си и официално не е ограничила достъпа на Huawei, въпреки изявлението на посланика на САЩ в Бразилия Тод Чапман, че страната може да се изправи пред последствия, ако допусне Huawei в своята 5G мрежа, позовавайки се на обвинения в китайски шпионаж[60]. Показателен е фактът, че след изявлението на Чапман вицепрезидентът на Бразилия Хамилтън Мурао заявява, че Huawei има капацитет, превъзхождащ този на конкурентите си, и че технологичната компания е доставчик на повече от една трета от 4G мрежата на страната[61]. Нещо повече, през 2018 г. Huawei завърши полагането на 6000 км подводен трансатлантически телекомуникационен кабел, свързващ Бразилия със западното крайбрежие на Африка[62]. От една страна мащабността на този проект сви-

57 Letícia Casado; *China and Brazil satellite cooperation helps fight Amazon deforestation – 20 years on; July 19, 2019, Dialogo Chino.* https://dialogochino.net/en/climate-energy/29044-china-and-brazil-satellite-cooperation-helps-fight-amazon-deforestation-20-years-on/.

58 *China to impose 25 percent tariffs on 659 U.S. goods worth $50 billion*. JUNE 15, 2018 Reuters. https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-tariffs/china-to-impose-25-percent-tariff-on-659-u-s-goods-worth-50-billion-xinhua-idUSKBN1JB2MS.

59 *Huawei says US pressure on Brazil threatens long delays in 5G rollout*; 08 Jul 2020. https://www.channelnewsasia.com/news/business/huawei-says-us-pressure-on-brazil-threatens-long-delays-in-5g-rollout-12911372.

60 *Brazil accepts Huawei's 5G bid despite US sanction warning*. Aug 20, 2020, Caribbean Business Report (CBR). https://caribbeanbusinessreport.com/news/brazil-accepts-huaweis-5g-bid-despite-us-sanction-warning/.

61 Ibid.

62 *South Atlantic Inter Link Connecting Cameroon to Brazil Fully Connected. Huawei.com. Sep 06, 2018.* https://www.huawei.com/en/news/2018/9/south-atlantic-inter-link.

детелства за амбицията на Пекин да заеме водеща роля в развиването на технологичния сектор на страната, а от друга – за склонността на Бразилия да разширява сътрудничеството си с Китай.

Тези развития показват, че въпреки острата реторика на Болсонаро спрямо Китай, в прогнозен план аргументът за намирането на необходимия баланс между неолиберална модел на „Вашингтонския консенсус" и неговата алтернатива в лицето на „Пекинския консенсус" ще остане валиден за развитието на Бразилия, независимо от съществуващите различия. Както е казал китайският мъдрец Конфуций: „когато гневът се засили, помислете за последиците" – съвет, който двете държави вероятно ще продължават да следват, имайки предвид техните взаимно зависими връзки.

Заключения и препоръки

Въз основа на разгледаната проблематика могат да се изведат следните изводи: Китай преследва собствени геополитически интереси в подхода си към ЛАК. От 2014 г. добавя регионален подход към своето портфолио и се стреми да разшири ангажиментите си както по обем, така и по обхват. Желанието за укрепване на отношенията с региона бележи нов етап в лицето на инструментите на меката сила като инициативата „Един пояс, един път". Китай цели заемането на ниши в слабо развити, но стратегически сектори, посредством финансиране и/или изграждане на проекти, което способства за по-добрия достъп до природните ресурси на отделните страни. Не може да се каже, че китайското позициониране преначертава сферите на влияние в региона, или пък категорично да се заяви, че е дестабилизиращ фактор в неговото демократично развитие. То дава повод на САЩ да реабилитира водещата си роля, като аргумент за това е лансираната през 2018 г. инициатива Amèrica Crece, която се явява като контрапункт на „Един пояс, един път", целящ насърчаване на инвестициите на частния сектор в инфраструктурната сфера и създаване на благоприятна регулаторна рамка в ЛАК посредством американската експертиза[63].

Малко вероятно е развитието на негативен сценарий като този в Африка и Азия, свързан с разбирането за т.нар. „китайска дипломация на дълговия капан"[64], тъй като регионът има по-високи икономически показатели и по-големи способности за лавиране, с изключение на Венецуела и Еквадор. Наред с това кризата, свързана с COVID-19, изглежда благоприятства укрепването на отношенията с различните страни поради запазеното високо ниво на потребление и търсене в Китай, което в другите страни бележи значително по-голям спад.

63 Mat Youkee; *US makes fresh pitch to Latin America in bid to counter China's influence. The Guardian, 1 Oct 2020.* https://www.theguardian.com/world/2020/oct/01/us-latin-america-china-beijing. US Department of State. America Crece FAQ https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/11/America-Crece-FAQs-003-508.pdf.

64 Вследствие на невъзможността на някои страни да изплатят китайските кредити, Пекин извлича дивидент, като придобива контрол над стратегически логистични центрове (пристанище в Шри Ланка; построяване на военна база в Джибути).

Гъвкавостта и адаптивността могат да бъдат определяни като крайъгълни камъни на китайския подход, както се вижда от дейността на страната в условията на пандемия, пример за което е т. нар. дипломация на маските. Случаят с Аржентина показва, че е постигнат напредък по отношение на политиките за устойчиво развитие, но има поле за усъвършенстване. За да максимизират ползите от китайското сближаване, страните трябва да приложат по-стриктен подход в пресичането на рисковите фактори и да устоят на изкушението за облекчаване на стандартите, което произтича от безусловния характер на китайските инвестиции. В своя статия Пепе Джанг, асоцииран директор в американския аналитичен център Atlantic Council, определя четири важни условия в контекста на извличането на ползи от „Един пояс, един път": 1. Налагане на прозрачност, дългови и екологични гаранции; 2. По-голямо участие на частния сектор; 3. Ролята на напредналите икономики в инициативата; 4. Набелязване на нови сектори извън инфраструктурата[65]. Следването на тези препоръки е изключително важно предвид факта, че възстановяването на икономиките и процесите на развитие ще бъдат забавени поради преодоляването на последиците от пандемията. Подобни усилия ще изискват финансов ресурс, както и ***дигитални и здравни реформи*** – фактори, които Китай вероятно ще приеме като нова възможност за укрепване на завоюваните позиции и защита на своите интереси в региона.

Интересът на България в развиването на отношения с региона

Въпреки географската отдалеченост, в един все по-глобализиран и взаимозависим свят ***България трябва да търси нови форми на сътрудничество с региона, отчитайки неговите дълготрайни перспективи***. Предвид актуалното състояние на българското дипломатическо присъствие в ЛАК, диалогът е принуден да се реализира не толкова на двустранно ниво, а чрез механизмите на многостранното сътрудничество. Външната ни политика неминуемо следва да се ръководи от една общоевропейска рамка и да използва възможности като споразумението за свободна търговия с най-големия южноамерикански търговски блок – Меркосур, което би създало предпоставки за ***възстановяване на българското присъствие и консолидиране на позицията на ЕС в ЛАК в противовес на китайското влияние***. Веднъж ратифицирано, споразумението ще създаде по-добри условия за българския износ и за привличането на инвестиции в българската икономика, а също така ще бъде важен инструмент в насърчаването на екологични стандарти и устойчиво развитие в ЛАК.

В двустранен план България следва да работи в посока диференциация и отчитане на политическите, икономически и социално-културни особености на всяка страна от региона, като търси взаимодействие в об-

65 Pepe Zhang; *Belt and Road in Latin America: A regional game changer?* Atlantic Council, Oct 8, 2019. https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/belt-and-road-in-latin-america-a-regional-game-changer/.

ласти от взаимен интерес. Страната ни би могла да използва експертизата на Португалия и Испания, като обменът на опит с тях може да благоприятства подобряването на връзките с ЛАК. Външнополитическият ни приоритет за присъединяване към ОИСР е повод за по-често провеждане на политически консултации със страни, заявили желанието си за членство като Аржентина, Бразилия и Перу, както и последно получилите покана Колумбия и Коста Рика. В този смисъл, изхождайки от необходимостта от прилагането на по-прагматичен подход, е редно да се обмисли засилване на дипломатическото ни присъствие в региона. Заемането на по-ефикасна роля изисква необходимия финансов ресурс, поради което би било целесъобразно да се оптимизира дипломатическото и търговско-икономическо присъствие, отчитайки съвременните реалности. Понижаването на политическия диалог с Куба е повод да се обмисли намаляване на състава на посолството ни в Хавана с цел възстановяване на дейността на дипломатическите ни мисии в Колумбия или Чили, предвид техния значително по-голям политически и търговско-икономически потенциал. В допълнение, страната ни би могла да разшири присъствието си посредством почетните консули, което ще допринесе за ***култивирането на едно по-прагматично двустранно сътрудничество***. За целта трябва да се приложи дългосрочна стратегия, която да бъде подплатена и от допълнително финансово и кадрово обезпечаване на дипломатическата служба в ЛАК. В противен случай, рискуваме българската външна политика в региона да бъде свързвана с пропуснати ползи и да бъде оприличавана на „котката, която не може да лови мишки"[66].

Стефан Нинов *е участник в XV-тия обучителен курс по дипломация за стажант-аташета „Марко Балабанов", организиран от Дипломатическия институт към МВнР през 2020 г., и работи в дирекция „Двустранно европейско сътрудничество" в МВнР. Консултант на настоящия политически доклад е проф. Лазар Копринаров, философ и дипломат, главен специалист в дирекция „Америка" в МВнР.*

66 Препратка към прословутата фраза на дългогодишния лидер на Китайската народна република, Дън Сяопин, илюстрираща китайския глобален възход: „Не е важно каква е котката – черна или бяла, важното е да лови мишки."

Сътрудничество между ЕС и Китай в Африка. Възможности за България

Роберто Иванов

1. Въведение

Дълго време Африка е била пренебрегвана, но в момента е дом на някои от най-бързо развиващите се икономики. Китайските интереси на континента не обхващат само добив на природни ресурси, инвестиции в инфраструктурата и производството, но и търговията, сигурността, дипломацията и меката сила. Ангажираността на Китай в Африка е предизвикателство, но и предоставя уникални възможности за сътрудничество с Европейския съюз (ЕС). Интересите на ЕС са концентрирани върху политиките за помощ, насочени към насърчаването на демократичните ценности, доброто и стабилно управление, развитието на обществото, търговията и услугите в сферата на високите технологии.

Макар подходът на Китай към африканските страни да провокира съмнения за непрозрачни политически практики и корупция, в основата си той не противоречи на европейските икономически и политически интереси. Възможностите за сътрудничество на ЕС с Китай в Африка към момента са предимно в сферата на сигурността, но имат реален потенциал за развитие. Република България също би могла да извлече ползи от това взаимодействие.

2. Китайската народна република в Африка

През последните 20 години Китайската народна република (КНР) е арена на икономически растеж без аналог до момента. Страната все повече играе ключова роля на международната сцена. Мащабите на китайската инициатива „Един пояс, един път“ (*Belt and Road Initiative, BRI*) нагледно демонстрират амбициите на китайското правителство да премести световната икономическа ос и да изгради по-интегрирано евразийско геополитическо пространство. Едно от разклоненията на „Пътя на коприната на XXI век“ стига до Африка през Индийския океан до Найроби и след това се придвижва през Африканския рог, през Червено море до Средиземно море. Тази инициатива ще покаже дали инфраструктурата по време на четвъртата индустриална революция[1] може да има геополитическото влияние на пътищата на Римската империя в Европа преди две хиляди години.[2]

КНР е едновременно дипломатически партньор и инвеститор в Африка. Китай е силен поддръжник на движенията за независимост на африкански-

1 Под „четвъртата индустриална революция“ (т.нар. Индустрия 4.0) се има предвид възникването и разпространението на съвкупността от нови цифрови технологии през XXI век.

2 Hanauer, L.; Morris L. J. Chinese Engagement in Africa: Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy, RAND Corporation, 2014, http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html, посл. посетен на 10.03.2020 г.

те страни. Интересите на азиатския гигант не са ограничени само до природните ресурси, а обхващат и въпроси, свързани с търговията, сигурността, дипломацията и меката сила. Помощта на Китай спрямо Африка е в огромни размери, но нейните обхват и замисъл често биват предмет на спорове. Китайско-африканската търговия расте с 20% годишно от 2000 г. насам. Към момента около 10 000 китайски фирми развиват дейност в Африка. Китай е най-големият международен фактор в инфраструктурните проекти и строителния сектор, като е построил повече от 10 000 км пътища и 6 000 км жп линии, а също и голям брой библиотеки, училища, болници и други сгради с важно обществено значение.[3]

Анализаторите често се фокусират върху това какво получава Китай като дивидент от ангажираността си в африканските държави – предимно достъп до необходимите природни ресурси и пазари за износ на китайската продукция. Използването на почти изцяло собствена работна ръка за изпълнение на проектите в Африка е катализатор за развитието на китайския бизнес. Често се случва и африканските държави да подкрепят позициите на Китай в международни организации, за да не загубят достъпа си до китайско финансиране.[4]

КНР има няколко основни стратегически цели в Африка. Петролът и природният газ са на първо място. Според различни оценки през 2020 г. Китай ще се приближи до САЩ по потребление на петрол. За да си гарантира бъдещите доставки, Китай инвестира усилено в петролните сектори на страни като Судан, Нигерия и Ангола. Голяма част от африканските страни изразяват подкрепата си за единна политика спрямо Китай и привличане на повече помощ и инвестиции. Китай играе и конструктивна роля с пряк принос за стабилността в региона. Намаляването на интензивността на заплахите обслужва в най-голяма степен китайските икономически интереси. Откриването на първата китайска отвъдморска военна база в Джибути през 2017 г. е важен знак за нарастващата ангажираност на Китай в сферата на сигурността в региона на Африканския рог. КНР е сред държавите с най-голям принос на личен състав и финансиране към мироопазващите мисии на ООН в Африка. Безспорно това е ход за защита на китайските инвестиции, но и ясна заявка за амбициите на страната да бъде международен фактор. С китайски капитал се построяват железопътната линия от Джибути до Адис Абеба (Етиопия), а също и от Найроби до Момбаса (Кения).[5]

Африканските правителства виждат в Китай не само възможност за политическо признаване и легитимност, но и мощна икономическа подкрепа чрез помощ, инвестиции, инфраструктурни проекти и търговия.

3 Xinhua, China to help Africa realize "African dream" early: Chinese state councilor, 23 Nov 2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-11/23/c_138578140.htm, посл. посетен на 25.04.2020 г.

4 Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations in a Multipolar World*, The European Union in International Affair, Palgrave Macmillan, 2018, ISBN 978-1-137-58702-2

5 Hanauer, L.; Morris L. J. *Chinese Engagement in Africa: Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy*, RAND Corporation, 2014, http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html, посл. посетен на 10.03.2020 г.

Много от африканските лидери искат да си взаимодействат с КНР по начин, който не е възможен със САЩ и ЕС – икономическо развитие без натиск за опазване на демократични ценности и поемане на големи рискове с инвестиране в отдалечени райони, които не са примамливи за западните държави. ЕС има и строги изисквания за устойчивостта на проектите. Някои африкански лидери вярват, че Африка може да повтори икономическите постижения на Китай. Знаково за отношението на Африка към Китай е и това, че на срещата на Форума на сътрудничеството Китай-Африка (FOCAC) в началото на септември 2018 г. в Пекин присъстват два пъти повече африкански лидери, отколкото на Генералната асамблея на ООН, която се провежда две седмици след форума.[6]

Голяма част от африканското население смята, че Китай има алтруистични мотиви спрямо тях. Африканските лидери приветстват китайските инвестиции в сферата на инфраструктурата. Те наблягат на видимите подобрения, които носят със себе си икономически растеж, работни места, подобрения на ключови транспортни възли. Всичко това носи ползи не само за обикновените граждани, но затвърждава позициите на властта сред населението.[7]

В Африка има и противници на китайската намеса на континента. Работни синдикати и различни обществени организации критикуват китайските компании за лошите трудови условия и незачитането на екологията. Независими наблюдатели алармират, че Китай договаря неизгодни за африканските страни сделки и се възползва от слабите правителства, което води до ширещи се корупционни практики и отрицателни управленски решения.

В африкански страни като Замбия, Гамбия и Кения има протести на местното население срещу китайските фирми и техните работници поради замърсяване на околната среда и липса на работни места за местните в проектите на Китай.[8]

Сериозни критики има спрямо нарастването на дълговете на африканските страни към КНР. Железопътната линия от Джибути до Адис Абеба струва на Етиопия почти четвърт от годишния ѝ бюджет за 2016 г. Финансираната на 80% от Китай железопътна линия от Найроби до Момбаса е надскочила четири пъти първоначално заложения за проекта бюджет и струва близо 6% от БВП на Кения за 2018 г. През 2018 г. около 20% от целия африкански държавен дълг е към Китай. За последните две десетилетия КНР е предоставила на почти всички африкански страни кредити в общ размер на $143 млрд. Най-задлъжнели са Ангола

6 Dahir, A. L. Twice as many African presidents made it to China's Africa summit than to the UN general assembly, Oct 5, 2018, https://qz.com/africa/1414004/more-african-presidents-went-to-chinas-africa-forum-than-un-general-assembly/, посл. посетен на 14.03.2020 г.

7 Hanauer, L.; Morris L. J. Chinese Engagement in Africa: Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy, RAND Corporation, 2014, http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html, посл. посетен на 10.03.2020 г.

8 Shepard, W. Why China's Development Model Won't Work In Africa, Oct 31, 2019, https://www.forbes.com/sites/wadeshepard/2019/10/31/why-chinas-development-model-wont-work-in-africa/#a76120c57afd, посл. посетен на 25.04.2020 г.

($25 млрд.), Етиопия ($13,5 млрд.), Замбия ($7,4 млрд.), Република Конго ($7,3 млрд.) и Судан ($6,4 млрд.). [9]

Пекин се опитва да се справи с тези недоволства чрез по-балансиран подход в отношенията си с африканските държави. Това включва по-справедливи икономически и търговски взаимоотношения, използване на мека сила, култура, активна намеса и принос към мира и сигурността в проблемните региони.[10]

Макар анализите да сочат, че китайският подход би могъл да провокира неефективни политики и корупция в африканските правителства, това не подкопава икономическите и политическите цели на ЕС на африканския континент. Построената от Китай инфраструктура помага за редуциране на оперативните разходи и разширяване на регионалните пазари, което от своя страна е изключително благоприятна възможност за инвеститорите от ЕС. Европейските компании наемат представители на местното население, предават „ноу-хау“ към партньорите си, изискват хуманни и безопасни условия на труд. Такива бизнес практики насърчават китайските компании да възприемат сходен подход.[11]

3. Европейският съюз в Африка

Европейският съюз и най-вече някои от неговите членове исторически имат много по-близки връзки с Африка, отколкото Китай. Тези връзки са установени по време на колониалния им опит и са оказали сериозно влияние върху континента. Със Споразумението от Котону през 2000 г. отношенията между ЕС и Групата на страните от Африка, Карибския басейн и Тихия океан (African, Caribbean and Pacific Group of States/ACP) се засилват. Споразумението дава рамка за политически диалог по въпроси като човешките права, помощта за развитие и търговските връзки.[12]

Паралелно с рамката на споразумението от Котону, за да преодолее традиционното разделение на Северна и Субсахарска Африка, ЕС има връзки с целия африкански континент и най-вече с Африканския съюз (АС), който е особено важен и включва в себе си 55 африкански държави. През 2007 г. ЕС и Африка приемат Съвместна стратегия Африка-ЕС (Joint Africa-EU Strategy/JAES). В основата ѝ лежи сътрудничеството между равни и преследването на общи интереси и взаимни стратегически цели. През 2014 г. се постига друг важен пробив в отношенията ЕС-Африка. Това е създаването на *Панафриканската програма (PANAF), която предвижда финансирането на пет ключови инициативи в подкрепа на JAES и е на стойност 845 милиона евро за периода 2014 - 2020 г. Тези инициативи са:*

9 Sun, Y. China and Africa's debt: Yes to relief, no to blanket forgiveness, April 20, 2020, https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2020/04/20/china-and-africas-debt-yes-to-relief-no-to-blanket-forgiveness/, посл. посетен на 25.04.2020 г.

10 Xinhua, China to help Africa realize "African dream" early: Chinese state councilor, 23 Nov 2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-11/23/c_138578140.htm, посл. посетен на 25.09.2020 г.

11 Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations in a Multipolar World*, The European Union in International Affair, Palgrave Macmillan, 2018, ISBN 978-1-137-58702-2.

12 Ibid.

1. Мир и сигурност – ЕС подкрепя усилията на Африканската архитектура за мир и сигурност (African Peace and Security Architecture/APSA) и на Африканските сили за готовност (African Standby Force), а също и морската сигурност;

2. Демокрация, стабилно управление и човешки права – един от водещите принципи на европейското сътрудничество с африканските страни;

3. Човешко развитие – насърчаване на сътрудничеството в науката, технологиите и иновациите, образованието и миграцията;

4. Устойчиво развитие, растеж и континентална интеграция – подкрепя се икономическата трансформация, като се дава тежест на земеделието и осигуряването на питейна вода и храна за населението;

5. Глобални проблеми – приоритет са околната среда и климатичните промени.[13]

ЕС тясно си взаимодейства с АС в сферата на сигурността. Съвместната стратегия Африка-ЕС е възприета като най-добре функциониращата рамка в тази насока. Това сътрудничество включва срещи на различни нива между ЕС и Съвета за мир и сигурност на АС, подкрепа за *Африканската архитектура за мир и сигурност и финансова помощ за африкански военни операции, най-вече в Сомалия (*African Union Mission in Somalia/*AMISOM).* От 2004 г. до момента ЕС е предоставил чрез своя Инструмент за мир в Африка над 2,7 милиарда евро за операции за поддържане на мира. В рамките на Общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО), ЕС осъществява различни по своя обхват и цел цивилни и военни мисии и операции в Африка. Такива са: „Atalanta" и „Nestor" за борба с пиратството край бреговете на Сомалия; EUFOR RCA и EUMAM за стабилизиране на Централноафриканската република в условията на гражданска война; EUTM Somalia и EUTM Mali за обучение на въоръжените сили на Сомалия и Мали; EUSEC в Република Конго за цялостно реформиране на сектор сигурност в страната.[14]

Между ЕС и Африка има сериозни икономически връзки. Съюзът е основен поддръжник на Африканската континентална зона за свободна търговия (AfCFTA) с финансиране от 72,5 млн. евро до края на 2020 г. През 2018 г. търговията между Африка и ЕС е на стойност 235 млрд. евро, спрямо 125 млрд. евро с Китай и 46 млрд. евро със САЩ.[15]

В края на 2019 г. в Мавриций ЕС започна преговори с пет държави от Източна и Южна Африка (известни като държавите от ИЮА: Коморски острови, Мадагаскар, Мавриций, Сейшелски острови и Зимбабве) за задълбочаване на съществуващото Споразумение за икономическо партньорство. От 2012 г. износът на стоки от петте държави от ИЮА за

13 Manrique, Manuel. *Something new out of Africa? Chinese,US and EU strategies for the continent.* 2015. Directorate-general for external policie, European Parliament.

14 Министерство на отбраната на Р България, Военни мисии и операции на Европейския съюз в рамките на Общата политика за сигурност и отбрана, https://www.mod.bg/bg/doc/cooperation/20181205_Miltary_missions.pdf, посл. посетен на 03.03.2020 г.

15 European Commission. Questions and Answers: Towards a Comprehensive Strategy with Africa, 9 March, 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_375, посл. посетен на 25.04.2020 г.

ЕС се е увеличил с близо една четвърт, достигайки почти 2,8 млрд. евро през 2018 г. Инвестициите в региона от страна на европейски фирми също се увеличават все повече.

Освен че ще подобри средата за бизнес и инвестиции, едно всеобхватно споразумение за свободна търговия ще стимулира икономиките на петте държави от ИЮА. Процесът ще окаже подкрепа и на реализирането на Алианса между Европа и Африка за устойчиви инвестиции и работни места, чийто старт беше обявен през септември 2018 г. Освен това той ще насърчи регионалната и континенталната икономическа интеграция – чрез по-нататъшната подготвеност на петте държави от ИЮА за прилагането на AfCFTA под егидата на АС. Споразуменията за икономическо партньорство (СИП) са един от основните градивни елементи по пътя към бъдещата AfCFTA. От началото на прилагането на настоящото временно споразумение за икономическо партньорство с държавите от ИЮА през 2012 г. износът на Мадагаскар за ЕС се е увеличил повече от два пъти. За периода 2012 - 2018 г. износът на Сейшелските острови се е увеличил с повече от една трета. Износът на Зимбабве за ЕС се е увеличил с 12% за същия период.[16]

4. Взаимодействие между Европейския съюз и Китай в Африка

Взаимоотношенията между ЕС и Китай минават през различни фази. Още през 2008 г. ЕС предлага тристранен диалог ЕС-Китай-Африка по теми като мир и сигурност, инфраструктура, устойчиво управление на околната среда и природните ресурси, земеделие и сигурност на хранителните доставки. Африканските страни първоначално се противопоставят, защото смятат, че това е налагане на европейските стандарти в Африка, без съобразяване с африканските приоритети. Предизвикателство пред тристранния диалог са различията в политиките и инструментите за развитие на Африка, които ЕС и Китай използват.

За разлика от мащабните проекти на Китай, ангажираността на ЕС в Африка е насочена предимно към борбата с бедността, защитата на правата на човека, подкрепата на здравеопазването, образованието и управлението. Въпреки тези различия, има допирни точки между изграждането на транспортна инфраструктура от Китай и подхода на Европа за подпомагане на стабилността, доброто управление и бизнес средата. С китайска помощ 20 страни от Африка са постигнали ръст на своя БВП от над 5% през 2019 г. Помощта за развитие и интересите на ЕС, както и нарастващата роля на Китай като бъдещ гарант за стабилната среда в Африка, показват нарастващите възможности за сътрудничество в сферата на сигурността, икономиката и търговията.[17]

Друга възможност за сътрудничество е в защитата на околната среда,

16 European Commission. EU and five Eastern and Southern African countries kick off negotiations to deepen trade relations, 17 January 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2102, посл. посетен на 25.04.2020г.

17 Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations in a Multipolar World*, The European Union in International Affair, Palgrave Macmillan, 2018, ISBN 978-1-137-58702-2

използването на възобновяеми енергийни източници и борбата с климатичните промени. ЕС демонстрира желанието си за лидерство с Парижкото споразумение (2016 г.) и заяви намерението за тристранно сътрудничество с Китай и Африка по неговото прилагане на практика. Новата стратегия на ЕС спрямо КНР предлага конкуренцията в Африка да бъде превърната в сътрудничество за преследване на съвместни цели. От 2006 г. климатичните промени са част от политиките на Китай спрямо Африка. През 2015 г. КНР осигурява $3,1 млрд. за Фонда за климата по Сътрудничеството юг-юг, който е фокусиран към африканските държави. Сътрудничеството има потенциал да съчетае силата на Европа в създаването и прилагането на политиките, технологиите и техническото образование за възобновяема енергия със скорошния опит на Китай в изграждането на зелена индустрия и на проекти за възобновяема енергия в африканските страни.[18]

ЕС и Китай също така са сериозни търговски партньори. През 2018 г. търговията на ЕС с Китай беляза 10-годишен връх, достигайки до износ за 210 млрд. евро и внос за 395 млрд. евро. Съюзът е много зависим от търговските си връзки с Китай, който държи 20% от вноса за ЕС и е вторият най-голям търговски партньор след САЩ. За 2019 г. износът на ЕС за Китай е на стойност 198 млрд. евро, а вносът от Китай е за 362 млрд. евро. В бъдеще това установено партньорство би могло да се материализира и чрез съвместни инициативи в Африка. Пречка за това са условията, които Китай налага със своята помощ. Те често противоречат на европейските цели за добро управление, опазване на човешките права, макроикономическа стабилност и реформи за свободен пазар. Китайските инвестиции биват критикувани заради това, че са обвързани с използването на китайски изпълнители на проектите, което ограничава ползите за местните икономики.

През последните години има голям миграционен натиск от Африка към Европа. Според прогнози на ЕВРОСТАТ (EUROSTAT) през 2036 г. мигрантският поток към Европа ще достигне до връх от 1,5 млн. души годишно. Голям дял от тези мигранти ще идват от Африка, чието население от около 1,3 млрд. души (2020 г.) се очаква да се удвои до 2050 г. ЕС преориентира своята помощ за Африка. Целта е навременен отговор на миграционното предизвикателство и справяне с неговите първоизточници. Това ще се постигне чрез предоставяне на помощ за развитие, борба с нелегалната миграция и подобряване на граничния контрол. Взаимовръзката между сигурността и развитието правят Китай логичен партньор на ЕС в Африка.

Въоръжените конфликти, международната организирана престъпност, терористичните организации и постоянната неустойчивост на африканските държави са общи проблеми за сигурността, които касаят ЕС и Китай. КНР и Африка започнаха инициативата „Китайско-Африканско сътрудничество за мир и сигурност". Този проект изглежда съвместим и с подхода на Европейския съюз към Африка – осигуряване на фи-

18 Demissie, Alexander; Moritz, Weigel. New opportunities for EU-China-Africa trilateral cooperation on combatting climate change, 3/2017, Bonn: German Development Institute, https://www.die-gdi.de/uploads/media/BP_3.2017.pdf, посл. посетен на 20.03.2020 г.

нансова подкрепа за африкански мироопазващи мисии и изграждане на военни способности за подсилване на африканските армии.

Големият брой атаки на сомалийски пирати срещу транспортни кораби в Аденския залив предизвика международен отговор. През 2008 г. ЕС инициира военноморската операция „Аталанта“, докато Китай не се включи в нито една коалиция. Китайските военноморски сили започнаха собствена мисия. След като през 2009 г. китайски кораб беше отвлечен от сомалийски пирати, стана ясна необходимостта от сътрудничество с ЕС. Още тогава Китай започна да вижда ЕС като естествен партньор в сферата на сигурността в Африка.[19]

Друг пример е взаимодействието между ЕС и Китай в Мали. През 2013 г. ЕС започна тренировъчна мисия за въоръжените сили на Мали – EUTM Mali. Мандатът на мисията е връщане на законността и реда, неутрализиране на организираната престъпност и терористичните заплахи. Китай също изпраща свои военнослужещи в зоната на мисията в Западна Африка. Китайски военни инженери успешно изпълняват над 100 строителни и логистични задачи, като например строеж на пътища, административни сгради и къщи. Сътрудничеството в Мали е един от най-добрите примери за взаимодействието между ЕС и Китай в Африка.[20]

5. Възможности и препоръки за България

До 1990 г. отношенията между България и страните от Африка са много по-интензивни. След 1990 г. по-голямата част от българските дипломатически и търговски представителства в Африка биват закрити. Това неимоверно води до негативни последици за дипломатическите и икономическите взаимоотношения. Към момента страната ни полага усилия за възстановяване според възможностите на дипломатическите връзки с африканските страни. Има и историческо наслагване в двустранните отношения на България с държавите от Африка.

Африканските народи и правителства се отнасят с предпазливост и известно недоверие към някои страни от Европа, като например Франция, Германия, Италия, Белгия, докато спрямо България се забелязва повече доверие. Много африкански лидери, политици, бизнесмени, учени, лекари и обществеици са получили образованието си у нас или са имали друг положителен досег с България, а немалко български специалисти са работили по проекти за изграждане на инфраструктура и производствени мощности на африканския континент. Страната ни би могла да бъде проводник на европейските политики и интереси в Африка, а също да извлече ползи за себе си под формата на издигане на престижа си в международните отношения и подкрепа за българските икономически интереси.

19 Duggan, Niall. *The People's Republic of China and European Union Security Cooperation in Africa: Sino-EU Security Cooperation in Mali and the Gulf of Aden*, International Journal of China Studies, Vol. 8, № 1, April 027, ISSN 2180-3250.

20 Duggan, Niall. *The People's Republic of China and European Union Security Cooperation in Africa: Sino-EU Security Cooperation in Mali and the Gulf of Aden*, International Journal of China Studies, Vol. 8, № 1, April 027, ISSN 2180-3250.

5.1. Образование

България може да се включи в инициативи на Брюксел, които са свързани с образованието на различни нива, равенството между половете, достъпа на жените до образованието.

Сред възможностите за България в Африка е сферата на висшето образование. Биха могли да се инициират съвместни програми за обучение заедно с университети от ЕС. С официалната българска помощ за развитие могат да бъдат предоставяни стипендии на най-добре подготвените африкански младежи. Това ще донесе само ползи за България и ЕС. От една страна, тези образовани млади хора могат да останат и да се реализират в България или в ЕС, където има спешна нужда от квалифицирана работна ръка, а от друга, биха могли при завръщане в Африка да допринесат за доизграждането на положителния имидж на страната ни. Това е предпоставка за стабилна основа на бъдещото дипломатическо и икономическо сътрудничество на България с африканските страни.

5.2. Търговия

На фона на огромния търговски обмен между държавите членки на ЕС и Африка, България би могла да намери допълнителни възможности за реализация на продукцията си. След годините на прехода към пазарна икономика външноикономическите отношения на България с държавите от Африка бележат значителен спад. Това се дължи на няколко причини – закриването на мисии; продажбата на държавни активи в тези страни; ограничаването на възможностите за държавно подпомагане на външнотърговската дейност на фирмите; желанието за преориентиране на търговията към европейските пазари; липсата на интерес на България към Африка.[21]

От гледна точка на стоковата структура търговията на България със страните от Субсахарска Африка е слабо диверсифицирана и е концентрирана в няколко основни групи стоки – суровини и продукти с ниска добавена стойност. Около 70% от износа за Субсахарска Африка е част от следните продуктовите групи – „руди, шлаки и пепели“, „житни растения“, „мазнини и масла от животински или растителен произход“, „ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тези машини или апарати“. Наличието на търсене дава отлична възможност за увеличение на износа за Субсахарска Африка и ръст в производството им в България.

Въпреки нарастването на търговските потоци с ЕС, богатството на региона на ресурси, добрите икономически връзки в миналото и възможностите за развитие на външнотърговските отношения, Африка е подценявана. Повишаването на информираността на българските фирми за възможностите на региона, включително чрез активното съдействие и ангажиране на африканските посолства и организации у нас, и прилагането на финансови инструменти за минимизиране на риска могат да насърчат компаниите, които търсят възможности за проникване на нови пазари.

21 Маринов, Е. 2017. *Възможности и перспективи пред външнотърговските отношения на България с държавите от Субсахарска Африка*. С.: ЕВМ. 154 с. ISBN 978-619-90568-4-4.

Интерес към региона биха имали както големите фирми, които в момента осъществяват по-голяма част от търговията, така и средните и малките фирми, които имат по-ограничен потенциал за проникване на този пазар. Освен липсата на информация, на тези пазари трудно се търгува без държавна подкрепа – фактор, който намалява рисковете и създава възможности за външнотърговска дейност.[22]

Най-важното по отношение на възможностите за повече български фирми да навлязат на африканските пазари може да бъде обобщено в три основни области:

- Подобряване на информираността на българските фирми, чрез организиране на бизнес форуми, семинари и други мероприятия;
- Възстановяване на ключови дипломатически и търговски представителства и публично-частни партньорства в страните от региона и в България. Част от европейската външна политика е засилването на дипломатическите и политическите отношения със страните от Африка, но е и фактор за укрепването на търговско-икономическите отношения на България с региона;
- Финансови инструменти за намаляване на риска и за подкрепа на външнотърговската дейност.[23]

5.3. България и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС

Република България активно участва в развитието на ОПСО на ЕС. Към януари 2021 г. страната ни допринася с четирима военни медици от Военномедицинската академия, които участват на терен в мисията за обучение на силите за сигурност на Мали (EUTM Mali). Страната ни демонстрира своята ангажираност към общите усилия на ЕС за дългосрочно решаване на кризата в Мали. България е участвала и във вече приключили международни мисии и операции в Африка.[24]

Българското участие по линия на ОПСО в Африка би могло да бъде разширено, което да послужи за издигане на международния престиж на страната ни. По-активното участие ще даде възможност за придобиване на нов военен опит за Българската армия и изграждане на капацитет и експертиза в региона. Това би могло да бъде в сферата на предотвратяването на конфликти, миротворчеството, поддържането и затвърждаването на постигнатия мир. При нормализиране на обстановката е възможно участието на български фирми и експерти във възстановяването на засегнатата от конфликта страна.

6. Заключение

Години наред намесата на Китай в Африка се основава на взаимни интереси. КНР има нужда от природни ресурси, а Африка – от готови

22 Ibid.

23 Ibid.

24 Министерство на отбраната, *Обща информация за мисията на Европейския съюз за обучение на силите за сигурност на Мали (EUTM MALI) и българското участие в нея*, https://www.mod.bg/bg/doc/tema/missions_operations/docs/20130315_Mali.pdf, посл. посетен на 10.03.2020 г.

стоки и инфраструктурно развитие. Някои африкански лидери и медии изразяват открито критиките си към китайски подход и апелират към равнопоставеност в отношенията. В резултат от разпространението на коронавирус COVID-19 има и призиви за преструктуриране, отлагане на плащанията и опрощаване на част от дълговете на Африка към Китай. КНР успешно променя своите политики и подходи, за да защити стратегическите си цели на континента.

Партньорството между ЕС и Африка е в търговията, устойчивото развитие, сигурността, миграцията, борбата с тероризма и опазването на човешките права.

Сътрудничеството между Европейския съюз и Китай в Африка е сложно и на различни нива. Целите на ЕС и на КНР до голяма степен са различни по своя характер, но не си противоречат и се допълват. Между ЕС и Китай има широко поле за взаимодействие по въпросите на сигурността, климатичните промени, устойчивото развитие, правата на човека, миграцията, борбата с бедността и глада.

За Република България има подходящи възможности, произтичащи от сътрудничеството между ЕС и КНР в Африка. Страната ни е традиционно добре приета на континента и може да бъде сред проводниците на европейските политики. България не само може да даде своя принос към съвместните европейско-китайски инициативи в Африка, които да повишат престижа ѝ в международните отношения, но и да извлече конкретни дипломатически и икономически ползи от това.

Библиография

Книги, периодични издания и доклади

1. Маринов, Е. 2017. *Възможности и перспективи пред външнотърговските отношения на България с държавите от Субсахарска Африка*. С.: ЕВМ. 154 с. ISBN 978-619-90568-4-4.

2. Павлов, С. *Африканската (гео)политика на Брюксел.* // сп. Геополитика, бр. 5/ 2017 г., с. 107-116.

3. Duggan, Niall. *The People's Republic of China and European Union Security Cooperation in Africa: Sino-EU Security Cooperation in Mali and the Gulf of Aden*, International Journal of China Studies, Vol. 8, № 1, April 027, ISSN 2180-3250.

4. Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations in a Multipolar World*, The European Union in International Affair, Palgrave Macmillan, 2018, ISBN 978-1-137-58702-2.

5. Manrique, Manuel. *Something new out of Africa? Chinese, US and EU strategies for the continent.* 2015. Directorate-general for external policies, European Parliament.

Източници в Интернет

Министерство на отбраната, *Обща информация за мисията на Европейския съюз за обучение на силите за сигурност на Мали (EUTM MALI) и бъл-*

гарското участие в нея, https://www.mod.bg/bg/doc/tema/missions_operations/docs/20130315_Mali.pdf, посл. посетен на 10.09.2020 *г*.

Dahir, A. L. Twice as many African presidents made it to China's Africa summit than to the UN general assembly, Oct 5, 2018, https://qz.com/africa/1414004/more-african-presidents-went-to-chinas-africa-forum-than-un-general-assembly/, посл. посетен на 14.03.2020 *г*.

Demissie, Alexander; Moritz, Weigel. New opportunities for EU-China-Africa trilateral cooperation on combatting climate change, 3/2017, Bonn: German Development Institute, https://www.die-gdi.de/uploads/media/BP_3.2017.pdf, посл. посетен на 20.03.2020 *г*.

European Commission. Questions and Answers: Towards a Comprehensive Strategy with Africa, 9 March, 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_375, посл. посетен на 25.04.2020 *г*.

European Commission. EU and five Eastern and Southern African countries kick off negotiations to deepen trade relations, 17 January 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2102, посл. посетен на 25.04.2020 *г*.

Hanauer, L.; Morris L. J. *Chinese Engagement in Africa: Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy*, RAND Corporation, 2014, http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html, посл. посетен на 10.03.2020 *г*.

Shepard, W. Why China's Development Model Won't Work In Africa, Oct 31, 2019, https://www.forbes.com/sites/wadeshepard/2019/10/31/why-chinas-development-model-wont-work-in-africa/#a76120c57afd, посл. посетен на 25.04.2020 *г*.

Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations: A New Trend in International Relations*, E-International Relations Publishing, 2014, https://www.e-ir.info/2014/09/16/eu-china-africa-trilateral-relations-a-new-trend-in-international-relations/, посл. посетен на 13.03.2020 *г*.

Sun, Y. China and Africa's debt: Yes to relief, no to blanket forgiveness, April 20, 2020, https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2020/04/20/china-and-africas-debt-yes-to-relief-no-to-blanket-forgiveness/, посл. посетен на 25.04.2020 *г*.

Xinhua, China to help Africa realize „African dream" early: Chinese state councilor, 23 Nov 2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-11/23/c_138578140.htm, посл. посетен на 25.04.2020 *г*.

Роберто Иванов *завършва през 2020 г. XV-тия обучителен курс по дипломация за стажант-аташета „Марко Балабанов", организиран от Дипломатическия институт към МВнР. Консултант на настоящия политически доклад е г-н Мартин Колев, аташе в посолството на България в Пекин, Китайска народна република.*

ООН на 75 години – време за самооценка

Иван Гарвалов

Тази година е знаменателна за Организацията на обединените нации, но и за България. Отбелязваме 75 години от създаването на световната организация и 65 години от членството на България в нея. Както при всеки юбилей, това е време за оценка на постигнатото и на проблемите.

Очаквахме много от тази юбилейна година. В навечерието ѝ световната общност заяви амбиция да посвети усилията си да превърне идващото десетилетие в години на успешно изпълнение на Дневния ред на ООН за устойчиво развитие за периода до 2030 година. От своя страна България се ангажира активно с изповядването и прилагането на мултилатерализма. Сякаш за проверка на нашата готовност дойде безпрецедентната глобална здравна криза с тежки икономически и социални последици. Тя ни напомни, че живеем в свят без граници, но че има предел на ползите от това и че ролята на ООН и на международното сътрудничество е именно в създаването на по-добре подреден и предвидим ход на събитията в света.

Струва ми се, че тази година на юбилеи трябва да бъде година на преоткриване на приоритети и на отпор именно на нападките срещу многостранното сътрудничество. Независимо от разнообразните, често справедливи критики за ефективността на ООН, тя остава единствената истински универсална глобална организация в света, най-важен форум за решаването на проблеми, които надхвърлят националните граници и не могат да бъдат разрешени от никоя държава, действаща самостоятелно. Затварянето на границите и протекционизмът едва ли ще са разумният отговор.

В дългогодишната си практика на дипломат в много органи, комисии и комитети на ООН натрупах много впечатления. Винаги са ме радвали успехите, например резултатите от работата по деколонизацията или в утвърждаването на принципите на правата на човека. Признавал съм и недостатъците и преди всичко факта, че се приемат растящ брой резолюции, които за съжаление не се изпълняват от всички държави. И ако трябва да давам оценка на ООН, няма да се отдалеча от всеизвестното: ООН е това, което я правят членките ѝ – нито повече, нито по-малко. Организацията винаги е зависела от държавите членки. Те са тези, които могат да я направят инициативна и активна. Но действаща активно, тя щеше да плаши онези, които искат тя да бъде в повечето случаи пасивна и неефективна. Защото една активна ООН, където национални интереси и политически съображения трябва да се подчинят на по-голямото и по-значимото в общочовешки план – международния правов ред, не е удобна за тези държави членки, които имат най-много власт в ООН.

Личната ми удовлетвореност като дипломат и представител на страната си в много органи на ООН идва от факта, че в ООН има достатъчно място за преговори и за постигане на компромиси. Важно е да познаваш процедурните правила, да умееш да убеждаваш със силата на реториката, да успееш да се намесиш навреме, да потърсиш съюзници за своята кауза. Ще разкажа отново някои от интересните си спомени.

Разговаряхте като братя!

През 70-те години ръководех българската делегация в Комисията за правата на човека и бях свидетел на работата по проекта на Декларация за правата на лицата, принадлежащи към национални или етнически, религиозни и езикови малцинства. Това беше един от много сложните документи, които изискваха в продължение на четиринадесет години много упорита работа и добра воля, за да се приемат. На сесията на Комисията през зимата на 1979 г. ръководителят на югославската делегация Иван Тошевски внесе официален проект за изработването на декларация за правата на националните малцинства. Югославия искаше признаване на „колективните права" на малцинствата, които от самото начало беше определила като „национални малцинства". Позицията им беше съгласувана със Съветския съюз. От София получих указание, че не можем да подкрепим проекта на Югославия, но съгласувано с нашата група да се опитаме или да го отложим във времето, или да го „отслабим" в постановките за колективните права и определението „национални малцинства".

Създаде се работна група, която да договори текста. Сложността беше двояка: изработването на дефиниция на термините „малцинства" и „национални малцинства" и признаването на „колективни права". А това щеше да стане за първи път в ООН, в рамките на проблемите по правата на човека. Ръководните документи в тази област бяха два: Уставът на ООН и Всеобщата декларация по правата на човека. Особено последната, в която твърдо се отстояват правата на човека на отделната личност, т.е. индивидуалните права.

Редакционната работа по проекта продължи през всичките години, през които ръководех българската делегация в Комисията, без да може да се постигне съгласие по текста. С Иван Тошевски имахме редовните си разговори по този въпрос, които бяха дружелюбни, но не водеха до общо съгласие. Пред него пледирах каузата, че правата на човека, така както са постановени от Всеобщата декларация за правата на човека, са индивидуални. Затова, ако той иска да мине проектът, трябва да промени заглавието му по следния начин: „Декларация за правата на лицата, принадлежащи към различни малцинства". Така изместваx субекта от национални малцинства към лица, принадлежащи към малцинства. Тошевски не можеше да се съгласи с това.

Една зима в Женева бях поканен от посланика на Йордания Уалид Саади на обяд в резиденцията му. Събрахме се около двадесетина ръководители на делегации в Комисията. Уалид ни изненада с обяд по йордански. На обширна тераса беше поставил барбекю и непрекъснато приготвяше разни деликатеси. Обядът мина доста приятно. Иван Тошевски ми предложи да поговорим по „общия въпрос" след това. Тръгнахме си около 2,30 следобед, защото в 3 часа започваше следобедното заседание на Комисията. Иван предложи да вървим пеша. Отново – за кой ли път – разговаряхме „всеки на своя език"! Той се опитваше да ме плаши с евентуалността, че проектът вече се ползва с подкрепата на достатъчен брой делегации и той ще го предложи за одобрение в Комисията. При такова положение българската позиция щеше да остане изолирана, и то по такъв важен проблем. Казах му, че югославската делегация ще спечели много повече, ако се съгласи на компромисен текст, който да осигури ако не пълна подкрепа от всички делегации, то поне да няма гласове против. След това разговаряхме на обикновени теми. Той ми разправяше как леля му, сестрата на майка му, живеела в България и се смятала за българка, а майка му и той самият били македонци. Отговорих му, че също така има хора, които са били родени в югославската част на Македония, но живеят в България и са се самоопределили като българи. Решаващ е личният избор на отделната личност по въпроса за самоопределението на етническа основа.

От дума на дума, наближихме Двореца на нациите, влязохме през Вход 40, който направо ни въвеждаше в „Новото здание", където се помещаваха залите на Комисията. Точно пред входа чухме някой да ни вика по име. Обърнахме се и на няколко крачки зад нас беше домакинът от обяда ни – Уалид Саади. Малко запъхтян спря пред нас. Беше доста по-висок и от двама ни. Погледна ни и каза: Вижте, тръгнах след вас, защото реших, че разходката пеша ще ми дойде добре след обилния обяд и пиене. Исках да ви настигна и да вървим и разговаряме заедно. Но се въздържах. Имам един въпрос: на какъв език разговаряхте помежду си?" И двамата с Иван Тошевски се спогледахме. Аз казах: „Иване, ти му отговори". Тошевски каза: „Ами разговаряхме…на български". Уалид Саади ни погледна многозначително и каза: „Не знам на какъв език разговаряхте, но знам само едно, защото го видях. Разговаряхте като братя!" По-късно казах на Тошевски: „Виждаш ли какво става? Не можем да ги излъжем, че сме различни".

През есента на 1982 г. преустанових участието си в Комисията. Едва през 1992 г., след одобрение в Комисията, проектът беше приет от Общото събрание. Заглавието му гласеше: „Декларация за правата на лицата, принадлежащи към национални или етнически езикови и религиозни малцинства".

Резолюциите 1514 (XV), 1541 (XV) и Феноменът Питкейрн

В първите 15 години от създаването на ООН нямаше активен процес на деколонизация в прекия смисъл на думата. Както гласеше Уставът, въпросът беше за самоуправлението на т.нар. несамоуправляващи се територии. От 1960 г. нататък решителен тласък на процеса на деколонизация даде „Декларацията за предоставяне на независимост на колониалните страни и народи", както е озаглавена резолюция 1514 (XV) на Общото събрание на ООН. Този документ доразвива постановката в Устава на ООН за самоопределението на народите. Според декларацията колониалните страни и народи имат не само неотменимото право на самоопределение, но и на пълна независимост.

По същото време се приема и друга резолюция - 1541(XV), която в един от анексите си дава три възможности за „самоопределението": независимост, оставане в рамките на метрополията или специални отношения. Тази резолюция по същество изисква от държавите, които имат колонии или управляват такива територии, да предоставят информация за тяхната подготовка към самоопределение, съгласно чл. 73 (е) от Устава на ООН. Въпреки това изрично задължение държавите, които притежаваха колонии, се опитаха да противопоставят тази резолюция на резолюция 1514 (XV). Макар опитите им през 60-те и 70-те години на 20 в. да не бяха успешни, през 80-те години и нататък се постигна почти паритет, който няма никакво основание в международното право, ако се гледат постановките на двете резолюции.

В Комитета по деколонизация бяхме дипломати с дългогодишен опит и добре знаехме, че няма постановка, било в Устава или в която и да е резолюция, която да не бъде подложена на най-щателно анализиране и оттам, естествено и на съмнение, че може би някой текст не е изпипан докрай. Така беше с ортодоксалната постановка от резолюция 1514, пред която се прекланях. Няма значение големината на територията, нейната отдаленост, малкият брой на населението! Това е колония и тя трябва да получи независимост, така както постановява декларацията! Точка по въпроса. Без повече разсъждения! Само че се наложи да обсъждам тази тема с ръководителя на английската делегация в Четвъртия главен комитет на Общото събрание, Ричард Едис Трети. Попита ме не ми ли се струва странно да настояваме за независимост на Питкейрн? Вулканична издънка в океана с 58 души население, ако англичаните не ги издържат, те не биха преживели сами. Отговорих с класическото адвокатско сравнение, че и „един цент откраднат е престъпление, както и един милион долара. Разликата е само в размера на наказанието". Много доволен от аргумента си, получих много точен отговор: „Да, разликата е само в размера на наказанието, т.е. в размера на предоставянето на възможност на тези 58 човека да решат какво искат – пълно отделяне от Великобритания или запазване на някаква връзка".

Конкретният случай ме накара да разсъждавам, че всеки случай трябва да се разглежда „съгласно своите особености“ и реалностите. И вече не гледах на резолюция 1541 (XV) и нейното приложение за трите възможности на колониалните народи за самоопределение – независимост, специална връзка с метрополията или оставане в рамките на метрополията, като на „троянски кон“ в процеса на деколонизацията.

Третият комитет на Общото събрание

През 1980 г. бях избран за председател на Третия комитет на Общото събрание, който се занимава със социално-хуманитарни теми и с правата на човека. В тази област в този период вървеше изострена борба между Запада и Изтока, която се пренасяше от Комисията по правата на човека в Общото събрание и съответно в Третия комитет.

В ООН беше „обществена тайна“, че Третият комитет не можеше да прекара един час в спокойна дискусия, без да има боричкане по процедурните въпроси. Този комитет се отличаваше от останалите по това, че сред делегатите имаше много жени, на някои сесии даже повече от мъжете. Жалко, че само в този орган се осъществяваше на дело равноправието между мъжа и жената в рамките на ООН.

В Третия комитет делегацията на Уругвай си беше „извоювала“ правото да предлага проекторезолюции, с които се искаше „Генералният секретар на ООН да създаде в Секретариата пост на Върховен комисар по правата на човека“. Когато проекторезолюцията се представяше, една от източноевропейските делегации предлагаше малка поправка: между думите „да се създаде“ да се вмъкне думичката „НЕ“, тоест „да НЕ се създаде“. Оттам започваше редовният цирк. Десетки ръце на делегати се вдигаха и искаха думата. Едни против „не“-то, други – за. Естествено, накрая надделяваше разумът и се обясняваше на делегата, предложил „не“-то, че това по същество не е поправка, а цяла нова проекторезолюция, защото коренно изменя целта на основното предложение. Юридически „не“-то не се приемаше за поправка и предложението на Уругвай оставаше в сила. Затова аз измислих друга поправка: пред думата „създаде“ да се вмъкне краткият текст „да обмисли да“. Така цялата фраза се превръщаше в следното: „... да обмисли да създаде поста Върховен комисар по правата на човека“. В тази поправка имаше много смисъл. Повечето делегации бяха готови да приемат създаването от Генералния секретар на такъв пост и с удовлетворение подкрепяха поправката. Естествено, Генералният секретар на ООН „обмисляше“ да създаде такъв пост, но отчитайки яростната съпротива на редица делегации, главно на СССР, не пристъпваше към неговото създаване, а все „го обмисляше“. Това продължи няколко години и се превърна в „ритуал“ на Комитета. И пълнеше залата.

ООН на 75 години

В заключение бих искал да потвърдя доверието си в потенциала на ООН за бъдещето и да отдам дължимото за изминалите 75 години.

ООН остава най-големият и авторитетен форум за разисквания и решаване на въпросите на международния мир и сигурност, разоръжаването, икономическите отношения, международното право и др. ООН изгради системата на зачитане и съблюдаване на правата на човека и основните свободи. ООН изгради системата на мироопазващите операции, макар тя да не е съвършена. ООН изгради системата на специализираните организации, за да се обсъждат още по-конкретно и по същество проблемите на образованието, културата, труда, здравеопазването, децата, околната среда, населението и др. ООН изработи голям брой международни конвенции, договори, пактове, декларации, като утвърждаваше и кодифицираше нормите на международното право. ООН пряко участва в уреждането на най-острите кризи и конфликти, при които бяха нарушавани регионалния мир и сигурност, а също така и суверенитета и териториалната цялост на редица държави. Не винаги ООН успяваше да намери справедливо и трайно решение, но тя беше винаги там, на място, да търси изход.

Променящият се свят поставя пред ООН нови и нови предизвикателства, които налагат нейното реформиране. В нова и много по-застрашителна светлина се изправят проблемите на ширещата се бедност в много страни, новите и епидемични болести, липсата на здравеопазване и образование, огромният външен дълг на редица държави, икономическите и финансови катастрофи, увеличаване на броя регионални и субрегионални кризи, липсата на политическа воля да се решат дълго тлеещи конфликти, отказ от признаване на суверенното право на народите на самоопределение. Правата на човека и основните свободи продължават да се нарушават по-често и по-грубо, безнаказаността се налага, нормите на международното право освен че се престъпват, но и се подлагат на едностранно тълкуване. Задължителните решения на Съвета за сигурност не винаги се изпълняват. Не се осъществява универсалността на международните конвенции и договори, изработени и приети от ООН. Важни за международното сътрудничество държави все още не са ратифицирали някои от основните инструменти по правата на човека.

Голям проблем за ООН е как да се осигури изпълнение на резолюциите на Съвета за сигурност, които според Устава са задължителни за всички държави членки на ООН. Знае се добре, че не всички се приемат и изпълняват изцяло.

ООН е световната организация за всички държави членки. Тя не трябва да бъде организация само за едни държави, било те мнозинство или малцинство. ООН е нужна. Не винаги нейните решения могат да удовлетворяват в еднаква степен всички членки. Но ако се договарят

конструктивно, честно, с необходимата политическа воля и на основата на най-широки обсъждания и съобразяване с вижданията на различни държави и групи, те следва да се зачитат и изпълняват.

Иван Гарвалов *е български кариерен дипломат. По-голямата част от неговата дипломатическа работа е преминала по линията на многостранната дипломация, по-специално във връзка с ООН. Отговарял е за този външнополитически сектор и като първи заместник-министър на външните работи. Като член на българската мисия при ООН в Ню Йорк е вземал участие в работата на различни органи на ООН – Общото събрание на ООН, неговия пленум и някои от неговите главни комитети (Социалния комитет на ИКОСОС, Комисията за правата на човека, Комитета по деколонизация и др.) Бил е председател на Комитета за премахване на расовата дискриминация. Пряк участник в изработването на редица важни резолюции и конвенции на ООН като Резолюцията на Общото събрание за премахване на колониализма, българската резолюция за участието на специализираните органи от системата на ООН в процеса на деколонизация, Декларацията за правата на лицата, принадлежащи към етнически, религиозни или езикови малцинства, Декларацията за премахване на всякаква нетърпимост на религиозна или етническа основа, Декларацията против неонацистките, неофашистките и тоталитарните режими, Конвенцията за премахване на всякакви форми на дискриминация по отношение на жените, Конвенцията за правата на детето.*

„Климатичните промени и сигурността – гласът на младите за преодоляване на предизвикателствата“

Йордан Божилов

Климатичните промени се превърнаха в една от най-дискутираните теми на международно и национално ниво. И докато относно самия факт на промените в климата няма спор, доколкото те са видими и се признават от цялата световна общност, то по отношение на това от какво са предизвикани те, каква е ролята на човешкия фактор и какви мерки трябва да се предприемат, за да се справим с тях, се провеждат сериозни дискусии, като учени, политици и климатолози застъпват различни позиции. Климатичните промени са глобален проблем и засягат всяка отделна държава, всеки сектор на човешкия живот и това не може да се отрече, тъй като е обективна реалност и може да се наблюдава от всички нас. Тези промени водят до топенето на ледниците, промяната на температурата на Земята, изчезването на цели животински видове, увеличаване на броя на природните бедствия и много други. Сериозно отражение промените в климата имат върху сферата на сигурността, допринасяйки за конфликти, миграция, социалната сигурност, прехраната и здравето на милиони хора и прочее.

Отчитайки целия комплекс от фактори, свързани с климатичните промени, Софийският форум за сигурност реализира през 2020 г. проект на тема „Климатичните промени и сигурността – гласът на младите за преодоляване на предизвикателствата“. Проектът с номер 2020-2-BG01-KA347-079163 бе осъществен по Програма „Еразъм+“ с подкрепата на Центъра за развитие на човешките ресурси и в сътрудничество със Студентската асоциация за изследване на международните отношения – САИМО. Неговата основна цел бе да се даде по-голяма информираност за промените в климата и факторите, които ги предизвикват, за влиянието им върху различните сфери на човешката дейност и за подходите за справяне с тях. Особен акцент бе влиянието на климатичните промени върху сигурността в нейното широко разбиране – кризи, конфликти, здравна сигурност, хранителна сигурност и други. Специална цел на проекта бе да се чуе гласът на младите хора и възможностите, които те имат да влияят върху политики и конкретни решения.

В рамките на проекта бе проведено социологическо изследване, чиято цел бе да проучи познанията и нагласите на българите по въпросите на промените в климата и да съпостави получените данни с

подобни изследвания в други европейски държави. На 19 и 20 октомври 2020 г. бе проведена конференция с участието на известни анализатори по проблемите на климата, експерти по сигурността, студенти, представители на неправителствени организации и медии. В заключение, участниците в проекта изготвиха пакет от препоръки, в който младите хора дават своя принос за поставяне на цели и генериране на идеи за конкретни дейности с цел справяне с негативните последици от климатичните промени.

Настоящият материал представя накратко резултатите от социологическото проучване, позициите на някои от лекторите на конференцията по три от ключовите въпроси, свързани с климатичните промени и влиянието им върху България, както и систематизира някои от основните препоръки за политики, изготвени от младите участници в проекта.

I. Социологическо проучване относно познанията и нагласите в областта на климатичните промени

Софийският форум за сигурност проведе анкетно проучване сред над 300 пълнолетни българи от различни възрастови групи и с различен социално-икономически профил. Изследването показа, че не се наблюдават съществени разлики между различните възрастови групи, а резултатите бяха съпоставени със сходни изследвания на европейско ниво.

Според данните, основните асоциации, които възникват във връзка с климатичните промени, са с *негативен характер*. Най-често посочените думи от анкетираните са свързвани с *проблем, опасност, катаклизъм, криза, спешност*, като относително малък е процентът на тези, които свързват климатичните промени с естествен природен процес или потенциал за положителна промяна. Мнозинството от анкетираните (86%) считат, че климатичните промени са породени основно от човешката дейност, докато само 12% от запитаните отбелязват, че те са в резултат на естествени циклични процеси, които не биха имали дълготрайно негативно влияние върху планетата.

Участниците в анкетата бяха помолени да степенуват по скалата от 1 (най-малък) до 10 (най-голям) рисковете за сигурността за България. Както се вижда на графиката по-долу, респондентите поставят бедността като най-голям риск, следвана от миграцията. Климатичните промени са поставени на трето място по важност от анкетираните, като след тях се нареждат пандемиите, конфликтите, кибер-заплахите и тероризмът, който е поставен на последно място със съществена разлика спрямо другите.

Интересно е да се отбележи, че въпреки настоящата криза с COVID-19 анкетираните определят климатичните промени като по-голям риск спрямо пандемиите.

Тази оценка на българските граждани се отличава от оценките на рисковете в повечето от европейските държави. Според данни на изследователския център ПЮ, в седем от девет изследвани европейски държави запитаните считат за основна заплаха глобалните климатични промени, следвани от разпространението на инфекциозни болести, тероризма, кибер-атаките, а бедността е поставена на седмо място като риск.[1]

В изследването на Софийския форум за сигурност бяха поставени няколко въпроса, свързани с връзката между борбата с климатичните промени и икономиката – особено актуален за страната ни въпрос, тъй като основните замърсители са ТЕЦ и някои промишлени производства, затварянето или преобразуването на които ще изискват сериозен финансов ресурс. Данните показват, че 70% от анкетираните считат, че преходът към по-чиста енергия в България ще допринесе за положителна промяна на икономическия модел и модернизация на индустрията, докато 18% посочват, че енергийната трансформация ще доведе до задълбочаване на неравенствата в социално-икономически план и повишаване на безработицата.

Резултатите от изследването показаха и сериозен дефицит по отношение на информираността на обществото за климатичните промени и най-вече за политиките и мерките, които се предприемат в тази насока. Например, само 32% от анкетираните са запознати с европейските политики в областта на климатичните промени, въпреки актуалността на „Зелената сделка“ и подготвяния национален план за действие. Още по-малък е процентът на запознатите с националните политики в тази област – само 24%.

По отношение на начина на получаване на информация относно политиките и предприеманите дейности, запитаните отговарят, че социалните мрежи са първи източник на информация – 35%, докато други 32%

1 https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/10/16/many-globally-are-as-concerned-about-climate-change-as-about-the-spread-of-infectious-diseases/

търсят целенасочено информация от различни източници, а традиционните медии са основен източник на информация по темата за 25%. Анкетата показва, че само 7% от запитаните се информират от дейности в училище/университет/работа, което до известна степен би могло да се свърже с отсъствие на темата в публичното пространство и съответно липсата на различен вид инициативи, дебати, проекти в учебно и работно пространство.

Бяха поставени въпроси за оценка на лидерството и отговорните страни по проблемите на климата. Сред въпросите бе дали правителството предприема достатъчно мерки. Отговорите са показани на графиката по-долу, като резултатите могат да са повлияни и от факта, че повечето хора не са запознати с политиките, както бе показано при анализа на предходния въпрос.

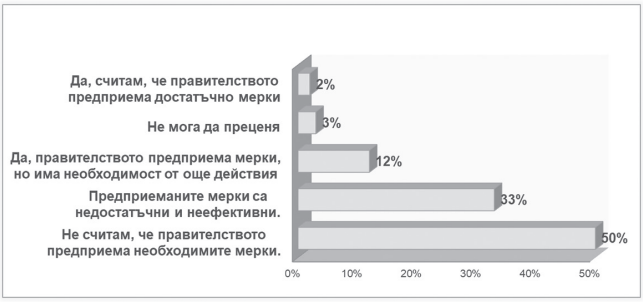

В този смисъл не е случайно, че по-голямата част от респондентите считат за най-активни в опазването на природата и климатичните промени неправителствените организации (42%) и гражданите (24%). Данните потвърждават отново негативната оценка за ролята на правителството, като само 2% от анкетираните определят институциите като активни в областта. Важно е да се отбележи, че 19% от запитаните не определят никого като активен, което до известна степен показва, че няма достатъчно активни страни по темата като цяло. Резултатите от анкетата показват, че повечето хора биха се ангажирали в дейности, свързани с опазване на околната среда.

Като изводи от резултатите от проведеното проучване можем да изтъкнем, че българските граждани, като част от европейското семейство, стават все по-чувствителни по темата за климатичните промени и последиците, които те носят със себе си. Проучването показва, че респондентите са ангажирани в областта и отчитат необходимостта от по-адекватни и своевременни мерки. ЕС вече поставя ясни приоритети по пътя към зелената трансформация, към които България следва да се адаптира своевременно по най-подходящия за икономиката начин. В противен случай настъпващите промени биха допринесли за задълбочаване на неравенствата в социално-икономически аспект, висока без-

работица и пропуснати шансове за положителна трансформация на икономиката. Необходима е по-голяма ангажираност на държавата и повече целенасочени информационни кампании.

II. Мението на участниците в конференцията по основните въпроси, свързани с климатичните промени

С цел подготовката на настоящия материал Софийският форум за сигурност се обърна с три въпроса към лекторите и участници в конференцията. Тези въпроси са свързани с оценката на климатичните промени и мерките, които трябва да се предприемат на национално ниво.

Въпрос 1: Какво представляват според Вас и с какво основно свързвате климатичните промени?

Проф. Георги Рачев, водещ експерт климатолог, Геолого-географски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски"

Климатът представлява статистическият ансамбъл от състоянията, през които преминава климатичната система за период от няколко десетилетия. Климатичните промени са също глобални, не се вместват в национални или географски граници. Точно затова климатичните промени не могат да се решат чрез регионални реформи и действия.

Човешката дейност оказва съществено значение върху силата и посоката на климатичните промени, най-вече чрез промените в приземния слой въздух, а през последните тридесет години и на високата тропосфера, промяна на естествения ландшафт (открит добив на полезни изкопаеми, урбанизация, строителство, посевни площи и активно животновъдство и други), промяна на естествения воден баланс, промяна на естествения кръговрат на въглерода и т.н.

Основния въпрос е не дали, а какво и колко значимо е антропогенното участие в настъпващите климатични промени. Изключително дискусионен от научна гледна точка въпрос, тъй като климатът е природно явление, което не е стационарно и се променя непрекъснато. В тази връзка се налага едно ново виждане, че няма нужда да се чака отговорът на този въпрос, а трябва да се намали антропогенното природоползване. На първо време трябва да се намали антропогенният въглероден натиск върху атмосферата и да се стопира рязкото увеличение на CO2 (към този момент 415 милионни части), а оттук и забавяне на прогресиращото увеличаване на приземните температури.

Подполк. Светозар Босилков, експерт в Центъра за компетенции на НАТО по управление на кризи, София

Най-напред бих искал да кажа, че не трябва да свързваме климатич-

ните промени непременно с нещо негативно. Ние живеем в динамична среда, в която всичко се променя, в това число и ние. И ако климатът се променя, то това означава, че ще ни се наложи да положим усилия, за да се адаптираме към тези промени. Тук вече идват двата големи въпроса и те са: скоростта, с която настъпват климатичните промени днес, и доколко човечеството ще успее да се подготви за последствията. Като се абстрахираме от статистическата информация (все пак трудно бихме могли да усетим един или два градуса по-висока средно годишна температура), самите ние виждаме как се променят сезоните и как това сякаш става много осезаемо. Като естествено следствие от това някъде ще стане по-сухо или по-студено, на други места бурите и наводненията ще стават по-чести и екстремни, а пък на трети ще има повече слънчево време.

Боряна Каменова, директор на дирекция „Политика по изменение на климата“, Министерство на околната среда и водите

Климатичните промени са огромно предизвикателство пред човечеството, но също така и невероятна възможност за преход към по-устойчив модел на производство и потребление. Свързвам климатичните промени с цялостната транформация, към която те ни водят, с цел ресурсна и енергийна ефективност, преход към възобновяеми източници на енергия и по-екологичен транспорт.

Д-р Иво Цеков, преподавател в Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Климатичните промени са изменения в многогодишния цикъл на относително стабилния и постоянен климат в определени региони и на Земята като цяло. Причините за тези промени биват редица, голямата част от тях антропогенни, но съществуват и други, свързани с природната активност. Повишаването на температурите и промените в океанските течения биха довели до разрастване на пустините, изостряне на климатичните крайности, най-вече на периодите на суша и на опустошителни бури.

Тези процеси следва да бъдат разглеждани неразделно от демографските и хуманитарни тенденции в най-засегнатите региони, тъй като те ще предопределят съдбата на местното население и в редица случаи ще доведат до цялостни изменения в социалната структура.

Теодора Полимерова, директор на дирекция „Климат, енергия и въздух“, Столична община

Изменението на климата е факт и всички ние усещаме неговите проявления, като по-топлото от обичайното време, по-честите екстремни климатични явления, по-обилните, но и по-редки дъждове. Климатът се е променял многократно в историята на нашата плане-

та, но това, което ни изправя пред предизвикателство, са бързите темпове, с които климатичните промени се случват в последните десетилетия. И тъй като климатичните промени ще продължат и в бъдеще, прилагането на ефективни стратегии и политики за адаптация към тях са от особено значение за намаляване на тяхното неблагоприятно въздействие.

Д-р Мира Кънева, преподавател в Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Климатичните промени са осезаемо свидетелство, че живеем в ерата на Антропоцена, в която всяко човешко действие оставя отпечатък върху заобикалящата ни среда. Те указват както прогреса (от гледна точка на непроменимата линейна логика на материалното развитие), така и критичността на въздействието върху климата (от гледна точка на необходимостта ускорените темпове на намесата на човека в природата от последните десетилетия да бъдат регулирани). Кризисният момент, достигнат от човечеството – в топенето на ледниците, в глобалното затопляне, в повишаването на дела на въглероден диоксид, в покачването на морското равнище – не е просто обективна реалност, но започва да засяга и субективните възприятия, които, подобно на всяка една стресова ситуация, се люшкат между отрицание и паника. Но освен подредената причинно-следствена връзка при климатичните промени, съпоставена с трудната им управляемост, те съсредоточават в себе си и очевидния факт на взаимосвързаността на индивидуалното с колективното, на националното с глобалното, на познатото с непознатото.

Старши комисар Александър Джартов, директор на дирекция „Държавен контрол и превантивна дейност“ в Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, Министерство на вътрешните работи

Изменението на климата има различни проявления, като сред тях са честотата и интензитетът на възникване на бедствия. Съгласно доклад, изготвен от UNDDR и CRED (Human costs of disasters. An overview of the last 20 years.), броят на наводненията и бурите е нараснал значително спрямо периода 1980-1999 г. Също така, в рамките на последните 20 години, 6681 бедствия, свързани с климата, са причинили 510 837 смъртни случая и са засегнали 3,9 млрд. души. Следва да се има предвид, обаче, че в световен мащаб се наблюдава тенденция за намаляване на смъртността вследствие на бедствия, докато се отбелязва ръст на броя на засегнатото население и поминъка, особено в сектор земеделие, както и на причинените икономически загуби.

Проф. д-р Виолета Божанова, заместник-председател на Селскостопанската академия

Климатичните промени се характеризират основно с повишаване на температурите; засушаване; повишаване на нивата на въглеродния диоксид; намаляване на валежите от сняг и на снежната покривка; топенето на арктическите ледове и на ледниците по целия свят и свързаното с тези факти повишаване на нивото на световния океан. Анализирането на натрупаните метеорологични данни за дълъг период от време показват, че от края на XIX век досега температурата на въздуха в световен мащаб се е увеличила, а първото десетилетие на XXI век е най-топлият регистриран период. Над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите за периода след началото на редовните инструментални метеорологични наблюдения – 1850 г.

Рискът от въздействието на изменението на климата не е равномерно разпределен в отделните региони на нашия континент. Така например от началото на XX век насам валежите над Северна Европа са се увеличили с 10 до 40%, докато валежите в някои региони от Южна Европа са намалели с около 20%.

Според мен повишената концентрация на парниковите газове в атмосферата в резултат на изгарянето на изкопаемите горива (въглища, петрол и газ), изсичането на горите, отглеждането на голям брой селскостопански животни, широката употреба на азотни торове и други е основната причина за глобалното затопляне.

Климатичните промени оказват негативно влияние върху земеделието в нашата страна. Например, реколтната 2019/2020 година беше изключително неблагоприятна за развитието на земеделските култури и особено за зимните житни видове, поради крайно недостатъчните валежи през есенно-зимния период и задълбочаващата се суша до навлизане на културите в стопанска зрялост; високите средни дневни и абсолютни максимални температури през зимните месеци; възвратните мразове при настъпване на важни фази от развитието на растенията и интензивни количества валежи при узряване. Най-сериозното намаление на добивите е отчетено в 10 области, които попадат в Североизточна и Югоизточна България.

Поля Желязкова, студент в четвърти курс по „Международни отношения", Университет за национално и световно стопанство

Климатичните промени са естествен процес, който бива повлияван (вече и) от човешката дейност и който има много измерения, касаещи начина ни на живот. Пряко и твърде неблагоприятно, почти катастрофално, са засегнати въздухът, водата, флората, фауната – измеренията, които се отразяват на всяка една сфера в ежедневието ни като селско стопанство, сигурност и др. Освен прякото въздействие, което имат, промените влияят и на политиките на надна-

ционално ниво, а дори и на местно – в националните парламенти на държавите от Западна Европа се забелязва ръст на депутатите от зелени партии.

Въпрос 2: Какви мерки, според Вас, следва да се предприемат за справяне с неблагоприятните последици от климатичните промени?

Проф. Георги Рачев

Следва да се предприемат политики в различни направления, като:

• Частичен или пълен отказ от използването на фосилни горива;

• Развитие на възобновяемите източници на енергия на нова основа. Например, получаване на водород от вода и складирането му за използване в последствие в промишлеността;

• Развитие на ядрената енергетика;

• Основно преустройство на всички видове транспорт;

• Въвеждане на нови прогресивни технологии в промишленото и градското строителство;

• Национални програми за залесяване и в същото време ограничаване на разработване на нови територии с цел развитие на растениевъдството, рязко понижаване обема на неизползваните храни, разумна мелиорация.

Обща слабост на международните подходи е липсата на стратегия по отношение на Световния океан и международните води. Договорените от Парижкото споразумение от 2015 г. не се изпълняват, а последната 25-а конференция за климата в Мадрид, която трябваше да финализира правилника на Споразумението, претърпя пълен провал.

Подполк. Светозар Босилков

Според проучване на „Евробарометър“ от 2019 г. става ясно, че българите са най-малко заинтересовани от темата за климатичните промени от всички европейци. Аз смятам, че именно оттук трябва да се започне – активно информиране на българската общественост относно цялостната същност на това предизвикателство и какви са последствията от него. Успоредно с това трябва да се повиши ангажираността на хората, като стане ясно каква трябва да е тяхната активна роля, както в процеса на адаптиране към измененията в климата, така също и при смекчаване на негативните въздействия върху изменението на климата.

В Центъра за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности на НАТО за управление на кризи и реагиране при бедствия (https://www.cmdrcoe.org/) сме се ангажирали пряко и с двата въпроса. Темата за климатичните промени и за влиянието им върху сигурността се разглежда както в рамките на годишната ни международна конференция,

така също и в курса „Климатичните промени и сигурността“, който организираме и провеждаме съвместно с Европейския колеж по сигурност и отбрана.

Боряна Каменова

Основна сфера на дейност е адаптацията към вече настъпили изменения на климата. Всички големи инвестиционни проекти трябва да са „устойчиви“ към изменения климат, с допълнителни мерки за избягване на катастрофични явления като наводнения, свлачища, „горещи острови“ в градовете и др. Министерството на околната среда и водите разработи Национална стратегия за адаптация и План за действие за периода до 2030 г. за всички сектори на икономиката и социалния живот с цел опазване на живота и здравето на хората и на материалните блага.

Д-р Иво Цеков

Борбата с хуманитарните и демографски измерения е едновременно борба с климатичните промени, с цел минимизиране на бъдещите вреди, и хуманитарна помощ за бедстващите региони и тяхното население. Поради своя глобален характер тя следва да бъде координирана и поделена между всички държави на принципи, отговарящи на справедливостта и възможността за личен принос. Тъй като това е изключително чувствителен въпрос за всяка страна, ефективното сработване на предвидените механизми не може да се гарантира. То може да се утвърди само при създаването на организация, притежаваща правомощията да налага и изисква изпълнението на определените мерки и да координира съвместните усилия.

Теодора Полимерова

Ограничаване (намаляване на емисиите на парникови газове) и адаптация (към вече случилите се и очаквани климатични промени) – и двете са от изключително значение и е необходимо да се изпълняват паралелно. Именно в тази връзка Столичната община предприема конкретни действия в областта на изменението на климата още от 2011 г. с поемането на международен ангажимент за намаляване на емисиите на парникови газове с 22% до 2020 г. спрямо нивата от 2007 г. В резултат на изпълнени проекти с европейско, национално и собствено финансиране, съгласно последната инвентаризация на емисиите на парникови газове към 2018 г. вече сме постигнали намаление на емисиите от 18,2%. Основните дейности, които изпълняваме и към момента, са насочени към модернизацията на градския транспорт и развиването на мрежата на метрото, подобряване на енергийните характеристики на общинските сгради, подмяна на стари и не ефективни отоплителни уреди в домакинствата с екологични алтернативи, както и дейности за увеличаване на зеленината в общината.

Като естествено продължение на последователните политики, свързани с изменението на климата, през 2018 г. Столичната община се присъедини и към Глобалното споразумение на кметовете за климат и енергия, с което поехме амбициозния ангажимент за намаляване на парниковите газове с 40% до 2030 г. спрямо нивата им от 2007 г. В тази връзка в момента разработваме План за действие за устойчива енергия и климат 2021-2030 г.

Д-р Мира Кънева

Неблагоприятните последици от климатичните промени трябва да бъдат управлявани със знание – става въпрос и за тясно специализираното експертно знание, и за масовата информираност относно тях. Не е достатъчно просто осигуряването на достъп до надеждни данни, а е необходима критичност, този път в мисленето на обществото. Академичната среда предоставя такава възможност за „климатична съзнателност" чрез включването на темата в общи или специализирани курсове (напр. „Глобално развитие" в новия учебен план на специалност „Международни отношения" в Юридическия факултет на СУ), както и инициирането на дискусии, симулационни игри и прочее, в които се генерират идеи и политики от страна на младите хора. Социалното учене е част и от ежедневните усилия, например разделното събиране на отпадъци в университета, частичната дигитализация на учебното съдържание и научните прояви и др.

Старши комисар Александър Джартов

Адаптирането към изменението на климата изисква активни усилия от цялото общество – публичен сектор, частен сектор, научна общност, доброволни формирования, организации с нестопанска цел и населението. С участието на ГДПБЗН беше разработена и в последствие бе приета от Министерския съвет Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г. Стратегията следва глобалната рамка на ООН, т.е. преминаване от управление на бедствия към управление на риска от бедствия, като съответно отчита и изменението на климата. Във връзка с постигането на една от целите на стратегията – „Постигане на устойчивост на обществото при бедствия", към настоящия момент ГДПБЗН реализира проект по ОПОС, в рамките на който ще бъдат обучени почти 90 000 души (около 70 000 от тях са деца) с цел повишаване на степента на информираност и формиране на правилно поведение при възникването на наводнения.

Проф. Виолета Божанова

Трябва да има промяна на досегашната концепция за развитие на икономиката в света, която основно разчита на изкопаеми горива и генерира големи количества отпадъци, и да се премине към възобновяеми енер-

гийни източници и оползотворяване на отпадъците. Това в най-пълна степен е отразено в идеята за преминаване от линеен модел на икономика към кръгов модел на биоикономика. Биоикономиката обхваща производството на възобновяеми биологични ресурси и тяхното превръщане в храни, фуражи, биологични продукти и биоенергия.

Преминаването към биоикономика изисква създаването на специализирана стратегия и план за действие от всяка една страна. Селскостопанска академия участва в изпълнението на проект „Насърчаване на устойчива кръгова биоикономика в страните от Централна и Източна Европа "BIOEASTSUP", финансиран по Програма Хоризонт 2020. Основната цел на проекта е да се стимулира стратегическото мислене и международното партньорство за разработване на национални стратегии за кръгова биоикономика в страните от Централна и Източна Европа и да се разработи консолидирана Програма за стратегически изследвания и иновации (SRIA) в областта на биоикономиката. Подобна промяната в модела изисква сериозни политически и финансови действия, които до голяма степен Европейският съюз започва да инициира чрез изготвяне на визии, приемане на стратегически документи и финансови инструменти, като Зеленият пакт, представляващ набор от политики, целящи трансформация на икономиката с цел превръщане на Европа в климатично неутрална територия до 2050 г. През пролетта на 2020 г. беше финализирана и стратегията „От фермата до трапезата", насочена към аграрния сектор и целяща създаването на справедлива, здравословна и екологосъобразна продоволствена система.

Друга, не по-малко важна промяна, която трябва да бъде извършена във връзка със справяне с климатичните изменения, е промяната в нагласите и потребителските навици на всеки един от нас. Необходимо е да преосмислим консумативния дух, който доминира в обществото, и да осъзнаем как всекидневните избори, които всеки един от нас прави по отношение на храна, дрехи, транспорт и др., влияят върху природата и климата.

Поля Желязкова

Необходима е по-мащабна образованост и информираност по темата, тъй като бъдещите поколения са застрашени. Опазването на Земята не би следвало да е призвание, а съзнателен начин на живот. Мерките трябва да са свързани с дефиниране на най-преките рискове и изграждане на адекватен план за справяне с тях; създаване на стратегия за преобразуване на икономиката в България така, че държавата да не бъде осакатена от наднационалните политики; поощряване на рециклирането; борба с незаконната сеч и злоупотребите на големите предприятия и др.

Въпрос 3: Какви са перспективите пред България в областта на климатичните промени и какви са предизвикателствата и възможностите пред страната?

Проф. Георги Рачев

Средиземноморието като географски район е сравнително слабо засегнато от глобалното затопляне и съвременните климатични промени. В това отношение районът на Балканския полуостров и по-специално територията на България не правят изключение. Няма съмнение, че през следващите години установените тенденции на климатични промени ще продължат. Това налага изработване и приемане на дългосрочна програма за адаптиране на отделните сектори на националното ни стопанство към съвременните климатични промени. Програмата не трябва да е подчинена на краткосрочни икономически интереси и моментни решения, а на дългосрочните интереси на нацията.

Едно от най-важните решения на тази програма е ясното разделение на отговорностите между държавните институции и местната власт с отчитане на следните основни фактори:

• Българската енергетика е силно зависима от лигнитните въглища. Въпрос на време е нашите ТЕЦ-ове да станат 'проблем номер едно' за страната. Необходима е цялостна стратегия за въвеждане на зелени, нисковъглеродни политики в българската енергетика и цялостния енергиен баланс на българския гражданин.

• Активен информационен контакт с обратна връзка с гражданското общество при прилагането на програми, свързани с политики по адаптация към климатичните промени.

• Приемането на дългосрочни данъчни политики за реорганизиране на всички видове транспорт.

• Преосмисляне на селскостопанската политика на базата на подпомагане на доставката на традиционни храни в светлината на развитие на международния туризъм.

• Цялостно преосмисляне на политиките по управление на водите.

Подполк. Светозар Босилков

Промяната на климата оказва натиск върху средата на сигурност. Такива природни явления като бури, урагани, проливни дъждове, високи температури и последвалите разрушения, наводнения, суши и пожари оказват негативно влияние върху начина на живот на хората. Тази екстремност на природните явления се повишава с измененията в климата, поради което става все по трудно хората в различни краища на света да осигурят нормален живот за себе си и семействата си. И точно тогава една малка искра, която може да е свързана с климата, например продължителна суша и последвалата криза, може да се разрасне и да се разпростре извън държавата или географския

регион, което ще въздейства негативно върху различните аспектите на сигурността.

Предизвикателствата пред страната ни не са малко, като се има предвид ниската заинтересованост на българските граждани от промените в климата. Следва по-активно да се провеждат политики за запознаване и ангажиране на обществото с темата, както и за провеждане на проактивни действия, за да не бъдем накрая притиснати от обстоятелствата.

Боряна Каменова

За да отговори на изменението на климата и новите цели в ЕС, България трябва изцяло да трансформира икономиката, енергетиката, транспорта и селското стопанство. Това е огромно предизвикателство от гледна точка на необходимите финансови ресурси, експертиза и работна сила. Същевременно имаме възможността да се поучим от грешките и опита на останалите държави членки на ЕС, да избегнем междинните етапи и да изведем нашата икономика и енергетиката на по-високо ниво с помощта на нови технологии, цифровизацията и обучението, образованието и развитието на науката.

Д-р Иво Цеков

Въпреки че изглежда сякаш не е в епицентъра на климатичните изменения, България също няма да остане встрани от тези стихийни процеси. По-мрачните прогнози говорят за крайности между засушаване и проблеми с наводнения през следващите десетилетия. Ето защо колкото по-рано бъдат идентифицирани основните проблемни зони, толкова по-бързи и ефективни ще бъдат взетите мерки. В същото време, като държава с изключително благоприятен климат, България може да търси своето естествено място в областта на алтернативните енергийни източници.

Теодора Полимерова

Като пълноправен член на Европейския съюз България е част от всички инициативи в областта на изменението на климата. Основните перспективи пред страната ни са свързани с реализацията на Европейската зелена сделка и намирането на правилния баланс в социален, икономически и екологичен аспект за постигане на амбициозната цел за въглеродна неутралност към 2050 г. Европейските и националните цели по климата са изключително амбициозни и тяхното постигане изисква усилия, капацитет и действия от всички участници в обществения живот – държавни институции, местни власти, бизнес, научни среди, образователни институции, но и от всеки един от нас, като граждани.

Д-р Мира Кънева

За България предизвикателство би било да приведе в действие му-

лтисекторния подход при изготвянето и осъществяването на политики в областта на климатичните промени, без това нито да бюрократизира излишно процеса, нито да разпилява институционалната енергия. Задължително е умелото съчетаване на експертния потенциал за извличане на максимума, от една страна (например при изготвянето на позиции за международни климатични преговори, оценки на въздействието в социалната област, проекти за гражданска ангажираност) и политическата инерция на съобразяване с минимума, от друга, под формата на стратегически последователна и икономически рентабилна политика. Един страничен ефект, който трябва да се отчита в „противопоказанията" на климатичните промени, е евентуалната поляризация на обществото, което лесно може да бъде експлоатирано от популистки партии и радикални организации без адекватно светоусещане за рисковете от климатичните промени като явление и като дискурс.

Старши комисар Александър Джартов

Трудно е да се очертаят точните измерения на опасността от бедствия вследствие от глобалните климатични промени. Резултатите от досегашните изследвания на проблема са доста несигурни, но показват, че глобалните промени ще доведат до значителни изменения в климата и в хидроложкия режим на обширни територии от Европа, в т.ч. и в България. Според направената оценка в доклад на Европейската агенция по околна среда (EEA Report No 1/2017 Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2016: An indicator-based report), до 2080 г. огромни райони в редица европейски страни, сред които и България, ще бъдат обект на увеличаване на вероятността от възникване на опасност от най-малко 20% при три или дори четири от разгледаните седем опасности, свързани с климата (топли вълни, студени вълни, суши, горски пожари, речни наводнения, крайбрежни наводнения и бури.). В този контекст е изключително важно да се осигури възможност за информирано взимане на решения, т.е. същото да се основава на систематизирани данни. Изграждането в България на система за измерване, съхраняване, споделяне и предоставяне на данни за загубите от бедствия, както и информация за последиците върху икономиката, социалния сектор, здравеопазването, образованието, околната среда и културното наследство е една от предпоставките да постигнем устойчивост на нашето общество при бедствия.

Проф. Виолета Божанова

Бих ограничила обхвата на отговора само върху областта на земеделието. Производството на земеделски култури е силно зависимо от климата и от климатичните промени. Според последния доклад на Световната банка за развитие (WBDR), публикуван в началото на

2019 г., се очаква българското земеделие да бъде силно повлияно от изменението на климата понастоящем и през следващите 20-30 години.

Климатичните промени, свързани с повишаването на температурата на въздуха и засушаването, са важни фактори, които понижават продуктивността и влошават качеството на земеделските култури. Използването на адаптирани култури и сортове се предлага от Организацията на обединените нации за прехрана и земеделие (FAO) като една от интелигентните практики за намаляване на риска от климатичните промени, запазване на почвата и водите. Използването на устойчиви на болести и неприятели и добре адаптирани към почвените и климатичните особености на отделните райони сортове земеделски култури води освен до намаляване на загубите от засушаване, ниски и високи температури, но и до намаляване на употребата на пестициди и като цяло оставя по-нисък екологичен отпечатък. Според едно ново изследване около 33% от преките емисии на въглероден диоксид в Европа са намалени, благодарение на растителната селекция. Не случайно в стратегията „От фермата до трапезата“ на ЕС се подчертава, че в основата на една устойчива хранителна система е наличието на разнообразие от добре адаптирани сортове.

В тази връзка е наложително да се предприемат специални мерки от страна на държавата за стимулиране на изследванията и за модернизиране на научната инфраструктура в областта на растителната генетика и селекция. Необходимо е да се модернизира процеса по създаване на нови сортове от икономически важни култури с потенциал да устоят на промените на климата и съвременните агроклиматични условия (суша, мраз, наводнения, топли вълни), притежаващи конкурентни добиви и качество, чрез прилагане на съвременните методи на прецизната селекция, базирана на геномни, феномни и метаболомни анализи.

В заключение искам да подчертая, че едно от сериозните предизвикателства във връзка със справяне с климатичните промени и осигуряването на продоволствената сигурност на страната е осъзнаването от политици, инвеститори и от цялото общество, че вложенията в областта на селекцията и производството на семена от български сортове земеделски култури, добре адаптирани към регионалните климатични условия, могат да генерират значителна икономическа и по-широка обществена възвръщаемост, в т.ч. и допълнителни екологични и социални ползи.

Поля Желязкова

Основните предизвикателства и възможности произтичат от географското разположение на страната – България е един от фронтовете за евентуалните климатични мигранти, които искат да достигнат ЕС. В същото време България има възможността или активно да се въвлече в енергийните проекти (газопроводи от Азия), или да бъде пример за

подражание на Балканите за държава със силна еко политика. Страната ни е изправена пред избор – адаптация или бавна гибел.

Що се отнася до младите хора, също трябва да се направи избор: трябва ли да се образоваме и да бъдем гласът на разума, или не? Трябва ли да изискваме пренареждане на приоритетите, или не? Това, което можем да направим, е да служим за пример и със своите действия да създадем промяна.

***

Очевидно, справянето с климатичните промени и негативните последици от тях изисква комплексен подход за прилагане на мерки от всички държави. Сериозен опит в глобален мащаб бе направен с подписването на Парижкото споразумение относно изменението на климата през 2015 г. (от което САЩ при администрацията на Доналд Тръмп се оттеглиха). Европейският съюз разработва собствена стратегия с приемането на „Зелената сделка“ и насърчаването на отделните страни да преминават към щадящи природата производства. Естествено, много усилия трябва да бъдат предприети, включително и промяна в културата на отделния човек.

Участниците в проекта се обединиха около пакет от препоръки за намаляване на неблагоприятното въздействие на човешката дейност върху климата и опазване на природата. Тези препоръки включват цели и конкретни дейности.

Сред основните цели са: постигане на по-голяма информираност за промените в климата и за причините, които ги пораждат; информираност за политиките на национално и международно ниво; изграждане на култура за опазване на околната среда; осъвременяване на екологичното законодателство и въвеждане на природо-щадяща икономика; насърчаване на „зелени производства“; залесяване и правилно управление на водоемите; подмяна на старите транспортни средства и насърчаване на хората да ползват обществен транспорт; и други.

За постигане на гориите цели участниците считат, че следва да се предприемат мерки, сред които осигуряване на повече учебни часове по екология в училище и в университетите; стимулиране на аналитична и изследователска работа за изследване на климатичните промени и последиците от тях; насърчаване на младите хора да се включват в различни инициативи и дейности, насочени към опазване на околната среда; възпитание на хората още от най-ранна възраст да опазват природата; предоставяне на повече информация на страниците на държавните институции за екологични и други дейности в тяхната компетентност; въвеждане на по-строги мерки за контрол; поетапно закриване на замърсяващи природата мощности; превръщане на България в балкански или европейски лидер в областта на еко-туризма; създаване на ежегоден конкурс за „зелено изобретение“; въвеждане на система за намаляване на данъци на фирми, които произвеждат с минимални въглеродни емисии; провеждане на семинари и

обучения за представяне на новите технологии; организиране на кампании за засаждане на дръвчета и т.н.

Очевидно, българските граждани и особено младите хора имат ясно изразена позиция за необходимостта от опазване на природата. За да има сериозен напредък, обаче, са необходими комплексни мерки и устойчиви политики на различни нива.

***Йордан Божилов** е работил в Министерството на отбраната на Р България в периода 1992-2013 г., където е заемал различни експертни и ръководни длъжности, включително директор на дирекция „Международно сътрудничество“, заместник-директор на дирекция „Отбранителна политика“ и началник на Кабинета на министъра на отбраната. След напускане на Министерството работи като изследовател по въпросите на сигурността и отбраната в Българската академия на науките. Председател е на неправителствената организация Софийски форум за сигурност от нейното създаване през 2014 г.*

Българският път към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие

Дирекция „Външноикономически отношения“
Министерство на външните работи

Увод

14 години след присъединяването си към Европейския съюз, България са намира в решаващата фаза на развитие в ***друг външнополитически приоритет*** – кандидатурата на страната за членство в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР).

През 2007 г. България подаде официално молба за членство в ОИСР и декларира ясно намерение да следва принципите на тази глобална международна организация. А през 2012 г. официално потвърди желанието си да се присъедини към Организацията.

В изпълнение на този приоритет, през последните години страната полага последователни усилия за получаване на покана за започване на преговори за членство. Важно е да се отбележи, че ***в България съществува политически консенсус относно необходимостта от присъединяване към ОИСР***. Отчитайки това, към настоящия момент едно от важните предизвикателства, което се очертава в подготовката ѝ за членство, е активизирането на участието в комитети и работни групи, както и присъединяването към все повече правни инструменти на ОИСР. Подготовката на страната ни в отделните области протича паралелно с външнополитическите усилия за получаване на покана за започване на преговори за членство в най-кратък срок. Активността на МВнР и на българските дипломати в чужбина е ключова за постигането на тази цел. Държавите членки на ОИСР трябва да бъдат убедени в нашите сериозни намерения, както и информирани за успехите ни в хода на изпълнението на стандартите на Организацията.

Не бива да забравяме, че по отношение на своя генезис Европейският съюз (ЕС) и ОИСР са много близки. Целите и на двете организации са свързани с преодоляване на разрухата и наследството от Втората световна война в Европа и създаване на условия за икономически и социален просперитет. Днес двете организации продължават да споделят общи принципи и ценности, като сътрудничеството между тях е взаимно обогатяващо и подпомагащо постигането на целите им. С годините ОИСР се е превърнала в глобална организация, отстояваща и насърчаваща принципите на свободната пазарна икономика, постигането на устойчиво икономическо и социално благополучие и намаляването на неравенствата в света.

Представителите на българския бизнес също подкрепят членството и от 2018 г. участват в съответния комитет на ОИСР – BIAC. Българските професионални и браншови камери стартираха поетапно сътрудничество с ОИСР в рамките на TUAC (Trade Union Advisory Committee) и неговите три работни групи – Economic Policy, Responsible Business Conduct и Education and Training, отчитайки необходимостта от прилагането на добри практики и модели за социално-икономическо партньорство.

ОИСР чества през 2020 г. своя 60-годишен юбилей. Тържественото отбелязване на годишнината се организира на 14 декември 2020 г. в Париж съвместно между Елисейския дворец и Секретариата на Организацията. Президентът Макрон и Генералният секретар А. Гурия бяха домакини на форума. За изминалите 60 години от своето създаване ОИСР, в качеството си на наследник на „План Маршал“, се утвърди като авторитетна международна организация и се превърна в своего рода трезор за добри практики на управление и сътрудничество в почти всички области на социално-икономическия живот.

През последните 15 години ОИСР се развива динамично и в унисон с промените и предизвикателствата в международен аспект, като се позиционира от евроатлантическа в глобална организация на сходно мислещи държави от Европа, Северна и Южна Америка, Азия и Израел.

Не може да не се съгласим с Генералния секретар Анхел Гурия, който нарече ОИСР „глобален компас за най-добри практики“. Действително за тези години Организацията се наложи в изготвянето на анализи и прогнози, в създаването на стандарти в почти всички области на социално-икономическия живот, във формулирането на предложения за вземане на политически и икономически решения, както и като платформа за обмяна на опит по „горещи“ проблеми. Стандартите, критериите, добрите практики, които членовете на ОИСР разработват и приемат, лежат във фундамента на модерното социално-икономическо развитие. Експертизата и участието на ОИСР в подготовката на срещите на Г-7, Г-20, ОПЕК и други важни организации бе оценено високо от участниците в тях през годините. Сътрудничеството на ОИСР с ЕС, ООН, СТО, UNCTAD и други организации без съмнение обогатява и тяхната дейност.

Могат да се очертаят ***най-важните послания и задачи, които стоят пред България*** и българската дипломация в контекста на кандидатурата за членство – в светлината на резултатите от последната годишна министерска среща на Съвета на ОИСР (МСМ), която се проведе дистанционно на 28-29 октомври 2020 г.

Важно е да отбележим, че на откриването на МСМ-2020, на което присъстваха президенти, премиери и министри от държавите членки на ОИСР, както и министри от редица „ключови партньори“, ***за първи път България бе поканена като кандидат за членство в Организацията***. Заместник министър-председателят и министър на външните работи Екатерина Захариева в изказването си представи основните цели и

задачи, които страната ни реализира в предприсъединителния период, като акцентира върху готовността на България да започне преговори за присъединяване в най-близко време.

Всички държави членки на ЕС подкрепят българското членство в ОИСР. Налице е подкрепа на кандидатурата ни и от страна на редица ***други държави членки на ОИСР извън ЕС.*** Въпреки че за поредна година въпросът за разширяването на Организацията отсъстваше от документите на МСМ и от изказванията на страните членки, българските усилия трябва да продължат.

Във ***вътрешен план*** следва да се укрепи Междуведомственият координационен механизъм (МКМ) за подготовка на страната ни за присъединяване към ОИСР, приет с РМС 789/2017 г., който извърши много добра работа през последните три години за приближаването на България към нейната цел – членство в ОИСР. Както е известно, по решение на българското правителство ***МВнР е координатор на този механизъм*** и дирекция „Външноикономически отношения“ има водеща функционална и координираща роля. Дейността на МКМ ще бъде продължена през следващия тригодишен период 2021-2023 г. Важно е, че с всеки изминат месец се подобрява взаимната информираност и координацията между участниците в МКМ въз основа на придобития вече опит. Радостен е фактът, че все повече български ведомства и агенции проявяват интерес към ОИСР, което би могло да разшири обсега на сътрудничеството ни с Организацията и да ни доближи към членството.

Основна задача на експертите в българските ведомства и агенции е да се запознаят детайлно с документите на МСМ, да осмислят посланията и идеите и да излязат със свои предложения пред политическото ръководство. Посланията от срещата са ясни. Какви обаче ще бъдат конкретните национални действия по време на кризата, транзитния период и възстановяването, е в прерогативите на всяка държава. Решението, например, кои икономически и финансови сектори ще бъдат стимулирани от държавата и кои – не, следва да е резултат от задълбочен анализ на съответната държава, отчитайки състоянието на нейните социално-икономически системи и възможности, както и ползвайки насоките и утвърдените стандарти на ОИСР. В трансформирането на икономиката следва да се имат предвид добрите практики и препоръките на ОИСР за изграждане на „зелена“ икономика и запазване на биоразнообразието, както и приетите задължения по линия на ООН и други международни организации в тази област.

Ускорената цифровизация на икономиката, на здравната, финансовата, социалната системи се откроява като една от най-важните задачи и на Република България. Паралелно следва да се обърне внимание на дигиталната сигурност, запазването на конфиденциалността на личните данни. От бързината на решаването на тези задачи зависи в голяма степен модернизацията и подготовката ни за дигиталния век, мястото ни в „новата“ глобална икономика.

Като сравнително малка държава България има интерес в укрепването на мултилатерализма с оглед защитата на своите интереси. С присъединяването си към ОИСР страната ще помогне за разширяване на международното сътрудничество, ще даде положителен сигнал към съседите си. Това ще приближи икономиките на прилежащия регион към икономиките на най-развитите държави, ще амбицира и нашите съседи също да приемат стандартите и да прилагат най-добрите практики на ОИСР.

Трябва да се продължи линията за привличане на вниманието на българската общественост към ОИСР, към нейните функции, стандарти и добри практики. В същото време България трябва да продължи да подготвя експертно дипломати по проблематиката на ОИСР, както и за провеждане на дипломатическа дейност в условията на „зелена и дигитална" световна икономика. ***Акцентът върху икономическата дипломация*** трябва да се засили и в университетите и висшите училища в България.

Важна роля в тези направления следва да заеме Дипломатическият институт към МВнР. Тук е мястото да изразим нашето удовлетворение от сътрудничеството с Института през последните три години по досието „ОИСР". Провеждането на конференции, заседания, уебинари с ОИСР значително улесняват преките контакти и участието на български представителите в дейността на тази организация.

Подготовката на България за членство в ОИСР като следваща стъпка след присъединяването към ЕС

Могат да се направят редица паралели между процесите на подготовка и присъединяване към Европейския съюз и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, както по отношение на критериите, така и начините на вземане на решенията. И в двата случая значителна роля в оценката на подготвеността на дадена страна кандидат играят експертите в съответните служби на организацията – Европейската комисия при ЕС и Секретариатът при ОИСР. Политическите решения, основани на експертните оценки, но не само, се взимат от държавите членки и в двата случая с единодушие. Спецификата на членството в двете организации обаче обуславя различните геостратегически основания, влияещи върху процесите на разширяването им.

България разполага с широка подкрепа сред страните членки на ОИСР (не само тези от ЕС), но основното предизвикателство, което трябва да преодолее, са резервите на някои партньори по отношение по-нататъшното засилване на европейското влияние в глобалната организация.

Нека припомним, че в съответствие с Рамката за разглеждане на бъдещи нови членове, приета през юни 2017 г. от Съвета на ОИСР, елементите, които Секретариатът трябва да отчете при подготовката на всеобхватна информация по кандидатурата на дадена държава, са:

- ✓ Степен на готовност – икономическо и публично управление (отворена пазарна икономика, прозрачна данъчна система и международно

сътрудничество, прозрачна и стабилна финансова система), способност, капацитет и ангажираност (активно участие в основни комитети на ОИСР, съвместимост/сравнимост на предоставяните данни за изготвянето на анализи), регионална и глобална роля в световната икономика (членство в международни организации, със сходни с тези на ОИСР ценности – напр. ЕС);

✓ Приемане на ценностите на ОИСР и задълженията на членството (страните трябва да са сходно мислещи, с принос към утвърждаване на стандартите в регионален и световен мащаб и ангажимент към продължаващи вътрешни реформи);

✓ Отношения с ОИСР (участие в органите на ОИСР, присъединяване към правни инструменти).

Като държава членка на ЕС България е сходно мислеща и с висока степен на готовност за приемане на задълженията на членството в ОИСР. Неслучайно процесът на присъединяване на последните присъединили се към ОИСР държави членки на ЕС – Латвия и Литва, продължава около 3 години, за разлика от страните от Южна Америка – Колумбия и Коста Рика, за които периодът е между 5 и 7 години.

Преминала през процеса на присъединяване към ЕС, който наложи сериозни реформи в редица социално-икономически области, България е изградила достатъчно добра рамка за икономическо развитие, основана на отворена пазарна икономика, прозрачна и стабилна данъчна и финансова система. Страната ни е част не само от европейската, но и от глобалната производствена верига. Присъединяването ни към Европейския валутен механизъм – т.нар. чакалня на евро-зоната, засили доверието в нашата икономика и създаде допълнителни предпоставки за успешно преодоляване на последиците от настоящата глобална криза, свързана с КОВИД-19. И макар че пред България все още стоят много сериозни предизвикателства, открени както в докладите и икономическите прогнози на ЕК, така и в тези на ОИСР, страната ни има основание да твърди, че в много голяма степен е подготвена да бъде член на ОИСР. Тя прилага принципите на организация и управление на социално-икономическия живот, споделяни от ЕС и ОИСР.

Предизвикателства в подготовката за членство в ОИСР

За разлика от Европейския съюз, където страните кандидати получават право на участие в работните органи едва след подписването на Договора за присъединяване, ОИСР допуска и насърчава включването на държавите, стремящи се към членство, в комитетите и работните групи на Организацията. Активното и пълноценно участие е един от критериите за готовността на страната да бъде член на този „клуб“. Неслучайно оценката за тази готовност включва становището на най-важните комитети – по икономическа политика, инвестиции, околна среда, социална политика, дигитална икономика, конкуренция, регионално

развитие и др. Видимото и конструктивно присъствие на България в дейността на ОИСР е важна предпоставка за убеждаването на страните членки в добавената стойност на нашето членство в глобалната организация и регионалния ни принос към целите ѝ.

В изпълнение на приетата с решение на МС №789/2017 г. тригодишна пътна карта и на разработения със съдействието на Секретариата на ОИСР план за действие за периода 2019-2020, през последните три години бе постигнат сериозен напредък в задълбочаването на сътрудничеството на България с ОИСР и мобилизирането на българската администрация за по-активно включване в работата на различни органи и комитети на Организацията, както и за участие в нейни форуми и проекти.

Ускорено бе присъединяването към правни инструменти на ОИСР, които имат съществено значение за изработването и прилагането на политики, съобразени с най-добрите стандарти в редица социално-икономически области – околна среда, дигитализация, регионално развитие, корпоративно управление на държавните предприятия и т.н. Страната ни е в процес на присъединяване към допълнителни правни инструменти, по-важните сред които са Кодексите за либерализиране на движението на капитали и на текущите невидими операции и Декларацията на ОИСР за международните инвестиции и мултинационалните предприятия. Присъединяването към все по-голям брой правни инструменти остава сериозно предизвикателство. Ведомствата са в процес на анализиране и идентифициране на приоритетните теми сред около 450-те правни инструмента на Организацията.

България вече е част от работата на редица комитети и работни групи на ОИСР като асоцииран член или участник, сред които са Комитетът по статистика, Комитетът по помощта за развитие, Комитетът по конкуренция, Комитетът по стомана и т.н. През последните години страната активизира участието си като гост във все по-голям брой комитети и работни групи на ОИСР, като вече е заявила желание за придобиване на статут на „участник“ в редица от тях, вкл. в Комитета по финансови пазари, Комитета за научна и технологична политика, Комитета по околна среда, Комитета за политика за регионално развитие, Комитета по туризъм и др. Във връзка с изготвянето на Прегледа на инвестиционната политика на България, както и в рамките на процедурата за присъединяване към Кодексите за либерализация, страната е канена за участие в заседания на Инвестиционния комитет.

Акцентът в новата тригодишна пътна карта за периода 2021-2023 е утвърждаването на България като активен участник в дискусиите в ОИСР във все по-голям брой комитети и работни групи и присъединяването към нарастващ брой правни инструменти. Повишаването на видимостта на България в ОИСР и демонстрирането на способност за принос в обмена на опит и добри практики и изработването на „по-добри политики за по-добър живот” (какъвто е девизът на ОИСР) са особено важни.

Сътрудничество между ЕС и ОИСР

Следва да се отбележи, че Европейският съюз като цяло има статут на член в ОИСР, макар и без право на глас. Ръководителят на постоянното представителство на ЕС към ОИСР участва в Съвета на ОИСР и представлява интересите на целия ЕС, вкл. България. От тази гледна точка може да се приеме, че България в някаква степен е част от ОИСР. Членството ни като държава обаче означава добиването на реална тежест и възможност за национално участие в изработването и приемането на правните актове на Организацията, както и в пълна степен ползване на базата данни и експертизата на ОИСР.

Включването на България във всички изследвания, оценки и наблюдения на ОИСР ще ѝ даде възможност да се съизмерва с най-развитите страни в света и да търси и изработва най-подходящите решения на различните проблеми, с които се сблъсква. Неслучайно 22 от 27-те членки на ЕС са членове и на ОИСР.

Близкото сътрудничество между двете организации е обусловено от общите им интереси за налагане на световни стандарти и честни правила, валидни за всички.

Конкретен пример за практическо взаимодействие между ЕК и ОИСР са споразуменията, които се сключват между Службата за подкрепа на структурните реформи в ЕК и Секретариата на ОИСР. Благодарение на тях държавите членки на ЕС имат възможност да ползват експертизата и базата от знания на ОИСР в различни области, вкл. образование, пазар на труда, околна среда, данъчни реформи, транспорт, управление, кръгова икономика, дигитална трансформация и т.н. Проектите, които се изпълняват в рамките на тези споразумения, отговарят на идентифицираните от отделните страни приоритети и имат за цел да подпомогнат правителствата в разработването на съответни стратегически документи, законодателни рамки и мерки. Пример за това е успешно завършеният проект „Модернизиране на рамката за управление на държавните предприятия в съответствие с добрите международни практики“, който подпомогна изработването на Закона за публичните предприятия, приет в края на 2019 г., и присъединяването на България към препоръката на ОИСР за корпоративно управление на държавните предприятия. Това бе важна стъпка и за изпълнение на изискванията за приемането ни във Валутния механизъм на евро-зоната.

Каква би била добавената стойност на членството в ОИСР, след като България вече е член на ЕС с всички произтичащи от това ползи?

Присъединяването на България към ОИСР ще бъде допълнително признание не само за стабилността, потенциала и привлекателността за инвеститорите на българската икономика, но и за това, че страната ще може да се нареди сред „донорите“ на добри практики и стандарти. Това би допринесло и за нашето самочувствие като държава, която е пълно-

правна част от развитите страни и участва в изработването на стандартите и политиките не само в Европейския съюз, но и в глобален план.

Успехи на Съвета на ОИСР на равнище министри на 28-29 октомври 2020 г.

Съветът на ОИСР на равнище министри (МСМ) е най-висшият ежегоден форум на държавите членки на Организацията. Самият факт на провеждане на МСМ в тази сложна обстановка, участието на президенти и премиери, финансови, икономически и външни министри от над 50 държави, на ръководители на международни организации, бизнесмени и т.н. е красноречиво свидетелство за неговия успех, както и за натрупания от ОИСР през годините авторитет.

Вторият успех е приетото с консенсус Министерско заявление – първо от 2016 г. насам. Документът трасира развитието на отношенията в рамките на ОИСР. Препоръките и посланията в него са основа за национални действия и от страна на държавите кандидати.

За България най-важният успех е първото българско участие в дискусията на този представителен форум. Поканата и участието на високопоставени членове на българското правителство е важно признание за направеното от страната по пътя към пълноправното членство в ОИСР през последните няколко години.

Изводи и послания от МСМ

Пандемията от КОВИД-19 закономерно определи рамките на дискусията на заседанието на Съвета на ОИСР на равнище министри. Основният извод бе, че това е най-тежката здравна, социална и икономическа криза досега, много по-тежка от кризата през 2008 г. Тя предизвика най-голямата рецесия в глобален мащаб след Втората световна война. Най-силно повлияни от кризата са уязвимите слоеве на населението (младежи, жени, имигранти, хора без стабилна и постоянна работа, възрастни и т.н.) Кризата е разклатила здравните и социалните системи в редица държави, възпрепятствала е екологичното и енергийно възстановяване, усилията в борбата срещу промените в климата и т.н.

Посланията и препоръките от МСМ са отразени в приетите от министрите документи.

На първо място на този етап трябва да се постави запазването на живота и здравето на хората. Това на практика означава да се ограничи действието на вируса до създаването на надеждна ваксина и лекарства. За това е необходимо да се използва целият набор от мерки срещу разпространяването на тази зараза и е нужно укрепване на здравните и социални системи в отделните страни. Посочена бе важността от споделяне на информация и опит в овладяването на пандемията и паралелното стимулиране на икономиката. Много държави откроиха необходимостта от свободно движение на медицински продукти в условия на пандемия.

В изказванията си някои министри призоваха за повече търпение, тъй като този период може да продължи дълго.

Второто послание е, че пандемията дава шанс за преструктуриране на икономиката, за нейното насочване към решаването на задачите и посрещане на предизвикателствата на новия век. КОВИД-19 е променил мисленето на хората и дава възможност за създаване на нова, по-добра и по-ефективна икономика. В транзитния период следва да се заложат жалоните на „зелен“ и дигитален икономически модел. Важен акцент трябва да се постави върху запазването на биоразнообразието. В прехода между кризата и новата икономика не трябва да се затварят границите за хора, стоки и услуги. Пречките пред свободното движение могат да затрудят възстановяването в засегнатите от пандемията държави и изграждането на „новата“ икономика. Необходимо е също търговията да бъде „прогнозируема“, без протекционизъм, като се спазват правилата на СТО. В същото време и СТО трябва да се реорганизира, за да може да отговори на новите предизвикателства.

Стимулиране на инвестициите в образованието и науката – сфери, които бяха подценявани досега от много страни – е следващото послание от срещата. Това ще ускори и улесни прехода към „нова“ икономика, ще подготви кадри за нейното управление, ще осигури по-добро бъдеще на следващото поколение.

Четвъртото послание е следното: трябва да се придържаме към принципа „build-back-better“ при възраждането на икономиката и търговията. Тоест, не е необходимо да се връщаме към „старата“ икономика. Не трябва да си поставяме за цел само възстановяването на БВП преди кризата. Няма смисъл някои от отраслите въобще да бъдат възстановявани до предишните им нива. Държавата трябва „мъдро“ да инвестира в перспективни сектори. С други думи, държавната помощ не трябва да се разпилява, а да се съсредоточи към отрасли, които създават работни места и са част от „новата“ икономика. Бъдещата икономика и всички останали сфери на обществения живот трябва да се трансформират на основата на дигитализацията. Стремежът да се постигнат Целите на ООН до 2030 г. и до 2050 г. следва да ръководи правителствата при преструктурирането на икономиките.

Петото послание е относно необходимостта да се укрепи мултилатерализмът. Пандемията доказа, че международното сътрудничество е важно за решаването на глобални проблеми и за посрещането на предизвикателства като КОВИД-19. Мултилатерализмът ще помогне и за възстановяването след пандемията. Необходима е също повече солидарност и по-голяма помощ за по-слабо развитите държави.

България на Съвета на ОИСР на равнище министри

Българските представители взеха участие в дискусиите и през двата дни на годишното заседание на МСМ. Българският вицепремиер и

министър на външните работи Екатерина Захариева изрази разочарование от блокирането на преговорите по разширяването на ОИСР и готовност страната да работи още по-тясно с Организацията. Информира, че България ще бъде пълноправен член на Агенцията за атомна енергия към ОИСР от 1 януари 2021 г. Подчерта също така, че присъединяването на страната към ОИСР ще има значение за цяла Югоизточна Европа. От своя страна вицепремиерът и министър на туризма Марияна Николова потвърди българското желание за започване на преговори за членство във възможно най-скоро време.

Процесът на разширяване е блокиран вече почти три години. Генералният секретар на ОИСР призна, че шестте държави кандидати, сред които е и България, са постигнали значителен прогрес по пътя към членството и са вече част от „семейството" на ОИСР. Тук вероятно трябва да изразим удовлетворение от активната и последователната политика на г-н Анхел Гурия за приемане на шестте кандидати и да изразим увереност, че до края на неговия мандат България ще получи позитивни сигнали относно своята кандидатура.

Присъединяването на България към Агенцията за ядрена енергия

Агенцията за ядрена енергия (Nuclear Energy Agency) е специализирана агенция в рамките на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Тя е ***единствената междуправителствена агенция, която обединява държави от Северна Америка, Европа и Азиатско-Тихоокеанския регион в неполитически форум, посветен на споделяне и разпространение на най-съвременните знания в областта на ядрената енергия*****.**

Агенцията за ядрена енергия (АЯЕ) работи в тясно сътрудничество с Международната агенция за атомна енергия във Виена, която е специализирана агенция на ООН, както и с Европейската комисия в Брюксел. В рамките на ОИСР има тясно сътрудничество с Международната агенция по енергетика и Дирекцията по околна среда.

АЯЕ представлява форум за обмен на информация и опит и насърчаване на международното сътрудничество, център, подпомагащ страните членки да обединят и поддържат техническия си опит, както и средство за улесняване на анализи на политиките и за постигане на консенсус въз основа на техническата си работа.

Заедно, страните членки представляват приблизително 82% от ядрения капацитет в света.

Агенцията за ядрена енергия поддържа стратегически партньорства в сферата на ядрените технологии и с ключови страни, които не са нейни членки.

Дейността на Агенцията е насочена към постижения в областта на ядрената безопасност, технологиите, науката, околната среда и правото. Мисията ѝ е дефинирана в „Стратегически план на Агенцията за ядрена енергия 2017-2022", а именно – „да съдейства на своите страни

членки за поддържане и по-нататъшно развитие чрез международно сътрудничество, научни, технологични и правни основи, необходими за безопасно, екологосъобразно и икономично използване на ядрената енергия за мирни цели. Стреми се да предоставя авторитетни оценки и да създава общи разбирания по ключови въпроси като принос към правителствените решения относно политиката в областта на ядрената енергетика и за разширяване на анализите на ОИСР в области като енергетиката и устойчивото развитие на нисковъглеродните икономики."

Чрез обединяването на този опит АЯЕ предоставя на всяка държава членка достъп до съществения опит на другите и възможност за значително използване на ресурсите.

За Република България ядрената енергетика играе важна роля за гарантиране на националната, регионална и европейска сигурност, като в същото време предоставя енергия на достъпни цени и е ключов елемент за преминаване към нисковъглеродна икономика. Нейното значение като основен стълб на европейската електроенергийна система без въглеродни емисии е потвърдено и в публикуваната през 2018 г. дългосрочна визия на ЕК за намаляване на емисиите на парникови газове до 2050 г. Ядрената енергетика е важен елемент в енергийния баланс на Република България, при условия на висока технологичност, ефективност на производството, конкурентни цени и поддържане на високо ниво на безопасност и радиационна защита. Като един от ключовите отрасли на икономиката, нейната роля е на основна базова мощност в енергийния профил на страната ни.

След подаването на заявление за членство (в изпълнение на РМС № 43/23 октомври 2019 г.) и предоставяне от Министерството на енергетиката на информация за политиката, законодателството и международните ангажименти на страната в областта на ядрената енергия, в периода 28-30 януари 2020 г. се проведе проучвателна мисия в България от експертен екип на АЯЕ на ОИСР, воден от заместник-генералния директор на АЯЕ, г-н Набухиро Муроя. Бяха проучени на място политиките, програмата и експертният потенциал на България в областта на ядрената енергетика. След проучвателната мисия АЯЕ изготви доклад с препоръка към Управителния комитет на Агенцията да предложи на Съвета на ОИСР да приеме кандидатурата на България за член на АЯЕ.

На 17 юли 2020 г., след препоръка на Управителния комитет по ядрена енергия, съгласно чл. 17 с) от Устава на АЯЕ, ***Съветът на ОИСР одобри присъединяването на страната ни към Агенцията за ядрена енергия от 1 януари 2021 г.***, като 34-ата страна – членка на АЯЕ. С писмо от 11 септември 2020 г. на Генералния секретар на ОИСР, Република България официално получи покана да стане член на АЯЕ и на нейната Информационна банка. С присъединяването си към Агенцията България се задължава да спазва Устава на АЯЕ и правилата и процедурите на ОИСР.

Приемането за член в Агенцията за ядрена енергия е признание за ус-

пехите на България в ядрената област, вкл. предвид факта, че страната развива ядрената си енергетика вече повече от 60 години, участва в редица международни организации и форуми по тези въпроси и разполага с опит и експертиза в областта. Участието в обсъждането на политиките и новите предизвикателства, както и в изготвянето на експертни оценки и анализи заедно с държавите членки на ОИСР, ще доближи България до високите стандарти на Организацията, ще спомогне за постигането на конвергентност с останалите страни в Европейския съюз и другите развити държави в тази област.

Приемането на България в АЯЕ открива допълнителна възможност за участие на български учени и експерти в работата по използването на ядрената енергия за мирни цели. Много български институти (Институтът за ядрени изследвания и ядрена енергетика към Българската академия на науките, Физическият факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и др.) вече изразиха готовност да участват със свои представители в дейността на основни комитети на Агенцията за ядрена енергия. Без съмнение, това ще увеличи българския експертен потенциал, ще разкрие допълнителни възможности да черпим от добрите практики на ОИСР и да участваме в процеса на формулиране на нови стандарти в ядрената област.

Държавният културен институт към министъра на външните работи на 15 години

Снежана Йовева-Димитрова

Културната дипломация е реален интегрален елемент на публичната дипломация и представлява комплекс от практически действия, последващи определени стратегически цели от областта на културното взаимодействие между държавите, международните организации и другите институции.

Предвид динамиката във външнополитически регионален, европейски и международен план засилването на ролята и мястото на културата в дискурса на обществото все по-ярко се превръща в силния катализатор за междукултурни взаимодействия и за устойчиви и креативни послания, допринасящи за сближаването на общностите, за формиране на естетика и придобиване на етнокултурни познания за другия, за съседа.[1]

В проучване на експерти от авторитетния британски център DEMOS[2] се посочва, че в съвременния постмодернистичен свят границите между „високата" и поп-културата постепенно изчезват и се минимализират. Не маловажна роля в този процес играят средствата за масова комуникация, Интернет и различните социални мрежи, развитието на отделни подотрасли в туризма, както и засилените през последните години миграционни процеси.

В един от основните изследователски трудове на британския политолог и директор на Европейския съвет за външна политика Марк Ленърд (*„Дипломация с други средства"*)[3] се очертават най-важните цели на публичната дипломация през XXI век, като всички те са свързани с развитието на културната политика. Това са:

- повишаване на осведомеността на другите за конкретната държава;
- формирането на позитивни представи за страната и нейните ценности, гарантиране разбирането на нейните идеи и възгледи;
- привличане на чужденци в страната с цел туризъм и обучение, а също „пласирането" на нейните стоки в чужбина;
- привличане на чуждестранни инвестиции и политически съюзници.

1 Този подход се основава на едно по-широко тълкуване на понятието „култура". Така например, професорът от Харвард Акира Ирие тълкува културата като „споделяна от членовете на обществото система от вярвания, материални ценности, идеология, обичаи и начин на живот". Цит. по: Филимонов Г. «Мягкая сила» культурной дипломатии США. М.: РУДН, 2010. с. 25. Тук влизат както „високата" култура (литературата, културата, образованието), така и масовата (телевизията, киното, поп музиката, развлекателната индустрия).

2 https://demos.co.uk/

3 Leonard M. Diplomacy by Other Means // Foreign Policy, 2002.

В този контекст от поставени в европейски план стратегически цели, а ролята и дейността на Държавния културен институт (ДКИ) към МВнР от самото му създаване с Постановление №109 от 6 юни 2005 г. на Министерския съвет е в посока: *„Да бъде интегрална част от международното културно сътрудничество и да съдейства за успешното изпълнение на външнополитическите приоритети на България със средствата на културната дипломация*".

Но светът се променя непрестанно, динамиката често е и непридвидима, изправени сме пред много предизвикателства и често в създаваните конфликти именно културата се очертава като силен инструмент и оная „мека сила", разполагаща с огромен потенциал за преодоляване на разделенията, за укрепване на уязвими общества и подобряване на международните отношения и сближавания, споделяния на креативни послания и помирявания.

В световен мащаб Европа е възприета като богат на културно-историческо наследство и на динамични творчески сили континент и затова културата се е оформила като неразделна част от външната дейност на Европейския съюз. България следва тази линия на политики, защото имаме привилегията на страна с изключително богат арсенал от културно-историческо и археологическо наследство, добре развиваща се съвременна културна сцена, и всичко това следва да бъде споделяно със света и популяризирано професионално през разнообразни комуникативни канали. В този смисъл, една от ключовите задачи на Института е да бъде реален медиатор в процеса на популяризиране на културни проекти чрез възможностите на нашите дипломатически представителства и чрез партниращи чуждестранни и национални организации, академични и научни структури, неправителствени организации, медии и др..

През 2020 г. Държавният културен институт към министъра на външните работи навърши своите 15 години от създаването и позиционирането му в процеса на реализиране на културни политики и в контекста на външнополитическите взаимодействия и взаимоотношения. Реализираните досега множество културни проекти с чуждестранни институти, организации и дипломатически представителства, подкрепени десетки филмови, музикални, визуални инициативи и изяви на артисти са изграждали образа и профила на институцията досега.

В тази линия на активна културна политика през последните години има един проект, който оставя своите трайни следи, тъй като бе акумулиран и по повод една ключова годишнина – 140 години българска дипломатическа служба, чествани през 2019 г. Това е представителната изложба „Дипломация и изкуство", чрез която на практика се показа силната връзка между изкуството и дипломацията през десетилетията, през силното въздействие, история и художествен патос на произведения на изкуството, част от богатия арсенал на Художествения фонд на МВнР. Този про-

цес на взаимодействие, в който чрез творбите на българските художници дипломацията на практика е „вербализирала“ националните ценности и светоусещане и днес сякаш отекват, с различна сила и послания. Защото художествените произведения продължават да „живеят“ в българските дипломатически мисии. От друга страна, участието на дипломацията в процеса на презентация на творбите на българските творци създава силна и важна връзка, която изгражда доверието на обществото към дипломатическата служба. Насърчава се диалогът с гражданското общество, с артистичните среди, което формира в значителна степен и публичните нагласи към провежданата външна политика.

„Дипломация и изкуство“ – представителната изложба с шедьоври от Художествения фонд на Министерството на външните работи по повод 140 години българска дипломатическа служба

Един от ключовите проекти, с които се отбелязаха 140 години от началото на новата българска дипломатическа служба през 2019 г., е представителната сборна изложба „Дипломация и изкуство“. Тя бе представена официално в галерия „Академия“ в Националната художествена академия в София през септември 2019 г. от вицепремиера и министъра на външните работи г-жа Екатерина Захариева и Ректора на НХА, при засилен медиен и дипломатически интерес. Експозицията бе и част от богатата програма на Европейските дни на наследството в столицата, които се организират традиционно от Френския културен институт в София и Столична община. Изложбата представя една малка, но знакова част от художествените произведения от колекцията на Министерството на външните работи – оригинална художествена сбирка с включени произведения на 21 автори от различни творчески генерации, с различна индивидуалност, характер и стилова ориентация. Направената специална селекция открои както лидиращите тенденции, характерни за българското изкуство през XX век, така и разбирането на българската дипломация за йерархията на художествените стойности и за пластическите постижения на времето и приноса на творците през годините за позитивния образ на страната ни.

След успешното представяне на изложбата в София, тя бе представена в един от активните центрове освен за история, но и за съвременна култура и изкуство у нас – Регионалният исторически музей в Русе (октомври 2019), последва покана и представяне в Градската художествена галерия „Борис Денев“ във Велико Търново (декември 2019), Градската художествена галерия в Благоевград (февруари 2020), Националната художествена галерия „Владимир Димитров-Майстора“ в Кюстендил (май-август 2020). Този важен за културната дипломация проект е подготвен и реализиран от Държавния културен институт в партньорство с редица национални институции и партньори, като преподаватели от Националната художествена академия, експерти от Държавна аген-

ция „Архиви“, Монетния двор. Предвижда се изложбата да гостува през 2021 г. в Скопие и Виена.

Систематиката на живописната експозиция извежда някои от ключовите проблеми на новата ни художествена история, без да следва пряко хронологическата линия на този твърде обемен и динамичен като художествен профил период. В раздел *Класическа колекция* се нареждат произведенията на някои от най-значимите представители на българското изкуство от първата половина на XX век, като Златьо Бояджиев, Цено Тодоров, Бенчо Обрешков и Никола Танев. *Образите на Родното* представя авторите, за които културната гравитация на националната традиция има определящо творческо значение. В *Другите ветрове* се налагат имената на художници с интерес към експресивната изразност на модерното изкуство и сугестивните възможности на “колористичната” живопис. Разнообразното в пластическо и концептуално отношение преобразуване на живописни формули през втората половина на XX век е отразено в произведенията от раздела *Свободната артистичност*. Съпоставени помежду си, творбите в изложбата създават една многообразна и разноезична художествена среда, чиято селекция откроява наред с общите идейни фокуси и оригиналния характер на индивидуалните стилове. В този смисъл експозицията е показателна за стратегическото партньорство между дипломация и култура посредством универсалния език на изкуството.

Скулптурният парк на МВнР

Той представлява една специфична колекция скулптури, която вече десетилетие и половина живее ново превъплъщение в парка на Министерството на външните работи. Няколко български държавни институции освен Министерството на външните работи – Националната художествена галерия, Националният археологически музей, Софийската градска художествена галерия, обединяват усилия за изграждането на тази уникална духовна среда. Колекцията събира редки археологически паметници, произведения на българската класическа традиция от Иван Лазаров, Иван Фунев, Любомир Далчев, през поколението, което изгражда българската скулптура през втората половина на миналия век като Валентин Старчев, Величко Минеков и други. Достигането на едно модерно концептуално пластическо търсене се открива в автори като Иван Русев, Альоша Кафеджийски, Емил Мирчев. Идеята да бъдат изложени истински оригинални образци на съвременната българска скулптура среща солидната подкрепа на белгийския меценат Юго Вутен. Неговото имение в град Гейл е най-големият в света музей на българска скулптура. Голяма част от изложените отливки са дарение от покойния вече Юго Вутен и така проектът „Скулптурен парк на МВнР“ придобива международни измерения и национално значение като парк на открито с уникални шедьоври.

На пръв поглед тази скулптурна колекция е твърде далеч от привичните представи за „външни работи“. Но само на пръв поглед, защото Министерството на външните работи е своеобразна витрина на България. Тук, чрез произведенията на българските скулптори, чуждестранните дипломати и гости всекидневно влизат в досег с гения и самочувствието на българските творци, с дълбочината и изтънчеността на духовната традиция на България.

Проектът предоставя на дипломатическата служба и комуникационен канал за приближаване към гражданското общество. Нощта на музеите, Дните на европейското наследство, Дните на отворени врати, организирането на посещения в Парка и Министерството на граждани и преди всичко на млади хора са постоянна практика, която доближава институцията максимално до обществото, до хората. Организират се и изложби на млади автори в пространството на галерия „Мисията“ към Държавния културен институт, чиито работи вероятно утре ще допълват колекцията и ще популяризират съвременното българско художествено творчество.

Сградите на дипломатическата служба

Сградите на дипломатическата служба имат особена роля в осъществяването на националния образ пред външния поглед и затова историческата ретроспективна линия е показана в представителната експозиция „Дипломация и изкуство“. Първите шест министерства след приемането на Търновската конституция се помещават в една от малкото представителни сгради в столицата на Княжеството. За няколко десетилетия Министерството на външните работи и изповеданията се намира в сградата на БАН срещу Народното събрание, в съседство със законодателната институция и легациите. Днешната сграда на МВнР е построена през 80-те години на миналия век по проект на архитектите Лозанов, Томалевски, Николов. Една част от богатата колекция от произведения на български художници се намира в представителните пространства, салони и кабинети в настоящата сграда на Централно управление на министерството.

Развитието на мрежата от дипломатически представителства след обявяването на Независимостта повдига въпроса и за културната комуникация, която те ще носят. В повечето случаи българските дипломатически мисии се помещават в забележителни сгради – паметници на културата, които се превръщат и в дом на многобройни произведения на българското изкуство, сътворявани там. В това отношение мисията ни в Париж има своето особено място. България става собственик на сградата, построена в стил Луи XV, през 1946 г. В следващите десетилетия тя вече е гостоприемно отворена за именити български художници. В изложбата „Дипломация и изкуство“ творби от 70-те години на миналия век са подписвани като създадени в Париж. Специално за представител-

ните салони на мисията ни Златю Бояджиев рисува серия произведения „Годишни времена“ и емблематичната си работа „Две сватби“.

Със забележително присъствие е друга българска резиденция – тази в Рим, която сама по себе си също е произведение на изкуството. Посолството ни в Букурещ, например, има една от най-богатите колекции от произведения от български художници. Трябва да се отбележи и друга емблематичната сграда в *сърцето* на Европа – Българският културен институт „Дом Витгенщайн“ във Виена, която е строена по проект на известния австрийско-британски философ Лудвиг Витгенщайн и днес е модерна галерия. През 1975 г. сградата бива придобита от България и оттогава в нея се помещава небезизвестният Български културен институт „Дом Витгенщайн“, в който се провеждат редица важни културни международни и национални проекти – изложби, концерти, дискусии, конференции, представяния на книги, филмови прожекции и много други.

Резиденцията ни пък в Белград има друга история: сградата е проектирана в модерен стил, отличаващ я в квартала на дипломатическите резиденции. В средата на 30-те години на миналия век между София и Белград се установява активен политически диалог и като символичен жест България инвестира в изграждане на своето представителство. Още при проектирането е замислено мисията да приюти произведения от водещи български художници като Васил Стоилов и Константин Щъркелов, а Иван Пенков създава изключителен стъклопис за парадното стълбище в сградата, което и до днес е важен отличителен високо естетски знак на мисията ни.

Историята на дипломатическата институция в контекста на 140-годишната ѝ е проследена и през някои по-емблематични архивни фотоси на сградите на Министерството на външните работи. Представени са и забележителни архитектурни примери на български задгранични мисии, както и разкази за българските художници, работили през годините за тяхното естетическо оформление. В отделен раздел са проектите на творци относно дизайна на българските банкноти и монети, поръчвани през годините от Българската народна банка и в тях забележимо се откроява фин рисунък и посветеност.

Времето до сега показва, че за изминалите петнадесет години Държавният културен институт към министъра на външните работи изпълнява последователно своята ключова мисия: да бъде интегрална част от международното културно сътрудничество, да съдейства за успешното изпълнение на външнополитическите приоритети на България със средствата на културната дипломация, да подкрепя и насърчава българската артистична среда, за да бъде разпознавана и популяризирана по света. Вярваме, че тези петнадесет години на Института са началото за укрепване на основите на институционалната културна и публична дипло-

мация у нас, за да се премине в партньорство към активно присъствие на културната сцена, с устойчиви и креативни проекти в международен, европейски и регионален план.

Снежана Йовева-Димитрова *е директор на Държавния културен институт към министъра на външните работи от септември 2019 г. Тя е магистър по славянски филологии (Софийски университет, 1998 г.) и европейско управление (Нов български университет, 2009 г.). Има специализации в областта на социо- и етнолингвистиката във Виенския университет (2008 г.), Словенската академия на науките (2005 г.) и Словашката академия на науките (2004 и 2007 г.), участвала е в международни изследователски проекти за проучване на българските общности в Австрия, Словакия, Словения и полуостров Крим по време на работата ѝ в Института за български език към БАН (1998-2009 г.). Има публикации в областта на политиките за българските общности по света, а през 2016-2017 г. е съставител и автор на сборника „Българите в чужбина – толкова близо, толкова далече“, част 1 и част 2. Работила е като съветник в Министерския съвет (2009-2013 г.), Националния дарителски фонд „13 века България“ и Националния дворец на културата като ръководител на направление за развитие на културни проекти.*

Bulgarian Diplomatic Institute

Уебинари по въпросите на енергийната политика (9-11 ноември 2020 г.) Обобщение, заключения и предложения

I. Увод

Дипломатическият институт към министъра на външните работи на Република България, с подкрепата на дирекция „ООН и сътрудничество за развитие“ към българското МВнР, както и в сътрудничество с Института за дипломатическо обучение и изследвания „Леван Микеладзе“ към грузинското Министерство на външните работи, организира серия от интернет-семинари, посветени на развитието на енергийната политика на европейско, регионално и национално равнище. Семинарите, които се проведоха в периода 9-11 ноември 2020 г., бяха насочени към различни теми и участници, както следва:

- Енергийна сигурност и управление на риска (за дипломатически служители и длъжностни лица в държавната администрация);
- Енергийна сигурност: глобално, регионално и национално измерение (за студенти и научни изследователи);
- Ролята на бизнеса и неправителствените организации /НПО/ при формулирането на енергийната политика (кръгла маса, предназначена за представители на бизнеса и неправителствените организации).

По време на първия от серията семинари приветствени слова бяха отправени от посланика на Грузия в България – Н.Пр. г-жа Тамара Лилуашвили, както и българския посланик в Грузия – г-жа Десислава Иванова. Директорите на двата дипломатически института – г-жа Тинатин Брегвадзе и г-жа Таня Михайлова, също приветстваха участниците, подчертавайки значението на подобни събития за развитието на по-добри междудържавни отношения.

Основни лектори по време на семинарите бяха доц. д-р Атанас Георгиев – декан на Стопанския факултет към Софийския университет, както и г-н Славчо Нейков – енергиен експерт. В интернет-семинарите участваха и представители на Българския дипломатически институт. Концепцията на организаторите включваше фокус върху различни аспекти на енергийната политика, съчетано с теоретични и практически акценти въз основа на прегледа на развитието на тази политика в отделните страни.

Специфична добавена стойност в това отношение беше фактът, че в конкретни случаи изказванията бяха свързани със статуквото на Грузия, позовавайки се в същото време на българския опит с неговите положителни и отрицателни страни – преди и по време на членството на България в ЕС. Всичко това обаче се правеше с ясното разбиране, че има за цел единствено обмен на мнения и предоставяне на примери, и то в един дискусионен формат. По тази причина бе отбелязано изрично, че нито една от заявените позиции не трябва да се приема като официална оценка на която и да е от споменатите национални, регионални или европейски институции.

В този контекст, програмите на трите семинара включваха следните взаимосвързани теми:

- Енергийната дипломация от гледна точка на енергийната сигурност;
- Преглед на основните тенденции в енергийната политика на Европейския съюз;
- Енергийно сътрудничество и енергиен национализъм;
- Глобалният пейзаж на енергийната сигурност – определение, движещи сили и механизми;
- Принципи на регулиране на електроенергийния и на газовия сектор;
- Държавата, бизнесът и енергийната политика – между общите цели, конфликтите и партньорствата;
- Държавата, бизнесът и НПО – между предизвикателствата и възможностите. Кои са основните нерешени въпроси в рамките на тези отношения – по принцип, както и в случая с Грузия?
- Европейско и регионално измерение на сътрудничеството в енергийния сектор; ролята на бизнеса и на НПО-общността;
- За пазарните измерения на енергийния сектор и за тяхното социално въздействие.

По-долу е представено обобщение на дебатите, наред с някои ключови послания и заключения, постигнати по време на трите събития.

II. Основни послания и заключения от дискусиите

1. Относно енергийната дипломация и енергийната сигурност, както и тяхното глобално и европейско измерение

✓ Енергийната дипломация функционира в задвижвана от геополитиката среда, доминирана от достъпа до и контрола върху енергийните ресурси, както и проблемите на енергийната сигурност. Този вид дипломация включва основния набор от политически инструменти, необходим за изпълнение на външните енергийни цели на конкретна държава. А всичко това е свързано с основната цел – да бъдат осигурени стабилни и предвидими външни енергийни пазари, включително и достъп до надеждни и

достъпни енергийни източници, подпомагащи икономическото развитие на въпросната държава.

✓ В днешния глобализиран свят енергийната дипломация е тясно свързана с идеята за глобално енергийно управление, което пък се счита за форма на многостранната енергийна дипломация. Обаче в рамките на международния енергиен пейзаж доминират традиционно двустранната (между две правителства) и регионалната енергийна дипломация.

✓ Значението на енергийната сигурност варира в зависимост от конкретната държава (вносител или износител на енергия), както и от факта дали съответният адресат е потребител на енергия или производител на/инвеститор в енергия. От 70-те години на миналия век до началото на 90-те терминът „енергийна сигурност" е бил свързан до голяма степен с гарантирането на сигурността на доставките на петрол за индустриализираните западни икономики, както и с възприятието на изразите „недостиг на енергия" или „пиково предлагане на петрол". Обаче с шистовата революция в Съединените щати, както и със стремежа към намаляване на използването на изкопаеми горива, гледната точка се обърна на 180 градуса и сега вече живеем в ерата на „изобилието от енергия" и „пиковото търсене на петрол".

✓ Съвременното понятие „енергийна сигурност" включва не само всички възможни източници на енергия, но така също инфраструктурата, киберсигурността и достъпа до енергия на достъпни цени. Тъй като понятията „устойчивост" и „нисковъглеродни политики" играят все по-голяма роля в областта на енергийната сигурност. Така климатичната и енергийната сигурност стават все по-взаимосвързани.

✓ И въпреки че изкопаемите горива остават гръбнака на световната икономика (с приблизително 86% от световното потребление на енергия през 2019 г.), стремежът към декарбонизация ще намали постепенно тяхната роля в енергийния микс. Това би могло да доведе до положение, в което някои държави да загубят своите икономически лостове и източници на приходи, което пък би могло да предизвика и загуба на политически капитал.

✓ Новият глобален енергиен пейзаж ще доведе до нови зависимости и нова конкуренция в областта на вноса на редкоземни метали и минерали (кобалт, литий, мед и др.), така необходими за производството на възобновяема енергия, на батерии и пр. В тази нова енергийна система ролята на Китай ще бъде от решаващо значение не само заради вътрешните възможности за преработка в тази страна, но така също и поради нейния дял в подобни производства в чужбина – например в страни като Австралия, Конго, Чили и други.

✓ Глобалният преход към нулево-въглеродна икономика следва логиката на така наречената „доктрина на Синатра". Поради факта, че различните държави имат различен национален енергиен микс, всяка една от тях ще избере свой собствен начин за решаването на този проблем –

с различна скорост и с различни резултати. В някои случаи замяната на едно изкопаемо гориво (напр. въглища) с друго, по-малко замърсяващо (напр. природен газ) би могло да се разглежда като стъпка към декарбонизация. Обаче все още не съществува формула, която да е „универсална за всички“, относно това как да бъдат постигнати нетни нулеви емисии на въглерод.

✓ Рамката „Енергийна общност“ е ключова за външните измерения на европейската „Зелена сделка”. А „експортният процес“ на Зелената сделка в световен мащаб ще бъде „тестван“ с най-близките съседи и партньори. Това със сигурност ще засегне и Грузия.

✓Конкретните измерения на енергийната политика обаче се основават на конкретната действителност на място – нисковъглеродният преход, особено в предложения от Европейската комисия мащаб, ще отнеме дълго време и ще костват много усилия.

✓ „Политиките следват политическото управление“: днешната енергийна политика на Европейския съюз се основава на политическите реалности в Брюксел и Страсбург (в рамките на самия ЕС), на политическите реалности в рамките на Енергийната общност, както и на политическите реалности в някои държави – ключови глобални играчи, като например САЩ, Китай, Русия и др.

✓ Ролята на ядрената енергетика – както в световен мащаб, така и в рамките на ЕС, все още не е достатъчно ясна. Например, Европа не е включила изрично ядрената си енергия в своето нисковъглеродно бъдеще, а при новата администрация САЩ биха могли да променят също своята политика.

✓ Климатичната политика и финансирането на климата ще бъдат ключови за икономическото развитие на света след COVID-19. Обаче краят на пандемията все още не е достатъчно ясен. Независимо от това Европейският съюз вече е предприел не само значителни политики в тази връзка, но е и гарантирал съществуването на конкретни фондове и конкретни механизми за финансиране в подкрепа на развитието на събитията. В този контекст ключов остава въпросът, доколко страните бенефициенти (държавите членки на ЕС и страните извън Съюза, с които ЕС поддържа специални отношения) са готови да се възползват ефективно от тази подкрепа.

✓ Пазарът на електроенергия в ЕС е доста динамичен. А дори и ако пазарите DAM (”в рамките на деня”) и IDM (”ден напред”) се свържат, остават все още предизвикателства в областта на общите правила на пазара за субсидии за ВЕИ, на субсидиите за комбинирано производство, на механизмите за капацитет, на балансиращите пазари и пр.

✓ Либерализацията на електроенергийния и на газовия сектор има по-скоро положителен ефект, когато се прилага първо на национално, а след това – и на регионално равнище. А либерализираният пазар може да постигне и по-добри резултати, когато съседните пазари са също либе-

ализирани. Това със сигурност важи не само за пазара на ЕС, но така също и за неговото разширяване посредством процеса на Енергийната общност.

2. Относно ролята на бизнеса и на НПО в контекста на енергийната политика

✓ По време на кръглата маса беше отбелязано, че правната и политическа рамка в Европейския съюз и в Енергийната общност се променят на практика много бързо, заедно със съответните съображения. В този контекст беше напомнено за извършената в Грузия серия от интензивни реформи, подкрепени солидно от ЕС и от Енергийната общност, както и за реформите, които се разработват в момента. Всички участници подчертаха също и интензивната комуникация между държавните институции, от една страна, и бизнеса и неправителствените организации, от друга, в процеса на разработване на законодателството, на изготвяне на стратегическите документи, на обучението и пр.

✓ Беше отбелязано също, че COVID-средата потвърждава ключовата роля на бизнеса и на НПО за внасяне на повече реализъм и по отношение на енергийния сектор. Докато националните институции са тези, които създават рамката, то инвеститорите са онези, които движат икономиката напред в реално изражение, търсейки ясна, предсказуема и стабилна законодателна и регулаторна рамка. А гражданското общество (съответно неправителствените организации) оказва активна подкрепа за привеждането на този реализъм в действие. Днешната пандемия изтъкна отново значението на общите съображения и общия подход за справяне с проблемите, подчертавайки необходимостта от активно участие на бизнеса и на НПО в процеса на формиране на реалната национална енергийна политика.

✓Следователно няма съмнение, че ролята на инвеститорите и на НПО в периода на икономическо възстановяване, а и след това, ще бъде от решаващо значение; а това налага постоянно наблюдение на държавния подход към самите тях въз основа на променящите се политическа и правна рамка.

✓ Този въпрос се нуждае от преразглеждане и от друга гледна точка. В Европейския съюз, както и в рамките на договарящите се страни в Енергийната общност, енергийният сектор все още се използва от страна на политиците за свързани със социалната политика „мерки". В тази връзка бяха представени конкретни примери от България. Подобен подход е по принцип в противоречие с факта, че енергийният сектор трябва да се развива в съответствие с пазарните правила, наред със съответната регулаторна рамка, докато държавата трябва да използва своите социални компетенции и механизми в помощ на лицата, нуждаещи се от социална подкрепа. Злоупотребата с този подход излага развитието на бизнеса на значителни рискове от различен характер, което в крайна сметка засяга крайните потребители.

✓ По време на семинарите беше обсъдена и конкретна серия от рискове и за бизнеса в Грузия, а където беше уместно, тези рискове бяха сравнени и със ситуацията в България. От практическа гледна точка, дискусията бе основана предимно на информацията, предоставена от JSC „ENERGO-PRO, Грузия – една от най-големите енергийни компании в страната, най-голям частен собственик на електроразпределителна мрежа с обхват на приложението от 85% от територията на страната и с общ брой клиенти – над 1 200 000 души. Бяха изрично споменати и обсъдени някои конкретни рискове, включително и с конкретни бизнес предложения за това как могат да бъдат преодолени. Основните опасения обаче включваха специфични финансови последствия за адекватното функциониране на отделните фирми, а оттам – и на тяхната жизнеспособност, което в крайна сметка може да застраши сигурността на доставките.

✓ Така например, беше отбелязан Пазарният риск, влияещ се от пазарните фактори поради факта, че производството на електроенергия в Грузия остава предимно в ръцете на държавните предприятия. А предвид малкия брой клиенти на свободния пазар, бе изявена загриженост, че новосъздадената Грузинска енергийна борса няма да може да установи през първите месеци и години от своето създаване реални пазарни цени на електроенергията за цялата страна. А „непазарните“ цени биха могли да повлияят значително върху позициите на печалба на самите доставчици. По-нататък в този контекст бе посочен и друг конкретен вид риск – рискът от променливост на пазарните цени, свързан с факта, че увеличенията на разходите от страна на производителите на електроенергия няма да могат да бъдат прехвърляни на клиенти от регулирания пазар. А възможността за възстановяване на недостига на приходи, създаден по този начин в края на съответния регулаторен период, не взема предвид отрицателните въздействия, като например променливите годишни финансови резултати. Представителите на бизнеса отбелязаха, че подобни рискове могат да бъдат преодолени – например чрез включването на Орган за задълженията на публичната услуга на едро, с цел смекчаване на нестабилността на цените на електроенергия на едро, като така се позволи на частен доставчик на универсалната услуга да осигурява регулирани клиенти при фиксираните цени.

✓ Друг специфичен вид риск (валиден не само за Грузия), който по принцип поражда сериозни опасения, е Регионалният риск при събиране, свързан със събирането на приходи от доставки на електроенергия, най-вече в конкретни региони (например във високопланинските). В момента тези загуби се поемат от частни доставчици на универсални услуги, но в регионите, в които неплащането е широко разпространено и даже обичайно, държавата трябва да обмисли смекчаване на рисковете при събиране, като гарантира пропуснатите или загубени приходи.

✓ Освен това бе отбелязан и рискът, свързан с цената на оборотния капитал, който представлява недостиг на оборотен капитал поради несъответствия между задълженията и вземанията по настоящата рамка; което пък не предвижда преминаването на такива разходи към регулирани клиенти в адекватен размер.

✓ Друг повдигнат конкретен въпрос, свързан с регулаторната рамка, се отнасяше до годишните ценови периоди. Основното в случая е, че при разглеждането на рамковия подход трябва да бъде надлежно отбелязана необходимостта от това разпределителните компании да могат да купуват електроенергия, за да покриват загубите и да възстановяват такива разходи без неразумно забавяне. Регулаторната рамка трябва да предвижда също и изрични случаи, при които цените се преразглеждат в рамките на една година в опростена процедура, за да могат да бъдат избегнати каквито и да е други отклонения.

✓Освен това бе споменато, че доставчиците на електроенергия в страната ще започнат да търгуват на нов, нелицензиран пазар, което може да доведе до финансови загуби за регулираните разпределителни компании, ако доставчиците не изпълняват своевременно своите задължения. А за да се избегне този риск, бе направено предложение в пределите на тази рамка доставчиците да предоставят банкови гаранции или друг вид подходящи финансови гаранции в полза на дистрибуторските компании.

III. Предложения за бъдещи дейности

Предвид факта, че всеки един обмен на мнения има положителен ефект, включително и под формата на уебинари като организираните през месец ноември 2020 г., Дипломатическият институт към министъра на външните работи на Република България и Институтът за дипломатическо обучение и научни изследвания към Министерството на външните работи на Грузия ще се стремят към следните по-нататъшни стъпки:

1. Съвместни бъдещи дейности

• Продължаване на обучението и обмена на опит във връзка с енергийната политика в рамките на отделни и взаимно съгласувани проекти (например в областта на пазарите на електроенергия и газ, на енергийната ефективност, на свързаните с енергетиката и климата политики, на енергийната бедност и пр.);

• Насърчаване и съдействие за осъществяване на срещи между отговарящи за енергетиката държавни институции (като министерства и регулаторни органи);

• Насърчаване и подкрепа на сътрудничеството на университетско/научно равнище;

• Подготовка на специална съвместна публикация на енергийна тема

от взаимен интерес (напр. Каспийският регион и енергийната сигурност на страните от ЮИЕ; ВЕИ и др.);

• Насърчаване и съдействие за осъществяване на комуникация между НПО, опериращи в енергийната област;

• Други.

2. Следващи процедурни стъпки

Българският дипломатически институт и грузинският Институт за дипломатическо обучение и изследвания ще информират съответните национални органи относно резултатите от дискусиите и повдигнатите въпроси и коментари по време на интернет семинарите, както и относно разгледаните възможности за по-нататъшно сътрудничество.

25/2021
January

DOCENDO
DISCIMUS

JOURNAL

DIPLOMACY

DIPLOMATIC
INSTITUTE

MINISTRY OF FOREING AFFAIRS
REPUBLIC OF BULGARIA

Strategic autonomy – the new project of the European Union

Prof. Dr. Ingrid Shikova

„We are not naive free traders. Europe must always defend its strategic interests.“
Jean-Claude Juncker [1]

In the complex environment in which the European Union (EU) has been experiencing severe health, social and economic problems, it is only logical to ask the question whether something is going to change in the wake of the crisis caused by Covid-19. What is our life going to be like? Is the European Union going to change? Will the world change?

Any unforeseen circumstances and events are bound to shake even the most determined leaders. Along with this unknown virus, there have been some others, no less dangerous than Covid-19, which we had already considered extinct in the European Union, namely the viruses of nationalism, selfishness and division. The shortage of medical equipment in the early stages of the crisis put the solidarity between the EU Member States to the test and has proven once again the dependence of the European Union on the import of significant goods from third countries, first and foremost – from China. After the first confusing and rather chaotic actions, the European leaders realized quickly the need for unity, solidarity and joint, focused efforts to tackle the adverse effects of the crisis and to rebuild the economy. And, notwithstanding the great difficulties and challenges, the current developments can lead to a number of positive changes, as long as the lessons from the pandemic are learned.

One of the important results of the Covid-19 crisis has been the acceleration of the already existing trend in the EU to attain “strategic autonomy”. It is already clear that strategic autonomy is becoming an important element of the recovery efforts. Bearing in mind that in his speech entitled “Strategic autonomy for Europe – the goal of our generation” and delivered on September 28, 2020, before the Brussels-based economic think tank, the President of the European Council, Charles Michel pointed out the following: “Effective strategic autonomy is the credo that unites us to determine our destiny and to have a positive impact on the world”.[2] The EU desire for strategic autonomy has become evident from both the debates on the highest political level, as well as from the academic analyses. However, these debates and analyses show that there is still no common understanding of the nature of strategic autonomy, which raises both hopes and fears.

1 State of the Union Speech of Jean-Claude Junker, 2017, European Commission, Brussels, 13 September 2017.

2 ‘Strategic autonomy for Europe - the aim of our generation’ - speech by President Charles Michel to the Bruegel think tank, Speech 603/20 28/09/2020, Council of the EU

The strategic autonomy of the European Union is a political concept that first appeared in the field of the EU foreign policy and, more specifically, in the field of defense and security [3]. The Covid-19 crisis has shown that the global economic dependencies also involve serious risks to the security and the well-being of the European citizens. Furthermore, as there is a risk of "intellectual robbery" in the modern conditions, the European Union has to ensure its economic security by protecting its own high-tech enterprises. In the course of time, the scope of strategic autonomy has expanded to cover at least the following three areas: the economy (the energy sector included), technology, security and defense.

The present analysis focuses on the strategic economic autonomy which is becoming an ever increasing indispensability for the EU. What do we really mean by "strategic autonomy" given the fact that there has been no clear and generally accepted definition yet? On the theoretical level, this concept presupposes the will of the political entity to be autonomous, meaning to be able to pursue its own policy in the field of economy, technology, defense and security, without depending on any external participants. A study conducted by the European Parliament Research Service defines the EU strategic autonomy as "the ability to act autonomously", as well as "to choose when and in which areas to act with partners". On the other hand, the ability to act autonomously implies both the ability to make decisions and to implement the said decisions autonomously.[4] Some researchers from the German Institute for International Relations and Security[5] have defined strategic autonomy as "the ability of the EU to set its own priorities and to take its own decisions, implementing them either independently or in cooperation with third countries – as the case might be, by institutional or political means."

Most scientific definitions are complemented by the explicit assertion that autonomy does not necessarily mean autarchy, isolation or rejection of alliances, and also that the partners are essential for the protection and promotion of the values and the interests of the European Union. The study conducted by the European Parliament Research Service emphasizes that strategic autonomy is not about self-sufficiency; it is rather about the means and the tools that could help reduce the external dependencies in areas that are considered to be strategic, and in which the dependencies could compromise the autonomy while the European Union continues to work with its partners on a multilateral basis.

An important element of understanding strategic autonomy is the notion whereby it does not only apply to the security and defense policy from which it originates; it rather covers all the EU policy areas of strategic importance,

3 Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, June 2016

4 Suzana Anghel, Beatrix Immenkamp, Elena Lazarou, Jerôme Leon Saulnier, Alex Benjamin Wilson On the path to ‚strategic autonomy' The EU in an evolving geopolitical environment , European Parliamentary Research Service September 2020

5 Barbara Lippert, Nicolai von Ondarza and Volker Perthes (eds.) European Strategic Autonomy Actors, Issues, Conflicts of Interests , Stiftung Wissenschaft und Politik, German Institute for International and Security Affairs SWP Research Paper 4 March 2019, Berlin

e.g the need to strengthen the food security of the European Union. The EU Agriculture Commissioner, Janusz Wojciechowski asserts that one of the main lessons that has to be learnt from the Covid-19 crisis is that the EU has to reduce its dependence on imported food: "We must have our food produced on our fields by our own farmers and we must take better care of the local markets; and, eventually, we will need to cut the supply chains". This also implies further improvement of the common agricultural policy. The French president Emmanuel Macron has called for the crisis to be used to promote the European Union's "industrial sovereignty", and the Internal Market Commissioner, Thierry Breton has declared that "globalization has gone too far".

Why is the achievement of common understanding of the nature of strategic autonomy as a common EU project so important? The main prerequisites for the attainment of real strategic autonomy involve the presence of common political will, a common vision for the implementation of this will, and the ability to take particular action. In its 2019 Strategy Paper on China, the EU declared that it intends to strengthen its economic and industrial policy "on the basis of strong European players and around the strategic value chains", as they are the key to "the European Union's industrial competitiveness and strategic autonomy".[6] After heated discussions, the concluding remarks of the European Council held in early October, 2020, read as follows: "Strategic autonomy" is a "key objective" of the EU while "maintaining an open economy".[7]

And, if the EU Member States have already reached a consensus that the European Union needs strategic autonomy, the views on the nature of this autonomy and the instruments for its implementation differ considerably. Such differences make it difficult to build a common approach on a European Union level while their overcoming is a condition sine qua non for achieving the desired result. As the influential "Politico" has pointed out, "Europe wants strategic autonomy, but it has to decide what this is supposed to mean."[8]

As far as the European Commission is concerned, strategic autonomy should include a set of much stronger trade protection instruments (such as, for example, border carbon tax and monitoring the granting of government subsidies on imports from third countries), as well as incentives to increase the independence of the European industry from component supplies from third countries (e.g. diversification of supplies, warehousing and provisioning, reduction of the supply chains, increases in the production within the EU). As an element of the instruments for achieving strategic autonomy, the European Commission has been preparing proposals for a new approach to trade, a revision of the industrial strategy, and a reform of the competition policy.

The European Commission's approach to achieving strategic autonomy is not unequivocally accepted by all the EU Member States. And this is only natural. During the discussions of trade issues, more often than not, two

6 EU-China – A strategic outlook, Strasbourg, 12.3.2019 JOIN(2019) 5 final
7 Special meeting of the European Council (1 and 2 October 2020) – Conclusions, CO EUR 10 CONCL 6
8 https://www.politico.eu/article/europe-trade-wants-strategic-autonomy-decide-what-means/

large camps are usually formed – the first one made up of the countries that insist on more trade protection measures; and the second one embracing the states that are competitive on the world market and are going to take a stand for free trade; as the latter fear that when the EU imposes protectionist barriers, its trading partners are going to follow suit. The situation with regard to achieving strategic autonomy is much similar. Some Member States support strongly the Commission's approach as they link it to the opportunity to develop the European industry, as well as to encourage the creation of economic "champions", i.e. European companies capable of competing on the world market. Yet, some other countries believe that such an approach is going to be a threat to Europe's openness to free trade, as well as to the small and medium-sized enterprises.

France is the country that strongly supports the approach to the strategic autonomy of the European Union and insists ardently on the achievement of such strategic autonomy. According to French President Emmanuel Macron, "the European strategic autonomy is a concept that France has been pushing for in the course of almost three years, as it stands for achieving our sovereignty, as well as our ability to reduce our dependence on the rest of the world and to strengthen our manufacturing companies."[9] Germany has converged its own views on strategic autonomy with the French views, mainly as a result of the developments during the Covid 19 crisis. This country calls for the modernization of the competition policy and the creation of global economic players to compete successfully on a global scale, including the achievement of autonomy of the digital sector.

Still, some other EU Member States have more fears than hopes about the approach to strategic autonomy. A coalition made up of 19 Member States[10] which call themselves "friends of the single market", fears that the incentives for greater EU autonomy are going to primarily support the Franco-German industry which, in turn, is going to increase the economic power of these two countries and their companies, at the expense of the much smaller economies. There have been fears that the creation of economic "champions" is going to have a negative impact on the small and medium-sized enterprises; therefore, they see covert protectionism in some of the relevant instruments. And yet, one should not overlook the fact that commerce is of particular importance to the small and medium-sized enterprises, which account for 87% of all EU exports.[11]

In order to respond to the above fears and to reconcile the positions, the European Commission has introduced the concept of "open strategic autonomy", meaning deriving the benefits of the openness of the European economy for the businesses, the workforce and the consumers, while protecting all of them from unfair practices and building resilience that is going to make

9 Emmanuel Macron: «Renforcer notre autonomie stratégique», Figaro, https://video.lefigaro.fr/figaro/video/emmanuel-macron-renforcer-notre-autonomie-strategique/6151652923001/

10 The "Friends of the Single Market" group embraces Sweden, Denmark, Finland, Estonia, Lithuania, Latvia, Austria, Belgium, the Netherlands, Luxembourg, Croatia, the Czech Republic, Ireland, Malta, Portugal, Poland, Slovenia, Slovakia, and Spain.

11 According to European Commission information

the EU better prepared for future challenges.[12] To put it differently, the model of "an open strategic autonomy" stands for strengthening the ability of the EU to pursue its own interests independently and strongly, while continuing to work with partners around the world. Notwithstanding the addition of the word "open" to emphasize that it is not about any autarchy or protectionist closure, the phrase "open autonomy" sounds almost like an oxymoron. Would it not be a bit more appropriate to call it '**a smart strategic autonomy**', based on a model that ensures the necessary strategic independence, well-balanced with fruitful cooperation?

The essential elements of this model could be sought in reforming the EU policies in a number of areas, coupled with the funding of the said policies, as the achievement of the ambitious goal of strategic autonomy requires undoubtedly adequate common resources. Even if there is full agreement on the priorities connected with the achievement of autonomy, such as innovation, modern technologies, green economy, digitalization, security, etc., an important prerequisite for their implementation is that they should be supported by sufficient financial resources. Therefore, a Multiannual Financial Framework (2021-2027) has been agreed upon after long debates by the European Council, along with the new *NextGenerationEU* economic recovery instrument for the period 2021-2024, amounting to €750 billion in financial market loans. It is important, however, to see how these funds are going to be used. In order to ensure that the goal of strategic autonomy is attained, these funds have to be targeted at the areas in which they are supposed to bring added value. The management of the funds should be in line with the principles of subsidiarity, proportionality and European added value, ensuring economies of scale and efficiency gains in sectors, such as research, transport, energy, etc. According to the experts, greater strategic autonomy of the EU cannot be achieved without any progress made in financing the production of common goods.[13]

Another important element of this model involves the implementation of a comprehensive European economic policy that is going to guarantee a positive growth rate in the long run. Strategic autonomy presupposes an active innovation policy, development of the knowledge economy, and improvement of the organization of European research. There is a need to create an entrepreneurial spirit, along with the ability to take risks and to adapt quickly to the changing world. It is also very important to achieve digital autonomy of the EU, which is currently dependent on third-party digital platforms, as well as to attain a common position on the artificial intelligence and its application in the European economy. The completion of the digital single market is also one of the important missions of the European Union.

Another important EU policy that needs to be adapted to the new world market conditions is the competition policy, especially with regard to the provision

12 A renewed trade policy for a stronger Europe, Consultation Note, 16 June 2020, European Commission

13 See more in: Suzana Anghel, Beatrix Immenkamp, Elena Lazarou, Jerôme Leon Saulnier, Alex Benjamin Wilson, On the path to "strategic autonomy". The EU in an evolving geopolitical environment, European Parliamentary Research Service, September 2020

of state aid, as well as the mergers and the acquisitions. The intention to create European "champions" to compete successfully with large companies on the world markets, along with the changing nature of competition on a global scale, necessitate the rethinking of a couple of concepts, such as dominance, abuse of dominance, state aid and the subsidies. A step in this direction has been made by the White Paper published in June, 2020, by the European Commission on levelling the playing field as regards the foreign subsidies. The White Paper points out that in order to be able to take full advantage of world trade, the European Union is going to follow a model of open strategic autonomy, meaning that while shaping the new system of world economic governance and developing mutually beneficial bilateral relations, it has to be protected against unfair and unlawful practices. In today's interconnected global economy, foreign subsidies can distort the EU internal market and undermine the level playing field, to facilitate the acquisition of businesses within the EU territory, to influence some other investment decisions or to distort the market behavior.[14] Therefore, specific legislative proposals are going to be made on the basis of the White Paper and of the wide-ranging discussion thereof.

Another important tool for achieving strategic autonomy is the common trade policy of the European Union. Foreign trade in goods and services accounts for 35 percent of the Union's gross domestic product and one of every 7 jobs within the Union depends on exports. The European Commission conducts the trade negotiations on behalf, and with the mandate of the individual Member States, while at the World Trade Organization (WTO), the European Union really speaks with one voice. This, however, does not mean that the EU trade policy does not cause any controversy or disputes. These disputes stem, to a large extent, from the following existential question: protectionism or liberalism? Or something in the middle? How to protect free trade without being naive that everyone else is going to follow the same rules?

The global trend of growing protectionism and trade conflicts in recent years has put the European Union's trade policy to the test. An increasing number of countries have been adopting protectionist measures in order to protect their national economies. An example in this respect is the so-called policy of "made here, not anywhere else in the world". The protectionist trade practices of some countries, such as the United States, China, and India, usually lead to the so-called spillover effect, and this effect results in further commercial conflicts. History has proven that Newton's third law[15] has been in full force in the international economic relations, as well. More often than not, the unilateral protectionist actions lead to retaliation while the creation of an atmosphere of "revenge" could have unpredictable consequences. In addition to the United States and China, an awful lot of other countries also tend to enforce safeguard measures, such as increased import duties or export subsidies. The ever growing geopolitical dimensions of trade policy and economic nationalism give us grounds to speak

14 White Paper on levelling the playing field as regards the foreign subsidies, Brussels, 17.6.2020 COM(2020) 253 final, European Commission

15 Newton's third law states: "For every action (force) in nature there is an equal and opposite reaction".

of "deglobalization", or at least of a slowing down process of globalization, the so-called slowbalization[16] which is bound to inevitably lead to trade conflicts, instability and a breakdown of the value chains. Currently, this situation could be characterized as a "cold trade war".

It turns out that resolving the "protectionism or free trade" dilemma in the 21st century is going to be much more difficult than in the past. And, as already pointed out above, the temptation to pursue a protectionist trade policy in today's world has been on the increase. The European Union is also faced up with this temptation; therefore, it has to try and secure strategic autonomy without falling into the spiral of protectionism. The motto "Europe that protects", coined by the French president Emmanuel Macron, also applies to the EU common trade policy. And, to quote the President of the European Commission (2014-2019) Jean-Claude Juncker, who used to say: "Europe stands for free and fair trade, but we are not naive free traders".[17] In fact, it was during Mr. Juncker's EU Commission mandate that a major transformation of the European Union's trade policy set in – both under the intense pressure exerted by the tension between the main trading entities, as well as under the influence of public opinion on the role of trade agreements, their impact on the European economy, and the loss of jobs. In actual fact, yet another actor has emerged exerting influence over the trade policy, meaning the civil society that has declared itself in defense of the national economy. We could quote here some actions in this respect, which are already a fact: e.g. strengthening of the anti-dumping instruments, which are to deter and counter unfair competition more effectively, as well as the harmonization of a European instrument to control the foreign investments in the EU in order to protect the European interests in strategic sectors.

The general trend towards greater protection can also be seen clearly in the European Commission's proposal of November, 2016, aimed at strengthening the European Union's trade protection measures. The rationale behind these measures is that the Union aims to protect the European industry and the European jobs against dumping and subsidized imports from third countries. The relevant legislation entered into force on June 8, 2018. A new methodology of calculating the dumping margins/limits on imports from third countries into the EU was introduced in the event of significant market distortions or of the pervasive influence of the state over the economy. Criteria such as the influence of the state and the state policy on the market, the countless state-owned enterprises, discrimination in favor of the local companies, and no independence of the financial sector have been applied in determining the distortions of the market. The new anti-dumping rules are also applied with respect to the countries that do not comply with the international labor and environmental standards in the production of goods. In line with the new

16 Fabry, E. The WTO in crisis: Can we do without Multilateralism in the Digital Age? Jacques Delors Institute, 2019.

17 EU trade defence: stronger and more effective rules enter into force Brussels. European Commission, Press release 7 June 2018.

methodology, the European Commission has been authorized to draw up country-by-country or sectoral reports in which to identify the potential market distortions; and the evidence gathered in such reports is going to be available for future investigations. Notwithstanding the fact that the measures envisaged are going to apply to all third countries, it is evident that the major "suspect" that satisfies all the above listed criteria is China, which country has been accused by the European producers of unfair trade practices.

Another important tool in this respect is the regulation[18] adopted for the purpose of screening the foreign investments in the European Union in order to prevent the state-owned or state-funded foreign companies from benefiting from the European know-how, especially in the field of defense, energy infrastructure, semiconductors, automation and robotics. Another purpose of this regulation has been to establish a cooperation mechanism between the Commission and the Member States whereby they could inform one other about the foreign direct investments that may endanger security or the public order, as well as to exchange information in this regard. The European Commission has been authorized to make recommendations while each and every Member State can make the final decision on the foreign investments in the sensitive sectors of its own economy and infrastructure.

As regards the trade policy, the strategic and autonomous action of the EU should imply that the EU is going to remain open to seek mutually beneficial trade agreements, making at the same time efforts to renew its multilateral trading system. It is of crucial importance that the EU should not succumb to the "siren song" of protectionism in the course of modernizing its multilateral trading system and should strongly defend its own interests. As an element of the European Union's trade policy toolkit, multilateral cooperation offers the best opportunity for achieving a wide range of commercial rules promoting the trade interests of the Union. This is particularly important as the EU has always been striving to ensure that the trade agreements are implemented in compliance with the human rights and labor, the environmental, the health and the safety standards.

In this context, an important element of the EU common trade policy has been the revitalization of the World Trade Organization. The European Union has always had an interest in the efficient functioning of the multilateral trading system, based on the rules agreed upon by the 164 WTO member countries. Although having always been oriented towards the conclusion of bilateral trade agreements, due to the paralysis of the multilateral negotiations, the EU, as an important player in world trade, could contribute to the revitalization of the WTO by putting this goal in the focus of its own trade policy. This, of course, is not going to be an easy task given the trade conflicts and the conflicting economic interests of the numerous WTO members. On the other hand, the rising wave of protectionism has been curbing the willingness of the parties to cooperate on a

18 Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union, Official Journal of the European Union, LI 79/1.

multilateral basis which, in turn, makes it very difficult to establish an effective multilateral trading system based on agreed rules. We, however, will have to underline here the efforts made by the European Union and by some other WTO members to come up with concrete proposals for reform. But all these proposals have been rejected by the United States without any alternative solutions in return. One can see here a desire to apply "unilateralism" in international trade, which carries the risk of uncontrollably "dismantling" the adopted multilateral rules and establishing the right of the stronger.

All this has been happening at a time when multilateralism is more than necessary to manage the new important global challenges, including the fight against the climate change and the development of the digital market.[19] In the age of global connectivity, the inequalities and the global imbalances are further exacerbated by the advent of the artificial intelligence, of the data storage and data access. All this involves risks to the fair competition and the security of states and requires a multilateral regulatory approach. The fight against the climate change requires that the sustainable development goals be placed on the WTO agenda. Faced up with a slowdown in the global economic growth and the risk of escalating trade conflicts, the European Union has no choice but to be more decisive in its actions to reform and revitalize the World Trade Organization.

The volume of this single article does not make it possible to offer a detailed examination of all the reforms and concrete practical steps that the EU needs to take in order to achieve strategic autonomy. It rather seeks to trigger some reflection, as well as a discussion on these important issues. One should also bear in mind that the heated discussions and the differing opinions have always been part and parcel of the EU decision-making process as they almost always precede the consensus on the strategic issues of European integration. At the same time, it should be emphasized that maintaining unity and solidarity between the EU Member States is a key factor for the achievement of strategic autonomy. It is recommended that the topic of achieving strategic autonomy be discussed at the Conference on the Future of Europe, and also that the model of its implementation be supported by the citizens. All this is going to provide a solid basis for a political agreement on the long-term strategic goals of the European Union.

The Covid-19 pandemic has accelerated the process of achieving the European Union's strategic autonomy. The scope of this pandemic has now expanded to a level where it is already linked not only to security and defense, but also to the strengthening of the internal market and the euro, the renewal of the economic policy, the reform of the competition policy, as well as the revitalization of the trade policy and equipping it better with more sophisticated protective means. The consistency of the common commercial policy is an essential prerequisite for the European Union to take on the leading role in

19 Fabry, E. *Pour une politique commerciale plus verte et plus inclusive*. Institut Jacques Delors, 2019.

defending multilateralism, as well as of reforming the international economic relations rules.

The important factors for achieving strategic autonomy involve the presence of political will, coupled with a common vision of the actions to be taken. While the common understanding of the Member States and the European Commission of the model of open strategic autonomy, including the relevant sectors, is a prerequisite for strengthening the capacity of the EU to reduce its own dependence and vulnerability. Strategic autonomy can help the European Union speak with one voice and defend its own interests by cooperating with its loyal partners on a mutually beneficial basis and by promoting the European values.

In the complex environment of today, the EU cannot afford to remain defensive or to succumb to the temptation of protectionism. Being able to strike a balance within the actions aimed at the achievement of strategic autonomy, which balance should secure to the Union a stable position, is a prerequisite for economic independence and prosperity, as well as for strengthening the EU position as an important player in international economic relations.

The European model of open strategic autonomy is important for both guaranteeing market access and promoting sustainable development, as well as for maintaining an open, rule-based world order for trade and investment. In this sense, he have to strike a reasonable balance between trade and the economic interests, on one hand, and the provision of social justice, adherence to the high labor and environmental standards, the protection of health and respect for human rights, on the other. The achievement of such a balance in the modern world is a serious challenge that the European Union has to also address by means of active economic diplomacy.

In this sense, the future of the European Union and the implementation of the EU strategic autonomy project are going to depend on the Union's **ability to respond adequately to the realities of the 21st century**, including: its ability **to adapt** to the growing pressure on the European businesses; **to compete** and to make its own economy competitive worldwide; **to be flexible** and to strike the right balance between openness and protection; and **to think big** – not only in a European but also in a global dimension.

References

Anghel, S. and others, *On the path to 'strategic autonomy' The EU in an evolving geopolitical environment*, European Parliamentary Research Service, September 2020

Arto, I. and others. *EU export to the world effects on employment and income*. European Commission, 2018.

Bjerkem, J. *EU trade policy: Global enforcer for the European Green Deal*. European Policy Centre, 2019.

Fabry, E. *Pour une politique commerciale plus verte et plus inclusive*. Institut Jacques Delors, 2019.

Fabry, E. *The WTO in crisis: Can we do without Multilateralism in the Digital Age?* Jacques Delors Institute, 2019.

Demesmay, C. and B .Kunz. *Sustaining Multilateralism in a Multipolar World. What France and Germany can do to preserve the Multilateral Order*. IFRI, 2019.

Hoekman, B. and L. Puccio. *EU Trade policy: Challenges and Opportunities*. European University Institite, 2019.

Lippert, B. Nicolai von Ondarza and Volker Perthes (eds.) *European Strategic Autonomy Actors, Issues, Conflicts of Interests*, Stiftung Wissenschaft und Politik, German Institute for International and Security Affairs, SWP Research Paper, 4 March 2019, Berlin

Stiglitz, J. *Rethinking Globalization in the Trump Era: US-China Relations, Frontiers of Economics in China*. Higher Education Press, vol. 13(2), 2018, pp. 133-146.

Woolcock, S. *The Role of the European Union in the International Trade and Investment Order*. Dahrendorf Forum IV, Working Paper No. 10, 11 April 2019.

Prof. Dr. Ingrid Shikova *is one of the founders of the European Studies Department at Sofia University „St. Kliment Ohridski „and head of the Jean Monnet Center of Excellence. Her entire professional career has been dedicated to European integration. She has been the director of the Center for European Studies and the Information Center of the Delegation of the European Commission in Sofia. She has worked as an advisor to the European Commission Representation in Sofia. She is a member of the international network of lecturers „Team Europe". She was elected a member of the Academic Council of the Centre International de Formation Européenne (CIFE) in Nice, France. She has published extensively on European integration. She was awarded the badge of honor with a blue ribbon of Sofia University „St. Kliment Ohridski" for her contribution to the development of European research in Bulgaria. In 2020 she received the Docendo Discimus Award of the Diplomatic Institute to the Ministry of Foreign Affairs of Bulgaria and the honorary award of the Bulgarian Chamber of Commerce and Industry.*

From strategic rethinking to strategic action. The CSDP – from strategy to tactics

Dr. Monika Panayotova

Using as a starting point two renowned statements made by the founding fathers of the European Union (EU), Jean Monnet and Winston Churchill, this publication is going to look at the process of strategic rethinking in Europe that has already begun, in the context of the EU Common Security and Defense Policy (CSDP).

Jean Monnet once said that "people only accept change when they are faced with necessity, and only recognize necessity when a crisis is upon them", while Winston Churchill has noted the following: "However beautiful the strategy, you should occasionally look at the results." In this context:

- on the one hand, the paper reflects the causality between **the occurrence of particular events, risks and threats in the security environment and the initiation of new strategic documents** by the EU and NATO;
- on the other hand, it examines **the results of the Global Strategy** for the Foreign and Security Policy of the European Union in order to identify particular symptoms that have to be taken into account in the process of **refining the said strategy by using the new Strategic Compass Initiative.**

The highly dynamic changes taking place in the security environment and in the balance of power within international relations, have been drawing the attention to the need for ***both strategic and tactical thinking*****.** It could secure the necessary speed, along with a certain level of flexibility and adaptability. Therefore, the purpose of this publication is to show that it is about time for not only strategic rethinking, but also for strategic action on the part of the EU based on the answer to the question "how".

Initiation of new strategic documents to respond to events and changes in the security environment

2021 is going to mark the 5th anniversary of the adoption of the Global Strategy for the Foreign and Security Policy of the EU in 2016, as well as eleven years since the emergence of NATO's Strategic Concept in 2010. ***Both organizations have launched a process of strategic rethinking***, with the EU having opted for refining the existing strategy through the so-called Strategic Compass Initiative; and the Alliance has opted for the path to a new potential concept on the basis of the report "NATO 2030. United for a new era", drawn up at the request of NATO's Secretary-General – Jens Stoltenberg.[1]

1 NATO 2030: United for a New Era. Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General. <https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf >.

The two initiatives have their ***undeniable advantages***, among which is the mobilization of:

- the expert and intellectual potential;
- the political will for more unity – both within and between the two alliances;
- a desire for strategic empathy in overcoming the common and complex challenges in the security environment;
- the resources available for optimization, as well as for greater compatibility and complementarity of the capabilities; however, they have ***a major drawback*****,** namely that they are only reactive to particular events and changes in the security environment and to the trends in international relations.

They are faced up with ***the essential factor of time*****,** which, given the high dynamism of the changes in the security environment and international relations, puts to the test the far-sighted nature of the future strategic documents, as well as the subsequent success of their implementation.

Therefore, Heraclitus' famous statement that the only constant thing is change is becoming more and more relevant today. Unexpected events and the emergence of external factors tend to become commonplace, which necessitates: speed; access to the information and the data minimizing the risks; greater flexibility, creativity and innovation. In order to be able to derive the benefits from, or to overcome the threats of, ***constant change***, we need to have answers to all the questions that follow at the same time. Both to the questions related to strategic thinking: *who*, *where* and *why*, as well as to those related to tactical thinking: *how* and *when*.

A particular in-depth analysis has indicated that, over the years, the events and changes that have taken place in the security environment have acted as a major ***catalyst for particular strategic and political changes*****.**

The Global Strategy for the Foreign and Security Policy of the EU was adopted after:

- the complicated situation in the Ukraine;
- the refugee influx and the ever increasing challenges coming from Northern Africa and the Middle East;
- the new composition of the European Commission after 2014, which has a much higher level of ambition.

The same approach can be noticed in the previous European Security Strategy entitled "A Secure Europe in a Better World" of 2003, which had been adopted after:

- the conflicts in the Balkans;
- the events of 11 September 2001;
- the war in Afghanistan;
- the latest terrorist wave of extreme religious extremism in Europe;
- the war in Iraq.

This trend has also persisted in today's two parallel processes of strategic rethinking within the EU and NATO. This reveals the causality between the security environment as an independent variable, on one hand, and the strategic documents in the area of security and defense initiated by the EU and NATO through their institutions, structures and governing bodies, on the other[2].

In response to the changes in the security environment since 2014, the Alliance has taken steps towards:

- upgrading its capabilities;
- raising its level of preparedness;
- greater investment in the area of defense.

And again, due to the new type of challenges, NATO has been adapting itself politically by means of frequent consultations on arms control and resilience, as well as on the emerging and disruptive technologies[3].

- **Report: "NATO 2030. United for a New Era"**

The new NATO's report entitled "NATO 2030. United for a New Era" reflects the growing tension in the Mediterranean, China's rise as a factor in the global balance of powers, Russia's assertive approach, terrorism, and the security challenges in the context of climate change, pandemics, and the migration processes.

Many have pointed out that this report had been in response to a provocative statement made by the French President – Emmanuel Macron, in November 2019, in an interview for The Economist, in which he claimed that ***"NATO is becoming brain-dead"[4],*** thus drawing attention to the need for a European army. The reason for this statement made by a representative of the only nuclear power in the EU (after Brexit) had been ***the conduct of two strategic NATO allies – the United States and Turkey***. Washington – because of the unpredictability of President Trump and his administration and of their criticism of the European allies for their budget contributions to the North Atlantic Treaty Organization; and Ankara – due to its actions in the Mediterranean and the purchase of missile systems from Russia.

France's approach to the Alliance has a prehistory of its own. Quite interestingly, while General De Gaulle did withdraw his country from the NATO military organization in 1966, as he did not agree with the United States "to involve France in all its adventures", then Macron, instead of planning a withdrawal from NATO, has pleaded for a European army so that Europe could be able to think of itself strategically as a geopolitical power capable of controlling its own destiny.

The European agenda of the newly elected European Commission (EC)

2 Panayotova, Monika „EU security and defense after the Lisbon Treaty and NATO's Strategic Concept of 2010", Economic Policy Institute, Sofia, 2017.

3 Remarks by NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the public launch of the NATO 2030 Expert Group's Report., December, 3, 2020. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_179952.htm.

4 Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead., Economist. https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead.

President – Ursula von der Leyen (2019-2024), focuses on the European defense and on the Commission's desire to be "geopolitical" in its way of thinking and acting. The agenda underlines that, in terms of collective defense, ***the EU is going to remain transatlantic and become more European***, by taking, over the next five years, bold steps to build up a genuine European Defense Union.[5]

When tracking back the statements made by the former European Commission President – Jean-Claude Juncker[6], by the current one, and by the European Council President – Charles Michel, one could notice ***a desire for European sovereignty and strategic autonomy of the EU***. Common European sovereignty not replacing the individual national sovereignties but rather being shaped up on their basis, without opposing others. Europe's strategic independence that has really marked the true beginning of the 21st century for Europe, since it is the new joint project, of common interest to the EU, a primary goal of the modern generation[7].

Given that 21 of NATO's 30 Member States are also EU members, and also that 90% of the EU population is also NATO population, the strategic autonomy of the EU ***should be cooperative with the North Atlantic Treaty Organization*** and open to multilateral cooperation. The European Union should be independent and should interact with NATO, however, on the basis of a maximum coordinated preliminary position in a European Union format.

In addition, Europe's strategic independence presupposes the existence of ***military and civilian capabilities for independent action*** in case of need, ***a mechanism for rapid decision-making*** in crises, and ***a single common European voice in the world arena*.**

- **Strategic Compass**

The Strategic Compass is aimed at addressing two major challenges facing up European security – *the lack of common assessment and common perceptions of the threats and risks, and *the inefficient use of available capabilities in response to the EU strategic and operational needs. It, too, has ***emerged as a result of particular events***, namely the tension in the Eastern Mediterranean, the situation in Mali, the demonstrations in Belarus, and the new mandates of the European Commission and the European External Action Service.

This initiative was launched during the German Presidency of the Council

5 A Union that strives for more. My agenda for Europe. By candidate for President of the European Commission. Ursula von der Leyen. Political Guidelines for the next European commission 2019-2024. Opening Statement in the European Parliament Plenary Session by Ursula von der Leyen, Candidate for President of the European Commission, July, 16 2019. <https://ec.europa.eu/ >; Speech by President-elect von der Leyen in the European Parliament Plenary on the occasion of the presentation of her College of Commissioners and their programme, November, 27, 2019. https://ec.europa.eu/commission.

6 Juncker's State of the Union Speech: Time for European Sovereignty, 2018.

7 Recovery plan: strengthening Europe's strategic autonomy – Speech by President Charles Michel at the Brussels Economic Forum, September, 2020. <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2020/09/08/recovery-plan-powering-europe-s-strategic-autonomy-speech-by-president-charles-michel-at-the-brussels-economic-forum/>

of the EU in 2020 and is scheduled to end during the French Presidency of the Council of the EU in 2022, which has an element of symbolism related to the Franco-German relationship, that is seen as a European driving force.

The aim has been a new EU security document drawn up, i.e. the Strategic Compass, which *contains a unified analysis of the threats facing up the Union, and ***better links the EU strategic and operational needs with the Union capabilities***[8].

This two-year process started with a short- and medium-term threat analysis (for the period 2025-2030) presented by the EU High Representative – Joseph Borrell, for the purpose of complementing the Global Strategy in relation to the emerging threats. This document is expected to provide the European Union's political and strategic direction in the area of security and defense in response to the EU ambition to have a visible role in shaping the future global order.

The four main, interrelated areas in the focus of attention of the Strategic Compass are going to comprise: crisis management, resilience, capabilities, and partnerships; while the key challenges under analysis are going to include: global and regional threats, conflicts in the EU neighborhood, challenges by state actors, and threats by non-state actors. ***The main initial trends*** that have been outlined in the threat analysis are as follows:

- at the global level – slowing down of the process of globalization, the growing economic rivalry between the global powers, the climate change and the race for resources, the migratory pressure, and threats to the multilateral system;
- at regional level – regional instability, conflicts, state fragility, interstate tensions, external influences, the destabilizing impact of non-state actors;
- threats against the EU – the state and non-state actors targeting the EU with hybrid tools, including disruptive technologies, disinformation, and some other non-military sources of influence; terrorist threats [9].

2021 will be important for the successful drafting of the new document in the field of EU's common security and defense, as in the first half a strategic dialogue between the Member States will take place, and in the second half – the drafting of the Strategic Compass until its final adoption in early 2022.

In addition to a compass, however, the EU is also going to need a "GPS" in order to be able to determine its own location, speed and time. The European Union should determine *its global position, *the speed at which it has been moving, integrating and positioning itself within the international relations, and *the time it is going to need for both decision-making, as well as for the formation of a strategic and tactical vision in the context of dynamic changes in the security environment.

8 Strategic Compass: Developing strategic principles, August, 25, 2020. <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/eu-defense-strategic-compass-foreign-policy/2377030>

9 Towards a Strategic Compass, Brussels, November 11, 2020. <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89047/node/89047_en>

Results of the EU Global Strategy for Foreign and Security Policy and identification of particular symptoms

With the advent of the Global Strategy for the Foreign and Security Policy in 2016, the EU managed to determine, on the one hand, its level of ambition to be an independent strategic actor with a global influence and, on the other, its own strategic objectives in response to the new challenges in the world of "predictable unpredictability"[10]. As a result of all that, the following ***important initiatives have been taken under the CSDP:***

- Permanent Structured Cooperation (PESCO) in the field of defense and security, referred to by the European Commission President – Jean-Claude Juncker (2014-2019), as the "sleeping beauty" of the Lisbon Treaty;
- Coordinated Annual Review of Defense (CARD) aimed at identifying the priority defense capabilities;
- The European Defense Industrial Development Programme (EDIDP) covering the period raging between January 1, 2019, and December 31, 2020, which had been initiated owing to the successful trialogues on the Regulation for its enactment during the Bulgarian Presidency of the Council of the EU in 2018;
- The European Defense Fund (EDF) which is expected to be launched in 2021, upon the successful conclusion of negotiations on both the Multiannual Financial Framework post 2020 and the new regulation, thus promoting the innovative and competitive industrial basis of the defense industry and contributing to the strategic autonomy of the European Union[11].

The results of the Global Strategy are going to be considered below in terms of: 1) the findings of the Third Progress Report on the Strategy's implementation in the period 2016-2019; and 2) the symptoms related to the launch of the two key EU integration initiatives in the field of security and defense – PESCO and EDF.

"The EU Global Strategy in practice – three years on, looking forward" report

The report, entitled "The EU Global Strategy in practice – three years on, looking forward", looks at what had been achieved by 2019 in ***the five priority areas*** of the strategic document:

- the EU security;
- state and societal resilience to the East and South;
- an integrated approach to conflicts and crises;
- cooperative regional orders;
- global governance for the 21st century[12].

10 Shared Vision, Common Action: A stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, 2016. <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

11 Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the European Defense Fund. COM (2018) 476 2018/0254 (COD). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2018%3A476%3AFIN>

12 The European Union's Global Strategy: Three years on, moving forward. <https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_global_strategy_2019.pdf>

This report outlines ***the following findings***:

- Europe has been increasingly seen as a global example by revealing an untapped collective potential in the field of security and defense;
- The European Union of security and defense has been making its first steps, as the Member States have already been investing in common industrial and research projects with the view of developing the full range of defense capabilities that the EU needs for its common security;
- The international missions have better command structures and more is being invested in the civilian action of the EU;
- The EU partners are aware of the fact that Europe is not limited to its "soft power" alone;
- The EU has been investing in multilateralism like never before at a time when the UN and the very idea of a rule-based world governance are under increasing pressure;
- The EU has put its unifying capacity at the service of multilateral cooperation, thus trying to unite around the negotiating table the relevant regional and global forces;
- When it comes to the Western Balkans, the positive potential of the EU engagement is huge and unique;
- The synchronization of the EU development and security policies has been making progress;
- In order to move forward, the EU needs strong collective political will, as everything that has been achieved to date could turn out to be short-lived if this political will disappears in the future.

In addition to the positive conclusions, however, attention has to be also paid to the following symptoms related to the question "how" and connected with the Permanent Structured Cooperation and the European Defense Fund. These symptoms need to be taken into consideration in the process of refining the Global Strategy.

Permanent structured cooperation (PESCO)

The Permanent Structured Cooperation is one of the intergovernmental instruments stipulated in the Lisbon Treaty for the purpose of providing closer cooperation in the field of European security and defense. However, the different way in which Article I-41, item 6 of the Treaty on the initiation of PESCO was approached, has revealed particular symptoms.

On the one hand, PESCO had been seen as ***an instrument for military "integration at different speeds" in the EU***, providing an opportunity for participation only to the countries with military capabilities sufficient to meet the high standards of the modern missions. This used to imply both *a step towards closer rapprochement in the field of defense between the Member States with high defense capacity, as well as *a much stronger effort on the part of the countries lagging behind in the modernization of their military capabilities to catch up with the other countries.

On the other hand, in the process of initiating PESCO in 2017, ***an inclusive approach was applied which made it possible for everyone to participate***, regardless of their level of preparedness. In this way, the integration into the EU at "different speeds" was avoided by demonstrating a desire to attract as many countries as possible in the process of deep integration in the field of defense, by respecting at the same time the principles of unity and equality. This approach was also preserved during the Bulgarian Presidency of the Council of the EU in 2018 at the time of launching the first PESCO projects, with the conviction that the involvement of almost all EU Member States would be crucial for the success of this ambitious initiative.

In turn, France came up with its own ***European intervention initiative***. Half a year following the launch of PESCO, the French President Emmanuel Macron, in pursuit of his ideas for a sovereign, united and democratic Europe[13], launched, jointly with 8 other countries, the "European Initiative for Intervention" with the view of creating a common defense mechanism. On June 25, 2018, France, Germany, Belgium, Denmark, the Netherlands, Estonia, Finland, Portugal, Spain, and the United Kingdom signed an agreement to launch this initiative, outside the EU format, for the purpose of:

- building a European strategic culture among a smaller number of countries, having a sufficiently high level of development of their military capabilities and willing to work more closely in the field of defense and security;
- a more coordinated crisis response and more effective participation in varied missions and operations;
- greater efficiency in the decision making process [14].

Such initiatives outside the European Union structures, but with the participation of EU Member States, are ***bound to devalue, in one way or another, the already existing legal instruments*** that have been stipulated in the provisions of the Lisbon Treaty. What we need, however, is time in order to be able to see the results of the implementation of the opportunities offered by this Treaty, ***rather than waste integration energy and resources for some alternative initiatives***. And, it is not by chance that the Permanent Structured Cooperation was referred to as the "sleeping beauty', as an entire period of eight years had elapsed between the entry into force of the Treaty and its genuine "occurrence". Meaning that the existence of a legal instrument does not necessarily involve automatically its application. Sometimes this is bound to go through a period of awareness, accumulation of the needed political will, and civic support.

If the European Intervention Initiative had preceded the launch of PESCO and had caused the parties to realize that it was about time to take a step forward in the Union's integration in the field of security and defense, it would then have been much more constructive.

13 President Macron's Initiative for Europe: A sovereign, united, democratic Europe, September, 26, 2017. <https://www.diplomatie.gouv.fr>

14 European intervention initiative. <https://www.defense.gouv.fr>

Nevertheless, if we have to point out the positive dimension of the above initiative, it would be that, being outside the EU format, it gives the opportunity to Britain, after Brexit, and Denmark, which has a special status and does not participate traditionally in the CSDP, to remain within the scope of European defense.

In the context of the complex challenges facing up the EU (caused by both the external threats and the strife for positioning of forces within the Union), ***it is not enough to think of power as superiority over others, but as a means for attainment of objectives, which involves joining efforts with others***[15].

Quite applicable to the European Union is Kenneth Boulding's call to the ones dealing with international relations – to leave the microscopes and take the telescopes in order to be able to cover the entire universe while it is evolving in time and space. Mr. Boulding has argued that the fundamental law driving the Universe is the inevitable change, and thus the apparently unchanging concept of the politics of power, inherited from Thucydides, Machiavelli, and Hobbes, should be rejected. And it should be also accepted that, sooner or later, ***the threats and the conflicts are going to give way to the mutually beneficial cooperation and integration***[16]. In this sense, power is becoming a game with a positive result.

All the above with regards to PESCO indicates that there are ***different ways of thinking and different approaches among the EU Member States as to how to deepen integration*** in the area of security and defense. All these symptoms have to be taken into account during the strategic rethinking processes.

Some people believe that integration on the basis of different speeds could make the process more efficient and effective as those having the military capabilities will move forward together and deepen cooperation, while the ones lagging behind will have an incentive to catch up with the first ones and join them.

However, some others believe that an over-advancement on the part of some member states while the others are lagging behind, could lead to overall integration process delay. Therefore all should become an equal part of the process.

If we draw ***a parallel to the way the other EU mechanisms for deeper integration within the EU operate*** (such as Schengen, the Eurozone, and the Banking Union), it could be seen that they proceed at an uneven pace, without the participation of all Member States. And that the reasons for this should be clarified. Firstly, on one hand, entering into these more internal integration spaces is a process of constant demonstration of preparedness for transition by the countries that wish to do so. Secondly, on the other hand, even if these countries have met the accession criteria, they still depend on the final approval of all the countries belonging to the so-called "core". An example of this is the bitter experience of Bulgaria and Romania in relation to their Schengen accession process resulting from the constant

15 Nye, J. Junior. The future of power. 2013. [Bulgarian edition, p.18]

16 Dougherty, J., Pfaltzgraff, R. Contending theories of international relations: A comprehensive survey, part 1. Sofia, 2004. [Bulgarian edition, p.37]

emergence of additional criteria, such as commitment to the Cooperation and Verification Mechanism (CVM), as well as the disagreement of particular Member States, for unclear reasons, which leads to delaying and suspending the entire process.

Thirdly, some other countries, although they have met the membership criteria and are supported by the others to join, they do not want to be part of these internal integration processes.

In this context, if it does not want to repeat the imperfections of the already existing internal integration spaces, the European Defense Union should be open to the countries which are willing and ready to join, rather than continue to depend on the preparedness of the "core" countries to agree and accept them. ***Integration at different speeds in the field of security and defense could be a positive phenomenon, only when the willing countries with equal access to participation integrate faster*.** Because, in this case, the choice will be made by the countries themselves as to where they should be positioned in the varied integration spaces, according to the extent to which they are willing to grant their sovereignty in particular areas.

The European Defense Fund (EDF)

On June 13, 2018, the European Commission presented a proposal for a regulation on the establishment of a European Defense Fund[17] as an element of the future Multiannual Financial Framework (MFF), with a financial package of €13 billion. The EDF design is made up of ***two key components***: 1) research; and 2) capability development. And on November 19, 2018, the Council adopted its position (partial agreement).

After switching to trialogues (the tripartite negotiations) with the European Parliament and the Council, this amount was reduced to €7.9 billion for the period 2021-2027.

The European Defense Fund has been an important step towards further deepening of the synergies and the integration between the Member States in the field of security and defense. It has to do with PESCO, as the projects developed under the Permanent Structured Cooperation and assessed as being eligible are expected to receive a "bonus" in the form of an increased funding rate.

The EDF has its own economic, political and strategic dimensions as follows:

- to achieve economies of scale and to overcome the existing fragmentation and low competitiveness on the global market of the EU military industry and technology;
- to ensure the security of the European citizens and the EU Member States against threats and risks in the security environment;
- to help attain the strategic autonomy of the European Union.

Funding for the capability development component is estimated at €5.3 billion;

17 Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the European Defense Fund. COM (2018) 476 2018/0254 (COD). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2018%3A476%3AFIN>

and for research – at € 2.6 billion, with 4 to 8% of the total budget being earmarked for disruptive defense technologies - dedicated to the long-term ensuring of the European strategic independence.

The reorganization of the MFF (2021-2027) in relation to the green and the digital transformation and tackling the effects of the COVID-19 pandemic has led to the reduction of defense funding and has raised the question of how the priority objectives could be achieved with less funding. One of the reasons for the slowdown in the process of deepening integration in the field of security and defense during the Program Period 2014-2020 has been the impact of the economic and financial crisis on the 2008-2012 defense budgets, coupled with the subsequent recovery processes in the Member States. In this regard, it remains to be seen ***how the "do more with less" principle is going to be applied to the European Defense Fund***, as there are fairly high expectations as regards this initiative – both within the EU, as well as outside it, on the part of the NATO allies.

The EDF is expected to contribute to the creation of an integrated and competitive defense industrial and technological base of the European Union, so that it could overcome the following problems:

- cost inefficiency;
- duplication of resources and capabilities;
- untapped potential of the economies of scale;
- fragmentation of the defense products and technologies within the EU.

The high level of fragmentation – both of the scientific, as well as of the industrial basis, has made the EU Member States unable to meet the challenges of the global market. This Fund is expected to overcome the limited cooperation – both between the countries in the area of R&D and defense equipment, as well as between the companies in the sector, by expanding the market access and overcoming the existing barriers through effective liberalization of the European market for defense equipment. The EDF is expected to lead to much greater interoperability of the Member States' capabilities. It should also be seen as a source of economic growth, as it concerns not only the creation of defense equipment and material resources for the armed forces, but also the provision of new jobs and innovations in various areas related to the horizontal nature of security, such as energy, transport, healthcare, cyber, ecology, etc.

Given that ***80% of NATO'S defense spending is done by non-EU countries***[18], i.e. 21 EU Member States belonging also to NATO generate 20% of its budget, the report entitled "NATO 2030. United for a New Era" draws attention to the fact that a stronger, more capable and better funded European defense is going to contribute to a stronger NATO. Therefore, the ongoing efforts on the part of the EU to develop further the European defense capabilities are welcomed.

The preparation and the negotiations on the proposal for a regulation

18 Annual Conference closes with call for action., Brussels, December 4, 2020. < https://eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2020/12/04/annual-conference-closes-with-call-for-action>

establishing a European Defense Fund have been accompanied by strong pressure from third-country companies seeking access to new sources of funding for research, innovation, and capability building. The Brexit issue has also had its place in this context, due to the still unclear status of the UK – in the absence of a deal, before its final withdrawal.

In order to stimulate the cooperation between the EU Member States and to strengthen the competitiveness, the efficiency and the autonomy of the EU defense industry, ***the provisions of the Regulation[19] stipulate the following***:

- An action could be considered eligible for funding only if it is carried out in cooperation between at least three legal entities established in minimum three different Member States and/or associated countries. Any additional legal entity participating in the consortium should have the right to establish itself in an associated country (member of the European Economic Area (EEA) or the European Free Trade Association (EFTA)). In all types of cooperation, the legal entities established in the EU Member States should be a majority within the consortium.
- The applicants and their subcontractors shall be established within the EU or in an associated country, their executive management structures should be located within the Union or in an associated country, and shall not be under the control of a non-associated third country or a non-associated third country entity.
- The entire infrastructure, along with all the facilities, assets, and resources used in the framework of the actions financed by the Fund shall be located within the territory of the EU or of the associated countries. In addition, when implementing an eligible action, the beneficiaries and their subcontractors shall cooperate only with the legal entities established in the EU or in an associated country, which is not under the control of non-associated third countries or of entities from non-associated third countries.
- Ownership of the results of the action, access to any classified or unclassified sensitive information, and the security of supply, shall be entirely in the EU interest. The access to classified or unclassified sensitive information by third parties or entities shall not be permitted while the intellectual property rights shall remain within the EU.

However, ***the derogations in the regulation are the ones that pose potential issues*****.** During the start-up and the implementation phase of the EDF, the EU shall guarantee fully its own interest, along with the interest of the European taxpayers.

It remains to be seen, whether the EDF will be recognized as an opportunity for the capabilities development and complementarity of the EU Member States also members of NATO.

And, in the context of the question ***"how could all the above happen", there are still many unknown parameters***:

19 Regulation for a European Defence Fund., Dr. Erno Vandeweert, Policy officer - Defence Research, DG Defence Industry and Space, European Commission <https://www.kuleuven.be/metaforum/pdf/Andere/erno-vanderweert-15102020.pdf>

- how the objectives set out in this regulation are to be achieved, with a lower EU budget (that has been reduced currently from €13 billion to €7.9 billion);
- how the EU Member States are going to coordinate themselves better (chiefly in the field of acquisition of new technologies) with a view of consolidating, optimizing and developing the EU military capabilities;
- how the national defense interests of the Member-States and of their industries could be overcome, and how their willingness to share more complete information about their capabilities and deficits could be urged;
- how the strong influence of the national governments on the company strategies in this sector could be overcome so that they could act in the name of the common European and/or the transatlantic interest;
- how the level of compatibility during CSDP operations could be increased.

Having in mind that the leading European countries concentrate on the interests of their own defense industries, it is very important to specify in the implementation of the EDF ***where the business ends and where geopolitics begins***; as well as where geopolitics ends and where the business begins.

The new European Commission, which will be responsible for the European Defense Fund management, has declared that it is going to be geopolitical in nature and will work to build a genuine European Defense Union. The same goals should be pursued by the Council of the EU, as well. The political will declared at European level should be clearly reaffirmed also by the actions of the Heads of State or Government of the EU Member States, as their weight in this process is the greatest, bearing in mind that the CSDP decisions are made unanimously by sovereign states.

It often happens that the differences in the Member-States' attitudes and perceptions as regards the use of power tend to continue to hamper the timely CSDP decision-making process.

The EU High Representative for Foreign Affairs and Security Policy, Josep Borrell says that in a competitive world, ***the EU needs to "practice the language of power, rather than just speak it"***[20]. Therefore, it is important for the future of the CSDP that the EU should build a common strategic culture, with a common understanding of the risks, the threats and the type of action. The Union ***should transform itself into a "smart power"***, able to match the hard and the soft power resources into effective strategies that could be pursued in different situations[21].

In conclusion, it should be pointed out that, if the EU strategic "compass" is leading us towards the achievement of European sovereignty and strategic autonomy as a global actor - proficient in the language of power and exercising effective multilateralism, then, in order to achieve this ultimate goal, the EU also

20 EU Ambassadors Conference 2020, November, 2020, European Union External Action Service.
21 Nye, J. Junior. The future of power. 2013. [Bulgarian edition, p.16; p. 41]

needs a strategic "GPS": to be aware of the possible routes and how to do it most quickly and smoothly.

The European Union should be able to strike ***a balance between its own strategic vision, its action plan and its ability to be flexible in a changing environment***. The EU should also act ahead and preventively, and it should be proactive, not just reactive to the changes that take place in the security environment**.**

The EU has been striving for European sovereignty and strategic independence; however, ***in order to be autonomous, it has to move on to a more advanced stage of integration***, which is related to:

- deepening of European integration;
- strong motivation, political will and leadership at EU and Member States levels in order to be able to make a transition from "collecting and sharing sovereignty" to "delegated sovereignty"[22];
- developing a European strategic culture and collective identity in the field of security and defense;
- raising the effectiveness of the European foreign policy and project a better EU international image;
- optimizing the EU ability to participate independently in varied missions and operations;
- interacting with NATO, however, with a maximum coordinated preliminary position in an EU format;
- setting up a mechanism for quick decision-making in crises;
- speaking with a single, common European voice on the international arena.

According to one of the leading innovators in the theories of change – Rosabeth Moss Kanter, the so-called ***"masters of change" have the following seven abilities***[23]:

- they adapt to the environment and identify new opportunities, threats and ideas before the others;
- they have kaleidoscopic thinking;
- they communicate a clear vision and inspire others;
- they form coalitions and win the support of others;
- they use team-work in order to turn their vision into a reality;
- they never get discouraged by any obstacles or problems;
- they turn everyone into a hero, thus acknowledging their contribution.

If the European Union would like to manage processes, to be a global player, and to be a master of change, it has to develop all these abilities, to think innovatively and farsightedly.

22 See more at: Dougherty, J., Pfaltzgraff, R. Contending theories of international relations: A comprehensive survey, part 2. Sofia, 2004. [Bulgarian edition, p. 278]

23 McGrath, J., Bates.B. The little book of big management theories: and how to use them. Hermes Publishers, 2019. [Bulgarian edition, p. 260-261]

The future ***strategic vision has to be secured tactically***, by answering the key questions of "how" and "when" in order to be able to achieve the set goals in a highly dynamic and changing security environment.

Dr. Monika Panayotova *is Vice-Chair of the Sofia Security Forum and member of the European Council on Foreign Relations in Bulgaria. Former Deputy Minister of the Bulgarian Presidency of the Council of the EU in 2018, responsible for the relations with the European Parliament. In the period December, 2012 – July, 2014, she was member of the European Parliament participating in the committees on education and budgetary control, as well as in the Subcommittee on Defense. Before that, in her capacity of member of the 41st Bulgarian National Assembly, she was Chair of the Committee on European Affairs and Oversight of the European Funds, as well as member of the Committee on Foreign Policy and Defense. She has publications on security and defense issues, on NATO, and on European policies, with a focus on the EU Common Security and Defense Policy. She has a Ph.D in political science, a master's degree in international economic relations and a bachelor's degree in international relations. Ms. Panayotova has attended a number of trainings and specialization courses at various international organizations and educational institutions.*

Azerbaijan – the transformation of a petrostate into a transport and logistics hub

Dr. Plamen Dimitrov

In the autumn of 2020, the South Caucasus region was daily in the international news because of the war between the Azerbaijanis and the Armenians over Nagorno-Karabakh. This war had erupted again on September 27 and had ended on November 10 with a tripartite agreement between the Armenian Prime Minister and the presidents of Azerbaijan and Russia. The terms of the armistice reflected the success that the Azerbaijani army had achieved on the battlefield. And, in turn, this success had been the result of the significant strengthening of the economic and military power of this country over the past two decades.

The main growth driver of the Azerbaijani economy in this century has been oil. The development of the country's largest oil field – Azeri-Chirag-Gunashli, involves the world's leading oil companies which have invested significant funds in this field. And the result has been that the energy raw materials dominate this country's export list. In 2019, crude oil accounted for 75% of Azerbaijani exports, natural gas – for 12.1%, and the petroleum products – for 2.35%[1]. These data characterize Azerbaijan as a typical petrostate, with all the resulting problems for the economic development of the country. The oil price on the world markets has been volatile and this has been affecting the revenues of the oil-exporting countries. In the record 2011, Azerbaijan's total exports amounted to $26.5 billion while, in 2015, they fell to $11.3 billion only to stabilize in the years 2018-2019 at $19.5-19.6 billion.

In addition, Azerbaijan's oil reserves have been gradually depleting. The country's oil production peaked in 2009-2010 when it was just over 50 million tons per year, after which it began to decline slowly but steadily to reach a level of 38.1 million tons in 2019.[2]. The natural gas exports are going to increase in the coming years but the relevant revenues could hardly compensate fully the decline in the oil production. Therefore, the Azerbaijani authorities seek to capitalize on the country's geographical location in the belief that international transport is the new business and it is going to pull the national economy forward. Over the past few years, the analysis of the possibilities for the construction of new transport corridors has really been in fashion among the academic circles in Baku, encouraged by the state strategists[3]. A key role in this regard has been assigned to the Baku-Tbilisi-Kars railway line.

On July 6, 1993, the last train passed along the railway line connecting the Turkish town of Kars with the Armenian town of Gyumri. Since then, Turkey has imposed a transport blockade on Armenia in solidarity with its ally, Azerbaijan.

1 Годовая статистика международной торговли товарами. Азербайджан; https://trendeconomy.ru/

2 BP Statistical Review of World Energy 2020, p. 17; https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2020-full-report.pdf

3 See, e.g.: Ziyadov, T. Azerbaijan as a Regional Hub in Central Eurasia: A Strategic Assessment of Euro-Asian Trade and Transportation. Baku, 2012.

At least for the time being, Ankara does not intend to open the railway line Kars-Gyumri, which had been built in 1899 by the Russian Empire. This line has not been in operation for 27 years, therefore, it could be hardly considered to be in good technical condition.

The blockade against Armenia, however, has raised the question of a reliable transport link between Turkey and Azerbaijan, as well as between Turkey and Georgia, in so far as the Kars-Gyumri railway line had, in the past, gone as far as Tbilisi. Therefore, as early as July 20-21, 1993, an idea was launched at a meeting of the Joint Turkish-Azerbaijani Transport Commission in Ankara to build a railway line connecting Baku with Kars via Georgia. However, a long time had passed before the actual implementation of this plan took place. The final memorandum on the construction of the Baku-Tbilisi-Kars railway line was signed only in February, 2007, by the presidents of Azerbaijan and Georgia, Ilham Aliyev and Mikheil Saakashvili, and the then Turkish Prime Minister – Recep Tayyip Erdogan. While the genuine construction works began in October the same year. In actual fact, the only section of the route that needed to be built from scratch had been the one between the Georgian town of Akhalkalaki and Kars. On the Azerbaijani and on part of the Georgian territory only reconstruction and modernization of the existing railway line was carried out.

The initial calculations indicated that the opening of a railway connection between Baku and Kars was going to cost $250 million. These estimates, however, turned out to be too optimistic. Later on, the price swelled up to $400 million while, in reality, not less than $1 billion were invested in the construction of the line at 2018 prices.[4] The reason for these increases could be found both in the underestimated difficulties created by the mountainous terrain, as well as in the protracted construction, which went on for not less than a decade. To crown it all, Mikheil Saakashvili's party lost the parliamentary elections in Georgia in 2012, and, initially, the country's new government had serious reservations about this project's economic viability.

The provision of funding for the new railway line also turned out to be a serious problem. As Turkey's economy was strong and Azerbaijan had an abundance of petrodollars, the two countries could build their own sections along the railway line with their own funds. This, however, was not the case with Georgia, which had more modest financial resources. Any attempts to secure loans from some international financial institutions, such as the World Bank, the Asian Development Bank or the European Bank for Reconstruction and Development, failed, partially because these institutions had doubts about the return on investment, as well as because of the fact that a railway connection between Baku and Kars already existed, although going via Armenia. To crown it all, the US Congress forbade its state credit institution – EXIM Bank, to finance the Baku-Kars railway line. In its capacity of a main driver of this project, Azerbaijan came to the aid of the Tbilisi

4 Humbatov, M. Europe – South Caucasus – Asia transport, investment and logistics nexus: Perspectives, challenges and implementations. In: Humbatov, M. Editor. The South Caucasus-centred Transport Hub: The Crossroads of the East-West and the North-South Corridors. Budapest, 2017, pp.53-98; http://sam.az/uploads/PDF/The%20South%20Caucasus-centred%20Transport%20Hub.pdf

authorities and granted the Georgians a loan to the tune of 775 million dollars – in two tranches and at a very low interest rate.

In the end, the above endeavors were crowned with success and, on October 30, 2017, the Baku-Tbilisi-Kars railway line was inaugurated at a ceremony in the Azerbaijani Caspian port of Alat in the presence of the presidents of Azerbaijan and Turkey – Ilham Aliyev and Recep Tayyip Erdogan, and the prime ministers of Georgia, Kazakhstan and Uzbekistan. A little later, the first train carrying 3,200 tons of Kazakh wheat to the Turkish Mediterranean port of Mersin departed along the route. Passenger transport between Baku and Kars is expected to be launched soon.

The route of the new railway line overlaps with a particular section of the route of the medieval Silk Road. As far as the tourists are concerned, this is a link between "the city of oil and black caviar" – Baku, "the wine and culinary capital of the Caucasus" – Tbilisi, and the ancient Kars, meaning the scene of one of the most romantic stories told by the Nobel Prize Winner, Orhan Pamuk, in his novel entitled "Snow". Also, the three cities have a common historical past – in the period 1878-1918, they used to fall within the territory of the Russian Empire.

The entire railway line is 826 km long. Out of these, 504 km are within the Azerbaijani territory, 246 – within the Georgian, and 79 – within the Turkish territory. The 105 km long section between the Georgian city of Akhalkalaki and Kars has been completely built while the rest of the route has only been modernized so that the trains could develop a speed of up to 120 km per hour. At the Turkish-Georgian border, the trains are going to pass through a 4.5 km long tunnel. And the new line goes across very high mountains where one of the railway stations is at an altitude of 2,250 m.

The economic logic behind the Baku-Tbilisi-Kars railway project is based chiefly on freight, rather than on passenger transport. In the first place, this project is going to intensify the economic links between Azerbaijan, Georgia and Turkey. There have been Turkish goods on the markets of neighboring countries for a fairly long time but now their transportation is going to be cheaper. For its part, Azerbaijan has been developing an industrial zone around the port of Alat and will soon start exporting plastics, as well as some other petrochemical products. And, the Georgian wines and cognacs are going to reach Europe much more easily.

However, if this project relies on trade between Azerbaijan, Georgia and Turkey alone, the Baku-Tbilisi-Kars railway line is never going to be able to pay off. The purpose of this project has been to connect Asia with Europe, thus throwing a bridge for the flow of goods coming from China and Central Asia to Europe and vice versa. Kazakh wheat, Turkmen oil products, and Uzbek cotton and textiles are also expected to pass along the Baku-Tbilisi-Kars route on their way to Turkey and Europe. In this sense, the presence of the Kazakh and the Uzbek prime ministers at the opening of the new railway line was not accidental. The success of the new Baku-Tbilisi-Kars railway line depends largely on whether it is going to become part and parcel of a full-fledged

uninterrupted corridor from China via Kazakhstan and the Caspian Sea to the Caucasus and the Black Sea coast. Today, China trades with Europe mainly by sea, with the cargo traveling for at least 45 days. While taking the shortest route from the Chinese border via Kazakhstan, the Caspian Sea and the new Trans-Caucasian Railway could bring down the time of transportation to not more than 12-15 days. China exports to Europe 240 million tons of goods every year. It would be unrealistic, however, to expect that this volume is going to be suddenly diverted across the Caspian Sea and the Caucasus as sea transport is always going to be cheaper. In addition, the competition between the land routes for the transportation of Chinese goods to Europe is very high. So far, the most frequently used route has been the one connecting China with Kazakhstan and Russia and then – to Northern and Central Europe. There is yet another route used to transport Chinese goods directly via Russia, thus saving the problems of crossing more than one border. Therefore, the fight against the administrative-bureaucratic and the corruption barriers along the borders between Azerbaijan, Georgia and Turkey is going to be crucial for the success of the new railway line. In addition, it will be a problem to create a regular, reliable, and – most importantly, a cheap transport connection between the Eastern and the Western shores of the Caspian Sea where, thus far, there are no container vessels, but only ferries. However, with the joint efforts of Azerbaijan, Kazakhstan and Turkmenistan, this problem could be solved in the near future.

The current plans envisage an initial transportation of 6 million tons of cargo and 1 million passengers a year along the Baku-Tbilisi-Kars railway line. By the year 2034, these numbers are expected to be raised to 17 million tons of goods and 3 million passengers. This, however, is going to require a lot of additional work to be done, involving the construction of a logistics center in Kars, the introduction of intermodal terminals, and significant increases in the capacity of the domestic Turkish railway lines. In addition, there should be a train wheel change point in Akhalkalaki, as the railway track gauge in Turkey and in the former Soviet republics is different. And, if the goods transported from Baku to Kars reach 15 million tons per year, the railway line will have to be doubled. In addition, even the route in some sections in Georgia will have to be changed as it will be impossible to double the railway line because of the difficult mountainous terrain.

For the time being, the volumes of cargo transported along the Baku-Tbilisi-Kars railway line are far more modest than its current capacity. However, in the first 6 months of 2020 these volumes were 140 thousand tons, which was still 3.7 times more when compared to the same period of 2019.[5]

Bulgaria can also take advantage of the new transport thoroughfare because, after a tunnel was built across the Bosphorus a few years ago, the trains can now pass from the European to the Asian part of Turkey and, at least in theory, the Bulgarian territory could be considered to be a link connecting the Eurasian railway line going from Beijing to London. During his visit to Baku in January, 2018, the

5 Erdogan: "Demand for Baku-Tbilisi-Kars railway line increased", 21.07.2020; https://apa.az/en/infrastructure/Erdogan:-%22Demand-for-Baku-Tbilisi-Kars-railway-line-increased%22-326305

Bulgarian Prime Minister, Boyko Borissov pointed out: "All the routes coming from China via Kazakhstan, Iran and some other countries are going to enter, figuratively speaking, the funnel of the Bulgarian railway network"[6]; and from there – along the future Corridor No 8 – the Chinese goods are going to reach the port of Vlora on the Adriatic Sea or will continue to Central Europe via Serbia.

In a special statement, the European Union also welcomed the opening of the Baku-Tbilisi-Kars railway line emphasizing that this route is going to provide a reliable bridge between Europe and Asia, provided that there are improved transport links between Turkey and Bulgaria, as well as between Azerbaijan and Central Asia.

Meanwhile, two weeks following the opening of the Baku-Tbilisi-Kars railway line, an agreement was signed at Ashgabat on the construction of the Lapis Lazuli Transport Corridor between Afghanistan, Turkmenistan, Azerbaijan, Georgia and Turkey. This agreement, which had been the result of five years of negotiations, provides for the construction of a rail-and-road link starting from the Afghan province of Herat, crossing Turkmenistan to the Caspian port of Turkmenbashi and exiting in Baku; from where the cargo can be further transported to Turkey along the Baku-Tbilisi-Kars railway line. It is further envisaged that 80% of the goods transported along this route will be loaded on trains[7]. Afghanistan's foreign trade is rather modest but Pakistan, which is a huge country, is also interested in the construction of the Lapis Lazuli Corridor and it could contribute to a much fuller load on the new transport thoroughfare.

The construction of the Baku-Tbilisi-Kars railway line has been in full harmony with Azerbaijan's desire to position itself as an important transport corridor center. And the hope of attracting foreign investors for the transport infrastructure has been one of the main incentives to take measures to improve the business environment in Azerbaijan. The authorities in Baku do not make a secret of the fact that their greatest hopes in this regard are placed on China and its "Belt and Road" initiative.

A key element of the plan to turn Azerbaijan into an important international transport center involves the construction of the port of Alat, 65 km to the south of Baku. Usually referred to as the "Jewel of the Caspian Sea", this facility is to comprise a logistics center and a free economic zone. The cost of the project is estimated at 870 million dollars and the capacity of the new port is projected at 15 million tons of cargo and 100 thousand containers per year, with the prospect of raising it to 25 million tons of cargo and 1 million containers. All this is going to make it possible to service 11 ships simultaneously.[8]

Azerbaijan has been planning to build a 3-mln-tonne-a-year fertilizer terminal at the port of Alat, along with a grain terminal, for the purpose of

6 The 24 Hours newspaper, 15.01.2018; https://www.24chasa.bg/novini/article/6664417

7 Shahbazov, F. Lapis Lazuli: A New Transit Corridor to Link Asia and Europe via the South Caucasus. Eurasia Daily Monitor. Volume: 14 Issue: 155; https://jamestown.org/program/lapis-lazuli-new-transit-corridor-link-asia-europe-via-south-caucasus/

8 Bagirov, Orkhan. Competition Among Ports in the Caspian Sea and the Significance of the Port of Baku. Eurasia Daily Monitor, Vol. 17. Issue 145; https://jamestown.org/program/competition-among-ports-in-the-caspian-sea-and-the-significance-of-the-port-of-baku/

taking over some of Central Asia's fertilizer exports. Work is also underway to create the Alat Free Economic Zone, which will be in close proximity to the port. The authorities in Baku cherish high hopes for the transformation of the Azerbaijani economy by producing goods and services that have nothing to do with the oil sector. The Alat Free Economic Zone is going to initially cover an area of 850 hectares and will be divided into three sections. The businesses that choose to operate there are going to get tax concessions and infrastructure relief. This has already been regulated by a special law on the Alat Free Economic Zone, adopted by the Azerbaijani Parliament in May, 2018. This law also provides for a zero VAT rate and no customs duties on the goods, the construction works and the services imported into the zone. Tax will be charged only on the way out.

It is a bit too early, however, to make any forecasts regarding the economic future of the Baku-Tbilisi-Kars railway line but this line has certainly been a great geopolitical success, especially as regards Azerbaijan. After the Baku-Tbilisi-Ceyhan oil pipeline was built along the same route in 2006, and the South Caucasus gas pipeline – in 2007, now the new railway line has shaped up a full-fledged transport and communication corridor through which oil, gas and various goods can flow. All this has strengthened the allied relations along the geopolitical axis Azerbaijan-Georgia-Turkey and has emphasizes the isolation of Armenia. And if, in the beginning, the good political relations between the three countries had pushed the economic projects forward, this dependence has been reversed today as the close economic relations between Azerbaijan, Georgia and Turkey have become a stabilizing factor for the geopolitical triangle Baku-Tbilisi-Ankara.

In the early 21st century, the Azerbaijani orientation towards the oil and gas export routes via Turkey had caused the dissatisfaction of Russia. To a certain extent, the emerging China-Kazakhstan-Azerbaijan-Georgia-Turkey transport corridor has also not been in Moscow's favor. However, the authorities in Baku, and after 2012 – to a large extent those in Tbilisi, have been very cautious in their relations with the former metropolis and have been seeking to maintain good relations with it. In the fulfillment of its ambitious plan to become an international transportation hub, Azerbaijan relies not only on the horizontal corridor (East-West), but also on the vertical one (South-North). The Azerbaijani territory could also become a trade link between Iran and Russia after the forthcoming completion of the railway connection between Astara in Azerbaijan and the Iranian Caspian port of Rasht. It should be noted here that the Azerbaijanis are so interested in the rapid construction of this railway line that they also finance almost entirely its construction on Iranian territory. The improvement of relations between Russia and Turkey since the summer of 2016 has also had a positive impact on the reduction of the geopolitical tensions in the Caucasus. This tends to favor the infrastructure projects in this region, as well as to reduce the political risks for the investors.

The war in the South Caucasus was naturally not a favorable factor for the

development of transport projects in this region. As, theoretically, the pipelines through which Azerbaijani oil and gas are exported to Turkey and Europe could have been affected by the fighting, together with the railway line that runs parallel to them. And, working out of a truce is going to provide additional security to the Baku-Tbilisi-Kars transport corridor and will help turn Azerbaijan into an important logistics hub.

Dr. Plamen Dimitrov *is a historian, a political analyst and a journalist. He has a master's and a doctoral degree from the "St. Kliment Ohridski" University of Sofia, with a dissertation on "The Caspian perspectives of the European energy security". His research interests are in the field of international relations, energy geopolitics, and international security. He is the author of a number of journalistic analyzes, scientific articles and book chapters. Mr. Dimitrov was a lecturer in international relations at the "Lev Gumilev" Eurasian National University in Nur-Sultan, Kazakhstan (in 2012-2014 and 2018), a guest researcher at the Center for Strategic Studies to the President of Azerbaijan (in 2016), and a part-time lecturer at Sofia University, Plovdiv University, "Georgi S. Rakovski" Defence Academy, and at the Diplomatic Institute to the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria. He is a member of the Bulgarian Geopolitical Society and, also, of the editorial boards of the "Geopolitics" journal (Sofia) and of the Balkan Social Science Review journal (the Republic of Northern Macedonia).*

Impact of COVID-19 on ASEM's connectivity agenda[1]

Yeo Lay Hwee & Plamen Tonchev

Executive summary

The Asia-Europe Meeting (ASEM) launched in 1996 has since enlarged to become a forum of 53 members, comprising 51 countries from Asia and Europe and two regional organisations, the European Union (EU) and the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). Together, ASEM countries represent around 55 percent of global trade, 60 percent of the global population, 65 percent of the global economy and 75 percent of global tourism.

Since its inaugural summit in 1996, ASEM has also developed to encompass multilevel and multi-sectoral meetings. Its agenda has widened to include dialogue from political developments and security concerns to economic engagement and socio-cultural matters. Since 2014, ASEM has also taken on the important topic of connectivity between Asia and Europe.

During the 11th ASEM Summit in Ulan Bator in 2016, the leaders agreed to the establishment of an ASEM Pathfinder Group on Connectivity (APGC) to provide a platform for coordinating engagement and activities on connectivity, and to explore ASEM's added-value in this area. In 2017, at the Foreign Ministers meeting, ASEM agreed on the formal definition of connectivity proposed by the APGC as follows:

"Within ASEM, connectivity is defined as any activities or initiatives aimed at "bringing countries, people and societies closer together. It facilitates access and is a means to foster deeper economic and people-to-people ties. It encompasses the hard and soft aspects, including the physical and institutional social-cultural linkages that are the fundamental supportive means to enhance the economic, political-security, and sociocultural ties between Asia and Europe, which also contribute to the narrowing of the varying levels of development and capacities."

Even before this definition was adopted, several ASEM members have taken on the connectivity agenda and proposed various activities and meetings to further explore how connectivity can be enhanced between Asia and Europe – in transport, trade and tourism. People-to-people connectivity through education and scientific collaboration has also attracted great interest.

To advance the agenda and policies on connectivity between Asia and Europe, several documents and reports on Asia-Europe connectivity have been commissioned to provide an overview of the inter-connectedness between Asia and Europe and identify any gaps that should be prioritised.

1 This study is funded by the European Union's Partnership Instrument. The content of this report does not necessarily reflect the official opinion of the European Union. Responsibility for the information and views expressed in the report lies entirely with the authors.

The most comprehensive work has been done by the EU's Joint Research Centre (JRC) in setting up the ASEM Sustainable Connectivity Portal, which provides rigorous data on physical, political, economic, people-to-people and institutional connectivity of all the ASEM countries.

The COVID-19 pandemic has upended lives and livelihood around the world, and would likely have a significant impact on connectivity between Asia and Europe. The most obvious casualties are in trade, transport and tourism. The pandemic has led to calls for reshoring of manufacturing, shorter value chains and will likely see globalisation taking a further seat back in favour of regionalisation and economic nationalism. Much more concerning is some of the diplomatic fall-out from the pandemic that might impact the overall relations between ASEM partners.

No doubt, the COVID-19 pandemic has dealt a shock to the world. It is a game changer and is transforming the world, as we know it. Yet, not all the consequences are necessarily bad news. There may be some opportunities hidden in the conspicuous challenges and they should not be missed. One possible bright spot is in digital connectivity. As COVID-19 hastens the transformation of industries with data analytics and AI, and also shifts business models to a higher degree of reliance on digitalisation, setting up regulatory standards and norms for safe and fast digital connectivity and e-commerce should be one of the priorities on ASEM's agenda.

Keeping an eye on the post-pandemic future, Asia and Europe should start rethinking their connectivity agenda and priorities, and address the following issues:

- Streamlining/reconciling diverging – and at times conflicting – connectivity strategies devised by various ASEM actors. By taking a more scientific and evidence-based approach guided by the rich data in the ASEM Sustainable Connectivity Portal, we could try to depoliticise connectivity as much as possible.
- We could add to the ASEM Sustainable Connectivity Portal much more data analytics and qualitative analysis on the different connectivity strategies, and consider an update of the Tangible Areas of Cooperation in the field of Connectivity (TACC). Efforts can be made to map out the different connectivity projects being conceived, planned and implemented within the ASEM landscape. Indicators and scorecards can then be developed to rate the sustainability of the different connectivity projects, which could then serve as a foundation for an ASEM Connectivity Masterplan.
- Prioritisation of common ASEM standards for sustainable connectivity, as set out in the EU-Japan Partnership on Sustainable Connectivity and Quality Infrastructure. In addition, sustainable connectivity should make the most of the "greening and cleaning" of China's BRI announced by president Xi in April 2019 at the second Belt and Road Forum.[2] The goal of this – no doubt difficult – exercise

2 Deutsche Welle, "China's Belt and Road is 'green and clean,' says Xi", April 2019, www.dw.com/en/chinas-beltand-road-is-green-and-clean-says-xi/a-48495226.

can only be the adoption of a rules-based multilateral framework for sustainable ASEM connectivity.[3]

- Climate change should not be overshadowed by the current economic woes – it is out there and is speeding up. Therefore, a beneficial mix of green policies, sustainable economic development and the climate agenda[4] should be on the table at all times.
- As for sources of finance, multilateral banks will certainly have a role to play. Many EU countries are represented in AIIB and ADB, and China is a member of EBRD. Above all, ASEM could consider imaginative solutions, like the one found by the EU on its Recovery and Resilience Fund, in what has admittedly been a strenuous exercise. Big economies, like the EU, China and Japan, among others, will be called upon to live up to the challenges of a post-pandemic ASEM.

Introduction

The Asia–Europe Meeting was launched in 1996 in an era of hope and optimism that held that dialogue and cooperation was the sensible and rational way forward for countries wishing to pursue their national interests in the international arena. It was also an era that saw the proliferation of regional institutions and interregional fora, and the belief that multilevel global governance could be practiced within a dense network of institutions.

Twenty-four years on, in 2020, the world could not have been more different than the immediate post-Cold war era, when optimism towards multilateral frameworks and international cooperation were at its height. Intense globalisation and liberalisation, based on the so-called Washington consensus, has led to a certain dynamism in the global economy, but has also contributed to increasing inequality, climate emergencies and a series of financial crises. The rise of China and other nations, resulting in increasing diffusion of power from the West (comprising many developed economies in Europe and North America) to Asia has inevitably fuelled the narrative of the relative decline of the West, and brought about more contestation in the international arena. The post-Cold War western liberal order fashioned and dominated by the US has begun to erode as the world becomes more complex and diverse with the proliferation of state and non-state actors. Arguably, no one has done more to undermine this western liberal order than the US president Donald Trump since his election in 2016. In view of the challenge of a rising China, the confrontational response of the Trump administration has led to rising geopolitical tensions that reverberate around the world.

All these existing trends and tensions in the last few years have been further exacerbated by the global pandemic resulting from the coronavirus which was

3 Shada Islam, "Connectivity needs a strong rules-based multilateral framework – for everyone's sake", Friends of Europe, 24 September 2019, www.friendsofeurope.org/insights/connectivity-needs-a-strong-rules-based-multilateral-framework-for-everyones-sake/.

4 National University of Singapore, "COVID-19: Lessons, Consequences on Global Climate, Biodiversity Crises and Health", 19 May 2020, https://lkyspp.nus.edu.sg/gia/article/covid-19-lessons-consequences-on-global-climate-biodiversity-crises-and-health?utm_source=Global-is-Asian

first discovered in Wuhan, China. The COVID-19 pandemic has upended lives and livelihood, and its global impact is still unfolding. Its consequences for health, not only of individuals, but also that of societies, as well as for the nature of interaction and cooperation between regions, are likely to be far-reaching and profound.

ASEM which has grown to become a forum bringing together 53 partners from Asia and Europe has since 2014 committed to an agenda of greater connectivity across the Eurasian continent. How this connectivity agenda develops is in itself an interesting reflection of the shifting global order and politics that will inevitably also be impacted by the COVID-19 pandemic.

This scoping paper will first provide an overview of the ASEM Connectivity agenda and the activities and meetings that have been initiated under this agenda, before reviewing how COVID-19 may impact ASEM and its connectivity agenda and priorities.

ASEM Connectivity Agenda – activities and initiatives

ASEM leaders agreed during the 11th ASEM summit in Ulan Bator (2016) that the focus on activities contributing to connectivity will increase the relevance of ASEM. They also agreed on the establishment of an ASEM Pathfinder Group on Connectivity (APGC) to provide a platform for coordinating engagement and activities on connectivity and to further explore ASEM's added value in this area.

The first meeting of the APGC took place in Brussels in July 2017 and came up with the formal definition of connectivity that was adopted by the ASEM foreign ministers in November 2017:

"Within ASEM, connectivity is defined as any activities or initiatives aimed at bringing countries, people and societies closer together. It facilitates access and is a means to foster deeper economic and people-to-people ties. It encompasses the hard and soft aspects, including the physical and institutional social-cultural linkages that are the fundamental supportive means to enhance the economic, political-security, and sociocultural ties between Asia and Europe, which also contribute to the narrowing of the varying levels of development and capacities."

Within this definition, ASEM connectivity covers all three pillars of ASEM – economic, political and sociocultural and hence includes not only all modes of physical transport networks, but also among others, "institutions, infrastructure, financial cooperation, IT, digital links, energy, education and research, human resources development, tourism, cultural exchanges as well as customs, trade and investment facilities". ASEM connectivity initiatives and activities should be carried out based on the **market principles of free and open trade, cost efficiency and financial viability.** They should be multi-dimensional, inclusive, and transparent and contribute to the materialisation of the goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable development.

The APGC met six times over two years. At the end of its mandate, the APGC presented its Plan for Areas of Focus and Related Actions on Connectivity, which

was adopted at the 12th ASEM Summit held in Brussels on 18-19 October 2018.

While the formal definition of ASEM connectivity was only endorsed in 2017, the truth of the matter is that since the 2014 Milan Summit leaders were already committed to promoting financial and economic cooperation through enhanced Europe-Asia connectivity. Various activities related to connectivity have thus been carried out since the Milan Summit. (See Annex for the list of connectivity activities that fall within the agreed ASEM definition of connectivity).

Besides the above meetings, one should note that gatherings of ASEM Transport Ministers, which had entered into a hiatus, sprang back to life because of the connectivity agenda. The first ASEM Transport Ministers Meeting was held in 2009 and the second one in 2011. The third ASEM Transport Ministers Meeting in Latvia in 2015 specifically referred to the connectivity agenda that was mentioned at the 10th ASEM Summit in Milan in 2014. Subsequent Transport Ministers meetings continued to focus on sustainable connectivity – emphasising the importance of transport connectivity for economic development and looking at decarbonisation of transport systems.

Connectivity documents and ASEM Sustainable Connectivity Portal

Since the Connectivity Agenda was first flagged at the Milan Summit, a number of documents and tools focusing on the topic of connectivity have been produced.

In 2016, in the run-up to the 11th ASEM Summit in Ulan Bator, the Mongolian government commissioned the Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA) to carry out a study on "Asia-Europe Connectivity 2025: Challenges and Opportunities". The publication started with a conceptual framework and then situated the Asia-Europe connectivity agenda within the broader global scenario of geopolitical competition. It then divided connectivity into three broad categories – Physical Connectivity which contained papers looking at infrastructure development, such as transport and energy links; Institutional Connectivity which examined issues, such are regulatory framework, institutions and standards that can promote or hinder connectivity – in trade, investment facilitation, finance, etc.; and, last but not least, People-to-People Connectivity referring to cooperation on labour mobility, students exchange and human resource development.

The Asia-Europe Foundation (ASEF) also has Connectivity as its theme in its 2016/2017 Outlook Report, collating various indicators and data on connectivity of each and every ASEM member country. In the ASEF Outlook Report, it is discussed how connectivity should be measured, with focus on: Digital Connectivity; Economics Connectivity; Connectivity in Media and Culture; and Connectivity through Education.

In June 2018, the Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA) and the Netherlands Institute of International Relations Clingendael supported by the EU published an ASEM Connectivity Inventory to document

all the ASEM activities that are potentially contributing to the connectivity agenda.

The most comprehensive work was done by the EU's Joint Research Centre (JRC) in setting up the ASEM Sustainable Connectivity Portal. The Portal was launched in conjunction with the publication of the report on "Exploring ASEM Sustainable Connectivity: What Brings Asia and Europe together?" published in September 2018. The online platform provides reliable data on political, economic and social connectivity between Asia and Europe to guide debates and discussions contributing to sound policymaking. At the same time, there are still data gaps, which impede the full understanding of connections and flows between ASEM countries.

The available outputs have contributed to the work of APGC. The APGC Plan for Areas of Focus and Related Actions on Connectivity presented to the ASEM Leaders in October 2018 recommended that ASEM focus on Sustainable Connectivity, Trade and Investment Connectivity, Future Connectivity and Digital Economy, and People-to-People Connectivity. The APGC also pointed out the importance of ASEM partners exchanging information and lessons emerging from the implementation of various national and subregional connectivity policies and strategies. In addition, it recommended synergies and connecting the dots leading to relevant international standards and norms that can underpin all connectivity projects. This is in fact listed as the very first area of focus.

This is an important reminder that connectivity initiatives were no longer seen as pragmatic and technical projects to connect the two regions, but as a "geopolitical tool for advancing influence in international relations and diplomacy"[5]. As an illustration, after the Chinese government launched its Belt and Road Initiative (BRI) in 2013, Japan announced its own Free and Open Indo-Pacific strategy and Partnership for Quality Infrastructure in 2015. In 2018, just before the ASEM Summit in Brussels, the EU also released its Strategy for Connecting Europe and Asia. Yet, it should not be forgotten that back in 2010, the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) introduced its first Masterplan on ASEAN Connectivity (MPAC) 2010 as a guide to the building of pragmatic physical, institutional and people-to-people linkages in the Southeast Asian region, to achieve the vision of building an ASEAN Community. The latest MPAC 2025 recognises the importance of synergising ASEAN's connectivity agenda with those of its dialogue partners, which include the EU, China and Japan.

In the same vein, it is important that the ASEM forum, which brings together 53 partners, including regional blocs such as ASEAN and the EU, and major powers such as China, India, Japan and Russia, becomes an important platform for multilateralising connectivity with agreed norms and standards, and rationalising connectivity projects to avoid conflict and achieve efficiency and sustainability.

5 Maaike Okano-Heijmans and Jagannath P Panda. Managing Connectivity Conflict: EU-India Cooperation and China's Belt and Road Initiative. Institute for Security and Development Policy, Asia Paper, December 2018.

Connecting the connectivity agendas and strategies

Since the discussion on connectivity began in earnest following the 10th ASEM Summit, the ASEM partners have agreed on a formal definition of connectivity and a joint framework for Tangible Areas of Cooperation in the field of Connectivity (TACC). Many conferences, seminars and dialogue have taken place (refer to the list in the Annex), with different ASEM member countries taking on the different focus areas. For example, China has been active in organising a number of dialogues on the broad theme of connectivity, bringing this subject to the attention of industry, media and not just high-level officials. Germany has taken the lead in the education arena to bring about more people-to-people connectivity; Japan has taken the lead in tourism promotion as a way to connect people, and Korea has focused efforts on transport and logistics across Eurasia.

These "connectivity activities" take the form of exchange of information and best practices. In accordance with the modus operandi of ASEM and its informal nature, the focus is on dialogue with tangible cooperation being pursued primarily in other inter-regional or other minilateral or bilateral settings. A case in point is the cooperation that emerged for instance between the EU and Japan when they announced in 2019 the launch of the EU-Japan Partnership on Sustainable Connectivity and Quality Infrastructure.

As connectivity strategies proliferate amongst the ASEM member countries, it is important that the ASEM platform not only serves as a repository of information, but ASEM member countries proactively use this platform to examine the normative differences and different priorities of the strategies. ASEM can further add value by hosting discussions and debates to come up with a set of broad principles that can support sustainable connectivity.

The ASEM Sustainable Connectivity Portal is a very useful database on the degree of connectivity of each ASEM member country, and captures the high degree of inter-connectivity between Asia and Europe through its carefully collated and curated data and figures. For instance, in economic connectivity – trade in merchandise between Asia and Europe reached a high of $1.5 trillion in 2016; and foreign direct investments between Asia and Europe reached close to $90 billion annually (2015-2017). With regards to people-to-people connectivity, about 400,000 graduate students moved between Asia and Europe annually in 2017 and there were over 200,000 scientific and research collaborations in the form of co-authorships of scientific publications.[6]

While the rigorous and rich data can be useful parameters to guide policymaking, the portal could be enhanced with much more qualitative analysis on the different connectivity strategies and track the implementation of the key Asia-Europe connectivity projects. This would require meticulous mapping and tracking of connectivity projects in ASEM countries, and devising a common

6 Refer to the Joint Research Centre's publication "Exploring ASEM Sustainable Connectivity: What brings Asia and Europe together?"; https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC112998/asem-report_online.pdf

set of Indicators to come up with a scorecard that can be used to rate the sustainability of the different connectivity projects. Until now, ASEM remains essentially an informal forum – basically a talk-shop and not a forum of any significant geopolitical weight. The unwillingness of several partners to invest "too much" – such as sharing the cost of setting up an ASEM secretariat, and the issue of financial contributions to the Asia-Europe Foundation (ASEF) – are indicators that ASEM is not seen as having high value or high priority to many of its partners. Over the past 23 years, ASEF has brought together more than 40,000 Asian and European participants in seminars, conferences, internships and projects covering culture, education, governance and economy, media, public health, sustainable development, human rights and civil society. The ASEM partners are content to "keep" ASEF as long as it does not "incur" too high a cost. Overall, ASEM is good to have, but certainly not the most important forum for most ASEM members.

Even within such constraints, there have been efforts by several ASEM members to invest in the dialogue, especially concerning the connectivity agenda. The EU for instance has been in the forefront of this endeavour. To live up to its own "multilateral" DNA, the EU needs to invest more in such an informal multilateral forum to first share information, exchange perspectives and build consensus on broad principles and priorities in the connectivity agendas of ASEM member countries.

As we enter an era of huge uncertainties brought about by COVID-19, with multilateralism under serious strain and attacks, **ASEM is one of the few multilateral tools or platforms available for Asia and Europe to continue their dialogue** and prevent ruptures in multilateral frameworks for engagement and cooperation. It is undoubtedly significant that the Foreign Minister of Cambodia (which will continue to host the now-postponed 13th Asia-Europe Meeting Summit) and the current regional ASEM coordinators (Singapore, Russia, EU and Germany) issued a joint statement on COVID-19 on 7 September 2020[7] as a testament to the commitment of Asian and European partners to work together to overcome the multifaceted impact of the pandemic.

As the US abandons its global leadership, other actors in the global system need to step up to exercise leadership in issues that matter. ASEM has long promulgated the idea of issue-based leadership, and ASEM countries must make an effort to promote and support this endeavour. The EU with its focus on green recovery is a natural leader to advocate for sustainable connectivity.

Depoliticising connectivity as much as possible to return to a more technocratic and pragmatic focus on specific connectivity projects that can bring about real, sustainable benefits for the peoples of Asia and Europe should be a priority in ASEM agenda. The next section will look at the impact of COVID-19 on connectivity, and make some recommendations as to which of the connectivity topics should be the focus of a post-pandemic ASEM.

7 "Asia and Europe Against Coronavirus: The Most Vulnerable Must Be Protected", 7 September 2020, www.aseminfoboard.org/events/asia-and-europe-against-coronavirus-the-most-vulnerable-must-be-protected

Emerging trends amid the pandemic

As a result of the pandemic, many forecasts paint a gloomy picture, as bad as the Great Depression of the 1930s – and a quick V-shaped rebound is looking increasingly unlikely. The ASEM space will be affected across the board by COVID-19, in all forms of connectivity: physical, institutional and people-to-people. Volumes of trade between Asia and Europe will register a steep decline in 2020 – to what extent there will be a rebound soon is still anybody's guess[8] and the pace of recovery will largely depend on the course of the pandemic. Likewise, flows of foreign direct investment (FDI) will be under severe pressure this year and are expected to fall sharply from 2019 levels, according to the World Investment Report 2020[9] released by UNCTAD. The overall trend points to shorter value chains, higher concentration of value added and declining international investment in physical productive assets.

"Diversification" and "reshoring" are now the new buzzwords both in Europe and Asia. This is evident in statements by top EU officials, who call on Europeans to shorten and diversify their supply chains, and to consider shifting their trade ties from Asia to Eastern Europe, the Balkans, and Africa[10]. Japan, too, is providing incentives to its companies to leave China and come back home.[11] Regionalisation, as well as sub-regionalisation, is likely to become more pronounced: a degree of rebalancing towards growth based on domestic and regional demand is highly likely – and this trend is already manifesting itself.

For many emerging economies in the ASEM area, the rungs on the development ladder may become much harder to climb, with obvious implications for the attainment of Sustainable Development Goals (SDGs). For decades, their development and industrialisation strategies have depended on attracting FDI, increasing participation and value capture in global value chains (GVCs), and gradual technological upgrading in international production networks. In the years to come, investment capital looking for opportunities in low-income ASEM countries will flow to a lesser extent into manufacturing and will prioritise value-creating projects in infrastructure, renewable energy, water and sanitation, food and agriculture, and health care.

COVID-19 will have a significant impact on transport between Europe and Asia, both for cargoes and passengers. It is already leading to re-prioritisation of transport modalities, with roads and railway tracks back in fashion.[12] Moreover, while maritime connectivity will continue to account for a vast share of trade

8 UNCTAD, "Trade falls steeply in first half of 2020", 22 June 2020, www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr858_e.htm.

9 UNCTAD, "World Investment Report 2020: International Production Beyond the Pandemic", https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2020_en.pdf.

10 Jakob Hanke Vela, "Coronavirus won't kill globalization, but will clip its wings", politico.eu, 23 April 2020, www.politico.eu/article/coronavirus-wont-kill-globalization-but-will-clip-its-wings/.

11 Mercy Kuo, "Japan prods firms to leave China, affecting ties with Beijing and Washington", Japan Times, 8 May 2020, www.japantimes.co.jp/news/2020/05/08/national/politics-diplomacy/tokyo-china-us-relations-business/.

12 "Trucks Are Closing a 6,000-Mile Beijing-to-Berlin Transport Gap", Caixin, 1 May 2020, www.caixinglobal.com/2020-05-01/trucks-are-closing-a-6000-mile-beijing-to-berlin-transport-gap-101549480.html?rkey=4jojc%2BU9DvvtuaHc2n7nl%2FFL%2FE7ci4pKGvyJncWOu%2BiMfgAof75JTA%3D%3D&cxg=web&Sfrom=twitter.

between the two regions, the Eurasian landmass is likely to grow in importance. This trend will help unlock the potential of the countries and regions on terrestrial routes between Europe and Asia, such as Central Asia, the Caucasus and the Black Sea region. An oft-quoted example is that it takes 16 days to transport from Chongqing, the inland China city, to Duisburg in Germany, whereas 36 days are needed on the sea route from Shanghai to Europe.

There has been a slow, but steady, process of institutionalisation of economic relations between the EU and ASEM partners in Asia. There is a dense web of bilateral and multilateral arrangements, e.g. the groundbreaking EU-Japan EPA, the EU-Vietnam FTA, etc. An FTA between the EU and the Philippines has been discussed since 2015 – notably, the Philippines already has an FTA with the European Free Trade Association (EFTA) states. The EU and India have announced plans to set up a high-level dialogue on investment and trade, though the prospects of a free trade pact remain uncertain at this stage.

Since 2013, the EU has held many rounds of negotiations with China over a Comprehensive Agreement on Investment, though progress has been limited. China, in turn, has free trade agreements with Australia, Singapore and South Korea, as well as with ASEAN. Furthermore, there is the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) that is currently being contemplated in the Indo-Pacific region – without a reluctant India, the 15 negotiating parties account for 30 percent of the world's population and just under 30 percent of the world's GDP.

ASEM connectivity covers a number of other areas as well, such as culture, scientific cooperation, public health, etc. In the past, the EU has supported cultural projects linking Asia and Europe through the 'Special actions – Cooperation with Third Countries' strand of the Culture Programme (2007-2013). So far, there have been only three ASEM cultural festivals, held in 2009 (Beijing), 2018 (Brussels) and 2019 (Madrid). Bilateral government-to-government agreements and ad hoc initiatives, e.g. "friendship years", are more likely to be considered as a standard vehicle for cultural diplomacy exercised at national level, but overall the volume of related activities is expected to be limited in the near future.

In the domains of Research & Development and scientific cooperation between Europe and Asia, fiscal pressures are likely to take a toll on related budget lines, both at national level and in the EU 2021-27 multiannual framework. The strenuous negotiations over the new EU budget, paired with the creation of the Recovery and Resilience Fund, have led to the trimming of resources to be made available for research programmes, e.g. Horizon Europe.[13] Similar developments are expected in many Asian countries, too.

In the area of health, a trend that is already emerging amid the pandemic is the so-called "vaccine nationalism" and a "my country first" approach. It is not unthinkable that the race for access to vaccines may trigger antagonism between

13 "Horizon Blog: Research and innovation in the next EU budget", Science/Business, 28 July 2020, https://sciencebusiness.net/framework-programmes/news/horizon-blog-research-and-innovation-next-eu-budget

national governments and resentment against vaccine-hoarding countries.[14] The answer to that could only be cooperation and there is plenty of room for joint research into COVID19-related treatment and, at a later stage, vaccination. In fact, there is a highly relevant initiative, the ASEF Public Health Network (PHN), a participatory platform launched in 2009, following recommendations formulated at the 7th ASEM Summit held in 2008. ASEF PHN organises annual High-level Meeting on Risk Communication for Public Health Emergencies. In 2019, the focus was on risk communication beyond country borders (18-19 September 2019, Bangkok, Thailand). Attendees include the European Centre for Disease Prevention and Control, the European Commission, various ASEM Ministries of Health, the Asian Development Bank, WHO and representatives of the private sector. In 2019, the ASEF PHN published the ASEM Partners' Guide for Risk Communication for Public Health Emergencies with recommendations on the inclusion of migrants and ethnic minorities.[15] Another significant activity of the network is stockpiling anti-viral drugs and personal protective equipment (PPE) as a tangible step towards pandemic preparedness. Since the outbreak of the COVID-19 pandemic in 2020, several ASEM partners have benefited from this facility.[16]

The vast majority of ASEM partners are signatories to the Paris Accord and are engaged in the common cause of combating climate change on a global scale. At the same time, COVID-19 is putting strain on their economies and particularly on those struggling with a transition to coal-free energy sectors, such as China, countries in South Asia and Eastern Europe. There are indications that the economic downturn prompted by the pandemic had led some governments to **downgrading and even dropping targets relating to the systematic reduction of carbon emissions** and other environmental standards. Thus, it appears that China is planning to build even more coal-fired plants to meet the rising demand for electricity and is backsliding on its original pledges to cut CO2 emissions. Ironically, while China's recovery would be good news for the global economy, it is likely to be accompanied by levels of CO2 emissions even higher than before the pandemic.

In terms of People-to-People connectivity, tourism and education & research are the two single most important drivers of personal contacts exchanges. The EU's Erasmus+ programme has traditionally been sought-after by both European and Asian partner countries with a view to mobility in higher education. However, education has not been strongly institutionalised as an area of ASEM cooperation. To ensure some coordination of related initiatives and activities, ASEM Ministers of Education have agreed since 2009 on a rotating ASEM Education Secretariat

14 Thomas J. Bollyky, Chad P. Bown, "The Tragedy of Vaccine Nationalism", Foreign Affairs, 27 July 2020, www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-07-27/vaccine-nationalism-pandemic?utm_source=update-newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=piie-insider&utm_term=yyyy-mm-dd

15 ASEF, "ASEM Partners' Guide for Risk Communication for Public Health Emergencies", October 2018, www.asef.org/images/docs/ASEM%20Partners%E2%80%99%20Guide%20for%20Risk%20Communications%20for%20Public%20Health%20Emergencies.pdf

16 ASEF, "ASEM stockpile released to several ASEM partners as COVID-19 spreads globally", 17 February 2020, https://asef.org/press/corporate/news-4993-asem-stockpile-released-to-several-asem-partners-as-covid-19-spreads-globally.

(AES), in which countries in Asia and Europe take turns to host the AES on a voluntary basis. Germany was the inaugural host of the AES, followed by Indonesia, and the current secretariat is hosted by Belgium. As in other areas of cooperation, budgetary contraints amid the pandemic will probably limit state-led contributions to educational exchanges in the ASEM framework.

Apart from being a significant area of cooperation under the socio-cultural pillar of ASEM connectivity, tourism is also a huge economic sector in itself. A number of ASEM economies depend largely on inbound tourism, and prioritise spending and investment driven by related industries. For instance, the World Travel and Tourism Council estimates that in 2019 no less than 22 percent of Thailand's GDP was generated by the tourism sector. In Europe, the share of tourism-related industries stands at an estimated one-fifth of the GDP of Greece and Croatia. China accounts for an ever-growing share of the global market – before the pandemic, its outbound tourism market alone was expected to reach $365 billion by 2025.

After several months of unprecedented disruption, the World Tourism Organization (UNWTO) reports that the sector is beginning to restart in some areas, most notably in the northern hemisphere, including Europe and Asia. At the same time, restrictions on travel remain in place in a majority of global destinations, new waves of COVID-19 cannot be ruled out and tourism remains one of the worst affected of all sectors.[17] Pandemic-induced precautions have brought about a crunch in aviation, and many millions of passengers now prefer shorter-distance travel by car and railway within Europe and Asia. Against this backdrop, **tourism is likely to grow primarily on a national and regional scale in the near future.**[18]

One of the unintended positive effects of the pandemic is that **digital connectivity in the ASEM space has been significantly boosted since the outbreak.** Connectivity has traditionally been viewed as a synonym of energy and transport infrastructure, not least because of China's Belt and Road Initiative (BRI) and its emphasis on construction. Travel limitations due to COVID-19 have shown that "distance is back"[19] and have accentuated the need for telecommunications, thus giving rise to a whole new menu of digital services, which require relevant infrastructure and investment. Lockdowns have led to a rapid increase in the adoption of video conferencing software by businesses, governments and individual citizens alike. Platforms like Zoom, Webex, TEAMS and several others saw an average three-digit growth rate in their use over the first half of 2020 alone.[20] Notably, an expected shortfall of funding is likely to lead

17 UNTWO, "New Data Shows Impact of COVID-19 on Tourism as UNWTO Calls for Responsible Restart of the Sector", 22 June 2020, www.unwto.org/taxonomy/term/347.

18 Andrew Salmon and Mitch Shin, "Globetrotting Korean tourists to holiday at home", Asia Times, 1 July 2020, https://asiatimes.com/2020/07/globetrotting-korean-tourists-to-holiday-at-home/.

19 McKinsey, "The future is not what it used to be: Thoughts on the shape of the next normal", 14 April 2020, www.mckinsey.com/featured-insights/leadership/the-future-is-not-what-it-used-to-be-thoughts-on-theshape-of-the-next-normal.

20 S&P Global, "Zoom's massive growth amid COVID-19 set to continue after pandemic, analysts say", 4 June 2020, www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/zoom-s-massivegrowth-amid-covid-19-set-to-continue-after-pandemic-analysts-say-58907516.

to a shift away from costly and risky transport infrastructure projects and a focus on other, more sophisticated, forms of connectivity in the ASEM area, namely digitalization.

It is reasonable to assume that increased digital connectivity will offer new modalities of cooperation in joint scientific research. E-commerce, too, is likely to pick up as a response to curtailed physical connectivity. A growing spectrum of new services, known as "contact-free economy", and new forms of ASEM digital connectivity are rapidly emerging. At the same time, some persistent trends relate to the requirements of digital infrastructure as well as the digital divide, i.e. access to and affordability of digital services[21], particularly in developing countries. In 2018, more than 70 percent of people in Cambodia, Indonesia, Lao P.D.R., and Myanmar remained offline and had no access to the digital economy.[22] Just as importantly, there are concerns that digital connectivity in the ASEM community may fall victim to a split between two rival camps: a US-centric bloc and a China-centric bloc.[23]

How are all these consequences of the pandemic, in conjunction with the pre-COVID-19 legacy of uneven development and inequality, likely to affect the relations among ASEM partners? With shrinking trade flows (for the time being, at least), shorter supply chains, an emerging "regionalism vs. ASEM" trend and increasingly protectionist instincts? And, in a broader perspective, can connectivity be depoliticized, with the all too obvious return of geopolitics?[24] China's Belt and Road Initiative has captured the headlines, but it has also increased geo-economic tensions. Maritime connectivity in the hotly contested South China Sea is becoming a prominent trans-regional issue. Similarly, the row over Huawei in the US and increasingly in Europe is yet another stark reminder that connectivity is hard to stay out of the geopolitical fray. There is a **growing risk of seeing the ASEM space splintered into antagonistic spheres**, which would affect efficiency, increase costs, slow technological progress and curb connectivity.

No doubt, the COVID-19 pandemic has dealt a shock to the world. It is a game changer and is transforming the world, as we know it. Yet, not all the consequences are necessarily bad news. There may be some opportunities hidden in the conspicuous challenges and they should not be missed.

Turning the COVID-19 crisis into an opportunity

To begin with, an isolationist US may actually be a boon and turn out to be a blessing in disguise for ASEM. ASEM has come a long way since the mid-

21 World Economic Forum, "Five ways to protect critical digital connectivity during COVID-19", 20 April 2020, www.weforum.org/agenda/2020/04/covid-19-5-ways-to-protect-critical-digital-connectivity/.

22 International Monetary Fund, "The Digital Divide in Asia", 25 September 2018, https://blogs.imf.org/2018/09/25/chart-of-the-week-the-digital-divide-in-asia-2/.

23 Lawrence Anderson, Tommy Koh, "What Asia, Europe can do to fight world's three major crises", The Straits Times, 25 July 2020, www.straitstimes.com/opinion/what-asia-europe-can-do-to-fight-worlds-3-major-crises?&utm_source=facebook&utm_medium=social-media&utm_campaign=addtoany&fbclid=IwAR1QlLj-L249eJW1u059fl3off-jjDAK_OmgnvLc36LP7pgLJAcjcXhnNjbc.

24 Nadine Godehardt and Karoline Postel-Vinay, "Connectivity and Geopolitics: Beware the "New Wine in Old Bottles" Approach", SWP, July 2020, www.swp-berlin.org/en/publication/connectivity-and-geopolitics-beware-the-new-wine-in-old-bottles-approach/.

1990s, when Asia-Europe interconnectedness was weaker than transatlantic and transpacific relations were. The Joint Research Centre has found that ties within ASEM are stronger than with the rest of the world. Before COVID-19, around 70 percent of the trade in goods of ASEM countries took place with other ASEM members, over 60 percent of ASEM investors chose to invest in another ASEM country, over 60 percent of internationally mobile students in tertiary education moved to another ASEM country, and 80 percent of international co-patents in ASEM resulted from collaborations between ASEM countries.

- The pandemic is already draining much-needed financial resources at a time many ASEM countries badly need infrastructure. The expected dearth of financial resources is an argument in favour of **multilateralising ASEM physical connectivity**, through closer cooperation between hitherto competing visions. In addition, a concerted approach to large-scale infrastructure projects could ensure a much higher degree of efficiency and economies of scale.
- Due to the **reconfiguration of the transport sector**, both intercontinental and intra-continental, the railway is back: railway transport is becoming an increasingly attractive alternative, both in Europe[25] and Asia[26], and the ASEM community may well consider investing in it, by identifying and mobilizing available financial institutions and tools.
- Meanwhile, limited travel amid the pandemic has allowed many residents of megacities in the ASEM space to re-discover the clear sky, an **urban environment free of air pollution.** Work from home is becoming the new normal, as many staff across the ASEM community will not be going back into the office until next year at least. Similarly, millions of students will continue to attend virtual classes instead of travelling to schools and universities. This development may well trigger a meaningful debate on environmental issues in megacities, in conjunction with rapid urbanization across the entire ASEM community.
- In relation to climate change, could it be that the pandemic has led to reduced greenhouse gas (GHG) emissions? And, if so, how long will this positive effect last? Sustainable economic recovery can only be based on **clean energy transition**, and there are some encouraging signs. Compared with the 2008-2009 crisis, the costs of leading clean energy technologies (e.g. wind and solar PV) are now far lower, and some emerging technologies (such as batteries and hydrogen) are ready to scale up. While the drop in global CO2 emissions in 2020 results from lockdown measures and their economic impact is nothing to celebrate, this development provides a base for a systematic effort to put emissions into structural decline.[27]
- Impediments to university student mobility are already giving a boost to distance learning and new forms of cooperation between higher educational institutions in ASEM member states. According to official data released by China's

25 Sam Morgan, "24 countries sign pledge to boost international rail routes", Euractiv, 5 June 2020, www.euractiv.com/section/railways/news/24-countries-sign-pledge-to-boost-international-rail-routes/.

26 ADB, "Back on track – reviving rail in Central Asia", 19 April 2020, https://blogs.adb.org/blog/back-track-reviving-rail-central-asia.

27 IEA, "Sustainable Recovery", June 2020, www.iea.org/reports/sustainable-recovery.

Ministry of Education, in 2018 the number of Chinese students overseas exceeded 660,000.[28] The growing difficulties they are facing in enrolling in US universities may trigger **a shift to higher educational institutions in ASEM countries**. Although the U.S. still dominates as the top country where Chinese students hope to study, statistics show that in 2019 the percentage of respondents who ranked American universities as their top choice dropped to 43 percent, down from 44 percent in 2018 and 49 percent in 2017. Meanwhile, the U.K. has gained ground as the second most popular country among Chinese hopefuls to study abroad, from 35 percent in 2018 up to 41 percent the following year. Australia and Canada remain the third and fourth most popular destinations for overseas study, respectively, followed by Hong Kong, Germany, and Japan, which all saw a rise in their popularity.[29]

- Related to that, **higher levels of Internet-based communication** in tertiary education may well apply to a host of other forms of connectivity, such as joint scientific research between Asia and Europe, cultural cooperation (e.g. in creative industries), etc., as yet another unexpected positive impact of COVID-19.

All the unintended positive effects of the pandemic could well be compiled in an inventory and then actively promoted within the ASEM community, so that governments and businesses do not relapse and go back to "business as usual" once the pandemic has been successfully dealt with.

ASEM connectivity – the way forward

It is true that COVID-19 is putting key drivers of ASEM connectivity to the test, but decoupling is not an option – and it is not feasible, in the first place.[30] Instead, this may be the time for ASEM members to ask again the question posed by the Joint Research Centre in 2018: "What brings Asia and Europe together?" And why they should stay together – for the right reasons and on the right terms. It may well be that the pandemic calls for a rethink of what has been done in relation to ASEM connectivity and what will be needed in the years to come. Some of the areas worth discussing are presented below:

- **Streamlining/reconciling diverging – and at times conflicting – connectivity strategies** devised by various ASEM actors. By taking a more scientific and evidence-based approach guided by the rich data in the ASEM Sustainable Connectivity Portal, we could try to depoliticize connectivity.
- We could add to the ASEM Sustainable Connectivity Portal much more data analytics and qualitative analysis on the different connectivity strategies, and consider **an update of the Tangible Areas of Cooperation in the field of Connectivity (TACC).** Indicators and scorecards can be used to rate the sustainability of different connectivity projects, which could then serve as a foundation for an ASEM Connectivity Masterplan.

28 As announced by the PRC Ministry of Education, 29 March 2019, http://edu.sina.com.cn/a/2019-03-28/doc-ihtxyzsm1115517.shtml.

29 Xue Yujie, "More Chinese prefer UK and Canada for Study Abroad, Report Says", Sixth Tone, 9 May 2019, www.sixthtone.com/news/1003960/more-chinese-prefer-uk-and-canada-for-study-abroad%2C-report-says.

30 Reuters, "Japan wants manufacturing back from China, but breaking up supply chains is hard to do", 9 June 2020, www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-japan-production-a/japan-wants-manufacturingback-from-china-but-breaking-up-supply-chains-is-hard-to-do-idUSKBN23F2ZO.

- **Prioritization of common ASEM standards for sustainable connectivity**, as set out in the EU-Japan Partnership on Sustainable Connectivity and Quality Infrastructure. In addition, sustainable connectivity should make the most of the stated aim of "greening and cleaning" China's BRI as announced by President Xi in April 2019 at the second Belt and Road Forum.[31] The goal of this – no doubt difficult – exercise can only be the adoption of a rules-based multilateral framework for sustainable ASEM connectivity.[32]
- **Climate change** should not be overshadowed by the current economic woes – it is out there and is speeding up. Therefore, a beneficial mix of green policies, sustainable economic development and the climate agenda[33] should be on the table at any time.
- In the area of P2P and education ASEM countries could fully **utilize and invest more in existing structures already created in the ASEM framework** and conducive to online educational activities. At the level of tertiary education, the ASEM Rectors' Conference[34] is a case in point. Set up in 2008 as a partnership of ASEF and the ASEAN University Network (AUN), this format should focus on encouraging ASEM universities to work with industries and corporations to deliver knowledge and sought-after skills necessary for the new economy and particularly in the wake of COVID-19.
- The ASEM Education and Research Hub for Lifelong Learning (ASEM LLL Hub)[35] is another appropriate example. Established in 2005 as a network of Asian and European higher education institutions working together to achieve excellence in comparative research on lifelong learning, the ASEM LLL Hub provides a platform also to contribute to dialogue between researchers, practitioners and policy makers on education reform and innovation. Similarly, the mission of the ASEM Classroom Network[36], created as early as 1998, is to promote learning and intercultural exchanges through the use of ICT among secondary, vocational and high schools.
- **Rapid digitalization in all its forms would make little sense, unless the digital divide is effectively addressed**. Relevant investment in digital infrastructure and skills should have a strong in-built element of "positive discrimination", i.e. specifically targeting countries, regions and segments of society in danger of being left behind. This may require elaborate policies envisaging sets of incentives to service providers.
- **As for sources of finance, multilateral banks will certainly have a role to play.** Many EU countries are represented in AIIB and ADB, and China is a member of EBRD. Above all, ASEM could consider imaginative solutions, like

31 Deutsche Welle, "China's Belt and Road is 'green and clean,' says Xi", April 2019, www.dw.com/en/chinas-beltand-road-is-green-and-clean-says-xi/a-48495226.

32 Shada Islam, "Connectivity needs a strong rules-based multilateral framework – for everyone's sake", Friends of Europe, 24 September 2019, www.friendsofeurope.org/insights/connectivity-needs-a-strong-rules-based-multilateral-framework-for-everyones-sake/.

33 National University of Singapore, "COVID-19: Lessons, Consequences on Global Climate, Biodiversity Crises and Health", 19 May 2020, https://lkyspp.nus.edu.sg/gia/article/covid-19-lessons-consequences-on-global-climate-biodiversity-crises-and-health?utm_source=Global-is-Asian.

34 ASEAN University Network, "ASEM Rectors' Conference", www.aunsec.org/asemrector.php.

35 ASEM Education and Research Hub for Lifelong Learning, https://asemlllhub.org/.

36 ASEF Classroom Network (ASEF ClassNet), www.classnet.asef.org/.

the one found by the EU on its Recovery Fund, in what has admittedly been a strenuous exercise. Big economies, like the EU, China and Japan, among others, will be called upon to live up to the challenges of a post-pandemic ASEM.

None of these areas lends itself to easy discussions and decisions. This is why all ASEM members should engage in a constructive and evidence-based dialogue. There is no shortage of intellectual resources and tools or repositories that could back up tough political decisions with appropriate arguments. In the 1980s, the debate in the then European Economic Community (later on EU) on the establishment of a Single European Market was significantly enriched by the Cecchini report titled "The Cost of Non Europe". The paper compared the arguments in favour of two very different counterfactual scenarios. In a similar fashion, ASEM members could have a debate on the cost of non-connectivity or limited connectivity, as opposed to the benefits to be drawn from sustainable connectivity, based on an informed debate within the ASEM community.

COVID-19 has already resulted in the postponement of the 13th ASEM summit originally scheduled to be held in Phnom Penh in November 2020. For an event that focuses on the exchange of views amongst the leaders in an informal and retreat style, and a jamboree of bilateral and tête-à-tête meetings at the sideline of the summit, it indeed would not make much sense to have the summit online. For a forum, where the most important outcome is the meeting itself, the COVID-19 pandemic might provide another opportunity for ASEM partners to review the overall importance and relevance of ASEM and adjust accordingly its modus operandi and settle on a new modus vivendi. At the same time, this forced pause may be the perfect time for some much-needed reflection and the present paper is meant to be a modest, yet meaningful, step in this direction.

Annex: List of key connectivity meetings and initiatives

First meeting of ASEM Education Experts on Digitalisation, Berlin, Germany – 12 December 2019, organised by Germany

ASEM Seminar on Single Window Cooperation, Hangzhou, China – 29-31 October 2019, organised by China

ASEM Seminar on Enhancing Human Capital for Sustainable Digital Connectivity, Bangkok, Thailand – 25 October 2019, organised by Thailand

ASEM Symposium on Promoting Tourism in Zagreb, Zagreb, Croatia – 3 December 2018, organised by Japan and Croatia

ASEM Seminar on Sustainable Connectivity and Quality Infrastructure, Tokyo, Japan – 12 September 2018, organised by Japan and the EU

ASEM Conference on "Green Shipping, Blue Business: Moving Forward

Together", Singapore – 26-27 April 2018, organised by Singapore, Norway and Germany

ASEM Symposium on Promoting Tourism in Jakarta, Jakarta, Indonesia – 28 February 2018, organised by Japan and Indonesia

ASEM High Level Forum on Digital Connectivity, Qingdao, China – 19-20 June 2017, organised by China

ASEM Symposium on "Inter-regional partnership for Sustainable Development", Bangkok, Thailand – 25-26 May 2017, organised by Thailand

ASEM Symposium on Promoting Tourism in Yangon, Yangon, Myanmar – 13 February 2017, organised by Myanmar and Japan

ASEM Conference on "Bridging the Continents: Fostering International Cooperation for ASEM Higher Education", Berlin, Germany – 23-24 November 2016, organised by Germany

ASEM Eurasia Expert Group Meeting on Transport and Logistics, Seoul, Republic of Korea – 11-13 July 2016, organised by the Republic of Korea

ASEM Media Dialogue on Connectivity, Guangzhou, China – 9-10 May 2016, organised by China

ASEM Symposium on Promoting Tourism, Tokyo, Japan – 25 September 2015, organised by Japan (Japan decides to take the lead in promoting tourism as a boost for people-to-people connectivity)

ASEM Symposium on Eurasia Transport and Logistics Network, Seoul, Korea – 9-11 September 2015, organised by the Republic of Korea

ASEM Industry Dialogue on Connectivity, Chongqing, China – 27-28 May 2015, organised by China

---

Dr. Yeo Lay Hwee *is Director of the European Union Centre, Nanyang Technological University. She is also Council Secretary at the Singapore Institute of International Affairs, Adjunct Fellow at the S. Rajaratnam School of International Studies and Adjunct Faculty at the Singapore Management University.*

Mr. Plamen Tonchev *is a Senior Research and Head of Asia Unit at the Institute of International Economic Relations (IIER), Greece. He is a member of the EU Chapter of the Council for Security Cooperation in the Asia Pacific (EU CSCAP) committee and, as a representative of IIER, a founding member of the European Think-tank Network on China (ETNC).*

Avenues for Bulgaria's expanded role in inter-Korean cooperation[1]

Teodora Gyupchanova

Contextualizing Bulgaria's involvement in inter-Korean relations

This year the governments of Bulgaria and the Republic of Korea (ROK or South Korea) are marking the 30th anniversary of initiating diplomatic relations. By developing its diplomatic relations with the Republic of Korea in the past thirty years, Bulgaria has established itself as an investment market with high potential, a reliable (yet not fully utilized) trade and defense partner. However, one sphere in which Bulgaria seems to be lacking full agency is its role regarding inter-Korean relations, and more specifically, fostering better negotiations and exchanges with the Democratic People's Republic of Korea (DPRK or North Korea).

That is not to say that the Bulgarian government has not been involved at all in issues pertaining to inter-Korean relations. On the contrary, Bulgaria has consistently expressed its support to South Korea for its efforts directed at stabalizing the situation on the Korean Peninsula. In 2015, President Park Geun-hye expressed gratitude to Bulgaria for supporting the process of denuclearization of the DPRK following a statement of the Bulgarian President saying that "Bulgaria commends highly and supports initiatives by the President of the Republic of Korea aimed at the peaceful reunification and long-term stability of the Korean Peninsula" (Bulgarian News Agency 2015). This statement was reiterated by Boyko Borissov during his discussion with President Moon in 2019 when the Bulgarian Prime Minister praised the Moon administration's efforts to build a peace regime on the Korean Peninsula (Kim and Xu 2019). Early on, South Korea had endorsed Bulgaria's role as a state maintainig relations with both Koreas, which transpires in the words of Ambassador Soon Young Hoon in 1990, revealing that diplomatic ties with Bulgaria "must serve the interests of the whole Korean nation [and] contribute for the maintaining of the dialogue between the South and North" (Baev, Kim 2017, 20). It is evident that diplomatically Bulgaria has been supportive of South Korea's attempts to build trust with North Korea and stabilize the security situation on the Peninsula.

While recognizing the existing role of Bulgaria in the relations between the two Koreas, this policy paper argues that Bulgaria has the potential to expand its current role vis-à-vis inter-Korean relations. Some of the reasons for this claim are obvious such as the long-term relations between Bulgaria and the DPRK and the fact that both countries have shared a similar political system at some point in history, while others have remained neglected:

1 The preparation of this paper is supported by a Korea Foundation grant as part of the 2020 Next Generation Korea Fellows Incubator in Bulgaria, administered by the Economic Policy Institute (Sofia). The author expresses her gratitude to Ms. Milena Andreeva for her insightful comments and suggestions.

- Bulgaria's access to structures in European Union (EU) bodies and mechanisms;
- Potential of underexplored knowledge exchanges, and
- Bulgaria's non-threatening neutral engagement.

The research involved in the preparation of this paper focuses on more recent events and does not aim to be exhaustive and detailed account of all issues related to inter-Korean negotiations or of the EU's engagement on the Korean Peninsula. Rather, the objective of this policy paper is to provide some firm evidence in support of the claim that Bulgaria should rethink its policy towards the Korean Peninsula and consider repositioning itself in order to play a role of higher value, especially in the management of relations with the DPRK. The paper will proceed to provide a brief overview of recent diplomatic and security developments on the Korean Peninsula, and a brief account of Bulgaria's relationship with North Korea and its more recent exchanges with the North Korean government, accompanied by the framework of engagement used by the EU. The paper will conclude with specific policy recommendations towards the Bulgarian government, which have been formulated to provide a direction for Bulgaria's role regarding relations with the DPRK in several areas such as denuclearization, human rights, humanitarian assistance and communication channels and exchanges.

Dynamics of the conflict on the Korean Peninsula

Since the division of the Korean Peninsula was finalized in 1948, followed by the Korean War (1950-1953), the conflict has not been entirely resolved. With no *de facto* peace treaty and only an armistice agreement signed, the situation on the Peninsula has remained volatile throughout the years. Despite the fact that both South and North Korea maintain official inter-Korean policies aiming for eventual reunification, the relations between the two states have not been entirely smooth. Periods of warming of ties and making progress in negotiations (first and second inter-Korean summits held in 2000 and 2007 respectively) have been overshadowed by acts of aggression by North Korea (testing of nuclear weapons[2], launching of ballistic missiles, abduction of South Korean citizens, the sinking of ROK Navy corvette Cheonan and the shelling of Yeonpyeong Island[3]) that for many years have stalled the talks between the two countries. The situation is additionally complicated by the fact that a resolution of the conflict is impossible without the active participation of the USA and China, each of

2 As of 2020 North Korea has conducted 6 nuclear tests in 2006, 2009, 2013, 2016 (January), 2016 (September), and 2017. In 2017 North Korea's leader Kim Jong-un claimed that the DPRK has developed a thermonuclear weapon small enough to be used on an ICBM that can reach US continental territory (Davenport, 2020).

3 The sinking of Cheonan took place in 26 March 2010 and led to the killing of 46 seamen. An investigation commission led by ROK and consisting of international experts concluded that the explosion of the ship was caused by an attack from a North Korean submarine. The shelling of Yeonpyeong Island happened in 23 November 2010 and led to the deaths of four South Korean nationals. The two events are part of even larger series of incidents of aggression by North Korea associated with the Northern Limit Line (NLL), which is the maritime demarcation line between South and North Korea. As a result of North Korea's dispute of the NLL there have been several clashes at sea that have led to casualties.

which has its own set of national interests and pursues different objectives. North Korea has traditionally focused extensively on attracting the attention of the U.S. mainly with the goal of obtaining assurances from the American side that it will not attempt any act of aggression towards North Korea, which involves putting an end to joint US-ROK military exercises and the lifting of sanctions. Despite efforts from multiple actors the North Korean government has not demonstrated sincere intentions to seize the repression of its citizens and to make a firm commitment to denuclearization.

After the death of Kim Jong-il in the end of 2011, his son, Kim Jong-un, assumed the leadership of the country as a Chairman of the Worker's Party of Korea and focused on the development of North Korea's nuclear weapon program. Kim Jong-un established the so-called *'byungjin line'*, a policy aiming for simultaneous economic and nuclear weapons development. North Korea currently possesses capability to make nuclear warheads from both uranium and plutonium and its nuclear arsenal is estimated to include 20 to 30 weapons (Arms Control Association 2018).

With the DPRK's declaration of the successful development of missiles that can reach the US mainland, American administrations have tried different foreign policy approaches (from 'strategic patience' to 'maximum pressure') in order to engage North Korea in constructive negotiations on denuclearization. However, despite the diplomatic efforts incliding two bilateral summits between Trump and Kim that took place in Singapore (June 2018) and in Hanoi (February 2019), and a joint meeting in Panmunjom (June 2019), which also included ROK President Moon Jae-in, North Korea and the U.S. left the negotations with no agreed action plan for future steps (Manyin, et al. 2020). Consequently, in the latter half of 2019 and even in the beginning of 2020, the DPRK resumed the testing of short-range ballistic missiles (Masterson 2020) unfazed by the ongoing COVID-19 pandemic.

At the same time, efforts by South Korea to diffuse the situation and to successfully engage the DPRK government via the inter-Korean relations have unfortunately also proved futile for the time being. After a period of increased military tensions between the two Koreas prompted by North Korean border provocations, three summits took place between President Moon and Kim Jong-un in April, May and September 2018. These summits produced the Panmunjom Declaration for Peace, Prosperity and Unification on the Korean Peninsula[4] and the Pyongyang Joint Declaration of September 2018[5]. The agreements, coupled with the cooperative spirit shown by the DPRK, brought about new hopes for the improvement of inter-Korean relations and even for the signing of a peace treaty to put a formal end to the Korean War after the declaration of a "new era of peace" on the Korean Peninsula (Panmunjom Declaration 2018). However, these hopes were short-lived as North Korea showed its beligerent side frustrated by the spread of anti-DPRK leaflets organized by North Korean defectors in South Korea. As a result the DPRK

4 https://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2018/04/731_248077.html
5 https://english1.president.go.kr/BriefingSpeeches/Briefings/322

demolished the joint liaison office in Kaesong and threatened further military action (Koh and Oh 2020).

In reality, North Korea is mainly aggravated by the fact that it has not been granted any sanctions relief. With its economy negatively affected by the disruption of cross-border traffic and trade with China and other countries due to COVID-19, the regime has yet again resorted to provocational behaviour. With its nuclear and missile weapons, its transnational illegal activities (cyber crime, illegal trade, drug trafficking) and disregard for human rights and the rule of law that cannot be ignored, North Korea poses a traditional and human security threat not only to the Northeast Asian region but globally as well. The U.S. has been focused on domestic issues and has not been able to achieve progress on the DPRK. South Korea has been struggling to successfully build trust with Kim Jong-un's regime, and Japan's grievances regarding North Korea, mainly associated with abductions of Japanese citizens and military threats, have been largely disregarded by the DPRK. At the same time, China and Russia have strengthened their diplomatic and economic ties with North Korea in a series of high-level meetings and exchanges, and thus see great benefit in sustaining the status quo on the Korean Peninsula. In this negotiation stalemate it would be beneficial to explore the potential of Bulgaria's role in facilitating dialogue with North Korea. In an environment where other countries' relations with North Korea are strained by years of mistrust and mutual suspicion of intentions, a new actor such as Bulgaria may be able to bring a new perspective on bringing the DPRK to talks on denuclearization.

Current structure of multilateral approach to North Korea

To attain a better view of Bulgaria's potential role expansion vis-à-vis inter-Korean relations, it is also important to have a good understanding of some of the existing multilateral approaches towards the North Korean issue. Such examples are EU's policy of approach towards the Korean Peninsula, efforts made at the United Nations (UN) and other mechanisms such as the Six Party Talks.

Policy of the European Union

An analysis of the Guidelines on the EU's Foreign and Security Policy in East Asia (Council of Europe 2007) shows that the EU's main interests in the region are closely related to peace, security, regional integration, respect for human rights, tackling global challenges and non-proliferation of weapons of mass destruction. The Guidelines recognize the threat posed on regional and global security by the DPRK's nuclear program and thus suggest that the EU should "[e]ncourage and support the integration of countries in the region into existing multilateral non-proliferation and disarmament instruments and assist them in the full implementation of these instruments as well as in the establishment of effective export controls." Furthermore, the Korea Peninsula section of the Guidelines urge for continuous calls on North Korea to return to the Nuclear

Non-Proliferation Treaty (NPT) and sign and ratify the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty (CTBT).[6] These provisions are important as they set out some tasks in which the Bulgarian government can have stronger contributing role as it will be explored in the latter part of this paper. In addition to steps focused on security on the Korean Peninsula and the larger East Asian region, the Guidelines underscore the issues of human rights, sustainable development and initiatives aimed at achieving better mutual understanding. Notably, direct reference is made to support by the EU for inter-Korean dialogue and provision of assistance in areas such as humanitarian aid to North Korea and human rights protection.

A much more recent EU policy document gives prescriptions for the European Union's role in Asia in the latter half of the 2010s. The Global Strategy for the EU's Foreign and Security Policy, published in June 2016, lays out the directions for EU policy towards the countries in the Asian region. Several highlights regarding relations with the Korean Peninsula include expanded partnership with the Republic of Korea, underscoring respect for international law and human rights and promoting non-proliferation on the Peninsula (European Union 2016, 38). Updates on the Global Strategy have been published in 2017, 2018 and 2019 in documents reporting on foreign policy achievements done by the EU and determining new policy directions wherever applicable. In the span of these three years, the European Union focused its efforts on conflict prevention in the Asia-Pacific (European Union 2017, 10), which included de-escalation of tensions on the Korean Peninsula (European Union 2018, 11) and denuclearization of North Korea (European Union 2019, 48). An overarching theme in these documents is encouraging respect for human rights and international law, as well as assisting the progress on the SDGs (a welcome update to the EU's Foreign and Security Policy in East Asia) and promoting multilateralism. Although there clearly exists a certain role for the European Union on the Korean Peninsula, it is usually expressed through the EU's relations with the US (working closely with the US on common interests such as the DPRK) or China (EU's engagement with the Chinese government regarding the situation on the Korean Peninsula).

Another important document is the Framework Agreement[7] setting the principles for cooperation between the EU and South Korea, which was signed in May 2010 and was enforced in June 2014. It is important to highlight that the basis for cooperation between the EU Member States and the ROK underscored in Article 1 of the Framework Agreement are "democratic principles, human rights

6 North Korea was a state party to the NPT from 1985 to 10 January 2003, when without the obligatory three-month advance notice, it announced its exit from the Treaty. The DPRK had already made a previous attempt to do so in 1993 when the US managed to persuade North Korea to suspend its actions and later proceeded to sign the Agreed Framework with the DPRK government (Oh and Hassig 2005). The CTBT aimed at outlawing nuclear test explosions has not yet been fully implemented since it requires adoption and ratification by eight remaining countries, including North Korea, in order to be enforced. Given the fact that EU Member States' support for the CTBT Organization comes at 40% of the total budget of the organization, they are well positioned to take enhanced measures for encouraging the North Korean state to adopt the CTBT (CBTO 2018).

7 All citations in this paragraph, unless specifically indicated, come from the following source: http://eeas.europa.eu/archives/docs/korea_south/docs/framework_agreement_final_en.pdf

and fundamental freedoms, and the rule of law." The Framework Agreement defines several areas of cooperation between the EU and ROK. This paper will summarize only those areas relevant to its target policy implications, namely in the field of politics, diplomacy and security. The Framework Agreement provides for the conducting of regular political dialogue between the two parties specifically paying attention to democracy and respect for human rights, peaceful solutions to international and regional conflicts, non-proliferation of weapons of mass-destruction, etc. (Framework Agreement, Article 3.2).

The particular focus on human rights, peaceful resolution of conflicts, non-proliferation of weapons of mass destruction and promotion of stability are all directly linked to North Korea despite the fact that the document makes no mention of the DPRK.

Based on the provisions of the Framework Agreement, a combination of summits, political dialogues and regular high-level meetings stand in the core of the cooperative efforts between the EU and the ROK (Pacheco, Desmaele, Ernst 2018, 24). These forums[8] present opportunities for officals from both the European Union and South Korea to discuss particular issues of concern or mutual interest. When it comes to discussions regarding the DPRK and inter-Korean relations, although these are not specifically designated by the Framework Agreement, the topic is frequently of main importance on the agenda of many meetings between the EU and South Korea. Additionally, two informal policy consultations have been conducted to exclusively discuss North Korea (Pacheco, Desmaele, Ernst 2018, 26). It is important to keep in mind that when it comes to security issues, North Korea is a very high priority on the policy agenda of the ROK with the EU supporting "the ROK ownership of the process and ready to play an active role in the denuclearization process" (Commission Implementing Decision on the 2019 Annual Action Programme for cooperation with third countries to be financed from the general budget of the European Union 2019).

Some other structures through which the European Union engages with the Korean Peninsula include bodies within the European Parliament, namely the Delegation for Relations with the Korean Peninsula (DKOR) and the EU-ROK friendship group. DKOR's mandate involves relations with both South and North Korea. The Delegation was established in 2004 and conducts ordinary and inter-parliamentary meetings aimed at the security of the Korean Peninsula, ROK's relations with neighbouring countries, trade relations, human rights and climate change (European Parliament n.d.). The Delegation comprises of 12 Members of Parliament (MEP), as well as several substitute members. Their meetings welcome not only parliamentarians but also representatives of the European External Action Service, academia, think tanks, civil society organizations and other relevant entities. The Delegation itself admits in the description of its work that its meetings with their North Korean counterparts have become less frequent and the "delegations's outreach less tenable"

8 For more detailed description of the various summits, high-level political forums, dialogues and consultations held up to 2018 see Pacheco, Desmaele, Ernst 2018, 22-33.

(European Parliament n.d.). The EU-ROK friendship group is a less formal structure as 'friendship groups' are not official European Parliament organizations that discuss relations with non-EU countries but cannot speak on behalf of the Parliament (European Parliament n.d.). The EU-ROK friendship group was established in October 2015 under the leadership of MEP Paul Rübig to bring together MEPs interested in deepening relations with ROK and promoting interests such as trade, environment, human rights and security (Ferenczy 2017, 5).

In order to have a full understanding about the level of engagement of the EU in inter-Korean relations it is also needed to include a brief overview of the framework though which it specifically engages with the DPRK. The European Union has maintained a policy of "critical engagement" regarding relations with North Korea (EEAS 2016). The EU has been holding political dialogue with the DPRK with the goal of promotion of peace on the Peninsula, denuclearization and improvement of the state of human rights of the North Korean people. Fourteen political dialogues have taken place from 1998 until June 2015 when the last such initiative took place in Pyongyang (EEAS 2016). From 1998 the EU also engaged the DPRK government in a human rights dialogue similar to the one it maintains with the People's Republic of China (Suh Bo-hyuk 2016, 57). However these efforts have stalled since 2003 when North Korea refused to participate in the dialogue as a result of the EU co-sponsoring a UN resolution on the human rights situation in the country (Cohen, 2014). Despite such efforts and the firm stance that the European Union has shown towards non-proliferation and human rights on the Korean Peninsula, a coordinated and uniform strategy towards the North Korean state is currently not present. In the early 2000s, the European Commission drafted a Country Strategy Paper on the DPRK coherently outlining several areas of action targeted at improving the situation in North Korea and the relations with it (European Commission 2002). Since then a similar plan has not been redrafted and issues related to North Korea have been handled by separate institutions within the EU.

Therefore, in certain cases it is left up to the efforts of individual Member States to facilitate talks with DPRK authorities, one such example being Sweden. The Swedish government, while maintaining neutrality towards the DPRK, has been involved in mediating relations between the DPRK and countries such as the US, Canada, and Australia, which have no formal relations with North Korea and do not have diplomatic missions in Pyongyang. In the past, Swedish officials have managed to broker the release of foreign nationals (The Local 2018), including high profile cases such as Otto Warmbier (Tamkin 2018) and Alek Sigley (BBC News 2019). More recently, in the beginning of October 2019, Sweden hosted and facilitated talks between North Korea and the US aimed at following up on the denuclearization agreement reached at the Trump-Kim Singapore summit (Park 2019). The initiative failed to reach results and North Korean officials retreated after only one day of talks. Apparently, confident in its advantegeous position, the DPRK

authorities have since declined offers by the US to return to working level talks on denuclearization accusing the US of "failure to abandon its outdated viewpoint and attitude" (Kim 2019).

The United Nations

Outside the specific scope of the European Union, issues related to the security of the Korean Peninsula have been treated extensively at the UN level. Since the early 2000s a combination of resolutions adopted by the Security Council, the General Assembly and the Human Rights Council have condemned North Korea's nuclear and missile program, and its dire human rights record. The North Korean government has strongly opposed the language of the resolutions but they have been successful (to a certain degree) in curbing North Korea's financial and material capabilities to continue nuclear proliferation. Similarly, the multitude of human rights resolutions have raised much needed awareness on human rights perpetrated in the DPRK, thus forcing the image-conscious North Korean government to be more cooperative with international human rights mechanisms. Engaging North Korea via the UN system is both essential and instructive, sending a clear message that by following the same standards for all UN Member States the DPRK is treated objectively and fairly.

UN Body	Resolution Number (Year)
UN Security Council Resolutions	1718 (2006), 1874 (2009), 2087 (2013), 2094 (2013), 2270 (2016), 2321 (2016), 2371 (2017), 2375 (2017), 2379 (2017)
UN General Assembly Resolutions	Annual resolutions adopted for 15 consecutive years (2004-2019)
UN Human Rights Council Resolutions	Annual resolutions adopted for 15 consecutive years (2003-2020)

The Six Party Talks

It is important to also take into consideration the outcome of one of the oldest multilateral attempts to bring North Korea to the negotiation table – namely the Six Party talks. The Six Party Talks are multilateral negotiations that took place from 2003 to 2009. Representatives of the US, China, Russia, Japan, South Korea and North Korea participated in the negotiations but the talks stalled after six rounds of them were completed (Davenport 2018). As of now there is no clear indication that the Six Party Talks will restart despite several attempts for their resumption throughout the years. One of the main reasons for the overall failure of the talks is the lack of trust between the negotiating states and the very big gap in perceptions and expectations of the outcome. Relations between the DPRK and the US have been complicated by the bad experience of the Agreed Framework process that also resulted in a failure. China and Russia are more focused on economic cooperation and have little to risk by engaging in multilateral talks with the DPRK. However,

recent fallout of the relations between Japan and South Korea makes it more difficult for these two states to effectively communicate and cooperate in order to successfully engage the DPRK in denuclearization talks.

Although the Six Party Talks turned out to be a defunct platform for negotations, it gives us an important perspective on the positions of key actors in negotiations with North Korea, while at the same time allowing us to see the added value of Bulgaria's potential involvement. North Korean authorities have a persistent mistrust for the motivation of negotations partners such as the US and ROK, fearing the American side to only be interested in regime collapse and total control over the Korean Peninsula and suspecting that South Korea is primarily focused on economic gain and no actual reconciliation. At this backdrop it is evident that Bulgaria emerges as an actor that has no direct political, economic or military gains in the process of involving North Korea in talks and thus can play the role of a neutral interlocutor. The Bulgarian government has also no competing position vis-à-vis the other states with major stakes in the negotiation process. On one hand, Bulgaria maintains good relations with both China and Russia. In particular, in 2019 the heads of the Chinese and Bulgarian states signed a declaration for establishing strategic partnership relations, which marked the expansion of their cooperation (Kandilarov 2019). Furthermore, as far as relations with the US are concerned, Bulgaria is an important ally of the US and a NATO member with the two states sharing a Defence Cooperation Agreement as well as maintaining good economic relations and cooperation in the field of the rule of law. As a result Bulgaria holds a good potential position for a mediator and facilitator, as a state that can effectively convey the main positions of all involved parties and at the same time seek a middle ground aiming to bridge the gaps in expectations and desired results by North Korea, on one side, and the remaining relevant states – on the other. Adding to this advantageous position of the Bulgarian government, the next sections discuss a number of other ways in which Bulgaria's involvement would be helpful when approaching North Korea.

Brief overview of Bulgaria's relations with the DPRK

Bulgaria established diplomatic relations with North Korea in November 1948 with the two countries maintaining diplomatic missions in each other's territory. It is obvious that in comparative terms the history of the diplomatic relations and cooperation between the two governments is quite long (Baev, Kim 2017). Despite the fact that at the onset of the Korean War the Bulgarian communist government declared its official support for the "fight of the Korean nation for national unification" (Baev, Kim 2017, 4), Bulgaria did not take part in the military actions but provided substantial medical and humanitarian aid to the North Korean state. This included sending three military medical teams that built six hospitals in the DPRK. Additionally, Bulgaria provided accommodation and care for more than 500 North Korean war orphans and 250 students (Baev 2020). In 1951, the DPRK government requested the help of Bulgaria in building

a 2000-bed hospital, but the assistance of the Bulgarian brigade sent to North Korea ended up being of larger scale. The Bulgarian medics even organized professional courses for North Korean nurses, as well as conferences for exchange of experience with North Korean medical staff. Bulgarian support continued after the signing of the Armistice agreement via the activities of two additional medical brigades.

In addition to this substantial direct assistance, voluntary aid campaigns organized by the Bulgarian government collected 1,174,000 pieces of clothing and food worth 50 million BGN that were sent to North Korea. Bulgaria's care for about 500 North Korean orphans in the period 1952-1960 is an important chapter in the history of relations between the two counties. The children were originally taught in Korean but their classes expanded to include Bulgarian language and literature. Similar to the fate of North Korean war orphans dispatched to Poland and the Czech Republic, the ones who lived in Bulgaria eventually were returned to North Korea (Baev, Kim 2017, 9-13).

After the Korean War the relations between the two countries flourished, reaching a peak of economic and politcal cooperation in the mid-1970s until the mid-1980s. Generally, diplomatic relations between Bulgaria and the DPRK have been good throughout history with the exception of a couple of episodes. The first instance was of about six years in the 1960s, which involved a group of North Korean students in Bulgaria who sought political asylum. The group ended up being detained in the North Korean embassy in Sofia by DPRK authorities, which was followed by an attempt to forcefully return them to North Korea. The Bulgarian government opposed this and prevented the repatriation of the students at the cost of severely hurting its bilateral relations with the DPRK. The two countries revoked each other's ambassadors and only in 1966 their ties began to improve as a result of the involvement of Moscow (Bev, Kim 2017, 10-13). The second instance is the period from 1997 to 2005 when the Bulgarian embassy in Pyongyang was closed following the transition to democratic political system in Bulgaria (Baev, Kim 2017, 25).

During the period of the communist regime in Bulgaria several high-level meetings took place between the two countries, which notably included three state visits to Sofia by North Korea's leader Kim Il-sung in 1956, 1975 and 1984. Respectively, Bulgaria's communist leader, Todor Zhivkov, also visited Pyongyang in 1985. As far as mutual cooperation is concerned, the DPRK and Bulgaria have signed several agreements since 1948, including the Treaty for Friendship and Cooperation and a long-term agreement for economic and commercial cooperation. Trade between the two states used to be well developed with exports from North Korea such as textiles, furniture, rubber, plastic, toys, lighting fixtures and others (Ministry of Economy 2019). However, during the 1990s economic crisis the volume of the trade exchanges with the DPRK drastically decreased. More recently as a result of the comprehensive sanctions imposed on North Korea by the UN Security Council, there was no trade between Bulgaria and North Korea for 2018 and 2019, and the last exports from the DPRK took place in 2014.

The governments of Bulgaria and North Korea maintain political consultations with one another at the level of director/director-general. Such consultations took place five times in 2007, 2010, 2014, 2017 and 2018. The two states signed an agreement for cooperation in the fields of health and medical science in 2008, as well as a program for cooperation in science, education, and culture. The latter was originally signed in 1970 and is being renewed by the two governments every three year, the last one for the period 2014-2017 (Ministry of Foreign Affairs 2018) (Koleva 2014).

Currently, the Bulgarian government aligns itself with the European Union's policy of 'critical engagement' towards North Korea. The Bulgarian embassy in Pyongyang has also been involved in representing the EU in the DPRK on a rotational principle for a period of six months at a time, once in 2014 and again in 2018 (Ministry of Foreign Affairs 2018).

In recent years, Bulgaria has also been responding to the wide range of problems faced by vulnerable groups in North Korea by providing limited humanitarian aid to the DPRK. In 2019, the Bulgarian government approved a package worth 10,000 BGN to be provided to North Korea in order to tackle its food shortage (Actualno 2019). Through its embassy in Pyongyang Bulgaria has also delivered much needed assistance to the Yangji kindergarten in South Pyeongan Province (Embassy of the Republic of Bulgaria to the DPRK 2019).

Policy recommendations for Bulgaria's expanded role in inter-Korean relations

Utilization of Bulgaria's EU member status

As an equal and active member of the family of European states, Bulgaria has several tools at its disposal in order to take a more visible stance regarding relations on the Korean Peninsula. Bulgaria is in a good position to initiate an advocacy campaign among other EU Member States to open up dialogue with the DPRK. The current stalemate in which involved parties are not talking to one another is definitely not bringing any results. Communication channels should be open and the EU as a whole or a select group of EU Member States led by Bulgaria can reach out to North Korean authorities in a neutral attempt to resume talks. This may not immediately bring progess in negotations but will open up the door to better understanding of what the North Korean side wants to achieve in the immediate future. Moreover, Bulgaria should take a more active role within the European Parliament by dispatching its own representative to the Delegation for Relations with the Korean Peninsula and/or the EU-ROK friendship group. Involvement in such initiatives will help Bulgaria to position itself as a mediator and facilitator of knowledge exchange and trust-building activities. Last, but not least, Bulgaria can promote within the EU mechanisms the drafting of a new country strategy paper on the DPRK, which will incorporate new developments of inter-Korean relations and recent security

and political events. Ideally, this process will mobilize other EU Member States to focus on critical problems on the Korean Peninsula and seek new solutions to them (which may range from stricter sanctions to opening up for talks with the North Korean leadership).

Non-proliferation of nuclear weapons

In the realm of denuclearization the European Union has been most active through the Korean Peninsula Energy Development Organization (KEDO) and its political dialogues with the DPRK urging the North Korean government to commit to denuclearization talks. The now defunct KEDO was established in 1995 with the goal of guiding the implementation of the 1994 Agreed Framework signed by the US and the DPRK. The EU was added as a member of the executive board of the organization in 1997 providing it with an opportunity to facilitate talks with the North Korean side (The Stanley Foundation 2006). During the time of its involvement in KEDO the EU contributed a total of EUR 120 million and focused on nuclear non-proliferation activities as well as on tackling the energy deficiency of North Korea (Alexandrova 2019, 39-40). Most importantly the EU's perspective on the role of KEDO involved trust building and confidence that such multilateral mechanism can enhance the peace and security on the Korean Peninsula. At the time the EU, convinced that the DPRK has no capacity for nuclear weapons development, showed readiness to continue support for building light water reactors in North Korea despite the fact that the DPRK renewed its nuclear progam. In recent years, with North Korea's official declaration of posession of nuclear weapon technology and its exit from the NPT the stance of the EU is different. As of July 2019 the EU has transposed UN Security Council Resolution 2397 into EU law and has renewed its autonomous sanction on North Korean individuals and entitites (57 persons and 9 entitites) (The European Council 2019).

How can Bulgaria contribute at the backdrop of current EU efforts for the denuclearization of North Korea? Bulgaria operates two nuclear generators, which supply one-third of the energy needs of the country. In addition to this, Bulgaria is non-nuclear weapons state and a party to the NPT since 1972. The national Nuclear Regulatory Agency is responsible for the safe and peaceful exploitation of the country's nuclear reactors (World Nuclear Association 2020). Regarding North Korean denuclearization the Bulgarian government has primarily offered political and diplomatic support within the framework of its relations with ROK issuing statements supporting the process of non-proliferation on the Korean Peninsula. In general, Bulgaria supports the gradual approach to nuclear disarmament and is a vocal supporter of strengthening non-proliferation measures (Polish Institute of International Affairs 2015). It has ratified the CTBT and has also joined an Additional Protocol with the International Atomic Energy Agency (IAEA). Bulgaria has in fact made direct references to North Korea's nuclear weapons via its official statements at the regular NPT Review Meetings. In 2010 Bulgaria urged "the DPRK to comply

with all its international obligations under the relevant UN Security Council resolutions, IAEA standards, and return to the negotiations with a view to achieving the verifiable denuclearization of the Korean Peninsula." (Republic of Bulgaria 2010). More recently Bulgaria has identified North Korea's nuclear and ballistic missile programs as a "source of serious concern" (Republic of Bulgaria 2015). As a supporter of the better enforcement of the withdrawal provisions of the NPT, Bulgaria has called on the DPRK to "abandon its nuclear weapon program and to return to the NPT and IAEA Safeguards as soon as possible." As a non-nuclear power, that has no threatening influence on the DPRK, Bulgaria has a good position to reach out to the North Korean government and explore its most up-to-date position regarding the NPT and the CTBT. Previous negotiation efforts that have attempted to bring about actions before obtaining a comprehensive understanding of North Korea's position and rationale, have been quick to fail. Therefore establishing a communication channel between Bulgaria and North Korea, potentially at the Track 2 or Track 1.5 level, would be beneficial for making some progress on denuclearization talks with North Korea. Furthermore, Bulgaria is not a novice in political cooperation matters pertaining to security-related actions. As a NATO member of 15 years, the Bulgarian government has made constructive contributions to the security of the Black Sea region, the political dialogue in Kosovo, and most recently in the facilitation of the Prespa Agreement between Greece and North Macedonia (NATO 2019). Additionally, the role of Bulgaria as a security actor in NATO has been endorsed by the US government deserving the recognition "an ally on which America can depend" (Hikosaka 2019). Therefore, Bulgarian negotiators will be in a position to also deliver messages by the US government should the American side decide to explore this communication option. Diversifying the channels used to approach North Korea, especially on the issue of non-proliferation, will likely produce more knoweldge and information on the expectations held by the DPRK authorities. This will also allow for a new presentation of existing issues, which will be made possible by the different set of characteristics of the new negotiation broker (in this case Bulgaria).

Facilitation of communication channels

Bulgaria is no stranger to constructively engaging the North Korean authorities in political dialogue. As mentioned earlier in this paper, the two countries have been maintaning regular political consultations. During one of these meetings in 2007 Bulgarian representatives delivered a message from the U.S. government to their North Korean counterparts regarding the DPRK's nuclear program (Kim 2010). Building new communication channels with the DPRK is a very challenging and difficult endeavour. Therefore, maximizing the existing connections and means of communication would be a more efficient approach. Given the fact that the EU is still far from setting up an official Delegation in Pyongyang, fully utilizing the resources and capacity of the EU Member States on the ground in North Korea is of particular importance. This especially applies to former Eastern bloc

countries such as Bulgaria, Poland, the Czech Republic and Romania (Wojciech 2020). Hence, the Bulgarian embassy in Pyongyang should recieve more support in order to expand its communication and outreach programs, and it should focus on expanding and increasing its contact with North Korean officials from different government structures. Establishing strong communication channels with important institutions within the Workers' Party of Korea and having a good grasp of the responsibilities of different representatives of DPRK authorities is extremely valuable. In the case of North Korea, where roles of people within the government are not immediately obvious and clear, prior to EU official visits, parliamentarian exchanges, initiation of political or human rights dialogues, it is imperative to determine who to talk to in advance. This is one issue which Bulgarian diplomats in Pyongyang may be able to provide assistance with.

Additionally, having the option to transmit messages via the Bulgarian embassy in the DPRK can be seen as an advantage in difficult stalemate situations in which negotiations between ROK and the DPRK or the US and the DPRK are stagnant. Bulgaria can also offer assistance in intercepting North Korea's propensity towards breaking off talks whenever conditions do not satisfy its interests. In order to do this Bulgaria can create an atmosphere of understanding for the North Korean point of view, while at the same time presenting itself as an example of a former communist country that successfully tansitioned to democracy and is currently actively developing its economy, while having a good standing in a number of multilateral organizations. Bulgaria can serve as an example to North Korea that isolating itself into a doctrine of *juche* (self-sustainability) can actually have a better alternative that will bring more economic gains and stability to the North Korean authorities. Communication with other counterparts is often used by North Korea for domestic propaganda purposes, juxtaposing the capitalist US side to the North Korean interests. However, interactions with a neutral and benevolent interlocutor such as Bulgaria is less likely to serve such purpose and has more potential to actually focus on the messaging and content of negotations.

Humanitarian aid

Despite the fact that it does not have big resources at its disposal, Bulgaria should continue to provide humanitarian aid to the DPRK. Initiatives such as support provided to day-care centers, kindergartens, schools, orphanages and hospitals are much needed and are of exremely high value. Targeting the most vulnerable groups in North Korean society – children, women and elderly and disabled people – is highly necessary as those are the groups of people that receive the least state support from the North Korean government. Maintaining humanitarian activities in North Korea is important for Bulgaria as it also has presence on the ground in the country and can attempt to implement better monitoring and supervision of its projects. It is recommended, however, that the Bulgarian authorities consult more extensively with humanitarian aid organizations and human rights organizations based in South Korea that work on North Korea in order to receive information about alternative areas of support, and locations

of schools, hospitals and orphanages that are currently lacking support from the North Korean government. The issue of concern here is that often the DPRK chooses several facilities (schools, homes for disabled people, orphanages, etc.) that are displayed as so called 'model facilites', which unfortunately are not representative of the situation in all areas of the country, and particularly in the provincial and rural areas. The goal here is to maximize the small-scale humanitarian aid provided by the Bulgarian government, and at the same time to build good partnerships with the overseeing North Korean authorities. This potentially may have a positive effect in opening up opportunities for Bulgarian aid workers and officials to collaborate more actively with other European humanitarian aid initiatives thus improving overall access of recipients and the monitoring of the process to the largest possible extent.

Educational and cultural exchanges

In 2019 Bulgaria and the DPRK renewed its existing legal framework for cooperation in the field of education and culture by signing a joint program for educational and cultural cooperation for the period 2019-2022 (Embassy of the Republic of Bulgaria to the DPRK 2019). The exchanges between Bulgaria and North Korea in science, technology, culture and education used to be much more vibrant during the rule of the communist regime in Bulgaria. However academic exchanges mainly revolving around language and literature studies continue to take place. Lecturers and students from the Korean Studies Department in Sofia University, albeit in small numbers, have visited Kim Il Sung University on a program of educational exchange (Butovski, Vladimirova 2020). These were also followed by corresponding visits of North Korean students to Bulgaria, many of them studying Bulgarian language. Purely academic or scientific exchanges have an advantage in the process of trust-building and exposing North Korean people to environments outside their own highly controlled state, mainly because of the non-political nature of such initiatives. The beneficial effects of people-to-people exchanges for inter-Korean relations have been discussed at large (Seliger 2020). This is an unexplored avenue, which has been applied in larger scale by Germany, not without its challenges. Some of the existing caveats are the strong desire of the North Korean govenrment to have strict control over North Korean participants, logistical difficulties and problems with monitoring and follow-up. Despite these ever present challenges pursuing educational and cultural exchanges between Bulgarian and North Korean people is important for the mutual understanding and accumulation of trust and knowledge, which are essential elements in bringing relations with the DPRK forward. One creative approach to this would be to host South and North Korean students or representatives of a certain scientific or academic discipline in Bulgaria, where they can take part in a series of activities involving their cooperation and work on joint projects. This will be a great exercise in trust building that, in a neutral environemt conducive to fruitful exchange, will expose the participants to each other's points of views and will allow them to

learn more about/from one another. Such exchanges should also be explored in the field of sports that has a lot of potential to bring together participants and promote team spirit among them, especially if they take part in mixed teams of South and North Koreans or Bulgarians and North Koreans.

Human rights

A solid basis for the engagement of the Bulgarian government in the area of human rights in the DPRK can be found in the recommendations proposed by the Commission of Inquiry (COI) on human rights in the DPRK in its report published in 2014. The COI strongly urges individual states and the international community as a whole to: (paragraph 1222) foster inter-Korean dialogue and further it via sporting events, academic and business interactions, scholarships and apprenticeships, student exchanges, etc.; and (paragraph 1223) foster people-to-people dialogue and contact in different areas which will provide opportunities for exchange of information. Additionally, and very relevant to the case of Bulgaria, the COI recommended that "States that have historically friendly ties with the Democratic People's Republic of Korea, major donors and potential donors, as well as those states already engaged with the Democratic People's Republic of Korea in the framework of the Six-Party Talks, should form a human rights contact group to raise concerns about the situation of human rights in the Democratic People's Republic of Korea and to provide support for initiatives to improve the situation." (UN Human Rights Council 2014, 369-371).

One essential forum for engament of the North Korean government on the topic of human rights is the Universal Periodic Review (UPR)[9]. Unlike the office of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the DPRK (one of the UN Special Procedures' country mandates), which deals exclusively with North Korea, the UPR involves the participation of all UN Member States. As a result the North Korean government has not raised strong objections to engaging in it and has actually complied with its reporting obligations within the mechanism comparatively well. Given the fact that active participation of the DPRK government in mechanisms such as the UPR is of high significance, the process of formulation of the recommendations received by the North Korean state, as well as their outcome (accepted, noted or rejected) is quite important. During the third UPR cycle of the DPRK in May 2019 the Bulgarian government issued four recommendations to the North Korean government, all of which received its support. The recommendations addressed a number of issues including women's rights and women's empowerment (126.175), receiving support for the proper implementation of the law on the protection of the rights of the child (126.62), ensuring the inclusive education of children with disabilities

9 The UPR is one of the main human rights mechanisms in the UN system used to keep track of and review the human rights situation in all countries. It is a multilateral mechanism under which all UN member states receive a review of their human rights record ever 4.5 years. Each state under review receives recommendations from other governments that it can note (de facto ignore) or accept. Accepted recommendations are not legally binding but provide a good basis for seeking accountability and progress on human rights from states. For more information: https://www.ohchr.org/en/hrbodies/upr/pages/basicfacts.aspx

(126.193) and urging the effective functioning of the National Committee for the Implementation of the International Human Rights Treaties for the promotion of human rights in the country (126.37) (UN General Assembly 2019). It is rare for the North Korean government to support all recommendations made by a certain state. This is both a testament to the attitude and receptiveness of the DPRK authorities towards the Bulgarian government and also to the good formulation of the recommendations. The third UPR review of the DPRK was strategically dedicated more on the implementation of legislation promoting human rights rather than on the introduction of such legislation as was the case of the previous two reviews in 2009 and 2014. The recommendations submitted by Bulgaria followed closely this principle and in addition to this adhered to only one topic per recommendation, which is a tactic that increases the chance of acceptance by North Korea. Moreover, historically the DPRK has been more receptive to the recommendations of other states with which it is an ally, maintains diplomatic relations with or considers to be neutral. As a country that maintains ties with the DPRK, Bulgaria is well positioned to encourage the North Korean authorities to work on certain groups of human rights in order to ensure the improvement of the quality of life of people in North Korea.

At the same time Bulgaria can also share some of its own strategies for improving its human rights record in different areas. Some problem areas that have been experienced by Bulgaria and are relevant to the case of North Korea are restriction of the freedom of expression, censorship, violence against discriminated social groups, suboptimal conditions of some detention facilities, and gender-based violence (DRL, US Department of State 2020). These are areas in which North Korea is severely lacking and may be open to receive practical advice from a country that it maintains close diplomatic relations with. The fact that Bulgaria itself is undergoing difficulties and seeking solutions and improvements can be encouraging for the North Korean authorities, thus preventing such approach from seeming critical and underscoring the purpose of such engagement as a learning experience for both sides. When it comes to human rights challenges that the Bulgarian government has made substiantial effort to overcome, the state can also share important best practies or other consultations with its North Korean counterparts.

Bibliography

Actualno. "Изпращаме 40 000 лв. хуманитарна помощ за Албания и 10 000 лв. за Северна Корея." *Actualno.com*, October 23, 2019.

Alexandrova, Iordanka. "The European Union's Policy Toward North Korea: Abandoning Engagement." *International Journal of Korean Unification Studies* 28, no. 1 (2019): 33-62.

Arms Control Association. "Arms Control and Proliferation Profile: North Korea." *Arms Control Association.* June 2018. https://www.armscontrol.org/factsheets/northkoreaprofile (accessed July 15, 2020).

Baev, Jordan. “Bulgarian Medical Units in North Korea, 1952-1957.” *Wilson Center.* June 12, 2020. https://www.wilsoncenter.org/blog-post/bulgarian-medical-units-north-korea-1952-1957.

Baev, Jordan, and Soyoung Kim. *Korea in the Bulgarian Archives, 1945-1995: An Introduction.* Washington, DC: Wilson Center, 2017.

BBC News. “Alek Sigley: Why Sweden helped free Australian student in N Korea.” *BBC News*, July 4, 2019.

—. “Korean reunions: Families divided by war meet in North.” *BBC News*, August 20, 2018.

Bulgarian News Agency. “Presidents of Bulgaria, Korea Sign Comprehensive Partnership Declaration.” *Bulgarian News Agency.* May 14, 2015. Presidents of Bulgaria, Korea Sign Comprehensive Partnership Declaration (accessed June 17, 2020).

Butovski, Ivan, and Sima Vladimirova. “Тодор Живков е брат на великия вожд Ким Ир Сен.” *168 часа*, May 27, 2020.

Choe, Sang-hun. “South Korea Accuses the North After Land Mines Maim Two Soldiers in DMZ.” *The New York Times*, August 10, 2015.

Cohen, Roberta. “A Human Rights Dialogue with North Korea: Real or Illusory?” *38 North*, October 16, 2014.

Commission Implementing Decision on the 2019 Annual Action Programme for cooperation with third countries to be financed from the general budget of the European Union. “Action Document for EU – Republic of Korea Policy Dialogue Support Facility.” 2019. https://ec.europa.eu/fpi/sites/fpi/files/annexe_10_eu-republic_of_korea_policy_dialogue_support_facility_pdsf_part1_v2.pdf (accessed 06 05, 2020).

Council of the European Union. “East Asia Policy Guidelines.” *The Council of the European Union - Consilium.* December 14, 2007. https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2016468%202007%20INIT (accessed April 25, 2020).

CTBTO. “EUROPEAN UNION CHAMPIONS THE CTBTO - VOLUNTARY CONTRIBUTION OF OVER 4.5 MIO EUR.” *Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization.* 2018. https://www.ctbto.org/press-centre/highlights/2018/european-union-champions-the-ctbto-voluntary-contribution-of-over-45-mio-eur/ (accessed June 2, 2020).

Davenport, Kelsey. “Chronology of U.S.-North Korean Nuclear and Missile Diplomacy.” *Arms Control Association.* May 2020. https://www.armscontrol.org/factsheets/dprkchron.

—. “The Six-Party Talks at a Glance.” *Arms Control Association.* June 2018. https://www.armscontrol.org/factsheets/6partytalks (accessed June 5, 2020).

DRL, US Department of State. “2019 Country Reports on Human Rights Practices: Bulgaria.” *US Department of State.* March 2020. https://www.state.gov/reports/2019-country-reports-on-human-rights-practices/bulgaria/.

EEAS. “DPRK and the EU.” *European External Action Service Homepage.* June 26, 2016. https://eeas.europa.eu/delegations/south-korea/4186/dprk-and-eu_en (accessed 05 18, 2020).

Embassy of the Republic of Bulgaria to the DPRK. “България и КНДР подписаха програма за сътрудничество в областта на образованието.” *Ministry of Foreign Affairs.* July 11, 2019. https://www.mfa.bg/embassies/nordkorea/news/22411.

—. “Временно управляващият посолството посети подпомогната от България детска ясла.” *Ministry of Foreign Affairs.* November 28, 2019. https://www.mfa.bg/embassies/nordkorea/news/23519.

European Commission. “The EC - Democratic People’s Republic of Korea: Country Strategy Paper (2001-2004).” *European External Action Service.* 2002. http://eeas.europa.eu/archives/docs/korea_north/docs/01_04_en.pdf.

European Parliament. *Delegations, European Parliament: Introduction.* n.d. https://www.europarl.europa.eu/delegations/en/about/introduction (accessed June 10, 2020).

—. “Introduction, DKOR.” *European Parliament.* n.d. https://www.europarl.europa.eu/delegations/en/dkor/about/introduction.

European Union. *A Global Strategy for the European Union’s Foreign And Security Policy.* EU, 2016.

European Union. *Implementing the EU Global Strategy - report Year 1.* EU, 2017.

European Union. *Implementing the EU Global Strategy - report Year 2.* EU, 2017.

European Union. *The European Union’s Global Strategy: Three years on, moving forward.* EU, 2019.

Ferenczy, Zsuzsa Anna. “The European Union’s Engagement Policy towards North Korea.” *International Literature and Human Rights Conference.* Seoul, 2017.

Fiori, Antonio. *Whither the inter-Korean Dialogue? Assessing Seoul’s Trustpolitik and Its Future Prospects.* Rome: Istituto Affari Internazionali (IAI), 2017.

Green, Christopher, and Yongseok Shin. “The Kaesong Industrial Complex: Setting the Stage for a Successful Second Act.” *38 North.* June 27, 2019. https://www.38north.org/2019/06/cgreenyshin062719/.

Hikosaka, Shawn. “Bulgaria: An Ally on Which America Can Depend.” *US Deparment of State.* November 13, 2019. https://www.state.gov/bulgaria-an-ally-on-which-america-can-depend/.

International Atomic Energy Agency. “Agreed Framework of 21 October 1994 between the United States of America and the Democratic People’s Republic of Korea.” November 2, 1994. https://www.documentcloud.org/documents/2829693-1994-U-S-DPRK-Agreed-Framework.html.

Kandilarov, Evgeniy. *Bulgaria external relations briefing: Bulgaria and China - Establishing Strategic Partnership Relations .* China-CEE Institute, 2019.

Kim, Min Joo. “US Disputes North Korean Claim That Nuclea Talks Have Broken Down.” *The Washington Post*, October 7, 2019.

Kim, Minji, and Aiying Xu. “President Moon agrees to boost practical cooperation with Bulgaria.” *Korea.net.* September 27, 2019. http://www.korea.net/NewsFocus/policies/view?articleId=175646.

Kim, Se-jeong. “Bulgaria hopes to help two Koreas unify.” *The korea Times*, 12 19, 2010.

Koh , Byung-joon , and Seok-min Oh. “N. Korea blows up joint liaison office in Kaesong.” *Yonhap News*, June 16, 2020.

Koleva, Zheni. “Споразумението за сътрудничество със Северна Корея подновява договорености от 1970 г.” *Dnevnik*, February 12, 2014.

Lockie, Alex. “The US reportedly wants a limited strike on North Korea to give Kim Jong Un a ‘bloody nose’.” *Business Insider*, December 21, 2017.

Manyin, Mark, Emma Chanlett-Avery, Merry Beth Nikitin, and Dianne Rennack. *Diplomacy with North Korea: A Status Report.* Congressional Reseach Service, 2020.

Masterson, Julia. “North Korea Tests First Missiles of 2020.” *Arms Control Association.* April 2020. https://www.armscontrol.org/act/2020-04/news/north-korea-tests-first-missiles-2020.

Ministry of Economy. “DPRK.” *Republic of Bulgaria Ministry of Economy.* 2019. https://www.mi.government.bg/bg/themes/kndr-1841-333.html.

Ministry of Foreign Affairs. *DPRK.* 2018. https://www.mfa.bg/bg/3146.

NATO. "Remarks by the President of Bulgaria, Rumen Radev and NATO Secretary General Jens Stoltenberg at their bilateral meeting." *NATO.* March 1, 2019. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_164179.htm.

North Korea Economy Watch. "Kaesong Industrial Complex: 2013 crisis timeline compendium." *North Korea Economy Watch.* January 14, 2014. http://www.nkeconwatch.com/2013/11/13/kaesong-industrial-complex-2013-crisis-timeline/.

Oh, Kongdan, and Hassig C. Ralph. "North Korea: A Rogue State Outside the NPT Fold." *Brookings Institution.* March 1, 2005. https://www.brookings.edu/articles/north-korea-a-rogue-state-outside-the-npt-fold/ (accessed May 28, 2020).

Pacheco Pardo, Ramon, Linde Desmaele, and Maximilian Ernst. *EU-ROK Relations: Puting the Strategic Partnership to Work.* Brussels: KF-VUB Korea Chair, Institute for European Studies, 2018.

Park, Jung H. "Why North Korea walked away from negotiations in Sweden." *The Brookings Institution*, October 18, 2019.

Polish Institute of International Affairs. "The Central and Eastern European Resource Collection on Nuclear Issues: Bulgaria." 2015.

Republic of Bulgaria Ministry of Foreign Affairs. *Republic of Korea.* 2018. https://www.mfa.bg/bg/3147 (accessed June 7, 2020).

Republic of Bulgaria. "Statement by H.E. Mr. Nickolay Mladenov, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria, at the 2010 Review Conference." *United Nations.* May 30, 2010. https://www.un.org/en/conf/npt/2010/statements/pdf/bulgaria_en.pdf.

—. "Statement by H.E. Mr. Rayko Raytchev, Director-General for Global Affairs, Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria, General Debate, 2015 NPT Review Conference." *United Nations.* April 29, 2015. https://www.un.org/en/conf/npt/2015/statements/pdf/BG_en.pdf.

ROK Ministry of Foreign Affairs. "ROK and Bulgarian Presidents Exchange Celebratory Letters to Mark 30th Anniversary of Diplomatic Relations." *ROK Ministry of Foreign Affairs.* March 24, 2020. http://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5676/view.do?seq=321027 (accessed June 18, 2020).

Seliger, Bernhard. "Rethinking South Korea's Unification Policy: Deregulate People-to-People Exchanges." *38 North.* June 25, 2020. https://www.38north.org/2020/06/bseliger062520/.

Suh, Bo-hyuk. "Resolving the Korean Conflict through a Combination of Human Rights and Human Security." *The Korean Journal of International Studies*, 2016: 53-74.

Tamkin, Emily. "Why Trump Needs the Swedes in Pyongyang." *Foreign Policy*, Apil 25, 2018.

The European Council. "EU restrictive measures against North Korea." *The European Council.* July 15, 2019. https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/history-north-korea/.

The Local. "Sweden used North Korea talks to push for release of detained Americans: report." *The Local*, March 18, 2018.

The Stanley Foundation. *What Did We Learn From KEDO?* Policy Dialogue Brief, Muscatine: The Stanley Foundation, 2006.

UN General Assembly. *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Democratic People's Republic of Korea, A/HRC/42/10.* UN, 2019.

UN Human Rights Council. *Report of the detailed findings of the commission of inquiry on human rights in the DPRK.* UN Human Rights Council, 2014.

Wit, Joel. “The Leap Day Deal: A Cautionary Tale for the Trump Administration.” *38 North.* March 7, 2019. https://www.38north.org/2019/03/editor030719/.

Wojciech, Pawlus. “North Korea: Where the Central Europeans Can Help.” *RUSI.* February 12, 2020. https://rusi.org/commentary/north-korea-where-central-europeans-can-help.

World Nuclear Association. “Nuclear Power in Bulgaria.” *World Nuclear Association.* May 2020. https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-a-f/bulgaria.aspx#:˜:text=Bulgaria%20has%20two%20nuclear%20reactors,of%20nuclear%20energy%20is%20strong.

Wyeth, Grant. “Time to Reopen the Kaesong Industrial Complex? A Conversation With Jin-hyang Kim.” *The Diplomat*, February 27, 2020.

Teodora Gyupchanova *is a researcher and Director of international cooperation at the Seoul-based Database Center for North Korea Human Rights (NKDB), where she coordinates the Public Affairs work of the organization and manages projects focusing on human rights and sustainable development. She holds a BA degree in Korean Studies from Sofia University and a Master's degree in International Cooperation from the Graduate School of International Studies, Yonsei University. She has previously worked at the Seoul office of International Crisis Group and the ROK Prime Minister's Office. She is a contributor to NKDB's White Paper on North Korean Human Rights (2014-2020 editions) and a published op-eds author. She is a 2020 Next Generation Korea Fellow with the Economic Policy Institute (Sofia) as well as James A. Kelly Korean Studies Non-resident Fellow at Pacific Forum. Her additional research interests include human security, EU's Northeast Asia policy and EU's engagement on the Korean Peninsula.*

30th anniversary of Bulgarian-Korean relations

Kim Myong Jin

Above all, I would express my sincere appreciation to both the Bulgarian Diplomatic Institute and the Embassy of the Republic of Korea for their common efforts to commemorate the 30th anniversary of the establishment of diplomatic relations between the Republic of Korea and the Republic of Bulgaria. On this occasion, I would draw your attention to the significance of the continued interaction between the two sides, in such a multi-layered manner as governmental and non-governmental, political, economic, cultural, and educational aspects, especially through summit meetings between the two sides on the basis of inter-complementarity.

During his visit to Korea in September 2019, Bulgarian Prime Minister Boyko Borissov updated the bilateral relations to a higher level. Five years back in 2015, then Bulgarian President Rosen Plevneliev underscored during his visit to Korea that "a comprehensive partnership between countries is no longer a choice, but a necessity." At the summit meeting, both leaders signed three memorandums of understanding in defense, science and technology, and education and culture, and raised the relations to a "comprehensive and future-oriented partnership."

This writing was initiated to commemorate the 30th anniversary of the establishment of Bulgaria-Korea diplomatic relations and is divided into three parts: the first part briefly deals with the circumstances in which the Republic of Korea had come to normalize its relations with Bulgaria in 1990; the second part assesses the recent development of bilateral relations based both on my feelings about Bulgaria and my experiences during the tenure of Ambassador in Bulgaria; the third one summarizes what I would like to suggest in a bid to enhance our bilateral relations in the future.

Why in 1990?

Absolutely, both countries had come to establish a diplomatic relationship in 1990 in the wake of the end of the Cold War. As soon as we talk about the year of normalization, we come to question why we couldn't launch our diplomatic relations earlier than that. Besides, unlike Bulgaria and the European continent, Korea has yet to resolve the Cold War-like tension and confrontation resulting from the division of the Korean peninsula. These questions would require a succinct and precise understanding about the division of the Korean peninsula in the aftermath of the World War II and the Cold War.

The end of World War II accompanied by sudden collapse of the Japanese Empire in 1945 brought about the hope that Korea would become independent "in due course" as promised at the Cairo Conference of 1943. However, the division of Korea into two military occupation zones, north and south of the 38th parallel, to receive the surrender of the Japanese forces resulted in the development of two regimes hostile to each other. In the five years from 1945 to 1950, nothing was accomplished toward unifying Korea under a single government of its own choice,

and antagonism between the two occupying powers, the United States and the Soviet Union, increased markedly. During the concurrent period, East-West confrontational tension had been deteriorated as a result of political upheavals associated with Greek-Turkish chaos in 1947, the Berlin blockade in 1948, the Czech coup and the seminal spread of communist regimes in Eastern Europe including Bulgaria, and the Communist prevalence in China in 1949. In response to these challenges, the Atlantic community established and strengthened its military alliance (NATO) in 1949. Succeedingly, two different German regimes were established in 1949.

Against this backdrop, then North Korean leader Kim Il Sung met with Stalin twice in Moscow in March 1949 and in April 1950, respectively, and visited China in May 1950, just one month before the outbreak of the Korean War. The Korean War continued three years until July, 1953, when the Armistice was signed. Khrushchev's memoirs claim that the invasion of Korea was the brainchild of Kim Il Sung. It provided justifications for American massive military buildup based upon the NSC-68 policy document. It contributed not only to the consolidation of the division of the two Koreas in the Korean peninsula, but also to the crystallization of Cold War military confrontation between East and West. Political and military confrontation and tension had been worsened and worsened throughout the globe in the 1960s. To bring about stability in the Korean peninsula, South Korea and the United States signed a Mutual Defense Treaty on October 1, 1953. The treaty became the cornerstone of South Korea's security networks, along with the pledge of sixteen nations that had helped it deter the aggressors.

Thus, the existence of two rival regimes in Korea was a direct result of the antagonism between the two superpowers which were being locked in an intense cold war in the post-World War II period. Since the end of the Korean War, South Korea was inevitably drawn into the cold war, and her foreign policy has been pursued in the context of the anti-communist bloc and immensely influenced by the nature of the bipolar ideological struggles. Since the beginning of the 1970s, Nixon and Kissinger diplomacy successfully paved the way for the detente policy through summit talks with Chinese and Soviet leaders in February and May 1972, respectively. To adapt to this changing international situation, President Park (1961-79) for the first time discarded an anti-communist policy, enunciating "a special statement on the foreign policy for peace and unification of the Korean peninsula ('23 June 1973 Declaration')." The central meaning of the declaration was that South Korea would not oppose North Korea's participation alongside South Korea in international organizations, including the United Nations, and also that the basis of the principles of reciprocity and equality, regardless of political ideology. South Korea revealed its willingness to abandon its long-standing non-recognition policy toward North Korea. But North Korea rejected South Korea's proposal on the grounds that it would amount to a policy of two Koreas, thereby perpetuating the national division.

The second big shift in South Korea's foreign policy came in 1988. Just before the Summer Olympic Games began in Seoul, President Roh (1988-93) declared on 7 July 1988 that South Korea was willing to abandon the existing relationship

of confrontation and rivalry between the two Koreas, stating that South Korea would no longer oppose trade and other contacts between its allies and North Korea. He expressed his willingness to improve relations with China, the Soviet Union and the Eastern European countries through non-political exchanges and economic cooperation. This new policy was named "the Northern Policy" after the geographical direction of China and the Soviet Union from the Korean viewpoint. It was a logical extension of President Park's "23 June 1973 Declaration." The 1988 Seoul Olympic Games was a real success in that it provided opportunities to display its economic growth, vitality and cultural developments to the whole world, including the socialist countries. With the end of the Cold War, the energetic implementation of the "Northern Policy" began to bear fruit. Diplomatic relations with Hungary were established in February 1989; Poland in November 1989; Yugoslavia in December 1989; Czechoslovakia, Bulgaria, Romania, Mongolia in March 1990; the Soviet Union in September 1990. Finally, China in August 1992.

The Land of Morning Calm

Turning to the development of Bulgarian-Korean bilateral relations, I would like to share with Bulgarian friends what I did, what I saw and heard, what I kept in mind during my tenure of three years, 2007-2010, as Ambassador in Bulgaria. When I landed for the first time in Sofia on the morning of a day in March 2007, the first impression of Sofia on board was the land of morning calm, indeed. The same expression as the "land of morning calm" is quite familiar with the Korean people, since it is often being used to describe the first impression about Korea. In March 2010, I left Bulgaria with the same feeling, same impression, but with warmest heart about Bulgarian friends as compared to when I had arrived three years earlier. In anticipation of the year 2010, the 20th anniversary of normalization, we had achieved the reactivation and revitalization of bilateral cooperative spirit and mind through realization of the highest-level meetings of three branches of the executive, legislature, and judiciary between the two countries in 2009. In October, then President Parvanov made a state visit to the Republic of Korea. In May, Korean Speaker officially visited Bulgaria. In addition, Korean Chief Justice of the Supreme Court, and Judge of the Constitutional Court visited Bulgaria at the invitation of their Bulgarian counterparts in November, respectively.

The Bulgarian-Korean bilateral relationship in 2020, the 30th anniversary of normalization, has achieved a remarkable development of economic and political cooperation. Governmental exchanges at the Head-of-State level have been on-going on a regular basis, thereby contributing to the phased upgrade of the bilateral ties to a higher level. As a result of our common efforts, the year 2020 has been a great momentum to achieve a benchmark of bilateral relations in many aspects. Particularly, the two governments have steadily and strenuously implemented a governmental exchange of Prime Ministers' visits in 2017 and in 2019 alternately. With the successful realization of the summit meetings, the bilateral relations have come to leap forward to a higher level in multiple respects. Consequently, the summit meetings provided for a good momentum to

further strengthen our efforts through exchange of dialogues and delegations, accelerated by the cumulative achievements over the past three decades.

In the pursuit of meaningful summit meetings, as elaborated above, we have achieved tangible and substantive progress in the fields of political dialogue, economic cooperation, cultural and educational exchange programs. In preparation of the summits, we used to have Foreign Ministers' Meeting in advance. On the sideline of the summits, Economic Ministers, Cultural Ministers, Social Labor Ministers from both sides had bilateral meetings, respectively. They produced progressive and tangible results and agreements. Before and after the summit meetings were held, there had been high-level delegations from the two Parliaments led by Speakers, respectively. These developments have brought about enhancement of friendship and cooperation among the two legislative bodies.

Meanwhile, these developments have become more significant and meaningful in view of Bulgaria's accession to the EU as a Member State in 2007. In the framework of 2011 Korea-EU free trade agreement (FTA), it was firmly agreed that Bulgaria would be an important partner to Korea. Bulgaria must be an attractive destination of Korean investors, a gateway to the European markets given its competitive edges in strategic location, potential capabilities of manpower, and labor costs. Both leaders agreed to cooperate in the fields of infrastructure projects in energy, transportation, logistics and e-government. Bilateral trade volume of 2019 reached $421 million, with Korean firms investing $282 million in Bulgaria, and Bulgarian firms investing $1.3 million in the Republic of Korea. In recent years, the Bulgarian side demonstrated its will to boost up its economy by developing the information communications technology sector with foreign investment, vying to be the "Silicon Valley of Eastern Europe." Bulgaria's competitive strengths and business-friendly environment is believed to help Korean firms enter the larger European market with 500 million people, enlarging cooperation in infrastructure, energy, transport, automobiles, agriculture, food, outsourcing and research and development.

IT cooperation has become the central part of our bilateral cooperation. Since 2006, the year of Korean Prime Minister's official visit to Bulgaria, the two sides have extended full-scope cooperation in the field of IT and telecommunication. In 2008, the Information Access Center in Sofia was established and opened to the public. The Information Access Center began to be called "Korean Center" downtown in Sofia. The Korean side remained strongly committed to its support for Bulgarian e-government project. At the governmental level, the two countries continued to deal with specific details and direction of the future IT cooperation. Furthermore, as part of follow-up actions of the summit meeting, the two sides launched in 2009 their common efforts to boost up transfer of experience and technology and bridge the gap of technological developments, generations of experts and national policy-makers through the creation of the "IT Cooperation Center" (ITCC). In these efforts, cumulative expertise and active cooperation on the part of Bulgaria would be appreciated.

Indeed, our two countries' relations, grounded on the common values we share, will be further strengthened through exchange of meetings between delegations

and representatives, particularly through the summit meetings on a regular basis. Realizing this, I would emphasize once again the importance of the recent visit of Prime Minister Borissov to the Republic of Korea last year.

Steps recommended for the next anniversary

Now we need to prepare ourselves for another leap forward to the forthcoming year of 2030, the 40th anniversary of normalization. Our common efforts to enhance bilateral relations shall require more intense and strategic cooperation in view of the currently spread pandemic crisis. Recommended steps are divided into two fields: political and non-political steps. At the political level, we need to intensify our governmental dialogue, including legislative and judiciary communications on a regular basis. In the non-political spheres, we need to strengthen further IT-based public diplomacy by which we will be able to achieve a networked strategic dialogue and communication. In coping with a variety of forthcoming challenges in a different situation such as economic, cultural, academic, social, pandemic difficulties, globally as well as locally, the role of well-networked non-state actors will be gaining more and more ground in finding a solution. In this regard, I would stress the significance of the role of both the Embassy of the Republic of Bulgaria and the Embassy of the Republic of Korea.

Simultaneously, to accelerate and re-double the pace of our efforts, we need to refine the existing potential and further deepening of our bilateral cooperation. In this regard, I would stress the importance of the KOICA Alumni Association in Bulgaria, and the universities' efforts. The Association was established by the prominent figures of the Bulgarian society who had participated in the KOICA program in Korea, providing for a good network of communication and cooperation among the Bulgarian friends who love Korea. And the Sofia University and the Hankuk University of Foreign Studies provide a precious opportunity for the next generation in both countries, a focal point where our solemn commitment and ambitions meet together.

Finally, I would end with some personal remarks. In an effort to accomplish my responsibilities as Ambassador then, I had done my best to accomplish the most ultimate possible goal, which was the real purchase of the Ambassador's Residence in 2010 as part of government-level projects to commemorate the 20th anniversary of normalization. With the full support of the National Assembly and the Ministry of Foreign Affairs, it had been successfully signed and accomplished just before my departure back to Korea in March 2010.

Kim Myong Jin *is a Korean career diplomat born in 1955. He holds academic degrees from Seoul National University, John Hopkins University School of Advanced International Studies, USA, and the Georgetown University, USA. He joined the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Korea in 1977. During his extensive career, he worked in Korean diplomatic representations in Norway, Switzerland, Indonesia and India. Kim Myong Jin served as Ambassador of the Republic of Korea to Bulgaria from 2007 to 2010 and has been awarded the Order of Stara Planina, First Degree in 2010. From 2017 to 2020, he was visiting professor at Kyung Hee University and Hankuk University of Foreign Studies.*

Bulgaria – Vietnam: 70 years of shared development. A diplomacy of friendship and applied opportunities

Marinela Petkova

The year 2020 marks the 70th anniversary of the establishment of diplomatic relations between Bulgaria and Vietnam – that is 70 years of mutual support and respect, of mutually beneficial collaboration, that today give us the confidence and ambition to work together to further broaden the spectrum of the political dialogue with the aim to promote growth and ensure sustainable and inclusive national development.

Reflecting back we take stock of the fruitful relations at official level, of how both sides succeeded to upgrade the cooperation to become effective partners in today's multipolar world. The long-lasting ties that we enjoy have been carefully cultivated and nowadays rest on shared goals, executed with equal strength on bilateral, as well as on multilateral level.

Rather than to present an overview of the bilateral relationship, the article aims at accessing its current stage, its identified strengths and potential, while at the same time to offer a glimpse into its unique people-centered character as a partnership that transcends tests of time and bridges over ideological circumstances to encompass pragmatic and hands-on solutions for applied diplomacy.

******

The official relations between Bulgaria and Vietnam commenced on 8 February 1950. Bulgaria was among the first ten countries in the world to recognize Vietnam's independence. Initially, the bilateral ties were predominantly guided by the process of rigorous national and state building of Vietnam – its needs as a newly-independent state, facing a number of political and economic challenges. And while the bilateral relations are not an independent process, but take place in a broader geopolitical and historical context, it has to be noted that it was the cause of the young state of Vietnam that provoked an open understanding and empathy among the Bulgarian people, even more so due to the fact that Bulgaria had endured through similar struggles and difficulties in the process of restoring the Bulgarian statehood and upholding the ideal of national liberation and unification.

In the early years Bulgaria continuously provided comprehensive assistance to Vietnam to establish and enhance its national capacities, and later on for the post-wars reconstruction. Development cooperation was extended to encompass Bulgaria's assistance for design, engineering and construction of many industrial

and social sector sites in Vietnam, such as the urban planning of Thái Bình, a city hospital, school and a bridge; to the healthcare sector through training of pioneer medical professionals; the construction of about 130 other sites in Vietnam, including food processing factories, refrigerator warehouses, forage and ceramic workshops, etc.

In the first few decades of Bulgaria-Vietnam relations education was a paramount field of cooperation, bearing our shared understanding of its vital importance for the national consolidation, capacity building and prosperity. During the 1980s Bulgaria provided scholarships for Vietnamese students and PhD candidates, and for technical vocational education. By the late 1980s, over 30,000 Vietnamese citizens had received higher or professional education in Bulgaria, some of the most noteworthy of them – H.E. Mr. Nguyễn Sinh Hùng, Chairman of the National Assembly of Vietnam (2011-2016) and H.E. Mrs. Nguyễn Thị Doan, Vice President of Vietnam (2007-2016). In addition, the Bulgarian Studies Department at the Institute for Foreign Language Studies in Hanoi (Hanoi University) trained over 650 students and 90 PhDs in Bulgarian language, culture and history. Bulgaria was also among the pivotal foreign contributors introducing information technologies and computer sciences to Vietnam, again in the 1980s, supplying computers to youth associations and organizing training courses in programming, programming languages and computing.

Nowadays, the Bulgarian Embassy in Hanoi receives constant proof of the importance of these historic ties, grounded in mutual trust and good communication. These early years of collaboration managed to create sincere and lifelong personal bonds of amity and emotional attachment between the people from Bulgaria and Vietnam that run deep and today stand as a unique human pillar of the bilateral partnership.

******

Seventy years later **Bulgaria-Vietnam relationship is strong, committed and it has a clearly defined common path ahead**. Guided by a strong international stance towards pragmatic and focused cooperation with Vietnam, the bilateral political and economic exchange has gained new momentum since the beginning of the 21st century, propelled by the drive to elevate the bilateral and the EU-Vietnam official relations to a new level of strategic partnership.

Today, **Vietnam is a priority political and economic partner of Bulgaria** in the region of Southeast Asia. Our foreign policy is based on common values of peace, good neighborly relations and dialogue on an equal footing. Cooperation is determined by shared goals such as providing optimal conditions for the development of the national economies and societies, expanding foreign markets and active international participation.

In the spirit of mutual understanding and goodwill the state leaders of both sides sustain regular comprehensive dialogue and take concrete steps to strengthen the cooperation. The bilateral partnership has expanded to include targeted

sectoral expert-level collaboration; everyday efforts are applied to improve and facilitate people-to-people ties and exchanges in the fields of education, culture and tourism.

The **regular exchange at the highest political level** most recently peaked with the bilateral official visits to Vietnam of the President (2013), the Vice President (2015) and the Prime Minister of Bulgaria (2014); and to Bulgaria of the Vice President of Vietnam (2010 and 2014) and the exchange visit of the Prime Minister of Vietnam (2015). Such a dynamic dialogue provides for extensive review of the bilateral cooperation and sharing on foreign policy tasks and priorities and global issues of mutual concern, and paves the way towards even closer collaboration in the multilateral fora. The yearly meetings on the sidelines of the UNGA in September in New York, and at various others multilateral formats are also fully utilized to maintain contact and sit together bilaterally.

Only in the course of 2018-2019 the following meetings and visits between Bulgaria and Vietnam took place: joint meeting of the Prime Ministers, held within the General Debate of the 73rd session of the UN General Assembly; a meeting between President Rumen Radev and the Prime Minister of Vietnam Nguyen Xuan Phuc during a visit to Tokyo on the occasion of the enthronement of the new Emperor of Japan; a meeting of the Speakers of the Parliaments within the framework of the 138th Interparliamentary Assembly in Geneva; visit of the First Deputy Prime Minister of Vietnam Mr. Truong Hoa Binh to Bulgaria; visit of the Deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs of Vietnam Mr. Pham Binh Minh to Bulgaria, hosted by his counterpart Mrs. Ekaterina Zaharieva; visit to Bulgaria of the Deputy Chairman of the National Assembly of Vietnam and parliamentary delegation; visit to Vietnam by the Minister of Economy of Bulgaria and a business delegation; visit to Bulgaria of the Minister of Labor, War Invalids and Social Affairs of Vietnam; exchange of visits between Hanoi and Sofia Municipalities and of many other expert-level delegations.

The Covid-19 pandemic of 2020 has for the time being slowed down the customary vibrant political dialogue and led us to postpone the agreed reciprocal official visit to Vietnam of the Bulgarian Deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs Mrs. Ekaterina Zaharieva, as well as the next round of regular political consultations between both Ministries of Foreign Affairs, and the 24th session of the Intergovernmental Commission for Economic Cooperation, scheduled to take place in Sofia.

Applied diplomacy of utilized resources and opportunities

The consistent interaction between Bulgaria and Vietnam will carry on for it follows ***Vietnam's impressive pace of social and economic development*** and its active and constructive foreign policy that has now positioned the country as a valuable international partner with increasing regional significance.

One of the fastest-growing economies in Asia, Vietnam has moved up to become a middle-income nation, with the ambition to become a high-income economy by

2045. Tailored fiscal and political reforms have brought macroeconomic stability and have spurred rapid economic expansion of sustained average annual growth rate of 6.38% from 2000 to 2019. Bilateral trade turnover has increased four-fold in the last ten years, reaching 518 billion USD in 2019: 264.6 billion USD in exports and 253.4 billion USD in imports. The flow of foreign direct investment reached record-high 38.2 billion USD in 2019, and a total accumulated value of 362.58 billion USD in well over 30,000 projects; together FDI account for 68.8% of Vietnam's export.

Despite being hit hard by the ongoing Covid-19 pandemic while deeply integrated in global trade, Vietnam's economy has shown resilience against the background of the unprecedented global and regional economic downturn, due to the relatively strong manufacturing sector and the big domestic market. It is projected that in 2020 Vietnam will maintain a growth of 1.8% – the fastest in Southeast Asia, and its GDP will for the first time surpass that of Malaysia and Singapore, positioning Vietnam as ASEAN's fourth largest economy with GDP of 340.6 billion USD. The economy is expected to bounce back in 2021 and increase by 6.3%.[1]

Bulgaria follows with interest the above achievements of Vietnam, signified by its increasing role in the regional and the world economy, through the rapid liberalization of its trade relations, strengthened by its will to comply with the global sustainable development standards and implement them at a national level. Today we acknowledge not only Vietnam's accomplishments in reform and international integration, but also its enhanced global posture, culminating in 2020 through Vietnam's role as ASEAN Chair and non-permanent member of the UN Security Council for 2020-2021.

As Vietnam transformed so did the relationship between Bulgaria and Vietnam. At present Bulgaria has strong interest in Vietnam's success – ***the ambition is*** to translate the good political will into real and measurable results of cooperation by stimulating targeted sectoral cooperation.

In that regard an area of utmost priority and attention is ***economic cooperation*** – tasks that sit at the highest on the agenda are boosting bilateral trade and investment, identifying more opportunities in areas of comparative and competitive strengths to the benefit of our entrepreneurs and people.

Despite the positive trend and the steady year-by-year growth in bilateral trade since 2010, it is often rightfully argued that the results of the bilateral economic cooperation do not match the potential of Bulgaria and Vietnam. And today, when we access the joint economic outlook for Bulgaria and Vietnam, we set ambitious targets. The work is to attract strategic partners in priority areas such as: infrastructure, energy, transport, food and textile industries, health care and pharmaceuticals, high-tech agriculture, information technologies, logistics; to identify viable bilateral projects in these fields and to strive for establishment of joint production lines with regional capacities. In trade the goal is to systematically

1 Source: Asia Development Bank - https://www.adb.org/countries/viet-nam/economy; https://www.adb.org/what-we-do/economic-forecasts/september-2020

improve and provide for favorable conditions for mutual market access; transition from trade in raw materials to trade in high value-added products.

The foreign competition to set foot in the big developing market of Vietnam is growing. Nonetheless, the Eurasian markets, including Bulgaria are regarded by Vietnam as important traditional trading partners. Vietnam has an incentive to build upon the friendly relations, especially now being part of a number of new-generation inter-regional free trade agreements – the *Agreement for Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership* (CPTPP), the *EU-Vietnam Free Trade Agreement* (EVFTA) and the *Regional Comprehensive Economic Partnership* (RCEP).

The entry into force in 2020 of the *EU-Vietnam Free Trade Agreement* and the ratification by the European Parliament of the *EU-Vietnam Investment Protection Agreement* marked a turning point in the relations between Bulgaria and Vietnam, elevating them to a new level. Bulgaria supported wholeheartedly the negotiation process, later the signature and ratification of the EVFTA and the EVIPA. By concluding those the EU and Bulgaria have acknowledged Vietnam's efforts in reform and its commitment to sustainable development, represented by core values and issues such as labour rights, inclusive socio-economic development, environment protection and implementation of climate friendly technologies, etc. The EVFTA will connect the fast growing economy of Vietnam with one of the largest and the most open economies in the world; will offer more opportunities for investment, joint connectivity, energy, science and technology projects, introducing new perspectives and opportunities not only in the fields of trade and investment, but also along the broader political spectrum.

In this remarkably enabling context the Bulgarian Embassy in Hanoi, alongside the relevant home ministries and agencies, strives to proactively facilitate bilateral economic dialogue and business matchmaking by providing systematic assistance to those companies that look for support, promoting Bulgaria and Bulgarian products in Vietnam and vice versa, assisting the enterprise community to grasp updated information about market, consumption trends, management policies, which are important resources for analyzing, evaluating and developing appropriate strategies for market access, trade and investment cooperation.

The Bulgarian Embassy in Hanoi endeavors to push forth and encourage for full use of available tools and mechanisms to achieve a fruitful business-to-business dialogue. Along with the traditional exchange of visiting official and business delegations, and the steering role of the Joint Intergovernmental Commission for Economic Cooperation, we work to channel the cooperation at grassroots level, engaging companies and their guild organizations. Most recently, two new agreements for cooperation were concluded by the Bulgarian Chamber of Commerce and Industry and the Bulgarian Small and Medium Enterprise Promotion Agency with their counterpart in Vietnam, Vietrade, to help link and better support the needs of both sides' SMEs. Special effort was made in 2020

to continue the B2B dialogue between Bulgaria and Vietnam with two webinars, organized and helped by the Bulgarian Embassy in Hanoi.

In the last couple of years Bulgaria and Vietnam have been discussing another area of business related cooperation – ***labour mobility***. There is recognized interest by Bulgarian entrepreneurs to employ skilled expert labour from Vietnam, conducive to Vietnam's interest to export labour abroad. The Bulgarian Ministry of Foreign Affairs is of the position that both sides should explore ways to move further with concluding agreements on labour mobility and social security, based on the Memorandum of Understanding (MoU) signed in 2018 in Sofia between the Ministries of Labor of Bulgaria and Vietnam, which will provide for a stable and regulated exchange in the field.

Cooperation in the field of ***law enforcement*** is also of interest, realized through direct communication between the Ministry of Interior of Bulgaria and the Ministry of Public Security of Vietnam. The latter followed the reciprocal visits at minister and deputy minister level exchanged in 2015 and 2016, and the two intergovernmental agreements signed on building capacity of police officers, and on preventing and combating organized crime. The MoU between the two national police academies on student and academic exchange materialized as an added result.

Cooperation between the ***local authorities*** could be further strengthened and invigorated. The numerous MoUs signed, the most recent between the cities of Can Tho and Ruse, Hochiminh and Sofia, Varna and Danang need to become operational with regards to the activities planned, such as joint cultural and sports events, educational exchange, as well as with regards to the collaborations envisaged for concrete projects for urban development – green solution for cities, water and waste management, hospital management, which are all of high interest to the Vietnamese side.

In 2020, while benefiting from the occasion of the 70th anniversary, a delegation of the Bulgarian Embassy in Hanoi visited three industrial city centers of Vietnam (Vin Phuc, Haiphong and Hochiminh) to meet with the local leadership, led by the incentive to promote Bulgaria and stimulate direct linkages between local authorities and entrepreneurs.

To build and secure resilient ties in the long run, Bulgaria and Vietnam must pursue an ambitious agenda for fostering ***people-to-people relations***, through exchange in the fields of culture, education and tourism, as these are the alternative engines of growth in partnership and development. Bulgaria and Vietnam have a comprehensive legal framework in all of the above fields. In December 2019, both sides renewed their bilateral *Intergovernmental Agreement for Cooperation in the Field of Education for the period of 2019-2023*, which increases the number of state scholarship for gifted students and researchers and calls for a stronger ownership and role of the academic community.

Educational exchange is a vital asset for the future where Bulgaria and Vietnam enjoy the benefits of a solid foundation. Promoting educational

exchange is another center of attention for the Bulgarian Embassy, as Bulgaria provides excellent competitive value for Vietnamese students and researchers with regard to quality of education and research, tuition fees and cost of living. To do that we nurture dialogue among Bulgarian and Vietnamese universities, support Bulgarian universities when visiting their partners in Vietnam, engage with students and the academia to educate about opportunities to study in Bulgaria, participate in the annual "Study in Europe" fair of the EU members in Hanoi and more. The 70th anniversary opened a brand new opportunity to work on a larger scale with specialized media outlets to publish a series of articles on higher education opportunities in Bulgaria for Vietnamese students.

The Bulgarian Embassy in Hanoi is an excited witness of a steady number of Vietnamese students who entrust Bulgarian universities with their higher and continuing education. Common institutions of choice are: Sofia University, New Bulgarian University, University of National and World Economy, the Medical Universities of Sofia and Plovdiv. The Ruse University "Angel Kantchev", the University of Architecture, Civil Engineering and Geodesy and the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" are also sought after for their advanced degrees in engineering. Some of the above, along with a few others like the University of Chemical Technology and Metallurgy, the Varna University of Management, and the Southwest University of Blagoevgrad are in direct collaboration with partners in Vietnam to provide programs for short-term academic mobility under the EU ERASMUS+ Program.

There is also a growing curiosity and interest among Bulgarian students and scholars to study and learn of Vietnam. Vietnamese Studies exists as an elective discipline at the Sofia University "St Kliment Ohridski", and both sides are currently exploring the possibilities of reopening Bulgarian Studies in Vietnam.

The bilateral ***cultural cooperation*** deserves closer attention. It is executed through five-year official programs for cooperation, but, increasingly so, by ad-hock initiatives of local authorities and various cultural organizations. Both countries pride themselves with millennial-old history, overcoming adversaries to preserve unique artefacts and traditions. With Vietnam and Bulgaria opening towards one another, Bulgarian people come to understand more of Vietnam, discover its world heritage sites, traditional performing and visual arts, its customs, family values.

Starting in 2017 the Bulgarian Embassy in Hanoi, along with interested partners from Bulgaria and with the support of the Ministry of Culture, Sports and Tourism of Vietnam and the Municipality of Hanoi has been organizing an annual three-day Bulgarian Rose Festival. The event is held in celebration of spring and the friendly ties between Bulgaria and Vietnam, centered around the well-renowned in Vietnam Bulgaria's tradition for rose cultivation and oil distillation, while also encouraging concrete business-to-business interactions.

Apart from the abovementioned sectoral collaborations a new area of bilateral cooperation emerged in 2015 – one that links through the political,

economic and social dimensions – the ***official development assistance***. Vietnam is among the few development partners of Bulgaria in Asia (together with Mongolia and Afghanistan). So far four competitive projects received funding under the Bulgarian ODA annual grant cycles. The country specific project objectives focus on quality and accessible education; equal participation of women and girls in the economic, social and cultural life; support and assistance to vulnerable groups; improving women's access to health care and maternity programs; technical support to build administrative capacity of the cultural sector, the utilization of culture and cultural heritage as a strategic resource for sustainable development. For the 2019-2020 program cycle Bulgaria funded a project with Vietnam National University of Social Sciences and Humanities for "Improving the Quality of Foreign Language Learning through Modernization of Foreign Language Teaching Tools"; one of the primary project objectives is the renewal and modernization of the 1984 only edition of the only existing Bulgarian-Vietnamese dictionary, that is carried out by linguistic teams from Bulgaria and Vietnam.

The abovementioned cooperation in the field of development assistance relates strongly to the multilateral angle of Bulgaria-Vietnam bilateral relationship. Resting on the mentioned traditional friendship, pragmatism and trust, the present-day bilateral ties take into account and benefit from Bulgaria's membership into the ***European Union and Vietnam***'s membership in ASEAN. Further opportunities for tangible exchange exist within the Asia-Europe Meeting (ASEM) as a wide platform merging political-level dialogue and expert-level practical engagement between Europe and Asia.

Moreover, the EU-Vietnam legal framework has significantly expanded in the past few years to allow for the most comprehensive and well-structured collaboration that the EU has with an ASEAN member state. The entry into force of the *EU-Vietnam Framework Agreement on Comprehensive Partnership and Cooperation* in 2016 is the foundation and the framework to translate political targets into practical cross-sectoral exchange organized along four thematic areas: political affairs, good governance, human rights, trade, economy and sustainable development. The year 2020 was instrumental for advancing the relationship with the entry into force not only of the *EU-Vietnam Free Trade Agreement*, but also of the *Agreement on establishing a framework for the participation of Vietnam in EU crisis managements operations*. The latter touches upon an area of attention to the EU – in geostrategic terms, the EU has a growing range of interests in Southeast Asia as the focal point of the broader Indo-Pacific region, where Vietnam is seen as an important and willing strategic and security partner, as well as for the implementation of the EU concrete policies defined by the *Strategy on Connecting Europe and Asia* and the *Council Conclusions on Enhanced EU Security Cooperation in and with Asia.*

Being strong proponents of the rules-based international order, multilateralism, open trade and sustainable development, Bulgaria and Vietnam contribute to

fostering the region-to-region cooperation between the EU and ASEAN. The latter received major boost on 1 December, 2020, when the EU-ASEAN Enhanced Partnership got elevated to the level of Strategic Partnership at the 23 ASEAN-EU Ministerial held in a virtual format. In practice this is expected to lead to further EU engagement in the ASEAN-led processes. Vietnam acting as ASEAN Chair for 2020 played a constructive role in the decision-making to assist the necessary intra-ASEAN consensus.

In general, Bulgaria and Vietnam enjoy a productive collaboration within the multilateral fora; especially on mutual support for candidatures for elective positions at international organizations, as both are empowered with a balanced approach and the understanding that progress is possible when shared.

Diplomacy of friendship

Yet, even as Bulgaria and Vietnam celebrate the 70th Anniversary of formal ties, both honor bonds that stretch further and go deeper, bonds described by the genuine love and friendship between the people of both countries. The Bulgaria-Vietnam partnership is palpable, it takes shape and form by the thousands of real life stories that built it.

Nonetheless commenced in a specific geopolitical context, and steered by a shared ideological perspective Bulgaria-Vietnam relationship persevered. It will not be an overstatement to assert that throughout those 70 years Bulgaria and Vietnam have had a common cause – the development of the bilateral relationship with the aim to achieve shared progress and national well-being. The support that Bulgaria provided to Vietnam when it needed it the most is remembered and became engraved in the hearts of the Vietnamese people. It could be argued that the resilience of Bulgaria-Vietnam bilateral relationship comes from the many of the thousands of them who once had lived and studied in Bulgaria. The vibrant Vietnam-Bulgaria Friendship Associations in the cities of Hanoi, Hochiminh, Haiphong are the core of this present-day living community and willing partners of the Bulgarian Embassy in Hanoi.

The Vietnam-Bulgarian Friendship Association is a member of the Vietnam Union of Friendship Organizations, an independent entity, attached to the Ministry of Foreign Affairs, its leader enjoying the rank of Deputy Minister of Foreign Affairs that deals with what Vietnam calls “people diplomacy”. Its activities are complimentary to the official state affairs and foreign policy in every way. The immediate task of “people diplomacy” of Vietnam is to rally support and friendships, ushering like-minded and propagating on the country’s priorities - foreign and domestic. It works internally within the country, as much as externally, using alternative channels at grassroots level.

Every year the Bulgarian Embassy in Hanoi and the Friendship Associations join forces in organizing various commemorative events and festivals. The biggest being the celebration of the Day of the Bulgarian Enlightenment, Culture and the Cyrillic Alphabet held annually on May 24th, and as of lately gathering more than 500 guests in attendance, who come from all over

Vietnam to pay excited tribute to their second homeland as they lovingly refer to Bulgaria.

The drive these days is to position the collaboration in support of concrete results in enhancing the bilateral ties. For instance, diversifying its activities members of the friendship association in Hanoi established in 2019 a *Vietnam-Bulgaria Trade and Investment Promotion Center* with a chapter in Sofia, attached to the Bulgarian Chamber of Commerce and Industry, with the goal to stimulate and help the bilateral economic exchange. The Bulgarian friendship associations in Vietnam are staunch and enthusiastic supporters to the initiatives of the Bulgarian Embassy to promote bilateral exchange in the fields of tourism and education. The Bulgarian leadership at home also recognizes the work and the genuine desire of the friendship associations to promote the image of Bulgaria in Vietnam and many of their notable members have been awarded the highest Bulgarian state distinctions throughout the years.

******

Celebrating the 70th Anniversary of Bulgaria-Vietnam relations bears a very special significance given the described beneficial setting of the bilateral partnership that is genuine, rooted in goodwill, charged with vitality and sincere people-to-people ties. Furthermore, the objective has always been to utilize the anniversary to enhance the communication with Vietnam on common interests, as well as to affirm Bulgaria's will for a result-oriented future cooperation.

Unfortunately, the Covid-19 pandemic of 2020, which in Southeast Asia started as early as in January, limited the scope of the planned activities and made us postpone the planned signature official visit to Vietnam of the Bulgarian DPM and Minister of Foreign Affairs Mrs. Ekaterina Zaharieva. The state leaders exchanged on the occasion of the anniversary the customary congratulatory messages reaffirming both side's strong commitment to the development of the relations; a reference to the anniversary was also published at Vietnam MFA's social media platforms.

A fine example of generosity of spirit and solidarity during the Covid-19 pandemic was Vietnam's support to Bulgaria with in-kind and financial donations. Two were voluntary private contributions gathered by members of Vietnam-Bulgaria friendship associations in Hanoi and Hochiminh city, the beneficiaries of which were the Bulgarian Red Cross and the Ministry of Health, and a third – 20,000 face masks from the National Assembly of Vietnam to the Bulgarian parliament. Bulgaria was able and happy to reciprocate with a project targeted support to Vietnam-Bulgaria Kindergarten in Hanoi.

In the current circumstances of Covid-19 and imposed restrictions the Embassy in Hanoi reconsidered its initial plans, carefully evaluated the local conditions, and reconfigured its every day modalities of operation. Vietnam's remarkable and consistent success in containing and managing the spread of the epidemic allowed the Embassy to focus efforts on the ground. In November

2020, two large-scale public events were held in Hanoi to honor 70 Years or diplomatic relations – a photo-exhibition and celebratory friendship concert at the National Opera House.

The photo-exhibition was a joint undertaking of the Bulgarian News Agency and the Vietnam News Agency, made possible in close partnership with the Embassy in Hanoi; it symbolically presented 70 photographs, selected from the archives of both news agencies and managed to introduce the decades-long fruitful cooperation in an interactive and engaging manner. It presented an insight to its historical evolution – from the official friendship visit to Bulgaria of President Ho Chi Minh in August 1957, which marked an important milestone, to the intensive high-level political dialogue thereafter. Many of the photographs highlighted the moral and material instances of support and assistance extended by the Bulgarian government and people to Vietnam and to the cause for its national liberation and reconstruction in the 1970s and 1980s. The exhibition took months of diligent work to prepare. A few rare and valuable images from the very early years of the political dialogue had been discovered, including a photograph of the Bulgarian ship "Kapitan Petko Voivoda" arriving in the port of Haiphong with the first Bulgarian humanitarian aid to Vietnam.

The friendship concert at the National Opera House was made possible by the Vietnam-Bulgaria Friendship Association. The 600-seat grand hall in full capacity listened to the Bulgarian and Vietnamese anthems solemnly performed, followed by a two-hour festive program of Bulgarian songs and traditional dances put together by professional artists from Vietnam. Bulgaria was honored by the presence of the former President of the National Assembly and Vice President of Vietnam, the Deputy Minister of Culture and other dignitaries and officials.

Both events received wide media and public acclaim, complementing the numerous articles and interview the Embassy in Vietnam conducted during the year to talk about the anniversary and on the prospects ahead.

Earlier in the year, in recognition of Bulgaria's partners in Vietnam, the Embassy hosted an official dinner for high-ranking collaborates from the main ministries and agencies of Vietnam with a guest of honor the Deputy Minister of Foreign Affairs of Vietnam, as the two ministries have always been to the forefront and instrumental in crafting, charting and executing the state-to-state cooperation.

On the occasion of the 70th Anniversary the Ministry of Foreign Affairs of Bulgaria issued a decision to present the Director of the Vietnam-Bulgaria Kindergarden in Hanoi, "Viet-Bun", with its highest distinction – the "Golden Laurel Branch" in recognition of her outstanding merit and contribution to promoting the image of Bulgaria in Vietnam. The Kindergarten itself stands as important symbol of friendship – it was built in 1983 by Bulgaria, financed with voluntary contributions of the Union of the Bulgarian Women, and has ever since remained a steadfast and enthusiastic Bulgarian voice in Hanoi. In 2020 the Bulgarian Embassy in Hanoi and the Kindergarten carried out

numerous joyful events to celebrate together the Anniversary. One that received attention in Sofia and in Hanoi was a children's painting competition held between "Viet-Bun" and its twinning partner "Zvynche" in Sofia by the initiative of the Embassy.

In addition to the above, throughout 2020 the Embassy in Vietnam focused energy to maximize every available opportunity to carry out public and diplomatic activities to promote the 70th Anniversary. Among those were the mentioned visits to three major economic and industrial centers of Vietnam, two charity bazaars where the Embassy participated, as well as some activities held under the umbrella of the Delegation of the European Union in Hanoi – the *European Film Festival* in November and the *Study in Europe* Fair in December.

Most heartwarming in 2020 was the publication on the occasion of the Anniversary in Vietnam of three books about Bulgaria. The Vietnam-Bulgaria Friendship Association published a collection of essays "Memories of Bulgaria" – 226 pages containing 36 personal stories and poems by 30 authors who have all studied and worked in Bulgaria, sharing memories, words of respect for their Bulgarian teachers, affectionate reminiscence for Bulgarian friends, loved-ones and places.

The former Ambassador of Vietnam to Bulgaria Mr. Pham Quoc Bao published his third book about Bulgaria – "Bulgaria: The Land of Roses". The book recalls his trips around Bulgaria and presents an extensive insight into its history, nature, culture and way of life, festivals, cuisine and traditional dishes, praising the famous Bulgarian yogurt and wine; it tells of his visits to the 100 Bulgarian heritage sites.

His love for Bulgaria surfacing with a verse:

.....
The Seven Rila lakes
The water is blue from ancient times
Landscape painted by nature
Hanging in the sky like a dream
.....
/Bulgaria/
The heavenly place with traces of my footsteps
I left, but my soul remained

******

The story of Bulgaria-Vietnam partnership could teach a lot about solidarity, compassion, generosity of spirit and giving back. It is the story of how diplomacy and dialogue have been instrumental in shaping, influencing and strengthening peaceful state-to-state relations. For all of us closely involved, we experience first-hand that successful diplomacy is much more about reaching the hearts of the people, than conquering interests; that good work in state-to-state affairs takes time, persistence, patience and passion.

Many terms are coined to reflect the variety of facets that explain what

diplomacy is: “multilateral diplomacy” (describing the skills needed to work in a multinational setting within international organizations), “expeditionary diplomacy” (especially in conflict zones), “personal diplomacy” (engaging and connecting on a personal level), the variations of cultural or public diplomacy (relaying to the soft power approach in projecting one country’s positive image), etc. “People diplomacy” as practiced by Vietnam is rather different from “citizen diplomacy” (“people’s diplomacy”) and it surpasses the tools of “public diplomacy”, as it projects a stronger humanistic approach, building on a characteristic trait of significance to the Southeast Asia nations – the power of community.

Nowadays, when non-traditional actors have begun to enter the space of traditional state-led relations, the diplomatic field becomes infused by various stakeholders. That drifts us further away from the traditional diplomacy, seen as a privileged and exclusive affair of secluded state-to-state interaction.

In the increasingly complex and interdependent world a multitude of social organizations could and act as diplomatic agents, involved in bridging divides, reconciling differences and creating common ground to serve and meet national needs. In that regard Vietnam teaches an interesting experience of applied diplomacy – of how diplomacy happens through every day interactions, of how diplomats need to stay connected to opportunities for real implementation on the ground; to navigate various tools and participants in order to project image, bring countries together in order to yield measurable and tangible results of cooperation.

At the same time successful diplomacy will always be the right blend of diligent work, steady intellectual effort and heart. Bulgaria-Vietnam 70 years of friendship clearly demonstrates that to reap results, one clear vision for a path ahead needs to be executed not only with conviction, but also with compassion, empowered by empathy, willingness and ability to relate.

Referring to a different partnership a famous politician once said: “Geography has made us neighbors. History has made us friends. Economics has made us partners. And necessity has made us allies.“ In one way or another, in present or past times, Bulgaria and Vietnam have accumulated all those, with the existing geographical distance made redundant by today’s technological tools. Today, Bulgaria and Vietnam enjoy deep, committed and people-centered relationship, a partnership defined by more than strategic goals, for both countries are bound together by history, by family and by friendships.

Reflecting on the accomplishments of the seven decades of close friendship, Bulgaria and Vietnam also look ahead and adapt towards a world of new dynamics and perceptions, of constant innovation, fast mobility and growth, where geographical distances pose little to no barriers between willing and motivated partners on the world stage.

Working to take full advantage of the present-day opportunities, Bulgaria and Vietnam aim to explore new avenues for cooperation in advanced technologies, sustainable models of development, green economy, all the while measuring the

success of the state-to-state collaboration though the opportunities it generates for the people of Bulgaria and Vietnam.

Striving to secure vibrant and rich bilateral ties, Bulgaria and Vietnam have the potential to carry the relationship into an outward-looking, advanced, multifaceted and multilateral cooperation for the benefit of our both peoples, with the conviction that in the dynamic modern world, the official relations between states go hand in hand with the goal of creating one prosperous community of friends.

Marinela Petkova *is Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Bulgaria to the Socialist Republic of Vietnam since January 2019. She joined the Diplomatic Service of the Republic of Bulgaria in 2002. She is a graduate of the Foreign Language School of her hometown Pleven, Bulgaria (1995), and earned her Master's Degree cum laude in Political Science from Sofia University „St. Kliment Ohridski (2002). Later on she completed various certificate programs: Institute for Political and Economic Studies (Georgetown University, Washington D.C., US, 1999); Ministry of Foreign Affairs of Singapore (Economic Planning and Development Programme, 2014), Bulgarian Diplomatic Institute (Eco-Diplomacy and Consular Diplomacy, 2015).*

During her diplomatic career she has served as Attachè (2002-2006) and Second Secretary (2009-2012) at the Embassy of the Republic of Bulgaria in Washington D.C., as desk officer for the Korean Peninsula at the Asia, Australia and Oceania Directorate of the Ministry of Foreign Affairs (2012-2015) and as Deputy Chief of Mission and Head of Consular Section and then Chargè d'Affaires in the Bulgarian Embassy in Hanoi (2015-2019).

The Organization of American States: role, problems, perspectives

Dr. Ivaylo Gatev

Abstract

The Organization of American States is a pillar of multilateralism in the Western Hemisphere. For more than 70 years, it has acted as a regional forum for dialogue on security and democracy. Its major mission has been to ensure collective security and provide conditions for the peaceful resolution of conflicts in the region. The work of this organization has been hampered by a number of problems of organizational, financial and political nature. The wide diversity of participating countries has been leading to ideological contradictions that have been hindering the OAS operations. Despite all the challenges, the OAS has managed to maintain a reservoir of legitimacy in the field of collective defense and the defense of democracy. The ability of this organization to adapt its structures and priorities to the changing international environment has been a good prerequisite for it to remain relevant. As far as Bulgaria is concerned, the Organization of American States presents mainly a source of information about the region. Bulgaria's interest in the OAS has also been determined by the opportunity to intensify its own economic and trade relations with the countries in the Western Hemisphere.

Introduction

The Organization of American States (OAS) was established in 1948 as a collective security and defense organization. Together with the Arab League and the Organization of African Unity, the OAS is one of the largest and oldest international regional projects. Its Member States comprise all the countries in the Western Hemisphere – from Alaska to Terra del Fuego, i.e. the 33 Latin American and Caribbean (LAC) countries, along with the United States and Canada. The OAS embodies the idea of unity between the English-speaking North America and the Spanish/Portuguese-speaking South America, with the Rio Grande River as a dividing line between them.

For over 70 years, the OAS has served as a regional forum for the discussion of a wide range of security issues of common interest to its Member States – from territorial conflicts to the protection of democracy. The OAS is a pillar of multilateralism in the Western Hemisphere. The security issues in this region are addressed in a multilateral format, which has been instrumental in resolving them. As an intergovernmental organization without any supranational institutions, the vast majority of the OAS decisions are taken unanimously. Unlike most regional projects, this organization has almost no economic dimension.

The purpose of this paper is to present and evaluate the OAS activities in view of the factors affecting its relevance and effectiveness. The first part of the article

traces back the OAS evolution from its inception to the present day, focusing on the key instances in its own development. The second part dwells upon the role of this organization in the protection of peace and democracy in the region, allotting special attention to the main treaties and agreements regulating its activities. The next two sections focus on the main problems that the OAS is currently faced up with, as well as the prospects for its future development. The last part of the paper examines the OAS through the prism of the Bulgarian interest, i.e. as a resource for the realization of the priority goals of the Republic of Bulgaria in the region.

The OAS history

The OAS has evolved from the inter-American system, which had its roots in the early 19th century when the independence and nation-building processes coincided with the end of European colonialism in the Western Hemisphere (Riggirozzi and Tussie, 2018). A series of regional conferences on pan-Americanism have highlighted the common interests between the United States and the South American countries (O'Brian, 2018). After the end of World War II, the United States and some of the above countries established the OAS in 1948 in Bogotá. This organization was established for the purpose of preventing the use of violence. Its statute provided for a mechanism for the peaceful resolution of conflicts. Among the highlights of this period was the conclusion of the 1947 Inter-American Treaty on Reciprocal Assistance, known as the Treaty of Rio, which established a regime of collective security.

In 1962, Cuba was deprived of its right to participate in the OAS after the Member States had decided that Soviet-style Marxist-Leninist ideology was incompatible with the principles of the inter-American system (Mace and Migneault, 2011). Cuba's right was restored later on, in 2009. In the 1960s and 1970s, the number of OAS Member States increased as a result of the accession of the newly independent English-speaking Caribbean countries. Following the accession of Canada, Belize and Guyana in 1989-1991, the OAS already united the entire Western Hemisphere.

The end of the Cold War, accompanied by the economic liberalization and democratization of Latin America, marked the beginning of a new era of cooperation. The OAS began adapting its structures and priorities to the changing environment by adopting Resolution 1080 and signing the Inter-American Democratic Charter, which authorized this organization to intervene in circumstances where the constitutional democratic order was threatened. By expanding its activities in areas, such as election observation and establishment of an inter-American regime for the collective defense of democracy, the OAS was already taking a giant step towards effective multilateralism.

In 1994, the process of creating an American free trade zone was launched in Miami, which, however, ended unsuccessfully ten years later. The favorable combination of factors that used to give impetus to the development of the OAS in the 1990s simply vanished and the organization began to encounter difficulty finding consensus among its members (Legler, 2015).

The global war on terrorism started diverting the US attention beyond the

Western Hemisphere. New challenges, such as organized crime and drug trafficking, were already on the agenda. The confidence between the OAS Member States was on the decline as a result of the selective application of the principle of protection of democracy. The OAS activities became hostage to the contradiction between the rule for the protection of democracy, on one hand, and the non-interference in the domestic affairs of sovereign states, on the other. This controversy had come to the fore during a couple of crises in which the organization was involved, the largest of which was in Venezuela.

The crisis in Venezuela, which has been raging since 2016, has turned into a major issue for the OAS. Some Member States have been insisting to take action by implementing the Rio Treaty in order to carry out a military intervention in Venezuela. But this Treaty also provided for some other measures, such as cessation of diplomatic relations, economic sanctions, and an arms embargo. Some of these measures are already in place but, this far, the crisis has remained unresolved. The Covid-19 pandemic, which has severely affected the Latin American region, has moved the crisis in Venezuela to the background.

Difficult elections for an OAS Secretary General, with three candidates, were held in March 2020. The elections were won by the incumbent Secretary-General, Luis Almagro, who had received the support of the majority of Member States.

Role and structure

Since its establishment in 1948, one of the main OAS tasks has been to ensure collective security and to provide conditions for the peaceful resolution of conflicts in the Western Hemisphere. External influence, military intervention, and domination have been part and parcel of the history of the Latin American continent. The use of military power to resolve border or some other disputes has also been an element of the history of this region. There are no serious ethnic conflicts in Latin America but, in the past, the LAC used to be an arena of territorial and ideological confrontation that has not disappeared completely until present day. For example, today, the border between Venezuela and Colombia is a place where the collective security system in the Western Hemisphere is faced up with serious challenges (Kurtenbach, 2019).

Over the past 70 years, the Treaty of Rio and the OAS Statute have been the two major instruments that the Member States have been using to resolve the conflicts in the region. The 1947 Inter-American Treaty on Reciprocal Assistance, known as the Treaty of Rio, has served as a permanent peace treaty between the countries in the Western Hemisphere. The purpose of this Treaty has been to respond effectively to the armed attacks and threats, as well as to ensure peace in the region through a procedure of peaceful settlement of the disputes between the individual states. Article 3 of the Treaty states that: "…an armed attack by any State against an American State shall be considered as an attack against all the American States and, consequently, each one of the said Contracting Parties undertakes to assist in meeting the attack…" (Rio, 1947). This is how the Rio Treaty managed to establish a regime of collective security (Spehar, 2001).

Article 6, which is most often invoked by the Member States, provides for the protection of the Western Hemisphere against both external and internal threats. This article states as follows: "If the inviolability or the integrity of the territory or the sovereignty or political independence of any American State should be affected by an aggression which is not an armed attack or by an extra-continental or intra-continental conflict, or by any other fact or situation might endanger the peace of America, the Organ of Consultation shall meet immediately in order to agree on the measures which must be taken in case of aggression to assist the victim of the aggression or, in any case, the measures which should be taken for the common defense and for the maintenance of the peace and security of the Continent." Under this Treaty, it is the Council of Foreign Ministers that acts as the organ of consultation (Rio, 1947).

Article 8 sets out the measures that the Organ of Consultation can take to ensure compliance with the Treaty. Such measures include "recall of chiefs of diplomatic missions; breaking of diplomatic relations; breaking of consular relations; partial or complete interruption of economic relations or of [...] communications; and use of armed force". The parties to the Treaty undertake to implement the decisions taken by a two-thirds majority of the Member States – whether or not they support the measures taken – with the exception of involvement in hostilities (Rio, 1947). Currently, 18 countries of the Western Hemisphere are parties to this Treaty. The Treaty of Rio was applied frequently during the Cold War, as well as following the 2001 terrorist attacks in the United States.

The OAS Statute, adopted in 1948, has reaffirmed the principle of collective security and has set out some additional procedures for promoting the peaceful settlement of disputes. The Organ of Consultation is empowered to send observation and investigation missions, to adopt a series of resolutions calling for a peaceful settlement of the conflict, to negotiate, mediate and arbitrate, as well as to impose economic sanctions, an arms embargo included (Statute, 1948). The practice has been to appoint a commission of inquiry to visit the conflict zone and report duly back to the Organ of Consultation (Shaw, 2004: 61).

The OAS Statute and the Treaty of Rio have established the defensive nature of this organization. They have been the most comprehensive multilateral diplomacy tools available to the OAS to date (Shaw, 2004: 58). The Treaty applies in more dangerous situations where an attack on a Member State is imminent and calls for severe sanctions or military intervention. In most cases, however, the Latin American countries would rather apply the OAS Statute because of its "softer" repertoire of measures (Shaw, 2004: 87)

The end of the Cold War and the wave of democratic changes in Latin America led to the extension of the OAS mandate. In addition to maintaining peace and security in the Western Hemisphere, this organization took on the responsibility for the collective defense of democracy in the region. The new mechanisms comprise Resolution No 1080 of 1991 and the Inter-American Democratic Charter adopted ten years later. The first document obliges the convention of a consultative authority in the event of serious breach of the

democratic foundations in any of the OAS Member States. And the second one regulates the steps that have to be taken to restore the constitutional democratic order in a particular country.

The Democratic Charter provides for the temporary suspension of membership in the organization until the full restoration of democratic governance in the relevant country. The collective defense of democracy, regulated by Resolution 1080 and the Inter-American Democratic Charter have been a turning point in the OAS operations and the international relations between the Western Hemisphere countries as a whole. It was for the first time that the principle of non-interference in the domestic affairs of the Member States was abolished, albeit partially, and an intervention in the defense of democracy became possible (Dominguez, 2007: 127). But the contradiction between the protection of democracy and non-interference in the domestic affairs of sovereign states remained and has been the subject of heated discussions every time the Charter has had to be implemented in a specific situation. The attempts to implement the Democratic Charter in Honduras in 2009, and especially in Venezuela in 2002, 2014 and 2016, were accompanied by a serious division in the organization, with implications for the cooperation between the Member States.

Unlike the Democratic Charter, the OAS activities in the field of observation of the election processes in the LAC countries have been fairly rarely a cause for dispute. The Unit for the Promotion of Democracy (UPD), established in the early 1990s, standardized the OAS election observation procedures and audit missions (Legler, 2015: 316). OAS and UN observers have participated in key elections in Nicaragua, El Salvador, and Guatemala, thus supporting the democratic transition in these countries (Dominguez, 2007: 102).

In parallel with the extension of the mandate of this organization, the OAS has adopted a new concept of security in the region. “New threats” posed outside the prerogatives of the state were added to the traditional security threats of military nature arising from the state entities. This is how organized crime, drug trafficking, terrorism, and illegal migration came into the OAS’ sight and began to dominate its agenda (Battaglino, 2018: 103-4). The OAS supported the war on drugs and terrorism declared by the United States in the early new century. However, the US actions against the drug manufacturers in Colombia and Bolivia were not unequivocally accepted by its Latin American partners for which reason the OAS became once again an arena of controversy between its Member States (Andreas and Martinez, 2015).

The OAS institutional framework has been evolving in parallel with the role and the functions of this organization. The Organization of American States is an intergovernmental structure whose institutions have the standard format of this type of unit. *The General Assembly* is the supreme OAS body. It defines its mandate and main activity. The General Assembly meets once every year in one of the Member States. The OAS Council of Foreign Ministers addresses the urgent issues that are of common interest to the participating countries. It consists of resident diplomatic representatives on an ambassador level who

participate in the regular meetings, monitor and respond in a timely manner to any developments in the region. The OAS General Secretariat is headed by a Secretary General elected for a 5-year period. The Secretariat is supposed to provide administrative assistance in the preparation and implementation of the common decisions of the Member States. It is made up of a network of standing specialized commissions and agencies staffed by about 500 international officials. These officials carry out analytical and administrative work related to the observation of elections, to crisis management, to the promotion of democracy and the fight against drugs and organized crime in the Western Hemisphere. The OAS Permanent Council and the OAS Secretariat are located in Washington.

Problems

The institutional architecture of this organization, renewed after the end of the Cold War period, did not fully live up to expectations. The OAS operations are usually hampered by a lot of organizational, financial and political issues. One of the major problems of this organization involves non-compliance with the negotiated agreements. A great number of topics are being brought up but serious steps are seldom taken in the direction of their implementation. The OAS is flexible to the point of inefficiency. A large number of the signed agreements are not ratified or, if ratified, are not implemented by the Member States (Mares, 2015: 429). The LAC countries are not the only ones to blame, but also the North American countries. An example of this is the American Convention on Human Rights, signed by President Jimmy Carter but not ratified by the US Congress.

Just like a number of some other international organizations, the OAS has a funding problem. This organization has always been in a difficult financial situation. In order to finance its own activities, the OAS relies mainly on membership fees, 60% of which come from the United States. Canada is the second largest contributor to the OAS budget. Brazil and Mexico, economies comparable to Canada's, pay significantly lower membership fees and too often lag behind. Many Latin American countries do not meet their financial obligations to the OAS. The lack of resources has a negative impact on the organization's activities, especially those related to the promotion of democracy. The election observation missions, for example, are funded by voluntary donations, rather than by the organization's overall budget, making them financially unsustainable (Cooper, 2018: 115).

As an international organization without supranational structures, the OAS suffers from some democratic deficit. Despite the attempts made in recent years to engage civil society in the decision-making process, this organization remains dominated by state structures. The concentration of power in the presidential institution, chiefly in the field of foreign policy, which is typical of most Latin American countries, contributes further to the conservative nature of the inter-American diplomacy (Koprinarov, 2016). This institutional culture has been an obstacle to a much stronger and much more effective OAS. The initiatives of this organization often fall victim to changes in the staff of national leaders, as well as hostage to the interpersonal relationships among these leaders. The specificity

of the Latin American context, with its characteristic tradition of *caudillismo*, or the supremacy of the authoritative leaders *in lieu of* the law, predetermines to a certain extent the lack of effective multilateralism within the Latin American countries (Malamud, 2015).

Perhaps the most formidable challenge to the OAS has been the exceptional diversity among its Member States. There are significant differences between the Latin American and the Caribbean countries, particularly the English-speaking island nations. The latter have parliamentary, rather than presidential systems of government. With a couple of exceptions, they have not gone through the transition from dictatorship to democracy like their Latin American neighbors. As small island states, the Caribbean countries are also faced up with specific development challenges (Legler, 2015: 322). But the most significant difference affecting the cooperation within the OAS has been the huge asymmetry that has always existed between the Latin American countries and the United States.

The OAS has always been a function of the US-Latin American relations. From the very beginning of existence of the inter-American system, there have been two mutually exclusive visions of the development of these relations: that of a strong, united and independent Latin America; and that of the US-led pan-American community (Battaglino, 2018: 99). The OAS is a sort of compromise between these two visions, in which the Latin American countries have agreed to participate in a collective security organization with the United States, provided that Washington adheres to the principle of non-interference in their domestic affairs. This has made them extremely sensitive to the US attempts to influence their political and economic life.

The dividing line between Latin and North America also runs along the domestic economic line. There is some correlation between the collective security system, in which a country participates, and this country's preferred model of economic and social development. The development strategy, based on the substitution of imports and high levels of state intervention in the economy pursued by the left-wing Latin American countries' regimes, is somewhat incompatible with the active participation in the activities of OAS whose leading Member States adhere to a market model of relationships (Cannon, 2018). This controversy has become even more acute in the context of the "pink wave" of left-wing presidents that swept across Latin America in the early 21st century (Castro and Lenz, 2019).

The ideological contradictions between the OAS Member States have repeatedly led to tension in the organization. In 2005, the Latin American countries blocked the nomination of the US-favored OAS Secretary General – Francisco Flores, and elected Jose Manuel Insulza instead, who did stand high in Washington's favor (Williams, 2015: 202). Some other examples of disagreement between North and Latin America involve Cuba's reintegration into the OAS in 2009, which was opposed by Washington (Gratius, 2015: 231), the US actions in Latin America in combating drug trafficking (Andreas and Martinez, 2015), and the suspicion of double standards applied by Washington during a number of coups and political crises on the Latin American continent. The last acute crisis –

the one in Venezuela, divided into two the Member States on what measures the OAS had to take in order to deal with the situation (Malamud, 2018). And the migratory wave that followed deepened further the controversy between the supporters and the opponents of Maduro/Guido within the OAS, thus putting the inter-American system to a severe test (Zilla, 2019).

In response to the problems in their relations with the United States and, also, in order to satisfy their ambition for regional leadership, some Latin American countries launched a number of initiatives parallel to, and overlapping the OAS operations (Yordanov, 2011; Gómez-Mera, 2018). The oldest initiative involved the Rio Group. Established in the late 1980s, the Rio Group was an informal mechanism for political coordination in the area of security and democracy issues (Oelsner, 2014: 211). The main characteristic feature of this organization was that it acted as a forum for dialogue among the Latin American countries, without the participation of the United States. The Rio Group, of which most Latin American countries are members, has opposed the use of military force in the protection of democracy (Cooper, 2018: 113-4)

The Community of Latin American and Caribbean States (CELAC) is yet another informal forum on political dialogue that has developed to some extent at the expense of the OAS. The CELAC's objective has been to improve the position of the countries of this region on the international arena (Zuccardi, 2015: 304). The CELAC is a priority dialogue partner of the European Union, with which it holds summits once every two years. Mexico is an informal leader and the main driving force of this organization.

Another attempt to break away from the existing model of inter-American cooperation involved the Union of South American Nations (UNASUR). Founded in 2008, the Union was an expression of Brazil's ambition – for most of the past decade, for strategic autonomy and a soft balancing of US power in the Western Hemisphere (Nolte and Wehner, 2014: 190). Security and defense cooperation have been an essential element of UNASUR's operations. At the zenith of its glory in 2016, UNASUR managed to displace the OAS as a major mediator in some of the armed conflicts in the Latin American region (Nolte, 2018: 147).

If the main driving force of UNASUR has been Brazil, then the main sponsor of the Bolivarian Alliance for the Peoples of Our America (ALBA) has been Venezuela. The Alliance was established for the purpose of maintaining cooperation in the economic and the social sphere based on solidarity, rather than on the market principles; it is also strongly anti-American in nature (Zuccardi, 2015: 302). Another regional project aiming at political cohesion by economic means is MERCOSUR, or the Southern Common Market. It emerged originally as an attempt on the part of Brazil and Argentina to strengthen their position during the negotiations to establish a free trade area in the Western Hemisphere. Later on, this organization acquired competencies in the field of security and democratization by sending its election observation missions to the LAC countries (Oelsner, 2014: 211). In 2019, the EU and MERCOSUR signed a free trade agreement.

The latest subregional structure to emerge in the Western Hemisphere was

the Pacific Alliance. Founded in 2011, this alliance has been striving to open the economies of a number of South American countries. In addition to the free movement of goods, services, capital, and people, this organization has been seeking to develop economic ties with the Asia-Pacific region, and especially with China that is already a major trading partner of a number of countries in this region (Castro and Lenz, 2019: 3). The tendency of the LAC countries to seek realization of their national goals outside the existing model of inter-American cooperation has been a proof of the problems within the work of the OAS.

Prospects

Regardless of the numerous problems it is faced up with, the OAS continues to be at the heart of the regional cooperation system. Unlike some other regional organizations, including the EU, each and every country in the Western Hemisphere is an OAS member. The Organization of African States remains the only organization on the American continent in which the Latin American countries can interact with the United States and Canada on issues of common interest. This organization has been providing to its Member States conditions to get to know one another and – to the politicians, diplomats and experts from this region – to coordinate their positions and actions, which is indicative of its characteristic "club multilateralism" (Bianculli, 2016: 295). Quite recently, the OAS re-elected Luis Almagro as its Secretary General. The OAS leadership has the support of most of the organization's Member States and remains unchanged, which means that its "line of operation" is going to be maintained. After certain disregard on the part of Donald Trump, it remains to be seen whether the administration of the President-elect – Joe Biden, is going to restore the US interest in Latin America in general and – in the OAS in particular.

The proliferation of subregional LAC organizations has been chiefly evidence of the "vitality" of this region (Zuccardi, 2015: 308). While the overlap of the functions of these organizations with the OAS functions is not necessarily a source of division or opposition. The new structures could even result in some deepening of the regional cooperation, as the additional opportunities for a dialogue they offer lead to the clearing up of any misunderstandings and facilitate the reaching of a consensus (Nolte, 2018: 128). The potential negative effect that these organizations could have on the OAS depends on their goals and the opportunities to achieve them.

The ability of the left-wing regimes to build up an alternative architecture for regional cooperation without any US involvement has been diminishing in parallel to the gradual abatement of the left wave in Latin America. In recent years, this region has experienced a so-called "blue wave" of center-right, or even right-wing, conservative presidents who came to power as a result of the 2017-2019 electoral cycle (Núñez, 2017). The ideological opposition between the United States and the Latin American countries, as well as between the Latin American countries themselves, has been on the wane as a result of the unrealized ambitions for regional leadership in countries such as Brazil and Venezuela. Jair Bolsonaro's

rise to power in Brazil and the severe political and economic crisis in Venezuela have been inevitably affecting the alternative projects in the Western Hemisphere.

At the beginning of the third decade of the 21st century, the subregional projects in the Latin American countries are rather fragmented and weak. They have lost much of their initial momentum and are already paralyzed due to the lack of consensus. The largest one of these project – CELAC, whose membership covers almost all the countries in this region except the United States and Canada, has been suffering from a low degree of institutionalization (Cooper, 2018: 116). Brazil's decision to withdraw from CELAC is going to have a negative effect on this organization's ability to attain its objectives. With the death of Hugo Chavez, ALBA – representing the far-left dimension in Latin America, lost its major driving force. Since the establishment of Petrocaribbe in 2005 and the later introduction of the Sucre virtual currency, ALBA has launched almost no new initiatives. The situation of UNASUR is the worst. Following the withdrawal of Brazil, Argentina, Colombia, etc., the functions of this organization have been diminishing (Castro and Lenz, 2019).

The sub-regional projects in Latin America with a leading economic dimension are also in a state of stagnation. MERCOSUR is but a poorly functioning customs union whose economic and commercial importance has been on decline (Bianculli, 2016: 295-6). In economic terms, MERCOSUR is lagging behind the Pacific Alliance. The Pacific Alliance itself was created with the main objective of improving the image of its Member States as attractive destinations for foreign direct investment and trade with the East African countries. This alliance is a typical example of "minilateralism" – i.g. cooperation in a chamber format on a limited range of technical topics, and as such does not pose a threat to the OAS (Garzón and Nolte, 2018)

The attempts to integrate the LAC countries outside the inter-American system have been indicative of a mismatch between stated ambitions and the results achieved. The alternative projects suffer from the same problems that the OAS is faced up with, i.e. the lack of consensus and discipline, coupled with creeping fragmentation. Against the background of the crisis in Venezuela, some new regional formations are emerging, such as the Lima Group and the Montevideo Mechanism which, together with the newly created Forum for Progress and Development of South America (PROSUR), stand for the continuing division and confrontation between the countries on this continent.

While the local regional initiatives do not jeopardize the inter-American cooperation, the emergence of an external factor could lead to a change in the environment in which the countries in this region interact. China's growing economic power is also being felt on the South American continent. China is a major trading partner of some of the countries in this region, such as Brazil, which has been cooperating with China through BRICS. The exports of the LAC countries to the Chinese market have turned a large number of them into middle- or even high-income countries (Gratius, 2015: 225). This has been gradually changing the established asymmetric relations between North and South America, which

requires some other forms of cooperation, different from the ones undertaken within the OAS. And China's economic presence in Latin America could lead to a revived US interest in this region, with implications for the OAS operations.

The socio-economic changes in Latin America could affect the inter-American cooperation in some other manner, as well. The economic development of South America over the past two decades has resulted in an increase in the middle class in these countries, as well as in the demands of the said middle class for better governance (Núñez, 2017). Such demands have come into collision with the established clientelistic structures in the region, which have been reproducing proverbial corruption and social inequality in Latin America. And the result is growing dissatisfaction with the political status quo on the part of a constantly increasing number of the population. The middle-class discontent has been targeted at the traditional political elites, political parties, and national institutions (Malamud, 2015)

The delegitimization of the system of governance in the eyes of the politically active population manifested itself during the election cycle of 2017-2019 (Malamud and Núñez, 2018). These elections brought to power some populist figures with unconventional views, such as Jair Bolsonaro, including in the field of foreign policy. Countries such as Brazil have abandoned their traditionally moderate policies and have become more extreme and unpredictable. If this trend continues, it could lead to growing instability of the inter-American relations, which is going to directly affect the OAS operations.

The Covid-19 pandemic highlighted the negative developments in this region. The corona virus has severely affected the Western Hemisphere. This part of the world is currently the epicenter of the pandemic, with one of two deceased persons worldwide being in Latin America. The deteriorated situation has not only health-care dimensions, but also economic, social, and political consequences. The outlook for the LAC countries is particularly negative, as the decline in the oil and the raw material prices, coupled by the significant losses in tourism, etc., are going to result in an economic and social crisis. The danger is that the Latin American countries are going to suffer a serious setback in their development.

The Covid-19 pandemic struck Latin America in a situation of collapsed confidence in the democratic institutions, which could have dramatic consequences. This has been a challenge to the inter-American system, to which the OAS has yet to respond.

The Bulgarian interest in the OAS

The LAC is a huge and promising region in which Bulgaria has lost much of its presence. While in the past it used to have 12 diplomatic missions in this region, today its embassies there are only four. Currently, Bulgaria has diplomatic offices in Argentina, Brazil, Cuba, and Mexico. After the closure of diplomatic missions in Venezuela and Chile in 2012 and the reduction of staff in the other embassies in the region, the Bulgarian Foreign Ministry today has only two diplomats in Argentina, one in Brazil, two in Cuba, and two in Mexico. The closure

of diplomatic missions and the reduction of diplomatic staff has been having a negative impact on the successful implementation of Bulgaria's priority goals on the South American continent.

Given Bulgaria's very limited diplomatic presence in this region, the four Bulgarian missions there provide information coverage in all the 33 LAC countries. Some of these countries are home to a couple of G-20 giants. Even the small island states are important for Bulgaria in terms of nominations. It should also be noted that the OAS represents one sixth of the UN. And, if any positions are formulated there, they are bound to have an impact on the international agenda. That is why Bulgaria needs an overview of, and analytical information on this region.

In this context, the OAS is, first and foremost, a source of information on the LAC countries for Bulgaria. By keeping track of the OAS operations, we are going to have abundant information on the processes taking place there. As an OAS observer country, the Bulgarian overseas mission in Washington could actively monitor and inform about the state of relations between the OAS Member States as the regional and the global processes intersect at the OAS. By following the work of this organization, we could monitor the developments in the various subregional formats within this region, as well as their global impact. The OAS is a UN observer, and has a representative in New York. And, finally, there is a procedure for circulating "trackable" resolutions.

Although the OAS countries do not have a common foreign policy and seldom come up with common positions at the UN, the discussions at the Permanent Council, as well as at some other specialized bodies, could be an indication of the attitudes in the Member States on key issues on the international agenda. Some of these countries tend to have a dissenting opinion or different positions on some of the problematic files. An example of this involves the Caribbean OAS Member States, many of which maintain diplomatic relations with the Republic of China (Taiwan) and insist on Taiwan's participation in international organizations. Despite the existing differences that hinder its work at present, the OAS has once been a place where international legal norms used to be established, such as non-interference in the domestic affairs and the protection of democracy (Dominguez, 2007: 127)

The role of this organization in preserving democracy is also of interest. As an observer member of the OAS, Bulgaria is entitled to come up with election observation teams, after the example of some other EU Member States, such as Italy. Observers are also recruited from among the EU, which has expressed a desire for a stronger presence in LAC countries. Participation in the OAS observation missions is an opportunity to obtain direct information on the political processes in the countries of this region. In the nearest future, Latin America is going to enter upon a new election cycle as there is a number of hotly contested elections lying ahead. The Bulgarian presence has to be felt in this important region as this is going to raise the profile and the authority of this country. The Bulgarian participation in election processes is also an opportunity to re-establish contacts.

Last but not least, the Bulgarian interest in the OAS has also been determined by the possibility to activate the economic and trade relations. In the past, Bulgaria used to pursue in Latin America ideological goals while, nowadays, the relations with the LAC countries are built on a much more pragmatic basis. Trade, although small in volume, has the potential to grow. Bulgaria imports airplanes from Brazil and the Ecuadorian agriculture uses Bulgarian pesticides. Although the OAS cannot be used as a mechanism for pursuing economic interests due to its underdeveloped economic dimension – MERCOSUR could be used for that purpose instead as recently the EU has concluded a trade agreement with it – some activation of the contacts with the Latin American countries in the OAS framework as well, could nonetheless help expand the recognition of Bulgaria as an attractive partner in the field of trade, investment and tourism.

The possibility of OAS mediating in restructuring of the debt that some of its Member States owe to Bulgaria is also worth considering. There is an opportunity for this country to provide development assistance to Cuba so that it could repay part of its obligations. A similar agreement was reached with Mongolia within the Organization for Security and Cooperation in Europe in 2015. Half of the already returned Mongolian debt has been provided by Bulgaria to this country as development assistance in the form of scholarships for Mongolian students in the Bulgarian universities. It has to be acknowledged, however, that the mechanisms for such OAS mediation are rather complex.

Conclusion

The OAS is the oldest international regional structure in the Western Hemisphere. For more than 70 years, it has acted as a regional forum on security dialogue between the United States, Canada and the LAC countries. In the past, its activities used to focus entirely on resolving regional conflicts while, in recent decades, the OAS has also been focused on protecting democracy in the region.

After a period of dynamic cooperation, the OAS has been encountering a number of difficulties caused by the strained relations between the United States and a number of Latin American countries. Some OAS actions in defense of democracy have become a source of internal tension. The lack of political will for effective cooperation between the OAS Member States has made a large number of them seek partnership in some other formats. So, doubts arise about the future of the OAS.

Despite the challenges it faces today, the OAS continues to have its supporters. The role of this organization in election observation and the protection of human rights is highly valued. The OAS has managed to maintain a “reservoir of legitimacy” in the field of collective defense and the defense of democracy (Cooper, 2018: 120). During the years of its existence, the OAS has made a significant contribution to building and maintaining peace in the Western Hemisphere.

References:

1. Andreas, Peter, and Angelica Duran Martinez, "The International Politics of Drugs and Illicit Trade in the Americas" in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

2. Battaglino, Jorge, "Governing Security in South America: From the Inter-American Treaty of Reciprocal Assistance to the South American Defence Council" in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

3. Bianculli, Andrea, "Latin America" in Borzel, Tanja and Thomas Risse (eds.) *The Oxford Handbook of Comparative Regionalism*, Oxford University Press, 2016.

4. Cannon, Barry, "The South American Right: Powerful Elites and Weak States" in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

5. Castro, Rafael and Tobias Lenz, "The Lima Summit: A Trial by Fire for the Pacific Alliance", *GIGA Focus*, German Institute of Global and Area Studies, July 2019, www.giga-hamburg.de/en/system/files/publications/gf_lateinamerika_1904.pdf

6. Cooper, Andrew, "The Organization of American States: Promise and Limitations as a Hub Institution" in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

7. Dominguez, Jorge, "International Cooperation in Latin America: The Design of Regional Institutions by Slow Accretion" in Acharya, Amitav and Alastair Iain Johnston (eds.) *Crafting Cooperation: Regional International Institutions in Comparative Perspective*, Cambridge University Press, 2007.

8. Garzón, Jorge and Detlef Nolte, "The New Minilateralism in Regional Economic Governance: Cross-regionalism and the Pacific Alliance" in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

9. Gómez-Mera, Laura, "Governance as Regional Integration: ALADI, CAN and MERCOSUR" in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

10. Gratius, Susanne, "Latin America's Relations with Europe: A Stable but Limited and Fragmented Partnership" in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

11. Jordanov, Yanko, "Regional projects for the left-wing regimes in Latin America and the future of the Organization of American States", *NotaBene*, Брой № 19, 2011, http://notabene-bg.org/read.php?id=205

12. Koprinarov, Lazar, "A comparative analysis of the presidential institution within the new Latin American constitutionalism", *Diplomacy Journal*, Issue 17, June/September 2016.

13. Kurtenbach, Sabine, "Latin America – Multilateralism without Multilateral Values", *GIGA Focus*, German Institute of Global and Area Studies, December 2019, www.giga-hamburg.de/en/system/files/publications/gf_lateinamerika_1907_en.pdf

14. Kurtenbach, Sabine, "The Limits of Peace in Latin America", *Peacebuilding*, Vol. 7, No. 3, 2019.

15. Legler, Thomas, "Beyond Reach? The Organization of American States and Effective Multilateralism" in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

16. Malamud, Andrés, "Presidentialist Decision Making in Latin American Foreign

Policy: Examples from Regional Integration Processes" in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

17. Malamud, Carlos and Rogelio Núñez, "The anger vote: the new (or not so new) Latin American electoral phenomenon", The Elcano Royal Institute, 20 September 2018, www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/latin+america/ari107-2018-malamud-nunez-anger-vote-latin-american-electoral-phenomenon

18. Malamud, Carlos, "Latin America, the international community and Venezuela", The Elcano Royal Institute, 13 February 2018, www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/ contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/commentary-malamud-latin-america-international-community-venezuela

19. Malamud, Carlos, "Political changes and populist policies in Latin America", The Elcano Royal Institute, 28 December 2015, www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido? WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/america+latina/malamud-political-changes -populist-policies-latin-america

20. Mace, Gordon, and Dominic Migneault, "Hemispheric Regionalism in the Americas" in Shaw, Timothy, Grant, Andrew and Scarlett Cornelissen (eds.) *The Ashgate Research Companion to Regionalisms*, Ashgate, 2011.

21. Mares, David, "Interstate Security Issues in Latin America" in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

22. Nolte, Detlef, "Costs and Benefits of Overlapping Regional Organizations in Latin America: the Case of the OAS and UNASUR", *Latin American Politics and Society*, Vol. 60, No. 1, 2018.

23. Nolte, Detlef and Leslie Wehner, "UNASUR and Regional Security in South America" in Aris, Stephen and Andreas Wenger (eds.) *Regional Organisations and Security: Conceptions and Practices*, Routledge, 2014.

24. Núñez, Rogelio, "Latin America at the beginning of a decisive electoral triennium (2017-19)", The Elcano Royal Institute, 7 December 2017, www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/ rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/ari99-2017-nunez-latin-america-beginning-decisive-electoral-triennium-2017-19

25. OAS Statute, 1948, http://www.oas.org/ en/sla/dil/inter_american_treaties_A-41_charter_OAS.asp

26. O'Brien, Thomas, "Inter-American Relations in Historical Perspective" in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

27. Oelsner, Andrea, "Articulating Mercosur's Security Conceptions and Practices" in Aris, Stephen and Andreas Wenger (eds.) *Regional Organisations and Security: Conceptions and Practices*, Routledge, 2014.

28. Riggirozzi, Pía and Diana Tussie, "Regional Governance in South America: Supporting States, Dealing with Markets and Reworking Hegemonies" in Pia Riggirozzi and Christopher Wylde (eds.) *Handbook of South American Governance*, Routledge, 2018.

29. Rio: Inter-American Mutual Assistance Treaty, 1947, http://www.oas.org/juridico/ english/treaties/b-29.html

30. Shaw, Carolyn, *Cooperation, Conflict, and Consensus in the Organization of American States*, Palgrave Macmillan, 2004.

31. Spehar, Elizabeth, “The Role of the Organization of American States in Conflict Prevention”, *International Journal on Minority and Group Rights*, Vol. 8, pp. 61-70, 2001.

32. Williams, Mark Eric, “The United States and Latin America” in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

33. Zilla, Claudia, “Venezuela, the Region and the World”, *SWP Comment*, Stiftung Wissenschaft und Politik, April 2019, www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/ 2019C19_zll.pdf

34. Zuccardi, Natalia Saltalamacchia, “Regional Multilateralism in Latin America: UNASUR, ALBA and CELAC” in Dominguez, Jorge and Ana Covarrubias (eds.) *Routledge Handbook of Latin America in the World*, Routledge, 2015.

Ivaylo Gatev *is a Doctor of International Relations and a participant in the XV Diplomacy Course for Trainee Attachès “Marko Balabanov”, organized by the Diplomatic Institute to the Ministry of Foreign Affairs in 2020. The consultant of this policy paper is Prof. Lazar Koprinarov, philosopher and diplomat, chief specialist at the “America” Directorate of the Bulgarian Ministry of Foreign Affairs.*

China's growing influence in Latin America and the Caribbean in the period 2014-2020

Stefan Ninov

The role of Latin America and the Caribbean (LAC) in the modern system of international relations has been increasingly gaining more political and economic weight both on regional and global level. Brazil is member of some organizations, such as the BRICS and MERCOSUR, while Mexico, Chile, Colombia and Costa Rica are members of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). In addition, Brazil, Mexico, and Argentina participate in the international forum of the world's leading economies – the G20. Moreover, the 33 countries of this region contribute to 18% of the votes in the UN General Assembly, and 27 of them are among the 148 members of the World Trade Organization (WTO). In 2019, the total LAC population equaled 646 million people, while their gross domestic product amounted to $5.719 trillion[1]. This testifies to the enormous export and import potential of these countries. As a result of these developments, the LAC region has increased its attractiveness and created opportunities for maneuvering within the international cooperation with various global players.

China's entry into the LAC countries has a number of varied geopolitical dimensions and is often seen by the US as interference in its traditional sphere of influence. From China's point of view, the approach to this region has been pragmatic and based on mutually beneficial relations. The LAC countries are rich in natural resources and are key supplier of raw materials and agricultural goods needed by China for its manufacturing and industrial sector. As far as the LAC countries are concerned, Beijing is a large and growing export market, as well as an important new source of investment and finance. Trade between China and the LAC countries increased from $17 billion in 2002 to almost $315 billion in 2019[2], which ranks Beijing as this region's second largest trading partner after the United States. At the same time, there have been some concerns about the increased dependence of the LAC countries on China and the continuing concentration of trade and economic relations, including through investments and loans in the infrastructure and energy projects.

China's strategic interest in this region raises some questions about the nature and the impact of its particular commitment: do China's investments contribute to the sustainable development of the troubled Latin American economies or do they exacerbate the existing environmental, social and climate

1 The World Bank Group Data Base. Latin America & Caribbean. https://data.worldbank.org/region/latin-america-and-caribbean?LOCATIONS=ZJ

2 *China cleans up in Latin America as US flounders over coronavirus*. Financial times. https://www.ft.com/content/741e72ed-e1db-4609-b389-969318f170e8

challenges? Are China's loans structured sustainably or are they going to cause a new debt crisis in the region? How will the United States' trade hostility and the impact of the COVID-19 pandemic on the socio-economic dynamics are going to affect China's ability to pursue its ambitions in Latin America? The answers to these questions are to be found behind China's goals in this region, which could be summarized in four main pillars as follows: 1. Guaranteeing access to the natural resources (oil, natural gas, minerals, and agricultural products) and to the LAC consumer markets; 2. Gaining support from the LAC countries for China's foreign policy (including in the reduction of the number of countries recognizing Taiwan); 3. Projecting a positive image of China as a reliable partner in the LAC through cultural and educational cooperation; 4. Gaining geopolitical influence in a region in which the US have historically had a dominant role. The pursuit of these goals over the last five years has been carried out not only bilaterally, but also through the mechanisms of multilateral cooperation.

Establishing a regional cooperation framework to pursue China's foreign policy goals

The introduction of some multilateral dialogue mechanisms has demonstrated Beijing's desire to change its approach to the LAC by expanding the scope of sectoral cooperation, which in the first decade of the 21st century was characterized by trade relations oriented chiefly towards the export and import of natural resources. In an effort to expand its role in this region, in July, 2014, Beijing initiated the establishment of a Forum with the Community of Latin American and Caribbean States[3], referred to as the China-CELAC Forum, which was the first comprehensive platform for political dialogue between China and the LAC countries. The objective of this Forum had been to ensure regular high-level contacts between the countries, including the holding of ministerial meetings once every three years. In an explanatory document of the Chinese Ministry of Foreign Affairs, this initiative was defined as promoting the development of comprehensive partnership based on equality, mutual benefit and common development.[4]

The first ministerial meeting, held in 2015 in Beijing, adopted a plan for cooperation between China and CELAC (2015-2019), which testified to the political will to strengthen the economic ties, and declared its intention for the trade to reach $500 billion, and the investment – $250 billion by 2025.[5] China was seeking to achieve these goals through its ***1+3+6 cooperation framework***, first announced during president Xi Jinping's visit to Brazil in 2014 as an element of

3 CELAC – a regional organization established in December, 2011, for the purpose of deepening integration between all the 33 LAC countries and of being an alternative to the Organization of American States headed by the US.

4 Basic Information about China-CELAC Forum. Department of Latin American and Caribbean Affairs, Ministry of Foreign Affairs of China, April, 2016 http://www.chinacelacforum.org/eng/ltjj_1/P020161207421177845816.pdf

5 China-CELAC Forum, "China-Latin American and Caribbean Countries Cooperation Plan (2015–2019)", January 23, 2015. http://www.chinacelacforum.org/eng/zywj_3/t1230944.htm

the China-LAC Summit.[6] Subsequently, this framework was enshrined in China's 2016 LAC policy paper[7], which outlined the main objectives and mechanisms for interaction with the region. The desire for consistent upgrading of relations was reflected precisely in the formula for cooperation consisting of: 1 plan (the 2015-2019 Cooperation Plan between China and the LAC countries, which was subsequently upgraded through the 2019-2021 plan[8]); 3 driving forces – trade, investment and finance; and 6 priority areas: energy and resources; construction of infrastructure; agriculture; production; scientific and technological innovations; and information technologies. On one hand, the aim of the 2016 document had been to communicate China's commitment towards a more diversified approach to this region, but also to illustrate its desire to create an alternative dialogue platform, given Beijing's limited role in the regional organizations of the American continent. In her article, Margaret Myers, director of the Asia and Latin America Directorate of the Inter-American Dialogue think tank, pointed out that the US' dominant role in these organizations had been the main obstacle to China's engagement with the Latin American regional institutions[9]. According to her, this argument is becoming increasingly valid in the context of the strained relations between the US and China as a result of which Washington has been viewing the Chinese actions in the LAC with increased suspicion.

The Chinese government has been using all the above in order to draw much closer to this region through political, media and educational exchanges with the view of countering the negative perceptions of China in the Western countries. In its quest to establish itself as an alternative to the liberal democracies, Beijing has been using various instruments of soft power, including the Confucius institutes that have been promoting the Chinese language and culture in order to be able to reaffirm its own positive image. There are currently 46 Confucius institutes and 5 Confucius classrooms whose positioning in the individual countries is indicative of the importance that China attaches to each one of them[10]. It is no coincidence that the establishment and the promotion of cultural institutes in the countries of this region has been the subject of the China-CELAC Cooperation Plan (2015-

6 Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. Press release: *Xi Jinping Attends China-Latin America and the Caribbean Summit and Delivers Keynote Speech, Comprehensively Expounding China's Policies and Propositions Toward Latin America, Announcing Establishment of China-Latin America Comprehensive Cooperative Partnership of Equality, Mutual Benefit and Common Development, and Establishment of China-CELAC Forum* 2014/07/18. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/xjpzxcxjzgjldrdlchwdbxagtwnrlgbjxgsfwbcxzlldrhw/t1176650.shtml

7 *China's Policy Paper on Latin America and the Caribbean* 2016/11/24. Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t1418254.shtml

8 *CELAC, Foro CELAC China, El Salvador, "CELAC and China Joint Plan of Action for Cooperation on Priority Areas (2019–2021)."* http://www.itamaraty.gov.br/images/2ForoCelacChina/Joint-Action-Plan-II-CELAC-China-Forum-FV-22-01-18.pdf

9 Margaret Myers. *China's Regional Engagement Goals in Latin America*. 05/2020 Carnegie Endowment for International Peace. https://carnegietsinghua.org/2020/05/07/china-s-regional-engagement-goals-in-latin-america-pub-81723

10 Confucius Institute Headquarters (Hanban), http://english.hanban.org/node_10971.htm: *46 Confucius institutes:* Mexico - 5; Peru - 4; Columbia - 3; Cuba - 1; Chile - 3; Brazil - 11: Argentina - 3; Costa Rica - 1, Jamaica - 1; Ecuador - 1; The Bahamas - 1; Bolivia - 1; Guiana - 1; El Salvador - 1; the Dominican Republic - 1; Uruguay - 1; Panama 1; Surinam - 1; Venezuela - 1; Barbados - 1; Trinidad and Tobago - 1; Barbuda - 1; *5 class rooms:* Grenada - 1; Haiti - 1; Dominica - 1; Brazil - 3.

2019). Moreover, according to this plan, China has undertaken to provide 6,000 government scholarship, 6,000 internship and 400 master's degree opportunities for citizens of the LAC countries in China in the period 2015-2019, as well as another 6,000 government scholarships between 2019 and 2021. The Chinese government has been seeking to deepen the political exchanges with this region by inviting 1,000 CELAC political leaders to China between 2015 and 2020 and another 200 political party members by 2021[11]. Thus, the educational exchange programs offered by Beijing, including the China-LAC Forum of Young Political Leaders, the China-LAC Young Scientists' Exchange Program, and the China-LAC Science and Technology Partnership[12], have been aiming to shape the views of the young LAC political, media and technology representatives about China and subsequently expand the global support to the ***Chinese foreign policy goals***.

Through the medium of the China-CELAC Forum, Beijing has created a framework for pursuing its own economic interests and consolidating its geopolitical influence by circumventing the United States in one way or another. So, it is not accidental that as a result of these developments, the Latin American countries are already seen as a ***natural extension of the Belt and Road Initiative (BRI)***, which was the subject of a special declaration, signed on January 22, 2018, in Santiago, Chile, during the Second China-CELAC ministerial forum. At this forum, the Chinese foreign ministry defined this initiative as a "new platform for mutually beneficial cooperation" and invited the LAC countries to join[13]. In this declaration, the CELAC foreign ministers welcomed the opportunities offered by the Belt and Road Initiative; however, what was more impressing was the use of moderate language of strong non-binding nature by the LAC countries, which showed their different level of involvement with China. Nevertheless, we have to acknowledge the success in this region of the initial phase of promoting Beijing's core foreign policy doctrine of global economic supremacy. Indicative of this is the fact that 19 countries have already joined the BRI, except for the largest economies – Argentina, Brazil, Colombia, and Mexico, which had been based on the US considerations to avoid generating a risk potential for debt in these countries.[14]

There is yet another key point to be noted here, i.e. the accession of Panama to the Belt and Road Initiative on November 17, 2017, when this Central American state became the first country of this region to join officially the BRI. Given the geostrategic location of Panama, along with its geographical proximity to

11 China-CELAC Forum, *China-Latin American and Caribbean Countries Cooperation Plan (2015–2019),* January 23, 2015. http://www.chinacelacforum.org/eng/zywj_3/t1230944.htm; CELAC, Foro CELAC China, El Salvador, CELAC and China Joint Plan of Action for Cooperation on Priority Areas (2019–2021). http://www.itamaraty.gov.br/images/2ForoCelacChina/Joint-Action-Plan-II-CELAC-China-Forum-FV-22-01-18.pdf.

12 *China-CELAC Forum, China-Latin American and Caribbean Countries Cooperation Plan (2015–2019),* January 23, 2015. http://www.chinacelacforum.org/eng/zywj_3/t1230944.htm.

13 *Special declaration of Santiago of the II Ministerial meeting of the CELAC-CHINA Forum on the Belt and road initiative*. http://www.itamaraty.gov.br/images/2ForoCelacChina/Special-Declaration-II-CELAC-CHINA-FORUM-FV-22.1.18.pdf

14 Andrés Bermúdez Liévano. *China's Belt and Road advances in Latin America's Andean region*. 18, 2019. Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/infrastructure/27815-chinas-belt-and-road-advances-in-latin-americas-andean-region/

the United States, the statement of the Chinese Foreign Minister – Wang Yi, during his visit to Panama (September 17, 2017) deserves attention. Mr. Wang Yi emphasized that "the Sino-Latin American cooperation was not targeted at any particular third country and did not affect the relevant relations with the third country in question, but was aimed at promoting the overall development of all Latin American countries"[15]. There was something more to it as this event illustrated the complex nature of China's strategy, which has also been drawing political dividends through its economic levers of influence. The signing of this agreement had been preceded by the establishment of diplomatic relations between China and Panama (June 2017), for which purpose this Central American state had suspended its recognition of the Republic of China (Taiwan)[16]. This act marked the initial phase of the targeted trend in China's policy of ***diplomatic isolation of Taiwan*** through the mechanisms of the Belt and Road Initiative. According to Taiwan's Foreign Ministry, Taipei maintains diplomatic relations with 15 countries, 9 out of which from the LAC region (Belize, Guatemala, Haiti, Honduras, Nicaragua, Paraguay, Saint Kitts and Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent and Grenadines)[17]. Three out of the 6 countries that have established official diplomatic relations with Beijing over the past 10 years in exchange for financial and some other economic incentives have been from Latin America (Panama, the Dominican Republic and Salvador[18]). This dynamism is indicative of the fact that the Chinese investments in the LAC have been serving not only for trade and economic purposes, but also for expanding its geopolitical weight and influencing the foreign policy of the partners of this initiative. Such a combination of economic and political interests is bound to evoke a match of ***positive and negative perceptions of China*** stemming from the different geopolitical factors that the individual countries have to take into consideration. Beijing's relations with the Latin American countries are largely asymmetric as they are not all equally important for China's strategy in this region. The recent high-level exchange visits are indicative of this, as they illustrate China's degree of engagement with the key geopolitical players, along with its priorities in these ***bilateral relations***.

Panama – the place of this logistics hub in the Chinese Belt and Road economic domination strategy

On one hand, the incorporation of Panama into the BRI has been an advertisement of the geostrategic importance that China attaches to this region while, on the other hand, it has been a demonstration of the existence of some unavoidable barriers to the implementation of China's strategy. Since

15 Press release. The Belt and Road Initiative Becomes New Opportunity for China-Latin America Cooperation 2017/09/18; Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1494844.shtml. Wang Yi: The Belt and Road Initiative Becomes New Opportunity for China-Latin America Cooperation

16 Elida Moreno, Philip Wen; *Panama establishes ties with China, ditches Taiwan in win for Beijing*; Reuters; June 13, 2017. https://www.reuters.com/article/us-panama-china-idUSKBN194054

17 Ministry of Foreign Affairs, Republic of China (Taiwan); Diplomatic Allies. https://www.mofa.gov.tw/en/AlliesIndex.aspx?n=DF6F8F246049F8D6&sms=A76B7230ADF29736

18 Belt and Road portal. Dominican Republic. https://eng.yidaiyilu.gov.cn/gbjg/gbgk/73371.htm El Salvador. https://eng.yidaiyilu.gov.cn/gbjg/gbgk/73370.htm

the establishment of diplomatic relations, Beijing and Panama have signed more than 30 bilateral agreements[19] in areas such as economics, trade, finance, infrastructure, and tourism. The new phase of relations has been marked by the first ever visit of a Panamanian president to Beijing, made in November, 2017, by Juan Carlos Varela (2014-2019). The main focus of this visit was the opening of a Panamanian Embassy in Beijing, along with a Panamanian Consulate in Shanghai[20]. On the other hand, in December, 2018, Xi Jinping became the first Chinese president to visit Panama, accompanied by representatives of some companies in the construction, the telecommunications, and the financial sector. At a trade fair in Panama, varied stands of companies were presented to president Varela, including that of Huawei, as well as the one of the China Railway Design Corporation – a candidate for a new high-speed railway project in the country worth $4 billion[21].

The strengthening of Beijing's economic and political influence has also been reflected by the tender won by a Chinese consortium for the construction of a fourth bridge over the Panama Canal worth $1.4 billion[22]. Undoubtedly, of greatest interest to Beijing has been the importance of the Panama Canal in world trade, which has raised some concerns in Washington, given the historical role of the US in carrying out this mega project[23]. In support of this understanding, the statement made by the US Secretary of State – M. Pompeo, during his visit to Panama (October 18, 2018) should be highlighted as in his statement he referred to the Chinese approach as being ***"predatory economic activity"***[24]. Following this visit and, under the US pressure, China's plan to build a new embassy in the vicinity of the Canal was canceled[25]. In addition, the impasse reached in the negotiations for the signing of a free trade agreement and the rejection of the Chinese proposal to build a high-speed railway[26], have been an indication that the Chinese influence in the LAC has its limits given the dominant role of the United States. On the other hand, the global pandemic and the global recession have put Panama in a particularly vulnerable state. According to the Panama Canal administrator – Rikaurte Vazquez, the pandemic has caused a significant decline in shipping through the canal, which is likely to lead to lasting changes in

19 Mat Youkee. The Panama Canal Could Become the Center of the U.S.-China Trade War. Foreign Policy, May 7, 2019. https://foreignpolicy.com/2019/05/07/the-panama-canal-could-become-the-center-of-the-u-s-china-trade-war/

20 *Panamanian President Varela completes successful first state visit to China*; PR Newswire. Government of Panama. https://www.prnewswire.com/news-releases/panamanian-president-varela-completes-successful-first-state-visit-to-china-300562275.html

21 Mat Youkee. *The Panama Canal Could Become the Center of the U.S.-China Trade War*. Foreign Policy, May 7, 2019. https://foreignpolicy.com/2019/05/07/the-panama-canal-could-become-the-center-of-the-u-s-china-trade-war/

22 *Panama awards $1.4 bn bridge project to Chinese group*. France24. https://www.france24.com/en/20181205-panama-awards-14-bn-bridge-project-chinese-group

23 The Panama Canal, built by the United States more than a century ago, is a bulwark for projecting influence and protecting Washington's interests in the Western Hemisphere.

24 Edward Wong. *Mike Pompeo Warns Panama Against Doing Business with China*; The New York Times Company. https://www.nytimes.com/2018/10/19/world/americas/mike-pompeo-panama-china.html

25 Mat Youkee. *Panama the new flashpoint in China's growing presence in Latin America*; The Guardian, 28 Nov 2018. https://www.theguardian.com/world/2018/nov/28/panama-china-us-latin-america-canal

26 Mat Youkee. *Has China's winning streak in Panama ended?* March 25, 2020; Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/trade-investment/34472-has-chinas-winning-streak-in-panama-ended/

the world trade patterns and is going to reduce the revenues generated by this facility[27].

All these developments are indicative of the need to strike the necessary balance in the relations with the world powers so that the countries of this region could benefit on the basis of their national interest. However, there is one thing for sure: China's presence is going to become increasingly relevant in the long run, given Beijing's ever increasing role in world trade, as well as the evolving nature of the LAC countries. This trend became evident, on a symbolic level, during the opening of the enlarged Panama Canal in 2016, when the first sea vessel crossing ceremony was performed by a container ship of "COSCO Shipping" – the Chinese state company[28]. This demonstrated that China's role in this region has also begun to turn into an unavoidable factor while Beijing's penetration has often been greeted by the Latin American countries with wide-open doors.

The above facts come in support of the thesis that China's link with the LAC region is going to be strengthened within the framework of the New Silk Road (the BRI) as the successful addressing of the infrastructure needs is a key conditionality in the development of the LAC. According to an analysis made by a UN regional body – the Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC), this region should invest 6% of its GDP per year in this sector, but in reality only 3% are being spent.[29] China has the necessary capacity to carry out infrastructure projects in this region – both in terms of providing engineering services, as well as in terms of funding them. A study conducted by the Inter-American Dialogue on assessing the development of Chinese support in this region's transport infrastructure states that between 2002 and 2018, China displayed interest in some 150 projects; however, only half of them did enter a construction phase while the rest never moved beyond the stage of the conceptual design[30]. Although with a varying degree of success, China's occupation of this niche market has been gaining ground. This has been most evident in Argentina, where the infrastructure projects are a priority for Chinese funding.

Argentina – the main recipient of Chinese infrastructure investments in the LAC

China has been among the leading export and import destinations of Argentina (ranking second in 2019 after Brazil and before the United States,

27 Jeremy Hobson; Samantha Raphelson; *Climate Change, COVID-19 Pandemic Threaten Future of Panama Canal,* June 22, 2020. https://www.wbur.org/hereandnow/2020/06/22/panama-canal-covid-19-climate-change

28 The Inaugural Sail of M.V. COSCO SHIPPING PANAMA through the Expanded Panama Canal. China COSCO Shipping Corporation Limited. 2016-06-27. http://en.coscoshipping.com/art/2016/6/27/art_6923_49018.html#:~:text=June%2026%2C%202016%20marked%20a,Neopanamax%20ship%20to%20transit%20them.

29 Fermín Koop; *Chinese rail advances slowly in Latin America*; October 1, 2019; Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/infrastructure/30573-chinese-rail-advances-slowly-in-latin-america/

30 M. Mayers. *China's Transport Infrastructure Investment in LAC: Five Things to Know*. Washington: Inter-American Dialogue. https://www.thedialogue.org/blogs/2018/11/chinas-transport-infrastructure-investment-in-lac-five-things-to-know/

with a trade turnover of $16 billion[31]). In recent years, the Chinese interests in Argentina have been reflected by president Xi Jinping's two state visits between July 19-20, 2014, and November 29-December 2, 2018, as well as during the G20 summit in Buenos Aires. The comprehensive strategic partnership established in 2014 within the framework of Xi Jinping's meeting with the center-left president – Christina Kirchner (2007-2015), was indicative of the priority that these two countries were attaching to their relations, as well as of the desire to upgrade them.

Xi Jinping's visit to Argentina in 2018 and his meeting with the center-right President – Mauricio Macri (2015-2019), was defined by the two parties as marking a new era in the bilateral relations[32]. The main result was the signing of 30 agreements in areas such as agriculture and infrastructure, which amounted to over $5 billion. Despite the already stated intention in a joint declaration to step up cooperation on the Belt and Road Initiative, this visit did not lead to Argentina's formal accession to this initiative[33]. This is indicative of the existence of some external geopolitical factors which Buenos Aires has to take into account, namely the maintenance of good relations with the United States. Evidence of this has been the fact that, during his term, president Macri made more visits to the United States – four, compared to two visits to China[34]. This is also indicative of the desire to strike a balance between the two global powers.

In economic terms, the intensified dialogue has been reflected by the growth of the trade and investment flows. Beijing is one of Argentina's largest creditors, allocating $17.1 billion in 2007-2019, of which $13.7 billion for ***infrastructure projects***, and $3 billion for ***energy projects***[35]. This has made this country rank 4th among the leading recipients of Chinese loans in the LAC region after Venezuela, Brazil and Ecuador. The Chinese funding has been concentrated on the modernization of the freight trains and the rail networks, respectively: for the Belgrano-Cargaz line, worth $2.1 billion, along the North-South axis, connecting the agricultural core of the country with its coast[36], as well as for the San Martin line, worth $1.1 billion, along the East-West axis, connecting the city of Rosario with the province of Mendoza[37]. What is characteristic of the case of Argentina is that China has demonstrated its ability to adapt to the needs of the region and use a moderate approach while as regards the Belgrano-Kargaz project the China Development Bank has not set any conditions for the participation of

31 IMF data access to macroeconomic and financial data. Direction of trade statistics. https://data.imf.org/?sk=9D6028D4-F14A-464C-A2F2-59B2CD424B85&sId=1515619375491

32 *China, Argentina eye new era of partnership*. Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China; 2018/12/03. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/xjpcxytjhzz/t1618246.shtml

33 Joint Statement between the People's Republic of China and the Argentine Republic. Ministry of Foreign Affairs, International Trade and Worship of Argentina, 2 December 2018. https://www.cancilleria.gob.ar/en/announcements/news/joint-statement-between-peoples-republic-china-and-argentine-republic

34 List of international presidential trips made by Mauricio Macri. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_international_presidential_trips_made_by_Mauricio_Macri

35 Gallagher, Kevin P. and Margaret Myers (2020) *China-Latin America Finance Database*, Washington: Inter-American Dialogue. https://www.thedialogue.org/map_list/

36 Fermín Koop; Chinese rail advances slowly in Latin America; October 1, 2019; Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/infrastructure/30573-chinese-rail-advances-slowly-in-latin-america/

37 Eliana Raszewski, Cassandra Garrison; Argentina, China sign billion-dollar cargo railway renovation deal. Reuters, November 30, 2018. https://www.reuters.com/article/us-argentina-china-idUSKCN1NY2TR

a contractor[38]. This project of strategic importance for access to the country's agricultural market is considered to have been be successful, despite the couple of changes of government and the revision of some of the deals concluded previously by Kirchner. Under the Macri administration, the construction of two $5.7 billion dams, negotiated under Kirchner's mandate, was called into question for environmental reasons and the non-transparent way in which the agreements had been negotiated[39]. The incumbent president – Alberto Fernandez, whose vice president is Kirchner, has declared his intention to resume these projects, including a project for the construction of a $10 billion Chinese-funded nuclear power plant[40]. Moreover, according to some information published by the Argentine's daily, *La Nacion*, a telephone conversation had taken place between Fernandez and Xi Jinping in late September, 2020, during which the Chinese president had invited his Argentine counterpart to pay a visit to Beijing as soon as the epidemiological situation would allow this[41].

All these developments suggest a resumption of Kirchner's line of conduct, with some recent political and economic indications suggesting that Argentina is going to be the first one of this region's major economies to join the Belt and Road Initiative, which will undoubtedly lead to the upgrading of the political and trade relations between the two countries. In this regard, the economic consequences of the COVID-19 pandemic are considered to be an important factor, as a result of which the Sino-Argentine relations seem to have been developing positively. According to the Institute for International Strategy of the Chamber of Exporters of Argentina (CERA), in July 2020, China strengthened its position as a leading trading partner, accounting for 11.3% of the exports and for 21.9% of the total imports. This is the fourth consecutive month in which this Asian giant has been maintaining the first position, thus displacing Brazil, as a result of Argentine basic exporting necessities (chiefly soy and beef)[42].

In an effort to maintain the positive perceptions of itself in the context of the COVID-19 pandemic, Beijing has also been having an active role in meeting Argentina's medical needs by sending flights with equipment as a result of the active dialogue between center-left president, Fernandez, and his Chinese counterpart, Xi Jinping[43]. The website of the Ministry of Foreign Affairs of Argentina has reported that, as of April 13, 2020, the foreign ministries of the two countries had coordinated the delivery of 5,000 protective suits, 10,000 protective medical

38 Fermín Koop; Chinese rail advances slowly in Latin America; October 1, 2019; Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/infrastructure/30573-chinese-rail-advances-slowly-in-latin-america/

39 New Argentina president to put deals with China under the microscope, November 27, 2015, Diálogo Chino. https://dialogochino.net/en/trade-investment/4292-new-argentina-president-to-put-deals-with-china-under-the-microscope/

40 Verónica Dalto. Argentina ponders BRI endorsement amid tricky debt restructuring, Dialogo Chino, August 19, 2020. https://chinadialogue.net/en/business/argentina-ponders-bri-endorsement-amid-tricky-debt-restructuring/

41 Relación bilateral: Xi Jinping invitó a Fernández a una visita de Estado a China. La Nacion. 29.09.2020. https://www.lanacion.com.ar/politica/relacion-china-alberto-fernandez-dialoga-xi-jinping-nid2464631

42 *China es el principal socio comercial de Argentina,* Instituto de Estrategia Internacional (IEI) de la Cámara de Exportadores de la República Argentina (CERA). https://www.pagina12.com.ar/291274-china-es-el-principal-socio-comercial-de-argentina

43 *President Xi Jinping Exchanges Letters with Argentine President Alberto Fernández*; Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. http://www.chinacelacforum.org/eng/zyxw_1/t1796501.htm

masks, 50,000 surgical masks, 1,000 face shields, 200 digital thermometers, 1,000 pairs of gloves, and 1,000 shoe cases for the needs of the Ministry of Health of Argentina[44]. This is one way in which the pandemic has offered new opportunities for China's interaction with this region, by offering a unique "health silk road" to maintain active the dynamism in the bilateral relations.

In this context, it could be argued that the degree of engagement with China has also been influenced by the ideological factors related to the political status quo in the countries concerned. It is a bit too early to say whether the Chinese funding is going to ensure sustainable development or to deepen this country's debt crisis; however, it has been undoubtedly offering an alternative source of funds and opportunities to meet Argentina's needs in its underdeveloped areas. However, one should also take into account the presence of some risk factors in the Chinese positioning, which are most evident in the construction of the astronomical observatory in Patagonia, which has been the subject of conspiracy theories although, according to Beijing, its objectives are entirely peaceful and related to the exploration of the moon[45]. The facts that have been worrying and have demonstrated opacity in the Chinese approach involve the limited access to this site, the limited supervision on the part of the competent Argentine authorities, and the construction of the site by the Chinese military. The final investment has amounted to $50 million. It was initiated by Christina Kirchner's cabinet while, later on – in 2016, the agreement was revised to include a clause making it clear that the objectives of the site are purely civil. And, this has led to the conclusion that, as regards such investment projects, the governments need to develop mechanisms for impact and risk analysis, involving all the stakeholders, the private sector, and the NGOs.

Risk factors in China's engagement with this region

Such risk factors are most pronounced in some countries, such as Venezuela and Ecuador, which are among the largest recipients of Chinese investment and are ranking first and third, respectively. Ecuador is home to the most controversial, as it seems, Chinese project – the Coca Codo Sinclair dam, the funding and implementation of which are associated with the low-quality performance of the Chinese state contractor – *Sinohydro*[46]. The Coca Codo Sinclair dam was inaugurated in 2016 by Xi Jinping and the then Ecuadorian President – Rafael Korea[47]. According to an article in the Hong Kong-based, English-language *South China Morning Post*, an audit has found that the construction contracts have damaged the Ecuadorian state by some $165 million, due to breach of

44 *COVID-19: New flight Flight from China with medical supplies arrives in Argentina;* Ministry of Foreign Affairs, International Trade and Worship of Argentina, 13 April 2020. https://www.cancilleria.gob.ar/en/announcements/news/covid-19-new-flight-flight-china-medical-supplies-arrives-argentina

45 Cassandra Garrison; *China's military-run space station in Argentina is a 'black box',* January 31, 2019, Reuters. https://graphics.reuters.com/SPACE-ARGENTINA-CHINA/010090CP0J4/index.html

46 Raquel Carvalho, *China in Latin America: partner or predator? The Ecuadorean resistance, South China Morning Post,* May 25, 2019. https://multimedia.scmp.com/week-asia/article/3011618/beijing-conquest-latin-america/chapter03.html

47 Inauguración de Coca-Codo, el acto más relevante de Xi Jinping, ElComercio.com. https://www.elcomercio.com/actualidad/inauguracion-cocacodosinclair-visita-xijinping.html

the contract and some structural damage that had caused over 7,000 cracks in the building that has been usually operating at half capacity [48]. Undoubtedly alarming is also the fact that, during the construction process in December, 2014, 14 workers died, including Ecuadorian and Chinese citizens, as a result of the collapse of a tunnel. According to information released by the Inter-American Dialogue, the China Import and Export Bank had paid more than $2 billion for this project, which is only a small portion of China's nearly $19 billion in loans in the period 2010-2018. The non-sustainability of these loans is evidenced by Ecuador's inability to repay them while, in return, China has been getting some 80% of the Ecuadorian oil at preferential prices.

The situation in Venezuela is not much different. The Bolivarian Republic is the largest recipient of Chinese investment, with the China Development Bank (CDB) providing most of the funding – to the tune of over $60 billion in loans since 2007.[49]. The commercial rationale behind such loans has been to finance the long-term oil partnerships between these two nations. It is no coincidence that most of the loans were signed at the time of Hugo Chavez, whose rule was connected with a diplomatic and ideological partnership at a time when the strengthened ties with Latin America could be seen as a counterpoint to the US presence in Asia. The example of Venezuela is perhaps the clearest evidence of how the Chinese investments have been capitalizing on the oil-loan deals, as evidenced by the pragmatic considerations in Beijing's approach. The seriousness of the economic, political and humanitarian crisis since Chavez's death has led to a reduction in the Chinese investment flows, with only three energy tranches being carried out since 2013[50]. This is indicative of the fact that China has calculated its loans very carefully in compliance with the political status quo.

Brazil – a strategic partnership with "flying sparks"

In order to achieve maximum comprehensiveness of the issues under consideration, one should trace back China's relations with the countries whose governments have been having diametrically opposed political views to those of Beijing. Anti-Chinese sentiments are particularly evident in Brazil, where the far-right president – Jair Bolsonaro, has been having a sharp rhetoric towards China, combined with a dual approach. Brazil was the first country in this region to be recognized by China as its strategic partner in 1993, after which the relations were raised again, in 2012, to a comprehensive strategic partnership when the Global Strategic Dialogue between the foreign ministers was established, along with a ten-year cooperation plan (2012-2021)[51]. Some factors, such as the trade war

48 Raquel Carvalho, *China in Latin America: partner or predator? The Ecuadorean resistance,* South China Morning Post, May 25, 2019. https://multimedia.scmp.com/week-asia/article/3011618/beijing-conquest-latin-america/chapter03.html

49 Gallagher, Kevin P. and Margaret Myers (2020) "China-Latin America Finance Database", Washington: Inter-American Dialogue. https://www.thedialogue.org/map_list/

50 Ibid.

51 Ministry of Foreign Affairs of Brazil; Brazil-China relations. http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=5988&Itemid=478&cod_pais=CHN&tipo=ficha_pais&lang=en

between the US and China, along with the COVID-19 pandemic crisis, have had a significant impact on the Sino-Brazilian relations. Even before the coronavirus had been classified by the son of the Brazilian president as being "Chinese"[52], the tension had been fueled by the skepticism of Jair Bolsonaro himself, who tended to see the Chinese funding as a threat to the country's economic sovereignty. Nevertheless, this line of conduct has often managed to find a counterbalance in the pragmatic economic relations. This was testified by Bolsonaro's visit to Beijing in October, 2019, when the critical tone was significantly softened in an effort to attract Chinese investment for infrastructure and energy development, as well as to strengthen cooperation in science, technology, and outer space, with the Brazilian president stating that his "visit is a strong proof of the closeness of Brazil-China friendship and witnesses the highlights of bilateral relations"[53]. This trend was further confirmed in November, 2019, when Bolsonaro welcomed Xi Jinping to Brazil on occasion of the BRICS summit, by saying that "China is becoming more and more part of Brazil's future"[54]. Such polarized perceptions of China are indicative of a specific element in Bolsonaro's administration – the pro-American approach which follows to a certain extent Trump's international policy.

Given the strategic importance of Brazil-China's relations – both on a bilateral, as well as on a multilateral basis (BRICS, the WTO and G20), the stakes have been too high for the Brazilian government to jeopardize its relations with its largest trade partner. The total trade between Brazil and China has increased significantly, rising from $3.2 billion in 2001, to $98.9 billion in 2018[55]. China is Brazil's largest trading partner, with Beijing relying on this Latin American country for agricultural goods, iron ore, and crude oil in order to be able to meet the needs of its own economy. In a pandemic environment, the Brazilian exports to China grew by 14% between January and September 2020, amounting to $53 billion and representing 34% of the country's total exports; while the exports to the United States have gone down by 31%[56]. In addition, in the period 2005-2019, Beijing's two main banks, the China Development Bank and the China Export-Import Bank, lent Brazil a total of $28.9 billion – much more than to any other country, with the exception of Venezuela, and these loans have been focused chiefly on the energy infrastructure

The relations with Brazil are characterized by a much wider scope of cooperation, which includes some sectors, such as ***telecommunications and the exploration of outer space*****.** In an article on Dialogo Chino – a website

52 Tom Phillips; *Bolsonaro's son enrages Beijing by blaming China for coronavirus crisis. 19 Mar 2020, The Guardian.* https://www.theguardian.com/world/2020/mar/19/coronavirus-bolsonaro-son-china-row

53 *Xi Jinping Holds Talks with President Jair Bolsonaro of Brazil*, Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China, 2019/10/25. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/wshd_665389/t1711469.shtml

54 *China part of Brazil's future, Jair Bolsonaro says as he and Xi Jinping sign transport and investment agreements*; South China Morning Post. 14 Nov, 2019. https://www.scmp.com/news/world/americas/article/3037631/china-part-brazils-future-jair-bolsonaro-says-he-and-xi-jinping

55 Ministry of Foreign Affairs of Brazil; Brazil-China relations. http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=5988&Itemid=478&cod_pais=CHN&tipo=ficha_pais&lang=en

56 Ministry of Economy of Brazil; Brazilian trade balance. http://www.mdic.gov.br/index.php/comercio-exterior/estatisticas-de-comercio-exterior/balanca-comercial-brasileira-acumulado-do-ano

examining China's interaction with this particular region, the attaching of importance to something else beyond the export-import model of agricultural goods has been attested by the news about the launch of a sixth satellite under the Sino-Brazilian Satellite Earth Exploration Program (CBERS). It becomes clear from this information that the CBERS-4 mission is focused on the technological upgrade of the said program, the main purpose of which has been to assist Brazil in protecting the environment by providing real-time images of fires, along with some other causes for forest loss.[57] The question of China's negative influence on the deforestation of the Brazilian forests is a complex one; therefore, it is difficult to give an unambiguous answer as to the extent to which Beijing has been the primary source of this risk factor. It should be noted, however, that the significant increases in Brazil's soybean exports to China has been a consequence of the trade war between Beijing and Washington, with Brazil displacing the American soybeans from the first place on the Chinese imports list[58].

The antagonism between China and the United States is also evident in Brazil's telecommunications sector, where the Chinese companies are well positioned for potential expansion, including the future of the 5G infrastructure[59]. The demographic factor (of some 213 million inhabitants) makes Brazil one of the most important markets for determining the 5G future in the developing world. Brazil's forthcoming decision to allow Huawei to build the future 5G infrastructure is an important element of the future relations between the two countries. Brazil is still considering its position and has not officially restricted Huawei's access, despite the statement made by the US Ambassador to Brazil – Todd Chapman, that this country could face some consequences, if it allows Huawei into its 5G network, referring to some allegations of Chinese espionage[60]. Indicative of this has been the fact that after Chapman's statement, the Brazilian Vice President – Hamilton Murao, declared that Huawei has a capacity that surpasses that of its competitors and that this technological company has been the provider of more than one third of the country's 4G network[61]. Furthermore, in 2018 Huawei completed the laying of 6,000 km of submarine transatlantic telecommunications cable, thus connecting Brazil with the West Coast of Africa[62]. On one hand, the scale of this project testifies to Beijing's ambition to assume a leading role in the development of this country's technological sector while, on the other, it also testifies to Brazil's tendency to expand its cooperation with China.

57 Letícia Casado; *China and Brazil satellite cooperation helps fight Amazon deforestation – 20 years on; July 19, 2019, Dialogo Chino.* https://dialogochino.net/en/climate-energy/29044-china-and-brazil-satellite-cooperation-helps-fight-amazon-deforestation-20-years-on/

58 *China to impose 25 percent tariffs on 659 U.S. goods worth $50 billion*. June 15, 2018 Reuters. https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-tariffs/china-to-impose-25-percent-tariff-on-659-u-s-goods-worth-50-billion-xinhua-idUSKBN1JB2MS

59 *Huawei says US pressure on Brazil threatens long delays in 5G rollout*; 08 Jul 2020. https://www.channelnewsasia.com/news/business/huawei-says-us-pressure-on-brazil-threatens-long-delays-in-5g-rollout-12911372

60 *Brazil accepts Huawei's 5G bid despite US sanction warning*. Aug 20, 2020, Caribbean Business Report (CBR). https://caribbeanbusinessreport.com/news/brazil-accepts-huaweis-5g-bid-despite-us-sanction-warning/

61 Ibid.

62 *South Atlantic Inter Link Connecting Cameroon to Brazil Fully Connected. Huawei.com. Sep 06, 2018.* https://www.huawei.com/en/news/2018/9/south-atlantic-inter-link

These developments also give evidence to the fact that despite Bolsonaro's harsh rhetoric towards China, the argument for striking the right balance between the neoliberal model of the 'Washington Consensus' and its alternative in the face of the 'Beijing Consensus' is going to remain valid for Brazil's development, regardless of the existing differences. As the Chinese sage Confucius once said, "When anger intensifies, think of the consequences" – a piece of wise advice that the two countries are likely to follow, given their interdependent relations.

Conclusions and recommendations

Based on the issues considered above, we could arrive at the following conclusions: in its approach to the LAC, China has been pursuing its own geopolitical interests. Since 2014, it has been adding a regional approach to its portfolio and has been striving to expand its commitments both in terms of volume, as well as of scope. China's desire to strengthen its relations with the LAC region has marked a new stage in the form of its soft power instruments, such as the Belt and Road Initiative. China has aimed to occupy some niches in a number of underdeveloped but strategic sectors by means of funding and/or carrying out projects, which has been contributing to better access to the natural resources of the individual LAC countries. It cannot be said that China's positioning has been realigning the spheres of influence in the region, nor can it be definitely stated that it has been a destabilizing factor in this region's democratic development. It has given the US a reason to rehabilitate its leading role there, as evidenced by the *América Crece* initiative launched in 2018, which has been a counterpoint to the Road and Belt Initiative aimed at encouraging private sector investments in the infrastructure and creating a favorable regulatory framework in the LAC region by means of American expertise[63].

The development of a negative scenario, such as the one in Africa and Asia, which has been associated with the understanding of the so-called "Chinese debt-trap diplomacy" is highly unlikely[64], as this region has much higher economic performance and greater maneuverability, with the exception of Venezuela and Ecuador. In addition, the COVID-19 crisis appears to have been conducive to the strengthening of relations with the various countries as a result of the persistence of high levels of demand and consumption in China, which has declined significantly in other countries.

Flexibility and adaptability could be defined as the cornerstones of the Chinese approach, as seen in the country's pandemic activities, as exemplified by the so-called mask diplomacy. The case of Argentina shows that progress has been made in the area of sustainable development policies, but there is still room for improvement. To maximize the benefits of the closer relations with China, these countries need to take a much stricter approach in tackling the risk

63 Mat Youkee; *US makes fresh pitch to Latin America in bid to counter China's influence. The Guardian, 1 Oct 2020.* https://www.theguardian.com/world/2020/oct/01/us-latin-america-china-beijing US Department of State. America Crece FAQ. https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/11/America-Crece-FAQs-003-508.pdf

64 As a result of the inability of some countries to repay Chinese loans, Beijing is reaping the dividends by gaining control of the strategic logistics centers (port of Sri Lanka; construction of a military base in Djibouti).

factors, as well as to resist the temptation to ease the standards stemming from the unconditional nature of the Chinese investments. In his article, Pepe Zhang, Associate Director at the Atlantic Council think tank, has identified four important conditions in the context of reaping the benefits of the Belt and Road Initiative: 1.Imposing transparency, as well as debt and environmental guarantees; 2.Greater participation of the private sector; 3.The role of the advanced economies in this initiative; 4.The identification of new sectors outside the infrastructure[65]. Following all these recommendations is extremely important given the fact that the economic recovery and the development processes are going to be delayed as a result of the effects of the pandemic. Such efforts are going to require financial resources, as well as ***digital and health care reforms***, factors that China is likely to see as a new opportunity to strengthen its position and to protect its interests in this region.

Bulgaria's interest in the development of relations with the LAC region

Despite the geographical remoteness in an increasingly globalized and interdependent world, ***Bulgaria will have to seek new forms of cooperation with this region, taking into consideration the long-term prospects of such cooperation***. Given the current state of the Bulgarian diplomatic presence in the LAC, the dialogue will have to be realized not so much on a bilateral level, but through the mechanisms of multilateral cooperation. Bulgaria's foreign policy should inevitably be guided by a pan-European framework and should avail itself of some opportunities, such as the free trade agreement with the largest South American trade bloc – MERCOSUR, which is going to provide preconditions for ***restoring the Bulgarian presence and consolidating the EU position in the LAC – as opposed to the Chinese influence***. Once ratified, this agreement is going to provide better conditions for Bulgaria's exports, as well as attract investment in the Bulgarian economy; it is also going to be an important tool in the promotion of the environmental standards and the sustainable development in the LAC region.

On a bilateral level, Bulgaria should work towards differentiation and consideration of the political, economic and socio-cultural peculiarities of each and every country in this region, seeking cooperation in the areas of mutual interest. This country could use the expertise of both Portugal and Spain, as the exchange of experience with them could favor the improvement of its relations with LAC. The Bulgarian foreign policy priority for joining the OECD has been the reason for more frequent political consultations with the countries that have expressed their desire to join, such as Argentina, Brazil, and Peru, as well as the recently invited Colombia and Costa Rica. In this context, given the need to take a more pragmatic approach, it will be appropriate to consider strengthening the diplomatic presence in the LAC region. However, the assumption of a more efficient role is going to require the necessary financial resources, so it would be appropriate to optimize Bulgaria's diplomatic, trade, and economic presence

65 Pepe Zhang; *Belt and Road in Latin America: A regional game changer?* Atlantic Council, Oct 8, 2019. https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/belt-and-road-in-latin-america-a-regional-game-changer/

by taking into consideration the modern realities. The weakening of the political dialogue with Cuba is a proper occasion to consider reducing the staff of the Bulgarian embassy in Havana in order to be able to restore the activities of the diplomatic missions in Colombia or Chile, given their significantly much greater political, trade, and economic potential. In addition, this country could expand its presence through the honorary consuls, which is going to contribute to ***the cultivation of a more pragmatic bilateral cooperation***. With this end in view, a long-term strategy has to be implemented, which must be backed by additional financing and staffing of the Bulgarian diplomatic service in the LAC region. Otherwise, we are running the risk that the Bulgarian foreign policy in this region could be associated with lost profits and with "a cat that cannot hunt mice"[66].

Stefan Ninov *has successfully completed the 15th Diplomacy Course for Trainee Attachès "Marko Balabanov", organized by the Diplomatic Institute to the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria in 2020. He works at the "Bilateral European Cooperation" Directorate of the Ministry of Foreign Affairs. The consultant of this political report is Prof. Lazar Koprinarov, philosopher and diplomat, chief specialist at the "America" Directorate of the Ministry of Foreign Affairs.*

66 A reference to the world-known phrase of the long-time leader of the People's Republic of China – Deng Xiaoping, illustrating China's global rise – "It doesn't matter if a cat is black or white, as long as it hunts mice."

The EU-China cooperation in Africa. Opportunities for Bulgaria

Roberto Ivanov

1. Introduction

Africa has long been neglected but it is now home to some of the fastest growing economies. China's interests on this continent include not only the extraction of natural resources and the investment in infrastructure and production, but also trade, security, diplomacy, and soft power. China's engagement in Africa is a challenge but it also provides unique opportunities for cooperation with the European Union (the EU). The EU interests are focused on development assistance policies aimed at promoting the democratic values, good and stable governance, community development, trade, and high-tech services.

Although China's approach to the African countries has been evoking a suspicion of non-transparent political practices and corruption, it is not fundamentally contrary to the European economic and political interests. Currently, the opportunities for the EU-China cooperation in Africa are mainly in the field of security, notwithstanding the fact that they have a real potential for development. And, the Republic of Bulgaria can also benefit from this interaction.

2. The People's Republic of China in Africa

Over the past 20 years, the People's Republic of China (the PRC) has been an arena of unprecedented economic growth. This country has been increasingly playing a key role on the international scene. The scale of China's Belt and Road Initiative (BRI) has demonstrated clearly the ambition of the Chinese government to relocate the global economic axis and to build up a more integrated Eurasian geopolitical space. One of the branches of the "21st Century Silk Road" reaches Nairobi in Africa across the Indian Ocean and then travels across the Horn of Africa and across the Red Sea to reach the Mediterranean. This particular initiative is going to show whether the infrastructure of the fourth industrial revolution[1] could have the geopolitical impact that the roads of the Roman Empire in Europe had two thousand years ago.[2]

The PRC is both a diplomatic partner of, and an investor in Africa. China is a strong supporter of the African countries' independence movements. The interests of this Asian giant are not limited to natural resources alone as they also cover some issues related to trade, security, diplomacy, and soft power. China's aid to Africa has been enormous, but its scope and design have often

1 The "fourth industrial revolution" (the so-called Industry 4.0) refers to the emergence and the spread of the totality of new digital technologies in the 21st century.

2 Hanauer, L.; Morris L. J. Chinese Engagement in Africa: Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy, RAND Corporation, 2014, http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html, last acceded on 10.03.2020.

been controversial. Since 2000, the Sino-African trade has been growing at a rate of 20% a year. Currently, some 10,000 Chinese companies operate in Africa. China is the largest international player in the area of infrastructure projects and construction, with more than 10,000 km of roads and 6,000 km of railways, as well as a large number of libraries, schools, hospitals and some other important public buildings.[3]

Analysts often focus on what China has been receiving as a dividend from its commitment to the African countries – chiefly in the form of access to the natural resources and the markets needed for the Chinese exports. The use of almost entirely own labor to implement its projects in Africa has acted as a catalyst for the development of the Chinese businesses. On the other hand, it has often happened that the African countries, too, have supported the Chinese position in the international organizations so as not to lose access to Chinese funding.[4]

The PRC has a couple of major strategic goals in Africa. Oil and natural gas come first. According to a number of estimates, in 2020 China is going to approach the United States in terms of oil consumption. In order to secure for itself future supplies, China has been investing heavily in the oil sectors of some countries, such as Sudan, Nigeria, and Angola. A number of African countries have expressed their support for a unified policy towards China with the view of attracting more Chinese aid and investment. China has also been having a constructive role, thus contributing directly to the stability of the African region. Reducing the intensity of threats has been to the benefit of China's economic interests to the greatest extent. The opening of China's first overseas military base in Djibouti in 2017 was an important indication of China's growing commitment to the security in the Horn of Africa region. The PRC is among the countries having major contribution to securing personnel and funding to the UN peacekeeping missions in Africa. No doubt, this has been a move to protect the Chinese investments, but also a clear indication of this country's ambitions to be an international factor. The railway lines between Djibouti and Addis Ababa (Ethiopia), and also from Nairobi to Mombasa (Kenya), are being built with Chinese capital.[5]

The African governments see China not only as an opportunity for political recognition and legitimacy but also as strong economic support by means of aid, investment, infrastructure projects, and trade. A great number of African leaders would like to interact with the PRC in a manner that is not possible with the US or the EU, meaning economic development without pressure to uphold the democratic values and take big risks by investing in remote areas that are not attractive to the Western countries. The EU has also strict requirements as regards the sustainability of projects. Some African leaders believe that Africa

3 Xinhua, China to help Africa realize "African dream" early: Chinese state councilor, 23 Nov 2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-11/23/c_138578140.htm, last acceded on 25.04.2020.

4 Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations in a Multipolar World*, The European Union in International Affair, Palgrave Macmillan, 2018, ISBN 978-1-137-58702-2

5 Hanauer, L.; Morris L. J. *Chinese Engagement in Africa: Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy*, RAND Corporation, 2014, http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html, last acceded on 10.03.2020.

could replicate China's economic achievements. Significant for Africa's attitude towards China is the fact that the China-Africa Cooperation Forum (FOCAC) meeting, held in early September 2018 in Beijing, had been attended by twice as many African leaders than the UN General Assembly, which had been held two weeks after the above forum.[6]

A large portion of the African population believes that China has altruistic motives behind its own actions. While the African leaders welcome the Chinese investments in the infrastructure. They lay emphasis on the visible improvements that bring with them economic growth, jobs and improvements of the key transportation hubs. All this has been to the benefit of not only the ordinary citizens, but also of strengthening the positions of the ruling authorities among the population.[7]

There are also opponents in Africa of the Chinese intervention on the African continent. Some trade unions and varied NGOs have criticized the Chinese companies for poor working conditions and disregard for the environment. Independent observers have been warning that China has been negotiating deals that are unprofitable for the African countries and have been taking advantage of the weak governments, which has led to widespread corruption practices and negative governance decisions.

In some African countries, such as Zambia, Gambia, and Kenya, there have been local protests against the Chinese companies and their workers because of the environmental pollution and the lack of jobs for the local population in the Chinese projects.[8]

There has also been serious criticism of the growing debt of the African countries to the PRC. For example, the railway from Djibouti to Addis Ababa has costs Ethiopia almost a quarter of its 2016 annual budget. The 80% Chinese-funded railway from Nairobi to Mombasa has exceeded four times the original budget and has costs nearly 6% of Kenya's 2018 GDP. In 2018, some 20% of the African government debt had been to China. Over the past two decades, the PRC has provided loans to almost all African countries totaling $143 billion. Most indebted of all have been Angola ($25 billion), Ethiopia ($13.5 billion), Zambia ($7.4 billion), the Republic of Congo ($7.3 billion), and Sudan ($6.4 billion).[9]

Beijing has been trying to address these grievances by means of a more balanced approach to its relations with the African countries. This has involved much fairer economic and trade relations, the use of soft power, culture, an

6 Dahir, A. L. Twice as many African presidents made it to China's Africa summit than to the UN general assembly, Oct 5, 2018, https://qz.com/africa/1414004/more-african-presidents-went-to-chinas-africa-forum-than-un-general-assembly/, last acceded on 14.03.2020.

7 Hanauer, L.; Morris L. J. Chinese Engagement in Africa: Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy, RAND Corporation, 2014, http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html, last acceded on 10.03.2020.

8 Shepard, W. Why China's Development Model Won't Work In Africa, Oct 31, 2019, https://www.forbes.com/sites/wadeshepard/2019/10/31/why-chinas-development-model-wont-work-in-africa/#a76120c57afd, last acceded on 25.04.2020.

9 Sun, Y. China and Africa's debt: Yes to relief, no to blanket forgiveness, April 20, 2020, https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2020/04/20/china-and-africas-debt-yes-to-relief-no-to-blanket-forgiveness/, last acceded on 25.04.2020.

active intervention, as well as contribution to peace and security in the troubled regions.[10]

Although the analyses suggest that China's approach could provoke ineffective policies and corruption within the African governments, this has by no means undermined the EU economic and political goals on the African continent. The infrastructure built by China has been helping to reduce the operating costs and expand the regional markets, which, in turn, has been a very favorable opportunity for the EU investors. The European companies tend to hire local people, to pass on know-how to their partners, and to insist on humane and safe working conditions. Such business practices have been encouraging the Chinese companies to take on a similar approach.[11]

3. The European Union in Africa

Historically, the European Union and, more particularly – some of its Member States, have had much closer relations with Africa than China. These relations were established during their colonial experience and had a serious impact on the continent. The Cotonou Agreement of 2000 strengthened the relations between the EU and Africa, the Caribbean and the Pacific Group of States (ACP). It provided a framework for a political dialogue on issues, such as human rights, development aid and trade relations. [12]

In order to overcome the traditional division between Northern and Sub-Saharan Africa and, in parallel with the Cotonou Framework Agreement, the EU has been maintaining relations with the entire African continent and, especially with the African Union (AU), which is particularly important as it embraces 55 African countries. In 2007, the EU and Africa adopted a Joint Africa-EU Strategy (JAES). This strategy was based on cooperation between equals in the pursuit of common interests and mutual strategic goals. Another important breakthrough in the EU-Africa relations was achieved in 2014. This involved the adoption of *the Pan-African Program (PANAF) to the tune of € 845 million for the period 2014-2020, which was to provide funding for 5 key JAES initiatives. These initiatives included:*

1. *Peace and Security – the EU is in support of the efforts of the African Peace and Security Architecture (APSA), the African Standby Force, and maritime security*.

2. Democracy, good governance and human rights – one of the guiding principles of European cooperation with the African countries;

3. *Human development – promoting cooperation in science, technology and innovation, education and migration*;

4. *Sustainable development, growth and continental integration – the economic transformation is going to be supported by giving weight to agriculture and the provision of drinking water and food for the population*;

10 Xinhua, China to help Africa realize "African dream" early: Chinese state councilor, 23 Nov 2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-11/23/c_138578140.htm, last acceded on 25.09.2020.

11 Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations in a Multipolar World*, The European Union in International Affair, Palgrave Macmillan, 2018, ISBN 978-1-137-58702-2.

12 Ibid.

5. *Global issues – giving priority to the environment and the climate change*.[13]

The EU has been working with the AU closely in the field of security. The Joint Africa-EU Strategy is seen as the best functioning framework in this direction. This cooperation includes meetings between the EU and the AU Peace and Security Council at various levels, *support for the African Peace and Security Architecture and financial assistance for the African military operations, notably in Somalia* (the African Union Mission in Somalia/AMISOM). Since 2004, the EU has provided more than € 2.7 billion in peacekeeping operations through its African Peace Facility instrument. While under its Common Security and Defense Policy (CSDP), the EU has been carrying out civilian and military missions and operations in Africa, which have been different in scope and purpose. These have included, for instance: "Atalanta" and "Nestor" for combating piracy off the Somali coast; EUFOR RCA and EUMAM to stabilize the Central African Republic in the civil war context; EUTM Somalia and EUTM Mali for the training of the Armed Forces of Somalia and Mali; EUSEC in the Republic of Congo for a comprehensive reform of the security sector in this country. [14]

There are strong economic ties between the European Union and Africa. The EU is a major supporter of the African Continental Free Trade Area (AfCFTA), with € 72.5 million of funding by the end of 2020. In 2018, trade between Africa and the EU was worth € 235 billion, as compared to € 125 billion with China and € 46 billion with the United States.[15]

In late 2019, in Mauritius, the EU kicked off negotiations with five Eastern and Southern African countries (known as the ESA countries and comprising Comoros, Madagascar, Mauritius, the Seychelles Islands, and Zimbabwe) to "deepen" the already existing Economic Partnership Agreement. Since 2012, the exports of goods from the five ESA countries to the EU have increased by nearly a quarter, reaching almost € 2.8 billion in 2018. Investments in the region by European companies have also been on the increase.

In addition to improving the business and the investment environment, a comprehensive free trade agreement is going to stimulate the economies of the five ESA countries. This process is also going to be in support of the Europe-Africa Alliance for Sustainable Investment and Jobs, which was launched officially in September, 2018. It is also going to promote the regional and continental economic integration through the further preparation of the five ESA countries for the implementation of the AfCFTA under the auspices of the AU. The Economic Partnership Agreements (EPAs) are among the main building blocks on the road to the future AfCFTA. Since the implementation of this particular Interim Partnership Agreement with the ESA countries in 2012, Madagascar's exports to

13 Manrique, Manuel. *Something new out of Africa? Chinese,US and EU strategies for the continent.* 2015. Directorate-general for external policie, European Parliament.

14 Republic of Bulgaria, Ministry of Defense, EU military missions and operations under the Common Security and Defense Policy, https://www.mod.bg/bg/doc/cooperation/20181205_Miltary_missions.pdf, last acceded on 03.03.2020.

15 European Commission. Questions and Answers: Towards a Comprehensive Strategy with Africa, 9 March, 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_375, last acceded on 25.04.2020.

the EU have more than doubled. In the period 2012-2018, the Seychelles exports increased by more than a third, while Zimbabwe's exports over the same period to the EU increased by 12%.[16]

4. Interaction between the EU and China in Africa

The EU-China relations have been going through different phases. As early as 2008, the EU proposed a tripartite EU-China-Africa dialogue on issues, such as peace and security, infrastructure, sustainable management of the environment and natural resources, agriculture and food security. The African countries opposed initially as they believed this to be an imposition of the European standards in Africa, without any regard to the African priorities. And the challenge to the tripartite dialogue involved the differences in development policies and instruments used by the EU and China with regards to Africa.

Unlike China's large-scale projects, the EU engagement in Africa has been focused on fighting poverty, the protection of human rights, on supporting health, education and governance. Notwithstanding all these differences, there has been some convergence between China's building of transport infrastructure and Europe's approach to supporting stability, good governance and the business environment. In 2019, and with the aid of China, twenty African countries achieved a GDP growth of over 5%. The EU's development aid and interests, along with China's growing role as a future guarantor of a stable environment in Africa, have been demonstrating the growing opportunities for cooperation in the area of security, economics, and trade.[17]

Yet another opportunity for cooperation could be found in protecting the environment, by using renewable energy sources and combating climate change. In 2016, the EU demonstrated its desire for leadership on the basis of the Paris Agreement and declared its intention for tripartite cooperation with China and Africa on the implementation of this agreement in practice. The new EU strategy towards the PRC came up with the proposal that the competition in Africa should be turned into cooperation in pursuit of common goals. Since 2006, climate change has been an element of China's policy towards Africa. In 2015, the PRC provided $3.1 billion to the South-South Cooperation Climate Fund, with a focus on the African countries. This kind of cooperation has the potential to combine the European strengths in the design and implementation of renewable energy policies, technologies and technical education with China's recent experience in developing green industries and carrying out renewable energy projects in the African countries.[18]

The EU and China are also serious trading partners. In 2018, EU trade with China reached a 10-year peak of € 210 billion in exports and € 395 billion in

16 European Commission. EU and five Eastern and Southern African countries kick off negotiations to deepen trade relations, 17 January 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2102, last acceded on 25.04.2020.

17 Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations in a Multipolar World*, The European Union in International Affair, Palgrave Macmillan, 2018, ISBN 978-1-137-58702-2

18 Demissie, Alexander; Moritz, Weigel. New opportunities for EU-China-Africa trilateral cooperation on combatting climate change, 3/2017, Bonn: German Development Institute, https://www.die-gdi.de/uploads/media/BP_3.2017.pdf, last acceded on 20.03.2020.

imports. The European Union is highly dependent on its trade relations with China which holds 20% of the EU imports and is EU's second largest trading partner after the United States. In 2019, the EU exports to China were worth € 198 billion, and the imports from China were worth € 362 billion. In the future, this established partnership could also materialize in the form of joint initiatives in Africa. An impediment to this, however, could be the conditions that China imposes alongside its own aid and assistance. Such conditions often run counter to the European goals of good governance, human rights, macroeconomic stability, and free market reforms. The Chinese investments are often criticized for being tied to the use of Chinese project contractors, which limits the benefits to the local economies.

There has been a lot of migratory pressure from Africa to Europe in recent years. According to EUROSTAT forecasts, in 2036, the flow of migrants to Europe is going to reach a peak of 1.5 million people per year. A large proportion of these migrants is going to come from Africa, whose population of around 1.3 billion people (in 2020) is expected to double by 2050. The EU has been reorganizing its aid to Africa, with the aim of responding to the migration challenge in a timely manner, as well as addressing its primary sources. This could be achieved by providing development assistance, combating illegal migration, and improving border controls. While the link between security and development makes China a logical EU partner in Africa.

Armed conflicts, international organized crime, terrorist organizations, and the persistent instability of the African countries have been among the common security issues affecting both the EU and China. The PRC and Africa have already launched the Sino-African Cooperation for Peace and Security initiative. This project seems to be compatible with the European Union's approach to Africa, including the provision of financial support to the African peacekeeping missions and building up military capabilities to strengthen the African armies.

The large number of Somali pirate attacks on transport ships in the Gulf of Aden has provoked an international response. In 2008, the EU launched its naval Operation Atalanta, while China did not join any coalition as the Chinese navy launched a mission of its own. After a Chinese ship had been hijacked by Somali pirates in 2009, the need for co-operation with the EU became clear. It was then that China began to consider the EU a natural partner in the field of security in Africa.[19]

Another example is the EU-China cooperation in Mali. In 2013, the EU launched a EUTM Mali training mission for the armed forces of this country. The mission's mandate was to restore law and order, to neutralize organized crime and to curb the terrorist threats. China, on its part, also sent troops to the mission area in West Africa. The Chinese military engineers have performed successfully more than 100 construction and logistics tasks, such as building

19 Duggan, Niall. *The People's Republic of China and European Union Security Cooperation in Africa: Sino-EU Security Cooperation in Mali and the Gulf of Aden*, International Journal of China Studies, Vol. 8, № 1, April 027, ISSN 2180-3250.

roads, constructing office buildings and houses. Cooperation in Mali has been among the best examples of the EU-China cooperation in Africa.[20]

5. Opportunities for, and recommendations to Bulgaria

Until 1990, the relations between Bulgaria and the African countries used to be much more intense. After 1990, however, most of the Bulgarian diplomatic and trade missions in Africa were closed. This had a far-reaching effect on the diplomatic and the economic relations. Currently, Bulgaria has been making an effort to restore its diplomatic relations with the African countries, according to the existing possibilities. There is also a historical overlap in Bulgaria's bilateral relations with the African countries.

The African governments and nations have been cautious and rather distrustful of some European countries, such as France, Germany, Italy, and Belgium, while Bulgaria has been more trusted. A great number of African leaders, politicians, businessmen, scientists, doctors, and public figures have received their education in this country or have had some other positive contacts with Bulgaria, while a large number of Bulgarian specialists have worked on projects to build infrastructure or production facilities on the African continent. Bulgaria could be a promoter of the European policies and interests in Africa and could also benefit from raising its own prestige in international relations and secure support for the Bulgarian economic interests.

5.1. Education

Bulgaria could also join Brussels' initiatives in the area of education at different levels, gender equality and women's access to education.

One of the opportunities for Bulgaria in Africa is in the area of higher education as varied programs could be initiated jointly with EU universities. With the official Bulgarian development aid, scholarships could be provided for the best prepared African young people. This is not only going to bring benefits to Bulgaria and the EU. On one hand, these educated young people could stay and get jobs in Bulgaria or in the EU, where there is an urgent need for skilled labor; while, on the other hand, they could get back to Africa where they could also contribute to the building of a positive image of Bulgaria. This is a prerequisite for a solid basis for Bulgaria's future diplomatic and economic relations with the African countries.

5.2. Trade

Against the background of the huge trade exchange between the EU Member States and Africa, Bulgaria could find additional opportunities for the sale of its own products. However, after the years of transition to a market economy, the Bulgarian foreign economic relations with the African countries have declined significantly. This has been due to a couple of reasons, namely: the closure of diplomatic missions; the sale of state assets in these countries; curbing the

20 Duggan, Niall. *The People's Republic of China and European Union Security Cooperation in Africa: Sino-EU Security Cooperation in Mali and the Gulf of Aden*, International Journal of China Studies, Vol. 8, № 1, April 027, ISSN 2180-3250.

possibilities for state support of the companies' foreign trade activity; the desire to realign and redirect trade to the European markets; Bulgaria's lack of interest in Africa.[21]

From a commodity structure viewpoint, Bulgaria's trade with the countries of Sub-Saharan Africa has not been diversified sufficiently and is still focused on a couple of main groups of goods, comprising raw materials and products of low added value. Some 70% of Bulgaria's exports to sub-Saharan Africa embrace the following groups of product: "ore, slag, and ashes", "cereals", "fats and oils of animal or vegetable origin", "nuclear reactors, boilers, machinery and equipment; spare parts for such machinery and equipment". The relevant demand, however, provides an excellent opportunity for this country to boost its exports to sub-Saharan Africa and to step up the production of such goods in Bulgaria.

Notwithstanding the rising trade flows between Africa and the EU, as well as this region's wealth of resources, good economic ties in the past, and opportunities for foreign trade relations, Africa is still being underestimated. Raising the awareness of Bulgarian companies of the opportunities offered by this region, including through the active assistance and involvement of the African embassies and organizations in this country, as well as implementing financial instruments to minimize the risk, could encourage the Bulgarian companies to seek opportunities and penetrate new markets.

Both the large companies which have been currently carrying out most of the trade, as well as the medium and small companies with a more limited potential to penetrate this market, could get interested in the African region. In addition to the lack of information, it has been difficult to conduct trade on these markets without any state support, which is a factor that could reduce the risks and provide opportunities for foreign trade.[22]

The most important points in terms of opportunities for more Bulgarian companies to enter the African markets could be summarized in the following three main areas:

- Raising the awareness of the Bulgarian companies by organizing business forums, seminars and some other events;
- Reinstatement of the key diplomatic and trade missions and public-private partnerships in the African countries and in Bulgaria. An important element of the European foreign policy involves strengthening the diplomatic and political relations with the African countries; however, this could also be a factor in strengthening Bulgaria's trade and economic relations with the African region;
- Financial instruments to reduce the risks and support foreign trade.[23]

5.3. Bulgaria and the EU Common Security and Defense Policy

The Republic of Bulgaria has been participating actively in the development

21 Marinov, E. 2017. *Opportunities and prospects for Bulgaria's foreign trade relations with the countries of Sub-Saharan Africa*. C.: EBM. 154 c. ISBN 978-619-90568-4-4.

22 Ibid.

23 Ibid.

of the EU CSDP. By the month of January, 2021, this country has contributed with four military medics from the Bulgarian Military Medical Academy, who have been taking part in the training of the Mali security forces (EUTM Mali). Bulgaria has demonstrated its commitment to the joint efforts of the EU aimed at resolving the crisis in Mali in the long run. It has also participated in a couple of already completed international missions and operations in Africa.[24]

Bulgaria's participation in the implementation of the CSDP in Africa could be expanded, which is going to raise the international prestige of this country. In addition, a more active participation is going to provide an opportunity for the Bulgarian Army to gain new military experience, build up capacity, and gain expertise in the African region. This could materialize in the area of conflict prevention, peacekeeping, maintaining and consolidating peace. And when a conflict situation gets back to normal, it is possible for Bulgarian companies and experts to take part in the reconstruction of the country that has been affected by the conflict.

6. Conclusion

For years, China's intervention in Africa has been based on mutual interests. The PRC needs natural resources and Africa needs finished goods and infrastructure development. Some African leaders and the media have openly criticized China's approach and have called for equality in the relations. And, as a result of the spread of COVID-19, there have also been calls for restructuring, deferral of payments, and forgiveness of some of Africa's debts to China. However, the PRC has been successfully changing its policies and approaches in order to be able to defend its strategic goals on the continent.

The EU-Africa partnership has been in the area of trade, sustainable development, security, migration, counter-terrorism, and human rights.

The cooperation between the European Union and China in Africa has been complex and on different levels. The objectives of the EU and the PRC have been largely different in nature; however, they have rather complemented than contradicted each another. There is a wide field of cooperation between the EU and China in the areas of security, climate change, sustainable development, human rights, migration, the fight against poverty and hunger.

As far as the Republic of Bulgaria is concerned, there are tangible opportunities arising from the cooperation between the EU and the PRC in Africa. This country has been traditionally well received on the African continent and could be instrumental in promoting the European policies there. Bulgaria could not only contribute to the joint European-Chinese initiatives in Africa, which is going to raise its prestige in international relations, but could also derive particular diplomatic and economic benefits from this cooperation.

24 Ministry of Defense of the Republic of Bulgaria, *General information on the EU Mission for Training the Security Forces of Mali (EUTM MALI) and the Bulgarian participation there, https://www.mod.bg/bg/doc/tema/missions_operations/docs/20130315_Mali.pdf*, last acceded on 10.03.2020.

REFERENCES

Books, periodicals and scientific papers

1. Marinov, E. 2017. *Opportunities and prospects for Bulgaria's foreign trade relations with the countries of Sub-Saharan Africa*. S.: EBM. 154 pages. ISBN 978-619-90568-4-4.

2. Pavlov, S. *The African (geo) policy of Brussels.* // The Geopolitics Journal, No 5/ 2017, pp. 107-116.

3. Duggan, Niall. *The People's Republic of China and European Union Security Cooperation in Africa: Sino-EU Security Cooperation in Mali and the Gulf of Aden*, International Journal of China Studies, Vol. 8, № 1, April 027, ISSN 2180-3250.

4. Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations in a Multipolar World*, The European Union in International Affair, Palgrave Macmillan, 2018, ISBN 978-1-137-58702-2.

5. Manrique, Manuel. *Something new out of Africa? Chinese, US and EU strategies for the continent.* 2015. Directorate-general for external policies, European Parliament.

Internet sources

Ministry of Defense, *General information on the EU Mission for Training the Security Forces of Mali (EUTM MALI) and the Bulgarian participation there*, https://www.mod.bg/bg/doc/tema/missions_operations/docs/20130315_Mali.pdf, last acceded on 10.09.2020.

Dahir, A. L. *Twice as many African presidents made it to China's African summit than to the UN General Assembly*, Oct 5, 2018, https://qz.com/africa/1414004/more-african-presidents-went-to-chinas-africa-forum-than-un-general-assembly/, last acceded on 14.03.2020.

Demissie, Alexander; Moritz, Weigel. *New opportunities for EU-China-Africa trilateral cooperation on combating climate change*, 3/2017, Bonn: German Development Institute, https://www.die-gdi.de/uploads/media/BP_3.2017.pdf, last acceded on 20.03.2020.

European Commission. *Questions and Answers: towards a Comprehensive Strategy with Africa*, 9 March, 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_375, last acceded on 25.04.2020.

European Commission. *EU and five Eastern and Southern African countries kick off negotiations to deepen trade relations*, 17 January 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2102, last acceded on 25.04.2020.

Hanauer, L.; Morris L. J. *Chinese Engagement in Africa: Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy*, RAND Corporation, 2014, http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html, last acceded on 10.03.2020.

Shepard, W. *Why China's Development Model Won't Work In Africa*, Oct 31, 2019, https://www.forbes.com/sites/wadeshepard/2019/10/31/why-chinas-development-model-wont-work-in-africa/#a76120c57afd, last acceded on 25.04.2020.

Stahl, A. K. *EU-China-Africa Trilateral Relations: A New Trend in International Relations*, E-International Relations Publishing, 2014, https://www.e-ir.info/2014/09/16/eu-china-africa-trilateral-relations-a-new-trend-in-international-relations/, last acceded on 13.03.2020.

Sun, Y. *China and Africa's debt: Yes to relief, no to blanket forgiveness*, April 20,

2020, https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2020/04/20/china-and-africas-debt-yes-to-relief-no-to-blanket-forgiveness/, last acceded on 25.04.2020.

Xinhua, *China to help Africa realize „African dream" early: Chinese state councilor*, 23 Nov 2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-11/23/c_138578140.htm, last acceded on 25.04.2020.

Roberto Ivanov *successfully completed the 15th "Marko Balabanov" Diplomacy Training Course for Trainee Attachès organized by the Diplomatic Institute to the Ministry of Foreign Affairs in 2020. The consultant of this policy paper is Mr. Martin Kolev, Attachè at the Bulgarian Embassy in Beijing, the People's Republic of China.*

The UN at the age of 75 – a time for self-assessment

Ivan Garvalov

The year 2020 has been significant for both the United Nations (the UN) and Bulgaria. As this year we are marking the 75th anniversary of the establishment of the UN and 65 years of Bulgaria's membership of this organization. As in the case of any anniversary, this is a time to evaluate what has been achieved so far, as well as the existing problems.

We expected from this anniversary a lot. For example, on the eve of 2020, the world community declared its ambition to put forth an effort to turn the forthcoming decade into a time of successful implementation of the UN Agenda for Sustainable Development until 2030. For its part, Bulgaria committed itself to actively support and implement multilateralism. And it is as if the unprecedented global health crisis, with severe economic and social consequences, came to test our preparedness. This crisis has reminded us that we live in a world without borders but, at the same time, that there are some limits to the relevant benefits; and also, that the role of the UN and international cooperation is to help create a better-organized and predictable course of world events.

It seems to me that this year of anniversaries should be a year of rediscovering our priorities and of resisting any attacks against multilateral cooperation. Irrespective of the varied, often fair criticisms of the UN effectiveness, the UN remains the only genuinely universal global world organization, the most important forum for settling the problems that transcend the national borders and cannot be resolved by any state on its own. As closing the borders or protectionism are unlikely to be a sensible answer.

In my long service as a diplomat in numerous UN bodies, councils and committees, I have gained a lot of impression. I have always enjoyed success, such as the results of decolonization or the promotion of the human rights principles. I have also acknowledged the shortcomings and, above all, the fact that an increasing number of resolutions are being adopted without being, unfortunately, implemented by all the countries. And, if I have to evaluate the UN, I will not stray from something that is well-known to everybody: **the UN is what its Member States make it to be like – neither more, nor less.** This organization has always depended on its Member States. They are the ones that can make it proactive or active. But being active would have frightened the ones that want it to be mostly passive and ineffective. Because an active UN in which the national interests and political considerations have to be subordinated to the international legal order, which is much larger and more important in general human terms, is not convenient for those Member States that have the most power within the UN.

My personal satisfaction as a diplomat and representative of my country in a number of UN bodies comes from the fact that, within the UN, there has always been enough room for negotiation and compromise. It is important for one to know the rules of procedure, to be able to persuade the others with the power of rhetoric, to be able to intervene in time, and to find staunch allies in support of his or her own cause. Therefore, I am going to share some of my interesting memories again[1].

You talked like brothers!

In the 1970s, I used to head the Bulgarian delegation to the UN Commission on Human Rights and witnessed the work on the draft Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic Religious or Linguistic Minorities. This was one of the very complex documents that required fourteen years of hard work and good will so that, in the end, it could be acknowledged. At a Commission session in the winter of 1979, the head of the Yugoslav delegation, Ivan Toshevski, submitted a formal draft for a declaration on the rights of national minorities. At that time, Yugoslavia insisted on the recognition of the "collective rights" of the minorities that it had defined from the beginning as "national minorities". The Yugoslav position had been coordinated with the Soviet Union. I received some instructions from Sofia that we should not support the Yugoslav project; however, in coordination with our group, we had to make an attempt to either postpone the project or "weaken" it with respect to the "collective rights" statements and the "national minorities" definition.

A working group was set up to negotiate the text. The complexity involved both the formulation of a definition of the terms "minorities" and "national minorities", as well as the recognition of "collective rights". This would have been a precedent at the UN, in the context of human rights issues. There were two guideline documents for the purpose, namely: the UN Charter and the Universal Declaration of Human Rights. First and foremost, the second one, which was upholding firmly the individual rights, i.e. the human rights of individuals.

The editing of this project went on during all the years in which I headed the Bulgarian delegation to the Commission, without reaching an agreement on the text. Ivan Toshevski and I had regular discussions on the issue – friendly discussions leading to no common agreement. I argued before him that human rights, as enshrined in the Universal Declaration of Human Rights, are individual. Therefore, if he insisted on getting this project through, he had to change the title of the project as follows: "*Declaration of the Rights of Persons Belonging to Different Minorities*". In this way, I managed to shift the subject from the national minorities to persons belonging to minorities but Toshevsky would never agree.

1 I have selected the present memoirs, including the pertinent abbreviations and the relevant selection, from among the ones published in 2005, namely: Garvalov, Ivan. *The center of possible missions*. *The UN in the memoirs of a Bulgarian diplomat.* Gorex Press, Sofia, 2005.

One winter, I was invited by the Jordanian Ambassador – Walid Saadi, to have lunch with him at his official residence in Geneva. We gathered there together, some twenty heads of delegation to the Commission. Walid surprised us with a Jordanian lunch. He had set up a barbecue on a large terrace and was constantly preparing all kinds of delicacies. Lunch was quite pleasant. Ivan Toshevski suggested to me that we talk about the "general question" afterwards. We left at about 2.30 p.m. as the Commission afternoon meeting had been scheduled for 3 p.m. Ivan suggested that we walk. And again, for some time, we talked "everyone in their own language"! He was trying to scare me into thinking that the project had already been supported by a sufficient number of delegations and that he was going to put it to the Commission up for approval. In this case, the Bulgarian position – on such an important issue, was going to remain obscure. I told Toshevski that the Yugoslav delegation was going to gain much more if it agreed to a compromise text that would provide, if not full support from all delegations, at least no votes against. Then we talked trivialities. He told me how his aunt – his mother's sister, lived in Bulgaria and considered herself a Bulgarian, and also that his mother and he were Macedonian. In return, I told him that there were also people who had been born in the Yugoslav part of Macedonia, but lived in Bulgaria and identified themselves as Bulgarians. As well as that the personal choice of individuals on the issue of self-determination on ethnic grounds is crucial.

Thus, chatting quietly, we got close to the Palace of Nations where Entrance 40 led us straight into the "new building" where the Commission's halls were located. Right in front of the entrance, we heard someone calling us by name. We turned round and a few steps behind us was our lunch host – Walid Saadi. He stopped in front of us panting. He was much taller than both of us. He looked at us and said: "Look, I followed you because I thought that a walk was going to do me good after a plentiful lunch and a drink. I intended to catch up with you, so that we could go along and talk together. But I decided against it. So, I have a question: In what language did you speak to each other?" Ivan Toshevski and I looked at each other. I said, "Ivan, go ahead, tell him." Toshevski replied: "Well, we talked … in Bulgarian." Walid Saadi looked at us meaningfully and said, "I don't know what language you spoke but I only know one thing because I saw it. You talked like brothers!" Later on, I told Toshevski: "Do you realize what is going on? We can't lie to them that we're different."

In the autumn of 1982, I withdrew from my work for the Commission. And, it was not until 1992 that the draft project was adopted by the General Assembly, following an approval by the Commission. The title of the document read: "Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic Linguistic or Religious Minorities".

Resolutions 1514 (XV) and 1541 (XV) and the Pitcairn Phenomenon

In the first 15 years of the UN existence, there had been no active

decolonization process in the literal sense of the word. While, according to the formulation in the UN Statute, the issue had been about "the self-government of the so-called non-self-governing territories". While, as from 1960 onwards, the decolonization process was given a fresh impetus by the "Declaration on Granting Independence to the Colonial Countries and Peoples" – the way the UN General Assembly Resolution 1514 (XV) had been entitled. This document further developed the stipulation in the UN Charter on the Self-Determination of Nations. According to this declaration, the colonial countries and peoples were supposed to have not only the inalienable right to self-determination, but also to full independence.

At the same time, another resolution was adopted, i.e. Resolution 1541 (XV), which provided in one of its annexes three options on "self-determination", namely: independence, staying within the metropolis' boundaries, and special relations. Essentially, this resolution required the states with colonies, or the ones managing colonial territories, to provide information on the level of preparedness of the relevant states for self-determination, according to Art. 73 (e) of the UN Charter. Despite this explicit obligation, the colony-owing states tried to oppose this particular resolution to Resolution 1514 (XV). Irrespective of the fact that their attempts in the 1960s and the 1970s had been unsuccessful, a near parity was achieved in the 1980s and beyond, which has no basis in international law when taking into account the provisions of the two resolutions.

In the Decolonization Committee, we were all well-experienced diplomats. So, we were well aware of the fact that there was no stipulation – either in the UN Charter or in any UN resolution, which could prevent any suspicion that some of the texts had not been finished. This was also the case with the orthodox stipulation in Resolution 1514, which I personally worshiped. This stipulation did not bother about the size of the territory, about its remoteness, or about the small number of population! As it all boiled down to the fact that we were dealing with a colony that had to get its independence, as provided for in the declaration! That was all and no more reasoning, please! However, I had to discuss this issue with the head of the English delegation to the Fourth General Committee of the UN General Assembly, Richard Edis III. He asked me whether I did or did not find it a bit strange to insist on the independence of Pitcairn. As Pitcairn was, in effect, a volcanic "offspring" in the midst of the ocean, with a population of 58 people. And if the British were not taking care of these people, they were not going to survive on their own! I responded by basing myself on the classic lawyer's comparison saying that: "One cent stolen is a crime as much as one million dollars. And the only difference is in the amount of the penalty." Really pleased with my argument, I received a very accurate answer: "Yes, the difference is only in the amount of penalty, i.e. in the 'amount' of giving these 58 people the opportunity to decide what they want – complete secession from the UK or still keeping a connection."

This particular instance made me think that each and every single case should be considered "according to its peculiarities" and the realities. And I no longer considered Resolution 1541 (XV) and its application with respect to the three possibilities of the colonial peoples for self-determination – independence, a special connection with the metropolis, or remaining within the metropolis, to be a "Trojan horse" in the process of decolonization.

The Third UN General Assembly Committee

In 1980, I was elected Chairman of the Third General Assembly Committee dealing with socio-humanitarian and human rights issues. At that time, there used to be an intensified fight between the West and the East, which had been transferred from the Human Rights Committee to the General Assembly, and to the General Assembly's Third Committee, in particular.

It was a "public secret" at the UN at the time that the Third Committee could not spend an hour in quiet discussions without starting a fight over procedural issues. This committee differed from all the others in that there were many women among the delegates, in some sessions – even more women than men. And, it was really a pity that only in this UN body there was genuine equality between men and women within the entire UN organization.

It was in the Third Committee that the Uruguayan delegation had "won" the right to propose draft resolutions calling upon the UN Secretary-General to set up a High Commissioner for Human Rights position within the Secretariat. When this draft resolution was presented, one of the Eastern European delegations would come up with a proposal for a minor amendment, i.e. to insert the word "NOT", i.e. "NOT to set up", before the words "to set up". And it was then that the regular circus would begin, as usual. Some delegates were against the proposal, others were in favor. An awful lot of delegates were jumping up and asking to take the floor. In the end, as usual, reason prevailed by making it clear to the one that had made the proposal that that was not a genuine amendment but a brand new draft-resolution as it was going to radically change the objective of the initial proposal. In the end, the "not" was not accepted as an amendment legally and the Uruguay's proposal remained in force. As a result, I came up with another amendment, i.e. to insert the short text "to consider to" in front of the word "to set up". This is how the whole text was reformulated into the following: "… to consider setting up the position of a High Commissioner for Human Rights". This amendment made a lot of sense; most delegations were ready to accept the introduction of such a position by the Secretary-General and were happy to support the said amendment. However, the UN Secretary-General had been "considering" the introduction of such a position but, given the fierce resistance of a number of delegations – mainly the one from the USSR, had refrained from really proceeding with its creation, but had only continued to "consider" it. This had lasted for a couple of years and had become a "ritual" of the Committee. Filling, at the same time, the discussion hall with people.

The UN at 75

In conclusion, I would like to reaffirm my confidence in the potential of the United Nations with respect to the future by also giving due consideration to the past 75 years.

The UN still remains the largest and most authoritative forum for discussing and resolving issues of international peace and security, disarmament, economic relations, international law, etc. The UN has built up a system of respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms. The UN has built a system of peacekeeping operations, although it is not perfect. The UN has set up a system of specialized organizations to discuss even more specifically, and in essence, the issues of education, culture, labor, health, children, the environment, the population and some others. The UN has drafted a large number of international conventions, treaties, pacts and declarations, affirming and codifying the norms of international law. The UN is directly involved in settling the most serious crises and conflicts which have violated regional peace and security, as well as the sovereignty and territorial integrity of a number of countries. The UN has not always been able to find a fair and lasting solution, but it has always been there, on the ground, looking for a way out.

The ever changing world has been sending numerous new challenges to the UN, which require a reform of this organization. In a new and much more threatening light, we can see the problems of spreading poverty in a number of countries, of the new epidemics and diseases, of the lack of health-care and education, of the huge external debt of many countries, of the economic and financial disasters, of the ever increasing regional and subregional crises, of the lack of political will to resolve long-simmering conflicts, of the refusal to recognize the sovereign right of peoples to self-determination… Human rights and fundamental freedoms continue to be violated more frequently and more severely, impunity is becoming a real fact, and the rules of international law are not only violated but also subjected to unilateral interpretation. The binding decisions of the UN Security Council are not always implemented. The universality of international conventions and treaties drafted and adopted by the UN is not being put into effect. Some countries, important for international cooperation, have not ratified yet some of the key human rights instruments.

A major problem for the UN today is how to ensure the implementation of the Security Council resolutions which, according to the UN Charter, are binding upon all the UN Member States. It is a well-known fact that not each and every one of these resolutions is fully accepted and implemented.

The UN is the world organization for all its Member States. It should not be an organization for only some countries, whether being a majority or a minority. The UN is a needed organization. Its decisions may not always satisfy all its members equally. But if these decisions have been agreed upon constructively, honestly, with the necessary political will, and on the basis of the broadest discussions and

consideration of the views of different countries and groups, they all should be respected and implemented.

Ivan Garvalov *is a Bulgarian career diplomat. Most of his diplomatic work has been in the area of multilateral diplomacy and, especially, in relation to the UN. Mr. Garvalov has also been in charge of the Bulgarian foreign policy sector as First Deputy Minister of Foreign Affairs. As member of the Bulgarian Mission to the UN in New York, he has taken part in the work of a number of UN bodies, including the UN General Assembly with its plenary sessions, as well as in some of the General Assembly general committees (the ICOSOS Social Committee, the Human Rights Committee, the Decolonization Committee, etc.) He was chairman of the Committee on Elimination of Racial Discrimination. He has also participated directly in the drafting of a number of important UN resolutions and conventions, such as the General Assembly Resolution on the Elimination of Colonialism, the Bulgarian Resolution on the participation of specialized UN bodies in the decolonization process, the Declaration on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, Religious or linguistic minorities, the Declaration on the Elimination of All Intolerance on Religious or Ethnic Grounds, the Declaration against the Neo-Nazi, Neo-Fascist and Totalitarian Regimes, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, the Convention on the Rights of the Child.*

"Climate change and security – the voice of young people to respond to the challenges"

Jordan Bozhilov

Climate change has become one of the most widely discussed topics on international and national level. And while the very fact of climate change has never been disputed – as far as it is visible and recognized by the entire world community, there have been serious discussions in which scientists, politicians and climatologists have been taking different positions on what has caused this change, what has been the role of the human factor and what measures have to be taken in order to deal with it. Climate change is a global problem affecting every single country and every sector of human life; this fact cannot be denied, as it is an objective reality and can be observed by each and every one of us. Climate change has lead to the melting of glaciers; it has brought about changes in ground temperature; it has resulted in the extinction of entire animal species, in an increase in the number of natural disasters, and much more. Climate change has had a serious impact on the security sector, provoking conflicts and migration and affecting social security, the subsistance of the population, and the health of millions of people, etc.

Taking into consideration the entire set of climate-change-related factors, the Sofia Security Forum has implemented, in 2020, a project entitled "Climate change and security – the voice of young people to respond to the challenges". The project No 2020-2-BG01-KA347-079163 was implemented under the "Erasmus+" program, with the support of the Human Resources Development Center and in cooperation with the Students' Association for the Study of International Relations. The main purpose of the project was to raise the public awareness of the climate change problem, of the factors causing it, of its impact on various areas of human activity, and of the approaches needed to deal with it. Particular emphasis was placed on the impact of climate change on security in its broad understanding, involving crises, conflicts, health security, food security and some others. The main objective of the project had been to hear the voice of young people, along with the opportunities they have for exerting influence on the relevant policies and the particulat decisions.

Within the framework of the project, a sociological survey was conducted aimed at studying the knowledge and the attitudes of the Bulgarian people towards the climate change issues and, also, at comparing the data obtained with the information provided by similar surveys made in some other European countries. On October 19-20, 2020, a conference was held with the participation of well-known climate analysts, security experts and students, representatives of the non-governmental organizations and of the media. At the end of the conference, the project participants came up with a package of recommendations made by some young people who had contributed to the setting of goals and the

generation of ideas for specific activities aimed to address the negative effects of climate change.

This paper summarizes the survey results, as well as the positions of some speakers during the conference on three key issues related to climate change and its impact on Bulgaria. It also renders systematic some of the key policy recommendations that were made by the young project participants.

I. Sociological survey of the knowledge and the atitudes in the area of climate change

The Sofia Security Forum has conducted a survey among over 300 adult Bulgarians representing different age groups and having different socio-economic profiles. The survey has revealed that there are no significant differences between the different age groups and the survey results were compared with those of similar studies made on European level.

The survey has also found that the main associations that had been called up in connection with climate change had been *negative* in nature. The most frequently mentioned respondents' words had been related to *a problem, a danger, a cataclysm, a crisis or emergency situation* while the percentage of the ones that tend to connect climate change with a natural process or a probable positive change had been relatively small. The majority of respondents (86%) believe that climate change is mainly caused by human activity, while only 12% have noted that it is the result of natural cyclical processes that are not going to have a long-term negative impact on the planet.

The survey participants had also been asked to rank on a scale ranging from 1 (the lowest) to 10 (the highest) points the security risks related to Bulgaria. As shown on the chart below, the respondents have cited poverty as the greatest risk, followed by migration. Climate change was ranked third in importance, followed by pandemics, conflicts, cyber threats, and terrorism ranking last, with a significant difference from all others.

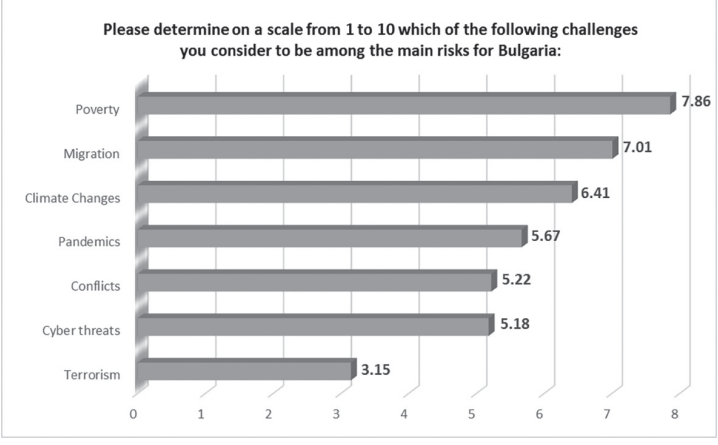

It is interesting to note here that notwithstanding the current COVID-19 crisis, the respondents have identified climate change as a risk much greater than the pandemic.

This assessment made by Bulgarian citizens differs from the varied risks assessments made in most European countries. According to the Pew Research Center, in seven out of the nine European countries surveyed, the respondents have considered the global climate change to be the major threat, followed by the spread of infectious diseases, terrorism and cyber-attacks while poverty had been ranked seventh as a risk.[1]

The survey carried out by the Sofia Security Forum has raised several questions related to the relationship between combatting climate change, on one hand, and the economy – a particularly relevant issue in this country. As the main pollutants in this case involve the thermal power plants, along with some kinds of industrial production whose transformation or closure is going to involve serious financial resource. The data collected indicate that 70% of the respondents believe that the transition to cleaner energy in Bulgaria is going to contribute to a positive change in the economic model and in the modernization of industry, while 18% have indicated that the transition to much cleaner energy in this country is going to result in much greater socio-economic disparities and is going to boost unemployment.

The survey results have also indicated a serious deficit in the public awareness of climate change and, more particularly, in the policies and the measures that have been taken to this end. It has turned out that only 32% of the respondents had been familiar with the European policies on climate change, notwithstanding the relevance of the Green Deal and the Bulgarian National Action Plan that is being prepared to this end. And the percentage of those familiar with the national policies in this area turned out to be even lower, i.e. only 24%.

Regarding the way of obtaining information on the policies and the activities undertaken thus far, some of the respondents have answered that the social networks are their first source of information – 35%; another 32% have said that they purposefully seek information from various sources, while the traditional media have turned out to be the main source of information on this topic for only 25%.

The survey has also revealed that only 7% of the respondents get their information from school or from university and work activities, which could be associated to some extent with the absence of such information in the public space; and also with the lack of varied types of initiatives, debates or projects in school or at the workspace. The survey contained some questions related to the assessment of the leadership in this area, as well as of the experts responsible for the climate issues. One of the questions was whether the government has been taking sufficient measures. The answers can be seen in the graph below, while the results might have been influenced by the fact that most people are not familiar with the policies, as shown by the analysis of the previous question.

1 https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/10/16/many-globally-are-as-concerned-about-climate-change-as-about-the-spread-of-infectious-diseases/

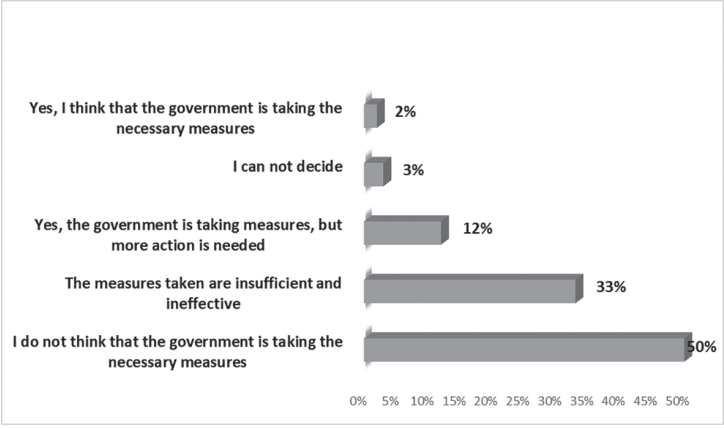

In this sense, it is no coincidence that the majority of respondents consider the NGOs (42%) and the citizens (24%) to be most active in the area of environmental protection and climate change. The data thus obtained reaffirm further the negative assessment of the role of the government, with only 2% of the respondents identifying the institutions as being active in this field. It is also important to note that 19% of the respondents have not identified anyone as being active, which indicates to a certain extent that there are not enough active parties in this area as a whole. The survey results have also shown that most people are prepared to engage in environmental activities.

The inevitable conclusion of the survey results could be summarized as follows: the Bulgarian citizens, being part and parcel of the European family, are becoming increasingly more aware of the climate change subject-matter, and of the consequences of this change. The survey also shows that the respondents are engaged, in one way or another, in this field as they recognize the need for more adequate and timelier measures. The European Union has already sorted out its priorities on its path to green transformation that is going to be most appropriate to this country's economy, too, and Bulgaria should adapt itself in a timely manner. Otherwise, the ongoing changes are bound to deepen further the growing socio-economic disparities and to contribute to higher-level unemployment and missed opportunities for a positive economic transformation. Therefore, a much greater involvement on the part of the state and more targeted information campaigns have to be put in place.

II. What do conference participants think of the main climate change issues

While putting together this paper, the Sofia Security Forum addressed to the conference speakers and participants the three questions mentioned below. These questions seek an assessment of the climate change per se, as well as of the measures that need to be taken on a national level.

Question 1: What, do you think, climate change is, and what is it mainly connected with?

Prof. Georgi Rachev, a leading expert, climatologist from the Faculty of Geology and Geography of the "St. Kliment Ohridski" University of Sofia

Climate as such personifies the statistical ensemble of conditions through which the climate system passes over a period of a couple of decades. Climate change is also global as it does not fit into any national or geographical boundaries. It is for this reason that climate change cannot be addressed by any regional reforms or actions.

Human activity has a considerable impact upon the intensity and the direction of climate change, mainly through the changes that take place place in the surface air; and – over the past thirty years – also in the high troposphere, coupled by the changes in the natural landscape (involving open pit mining, urbanization, construction, cultivated areas, active animal husbandry, etc.), by changes in the natural water balance, changes in the natural carbon cycle, etc.

So, the main question is not whether, but what exactly and how significant the human impact on climate change has been. All this is highly debatable from a scientific viewpoint, as climate is a natural phenomenon that is not stationary and undergoes incessant changes. There has been, however, a brand new view in this respect claiming that there is no need to wait for the answer to this question, but to bring down to a minimum the anthropogenic exploitation of nature. In the first place, the anthropogenic carbon pressure upon the atmosphere has to be reduced and the sharp increases in CO2 (currently 415 parts per million) have to be discontinued; all this is bound to slow down the progressive increases in the ground temperature.

Lieutenant Colonel Svetozar Bossilkov, expert with the NATO Center of Excellence for Crisis Management and Disaster Response in Sofia

Firstly, I would like to say that we should not necessarily link climate change to everything negative. As we live in a dynamic environment in which everything changes, including us. And if climate really changes, this should mean that we will have to make an effort to adapt to these changes. And here come the two big questions involving, in the first place, the speed at which climate has been changing and, secondly, how well humanity will be able to get prepared for the inevitable consequences. Leaving aside the statistical data (as it will be difficult to feel one or two degrees higher average annual temperatures), we see for ourselves how the seasons change and how this tends to become particularly noticeable. As a natural consequence, it is going to become much drier or colder in certain places, the storms and the floods will become more frequent and more extreme in other places, and the weather will be much sunnier in third places.

Boryana Kamenova, Director of the Climate Change Policy Directorate, Ministry of Environment and Water

Climate change is a huge challenge for humanity, but also an incredible opportunity to move to a more sustainable model of production and consumption. I link climate change to the overall transformation which it has been leading to, with the aim to achieve resource and energy efficiency, transition to renewable energy sources and greener transport.

Dr. Ivo Tsekov, professor at "St. Kliment Ohridski" University of Sofia

Climate change stands for the changes that take place in the multi-year cycle of the relatively stable and permanent climate in certain geographical regions, as well as on the Earth per se. There have been numerous reasons for these changes, most of them being anthropogenic in nature, but there are also some others related to the natural activity. The rising temperatures and the changes in the ocean currents are going to lead to the expansion of deserts and to the exacerbation of the climatic extremes, especially during periods of drought or devastating storms.

In the most affected regions, these processes should be considered hand in hand with the relevant demographic and humanitarian trends as they are going to predetermine the fate of the local population and will, in many cases, result in overall changes in the social structure.

Theodora Polimerova, Director of the Sofia Municipality "Climate, Energy and Air" Directorate

Climate change is a fact and we all see its manifestations, such as weather warmer than usual, more frequent and extreme weather events, more abundant but also less frequent rains. In the history of our planet, there have been multiple climate changes but the major challenge today involves the rapid pace at which climate change has been occurring over the past few decades. And, as climate change is going to continue in the future, too, the implementation of effective adaptation strategies and policies is particularly important for the reduction of its adverse effects.

Dr. Mira Kuneva, professor at "St. Kliment Ohridski" University of Sofia

Climate change is a tangible testimony of the fact that we live in the Anthropocene era, in which every single human action leaves its imprint on the environment. This testifies to both the progress (in terms of the never changing linear logic of material development), as well as to the critical nature of the impact on climate (in terms of the need to regulate the accelerated pace of human intervention in nature in the recent decades). The peak of the crisis that has already been reached by humanity involves the melting of glaciers, the global warming, the ever increasing share of carbon dioxide, and the constantly rising sea levels. The latter are not just an objective reality; they also begin to affect the subjective perceptions which – just like each and every stressful situation,

tend to swing between denial and panic. However, in addition to the well-ordered causal relationship within climate change – as opposed to its difficult control, this change concentrates in itself the obvious fact of interconnectedness between the individual and the collective, the national and the global, the known and the unknown.

Senior Commissioner Alexander Dzhartov, Director of "State Control and Preventive Activities" Directorate at the "Fire Safety and Population Protection" Directorate General of the Ministry of Interior

Climate change has varied manifestations, including the frequency and the intensity of disasters. According to a report drawn up by the UNDDR and CRED (*Human costs of disasters, an overview of the last 20 years.*), the number of floods and storms has increased significantly as compared to the period 1980-1999. Also, over the past 20 years, 6,681 climate-related disasters have caused 510,837 deaths and have affected 3.9 billion people. It should be borne in mind, however, that there has been a worldwide trend of declining mortality due to disasters, while the number of the affected population and livelihoods (mainly in the agricultural sector) and the economic losses have been on the increase.

Prof. Dr. Violeta Bozhanova, Deputy Chair of the Agricultural Academy in Sofia

Climate change is generally characterized by rising temperatures, droughts, rising carbon dioxide levels, reduction of the snowfall and the snow cover, melting of the Arctic ice and glaciers around the world, and the related increases in the level of the world oceans. The analysis of the meteorological data accumulated over a long period of time indicates that, since the end of the 19th century, the global air temperature has risen and that the first decade of the 21st century has been the warmest recorded period, ever. More than 10 out of the last 15 years have been among the warmest in the period starting as of the beginning of the regular instrumental meteorological observations that had begun in 1850.

The risk of climate change impact is not evenly distributed over the different regions of our continent. For example, since the beginning of the 20th century, the rainfalls in Northern Europe have increased by about 10-40%, while the rainfalls in some Southern European regions have decreased by some 20%.

In my opinion, the increased concentration of greenhouse gases in the atmosphere resulting from burning fossil fuels (coal, oil and gas), from deforestation, from raising of large numbers of farm animals, from the widespread use of nitrogen fertilizers and some others have been the main reasons behind the global warming.

Climate change has a negative impact on agriculture in this country. For example, the 2019/2020 harvest was extremely unfavorable for the development of agricultural crops, and especially for the winter cereals, due to: the very insufficient rainfalls in the autumn-winter period, the deepening drought until the

crops reach economic maturity; the high daily average and absolute maximum temperatures in the winter months; the reciprocating frosts at the onset of important phases of plant development, and the intense rainfalls during the ripening periods. The most serious decreases in the yields have been reported in 10 districts in Northeastern and Southeastern Bulgaria.

Polya Zhelyazkova, a fourth-year student of International Relations at the University of National and World Economy

Climate change is a natural process that has (already) been influenced by human activity, too, and has numerous dimensions concerning our way of life. The air, the water, the flora and the fauna, i.e. the dimensions that have to do with every area of our daily lives – agriculture, security and some others, have been affected directly and most unfavorably, almost catastrophically. In addition to its direct influence, climate change also affects the policies on the supranational level, and even on the local level. There has been an increase in the number of green parties' MPs in the national parliaments of some West European countries.

Question 2: What measures should be taken to deal with the adverse effects of climate change?

Prof. Georgi Rachev

Some policies should be formulated in various directions, such as:

- Partial or complete abandonment of the use of fossil fuels
- Development of renewable energy sources on a new basis. For example, obtaining hydrogen from water and storing it for later use in industry
- Development of nuclear energy
- Major reconstruction of all current modes of transport
- Introduction of new, progressive technologies in the area of industrial and urban construction
- National afforestation programs by curbing, at the same time, the development of new territories for further crop production; a sharp reduction in the volume of unused food; wise land reclamation

A common weakness of all international approaches has been the lack of a strategy with respect to the international waters and the world oceans. The provisions of the Paris Agreement are not being implemented, and the latest, 25th Climate Conference held in Madrid in 2015, which was to finalize the rules and regulations of the Paris Climate Agreement, had been a complete flop.

Lieutenant colonel Svetozar Bossilkov

A Eurobarometer survey conducted in 2019 has made it clear that out of all Europeans, we, the Bulgarians, are least interested in climate change. And I do believe that it is exactly here that we should start – with an active information campaign aimed at the Bulgarian public on the overall nature of this challenge, along with its inevitable consequences. At the same time, we should raise the

people's committment by making it clear to them what their active role should be: both in the process of adapting to it, as well as in mitigating the negative effects of climate change.

At the Center of Excellence for NATO's Crisis Management and Disaster Response (https://www.cmdrcoe.org/), we have made a firm commitment to address the two problems directly. The climate change subject-matter, along with its impact on security, is being regularly addressed both at our annual international conference and in the "Climate Change and Security" training course which we organize and conduct jointly with the European College of Security and Defense.

Boryana Kamenova

The main area of activity is the adaptation to already occurring climate changes. All major investment projects must be "resilient" to climate change, with additional measures to avoid catastrophic events such as floods, landslides, "hot islands" in cities and more. The Ministry of Environment and Water has developed a National Adaptation Strategy and an Action Plan for the period up to 2030 for all sectors of the economy and social life in order to protect human life and health and the material goods.

Dr. Ivo Tsekov

Coping with the humanitarian and the demographic issues involves both combating climate change in order to minimize any future damage, as well as providing humanitarian aid to the disaster-stricken regions and their population. However, due to the global nature of these issues, the relevant efforts should be coordinated and shared among all the countries by adhering to the principles of equity and the possibility of personal contribution. However, the effective functioning of the thus envisaged mechanisms cannot be guaranteed irrespective of the fact that this is an exceptionally sensitive issue for each and every country. Such functioning could be secured only by establishing an organization having the authority to impose and require the implementation of particular measures, as well as to coordinate the joint efforts.

Theodora Polimerova

Limitation (meaning reduction of the greenhouse gas emissions) and adaptation (to the climate change that has already occured or is still expected) – both of them are very important, and they need to be run in parallel. It is in this regard that Sofia Municipality has been taking particular steps in the field of climate change since 2011, with an international commitment to reduce, by the year 2020, the greenhouse gas emissions by 22% as compared to 2007. As a result of some projects implemented on the basis of European, national or own funding, we have already achieved an emission reduction of 18.2% (according to the latest inventory of greenhouse gas emissions taken in 2018). The main activities that are currently in progress involve modernization of public transport and developing further the metro network, improving the energy performance of

municipal buildings, replacing the old and inefficient heating appliances in the households with environmentally friendly alternatives, and putting forth an effort to increase the green areas within the municipality.

As a natural continuation of its consistent climate change policies, Sofia Municipality joined the Mayors' Global Covenant on Climate and Energy in 2018, undertaking in this manner the ambitious goal to reduce, by 2030, the greenhouse gases by 40%. In this context, we are currently mapping out a Sustainable Energy and Climate Action Plan for the period 2021-2030.

Dr. Mira Kuneva

The adverse impacts of climate change should be managed by means of knowledge – both the highly specialized knowledge of experts and the mass awareness of the general public. It is not sufficient to simply provide access to reliable data. Some constructive criticism is also needed – this time in people's way of thinking. The academia have already provided an opportunity for "climate awareness" by including this subject-matter in general or specialized training courses (e.g. "Global Development" can already be found in the new curriculum of the International Relations Program of the Sofia University Faculty of Law), as well as by initiating discussions or simulation games in which ideas and policies are generated by the young people. Social learning has also been part and parcel of people's daily efforts, including separate waste collection at the university, partial digitalization of the educational content and some scientific events, etc.

Senior Commissioner Alexander Dzhartov

Adaptation to climate change calls for active efforts on the part of society as a whole, including the public and private sector, the scientific community, the voluntary formations, the non-profit organizations, and the population. For example, a National Strategy to Reduce the Risk of Disaster (2018-2030) was worked out and subsequently adopted by the Council of Ministers, with the help of the "Fire Safety and Population Protection" Directorate General (FSPPDG) of the Ministry of Interior. This strategy follows the global framework of the UN, which involves transition from disaster management to disaster risk management by taking into account the climate change accordingly. In the context of attaining one of the goals of the strategy entitled "Achieving resilience of society in case of disaster", the FSPPDG has been implementing a project under the Environment Operational Program, with the intention to train some 90,000 people (about 70,000 out of these children) and aiming to increase their level of awareness and to cultivate proper behavior in case of floods.

Prof. Violeta Bozhanova

The current concept of world economic development that relies chiefly on fossil fuels and generates large amounts of waste has to be changed by moving to renewable energy sources and to waste recovery. This is most fully reflected in the idea of moving from a linear model of economy to a circular

model of bioeconomy. Bioeconomy covers the production of renewable biological resources and their conversion into food, feed, organic products and bioenergy.

The transition to bioeconomy requires the adoption of a specialized strategy and an action plan for each and every individual country. The Bulgarian Agricultural Academy has been taking part in the implementation of a project entitled "Promoting a sustainable circular bioeconomy in the countries of Central and Eastern Europe – BIOEASTSUP", which is funded by the Horizon Program 2020. The main objective of this project is to encourage strategic thinking, as well as the international partnerships for the development of national circular bioeconomy strategies in the Central and Eastern European countries, as well as to develop a consolidated Program for Strategic Research and Innovation (SRIA) in the field of bioeconomy. A change like this one in the very model requires serious political and financial action which the European Union has been initiating on a large scale by formulating varied visions and adopting strategic documents and financial instruments, such as the Green Pact. The latter involves a set of policies aimed at transforming the economy for the purpose of turning Europe into a climate-neutral territory by the year 2050. In the spring of this year, the Farm to Fork Strategy (F2F) was finalized. This program is addressed to the agricultural sector and is aimed at creating a fair, healthy and environmentally friendly food system.

Another, no less important change that needs to be made in relation to tackling the climate change involves a change in the attitudes and the consumer habits of each and every one of us. We will need to give a new meaning to the consumer spirit that dominates today's society, as well as to realize how the daily choices that each one of us makes in terms of food, clothing, transportation, etc., affect nature and climate.

Polya Zhelyazkova

As the future generations are at risk, there is a need for more education and much higher awareness of the subject. Protecting the Earth should not be a vocation but rather a conscious way of life. The relevant measures have to be related to defining the most direct risks and formulating an adequate plan to deal with them; to mapping out a strategy for the transformation of this country's economy in a way that is going to protect the state against being crippled by the supranational policies; to promoting recycling; to combatting illegal logging and the abuses on the part of the large enterprises, etc.

Question 3: What are Bulgaria's prospects in the context of climate change and what are the opportunities and the challenges facing up this country?

Prof. Georgi Rachev

As a geogtraphical region, the Mediterranean is relatively weakly affected by the global warming and today's climate change. The Balkan Peninsula and

Bulgaria's territory, in particular, are no exception in this respect. There is no doubt, however, that the already established trend of climate change is going to continue over the next years, as well. All this necessitates the drawing up and the adoption of a long-term program needed for the adaptation of the national economy's individual sectors to the present-day climate change. Such a program should not be subjected to any short-term economic interests or to any decisions made on the spur of the moment as it should be rather subjected to the long-term interests of the nation.

A major feature of the future program should be the clear division of responsibilities between the state institutions and the local government, taking into consideration the following main factors:

- The Bulgarian energy sector is highly dependent on lignite coal. It is only a matter of time before our thermal power plants become problem No 1 of this country. A comprehensive strategy is needed for the introduction of green, low-carbon policies in the Bulgarian energy sector and the overall energy balance of the Bulgarian citizens.
- An active information contact with feedback from the civil society in the implementation of any programs related to the climate change adaptation policies.
- The adoption of long-term tax policies for the purpose of reorganizing all modes of transport in the country.
- Rethinking the current agricultural policy by supporting the supply of traditional foods in the light of developing international tourism.
- Comprehensive rethinking of the water management policies.

Lieutenant colonel Svetozar Bossilkov

Climate change exerts pressure on the security environment. Natural phenomena, such as storms, hurricanes, torrential rains, high temperatures and the subsequent destruction, floods, drought and fires have a negative impact on people's lifestyles. Along with the climate change, such extreme features of the natural phenomena have been on the increase making it much more difficult for people around the world to provide a normal life for themselves and for their families. And it is exactly then that a small spark which might be related to climate, such as a prolonged drought and the ensuing crisis, could spread around or even beyond the boundaries of the relevant country or geographical region, affecting negatively the varied aspects of security.

The challenges that this country is faced up with are not few in number, given the insignificant interest of the Bulgarian citizens in climate change. The specific policies aimed at familiarizing and engaging the people with this topic should be pursued more actively; therefore, proactive action should be taken in order to prevent being ultimately pressured by the circumstances.

Dr. Ivo Tsekov

Although Bulgaria does not seem to be at the epicenter of climate change,

this country is not going to be left aside by this natural process. The gloomier forecasts predict certain extremes between drought and floods in the coming decades. Therefore, the earlier the main problem areas are identified, the faster and more effective the measures are going to be. At the same time, as a country with an exceptionally favorable climate, Bulgaria could start looking for its natural place in the area of alternative energy sources.

Boryana Kamenova

To respond to climate change and meet the new EU goals, Bulgaria needs to fully transform its economy, energy, transport and agriculture. This is a huge challenge in terms of the necessary financial resources, expertise and workforce. At the same time, we have the opportunity to learn from the mistakes and experiences of other EU Member States, to avoid intermediate stages and to take our economy and energy to the next level with new technologies, digitalisation and training, education and science development.

Theodora Polimerova

In its capacity of a full-fledged EU Member State, Bulgaria has been part and parcel of all European climate change initiatives. The main prospects for this country are related to the implementation of the European Green Deal by striking the right balance between the social, the economic and the environmental aspects in order to be able to achieve its ambitious goal of carbon neutrality by 2050. Both the European and the national climate goals are very ambitious for which reason their achievement requires efforts, capacity and actions on the part of all participants in public life, including the government institutions, the local authorities, the businesses, the academia, the educational institutions, as well as each and every one of us as citizens.

Dr. Mira Kuneva

It would be a challenge to Bulgaria to implement the multisectoral approach in the formulation and implementation of policies in the field of climate change, without making the process more bureaucatic and without wasting unnecessarily the energy of the institutions. It is necessary to be able to combine skillfully the available expert potential in the form of a strategically coherent and cost-effective policy in order to be able to get the most out of, for instance, the preparation of positions for the international climate negotiations, the social impact assessments and the civic engagement projects, on one hand, and the political momentum of complying with the minimum, on the other. One side effect that has to be taken into consideration in the “contraindications” of climate change is the possible polarization of society, which could be easily exploited by the radical organizations and populist parties that have no adequate perception of the climate change risks – both as a phenomenon and a discourse.

Senior Commissioner Alexander Dzhartov

It is difficult to pinpoint the exact dimensions of the risk of disasters caused by the global climate change. The results of any previous research on the problem have been quite uncertain; however, they show that the global changes are going to lead to significant changes in the climate and the hydrological regime in large European areas, Bulgaria included. According to an assessment made in a report of the European Environment Agency (*EEA Report No 1/2017 Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2016: An indicator-based report*), by the year 2080, huge areas in many European countries, Bulgaria included, will be subject to an increase in the probability of a hazard of at least 20% in respect of three, or even four, of the seven climate hazards considered (hot waves, cold waves, droughts, forest fires, river floods, coastal floods, and storms). In this context, it is very important to provide an opportunity for an informed decision-making process, meaning that the decisions will have to be made on the basis of properly classified information. Therefore, one of the prerequisites for achieving sustainability of the Bulgarian society in disasters is to work out a system for measuring, storing, sharing and providing data on disaster losses, along with information on the relevant consequences for the economy, the social sector, the health and the educational sector, the environment and the cultural heritage.

Prof. Voileta Bozhanova

I am going to limit the scope of my answer to agriculture alone. Crop production is highly dependent on climate and the climate change. According to the latest report of the World Reconstruction & Development Bank (WBRD), published in early 2019, Bulgarian agriculture is expected to be strongly affected by climate change – currently, as well as over the next 20-30 years.

The climate changes, associated with rising air temperatures and droughts, are important factors that reduce productivity and degrade the crop quality. The use of adapted crops and crop varieties has been proposed by the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) as one of the smart practices for reducing the risk of climate change, as well as for soil and water conservation. The use of certain varieties of crops resistant to pests and diseases and well-adapted to the soil and the climatic characteristics of individual regions results not only in reducing the losses from drought, the low and high temperatures, but also leads to reducing the use of pesticides and generally leaves a much lower environmental footprint. According to a new study, some 33% of Europe's direct carbon emissions have been reduced owing to proper plant selection. It is no coincidence that according to the EU Farm to Fork Strategy the basis for a sustainable food system involves the availability of a diversity of well-adapted crop varieties.

In this regard, the state will have to carry out special measures aimed at stimulating research and modernizing the scientific infrastructure in the field of plant genetics and plant selection. It is also necessary to modernize the process of creating new varieties of economically important crops having the potential to

withstand climate change, as well as the changes that take place under today's agro-climatic conditions (such as drought, frost, floods and heat waves), with high competitive yields and top quality by applying modern methods of precise crop selection based on genomic, phenomenological and metabolic analyzes.

In conclusion, I would like to point out that one of the serious challenges in dealing with climate change and ensuring food security in this country involves the awareness of the politicians, the investors and the society as such that any investment in the selection and production of seeds of Bulgarian agricultural variety crops that are well adapted to the regional weather conditions could yield significant economic and much wider social return, the additional environmental and social benefits included.

Polya Zhelyazkova

The major challenges and opportunities stem from the geographical location of Bulgaria, which is among the countries attracting potential climate migrants on their way to the EU. At the same time, Bulgaria has the opportunity to either be actively involved in some energy projects (e.g. the gas pipelines from Asia) or to be an example for the Balkans to follow as a country with reliable environmental policy. So, this country is faced up with a choice – either adaptation, or a slow demise.

As far as the young people are concerned, yet another choice must also be made: should we be educated and become the voice of reason or not? Should we demand a rearrangement of our priorities or not? What we can do, is to set an example and introduce changes through our actions.

***

Quite obviously, tackling the climate change and its negative consequences requires a comprehensive approach and implementation of the necessary measures by all countries. A major global attempt was made in this respect by signing the Paris Agreement on Climate Change in 2015 (from which the United States withdrew under the Donald Trump administration). The European Union has been mapping out a strategy of its own including the adoption of the Green Deal and encouraging the individual countries to resort to environmentally friendly industries. A lot of effort has to be put forth, of course, including a change in the culture of individual persons.

The project participants have united around a package of recommendations for reducing the adverse impact of human activities on the climate and on environmental protection. These recommendations involve some objectives and specific activities.

Among the main objectives are: achieving much greater awareness of the climate change and of its causes; greater awareness of the policies on a national and international level; developing an environmental protection culture; updating the environmental legislation and introducing a nature-friendly economy;

promoting “green production”; afforestation and proper management of the water resources; replacing the old modes of transport by new ones, encouraging the people to use public transport, etc.

In order to attain the above objectives, the participants have agreed that some measures should be taken, involving: the provision of more ecology classes in schools and universities; encouraging the analytical and research work to study climate change and its consequences; encouraging young people to get involved in various initiatives and activities aimed at protecting the environment; educating the people from an early age to protect nature; providing more information on the state institutions’ web-sites on the environmental and on some similar activities within the competence of the said institutions; introducing much stricter control measures; gradual closure of the polluting facilities; turning Bulgaria into a Balkan or a European leader in the field of eco-tourism; introducing an annual competition for a “green invention”; introducing a tax-reduction system for the companies generating minimum carbon emissions; conducting seminars and training courses on the newest and latest technologies; organizing tree-planting campaigns, etc.

Quite obviously, the Bulgarian citizens, and the young people in particular, have a clear position on the need to protect nature. However, any major progress requires comprehensive measures and sustainable policies at various levels.

Yordan Bozhilov *used to work for the Bulgarian Ministry of Defense in the period 1992-2013, where he held various expert and managerial positions, including: Director of the International Cooperation Directorate, Deputy Director of the Defense Policy Directorate, and Head of the Cabinet of the Minister of Defense. After leaving the Ministry, he has been working as analyst of security and defense issues at the Bulgarian Academy of Sciences. He has been the President of the Sofia Security Forum non-governmental organization since its establishment, in 2014.*

Bulgaria's path to the Organization for Economic Cooperation and Development

Foreign Economic Relations Directorate
Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria

Introduction

14 years after having acceded to the European Union, Bulgaria is in a decisive phase of development within ***yet another foreign policy priority***, i.e. this country's candidacy for membership of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD).

In 2007, Bulgaria applied formally for OECD membership and declared a clear intention to follow the principles of this global international organization. And, in 2012, the country confirmed officially its desire to join the OECD.

In pursuit of this priority, Bulgaria has been making consistent efforts in recent years to receive an invitation to start membership negotiations. It is important to note here that, ***domestically, there is a political consensus on the need to join the OECD***. Bearing this in mind, one of the important challenges emerging currently in this country's preparations for membership has been the intensification of its participation in varied committees and working groups, as well as its accession to an increasing number of OECD legal instruments. Bulgaria's preparations in the varied areas have been running in parallel with its foreign policy efforts to receive an invitation, so that it could start membership negotiations as soon as possible. The activity of the Ministry of Foreign Affairs, along with that of the Bulgarian diplomats abroad, is of key significance for the attainment of this objective. The OECD Member States have to get convinced of our serious intentions and should be duly informed about our success in implementing the OECD standards.

We should not forget that the EU and the OECD are very close in their genesis. As the goals of both organizations have been to overcome the devastation and the legacy of World War II in Europe, as well as to create conditions for economic and social prosperity. Today, the two organizations continue to share common principles and values and the cooperation between them has been mutually enriching and helping them to achieve their objectives. Over the years, the OECD has become a global organization upholding and promoting the principles of a free market economy, the achievement of sustainable economic and social well-being, and the reduction of world disparities.

The representatives of Bulgarian business have also stood in support of this membership and, since 2018, have been participating in the relevant OECD committee – the BIAC. The Bulgarian professional and sectoral chambers have launched stepwise cooperation with the OECD within the Trade Union Advisory Committee (TUAC) and its three working groups, namely the Economic Policy, the Responsible Business Conduct, and the Education and Training groups,

taking into consideration the need to apply good practices and models of socio-economic partnership.

In 2020 the OECD marked its 60th anniversary. The celebration ceremony was organized jointly by the Elysee Palace and the OECD Secretariat on December 14, 2020, in Paris. President Macron and the OECD Secretary-General Angel Guria hosted the forum. Over the past 60 years of its formation, the OECD, being a successor to the Marshall Plan, has established itself as a reputable international organization and has become something like a vault of good governance and cooperation practices in almost all areas of socio-economic life.

Over the past 15 years, the OECD has been developing dynamically and in line with the international changes and challenges, transcending from its position of a Euro-Atlantic to a global organization of like-minded countries from Europe, North and South America, Asia and Israel.

We cannot but agree with the OECD Secretary-General, Angel Guria who has referred to the OECD as being a "global compass for best practices". Indeed, over the years, the Organization has established itself in the area of making analyzes and forecasts, in the establishment of standards in almost all areas of socio-economic life, in the formulation of proposals for political and economic decisions, and as a platform for exchange of experience on "problems of the day". The standards, the criteria, and the good practices that the OECD Member States formulate and adopt make up the foundation of modern socio-economic development. Over the years, the OECD expertise and participation in the preparation of the meetings of the G-7, G-20, OPEC, and of some other important organizations has been appreciated highly by the participants in the said meetings. And the OECD cooperation with the EU, the UN, the WTO, UNCTAD, and with some other organizations has been undoubtedly enriching the work of these organizations.

We could outline here ***the major messages and tasks facing up Bulgaria*** and the Bulgarian diplomacy in the context of this country's membership candidacy – in the light of the results of the last annual Ministerial Meeting of the OECD Council (MCM), which was held online on 28-29 October, 2020

It is important to note here that it was during the MSM-2020 opening ceremony, which was attended by presidents, prime-ministers and ministers from the OECD Member States, as well as ministers from a number of "key-partner" countries, that ***Bulgaria was invited for the first time as an OECD candidate-country*** In her speech, the Bulgarian Deputy Prime-Minister and Minister for Foreign Affairs – Ekaterina Zakharieva, presented the main goals and tasks that this country has been realizing in the pre-accession period, emphasizing Bulgaria's preparedness to begin the accession negotiations in the nearest future.

All the EU Member States are in support of Bulgaria's membership in the OECD. There has also been support for our candidacy on behalf of a number of ***some other OECD Member States outside the EU.*** Regardless of the fact that, for one more year, the issue of the OECD enlargement was absent from the

MSM documents and the statements made by the OECD Member States, that the Bulgarian efforts will have to continue.

Internally, we need to strengthen the Interdepartmental Coordination Mechanism for preparing Bulgaria for OECD accession (ICM), which had been established by virtue of a Council of Ministers' decree No 789/2017 and has done a very good job over the past three years for bringing Bulgaria much closer to its objective – the OECD membership. As is well known, by virtue of a decision of the Bulgarian government, ***the Ministry of Foreign Affairs acts as the coordinator of this mechanism***, and its Foreign Economic Relations Directorate has the leading functional and coordinating role. The ICM activity will be continued over the next three-year period, in 2021-2023. It is also important to note that every consecutive month the exchange of information and the coordination between the ICM participants has been improving on the basis of the gained experience. In addition, an increasing number of Bulgarian departments and agencies have been getting an interest in the OECD, which could possibly expand the scope of our cooperation with this organization and bring us closer to the OECD membership.

The main task of the Bulgarian departments' and agencies' experts is to get acquainted in detail with the MCM documents, to make sense of their ideas and messages, and to come up to the political leadership with proposals of their own. The messages from the above meeting are clear. What, however, are going to be the specific national actions during the crisis, the transit and the recovery period, is going to be a prerogative of each and every individual country. For example, the decision as to which economic and financial sectors will be stimulated by the state, has to be the result of an in-depth analysis of the respective country, taking into consideration the condition of its socio-economic systems and its capabilities, by using the OECD standards and guidelines. The transformation of the economy should take into account the OECD good practices and recommendations for building a "green" economy and preserving biodiversity, along with the commitments the respective country has made to the UN, as well as to some other international organizations in this field.

The speeded up digitalization of the economy, of the health care system, of the financial and the social system stands out as one of the most important missions of the Republic of Bulgaria. At the same time, due attention has to be paid to digital security by maintaining the confidentiality of personal data. The speed of dealing with all these tasks depends largely on this country's modernization and preparation for the digital age, along with its place in the "new" global economy.

As a relatively small state, Bulgaria has an interest in the strengthening of multilateralism in order to protect its own interests. By joining the OECD, the country will help expand international cooperation and will give a positive signal to its neighbors. This is going to bring the economies of the surrounding states much closer to the economies of the most developed countries, and will make

our neighbors ambitious to adopt the standards and apply the best practices of the OECD.

We should continue to draw the attention of the Bulgarian public to the OECD, as well as to this organization's functions, standards and good practices. At the same time, Bulgaria has to continue to train its diplomats in the OECD subject-matter, as well as to train them to perform diplomatic activities under the conditions of a "green and digital" world economy. ***The emphasis on economic diplomacy*** should become even more pronounced in the Bulgarian universities and colleges.

An important role in this context should be assigned to the Diplomatic Institute at the Bulgarian Ministry of Foreign Affairs. And, this is the place where we should express our satisfaction with the cooperation with this Institute over the past three years on the OECD dossier. As the holding of joint conferences, meetings and webinars with the OECD has been facilitating significantly the direct contacts and the participation of Bulgarian representatives in the activity of this Organization.

Bulgaria's preparations for OECD membership as a next step after its accession to the EU

A number of parallels could be drawn between the processes of preparation for, and accession to, the European Union and the Organization for Economic Cooperation and Development – both in terms of criteria, as well as of decision-making methods. In both cases, a significant role in assessing the preparedness of a candidate country is played by the experts in the relevant services of the two organizations – the European Commission of the EU and the OECD Secretariat. The policy decisions based on, but not limited to, expert assessments are taken by the Member States unanimously in both cases. However, the specific characteristics of membership in the two organizations determine the varied geostrategic reasons that have an impact on the processes of their enlargement.

Bulgaria has been enjoying broad support on the part of the OECD Member States (not only the EU Member States), but the main challenge it has to overcome involves the reservations on the part of some partners regarding the further strengthening of the European influence within this global organization.

Let us recall that, in accordance with the Framework for Consideration of Future New Members, adopted by the OECD Council in June 2017, the elements that the OECD Secretariat has to take into account when offering comprehensive information on a country's application involve:

✓ Degree of preparedness, including economic and public governance (an open market economy, a transparent tax system and international cooperation, a transparent and stable financial system), capabilities, capacity and commitment (active participation in the OECD main committees, compatibility/comparability of the data provided for the preparation of analyses), regional and global role in the world economy (membership in international organizations, with values similar to the OECD values, e.g. – the European Union);

✓ Adoption of the OECD values and membership obligations (the countries have to be like-minded, contributing to the regional and the global standards, with a commitment to the ongoing internal reforms);

✓ Relations with the OECD (participation in the OECD bodies, accession to this organization's legal instruments).

As an EU Member State, Bulgaria has a similar mindset and a high degree of preparedness to accept the obligations of the OECD membership. It is no coincidence that the accession process of the two EU Member States to join the OECD lastly – Latvia and Lithuania, lasted for about 3 years, in contrast to the countries of South America – Colombia and Costa Rica, where this period ranged between 5 and 7 years.

Having gone through the process of accession to the EU, which required serious reforms in a number of socio-economic areas, Bulgaria has built a framework good enough for economic development, based on an open market economy and a transparent and stable tax and financial system. Bulgaria is part and parcel not only of the European but also of the global production chain. This country's accession to the European Exchange Rate Mechanism (the ERM) has enhanced the confidence in the Bulgarian economy and has provided additional conditions for overcoming successfully the consequences of the current global COVID-19 crisis. And, irrespective of the fact that Bulgaria still faces very serious challenges, which have been highlighted in the reports and the economic forecasts of the EC and the OECD, this country has every reason to say that it is very much prepared to be an OECD member. Bulgaria adheres to the principles of organization and management of the socio-economic life shared by both the EU and the OECD.

Challenges in the course of Bulgaria's preparations for OECD membership

Unlike the European Union, where the candidate countries are granted the right to participate in the operations of the EU working bodies only after having signed the Accession Treaty, the OECD not only allows but also encourages the inclusion of aspiring countries in its own working groups and committees. Such active and full participation is one of the criteria for a country's preparedness to become a member of this "club". It is no coincidence that the assessment of the degree of preparedness includes the opinion of the most important OECD committees – the committees on economic policy, investment, environment, social policy, digital economy, competition, regional development, and some others. Bulgaria's visible and constructive presence in the OECD activity is an important prerequisite for convincing the OECD Member States of the added value of our membership in this global organization and, also, of our regional contribution to the attainment of its objectives.

In implementation of the three-year roadmap adopted by virtue of Council of Ministers' decision No 789/2017, as well as of the 2019-2020 action plan worked out with the assistance of the OECD Secretariat, significant progress

has been made over the past three years in deepening Bulgaria's cooperation with OECD and the mobilization of the Bulgarian administration for a more active involvement in the work of the OECD various bodies and committees, as well as for participation in the forums and projects of the Organization.

Accession to OECD legal instruments has been accelerated, and these instruments are essential for the development and the implementation of policies which are in line with the best standards in a number of socio-economic areas, such as the environment, digitalization, regional development, corporate governance of the state-owned enterprises, etc. Bulgaria is in a process of joining some additional legal instruments, the most important of which are the Codes for liberalization of the movement of capital and of the current invisible operations, and the OECD Declaration on international investment and the multinational enterprises. The accession to an increasing number of legal instruments still remains a serious challenge. The Bulgarian agencies have been analyzing and identifying the priority topics from among approximately 450 OECD legal instruments.

In its capacity of an associate member or a participant, Bulgaria is already part and parcel of the operations of a number of OECD working groups and committees, such as the Committee of Statistics, the Development Assistance Committee, the Competition Committee, the Steel Committee, etc. In recent years, this country has intensified its participation as a guest in an increasing number of OECD working groups and committees and has already expressed a desire to acquire the status of "participant" in some of them, including in the Financial Markets Committee, the Science and Technology Policy Committee, the Committee on the Environment, the Regional Development Policy Committee, the Committee on Tourism, etc. In connection with the formulation of the Review of the Bulgarian Investment Policy, as well as within the procedure for accession to the Liberalization Codes, the country has been invited to participate in the meetings of the Investment Committee.

The new three-year roadmap for 2021-2023 is focused on the establishment of Bulgaria as an active participant in the OECD discussions in a growing number of committees and working groups and the country's accession to a growing number of legal instruments. It is particularly important to enhance the Bulgarian visibility within the OECD and to demonstrate Bulgaria's ability to contribute to the exchange of experience and good practices, as well as to the development of "better policies for a better life" (after the OECD motto).

Cooperation between the EU and the OECD

It should be noted that, as an organization, the European Union has the status of an OECD member, although without having the right to vote. The head of the EU Permanent Representation to the OECD takes part in the work of the OECD Council thus representing the interests of the entire European Union, Bulgaria included. From this point of view, it could be assumed that Bulgaria is, to a certain extent, also part and parcel of the OECD. Bulgaria's membership

as a state, however, is going to mean that we should gain real "weigh", along with an opportunity to participate as a nation in the elaboration and adoption of the OECD legal acts and to avail ourselves fully of the OECD database and expertise.

Bulgaria's involvement in all the OECD research, assessment and observation operations will enable it to compare itself with the most developed states in the world, as well as to seek and develop the most appropriate solutions to the varied problems it is faced up with. It is no coincidence that 22 out of the 27 EU Member States are also OECD members.

The close cooperation between the two organizations is conditioned by their common interest in imposing the world standards, as well as fair rules valid for all.

A relevant example of the practical interaction between the EC and the OECD are the agreements negotiated between the Office for Support of the Structural Reforms in the EC and the OECD Secretariat. Owing to these agreements, the EU Member States have the opportunity to avail themselves of the OECD expertise and knowledge in various areas, such as education, the labor market, the environment, tax reforms, transport, governance, the circular economy, the digital transformation, etc. The projects carried out under these agreements have been in line with the priorities identified by the individual countries and are aimed at assisting the relevant governments in the development of relevant strategic documents, legislative frameworks and measures. An example of this has been the successful implementation of the project entitled "Modernization of the framework for the management of state-owned enterprises in accordance with the good international practices". This project has helped draft the Law on Public Enterprises, adopted in late 2019, along with Bulgaria's accession to the OECD recommendations for corporate governance of the state-owned enterprises. It has also been an important step towards meeting the requirements for Bulgaria's accession to the Monetary Mechanism of the Eurozone.

What would be the added value of OECD membership for Bulgaria, considering all the already existing benefits from its EU membership?

Bulgaria's accession to the OECD will be an additional recognition not only of the stability, the potential and the attractiveness of the Bulgarian economy for foreign investors, but also of the fact that this country will be able to become one of the "donors" of good practices and standards. This would contribute to Bulgaria's self-confidence as a country, which is a full-fledged part of the developed countries and participates in the formulation of policies and standards not only in the European Union, but also on a global scale.

Successes of the OECD Ministerial Council Meeting on October 28-29, 2020

The OECD Ministerial Council Meeting (MCM) is the highest-level annual forum of the OECD Member States. The very fact of holding the MCM in the

current complex situation, with the participation of presidents and prime-ministers, ministers of finance, economy and foreign policy of over 50 countries, of leaders of international organizations, businessmen, etc., is an eloquent testimony to its success, as well as to the prestige gained by the OECD over the years.

The second success has been the Ministerial Statement adopted by consensus – the first one since 2016. This document outlines the development of relations within this Organization. And the recommendations and the messages contained in it form the basis for national action on the part of the candidate countries as well.

As far as Bulgaria is concerned, the most important success has been the first Bulgarian participation in the discussions during this representative forum. The invitation and the participation of high-ranking Bulgarian officials is an important recognition of what this country has accomplished on its way to full-fledged OECD membership over the past few years.

Conclusions and messages from the MCM

Quite naturally, it was the COVID-19 pandemic that set the framework for discussions at the OECD Ministerial Council Meeting. The main conclusion drawn was that the COVID-19 pandemic had been the worst health, social and economic crisis, much more severe than the crisis of 2008. This crisis has caused the largest global recession since World War II. Most affected by the crisis have been the vulnerable ones (the young people, women, immigrants, the ones without stable and permanent jobs, the adult population, etc.). The crisis has shaken the health care and the social systems in a number of countries; it has hampered the environmental and the energy recovery; it has thwarted the efforts to combat the climate change, etc.

The MCM messages and recommendations have been reflected in the documents adopted by the government ministers of the OECD Member States.

At this stage, the preservation of human life and of human health has to come first. In real terms, this means that the effect of the virus will have to be limited to a maximum until the creation of a reliable vaccine and medicine. This requires the implementation of the full range of measures against the spread of the infection and necessitates strengthening of the health and the social systems in the individual countries. The MCM emphasized the importance of sharing information and experience in controlling the pandemic, along with stimulating the economy as a parallel measure. A great number of countries highlighted the need for free movement of medical products during the pandemic. And, in their contributions and statements, some of the ministers called for more patience, as this pandemic period could take a long time.

The second message was that the pandemic had provided a chance for restructuring the economy, for focusing on responding to the challenges, and

for meeting the challenges of the 21st century. The COVID-19 has changed the people's frame of mind and has provided conditions for the creation of a new, better, and more efficient economy. The period of transition has to be used for setting the milestones of a "green" and digital economic model. An important emphasis has to be laid on the conservation of biodiversity. In the transition between the crisis and the new economy, the free movement of people, goods and services should not be suspended. Any obstacles to such free movement could hamper the recovery of the pandemic-affected countries and of their efforts to build up a "new" economy. Trade should also be left to be "predictable", without protectionism, in compliance with the WTO rules. At the same time, the WTO has to be reorganized in order to be able to meet the new challenges.

The next message of this meeting has been to stimulate the investments in education and science, i.e. in the areas that have been thus far underestimated by many countries. This is going to speed up and facilitate the transition to a "new" economy, to train the staff needed for the management of this new economy, and to ensure a better future for the next generation.

The fourth message has been that, while reviving the economy and trade, we will have to adhere to the "build-back-better" principle. That is to say, we do not need to go back to the "old"" economy. We should not only aim to recover the GDP from the period before the pandemic crisis. And, there is no point in reviving particular industrial sectors to their previous levels. The individual states will have to invest "wisely" in the promising sectors. Or, to put it differently, the state assistance should not be wasted; it should rather be focused on the industries that create jobs and are part and parcel of the "new" economy. The future economy, along with all other spheres of public life, has to be transformed on the basis of digitalization. The pursuit of the UN Goals by the years 2030 and 2050 should guide the individual governments in the process of restructuring their own economies.

The fifth message has been about the need to enhance multilateralism. The pandemic has demonstrated that international cooperation is important for solving the global problems and for meeting some challenges, such as the COVID-19. Multilateralism is also going to help the recovery from the pandemic. There is also a need for more solidarity and more aid in relation to the less developed countries.

Bulgaria at the MCM

The Bulgarian representatives took part in the discussions during the two days of the annual MCM meeting. The Bulgarian Deputy Prime-Minister and Minister for Foreign Affairs, Ekaterina Zaharieva shared her disappointment with the blocking of the OECD enlargement talks and expressed the willingness of this country to work even more closely with this the OECD. She informed those present that Bulgaria would be a full-fledged member of the OECD Nuclear Energy Agency as of January 1, 2021. She also pointed out that this

country's accession to the OECD will be significant for the whole of South Eastern Europe. For her part, the Deputy Prime-Minister and Minister for Tourism, Mariana Nikolova reconfirmed Bulgaria's desire to begin membership talks as soon as possible.

The enlargement process within the OECD has been blocked for almost three years. The OECD Secretary-General acknowledged that the six candidate countries, including Bulgaria, had made significant progress on their path to OECD membership and are already part and parcel of the OECD "family". We should probably express here our satisfaction with the active and consistent policy pursued by Mr. Angel Guria for the admission of the Six Candidates and, also, express our confidence that by the end of his term of office Bulgaria will receive some positive signals regarding its candidacy.

Bulgaria's accession to the Nuclear Energy Agency

The Nuclear Energy Agency (NEA) is a specialized agency within the Organization for Economic Cooperation and Development. It is ***the only intergovernmental agency that brings together countries from North America, Europe and the Asia-Pacific region in a non-political forum dedicated to sharing and disseminating state-of-the-art nuclear energy knowledge*.**

The Nuclear Energy Agency works in close cooperation with the International Atomic Energy Agency in Vienna, which is a UN specialized agency, as well as with the European Commission in Brussels. Within the OECD, NEA has developed close cooperation with the International Energy Agency and the Environmental Directorate.

The Nuclear Energy Agency is, in fact, a forum for the exchange of information and experience, as well as for the promotion of international cooperation; it is also a center set up for the purpose of helping the member countries to pool and maintain their technical expertise and, also, a tool for facilitating the policy analyses and building a consensus on the basis of its own technical operations.

Together, the member countries represent approximately 82% of the world's installed nuclear capacity.

The Nuclear Energy Agency maintains strategic partnerships in the nuclear technology domain also with key countries which are not its members.

The Agency's activities are focused on possible achievements in the field of nuclear safety, technology, science, the environment, and the law. Its mission, as set out in the 2017-2022 Strategic Plan of the Nuclear Energy Agency is "to assist its member countries in maintaining and further developing, through international co-operation, the scientific, technological and legal bases required for a safe, environmentally sound and economical use of nuclear energy for peaceful purposes. It strives to provide authoritative assessments and to forge common understandings on key issues as input to government decisions on nuclear energy policy and to broader OECD analyses in areas such as energy and the sustainable development of low-carbon economies."

On the basis of pooling such experience, the NEA provides each member country with access to the essential experience of the others, as well as with an opportunity to make significant use of the common resources.

Nuclear energy has an important role for the Republic of Bulgaria in guaranteeing the national, regional and European security, while providing at the same time energy at affordable prices. It is also a key element of the transition to a low-carbon economy. Its importance as a main pillar of the European electricity system without carbon emissions has been confirmed in the 2018 long-term vision of the European Commission to reduce the greenhouse gas emissions by 2050. Nuclear energy is an important element of the energy balance of the Republic of Bulgaria under the conditions of high technology, production efficiency and competitive prices, while maintaining at the same time a high level of safety and radiation protection. Being one of the key economic sectors, nuclear energy plays the role of a major basic power in the energy profile of this country.

After Bulgaria submitted a membership application (pursuant to Council of Ministers' decision No 43 of 23 October, 2019) and after the Ministry of Energy provided the necessary information on to the policy, legislation, and international commitments of the country in the nuclear energy field, a fact-finding mission was carried out in Bulgaria on 28-30 January, 2020, by an expert NEA team headed by the NEA Deputy Director General – Mr. Nabuhiro Muroya. The Bulgarian policies, programme and expert potential in the field of nuclear energy were studied on the spot. Following this fact-finding mission, the NEA drew up a report, with a recommendation to the Agency's Steering Committee to propose to the OECD Council to endorse Bulgaria's application for NEA membership.

On 17 July, 2020, following a recommendation filed by the NEA Steering Committee in compliance with Art. 17 c) of the NEA Statute ***the OECD Council approved Bulgaria's accession to the Nuclear Energy Agency as of January 1, 2021***, as the 34th NEA member country. In a letter by the OECD Secretary General, dated 11 September, 2020, the Republic of Bulgaria received an official invitation to join the NEA and the NEA Information Bank. By joining the Nuclear Energy Agency, Bulgaria has undertaken to comply with the NEA Statute and with the OECD rules and procedures.

The admission of Bulgaria as a member of the Nuclear Energy Agency was a recognition of its successes in the nuclear field, including given the fact that the country has been developing its nuclear energy for more than 60 years, and that it has participated in a number of international organizations and forums on these issues, and has built the relevant experience and expertise in the nuclear field. Bulgaria's participation in the discussion of the policies and the new challenges, as well as in the preparation of the expert assessments and analyses jointly with the OECD Member States, will bring Bulgaria much closer to the high standards of the Organization and will help it achieve convergence with the rest of the EU Member States, along with the other developed countries in this field.

Bulgaria's accession to the NEA has provided the Bulgarian scientists and experts with an additional opportunity to participate in the operations related to the use of nuclear energy for peaceful purposes. A number of Bulgarian institutes (e.g. the Nuclear Research and Nuclear Energy Institute at the Bulgarian Academy of Sciences, the Sofia University "St. Kliment Ohridski" Faculty of Physics, and some others) have already expressed their preparedness to participate in the activities of the main committees of the Nuclear Energy Agency. Undoubtedly, this will increase the Bulgarian expert potential and open additional opportunities to draw on the OECD good practices and to take part in the process of formulating new standards in the nuclear energy field.

The Bulgarian State Cultural Institute to the Minister of Foreign Affairs at the age of 15

Snezhana Yoveva-Dimitrova

Cultural diplomacy is an integral element of public diplomacy consisting of a set of practical actions as a result of particular strategic objectives in the field of cultural interaction between the individual states, international organizations, and all other institutions.

Given the dynamics in foreign policy on regional, European, and international level, the strengthening of the role and the place of culture in the discourse of society has been increasingly becoming a strong catalyst for intercultural interaction, as well as for the transmission of sustainable and creative messages contributing to the rapprochement of individual communities, to the cultivation of aesthetic beauty and taste, and to the acquisition of ethno-cultural knowledge about the other, about the neighbour.[1]

A study conducted by some experts from the authoritative British DEMOS[2] center indicates that the boundaries between "high" culture and pop-culture in today's postmodern world have been gradually diminishing and almost disappearing. Another role in this process, although a little bit not so insignificant, has been played by the mass media, the Internet, the social networks, by the development of individual sub-sectors in tourism and the intensified migration processes in recent years.

One of the main research papers of the British political scientist and Director of the European Foreign Relations Council – Mark Leonard ("Diplomacy by other means")[3], outlines the major public diplomacy goals of the 21st century, all of them being related to the development of cultural policy. These include:

- raising the awareness of others of a particular country;
- the formation of positive ideas about the said country and its values; ensuring the understanding of these ideas and values;
- attracting to this country foreigners for tourism and training and securing the "placement" of this country's goods abroad;
- attracting foreign investment and political allies.

In this context of the strategic goals set within an European plan, the role and the activity of the State Cultural Institute (SCI) to the Ministry of Foreign Affairs, which was established on June 6, 2005, by Council of Ministers' Decree № 109,

1 This approach has been based on a much wider interpretation of the notion of "culture". For example, the Harvard professor Akira Irie interprets culture as "being shared by the members of society within a system of beliefs, material values, ideology, customs, and a way of life." Quoting Filimonov, G.: *«Мягкая сила» культурной дипломатии США. М.: РУДН, 2010. p. 25.* This interpretation incorporates both the notion of „high culture" (including literature, culture, and education), as well as the one of mass culture (incorporating television, the cinema, pop music, and the entertainment industry).

2 https://demos.co.uk/

3 Leonard M., Diplomacy by Other Means // Foreign Policy, 2002.

have been along the following lines: „*To be an integral part of international cultural cooperation and to assist in the successful implementation of the Bulgarian foreign policy priorities by cultural diplomacy means*".

The world, however, has been constantly changing, the dynamics has been more often than not unpredictable, and we are faced up with an awful lot of challenges. Therefore, against the background of the conflicts that arise every now and then, it is culture that turns out to be a powerful tool, as well as "soft power" with an enormous potential to overcome any divisions, to strengthen the vulnerable societies, to improve the international relations, and to add to any rapprochement, creative messages sharing or reconciliation.

Globally, Europe is perceived as a continent of rich cultural and historical heritage and dynamic creative forces; therefore, culture has become an integral part of the EU external action. Bulgaria has been following this line of policies as we have the privilege of being a country with an exceptional arsenal of cultural, historical and archaeological heritage, of a well-developed modern cultural scene. Therefore, all this should be shared with the world and promoted professionally through the multifarious communication channels. In this context, the key mission of the State Cultural Institute should involve the task of being a genuine mediator in the process of promoting the Bulgarian cultural projects by using the potential of the Bulgarian diplomatic missions abroad, as well as via our partner foreign and national organizations, academic and scientific structures, NGOs and media, etc.

In 2020, the State Cultural Institute to the Minister of Foreign Affairs marked its 15th anniversary, along with its own positioning in the process of implementing the cultural policies in the context of foreign policy interactions and relations. The great number of cultural projects implemented jointly with some foreign institutes, organizations and diplomatic missions and supported by dozens of cinema, music-and-visual initiatives and artistic performances have already managed to build up the image and the profile of this institution.

Along the lines of active cultural policy implementation in recent years, there has been a project that has left a deep mark behind. This project was conceived on the occasion of a key anniversary, i.e. the 140th anniversary of the Bulgarian diplomatic service that was marked in 2019. The project is, in effect, a representative exhibition named "Diplomacy and Art" and was conceived for the purpose of demonstrating the strong connection between diplomacy and art over the years via the considerable historical and artistic impact of the works of art belonging to the rich collection of the Bulgarian Ministry of Foreign Affairs' Art Fund. This process of interaction, in which the national values and conceptions of the world have been practically "verbalized" in the works of the Bulgarian artists, seems to resonate, even today, with different strength and different messages. For the simple reason that these works of art continue to "live" in the Bulgarian diplomatic missions abroad. On the other hand, the involvement of diplomacy in the process of presenting the works of Bulgarian artists worldwide has been creating a strong and important link that instills a lot of public confidence in the diplomatic service. In this manner, the dialogue between the civil society and

the artistic circles is encouraged which is largely bound to shape up the public attitudes towards the foreign policy thus implemented.

"Diplomacy and Art " – a representative exhibition staging masterpieces from the Art Fund of the Ministry of Foreign Affairs on the occasion of the 140th anniversary of the Bulgarian diplomatic service

Among the key projects marking the 140th anniversary of the new Bulgarian diplomatic service in 2019, was the representative exhibition entitled "Diplomacy and Art". This exhibition was officially staged at the "Academy" Gallery of the National Academy of Arts in Sofia in September 2019 and was jointly opened by the Deputy Prime-Minister and Minister of Foreign Affairs Mrs. Ekaterina Zakharieva, and the Rector of the National Academy of Arts. Keen media and diplomatic interest was displayed in this exhibition at the opening ceremony. The exhibition itself had also been an element of the rich program of the "European Heritage Days" that are regularly held in Sofia and traditionally organized jointly by the French Cultural Institute and Sofia Municipality. The exhibition presented a small but significant part of the works of art belonging to the Ministry of Foreign Affairs' collection which is, in effect, an original art collection including the works of 21 authors from different generations, with different individuality, character and style orientation. The special selection highlighted both the leading trends characterizing the Bulgarian art in the 20th century, as well as the understanding of the Bulgarian diplomacy of the hierarchy within the artistic values and the plastic achievements, along with the contribution of individual artists, over the years, to the positive image of this country.

Following the successful presentation of this exhibition in Sofia, it was further presented, in October, 2019, at the Regional History Museum in the city of Rousse – one of the active centers of historical and modern culture and art in this country. There followed an invitation and presentation at the "Boris Denev" City Art Gallery in Veliko Tirnovo (December 2019), at the City Art Gallery in Blagoevgrad (February 2020), and at the "Vladimir Dimitrov-Maystora" National Art Gallery in Kyustendil (May-August 2020). This key cultural diplomacy project had been conceived and implemented by the State Cultural Institute to the Minister of Foreign Affairs, jointly with the staff of a number of national partner institutions, such as lecturers from the National Academy of Arts, experts from the State Archives Agency, and the Mint. In 2021, the exhibition is expected to visit Skopje and Vienna.

The systematic method of arranging this fine art exhibition has brought to light some of the key problems in the new Bulgarian artistic history, as it does not follow directly the chronological order in terms of artistic profile, in this rather abundant and dynamic period. *The Classical Collection section* covers the works of some of the most prominent representatives of Bulgarian art from the first half of the 20th century, such as Zlatyo Boyadzhiev, Tseno Todorov, Bencho Obreshkov, and Nikola Tanev. *The Images of the Motherland* are presented by the artists for whom the cultural gravity of the national tradition has always had a decisive creative significance. *The Other Winds section* features the names of some artists taking

interest in the expressive vividness of modern art, as well as in the suggestive opportunities offered by "color" painting. The varied transformations of pictorial formulas into plastic and conceptual terms in the second half of the 20th century have been reflected in the works staged in *the Free Art section*. When compared to one another, the works presented in this exhibition make up a multiform and multilingual artistic environment, whose selection highlights the original nature of the individual styles, along with their common ideological focus. In this sense, this exhibition is indicative of the strategic partnership maintained between diplomacy and culture by means of the universal language of art.

The Sculpture Park of the Ministry of Foreign Affairs

This is a specific collection of sculptures that has been reincarnated for more than a decade and a half in the park of the Ministry of Foreign Affairs. More than 15 years ago, in addition to the Ministry of Foreign Affairs, a couple of Bulgarian government institutions joined efforts to create this exceptional spiritual environment. These institutions included the National Art Gallery, the National Archaeological Museum, and the Sofia City Art Gallery. The collection itself has gathered together some rare archeological monuments, along with some works by representatives of the Bulgarian classical tradition, including Ivan Lazarov, Ivan Funev, and Lyubomir Dalchev. They were all successors to the generation that had laid the beginnings of Bulgarian sculpture in the second half of XX century, including Valentin Starchev, Velichko Minekov, and some others. One can recognize the achievement of a genuine modern conceptual plastic art in the works of Ivan Roussev, Alyosha Kafedzhiyski, and Emil Mirchev. The idea to exhibit some truly original examples of modern Bulgarian sculpture had enjoyed the solid support on the part of the Belgian philanthropist, Hugo Wooten. Mr. Wooten's mansion in the town of Gale is considered to be the world's largest museum of Bulgarian sculpture. Most of the exhibited castings there had been donated by the late Hugo Wooten. In this way, the project usually referred to as the Sculpture Park of the Ministry of Foreign Affairs, had acquired international dimensions and national significance as an outdoor park with remarkable masterpieces.

At first glance, this collection of sculptures is too far removed from the usual notion of "foreign affairs". However, only at first glance, as the Ministry of Foreign Affairs is considered to be a peculiar "showcase" of Bulgaria. It is here, in this park, that via the works of Bulgarian sculptors, the foreign diplomats and foreign guests can come into daily contact with the genius and the self-confidence of the Bulgarian artists, impregnated with the depth and the sophistication of the Bulgarian spiritual tradition.

The Sculpture Park project has provided the diplomatic service with a communication channel which can make it move much closer to civil society, as well. *The Museum Night*, *the European Heritage Days*, and *the Open Days*, along with the organization of visits to the Park and to the foreign ministry for citizens and, above all, for young people, have been common practice that has been bringing this institution as close to society and to the people, as possible. In addition, some

young artists' exhibitions have also been staged at "The Mission" Gallery of the State Cultural Institute where the works of these young artists are probably going to complement the collection itself, thus promoting modern Bulgarian art.

The buildings of the Bulgarian diplomatic service

As the diplomatic service buildings are supposed to have a special role in the embodiment of the national image in the eyes of external viewers, the historical retrospective line has also been included in the "Diplomacy and Art" exhibition. Following the adoption of the Tirnovo Constitution, the first six Bulgarian government ministries were accommodated in one of the few representative buildings in the capital city of the new Principality. For a couple of decades, the Ministry of Foreign Affairs and Religious Denominations remained located in the building of today's Bulgarian Academy of Sciences – opposite the National Assembly, in close proximity to this legislative institution and to the nearby legations. The current building of the Ministry of Foreign Affairs was constructed in the 1980s by the Bulgarian architects Lozanov, Tomalevski, and Nikolov. An individual portion of the rich collection of Bulgarian artists' works is located in the representative space, in the halls and the offices of today's building of the Ministry of Foreign Affairs' Central Office.

Following the Declaration of Bulgaria's Independence, the development of a network of diplomatic missions raised the question of the cultural communication that these missions were supposed to provide. More often than not, the diplomatic missions were accommodated in remarkable buildings, e.g. in cultural heritage sites, some of which became later the home to numerous works of Bulgarian art that had been created there. In this respect, the Bulgarian mission in Paris occupies a special place. In 1946, Bulgaria became the owner of the particular building that had been built in Louis XV style. And, in the decades that followed, this building was already hospitably opened to famous Bulgarian artists. In the "Diplomacy and Art" exhibition, some works from the 1970s have been signed as having been created in Paris. For example, Zlatyu Boyadzhiev painted his series of works entitled "The Four Seasons" and his emblematic "Two Weddings" especially for the representative halls of the Bulgarian mission in Paris.

There is yet another Bulgarian mission with remarkable presence – the Bulgarian residence in Rome, which is also a work of art in itself. The Bulgarian embassy in Bucharest, for example, has one of the richest collections of works by Bulgarian artists. Another emblematic building in the heart of Europe should be noted here, too. This is the Bulgarian Cultural Institute in Vienna, named the "Wittgenstein House" and designed by the renowned Ludwig Wittgenstein, a philosopher of Austrian-British origin. Today, this building has been transformed into a modern gallery. Bulgaria acquired the building in 1975 and, since then, it has been used to accommodate the renowned Bulgarian Cultural Institute of the same name, which hosts a large number of important national and international cultural events, including exhibitions, concerts, discussions, conferences, book presentations, film screenings, and a lot of others.

The Bulgarian residence in Belgrade has a different story. The building was designed in a modern style which distinguishes it from all other diplomatic residences in the immediate vicinity. In the mid-1930s, there was an intensive political dialogue between Sofia and Belgrade and, as a symbolic gesture Bulgaria decided to invest in the construction of a mission of its own there. At a fairly early stage, it had also been decided that this building was to house the artistic works of some renowned Bulgarian artists, such as Vassil Stoilov and Konstantin Shturkelov. To crown it all, Ivan Penkov put up an exclusive stained glass window in the grand staircase section of the mission, which is still standing out there as an important aesthetic feature.

In the context of its 140th anniversary, the history of the diplomatic service has also been traced back in some emblematic archival photographs of the Bulgarian foreign ministry buildings. They are all coupled with remarkable architectural examples of some Bulgarian diplomatic missions abroad, as well as by stories about the Bulgarian artists that had worked for years on the aesthetic design of these buildings. There is a separate section there staging the design of the Bulgarian banknotes and coins that had been ordered in the course of years by the Bulgarian National Bank. They all stand out on account of their fine design and great dedication.

It should have become evident from the above that, over the past fifteen years, the State Cultural Institute to the Minister of Foreign Affairs has been consistently carrying out its key mission, i.e. to be an integral part of international cultural cooperation, to promote the successful implementation of Bulgaria's foreign policy priorities through the medium of cultural diplomacy, as well as to encourage and support the Bulgarian artistic environment in a way that it could be promoted and recognized around the world. We do believe that the fifteen years of existence of this institute have only marked the beginnings of strengthening the foundations of the institutional cultural and public diplomacy in this country, so that this diplomacy could continue, on the basis of future partnerships, to stand out on the cultural scene with sustainable and creative projects on a regional, European, and international level.

Snezhana Yoveva-Dimitrova *has been the Director of the State Institute for Culture to the Minister of Foreign Affairs since September 2019. She holds a Master's degree in Slavic Philology (Sofia University, 1998) and European Management (New Bulgarian University, 2009). She has specializations in the field of socio- and ethnolinguistics at the University of Vienna (2008), the Slovenian Academy of Sciences (2005) and the Slovak Academy of Sciences (2004 and 2007). She has participated in international research projects for the study of Bulgarian communities in Austria, Slovakia, Slovenia and the Crimean Peninsula during her work at the Institute for Bulgarian Language at the Bulgarian Academy of Sciences (1998-2009). She has published in the field of policies for Bulgarian communities around the world, and in 2016-2017 she authored the collection "Bulgarians abroad – so close, so far", part 1 and part 2. She has worked as an advisor at the Council of Ministers (2009-2013), the National Endowment Fund "13 centuries Bulgaria" and the National Palace of Culture as head of development of cultural projects.*

Bulgarian Diplomatic Institute

Webinars on energy policy matters (09-11 November 2020) Summary outline, conclusions and proposals

I. Introduction

The Diplomatic Institute to the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria, with the support of the UN and Cooperation for Development Directorate at the Bulgarian MFA and in cooperation with the Levan Mikeladze Diplomatic Training and Research Institute to the Georgian Ministry of Foreign Affairs, has organized a series of webinars devoted to the energy policy developments on European, regional and national level. The webinars, which took place on 9-11 November 2020, were focused on different topics for different groups of participants as follows:

- Energy Security and Risk Management (for diplomatic servants and state administration officials);
- Energy Security: Global, regional and national dimensions (for students and researchers);
- The role of the Business and NGO in formulating energy policy (round-table discussion for representatives of the business and non-governmental organizations).

Welcoming remarks during the first webinar were made by the Georgian ambassador in Bulgaria, Mrs. Tamara Liluashvili and the Bulgarian ambassador in Georgia, Mrs. Dessislava Ivanova. The directors of the two diplomatic institutes, Mrs. Tinatin Bregvadze and Mrs. Tanya Mihaylova also welcomed the participants and underlined the importance of such events in developing better interstate relations.

Main speakers during the events were Assoc. Prof. Atanas Georgiev, Dean of the Faculty of Economics and Business Administration at the Sofia University and Mr. Slavtcho Neykov, energy expert. Representatives of the Bulgarian Diplomatic Institute also took part in the webinars. The concept of the organizers was based on focusing on different aspects concerning the energy policy, while combining theoretical and practical highlights, reviewing the developments in different countries.

A specific added value in this relation was the fact that the elaborations were also linked in some of the cases to the status quo in Georgia while referring to the Bulgarian experience in its positive and negative dimensions prior and during the EU membership. However, this was done with the clear understanding that it is only for exchange of views and respectively for illustration purposes, done within a debate format. Therefore, it was explicitly noted that none of the stated positions should be assumed as a formal assessment towards any of the national, regional or European institutions mentioned.

On this ground, the programs of the three webinars included the following interlinked topics:

- Energy diplomacy from the perspective of energy security;
- Review of the major energy policy trends in the EU;
- Energy cooperation and energy nationalism;
- The global energy security landscape – definition, drivers and mechanisms;
- Principles of regulation for the electricity and gas sector;
- The state, the business and energy policy – between common goals, conflicts and partnership;
- The state, the business and the NGOs – between challenges and opportunities. Which are the main open issues facing their relations – in principle and in the case of Georgia?;
- European and regional dimensions of the cooperation in the energy sector and the role of the business and the NGO community;
- On the market dimensions of the energy sector and their social impact.

The summary of the debates, and some key messages and conclusions in this aspect from the three events are presented below.

II. Key messages and conclusions based on the discussions

1. On the issue of energy diplomacy and energy security and their global and EU dimension

✓ Energy diplomacy operates in geopolitically driven environment, dominated by access to and control over energy resources and issues of energy security. It constitutes that essential set of policy tools for the implementation of a country's external energy goals. This is linked to the key goal of ensuring stable and predictable external energy markets, incl. access to reliable and affordable energy sources that support a country's economic development.

✓ In the current globalized world, energy diplomacy is closely associated with the notion of global energy governance which is considered a form of multilateral energy diplomacy. However, the bilateral (government-to-government) and regional energy diplomacy steps traditionally dominate the international energy landscape.

✓ Energy security has different meaning depending on the respective

country (importer or exporter of energy) as well as on whether the addressee is consumer or producer of/investor in energy. From the 1970s until the early 1990s, the term energy security was largely associated with guaranteeing the security of oil supplies to the industrialized western economies and with the perception of 'energy scarcity' and 'peak oil supply'. With the shale revolution in the US and the pursuit to diminish fossil fuels usage, the viewpoint has turned around – we live in an era of 'energy abundance' and 'peak oil demand'.

✓ The contemporary notion of energy security covers not only all sources of energy, but also infrastructure, cybersecurity, access to energy at an affordable price. The sustainability dimension and implementation of low-carbon policies is progressively taking a bigger role in the realm of energy security. Thus, climate security and energy security are more and more intertwined.

✓ Even though fossil fuels remain the backbone of world economy (with approx. 86% of the global energy consumption in 2019), the push towards decarbonization will gradually diminish their role in the energy mix. This would lead to some countries losing their economic levers and sources of revenue, which could also lead to losing political capital as well.

✓ The new global energy landscape would entail new dependencies and competition – on import of rare earth metals and minerals (cobalt, lithium, copper, etc.) essential for the production of renewable energy, batteries, etc. The role of China in this new energy system will be crucial, given not only its domestic processing capabilities, but its stakes in the production abroad – in countries such as Australia, Congo, Chile, etc.

✓ The global transition towards zero-carbon economy follows the logic of the so-called "Sinatra Doctrine" – since different countries have different national energy mix, each country will go its own way in tackling this issue, with different speed and outcomes. In some cases replacing one fossil fuel (coal) with another less polluting one (natural gas) could be regarded as a step towards decarbonization. However, there is no "one size fits all" formula on how to achieve net-zero carbon emissions.

✓ The "Energy Community" framework is key for the external dimensions of the European Green Deal. The "export process" of the Green Deal globally will be "tested" with the closest neighbors and partners. This will certainly also affect Georgia.

✓ However, the concrete energy policy dimensions are based on realities on the ground: the low-carbon transition, especially in the scale proposed by the European Commission, will take a great deal of time and efforts.

✓ "Policy follows politics" – the current energy policy in the EU is based on political realities in Brussels and Strasbourg (intra-EU), the political realities in the Energy Community, as well as the political realities in key global players: the US, China, Russia, etc.

✓ The role of nuclear globally and in the EU is still not clear enough. Europe has not explicitly included nuclear in its low-carbon future, and the US under the new administration may as well change its policies.

✓ Climate policies and climate finance will be one of the keys for the economic development in the post-COVID-19 world. However, the end of the pandemic is not visible enough. Nonetheless, the EU has undertaken not only substantial policies in this relation, but has assured the existence of concrete funds and concrete funding mechanisms as to support this development. In this context, a key question is to what extent the beneficiary countries (EU Member States and non-EU countries with which the EU has special relations) are ready to use this support effectively.

✓ The electricity market design in the EU is quite dynamic. Even if DAM and IDM markets are coupled, there are still challenges, related to the common market rules for RES-subsidies, cogeneration subsidies, capacity mechanisms, balancing markets, etc.

✓ Liberalization of the electricity and gas sectors has more positive effects when it is implemented first at national level, but then at regional level as well. A liberalized market can achieve better results when its adjacent markets are also liberalized.This is certainly valid not only for the EU market itself, but also for its expansion via the Energy Community process.

2. On the role of the business and NGOs in the energy policy context

✓ During the discussions at the Round Table it was noted that the legal and policy frame within the EU and the Energy Community changes very rapidly in practical terms along the relevant considerations. In this context, the set of intensive reforms, done in Georgia and strongly supported by the EU and the Energy Community, were also recalled along with those, which are being developed. The intensive communication between the state institutions in the country with the business and NGOs in the process of developing the legislation, preparation of strategic documents, training etc., was also emphasized by all participants.

✓ It was noted that the COVID environment restated the key role of the business and NGOs for bringing more realism when it comes to the energy sector as well. While the national institutions are those that create the frame, the investors are those that move the economy forward in real terms – thus, they are looking for clear, predictable and stable legislative and regulatory framework. The civil society (the NGOs respectively) provides active support for having this realism on board. The current pandemia reiterated the importance of common considerations and approach towards facing the problems, putting the need for active involvement of the business and NGOs in the process of shaping the national energy policy in real terms.

✓ Therefore, without a doubt, the role of the investors and the NGOs in the economic recovery period and afterwards will be crucial – and this demands constant review of the state level approach towards them, based on the changing policy and legal framework.

✓ This issue would need also reconsideration from another perspective – throughout EU and the Energy Community Contracting Parties the energy sector

is still used by politicians for social policy related steps. Specific examples from Bulgaria were presented in this relation. Such an approach is in principle conflict with the fact that the energy sector should develop under market rules along the relevant regulatory framework, while the state should use its social competences and mechanisms as to support those who need social support. Abusing this approach puts the business developments at different types of substantial risks, which at the end of the day affects the final consumers.

✓ Concrete set of risks for the business were also discussed in the case of Georgia and this – where relevant – was compared with the situation in Bulgaria. From a practical point of view, the discussion was primarily based on outlines by JSC „ENERGO-PRO Georgia, which is one of the largest energy companies in the country being the largest private owner of electricity distribution network with service area spread over app. 85% of the country's territory and with a total number of customers exceeding 1,200,000. Some of these risks were explicitly mentioned and discussed, incl. with concrete business proposals on how they could be overcome. The key noted concerns were with specific financial implications, thus affecting the adequate functioning of the companies and respectively their viability, which as a bottom line might jeopardize the security of supply.

✓ Thus, for instance the Market Price Risk was noted as related to the fact that electricity generation in Georgia remains mostly in the hands of state-owned entities, and given also the small number of customers on the free market, there was a concern noted that the newly created Georgia Energy Exchange Market will not in its early months and years establish genuine market prices for electricity in Georgia. These "non-market" prices can significantly influence the profit positions of suppliers. Further in this context, one particular type of risk was referred to – the Market Price Volatility Risk, linked to the fact that cost increases from electricity generators cannot be passed through to customers on the regulated market. The possibility of recouping any revenue shortfalls thus created at the end of the relevant regulatory period does not address negative impacts such as fluctuating annual financial results. The business representatives noted that these risks could be faced for instance by involving a Wholesale Public Service Obligations body to mitigate the volatility of wholesale electricity prices, thereby allowing a private universal service provider to supply regulated customers for fixed prices.

✓ Another specific type of risk (valid not only for Georgia) which poses serious concerns, is the Regional Collection Risk linked to the collection of revenues for electricity supply particularly in specific regions (e.g. high mountainous regions). Currently, these losses are borne by private universal service providers, but in regions, where non-payment is both widespread and habitual, the state needs to consider mitigating collection risks by guaranteeing lost revenues.

✓ Additionally, a Cost of Working Capital Risk was noted being a working capital shortfall due to mismatched payables and receivables under the

current framework, which does not contemplate the pass-through of such costs to regulated customers in an adequate amount.

✓ Another specific point, which was raised when it comes to the regulatory framework, was linked to the annual price periods. The key message in this aspect was that when considering the framework approach, the need of the distribution companies to purchase electricity as to cover losses and to recoup such costs without unreasonable delay should be duly noted. The framework should also envisage explicit cases where prices are reviewed during the course of a year in simplified proceedings to be secured against other fluctuations.

✓ Further, it was mentioned that electricity suppliers in the country will begin trading on a new market on an unlicensed basis, which might lead to financial losses for regulated distribution companies if the suppliers fail to meet their obligations on a timely basis. To avoid this risk, the proposal was that suppliers are required under the framework to present bank guarantees or other suitable financial security for the benefit of distribution companies.

III. Proposals for further steps

Based on the fact that any kind of exchange of views is considered positive, incl. the form of webinars as those organized in November 2020, the Bulgarian Diplomatic Institute to the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria and the Diplomatic Training and Research Institute to the Ministry of Foreign Affairs of Georgia will consider the following further steps:

1. List of common further activities

- Continuation of training and exchange of experience in relation to energy policy along separately developed projects, subject to mutual agreement (e.g. in the areas of electricity and gas markets, energy efficiency; energy and climate related policies; energy poverty etc.);
- Promotion and support of meetings of state institutions in charge of energy (ministries and regulators);
- Promotion and support of cooperation at university/scientific level;
- Preparation of a special joint publication on an energy topic of mutual interest (e.g. the Caspian region and the SEE energy security; RES etc.);
- Promotion and support of the communication between NGOs with activities in the energy field;
- Others.

2. Next procedural steps

The Bulgarian Diplomatic Institute and the Diplomatic Training and Research Institute of Georgia shall inform the relevant national authorities on the outcome of the discussions and the raised questions and comments during the webinars, as well as on the options considered for further cooperation.

Преводач
Иванка Ангелова

Отговорен редактор
Николай Крумов

Предпечат
ИК “Св. Георги Победоносец” ЕООД

Translator
Ivanka Angelova

Managing Editor
Nikolay Krumov

Pre-print
Publishing house St. George Victorious Ltd.

ISSN 1313-6437

https://bdi.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

КАВКАЗ

АЗИЯ

ЛАТИНСКА АМЕРИКА

АФРИКА

ГЛОБАЛНИ ВЪПРОСИ

25 / 2021

THE EUROPEAN UNION

THE CAUCASUS

ASIA

LATIN AMERICA

AFRICA

GLOBAL ISSUES